

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 7

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Campeni, 26.07.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_0027

Propunerea Vor fi distruse galeriile romane patrimoniu national si UNESCO;

Nici una dintre galeriile miniere romane sau vreunul dintre vestigiile componente sau structurile construite din perimetrul siturilor de la Roșia Montană, nu sunt înscrise în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO.

Informații de detaliu asupra problematicei complexe a studiului lucrărilor miniere istorice de la Roșia Montană și a rezultatelor acestor cercetări sunt disponibile în Studiul de impact asupra mediului pentru proiectul Roșia Montană, vol. 6 – Studiu de condiții inițiale, p. 26, 32-53, 79-105. Până în anul 1999 galeriile romane de la Roșia Montană nu au fost studiate de către specialiști în domeniul arheologiei miniere, deși existența lor era cunoscută de mai bine de 150 de ani. Practic acest tip de vestigii arheologice erau înainte de anul 2000 o necunoscută din perspectiva unei abordări științifice, referirile legate de acestea fiind de cele mai multe ori empirice.

Începând cu 1999, echipa din Toulouse, specializată în arheologie minieră, asigură studiul științific al vestigiilor miniere din cadrul sitului Roșia Montană. Cei 7 km de galerii datate în epoca romană reprezintă suma tuturor lucrărilor de acest tip identificate și cartate, în toate masivele în care s-a efectuat cercetarea, și nu un tot unitar. Studiarea acestor structuri a însemnat așadar, mai buna lor cunoaștere și a determinat în aceeași măsură luarea unor decizii pertinente în ceea ce privește conservarea și punerea lor în valoare.

În baza rezultatelor cercetărilor efectuate până acum (respectiv finalizate pentru masivele Cetate, Cârnic, Jig și în curs de desfășurare în masivul Orlea), s-a luat decizia conservării și punerii în valoare a următoarelor zone cu lucrări miniere vechi:

Soluția de rezolvare

- galeria Cătălina Monulești – galerie situată în Centrul Istoric al satului Roșia Montană, unde în trecut a fost descoperit cel mai însemnat lot de tăblițe cerate și un sistem antic de drenare a apelor de mină.
- sectorul minier Păru Carpeni – situat în zona de sud-est a masivului Orlea unde a fost decoperit un sistem de camere suprapuse echipat cu instalații romane de lemn (roți, canale, etc.) pentru drenarea apelor de mină.
- zona Pietra Corbului – situată în partea de sud-vest a masivului Cârnic, aici fiind păstrate urme ale exploatărilor cu foc și apă din perioada antică și medievală.
- zona masivului Văidoaia – în partea de nord-vest a satului Roșia Montană, unde se păstrează zone de exploatare de suprafață datând din epoca antică.

În ceea ce privește tronsoanele de galerii vechi din partea de sud a masivului Cârnic, după studierea lor integrală și ținând cont de dificultatea accesului în acest perimetru, de gradul de conservare a acestor vestigii, de natura și de distribuția acestora, cât și de faptul că astfel de lucrări mai sunt cunoscute și în alte zone din cele menționate mai sus, s-a constatat că acestea sunt foarte dificil de amenajat pentru public. S-au întâmpinat greutăți considerabile în ceea ce privește asigurarea condițiilor de siguranță și de întreținere a accesului în aceste galerii, în primul rând pentru specialiști și cu atât mai dificilă și lipsită de fezabilitate apare această opțiune în eventualitatea amenajării accesului public.

Astfel, situația actuală arată clar că în cea mai mare parte lucrările miniere antice din masivul Cârnic, dar și din celelalte sectoare miniere, sunt accesibile, în condiții dificile, doar specialiștilor, fiind practic aproape inaccesibile publicului larg. Mai mult, normele de securitate ce reglementează desfășurarea unor activităților publice de vizitare în muzeele din Uniunea Europeană și care vor fi adoptate și în România, nu

sunt compatibile cu transformarea integrală a galeriilor romane, expuse în permanență unor factori de risc ridicat, într-un spațiu public destinat turiștilor. Subliniem însă faptul că vor exista porțiuni consistente de galerii romane care vor fi păstrate *in situ*, așa cum s-a precizat anterior. Ca o măsură de minimizare a acestui impact, pe lângă cercetarea deplină și publicarea rezultatelor acestei cercetări, specialiștii au considerat că este necesară realizarea unui model grafic tridimensional al acestor structuri, cât și realizarea unor replici la scara de 1:1 a acestora în cadrul viitorului muzeu al mineritului care va fi construit în curând la Roșia Montană.

Ca o alternativă s-a avut în vedere și elaborarea unui studiu de specialitate prin care s-au făcut estimări financiare legate de conservarea integrală și punerea în circuit turistic a galeriilor situate în Masivul Cărnic. Astfel trebuie precizat că investițiile necesare pentru amenajarea și întreținerea unui circuit public de vizitare în acest masiv se ridică la un nivel nejustificabil economic (vezi în anexă broșura informativă intitulată *Evaluarea costurilor lucrărilor de amenajare a rețelelor miniere istorice din masivul Cărnic* elaborată în colaborare de către firmele britanice Gifford, Geo-Design și Forkers Ltd.).

Pentru zona masivului Orlea (singura în care sunt clasate în prezent vestigii miniere antice, conform Listei Monumentelor Istorice 2004), cercetările efectuate până în prezent au avut caracter preliminar. Cercetarea de detaliu a acestei zone este planificată pentru perioada 2007-2012, iar la finalizarea acestor cercetări vor putea fi luate – conform prevederilor legale în vigoare – măsurile care se impun – fie conservarea *in situ* a unor tronsoane, fie aplicarea procedurii de descărcare de sarcină arheologică a unora dintre acestea. Informații de detaliu asupra descoperirilor arheologice întâmplătoare și a cercetărilor arheologice preliminare (de suprafață și subteran) din zona masivului Orlea, au fost publicate în Studiul de impact asupra mediului pentru proiectul Roșia Montană, vol. 6 – *Studiu de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural*, Anexa I, p. 219-222. Amintim că în cadrul studiului se face precizarea: “Cum dezvoltarea Proiectului în zona Orlea este preconizată pentru o dată mai târzie, investigațiile de arheologie de suprafață se vor concentra în acest perimetru începând cu 2007”. Astfel, activitățile de construcție implicate de dezvoltarea Proiectului, nu vor putea fi inițiate înainte de finalizarea cercetărilor arheologice, desfășurate în conformitate cu prevederile legislative românești și recomandările și practicile internaționale.” (*Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural*, vol. 6, p. 43).

Menționăm că implementarea proiectului minier nu presupune distrugerea necondiționată a galeriilor din zona Roșia Montană, ci în elaborarea proiectului s-a ținut pe deplin cont de existența acestei categorii aparte de vestigii arheologice. Astfel, au fost efectuate – în prealabil – cercetări și studii complexe și în baza concluziilor acestora au fost adoptate măsuri adecvate. După cum rezultă din rapoartele și publicațiile specialiștilor, galeriile romane de la Roșia Montană sunt importante, dar nu unice. Astfel, un repertoriu al siturilor miniere antice de pe teritoriul Transilvaniei și Banatului – realizat în contextul elaborării Studiului de Impact asupra Mediului pentru proiectul Roșia Montană - susține aserțiunea potrivit căreia este dificilă atribuirea deplină a caracterului de unicat pentru situl de la Roșia Montană, cel puțin din perspectiva istoriei exploatărilor romane pe cuprinsul Imperiului și în particular în provincia Dacia. Existența a cel puțin 20 de situri cu caracteristici relativ similare - dintre care unele precum Ruda Brad, Bucium – zona Vâlcoi Corabia și zona Haneș – Almașul Mare, au oferit deja date certe asupra unui potențial arheologic comparabil într-o anumită măsură celui al anticului *Alburnus Maior* – vin să nuanțeze în mare măsură determinarea valorii de unicitate a acestui sit.

În concluzie, referitor la întrebarea formulată, dumneavoastră vă putem răspunde că nu este în nici un caz vorba de distrugerea necondiționată a galeriilor romane de la Roșia Montană. Ne aflăm însă în fața unui relativ paradox, anume că în lipsa cercetării, datorită stării lor de conservare și a naturii acestui tip de vestigii, existența fizică a galeriilor romane ar fi amenințată. Cercetarea de acest tip – cunoscută sub denumirea de cercetare arheologică preventivă/de salvare – se face însă, peste tot în lume, în conexiune cu interesul economic pentru anumite zone, iar costurile acesteia, ca și costurile de punere în valoare și întreținere a zonelor păstrate sunt asigurate de cei care fac investiția, realizându-se un parteneriat public-privat în sensul protejării patrimoniului cultural, conform prevederilor Convenției europene de la Malta (1992) cu privire la protejarea patrimoniului arheologic [1].

Ținând cont de importanța patrimoniului cultural de la Roșia Montană și de prevederile legale în vigoare, S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A. a alocat în perioada 2001-2006 un buget pentru cercetarea patrimoniului de peste 10 milioane USD. Mai mult decât atât, ținând cont de rezultatele cercetărilor, de opiniile specialiștilor și deciziile autorităților competente, bugetul prevăzut de către companie pentru cercetarea, conservarea și restaurarea patrimoniului cultural al Roșiei Montane în viitorii ani, în condițiile

implementării proiectului minier, este de 25 de milioane de dolari, așa cum a fost făcut public în Studiul de impact asupra mediului în mai 2006 (vezi Raport la studiul de impact asupra mediului, vol. 32, Plan de management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 78-79). Astfel, se are în vedere continuarea cercetărilor în zona Orlea, dar în special crearea unui **Muzeu modern al Mineritului** cu expoziții de **geologie, arheologie, patrimoniu industrial și etnografic**, precum și amenajarea accesului turistic în galeria **Cătălina-Monulești** și la monumentul de la **Tăul Găuri**, cât și **conservarea și restaurarea celor 41 de clădiri monument istoric și a zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană**.

Pentru informații asupra istoricului cercetărilor și al principalelor descoperiri legate de galeriile istorice de la Roșia Montană, precum și pentru a cunoaște concluziile specialiștilor în această chestiune, dar și evaluările făcute pentru realizarea unui traseu turistic dedicat structurilor miniere istorice din masivul Cărnic sau opiniile formulate în anul 2004 de către Edward O'Hara, raportor pe probleme de patrimoniu al Adunării Parlamentare a Consiliului European, vă rugăm să consultați anexele intitulate „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia” și „Evaluarea costurilor lucrărilor de amenajare a rețelelor miniere istorice din masivul Cărnic”, precum și versiunea anexată, în limba română a “raportului O'Hara”.

Referință:

[1] Textul convenției este disponibil la adresa web

<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=143&CM=8&DF=7/6/2006&CL=ENG>

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 10

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Rosia Montana, 24.07.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_0065

Propunerea Doreste sa stie cum se vor vizita pe viitor faimoasele galerii romane, unice in Europa: sub lacul de cianuri?

Soluția de rezolvare

Viitorul iaz de decantare din cadrul Proiectului minier Roșia Montană este proiectat pe Valea Cornei. Aici nu au fost descoperite galerii miniere de epocă antică, acest tip de vestigii arheologice fiind cunoscute doar în masivele muntoase de pe valea Roșiei, și, respectiv pe fațada sudică a masivului Cârnic în limita de NE a părții superioare a Văii Cornei, în afara perimetrului viitorului iaz de decantare. Deci, niciuna dintre galerii nu va fi inundată.

Compania a asigurat – conform prevederilor legale în vigoare în România – resursele financiare necesare pentru evaluarea și studierea galeriilor miniere din zona Roșia Montană. Cercetările de arheologie minieră efectuate – începând din anul 1999 și până în prezent – de către o echipă specializată, pluridisciplinară, de la Universitatea Toulouse Le Mirail (Franța), coordonată de către dr. Beatrice Cauuet, au avut în vedere realizarea a unui studiu de detaliu asupra acestui tip de vestigii arheologice, respectiv galeriile miniere vechi, de epocă antică și nu numai.

În cadrul viitorului Muzeu al Mineritului de la Roșia Montană se vor păstra *in situ*, atât lucrări miniere antice (galerii, șantiere de exploatare, etc.) săpate cu dalta și ciocanul, dar și cu focul, din perimetrele miniere Cătălina Monulești, Coș, Piatra Corbului și Păru Carpeni, cât și instalații miniere antice, cum sunt roțile hidraulice de drenaj din sectorul Păru Carpeni. În acest sens, au fost deja delimitate și sunt considerate ca și zone protejate, sectoarele miniere Lety – Coș (galeria Cătălina Monulești având deja statut de monument istoric în Lista Monumentelor Istorice 2004), Piatra Corbului (având deja statut de monument istoric în Lista Monumentelor Istorice 2004) și Păru Carpeni (perimetru încă în curs de cercetare), astfel încât, aceste sectoare miniere nu vor fi afectate de viitoarele lucrări ale proiectului minier Roșia Montană. Lucrările miniere antice, dar și cele moderne și recente din zonele sus menționate, vor fi amenajate astfel încât să se asigure în continuare condiții optime desfășurării cercetărilor de specialitate, precum și accesul publicului larg în condiții de siguranță în zonele în care specialiștii vor decide că acest lucru este posibil. Mai mult decât atât, în cadrul viitorului Muzeu al Mineritului de la Roșia Montană vor fi realizate replici fidele ale principalelor tipurilor de lucrări miniere antice din masivul Cârnic, respectiv acele tipuri de structuri care au fost puse în evidență deocamdată numai în acest masiv sau care se găsesc într-o stare avansată de degradare. RMGC va asigura resursele necesare pentru crearea muzeului și pentru înzestrarea acestuia cu dotările adecvate pentru spațiile expoziționale, spații pentru birouri, care vor fi administrate de către Fundație conform prevederilor legale. Toate aceste acțiuni prevăzute de RMGC credem că vor spori spectrul de atracții turistice din zonă.

Pentru informații de sinteză asupra istoricului cercetărilor și al principalelor descoperiri legate de galeriile istorice de la Roșia Montană, precum și pentru a cunoaște concluziile specialiștilor în această chestiune, dar și propunerile de dezvoltare a turismului în zona Roșia Montană pornind de la potențialul reprezentat de descoperirile arheologice, vă rugăm să consultați broșura anexată. Informații de detaliu asupra problematicii complexe a studiului lucrărilor miniere vechi de la Roșia Montană și a rezultatelor acestor cercetări sunt disponibile în Studiul de impact asupra mediului pentru proiectul Roșia Montană, vol. 6 – *Studiu de condiții inițiale*, p. 26, 32-53, 79-105.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC

12

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC

Rosia Montana, 24.07.2006

Codul intern RMGC unic

MMGA_0068

Propunerea

RMGC afirma ca a platit sapaturi arheologice pentru 1100 de hectare, dar in realitate nu s-au facut nici pe 3 hectare.

RMGC a asigurat – conform prevederilor legale în vigoare în România – resursele financiare necesare pentru evaluarea și studierea acestor tipuri de vestigii arheologice. Respectând opiniile și concluziile cercetătorilor care au efectuat aceste studii și deciziile autorităților competente – Ministerul Culturii și Cultelor, Comisia Națională de Arheologie, respectiv Comisia Națională a Monumentelor Istorice – compania nu a făcut decât să asigure o serie de cheltuieli materiale – dotări, echipamente de lucru și de protecția muncii, cheltuieli cu forța de muncă, conform prevederilor legale.

Noțiunea de cercetare arheologică nu presupune numai efectuarea de săpături arheologice propriu-zise. Acest tip de cercetare se realizează prin mijloace specifice și metodologii adaptate realităților unui anumit sit. În cazul nostru, la Roșia Montană, acestea au constat în:

- studii de arhivă;
- perieghetă și evaluare de teren; sondaje arheologice;
- survol aerian și interpretare aerofoto; imagine satelitară de mare rezoluție;
- studii de arheologie minieră, topografie subterană și modelare 3D;
- studii de geofizică;
- cercetări arheologice ample în zonele cu potențial arheologic identificat – efectuarea de săpături arheologice propriu-zise;
- studii interdisciplinare – sedimentologie, arheozoologie, palinologie comparată, arheo-metalurgie, geologie, mineralogie;
- datare radiocarbon și dendrocronologică;
- înregistrarea cercetărilor și a rezultatelor acestora într-o bază de date integrată;
- topografie arheologică în format clasic și digital și elaborarea proiectului GIS; realizarea arhivei foto – clasică și digitală;
- restaurarea artefactelor;
- inventarierea și catalogarea digitală a artefactelor;
- studii de specialitate pentru valorificarea rezultatelor cercetărilor – publicarea de volume științifice, expoziții, sit Web etc.

Soluția de rezolvare

Toate cercetările arheologice cu caracter preventiv desfășurate la Roșia Montană începând cu anul 2000 și până în prezent au fost realizate în cadrul unui program complex de cercetare, fiind emise, în conformitate cu prevederile legale, autorizații de săpătură arheologică preventivă. Cercetările arheologice au fost coordonate, din punct de vedere științific de către Muzeul Național de Istorie a României, la derularea acestora participând un număr de 21 de instituții de specialitate românești și 3 din străinătate. Toate cercetările au fost efectuate conform prevederilor legale în vigoare. Cercetările derulate în fiecare campanie arheologică sunt autorizate de către MCC în baza planului anual de cercetare arheologică aprobat de către Comisia Națională de Arheologie.

Cercetarea arheologică preventivă din perimetrul de dezvoltare a proiectului minier Roșia Montană s-a desfășurat prin tehnicile specifice, respectiv sondarea tuturor zonelor accesibile și, în același timp, propice locuirii umane, ținându-se cont de informații bibliografice și de observațiile făcute în cursul campaniilor perieghetice, de studiile geofizice și analizele zborurilor fotogrametrice. Dezvoltarea în suprafață a cercetărilor s-a produs acolo unde realitățile arheologice au impus-o. La Roșia Montană cercetările arheologice au fost efectuate pe zone ample, având un caracter exhaustiv în zonele cu potențial arheologic. ASTFEL, TOATE PERIMETRELE PENTRU CARE S-A APLICAT PROCEDURA DE DESCĂRCARE DE

SARCINĂ ARHEOLOGICĂ AU FOST CERCETATE. Toate cercetările au fost realizate conform prevederilor legale în vigoare respectiv OMCC nr. 2392 din 06.09.2004 privind instituirea de către MCC a Standardelor și Procedurilor Arheologice.

Conform aceleiași legislații române în vigoare aplicabile în domeniul protejării patrimoniului arheologic, autorii cercetării nu sunt cei abilitați să acorde descărcarea de sarcină arheologică, procedura fiind următoarea: în urma procesului complex de cercetare se întocmește de către arheologi o documentație cuprinzătoare, redactată în format standard, cu privire la zona investigată, după consultarea căreia Comisia Națională de Arheologie recomandă sau nu, după caz, eliberarea certificatului de descărcare de sarcină arheologică, care a fost emis, în cazul cercetărilor din perioada 2001 – 2006, direct de către Ministerul Culturii și Cultelor sau de structurile sale deconcentrate, respectiv în cazul de față de către Direcția pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național a județului Alba.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 16

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Rosia Montana, 24.07.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_0085

Propunerea Ce se va întâmpla cu cele 40 de case de patrimoniu din Rosia Montana, lasate de izbeliste?

Așa cum s-a evidențiat în *Planul de management referitor la Zona Protejată Centru Istoric (zonă denumită generic și „Piață”) și monumente istorice*, toate imobilele monument istoric vor fi restaurate. Dealtfel, chiar în momentul de față sunt în curs de desfășurare lucrările pentru definitivarea proiectelor pentru restaurarea a 11 case monument istoric din zona Piață.

În conformitate cu Lista Monumentelor Istorice publicată de Ministerul Culturii și Cultelor în Monitorul Oficial Nr. 646 bis, din data de 16.07.2004, în prezent, sunt clasate ca monument istoric 41 de imobile de pe cuprinsul localității Roșia Montană, respectiv două biserici și 39 de case (cod L.M.I. 2004: AB-II-s-B-00269, și apoi de la de la AB-II-m-B-00271 la AB-II-m-B-00311).

În momentul de față compania RMGC deține 14 clădiri cu statut de monument istoric. Acestea au fost achiziționate urmând procedurile legale prevăzute de către Legea 422/2001, la momentul achiziției imobilele aflându-se în diferite stări de conservare, acest lucru fiind consemnat atât în contractele de vânzare-cumpărare, cât și în diferite imagini realizate de la achiziționarea acestora și până astăzi.

Soluția de rezolvare

Conform Legii 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice, art. 38 - completată prin Legea 259/2006 – RMGC își îndeplinește obligațiile de proprietar de imobile monument istoric (vezi anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”). În acest sens, datorită faptului că îndatoririle imediate ale proprietarilor de imobile monument istoric constau în întreținerea acestora, odată începută achiziționarea acestor imobile a fost constituită – din anul 2003 – o echipă din 10 persoane cu meserii conexe construcțiilor, care se ocupă permanent de întreținerea și mentenanța zilnică a acestor imobile. Ca o primă măsură luată în cazul tuturor caselor monument istoric proprietate a RMGC, a fost efectuată repararea tuturor acoperișurilor (pentru a evita deteriorarea clădirilor de intemperii sau infiltrări de apă pluvială), montarea de burlane și jgheaburi (pentru a stopa infiltrarea apei pluviale în pereții și la fundația clădirii), reparații curente ale imobilelor, repararea gardurilor împrejmuitoare și a *maurilor* (zid din piatră seacă), debarasarea materialelor menajere acumulate de-a lungul timpului.

Pe de altă parte, trebuie amintit că zona protejată a Roșiei Montane va avea o suprafață de peste 130 ha și va cuprinde 35 de monumente istorice și alte valori de arhitectură din cadrul acestei localități (restaurate și puse în valoare), aici urmând a fi organizat un modern muzeu al mineritului cu expoziții de geologie, arheologie, etnografie (cu o secție în aer liber), patrimoniu industrial și o importantă componentă subterană localizată în jurul galeriei Cătălina Monulești. În această parte a localității compania va urmări să promoveze dezvoltarea turismului tradițional (pensiuni, mici localuri). În zona estică și sud-estică a centrului vechi se află tăurile istorice: Tăul Mare, Tăul Brazi și Tăul Anghel. Aici se poate dezvolta un turism modern, de agrement. Toate propunerile făcute de companie în acest sens trebuie însă să primească girul și sprijinul comunității locale, precum și al autorităților competente.

Toate aceste realități compania dorește să le protejeze și să le promoveze, iar pentru asta vor fi luate

măsuri speciale atât în cuprinsul zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană (restaurare-consolidare-conservare), cât și în perimetrul industrial (utilizarea de tehnici speciale de pușcare, crearea de zone tampon între cele 2 perimetre, monitorizarea continuă a vibrațiilor și adaptarea pușcărilor în funcție de viteza de propagare a undelor, etc.)

Fondurile pe care compania urmează să le pună la dispoziție în anii următori – în contextul implementării proiectului său – pentru lucrări de conservare, restaurare și întreținere în Zona Protejată Centru Istoric Roșia Montană, cât și pentru clădirile monument istoric situate în afara acesteia se ridică la **3.385.000 \$**.

Domeniul

ARCHAEOLOGY

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea
care include observația identificată
prin codul intern RMGC

81

Nr. de identificare MMDD pentru
întrebarea care include observația
identificată prin codul intern RMGC

Campeni, 26.07.2006

Codul intern RMGC unic

MMGA_0203

Propunerea

Compania afirma ca nu se vor distruge biserici si ca opozantii proiectului, care vorbesc de 9 biserici si 10 cimitire, exagereaza. Subliniaza ca o biserică nu este numai un edificiu, ci are o funcție foarte importantă. O biserică poate fi desființată doar dacă nu mai are funcție.

Soluția de
rezolvare

Cele două biserici din Corna care urmează a fi strămutate vor fi reconstruite de către Companie în siturile de strămutare. Funcția lor nu este afectată, acestea fiind reconstruite acolo unde comunitățile au optat să se mute.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC

88

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC

Campeni, 26.07.2006

Codul intern RMGC unic

MMGA_0222

Propunerea

Cum va fi mutată Piatra Despîcată, cum se poate muta o rezervație geografică?

Soluția de rezolvare

În primul rând trebuie să clarificăm aspectul enunțat de dumneavoastră referitor la „cum se poate muta o rezervație geografică”. Conform Legii 5/2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a III-a – zone protejate, (Publicat în Monitorul Oficial nr.152 din 12 aprilie 2000), Piatra Despîcată, este încadrată la secțiunea 2.0, Rezervații și monumente ale naturii, punctul 2.8. Astfel, Piatra Despîcată nu este o „rezervație geografică” ci un monument al naturii.

De asemenea, trebuie spus că Piatra Despîcată este o bombă vulcanică aflată în poziție secundară la baza masivului Cărnîc, la câțiva metri deasupra unui drum industrial-comunal. În fond, este vorba despre un bloc de andezit cu o greutate de aproximativ două tone, ce poate, în orice moment, să se rostogolească la vale. În anul 2002, Comisia pentru ocrotirea monumentelor naturii a Academiei Române, ca urmare a documentației înaintate de către Agraro Consult, avizează mutarea acesteia pe un alt amplasament, ce nu va fi afectat de viitoarele exploatare.

În consecință, cu mijloace tehnice absolut normale în ceea ce privește gabaritul, sub coordonare și supraveghere de specialitate, Piatra Despîcată va fi mutată într-un amplasament avizat de către Academia Română și Ministerul Culturii și Cultelor, de preferat în Zona Protejată Roșia Montană.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 101

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Campeni, 26.07.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_0230

Propunerea Ce inteleg reprezentantii companiei prin zona protejata: care este aria zonei, punctele de delimitare si ce urmareste RMGC sa protejeze acolo?

În cazul Roșiei Montane, în Lista Monumentelor Istorice 2004 sunt clasate mai multe monumente istorice și zone protejate. Credem că petentul se referă la zona protejată Centru Istoric, zonă denumită generic și „Piață”.

Astfel, în Lista Monumentelor Istorice 2004 este clasat Centrul Istoric al localității Roșia Montană, menționându-se ca detalii de amplasare „Târgul satului”, Piața, cartierul Berg, Str. Brazilor și zona din amonte de Piață, spre lacuri. Conform prevederilor Legii 5/2000 (art. 5, paragrafele 2-3), autoritățile administrației publice locale, cu sprijinul autorităților publice centrale cu atribuții în domeniu, aveau obligația de a delimita în baza unor studii de specialitate, în termen de 12 luni de la data intrării în vigoare a Legii 5/2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a III-a – zone protejate, zonele de protecție a valorilor de patrimoniu cultural, prevăzute în anexa nr. III a respectivului act normativ, în speță zona centrului istoric al localității Roșia Montană. În vederea instituirii zonelor protejate, autoritățile administrației publice locale trebuiau să întocmească documentațiile de urbanism și regulamentele aferente, elaborate și aprobate potrivit legii, care trebuie să cuprindă măsurile necesare de protecție și conservare a valorilor de patrimoniu cultural național din zonă.

Soluția de rezolvare

În baza prevederilor legale, RMGC a inițiat din anul 2001 procesul de elaborare a acestor documentații de urbanism specifice – Planul de Urbanism General și Planul de Urbanism Zonal. Acestea au fost elaborate de firme românești autorizate și au urmat procedura legală de aprobare. Avizul pentru instituirea Zonei Protejate Centru Istoric Roșia Montană a fost emis de Ministerul Culturii și Cultelor în cursul anului 2002 (avizele nr. 61/14.02.2002 și nr. 178/20.06.2002) ca parte a procedurii de autorizare a documentațiilor de urbanism. În baza acestor avize, Ministerul Culturii și Cultelor a solicitat elaborarea Planului de Urbanism Zonal pentru zona Centrală Istorică. Treizeci și cinci (35) din cele 41 de imobile monument istoric, sunt localizate în cuprinsul Zonei Protejate Centru Istoric Roșia Montană. Conform recomandărilor Comisiei Naționale a Monumentelor Istorice suprafața acestei zone a fost mărită de la 52 ha la peste 130 ha.

În concluzie, zona protejată va avea peste 130 de hectare și va cuprinde valorile de arhitectură din cadrul acestei localități (restaurate și puse în valoare), organizate sub forma unui muzeu al mineritului cu expoziții de geologie, arheologie, etnografie (cu o secție în aer liber), patrimoniu industrial și o importantă componentă subterană localizată în jurul galeriei Cătălina Monulești. În această parte a localității compania va urmări să promoveze dezvoltarea turismului tradițional (pensiuni, mici localuri). În zona estică și sud-estică a centrului vechi se află tăurile istorice: Tăul Mare, Tăul Brazi și Tăul Anghel. Aici se poate dezvolta un turism modern, de agrement. Toate propunerile făcute de companie în acest sens trebuie însă să primească girul și sprijinul comunității locale, precum și al autorităților.

Propunerea RMGC referitoare la cum va fi delimitată această zonă a fost ilustrată în Studiul de impact asupra mediului (vol. 33), respectiv Plan M – Plan de management al patrimoniului cultural, partea II-a – *Plan de management pentru monumente istorice și zonele protejate din Roșia Montană*, planșa 6.

O componentă foarte importantă a acestei zone protejate o reprezintă cele câteva sute de case existente în acest perimetru. Conform Planului de Urbanism Zonal pentru Zona Protejată Centru Istoric Roșia Montană, vor exista grade diferite de protecție a patrimoniului arhitectural construit. Astfel, va fi desemnată o zonă semnificativă cu destinația clară de locuire, precum și zone în care vor putea fi admise activități complementare funcțiunii de locuire, dar va fi strict interzisă orice activitate industrială sau care

să aibă efecte negative asupra acestei zone protejate. Exploatarea proiectată de RMGC constituie un impact potențial. Reluarea mineritului va necesita evaluarea în detaliu a impactului asupra mediului, inclusiv asupra componentelor patrimoniului cultural. Planul de exploatare, definitivat doar după încheierea evaluării impactului asupra mediului, va trebui să fie adaptat de către companie în funcție de rezultatele acestei evaluări, astfel încât să nu afecteze negativ și ireversibil patrimoniul cultural reprezentat de monumentele istorice și zona protejată Centrul Istoric Roșia Montană.

Toate aceste lucruri compania dorește să le protejeze și să le promoveze, iar pentru asta vor fi luate măsuri speciale atât în cuprinsul zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană (restaurare-consolidare-conservare), cât și în perimetrul industrial (utilizarea de tehnici speciale de pușcare, crearea de zone tampon între cele 2 perimetre, monitorizarea continuă a vibrațiilor și adaptarea pușcărilor în funcție de viteza de propagare a undelor etc.).

Pentru mai multe detalii legate de tema zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană, inclusiv o serie de considerații privind regimul de protecție juridică și alte prevederi legislative aplicabile în acest caz vă rugăm să consultați anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 101

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Campeni, 26.07.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_0231

Propunerea Cum se va face reabilitarea cladirilor cu o importanta istorica deosebita situate pe strada care duce la Taul Brazilor?

În conformitate cu Lista Monumentelor Istorice publicată de Ministerul Culturii și Cultelor în Monitorul Oficial Nr. 646 bis, din data de 16.07.2004, sunt clasate ca monument istoric de importanță locală (categoria B) 41 de imobile de pe cuprinsul localității Roșia Montană, respectiv 2 biserici și 39 de case (cod LMI 2004: AB-II-s-B-00269, și apoi de la AB-II-m-B-00271 la AB-II-m-B-00311).

În momentul de față compania RMGC deține 14 clădiri cu statut de monument istoric. Acestea au fost achiziționate urmând procedurile legale prevăzute de către Legea 422/2001, privind protejarea monumentelor istorice la momentul achiziției imobilele aflându-se în diferite stări de conservare, acest lucru fiind consemnat atât în contractele de vânzare-cumpărare, cât și în diferite imagini realizate de la achiziționarea acestora și până astăzi.

Trebuie subliniat că în cursul anilor 2000-2002 a fost elaborat de către Centrul de Proiectare pentru Patrimoniul Cultural Național (CPPCN), astăzi Institutul Național al Monumentelor Istorice, și mai apoi de către S.C. OPUS – Atelier de Arhitectură S.R.L, un studiu de inventariere exhaustivă a tuturor elementelor de patrimoniu arhitectural din cuprinsul comunei Roșia Montană, cu acest prilej fiind completate și actualizate fișele de evidență analitică a fiecărei clădiri monument istoric, context în care s-au făcut observații de specialitate asupra stării de conservare a acestora.

În acest sens, datorită faptului că îndatoririle imediate ale proprietarilor de imobile monument istoric constau în întreținerea acestora, odată începută achiziționarea acestor imobile, a fost constituită – începând cu anul 2003 – o echipă din 10 persoane cu meserii conexe construcțiilor, care se ocupă permanent de întreținerea acestor imobile.

Soluția de rezolvare

Restaurarea caselor monument istoric, se va face în conformitate cu Legea 422/2001, art. 22, prin contractarea lucrărilor de specialitate către firme și specialiști atestați ai Ministerului Culturii și Cultelor să proiecteze și să execute astfel de lucrări conform normelor metodologice în vigoare. Primul pas este realizarea proiectului de restaurare, care apoi se prezintă Comisiei Monumentelor Istorice. Execuția proiectului se face tot sub coordonarea unei firme acreditate pentru astfel de lucrări, iar Ministerul Culturii și Cultelor prin serviciile sale descentralizate, respectiv în cazul de față prin Direcția pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național a județului Alba, are datoria să monitorizeze desfășurarea acestora. În acest fel, lucrările se fac absolut legal, transparent și cu mare responsabilitate.

Trebuie amintit faptul că în prezent sunt în curs de finalizare documentațiile de specialitate conform normelor Ministerului Culturii și Cultelor – pentru restaurarea a 11 clădiri monument istoric. Pentru următorii 22 de ani, compania va contribui cu un buget de peste 25 milioane dolari la conservarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural la Roșia Montană.

Așa cum s-a afirmat - în mod public - în cadrul Raportului studiului de impact asupra mediului, odată aprobată începerea Proiectului Minier Roșia Montană toate clădirile cu statut de monument istoric din Roșia Montană, vor intra într-un program complex de restaurare și conservare. Dacă vor exista imobile monument istoric ce vor rămâne proprietate a diferitelor instituții sau persoane fizice, cu acordul acestora, RMGC va contribui integral și pentru restaurarea acestor imobile, în acord cu normele de specialitate emise de Ministerul Culturii și Cultelor.

Pentru mai multe detalii legate de tema zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană, inclusiv o serie de considerații privind regimul de protecție juridică și alte prevederi legislative aplicabile în acest caz vă rugăm să consultați anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”.

Domeniul	ARCHAEOLOGY
Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC	106
Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC	Alba Iulia, 31.07.2006
Codul intern RMGC unic	MMGA_0247
<p data-bbox="97 539 422 629">Propunerea</p> <p data-bbox="97 629 422 1827">Soluția de rezolvare</p>	<p data-bbox="422 539 1418 629">Dorește să i se transmită harta cu delimitarea zonei protejate pentru casele de patrimoniu conform Legii 422, a monumentelor istorice.</p> <p data-bbox="422 629 1418 853">În baza prevederilor legale, RMGC a inițiat din anul 2001 – prin contractarea de firme autorizate - procesul de elaborare a documentațiilor de urbanism specifice – Planul de Urbanism General și Planul de Urbanism Zonal. Avizul pentru instituirea Zonei Protejate Centru Istoric Roșia Montană a fost emis de Ministerul Culturii și Cultelor în cursul anului 2002 (avizele nr. 61/14.02.2002 și nr. 178/20.06.2002) ca parte a procedurii de autorizare a documentațiilor de urbanism. În baza acestor avize, Ministerul Culturii și Cultelor a solicitat elaborarea Planului de Urbanism Zonal pentru Zona Centrului Istoric Roșia Montană. Acest document este în curs de elaborare.</p> <p data-bbox="422 853 1418 1144">Astfel, documentul de urbanism în vigoare în momentul de față referitor la cererea dumneavoastră, este Planul de Urbanism General, din care vă punem la dispoziție planșa referitoare la zona protejată (Harta 1). Conform recomandărilor Comisiei Naționale a Monumentelor Istorice, în momentul de față se întocmește documentația Plan de Urbanism Zonal – Centru Istoric Roșia Montană în care suprafața acesteia a fost crescută de la 52 ha la peste 130 ha și cuprinde 35 din cele 41 de case monument istoric. Propunerea RMGC referitoare la cum va arăta această zonă, a fost ilustrată în Studiul de impact asupra mediului (vol. 33), respectiv Plan M – Plan de management al patrimoniului cultural, partea II-a – <i>Plan de management pentru monumente istorice și zonele protejate din Roșia Montană</i>, planșa 6.</p> <p data-bbox="422 1144 1418 1301">În concluzie, studiile de urbanism și studiile de specialitate pentru delimitarea zonelor protejate din cadrul comunei Roșia Montană, în perimetrul în care se intenționează extinderea exploatarea miniere existente prin proiectul propus de către companie, sunt în curs de aprobare – în conformitate cu prevederile legale – de către instituțiile și comisiile cu atribuții în această zonă de interes.</p> <p data-bbox="422 1301 1418 1480">Precizăm că nici una dintre casele monument istoric din cuprinsul proiectului propus de către RMGC nu va fi afectată în mod negativ, iar toate cele 41 de clădiri monument istoric vor fi incluse într-un amplu program de reabilitare și restaurare (vezi Studiul de impact asupra mediului (vol. 33), respectiv Plan M – Plan de management al patrimoniului cultural, partea II-a – <i>Plan de management pentru monumente istorice și zonele protejate din Roșia Montană</i>, p. 74-91).</p> <p data-bbox="422 1480 1418 1749">În ceea ce privește patrimoniul arheologic, după mai bine de șapte ani de cercetări arheologice preventive de mare amploare desfășurate la Roșia Montană prin Programul Național de Cercetare “Alburnus Maior” – finanțat în conformitate cu prevederile legale de către RMGC – acesta a devenit mai bine cunoscut și delimitat, astfel încât Lista Monumentelor Istorice a fost actualizată prin clasarea a patru noi zone distincte, respectiv vestigiile romane zona Carpeni, incinta funerară romană din Zona “Hop-Găuri”, galeria “Cătălina Monulești” din zona protejată a centrului istoric al localității și galeriile romane din Masivul Cârnic, zona “Piatra Corbului”.</p> <p data-bbox="422 1749 1418 1827">Pentru detalii vă rugăm să consultați anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”.</p>

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC

107

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC

Alba Iulia, 31.07.2006

Codul intern RMGC unic

MMGA_0256

Propunerea

Din Rosia Montana se intentioneaza sa se pastreze o parte (asa zisele zone protejate). Aceste zone protejate se afla in interiorul carierelor?

Zonele protejate nu se află în interiorul viitoarelor cariere proiectate.

În Lista Monumentelor Istorice publicată în Monitorul Oficial Nr. 646 bis, din data de 16.07.2004, sunt clasate ca monument istoric 41 de imobile de pe cuprinsul localității Roșia Montană, respectiv 2 biserici și 39 de case (cod L.M.I. 2004: AB-II-s-B-00269, și apoi de la AB-II-m-B-00271 la AB-II-m-B-00311).

În același timp, tot în Lista Monumentelor Istorice 2004 este clasat Centrul Istoric al localității Roșia Montană, menționându-se ca detalii de amplasare „Târgul satului”, Piața, cartierul Berg, Str. Brazilor și zona din amonte de Piață, spre lacuri (cod AB-II-s-B-00270), toate acestea fiind încadrate în grupa valorică B, adică monumente istorice de interes local.

În baza prevederilor legale, RMGC a inițiat din anul 2001 – prin contractarea de firme autorizate – procesul de elaborare a documentațiilor de urbanism specifice – Planul de Urbanism General și Planul de Urbanism Zonal. Avizul pentru instituirea Zonei Protejate Centru Istoric Roșia Montană a fost emis de Ministerul Culturii și Cultelor în cursul anului 2002 (avizele nr. 61/14.02.2002 și nr. 178/20.06.2002) ca parte a procedurii de autorizare a documentațiilor de urbanism. În baza acestor avize, Ministerul Culturii și Cultelor a solicitat elaborarea Planului de Urbanism Zonal pentru Zona Centrului Istoric Roșia Montană. Propunerea noastră referitoare la cum va arăta această zonă a fost ilustrată în Studiul de impact asupra mediului (vol. 33), respectiv Plan M – Plan de management al patrimoniului cultural, partea II-a – *Plan de management pentru monumente istorice și zonele protejate din Roșia Montană*, planșa 6. Suprafața acestei zone a fost mărită de la 52 ha la peste 130 ha și cuprinde 35 din cele 41 de case monument istoric.

Soluția de rezolvare

În ceea ce privește valorile de patrimoniu situate în cuprinsul viitoarei zone de dezvoltare industrială este vorba de 6 clădiri monument istoric și 4 situri arheologice – Zona Orlea (cod LMI AB-I-m-A-00065.01, AB-I-m-A-00065.02), Zona Carpeni (AB-I-m-A-00065.03), Incinta funerară romană din Zona “Hop-Găuri” (AB-I-m-A-00065.04) și galeriile romane din Masivul Cărnăc, punct “Piatra Corbului”. Măsuri specifice privind monumentele istorice și siturile arheologice din cuprinsul zonei de dezvoltare industrială sunt descrise în Studiul de impact asupra mediului (vol. 32-33), respectiv Plan M – Plan de management al patrimoniului cultural, partea I – Plan de management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană și partea II-a – *Plan de management pentru monumente istorice și zonele protejate din Roșia Montană* și de asemenea vor fi cuprinse în reglementările Planului de Urbanism Zonal Industrial.

Precizăm că nici una dintre casele monument istoric din cuprinsul proiectului propus de către RMGC nu va fi afectată în mod negativ, iar toate cele 41 de clădiri monument istoric vor fi incluse într-un amplu program de reabilitare și restaurare (vezi Studiul de impact asupra mediului, vol. 33, respectiv Plan M – Plan de management al patrimoniului cultural, partea II-a – *Plan de management pentru monumente istorice și zonele protejate din Roșia Montană*, p. 75-91).

Zona protejată a Roșiei Montane va avea o suprafață de peste 130 ha. Aceasta va cuprinde valorile de arhitectură din cadrul acestei localități (restaurate și puse în valoare), organizate sub forma unui muzeu al mineritului cu expoziții de geologie, arheologie, etnografie (cu o secție în aer liber), patrimoniu industrial și o importantă componentă subterană localizată în jurul galeriei Cătălina Monulești. În această parte a localității compania va urmări să promoveze dezvoltarea turismului tradițional (pensiuni, mici localuri). În zona estică și sud-estică a centrului vechi se află tăurile istorice: Tăul Mare, Tăul Brazi și Tăul Anghel. Aici

se poate dezvolta un turism modern, de agrement. Toate propunerile făcute de companie în acest sens trebuie însă să primească girul și sprijinul comunității locale, precum și al autorităților. O componentă foarte importantă a acestei zone protejate o reprezintă cele câteva sute de case existente în acest perimetru.

Aceste lucruri compania dorește să le protejeze și să le promoveze, și de aceea vor fi luate măsuri speciale atât în cuprinsul zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană (restaurare-consolidare-conservare), cât și în perimetrul industrial (utilizarea de tehnici speciale de pușcare, crearea de zone tampon între cele 2 perimetre, monitorizarea continuă a vibrațiilor și adaptarea pușcărilor în funcție de viteza de propagare a undelor etc.).

Au fost efectuate – de către Universitatea Tehnică de Construcții din București și IPROMIN – o serie de studii și simulări pe tema măsurilor specifice de atenuare a impactului pușcărilor asupra clădirilor monument istoric, iar pentru mai multe detalii legate de acest subiect vă rugăm să consultați broșura anexată.

Concluzionând, zonele protejate preconizate în cadrul localității Roșia Montană, așa cum și rezultă din statutul lor, nu sunt situate în interiorul viitoarelor cariere, ci în afara acestora. Este vorba așadar de 4 zone protejate, respectiv Zona protejată Centru Istoric Roșia Montană (cuprinzând 35 de clădiri monument istoric, galeria Cătălina Monulești), rezervația arheologică din zona dealului Carpeni (inclusiv sectorul minier Păru Carpeni), incinta funerară romană de la Tăul Găuri și vestigiile miniere ale exploatărilor de suprafață din zona Piatra Corbului.

Pentru mai multe detalii legate de tema zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană, inclusiv o serie de considerații privind regimul de protecție juridică și alte prevederi legislative aplicabile în acest caz, vă rugăm să consultați anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 108

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Alba Iulia, 31.07.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_0259

Propunerea Vor fi afectate siturile arheologice; stergem istoria de 2000 de ani cu buldozerele? Si-a mai permis cineva în Europa sa realizeze un proiect într-o zona atat de incarcata de istorie?

Precizăm că implementarea proiectului minier de către RMGC nu urmărește în nici un caz distrugerea patrimoniului cultural și spiritual al Roșiei Montane. La ora actuală, după 7 ani de ample cercetări și studii de specialitate, finanțate conform prevederilor legale de către companie, sunt bine cunoscute natura, caracteristicile și distribuția valorilor de patrimoniu – situri arheologice, clădiri monument istorice, cât și a bisericilor și cimitirelor din zona Roșia Montană, cât și propriu-zis istoria acestei localități. Cercetările și studiile de patrimoniu efectuate în perioada 2000-2006 au permis conturarea unei imagini cuprinzătoare a acestor valori aparținând patrimoniului cultural național și a zonelor cu semnificație spirituală, a istoriei localității, cât și adoptarea unor măsuri specifice în ceea ce privește protejerea tuturor acestora.

Astfel, în baza acestor cercetări au fost eliberate pe de o parte certificate de descărcare de sarcină arheologică, adică s-au stabilit zonele unde se poate dezvolta proiectul industrial, iar pe de altă parte s-au stabilit zonele protejate cu valori de patrimoniu cultural, adică zonele unde nu se pot desfășura activități industriale.

Pentru a cita doar câteva exemple de situații în Europa, în care au fost realizate dezvoltări de tip industrial care au presupus efectuarea de cercetări arheologice cu caracter preventiv/de salvare – stipulate de către Convenția europeană de la Malta (1992) cu privire la protejerea patrimoniului arheologic [1] – amintim următoarele:

- construcția uzinei Toyota din apropiere de Valenciennes (Franța);
- dezvoltarea și sistematizarea zonei industriale Actiparc de lângă Arras (Franța);
- dezvoltarea și sistematizarea zonei industriale de la Dourges, lângă Pas-de-Calais (Franța);
- dezvoltarea carierei de pietriș de pe valea Aisne (Franța);
- traseul conductei de gaz transeuropene din peninsula Jamal (Siberia) către vestul Europei – tronsonul din regiunea Wielopolska (vestul Poloniei);
- construcția unor clădiri de birouri în zona Spitalfield (Spitalfield Charnel House), Londra (Marea Britanie);
- construcția unor noi arii rezidențiale în cartierul londonez Wandsworth Riverside (fostul terminal Shell), Londra (Marea Britanie);

Soluția de rezolvare

Toate angajamentele asumate public de către companie în ceea ce privește patrimoniul cultural și protejarea acestuia în cazul de la Roșia Montană, sunt prezentate pe larg în cadrul Raportului la studiul de impact asupra mediului, vol. 32 - 33, Plan M – Plan de management al patrimoniului cultural, partea I – Plan de management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, partea II-a – Plan de management pentru monumentele istorice și zonele protejate din Roșia Montană, partea III-a – Plan de management pentru patrimoniul cultural. Ceea ce își propune compania în contextul dezvoltării viitorului proiect minier este continuarea cercetărilor, publicarea lor și punerea în valoare a patrimoniului cultural de la Roșia Montană, totul pentru a putea susține dezvoltarea turismului pe aceste coordonate, la nivelul standardelor europene în domeniu.

La Roșia Montană problemele de patrimoniu cultural au fost abordate – de către toate părțile implicate – încă de la început cu bună credință, responsabilitate și în conformitate cu legislația națională și internațională aplicabilă acestei problematice specifice.

Pentru mai multe detalii legate de semnificația valorilor de patrimoniu cultural din zona Roșia

Montană, respectiv modul în care acestea au fost inventariate și investigate în ultimii 7 ani, cât și o serie de considerații privind regimul de protecție juridică și alte prevederi legislative aplicabile în acest caz vă rugăm să consultați anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”.

Referință:

[1] Textul convenției este disponibil la adresa web

<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=143&CM=8&DF=7/6/2006&CL=ENG>

Domeniul

ARCHAEOLOGY

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea
care include observația identificată
prin codul intern RMGC 108

Nr. de identificare MMDD pentru
întrebarea care include observația
identificată prin codul intern RMGC Alba Iulia, 31.07.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_0264

Propunerea De ce nu da acum Guvernul, mult mai putini bani pentru cercetarile arheologice necesare, astfel incat frumusetea zonei si siturile arheologice sa fie puse in valoare si cu siguranta vor atrage turisti.

**Soluția de
rezolvare** Ministerul Culturii și Cultelor din România, acordă, an de an, potrivit unor criterii clare de finanțare (OMCC 2066/09.02.2007 privind Metodologia și Criteriile de finanțare pentru șantierele arheologice finanțate din bugetul Ministerului Culturii și Cultelor), sume de bani pentru cercetarea fundamentală. Răspunsul la întrebarea dumneavoastră este de competența autorităților acestui minister.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 124

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Alba Iulia, 31.07.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_0281

Propunerea In 2000 conducerea companiei afirma ca Galerile Romane din Orlea nu vor fi afectate de proiect, iar acum nimeni nu mai recunoaste acest lucru.

În conformitate cu prevederilor Ordonanței Guvernului nr. 43/2000 privind protecția patrimoniului arheologic și declararea unor situri arheologice ca zone de interes național, modificată, un investitor, are obligația să asigure resursele financiare pentru efectuarea cercetărilor de arheologie preventivă și a unor studii conexe de patrimoniu, în cazul în care intenționează realizarea unui proiect în zone cu potențial arheologic. Aceasta este o obligație legală pe care SC Roșia Montană Gold Corporation SA și-a asumat-o deplin, din anul 2000 și până în prezent.

Scopul declarat al RMGC este acela de a asigura condițiile necesare cercetării, înregistrării, protejării și valorificării publice a patrimoniului cultural din zona Roșia Montană, în conformitate cu prevederile Ordonanței Guvernului nr. 43/2000 privind protecția patrimoniului arheologic și declararea unor situri arheologice ca zone de interes național, modificată prin Legea 378/2001, Legea 462/2003, respectiv Legea 258/2006 și în baza prevederilor Legii 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice, modificată prin Legea 259/2006.

Toate cercetările arheologice cu caracter preventiv desfășurate la Roșia Montană începând cu anul 2001 și până în prezent au fost realizate în cadrul Programului Național de Cercetare "Alburnus Maior", fiind emise în conformitate cu prevederile legale, autorizații de săpătură arheologică preventivă. Cercetările arheologice sunt coordonate științific de către Muzeul Național de Istorie a României, la derularea acestora participând un număr de 21 de instituții de specialitate românești și 3 din străinătate, fiind de subliniat aportul esențial adus de către echipa de arheologie minieră de la Universitatea Toulouse Le Mirail, condusă de către dr. Beatrice Cauuet. Studiile de arheologie minieră în România sunt o premieră în acest moment, Roșia Montană fiind primul sit din țara noastră unde se desfășoară astfel de cercetări de către o echipă cu expertiza necesară. Toate cercetările au fost efectuate conform prevederilor legale în vigoare. Cercetările derulate în fiecare campanie arheologică sunt autorizate de către Ministerul Culturii și Cultelor în baza planului anual de cercetare arheologică aprobat de către Comisia Națională de Arheologie. Cercetarea arheologică s-a desfășurat prin sondarea tuturor zonelor accesibile și în același timp propice locuirii și altor activități umane, ținându-se cont de informațiile preliminare furnizate de sursele de arhivă și bibliografice, de observațiile făcute în cursul campaniilor periegetice, de analizele magnetometrice, de studiile de rezistivitate electrică și de datele zborurilor fotogrametrice.

Soluția de rezolvare

Informații de detaliu asupra descoperirilor arheologice întâmplătoare și a cercetărilor arheologice preliminare (de suprafață și subteran) din zona masivului Orlea au fost publicate în Studiul de impact asupra mediului pentru Proiectul Roșia Montană, vol. 6 – *Studiu de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural*, Anexa I, p. 219-222.

În Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural se precizează – vol. 6, p. 45 – că în ceea ce privește zona masivului Orlea este planificată continuarea cercetării arheologice preventive de suprafață și subteran, respectiv într-o zonă cu potențial arheologic reperat. De asemenea se specifică faptul că cercetările întreprinse până în acest moment în zona acestui masiv au avut un caracter preliminar. Este important de subliniat că în cadrul studiului se face precizarea: "Cum dezvoltarea Proiectului minier în zona Orlea este preconizată pentru o dată mai târzie, din anul 2007 investigațiile de arheologie de suprafață se vor concentra în acest perimetru. Astfel, activitățile de construcție implicate de dezvoltarea Proiectului, nu vor putea fi inițiate înainte de finalizarea cercetărilor arheologice, desfășurate în conformitate cu prevederile legislative românești și recomandările și practicile internaționale." (*Studiul de*

În contextul acestor cercetări arheologice preliminare din subteran a avut loc o descoperire importantă în masivul Orlea, în anul 2004, valoarea ei fiind confirmată în vara anului 2005. Astfel, echipa franceză coordonată dr. Beatrice Cauuet a descoperit o cameră echipată cu o roată de drenare a apelor de mină, iar mai apoi un întreg sistem de evacuare a apei din subteran. Acest ansamblu indentificat în sectorul Păru Carpeni a fost datat în perioada romană și face obiectul unor ample cercetări și a măsurilor speciale de conservare *in situ*. Obiectivul nu va fi afectat de construcția viitoarei cariere Orlea. Cercetările arheologice preventive de suprafață pentru zona Orlea coroborate cu cercetările de arheologie minieră din sectorul Orlea – Țarina (subteran), sunt preconizate – așa cum a fost făcut public în *Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural*, vol. 6, p. 43 – pentru intervalul 2007-2012.

În conformitate cu Lista Monumentelor Istorice publicată în Monitorul Oficial Nr. 646 bis, din data de 16.07.2004 în cuprinsul viitoarei zone de dezvoltare industrială din masivul Orlea sunt clasate ca monumente istorice, două situri arheologice, respectiv: așezarea romană de la Alburnus Maior, zona Orlea (cod LMI AB-I-m-A-00065.01), exploatarea minieră romană de la Alburnus Maior, masivul Orlea (AB-I-m-A-00065.02).

Conform prevederilor Legii 422/2001, completată de Legea 259/2006, este posibilă aplicarea legală a procedurii de declasare în contextul descărcării de sarcină arheologică în cazul siturilor arheologice, conform. avizului Comisiei Naționale de Arheologie din cadrul Ministerului Culturii și Cultelor. În accepțiunea legii, descărcarea de sarcină arheologică este procedura prin care se confirmă că un teren în care a fost evidențiat patrimoniu arheologic poate fi redat activităților umane curente – Legea 258/2006, art. 5, paragraf (2). Astfel, este adevărat că RMGC intenționează să exploateze în faza a doua de dezvoltare a proiectului său zăcămintele auro-argintifere din zona masivului Orlea. Tot în baza prevederilor Legii 258/2006, art. 7, lit. a) investitorul are obligația să finanțeze „stabilirea, prin studiul de fezabilitate al investiției și prin proiectul tehnic, a măsurilor ce urmează să fie detaliate și a necesarului de fonduri pentru cercetarea preventivă sau supravegherea arheologică, după caz, și protejarea patrimoniului arheologic sau, după caz, descărcarea de sarcină arheologică a zonei afectate de lucrări și aplicarea acestor măsuri.”

Prin urmare, această intenție de a dezvolta cariera din masivul Orlea se poate materializa doar după efectuarea unor cercetări arheologice preventive – de suprafață și subteran – care să ofere date exhaustive asupra sitului roman din zona Orlea. Așa cum se cunoaște – vezi fișa de sit arheologic din Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural din cadrul Raportului SIM, respectiv Anexa I, fișe de evidență arheologică a siturilor identificate la Roșia Montană, fișa de sit nr. 9, Orlea, p. 219-222 – în acest perimetru nu s-au desfășurat cercetări arheologice, respectiv studii de specialitate care să determine în detaliu caracteristicile și distribuția spațială a vestigiilor de patrimoniu arheologic din această zonă. Prin urmare RMGC și-a luat angajamentul de a finanța în perioada 2007 – 2012 un program de cercetări arheologice preventive desfășurat de către specialiști abilitați. În baza analizei rezultatelor acestor cercetări se va putea apoi decide aplicarea sau nu a procedurii de descărcare de sarcină arheologică. Nu există prevederi legale care să interzică desfășurarea cercetărilor arheologice cu caracter preventiv în cazul zonelor cu patrimoniu arheologic reparat, așa cum este cazul zonei Orlea.

Cum dezvoltarea Proiectului în zona Orlea este preconizată pentru o dată mai târzie, din anul 2007 investigațiile de arheologie preventivă se vor concentra în acest perimetru. Astfel activitățile de construcție implicate de dezvoltarea Proiectului în această zonă, nu vor putea fi inițiate înainte de finalizarea cercetărilor arheologice, desfășurate în conformitate cu prevederile legislative românești și recomandările și practicile internaționale.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC

124

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC

Alba Iulia, 31.07.2006

Codul intern RMGC unic

MMGA_0282

Propunerea

În EIA se afirma ca va fi o cariera la Orlea si, cateva pagini mai departe (capitolul 9, pag.30), se spune ca sunt programate cercetari arheologice in aceasta zona, in perioada 2007 - 2012. O zona care nu a fost cercetata si descarcata arheologic, conform procedurilor legale, este inclusa deja ca si cariera in proiect, ceea ce este total ilegal.

În conformitate cu prevederilor Ordonanței Guvernului nr. 43/2000 privind protecția patrimoniului arheologic și declararea unor situri arheologice ca zone de interes național, modificată, un investitor, are obligația să asigure resursele financiare pentru efectuarea cercetărilor de arheologie preventivă și a unor studii conexe de patrimoniu, în cazul în care intenționează realizarea unui proiect în zone cu potențial arheologic. Aceasta este o obligație legală pe care SC Roșia Montană Gold Corporation SA și-a asumat-o deplin, din anul 2000 și până în prezent.

Scopul declarat al RMGC este acela de a asigura condițiile necesare cercetării, înregistrării, protejării și valorificării publice a patrimoniului cultural din zona Roșia Montană, în conformitate cu prevederile Ordonanței Guvernului nr. 43/2000 privind protecția patrimoniului arheologic și declararea unor situri arheologice ca zone de interes național, modificată prin Legea 378/2001, Legea 462/2003, respectiv Legea 258/2006 și în baza prevederilor Legii 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice, modificată prin Legea 259/2006.

Soluția de rezolvare

Toate cercetările arheologice cu caracter preventiv desfășurate la Roșia Montană începând cu anul 2001 și până în prezent au fost realizate în cadrul Programului Național de Cercetare "Alburnus Maior", fiind emise în conformitate cu prevederile legale, autorizații de săpătură arheologică preventivă. Cercetările arheologice sunt coordonate științific de către Muzeul Național de Istorie a României, la derularea acestora participând un număr de 21 de instituții de specialitate românești și 3 din străinătate, fiind de subliniat aportul esențial adus de către echipa de arheologie minieră de la Universitatea Toulouse Le Mirail, condusă de către dr. Beatrice Cauuet. Studiile de arheologie minieră în România sunt o premieră în acest moment, Roșia Montană fiind primul sit din țara noastră unde se desfășoară astfel de cercetări de către o echipă cu expertiza necesară. Toate cercetările au fost efectuate conform prevederilor legale în vigoare. Cercetările derulate în fiecare campanie arheologică sunt autorizate de către Ministerul Culturii și Cultelor în baza planului anual de cercetare arheologică aprobat de către Comisia Națională de Arheologie. Cercetarea arheologică s-a desfășurat prin sondarea tuturor zonelor accesibile și în același timp propice locuirii și altor activități umane, ținându-se cont de informațiile preliminare furnizate de sursele de arhivă și bibliografice, de observațiile făcute în cursul campaniilor periegetice, de analizele magnetometrice, de studiile de rezistivitate electrică și de datele zborurilor fotogrametrice.

Informații de detaliu asupra descoperirilor arheologice întâmplătoare și a cercetărilor arheologice preliminare (de suprafață și subteran) din zona masivului Orlea au fost publicate în Studiul de impact asupra mediului pentru proiectul Roșia Montană, vol. 6 – *Studiu de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural*, Anexa I, p. 219-222.

În Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural se precizează – vol. 6, p. 45 – că în ceea ce privește zona masivului Orlea este planificată continuarea cercetării arheologice preventive de suprafață și subteran, respectiv într-o zonă cu potențial arheologic reperat. De asemenea se specifică faptul că cercetările întreprinse până în acest moment în zona acestui masiv au avut un caracter preliminar. Este important de subliniat că în cadrul studiului se face precizarea: "Cum dezvoltarea Proiectului minier în zona Orlea este preconizată pentru o dată mai târzie, din anul 2007 investigațiile de arheologie de suprafață se vor concentra în acest perimetru. Astfel, activitățile de construcție implicate de dezvoltarea Proiectului, nu vor putea fi inițiate înainte de finalizarea cercetărilor arheologice, desfășurate în

conformitate cu prevederile legislative românești și recomandările și practicile internaționale.” (*Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural*, vol. 6, p. 43)

În contextul acestor cercetări arheologice preliminare din subteran a avut loc o descoperire importantă în masivul Orlea, în anul 2004, valoarea ei fiind confirmată în vara anului 2005. Astfel, echipa franceză coordonată dr. Beatrice Cauuet a descoperit o cameră echipată cu o roată de drenare a apelor de mină, iar mai apoi un întreg sistem de evacuare a apei din subteran. Acest ansamblu indentificat în sectorul Păru Carpeni a fost datat în perioada romană și face obiectul unor ample cercetări și a măsurilor speciale de conservare *in situ*. Obiectivul nu va fi afectat de construcția viitoarei cariere Orlea. Cercetările arheologice preventive de suprafață pentru zona Orlea coroborate cu cercetările de arheologie minieră din sectorul Orlea – Țarina (subteran), sunt preconizate – așa cum a fost făcut public în *Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural*, vol. 6, p. 43 - pentru intervalul 2007-2012.

În conformitate cu Lista Momumentelor Istorice publicată în Monitorul Oficial Nr. 646 bis, din data de 16.07.2004 în cuprinsul viitoarei zone de dezvoltare industrială din masivul Orlea sunt clasate ca monumente istorice, două situri arheologice, respectiv – așezarea romană de la Alburnus Maior, zona Orlea (cod LMI AB-I-m-A-00065.01), exploatarea minieră romană de la Alburnus Maior, masivul Orlea (AB-I-m-A-00065.02).

Conform prevederilor Legii 422/2001, completată de Legea 259/2006, este posibilă aplicarea legală a procedurii de declasare în contextul descărcării de sarcină arheologică în cazul siturilor arheologice, conform. avizului Comisiei Naționale de Arheologie din cadrul Ministerului Culturii și Cultelor. În accepțiunea legii, descărcarea de sarcină arheologică este procedura prin care se confirmă că un teren în care a fost evidențiat patrimoniu arheologic poate fi redat activităților umane curente – Legea 258/2006, art. 5, paragraf (2). Astfel, este adevărat că RMGC intenționează să exploateze în faza a doua de dezvoltare a proiectului său zăcămintele auro-argintifere din zona masivului Orlea. Tot în baza prevederilor Legii 258/2006, art. 7, lit. a) investitorul are obligația să finanțeze „stabilirea, prin studiul de fezabilitate al investiției și prin proiectul tehnic, a măsurilor ce urmează să fie detaliate și a necesarului de fonduri pentru cercetarea preventivă sau supravegherea arheologică, după caz, și protejarea patrimoniului arheologic sau, după caz, descărcarea de sarcină arheologică a zonei afectate de lucrări și aplicarea acestor măsuri.”

Prin urmare, această intenție de a dezvolta cariera din masivul Orlea se poate materializa doar după efectuarea unor cercetări arheologice preventive – de suprafață și subteran – care să ofere date exhaustive asupra sitului roman din zona Orlea. Așa cum se cunoaște – vezi Fișa de sit arheologic din *Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural* din cadrul Raportului SIM, respectiv Anexa I, fișe de evidență arheologică a siturilor identificate la Roșia Montană, fișa de sit nr. 9, Orlea, p. 219-222 – în acest perimetru nu s-au desfășurat cercetări arheologice, respectiv studii de specialitate care să determine în detaliu caracteristicile și distribuția spațială a vestigiilor de patrimoniu arheologic din această zonă. Prin urmare RMGC și-a luat angajamentul de a finanța în perioada 2007 – 2012 un program de cercetări arheologice preventive desfășurat de către specialiști abilitați. În baza analizei rezultatelor acestor cercetări se va putea apoi decide aplicarea sau nu a procedurii de descărcare de sarcină arheologică. Nu există prevederi legale care să interzică desfășurarea cercetărilor arheologice cu caracter preventiv în cazul zonelor cu patrimoniu arheologic reperat, așa cum este cazul zonei Orlea.

Cum dezvoltarea Proiectului în zona Orlea este preconizată pentru o dată mai târzie, din anul 2007 investigațiile de arheologie preventivă se vor concentra în acest perimetru. Astfel activitățile de construcție implicate de dezvoltarea Proiectului în această zonă, nu vor putea fi inițiate înainte de finalizarea cercetărilor arheologice, desfășurate în conformitate cu prevederile legislative românești și recomandările și practicile internaționale.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC

124

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC

Alba Iulia, 31.07.2006

Codul intern RMGC unic

MMGA_0283

Propunerea

Suprafete mari care sunt acoperite sau vor fi acoperite de haldele de steril si de zona lacului de pe Valea Cornei, conform hartii publicate oficial de Companie, de abia au fost atinse cu cate un sondaj arheologic. Aceasta este situatia in partea superioara, pe versantul dinspre est al Vaii Cornei, unde exista cateva sondaje absolut superficiale, iar descarcarile s-au dat pe sute de hectare, ceea ce este un lucru absolut ilegal.

Harta 4.9.5. și 4.9.5f din cadrul Capitolul 4 – Impactul potențial din cadrul Raportului EIM, subcapitolul 4.9. se referă la locația exactă a siturilor arheologice așa cum au fost acestea delimitate de către specialiștii arheologi în baza rezultatelor cercetărilor efectuate. Zona cercetată este mult mai amplă, ceea ce se poate lesne distinge din consultarea materialului auxiliar atașat. Pentru informațiile privind situl de la Tăul Corna vezi fișa de sit arheologic din Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural din cadrul Raportului SIM, respectiv Anexa I – Fișe de evidență arheologică a siturilor identificate la Roșia Montană, fișa de sit nr. 12.

Astfel, harta 4.9.5. nu prezintă zonele din perimetrul comunei Roșia Montană pentru care au fost obținute certificate de descărcare de sarcină arheologică. Zona de la Tăul Cornei a fost descărcată de sarcină arheologică la sfârșitul anului 2002, perimetrul descărcat fiind identificat prin coordonate STEREO70. Certificatul de descărcare de sarcină arheologică a fost emis de către Ministerul Culturii și Cultelor în urma rezultatelor cercetărilor arheologice din Valea Cornei și de la Tăul Corna și a analizării documentațiilor de specialitate de către Comisia Națională de Arheologie.

Soluția de rezolvare

Cercetările perieghetice din 2001-2002 au pus în evidență urme de locuire din perioada modernă și contemporană pe Valea Cornei, iar cercetările de teren din anul 2002 (perioada mai-iulie) au surprins anumite aspecte ale locuirii și activității miniere existente aici în epocile menționate. Astfel, au fost supuse investigațiilor arheologice 55 de proprietăți particulare și trei terenuri comunale, unitățile de cercetare arheologică însumând 119 secțiuni (de diferite dimensiuni). Din cele 119 secțiuni deschise, în 18 dintre ele au fost surprinse intervenții antropice sigure, în 34 materialul arheologic recoltat este cel mai probabil rulat, în timp ce în celelalte 67 nu au fost observate nici un fel de intervenții antropice. În ceea ce privește urmele antropice semnalate, menționăm că acestea constau în fundația unei locuințe sau a unui sălaș, o instalație de captare a apei, o groapă de stins var și trei instalații de tip șteamp.

Ca măsură specifică de minimizare a impactului potențial asupra patrimoniului arheologic a fost prevăzută atât în faza de construcție, cât și cea de operare, procedura de supraveghere arheologică, în conformitate cu prevederile legale. Astfel, va fi implementat și protocolul pentru descoperiri întâmplătoare ulterioare pentru identificarea, documentarea și conservarea artefactelor și structurilor arheologice ce pot fi identificate în cursul fazelor de construcție. Operațiunile de decopertare a solului (incluzând deschiderea treptelor de carieră) vor fi supravegheate de arheologi calificați și activitățile de construcție vor fi realizate în conformitate cu prevederile protocolului pentru descoperiri întâmplătoare ulterioare.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC

124

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC

Alba Iulia, 31.07.2006

Codul intern RMGC unic

MMGA_0284

Propunerea

Legislatia romnana prevede stramutarea monumentelor istorice, nu realizarea de copii ale acestora. În EIA se spune ca se vor fabrica replici si copii din diverse materiale sintetice, ale Galeriilor Romane originale. Nu exista o alternativa clara, iar legislatia romana prevede in cazul monumentelor istorice stramutare, nu replicare (da exemplul Catalina Molunesti sau Parul Carpen, care nu au fost cercetate decat superficial).

În cazul în speță, realizarea de replici se referă la obiective care au fost cercetate științific și pentru care s-a decis aplicarea procedurii de descărcare de sarcină arheologică. Realizarea unor atare reconstituiri este așadar o măsură de minimizare a impactului, suplimentară celor prevăzute legal și nu o simplă acțiune de replicare a unor monumente istorice.

Până în anul 1999 galeriile romane de la Roșia Montană nu au fost studiate de către specialiști în domeniul arheologiei miniere, deși existența lor era cunoscută de mai bine de 150 de ani. Practic acest tip de vestigii arheologice erau înainte de anul 2000 o necunoscută din perspectiva unei abordări științifice, referirile legate de acestea fiind de cele mai multe ori empirice. Astăzi, după cercetări ample desfășurate în ultimii 7 ani, sunt bine cunoscute natura, caracteristicile și distribuția acestei categorii aparte de patrimoniu – galeriile miniere istorice din zona Roșia Montană. Cercetările arheologice în subteran și studiile complexe de specialitate efectuate în perioada 2000-2006 au permis conturarea unei imagini cuprinzătoare asupra acestor vestigii, precum și adoptarea unor măsuri specifice în ceea ce privește protejarea acestora. Enumerăm pe scurt câteva concluzii:

- vestigiile miniere din masivele situate în jumătatea de sud a văii Roșiei au fost cercetate în detaliu și s-au propus măsuri de conservare specifice pentru zonele Cătălina Monulești și Piatra Corbului;
- vestigiile miniere din zona de nord-est ale văii Roșiei au fost cercetate în detaliu și s-au propus măsuri de conservare specifice pentru zona Văidoaia;
- vestigiile miniere din masivele situate în jumătatea de nord a văii Roșiei au fost cercetate preliminar și în cazul unor descoperiri importante precum cele din sectorul minier Păru Carpeni s-au propus măsuri de conservare specifice; zona Orlea – Țarina va fi cercetată în detaliu în intervalul 2007-2012.

Soluția de rezolvare

Cu referire la ansamblul de valori de patrimoniu din această zonă reamintim că prin cercetările arheologice preventive din anii 2001-2006 au fost conturate și cercetate 13 situri arheologice, pentru unele dintre acestea - după finalizarea cercetărilor exhaustive - s-a luat decizia aplicării procedurii de descărcare de sarcină arheologică, iar în alte cazuri s-a luat decizia conservării *in situ* – incinta funerară de la Tăul Găuri sau vestigiile romane de pe Dealul Carpeni. În ceea ce privește cele 41 de clădiri monument istoric din Roșia Montană, acestea nu vor fi afectate de dezvoltarea proiectului minier, ci vor fi luate ample măsuri de reastaurare și conservare a acestor structuri. Pentru 11 dintre acestea sunt deja în lucru documentațiile de specialitate necesare pentru demararea procesului de restaurare și conservare.

În mod particular, referitor la amenajarea muzeală a galeriilor romane de la Roșia Montană, dr. Beatrice Cauuet afirma încă din anul 2003: „în perspectiva organizării unui muzeu de sit, cu conservarea și păstrarea unor vestigii miniere *in situ*, este mult mai indicat să se selecționeze zone remarcabile în care să existe diferite tipuri de lucrări miniere specifice minelor antice de la Roșia Montană. În perspectiva punerii în valoare a lucrărilor miniere antice, se poate lua în considerare o concentrare a mijloacelor tehnice și financiare existente pentru restaurarea unui sector mai restrâns, mai ferit de reluări moderne recente (prin urmare cu un grad mai mare de autenticitate) și situat într-o zonă a sitului care se găsește mai aproape de celelalte monumente istorice care urmează să fie puse în valoare, cum este cazul centrului istoric al comunei Roșia Montană. În sfârșit, există și alte zone mai restrânse din cadrul sitului, situate în exteriorul perimetrului de impact al proiectului minier, cum este versantul estic al Cârnicului - sectorul Piatra Corbului și sectorul Păru Carpeni, care s-ar preta în egală măsură la un program de amenajare în vederea

accesului publicului. În particular, în sectorul Piatra Corbului se găsesc șantiere romane de exploatare săpate cu focul, vestigii extraordinare, impresionante prin dimensiunile lor mari, dar a căror poziție în imediata vecinătate a viitoarei cariere trebuie luată în considerare în vederea luării unor măsuri de protecție adecvate, necesare pentru evitarea degradării lor din cauza pușcărilor din carieră.”

Referitor strict la ceea ce afirmați dumneavoastră, legislația română (Legea nr.422/2001 privind protejarea monumentelor istorice, modificată, Ordonanța nr. 43/2000 privind protecția patrimoniului arheologic și declararea unor situri arheologice ca zone de interes național, modificată) prevede două aspecte clare:

- posibilitatea efectuării cercetării arheologice în cazul monumentelor istorice și în baza concluziilor acesteia, aplicarea procedurii de descărcare de sarcină arheologică – demers care determină declararea din oficiu a respectivului monument;
- strămutarea monumentelor istorice - situație care se referă cu precădere la elemente de patrimoniu construit, respectiv imobilele (case) monument istoric, ceea ce în cazul de față nu va fi necesar deoarece toate casele monument istoric vor fi conservate și restaurate pe loc.

Cercetările de arheologie minieră efectuate – începând din anul 1999 și până în prezent – de către o echipă specializată pluridisciplinară de la Universitatea Toulouse Le Mirail (Franța) coordonată de către dr. Beatrice Cauuet au avut în vedere realizarea – în premieră în România – a unui studiu de detaliu asupra acestui tip de vestigii arheologice, respectiv galeriile miniere vechi, de epocă antică și nu numai.

În ceea ce privește galeriile miniere datând din epoca romană descoperite în sectoarele miniere Cătălina Monulești și Păru Carpeni, sunt prevăzute ample lucrări de redeschidere, consolidare și amenajare care să permită conservarea lor *in situ* și amenajarea lor pentru un circuit public de vizitare. Această decizie a luat în considerare valoarea și semnificația vestigiilor arheologice păstrate în aceste galerii, respectiv instalații romane din lemn pentru evacuarea apelor de mină (așa numitele „roți romane”). În același timp, galeria Cătălina Monulești are faima de a fi cea în care – la mijlocul secolului al XIX-lea – a fost descoperit cel mai semnificativ lot de tăblițe cerate (conform surselor de arhivă istorică fiind vorba de peste 11 piese, dintr-un total cunoscut până astăzi de 32 de astfel de artefacte).

În condițiile în care în masivul Cârnic, accesul în subteran al specialiștilor este extrem de dificil, iar cel al publicului larg este practic imposibil, s-a ajuns la concluzia că realizarea unor replici fidele ale tipurilor principale de lucrări miniere antice reprezintă singura modalitate de punere în valoare a acestor lucrări. Printre alte lucrări de specialitate ale echipei de arheologi minieri francezi de la Universitatea Toulouse Le Mirail (Franța), putem enumera ridicarea topografică de detaliu a lucrărilor miniere antice și realizarea unei inventarieri fotografice integrale a vestigiilor miniere subterane de epocă romană. Mai mult, modelul 3D realizat de specialiștii francezi a permis reconstituirea morfologiei inițiale a minei antice, eliminându-se distrugerile provocate de trecerea timpului și de lucrările miniere ulterioare. Aceste rezultate științifice vor sta la baza realizării reconstituirilor lucrărilor miniere antice.

Astfel, situația actuală arată clar că în cea mai mare parte lucrările miniere antice din masivul Cârnic, dar și din celelalte sectoare miniere, sunt accesibile, în condiții dificile, doar specialiștilor, fiind practic aproape inaccesibile publicului larg. Mai mult, normele de securitate ce reglementează desfășurarea unor activităților publice de vizitare în muzeele din Uniunea Europeană și care vor fi adoptate și în România, nu sunt compatibile cu transformarea integrală a galeriilor romane, expuse în permanență unor factori de risc ridicat, într-un spațiu public destinat turiștilor. Subliniem însă faptul că vor exista porțiuni consistente de galerii romane care vor fi păstrate *in situ*. Ca o măsură de minimizare a acestui impact, pe lângă cercetarea deplină și publicarea rezultatelor acestei cercetări, specialiștii au considerat că este necesară realizarea unui model grafic tridimensional al acestor structuri, cât și realizarea unor replici la scara de 1:1 a acestora în cadrul viitorului muzeu al mineritului care va fi construit în curând la Roșia Montană.

Spre deosebire de țara noastră în care noțiunea de copie duce cu gândul la un lucru de calitate îndoielnică, un surrogat, în țări precum Franța (replicile peșterilor pictate Lascaux și Cosquer) sau Marea Britanie (mina de plumb Killhope, Scoția), astfel de replici sunt practic imposibil de distins de original. Este recreată cu fidelitate nu numai morfologia spațiului subteran și textura pereților, dar și ambianța generală, respectiv umiditatea, temperatura, iluminarea redusă, curenții de aer etc. Mai mult, aceste construcții realizate la suprafață sau în subteran, permit un control riguros al factorilor de risc potențial, spre exemplu inundații, surpare, aeraj, care nu pot fi controlați într-un labirint subteran ce depășește 75 km lungime și se etajează pe o diferență de nivel de peste 400 m, cum este cazul minei de la Roșia Montană.

În ceea ce privește realizarea de replici ale unor structuri miniere, există astfel de cazuri în diverse țări europene. Pentru a cita un exemplu relevant, poate fi menționată **reconstruirea minei romane de la Rio Tinto** (în cadrul muzeului minier de la Rio Tinto, Huelva, Spania, care înfățișează o istorie de 5.000 de ani a mineritului în Peninsula Iberică; acest sit constituie poate una dintre cele mai apropiate analogii pentru patrimoniul arheologic minier de la Roșia Montană, inclusiv prin descoperirea aici la sfârșitul secolului al XIX-lea a unui sistem de drenare a apelor de mină datând din epoca romană similar celor două cunoscute deja la Roșia Montană în sectoarele miniere Păru Carpeni și Cătălina Monulești).

De asemenea, referitor la posibilitatea de acces a turiștilor în acest sistem de galerii, vă punem la dispoziție fragmentul referitor la această problemă din raportul oficial întocmit în urma vizitei la Roșia Montană efectuată de către dl. Eddie O'Hara (MP) (Raportor General pentru Patrimoniu Cultural) și dl. Christopher Grayson (Secretar Șef pentru Cultură, Știința și Învățământ), ambii reprezentanți oficiali ai Adunării Parlamentare a Consiliului Europei.

- [...] "Criticii și-au manifestat îngrijorarea privind procedura (descărcarea de sarcini arheologice a suprafeței) și etica conservării fapt care implică distrugerea programată a galeriilor romane. **Această îngrijorare nu pare a fi pe deplin justificată.** Galeria reexploatare din zonele aferente carierelor principale Cărnăc și Cetate nu par să conțină niciun fel de vestigii arheologice interesante. **Accesul turiștilor în cea mai mare parte a galeriilor ar fi imposibil.** Cu toate acestea, trebuie impuse condiții clare pentru continuarea săpăturilor arheologice și monitorizarea a ceea ce se descoperă." [...]
- [...] "Cercetările nu implică în mod obligatoriu necesitatea ca orice descoperire să fie și conservată, iar ideea academicienilor privind o conservare *in situ* totală nu este probabil adecvată întotdeauna ținând cont de realitățile arheologice de salvare și ale lumii comerciale. Cel puțin astfel stau lucrurile în cazul conservării *in situ* a galeriilor romane de la Roșia Montană. Există peste 5 km de astfel de lucrări miniere, aparent cu o varietate limitată și cu puține vestigii care au supraviețuit. Majoritatea sunt inaccesibile, de fapt chiar periculoase pentru turism. Propunerile alternative cum ar fi desemnarea unei întregi zone ca peisaj cultural ce trebuie dezvoltat pentru scopuri turistice nu are suport viabil." [...]

Pentru informații de sinteză asupra istoricului cercetărilor și al principalelor descoperiri legate de galeriile istorice de la Roșia Montană, precum și pentru a cunoaște concluziile specialiștilor în această chestiune vă rugăm să consultați broșura anexată. Informații de detaliu asupra problematicei complexe a studiului lucrărilor miniere vechi de la Roșia Montană și a rezultatelor acestor cercetări sunt disponibile în Studiul de impact asupra mediului pentru proiectul Roșia Montană, vol. 6 – *Studiu de condiții inițiale*, p. 26, 32-53, 79-105.

Ca o alternativă s-a avut în vedere și elaborarea unui studiu de specialitate prin care s-au făcut estimări financiare legate de conservarea integrală și punerea în circuit turistic a galeriilor situate în Masivul Cărnăc. Astfel trebuie precizat că investițiile necesare pentru amenajarea și întreținerea unui circuit public de vizitare în acest masiv se ridică la un nivel nejustificabil economic (vezi în anexă broșura informativă intitulată *Evaluarea costurilor lucrărilor de amenajare a rețelelor miniere istorice din masivul Cărnăc* elaborată în colaborare de către firmele britanice Gifford, Geo-Design și Forkers Ltd.).

În concluzie, referitor la întrebarea formulată de dumneavoastră vă putem răspunde că nu este în nici un caz vorba de distrugerea necondiționată a galeriilor romane de la Roșia Montană sau de replicarea acestora fără o alternativă clară. Au fost efectuate pe parcursul a 8 ani studii complexe de specialitate și în baza concluziilor acestora s-au luat decizii privind adoptarea unui set de măsuri adecvate care presupun lucrări complexe privind conservarea unor tronsoane originale de galerii și amenajarea lor pentru accesul publicului, păstrarea altora pentru cercetări viitoare (rezerve arheologice) sau replicarea altor tronsoane. Trebuie reamintit însă că ne aflăm însă în fața unui relativ paradox, anume că în lipsa cercetării, datorită stării lor de conservare și a naturii acestui tip de vestigii, existența fizică a galeriilor romane ar fi amenințată. Pe de altă parte, orice cercetare arheologică presupune, mai mult sau mai puțin distrugerea iremediabilă a unui context arheologic pentru salvarea informației. Cercetarea de acest tip – cunoscută sub denumirea de cercetare arheologică preventivă/de salvare – se face însă, peste tot în lume, în conexiune cu interesul economic pentru anumite zone, iar costurile acesteia ca și costurile de punere în valoare și întreținere a zonelor păstrate sunt asigurate de cei care fac investiția, realizându-se un parteneriat public-privat în sensul protejării patrimoniului cultural, conform prevederilor Convenției Europene de la Malta (1992) cu privire la protejarea patrimoniului arheologic [1].

Referință:

[1] Textul convenției este disponibil la adresa web

<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=143&CM=8&DF=7/6/2006&CL=ENG>

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 127

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Alba Iulia, 31.07.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_0296

Propunerea

Considera ca trebuie acordată o atenție deosebită ocrotirii patrimoniului cultural, pentru ca trebuie pastrat ceea ce mai este din Rosia Montana. Ar fi bine ca RMGC sa se gandeasca la reinfiintarea unui muzeu al aurului la Rosia Montana.

Soluția de rezolvare

S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A ține cont de importanța patrimoniului cultural de la Roșia Montană și de prevederile legale în vigoare astfel că în perioada 2001-2006 a alocat un buget pentru cercetarea patrimoniului de peste 10 milioane USD. Având în vedere rezultatele cercetărilor, opiniile specialiștilor și deciziile autorităților competente, bugetul prevăzut de către companie pentru conservarea și restaurarea patrimoniului cultural al Roșiei Montane în viitorii ani, în condițiile implementării proiectului minier, este de 25 de milioane USD, după cum a fost făcut public în Studiul de Impact asupra Mediului în mai 2006. Astfel se are în vedere continuarea cercetărilor în zona Orlea, dar în special crearea unui **Muzeu modern al Mineritului** cu expoziții de **geologie, arheologie, patrimoniu industrial și etnografic**, amenajarea accesului turistic în galeria **Cătălina-Monulești** și la monumentul de la **Tăul Găuri**, dar și **conservarea și restaurarea celor 41 de clădiri monument istoric și a zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană**.

Până în anul 2000, despre Roșia Montană se putea afirma doar faptul că este o zonă cu potențial arheologic. În zona masivelor Cetate, Cârnic, Jig și Orlea, erau cunoscute o serie de descoperiri arheologice întâmplătoare – monumente epigrafice, piese de arhitectură funerară – care furnizau suficiente indicii pentru a presupune existența unor situri arheologice dar, nu se efectuaseră săpături arheologice propriu-zise, necesare pentru a contura în detaliu diversele elemente componente ale sitului.

Însă, în contextul implementării unui nou proiect minier în această zonă, Ministerul Culturii și Cultelor a autorizat desfășurarea studiilor de evaluare a patrimoniului arheologic și arhitectural, iar, la sfârșitul anului 2000, Centrul de Proiectare pentru Patrimoniul Cultural Național (instituție subordonată direct Ministerul Culturii și Cultelor) a prezentat aceste rezultate preliminare în cadrul Comisiei Naționale a Monumentelor Istorice și a Comisiei Naționale de Arheologie – comisii de specialitate ale MCC. Începând cu anul 2001, în baza acestor concluzii a fost instituit Programul Național de Cercetare “Alburnus Maior” prin Ordinul Ministrului Culturii și Cultelor nr. 2504 din 07.03.2001, în conformitate cu prevederile Ordonanței Guvernului nr. 43/2000 privind protecția patrimoniului arheologic și declararea unor situri arheologice ca zone de interes național, modificată. Toate cercetările desfășurate pentru studierea patrimoniului cultural au fost efectuate de instituții ale Ministerului Culturii și Cultelor, Academiei Române și Ministerului Educației și Cercetării. Astfel, administrația centrală, respectiv Ministerul Culturii și Cultelor s-a implicat încă din anul 2000, conform atribuțiilor sale legale, în ceea ce privește gestionarea problemelor de patrimoniu de la Roșia Montană.

Principalele obiective ale Programului Național de Cercetare Alburnus Maior sunt:

- cercetarea patrimoniului arheologic, inclusiv înregistrarea totală a datelor rezultate din săpături și periegeze (baze de date arheologice și cartografice, arhive digitale de imagini, etc.), precum și publicarea integrală a rezultatelor cercetării;
- investigarea de către specialiști a galeriilor miniere romane și medievale din acest areal. Inventarierea și propunerea de soluții de conservare/restaurare a porțiunilor reprezentative;
- delimitarea zonei de rezervație arheologică și arhitecturală care va include porțiuni ale galeriilor miniere și clădiri monument istoric;
- realizarea evidenței și cercetării structurilor de patrimoniu industrial;
- elaborarea unui studiu etnografic al zonei Roșia Montană - Abrud - Corna;
- elaborarea unui studiu de istorie orală a zonei;
- aplicarea procedurii de descărcare de sarcină arheologică a siturilor aflate în zona de impact a

-
- proiectului minier, în conformitate cu prevederile legii;
 - redactarea unui proiect de realizare a viitorului muzeu dedicat mineritului din cele mai vechi timpuri și până astăzi din zona Munților Apuseni.

Rezultatele cercetărilor efectuate la Roșia Montană sunt descrise sintetic în Cronica cercetărilor arheologice (2001-2007), în seria monografică *Alburnus Maior*, precum și în Raportul la studiul de impact asupra mediului al proiectului minier Roșia Montană.

În aceeași măsură, Direcția Județeană pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național Alba a făcut numeroase vizite de informare și control la fața locului. Tot prin intermediul acestui organism administrativ s-au făcut și achizițiile legale de imobile monument istoric de către companie. Dreptul de preempțiune asupra cumpărării acestor imobile a fost exprimat de către autoritatea centrală a Ministerului Culturii și Cultelor.

Cercetările arheologice preventive sunt coordonate științific de către Muzeul Național de Istorie a României, desfășurându-se cu aprobarea anuală a Comisiei Naționale de Arheologie din cadrul Ministerului Culturii și Cultelor. Programul se desfășoară cu sprijinul financiar al S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A., respectiv al companiei miniere care intenționează să extindă și să continue exploatarea de suprafață a zăcămintului auro-argintifer de la Roșia Montană. Astfel, s-au desfășurat și sunt în curs de derulare ample cercetări arheologice preventive în zona de impact a proiectului minier Roșia Montană în vederea aplicării procedurii de descărcare de sarcină arheologică a siturilor aflate în zona de intervenție a investitorului sau pentru conservarea *in situ* a unor structuri și monumente reprezentative, în conformitate cu prevederile legale. Aceștia li s-au adăugat studii ample de arhitectură, istorie, etnografie, urbanism etc., pentru mai bună cunoaștere, înțelegere și protejare a patrimoniului din această zonă.

Pentru mai multe detalii legate de semnificația valorilor de patrimoniu cultural din zona Roșia Montană, respectiv modul în care acestea au fost inventariate și investigate în ultimii 7 ani, cât și o serie de considerații privind regimul de protecție juridică și alte prevederi legislative aplicabile în acest caz și strategiile viitoare în ceea ce privește constituirea viitorului Muzeu al Mineritului vă rugăm să consultați anexa intitulată **„Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”**

Domeniul	ARCHAEOLOGY
Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC	128
Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC	Alba Iulia, 31.07.2006
Codul intern RMGC unic	MMGA_0297
Propunerea	<p>Apreciaza eforturile RMGC in privinta protejarii patrimoniului cultural si afirma ca acest lucru este important, indiferent cine este proprietarul.</p>
Soluția de rezolvare	<p>S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A. ține cont de importanța patrimoniului cultural de la Roșia Montană și de prevederile legale în vigoare astfel că în perioada 2001-2006 a alocat un buget pentru cercetarea patrimoniului de peste 10 milioane USD. Având în vedere rezultatele cercetărilor, opiniile specialiștilor și deciziile autorităților competente, bugetul prevăzut de companie pentru conservarea și restaurarea patrimoniului cultural al Roșiei Montane în viitorii ani, în condițiile implementării proiectului minier, este de 25 de milioane USD, după cum a fost făcut public în Studiul de impact asupra mediului în mai 2006. Astfel, se are în vedere continuarea cercetărilor în zona Orlea, dar în special crearea unui Muzeu modern al Mineritului cu expoziții de geologie, arheologie, patrimoniu industrial și etnografic, amenajarea accesului turistic în galeria Cătălina-Monulești și la monumentul de la Tăul Găuri, dar și conservarea și restaurarea celor 41 de clădiri monument istoric și a zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană.</p> <p>Cercetările arheologice la Roșia Montană au demarat în anul 2000 prin participarea colectivelor de arheologi de la Muzeul Național al Unirii Alba Iulia și de la Institutul Național al Monumentelor Istorice, București. Începând cu anul 2001 a fost instituit Programul Național de Cercetare "Alburnus Maior" prin Ordinul Ministrului Culturii nr. 2504 din 07.03.2001, desfășurându-se în conformitate cu Ordonanței Guvernului nr. 43/2000 privind protecția patrimoniului arheologic și declararea unor situri arheologice ca zone de interes național, modificată. Cercetările arheologice preventive sunt coordonate științific de către Muzeul Național de Istorie a României, desfășurându-se cu aprobarea anuală a Comisiei Naționale de Arheologie din cadrul Ministerului Culturii și Cultelor. Programul se desfășoară cu sprijinul financiar al S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A., respectiv al companiei miniere care intenționează să extindă și să continue exploatarea de suprafață a zăcămintului auro-argintifer de la Roșia Montană.</p> <p>În perioada 2001 – 2006 s-au desfășurat ample cercetări arheologice preventive în zona de impact a proiectului minier Roșia Montană în vederea aplicării procedurii de descărcare de sarcină arheologică a zonele ce vor fi afectate de proiectul industrial sau pentru conservarea <i>in situ</i> a unor structuri și monumente reprezentative, în conformitate cu prevederile legale. Acestea li s-au adăugat studii ample de arhitectură, istorie, etnografie, urbanism etc., pentru mai buna cunoaștere, înțelegere și protejare a patrimoniului din această zonă.</p> <p>Pentru mai multe detalii legate de semnificația valorilor de patrimoniu cultural din zona Roșia Montană, respectiv modul în care acestea au fost inventariate și investigate în ultimii 7 ani, cât și o serie de considerații privind regimul de protecție juridică și alte prevederi legislative aplicabile în acest caz și strategiile viitoare în ceea ce privește constituirea viitorului Muzeu al Mineritului vă rugăm să consultați anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”.</p>

Domeniul

ARCHAEOLOGY

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC

133

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC

Alba Iulia, 31.07.2006

Codul intern RMGC unic

MMGA_0308

Propunerea

Ce fel de proiecte si cate proiecte a realizat NHN Eco Invest Bucuresti pentru companie?

Soluția de rezolvare

S.C. NHN – EcoInvest S.R.L. nu a avut și nu are nici o legătură contractuală cu Roșia Montană Gold Corporation. S.C.

NHN – EcoInvest S.R.L a avut în anul 2003 un contract de prestări servicii încheiat cu Muzeul Național de Istorie a României, pentru realizarea de studii de geofizică în zona Țarina, în contextul investigațiilor pluridisciplinare din cadrul Programului Național de Cercetare “Alburnus Maior”.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 152

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Zlatna, 02.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_0323

Propunerea Ce impact va avea proiectul asupra ariilor protejate: Piatra Corbului și Piatra Despăcată? În cazul în care va fi dispusă strmutarea, care vor fi mijloacele tehnice pentru a face aceasta?

Soluția de rezolvare

În proiectul propus de către RMGC, Piatra Corbului nu este afectată, fiind situată în afara viitoarei cariere Cârnic. Vor fi luate toate măsurile tehnice de minimizare a impactului pe parcursul fazelor operaționale ale exploatării în apropierea acestei zone, astfel încât integritatea acesteia să nu aibă de suferit.

Referitor la Piatra Despăcată, aceasta este un bloc de andezit cu o greutate de aproximativ două tone. În anul 2002, Comisia pentru Ocrotirea Monumentelor Naturii a Academiei Române, ca urmare a documentației înaintate de către S.C. Agraro Consult S.R.L., a avizat mutarea acesteia pe un alt amplasament care nu va fi afectat de viitoarele exploatări. În consecință, cu mijloace tehnice absolut normale în ceea ce privește gabaritul, sub coordonare și supraveghere de specialitate, Piatra Despăcată va fi mutată într-un amplasament avizat de către Academia Română și Ministerul Culturii și Cultelor.

Piatra Corbului și Piatra Despăcată sunt încadrate conform Legii 5/2000 din 6 martie 2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a III-a – zone protejate, (publicat în Monitorul Oficial nr.152 din 12 aprilie 2000) la secțiunea Zone Naturale Protejate de Interes Național și Monumente ale Naturii, punctele 2.8 (Piatra Despăcată) și 2.83 (Piatra Corbului).

În același timp, ca rezultat al cercetărilor arheologice efectuate la Roșia Montană prin Programul Național de Cercetare Alburnus Maior, finanțat în conformitate cu prevederile legale de către RMGC, zona Piatra Corbului a fost clasată monument istoric, respectiv galeriile romane din masivul Cârnic, zona "Piatra Corbului" (cod LMI AB-I-s-A-20329), (cf. Monitorul Oficial Nr. 646 bis, din data de 16.07.2004, jud. Alba, poziția 146).

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 160

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Zlatna, 02.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_0342

Propunerea Trebuie ținut cont de Galeriile romane și tablitele cerate. Nicaieri în lume unde s-au găsit tablite cerate așa de complete ca cele de la Rosia Montana. În Rosia Montana s-a născut poporul roman.

Respectând opiniile și concluziile cercetătorilor care au efectuat aceste studii și deciziile autorităților competente – Ministerul Culturii și Cultelor și Comisia Națională de Arheologie, respectiv Comisia Națională a Monumentelor Istorice, compania a asigurat și va asigura o serie de cheltuieli materiale – dotări, echipamente de lucru și de protecția muncii, cheltuieli cu forța de muncă – constituirea unui colectiv permanent de minieri pentru acces și asistența în subteran a echipei de arheologi minieri, întreținere lucrări subterane și pentru lucrări de restaurare și conservare a celor mai reprezentative structuri de arheologie minieră.

În cadrul viitorului Muzeu al Mineritului de la Roșia Montană se vor păstra *in situ*, atât lucrări miniere antice (galerii, șantiere de exploatare, etc.) săpate cu dalta și ciocanul, dar și cu focul, din perimetrele miniere Cătălina Monulești, Coș, Piatra Corbului și Păru Carpeni, cât și instalații miniere antice, cum sunt roțile hidraulice de drenaj din sectorul Păru Carpeni. În acest sens, deja au fost delimitate și sunt considerate ca și zone protejate, sectoarele miniere Lety – Coș (galeria Cătălina Monulești având deja statut de monument istoric în Lista Monumentelor Istorice 2004), Piatra Corbului (având deja statut de monument istoric în Lista Monumentelor Istorice 2004) și Păru-Carpeni (perimetru încă în curs de cercetare), astfel încât, aceste sectoare miniere nu vor fi afectate de viitoarele lucrări ale proiectului minier Roșia Montană. Lucrările miniere antice, dar și cele moderne și recente din zonele sus menționate, vor fi amenajate astfel încât să se asigure în continuare condiții optime desfășurării cercetărilor de specialitate, precum și accesul publicului larg în condiții de siguranță în zonele în care specialiștii vor decide că acest lucru este posibil.

Soluția de rezolvare

Într-adevăr, faima sitului antic *Alburnus Maior* este conferită de faptul că localitatea este locul de descoperire a unor materiale epigrafice cu un caracter particular. Documente deosebite prin unicitatea și prin abundența informațiilor conținute, cele 25 de tăblițe cerate păstrate și publicate până în prezent oferă informații de detaliu asupra realităților economice, sistemului de habitat, vieții religioase și a raporturilor juridice care guvernau comunitatea minieră de aici. Numărul descoperirilor inițiale va fi fost probabil de peste 40, dar cele identificate în mod cert până astăzi sunt în număr de 32 (3 pierzându-se între timp, dar după publicare), piesele propriu-zise regăsindu-se astăzi în colecțiile muzeelor din Aiud (2 părți ale unui triptic), București (2 tăblițe), Cluj (11 tăblițe, din care 6 sunt inedite), Sebeș (o tăbliță inedită), Budapesta (13 tăblițe), precum și cele ale Bibliotecii Battyaneum din Alba Iulia (o tăbliță) și ale Bibliotecii „Timotei Cipariu” din Blaj (2 tăblițe). Părerea unanim acceptată de specialiști, este că ele au fost puse la adăpost, în interiorul unor galerii miniere greu accesibile, într-un moment de criză, probabil legat de atacurile marcomanice asupra Daciei din intervalul 167-170 p.Chr. În abordarea teoretică a cercetării de la *Alburnus Maior* analiza informațiilor conținute în tăblițele cerate a constituit un important punct de plecare pentru definirea metodologiei de cercetare. De asemenea, în proiectele de valorificare și punere în valoare a patrimoniului minier, galeria Catalina Monulești ocupă un loc prioritar și datorită faptului că din interiorul acesteia a provenit cel mai consistent lot de tăblițe cerate.

Cercetările de arheologie minieră efectuate - începând din anul 1999 și până în prezent - de către o echipă specializată pluridisciplinară de la Universitatea Toulouse Le Mirail (Franța) coordonată de către dr. Beatrice Cauuet au avut în vedere realizarea – în premieră în România – a unui studiu de detaliu asupra acestui tip de vestigii arheologice, respectiv galeriile miniere vechi, de epocă antică și nu numai. Principalele concluzii ale studiilor și cercetărilor de arheologie minieră desfășurate din 1999 și până în prezent, sunt:

-
- în cadrul sitului Roșia Montană au fost puși în evidență aproximativ 7 km de lucrări miniere antice, acestea nefiind structuri continue, ci tronsoane și porțiuni de lucrări miniere răspândite în aproape toate perimetrele miniere din cadrul zăcămintului;
 - în cadrul zonelor protejate conturate actualmente în perimetrul proiectului minier Roșia Montană, respectiv Cătălina Monulești, Lety – Coș, Piatra Corbului și Păru Carpeni, au fost puse în evidență majoritatea tipurilor de lucrări miniere care există și în celelalte sectoare miniere care vor fi afectate totuși, după cercetarea lor, de către proiectul minier, respectiv în zona masivului Cârnic;
 - studiile de arheologie minieră din masivele Cetate și Cârnic au arătat că lucrările miniere antice sunt deja afectate, fiind desfigurate în proporții variabile de lucrările miniere realizate în epocile ulterioare, în special de cele executate începând cu secolul al XVIII-lea și până în 2006;
 - impactul uman din mediul subteran (reexploatare minieră), dar și cel natural (surpări, inundări, curgeri de noroi, prăbușiri) au determinat ca, în prezent, lucrările miniere antice să se găsească în diferite stadii de conservare;
 - este necesară continuarea investigațiilor de arheologie minieră în zona masivelor Orlea și Țarina în perioada viitoare;
 - este necesară continuarea lucrărilor de cercetare și conservare în zonele Păru-Carpeni (aici a fost descoperit un sistem roman de drenare a apelor de mină, descoperire unicat în Europa în acest moment, după cele similare din peninsula Iberică din anii '30 ai secolului trecut) și Cătălina Monulești.

În ceea ce privește aserțiunea despre formarea poporului român ne rezervăm dreptul, în deplină cunoștință de cauză, să afirmăm că etnogeneza românilor este un proces istoric extrem de complex desfășurat pe un spațiu vast, în care este inclusă, din punct de vedere istorico – geografic, și regiunea auriferă a munților Apuseni.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 188

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Cluj Napoca, 07.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_0364

Propunerea

Dupa dinamitarea intregului perimetru al comunei ce se va intampla cu galeriile romane si cu vestigiile arheologice din zona, intelegand prin acestea bisericile si cimiterele existente in Rosia Montana?

Soluția de rezolvare

De la bun început trebuie subliniat că implementarea proiectului minier nu presupune dinamitarea perimetrului comunei Roșia Montană. În cadrul hărților din Raportul studiului de impact asupra mediului se poate observa care sunt zonele unde RMGC propune cariere.

S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A. ține cont de importanța patrimoniului cultural de la Roșia Montană și de prevederile legale în vigoare, astfel că în perioada 2001-2006 a alocat un buget pentru cercetarea patrimoniului de peste 10 milioane USD. Având în vedere rezultatele cercetărilor, opiniile specialiștilor și deciziile autorităților competente, bugetul prevăzut de către companie pentru cercetarea, conservarea și restaurarea patrimoniului cultural al Roșiei Montane în viitorii ani, în condițiile implementării proiectului minier, este de 25 de milioane USD, după cum a fost făcut public în Studiul de impact asupra mediului în mai 2006 (vezi Raport la studiul de impact asupra mediului, vol. 32, Plan de management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 78-79). Astfel, se are în vedere continuarea cercetărilor în zona Orlea, dar în special crearea unui **Muzeu modern al Mineritului** cu expoziții de **geologie, arheologie, patrimoniu industrial și etnografic**, amenajarea accesului turistic în galeria **Cătălina-Monulești** și la monumentul de la **Tău Găuri**, dar și **conservarea și restaurarea celor 41 de clădiri monument istoric și a zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană**.

Astăzi, după cercetări ample desfășurate în ultimii 8 ani, sunt bine cunoscute natura, caracteristicile și distribuția valorilor de patrimoniu – situri arheologice, clădiri monument istorice, dar și biserici și cimitire din zona Roșia Montană. Amplele cercetări și studii de patrimoniu efectuate în perioada 2000-2006 au permis conturarea unei imagini cuprinzătoare a acestor valori aparținând patrimoniului cultural național și a zonelor cu semnificație spirituală, dar și adoptarea unor măsuri specifice în ceea ce privește protejarea acestora.

Astfel, în conformitate cu cerințele Ministerului Mediului și al Gospodării Apelor, respectiv al Ministerului Culturii și Cultelor în cadrul documentației privind Raportul la studiul de impact asupra mediului pentru proiectul Roșia Montană au fost elaborate planuri de management specifice pentru gestionarea și conservarea valorilor de patrimoniu din zona Roșia Montană, în contextul implementării proiectului minier. (vezi Raportul de evaluarea a impactului asupra mediului, vol. 32-33, Plan M – Plan de management al patrimoniului cultural, partea I – Plan de management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, partea II-a – Plan de management pentru monumentele istorice și zonele protejate din Roșia Montană, partea III-a – Plan de management pentru patrimoniul cultural).

Sintetic, valorile de patrimoniu ale Roșiei Montane pot fi rezumate astfel:

- galeriile romane din masivele situate în jumătatea de sud a văii Roșiei au fost cercetate în detaliu și s-au propus măsuri de conservare specifice pentru zonele Cătălina Monulești și Piatra Corbului; galeriile romane din masivele situate în jumătatea de nord a văii Roșiei au fost cercetate preliminar și, în cazul unor descoperiri excepționale precum cele din sectorul minier Păru Carpeni, s-au propus măsuri de conservare specifice; zona Orlea – Țarina va fi cercetată în detaliu în intervalul 2007-2012. În ceea ce privește tronsoanele de galerii vechi din partea de sud a masivului Cărnici, după studierea lor integrală și ținând cont de accesul extrem de dificil, riscul deosebit de ridicat în ceea ce privește siguranța persoanelor, dispersia lor spațială și costurile enorme de întreținere, s-a ajuns la concluzia că este imposibilă conservarea și punerea acestora în valoare prin integrarea într-un circuit turistic a acestora;

-
- prin cercetările arheologice preventive din anii 2001-2006 au fost conturate și cercetate 13 situri arheologice, pentru unele dintre acestea – după finalizarea cercetărilor exhaustive – s-a luat decizia aplicării procedurii de descărcare de sarcină arheologică, iar în alte cazuri s-a luat decizia conservării in situ – incinta funerară de la Tăul Găuri, vestigiile romane de pe Dealul Carpeni; zona Orlea va fi cercetată în detaliu în intervalul 2007-2012;
 - cele 41 de clădiri monument istoric din Roșia Montană nu vor fi afectate de dezvoltarea proiectului minier, ci vor fi luate măsuri de reastaurare și conservare a acestor structuri;
 - din cele 10 lăcașe de cult din Roșia Montană și Corna, vor afectate de dezvoltarea proiectului minier numai cele 4 situate în valea Cornei, cele de pe valea Roșiei fiind conservate integral;
 - dintre cele 12 cimitire existente în comuna Roșia Montană, 6 urmează să fie afectate de implementarea Proiectului, și va fi necesară relocarea a cca. 410 morminte din totalul 1905.

În ceea ce privește informațiile de detaliu cu privire la principalele vestigii arheologice și monumentele istorice, dar și o serie de considerații despre protejarea acestora și măsurile specifice preconizate de planurile de management, vă rugăm să consultați anexa intitulată „**Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia**”.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 189

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Cluj Napoca, 07.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_0369

Propunerea

Acest proiect inseamna distrugerea zonei pentru ca orice cosmetizare s-ar face Rosia Montana nu va mai fi Rosia Montana. Ea este un tezaur de cultura romaneasca, de arheologie, de istorie de care e greu sa te desparti.

Soluția de rezolvare

În contextul implementării unui nou proiect minier, au fost elaborate planuri de management specifice pentru gestionarea și conservarea valorilor de patrimoniu din zona Roșia Montană, în conformitate cu cerințele Ministerului Mediului și al Gospodăririi Apelor, respectiv ale Ministerului Culturii și Cultelor în cadrul documentației privind Raportul la studiul de impact asupra mediului pentru proiectul Roșia Montană (vezi Raportul de evaluarea a impactului asupra mediului, vol. 32-33, Plan M – Plan de management al patrimoniului cultural, partea I – Plan de management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, partea II-a – Plan de management pentru monumentele istorice și zonele protejate din Roșia Montană, partea III-a – Plan de management pentru patrimoniul cultural).

Ținând cont de importanța patrimoniului cultural de la Roșia Montană și de prevederile legale în vigoare, S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A. a alocat în perioada 2001-2006 un buget pentru cercetarea patrimoniului de peste 10 milioane USD. Mai mult decât atât, ținând cont de rezultatele cercetărilor, de opiniile specialiștilor și deciziile autorităților competente, bugetul prevăzut de către companie pentru cercetarea, conservarea și restaurarea patrimoniului cultural al Roșiei Montane în viitorii ani, în condițiile implementării proiectului minier, este de 25 de milioane USD, așa cum a fost făcut public în Studiul de impact asupra mediului în mai 2006 (vezi Raport la studiul de impact asupra mediului, vol. 32, Plan de management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 78-79). Astfel, se are în vedere continuarea cercetărilor în zona Orlea, dar în special crearea unui **Muzeu modern al Mineritului** cu expoziții de **geologie, arheologie, patrimoniu industrial și etnografic**, precum și amenajarea accesului turistic în galeria **Cătălina-Monulești** și la monumentul de la **Tăul Găuri**, cât și **conservarea și restaurarea celor 41 de clădiri monument istoric și a zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană**.

Amplele cercetări și studii de patrimoniu efectuate în perioada 2000-2006 au permis conturarea unei imagini cuprinzătoare a acestor valori aparținând patrimoniului cultural național, precum și adoptarea unor măsuri specifice în ceea ce privește protejarea acestora.

Cercetările de arheologie minieră efectuate – începând din anul 1999 și până în prezent – de către o echipă specializată pluridisciplinară de la Universitatea Toulouse Le Mirail (Franța) coordonată de către dr. Beatrice Cauuet au avut în vedere realizarea – în premieră în România – a unui studiu de detaliu asupra galeriilor miniere istorice din această zonă. Studiul acestor structuri a însemnat așadar, mai buna lor cunoaștere și a determinat în aceeași măsură luarea unor decizii pertinente în ceea ce privește conservarea și punerea lor în valoare. În baza rezultatelor cercetărilor efectuate până acum (finalizate pentru masivele Cetate, Cărnăc, Jig și în curs de desfășurare în masivul Orlea), s-a luat decizia conservării și punerii în valoare a următoarelor zone cu lucrări miniere vechi:

- galeria Cătălina Monulești – galerie situată în Centrul Istoric al satului Roșia Montană, unde în trecut au fost descoperite cel mai însemnat lot de tăblițe cerate și un sistem antic de drenare a apelor de mină;
- sectorul minier Păru Carpeni – situat în zona de sud-est a masivului Orlea unde a fost decoperit un sistem de camere suprapuse echipat cu instalații romane de lemn (roți, canale etc.) pentru drenarea apelor de mină;
- zona Piatra Corbului – situată în partea de sud-vest a masivului Cărnăc, aici fiind păstrate urme ale exploatărilor cu foc și apă din perioada antică și medievală;

-
- zona masivului Văidoaia – în partea de nord-vest a satului Roșia Montană, unde se păstrează zone de exploatare de suprafață datând din epoca antică;

În ceea ce privește galeriile miniere istorice datând din epoca romană descoperite în sectoarele miniere Cătălina Monulești și Păru Carpeni, sunt prevăzute ample lucrări de redeschidere, consolidare și amenajare care să permită conservarea lor in situ și amenajarea lor pentru un circuit public de vizitare. Această decizie a luat în considerare valoarea și semnificația vestigiilor arheologice excepționale păstrate în aceste galerii, respectiv instalații romane din lemn realizate în epoca romană pentru evacuarea apelor de mină (așa-numitele „roți romane”). În același timp, galeria Cătălina Monulești are faima de a fi cea în care – la mijlocul secolului al XIX-lea – a fost descoperit cel mai semnificativ lot de tăblițe cerate (conform surselor de arhivă istorică fiind vorba de 11 piese, dintr-un total cunoscut până astăzi de 32 de astfel de artefacte).

Cea mai mare parte a lucrărilor miniere antice din masivul Cârnic, dar și din celelalte sectoare miniere, sunt accesibile, în condiții dificile, doar specialiștilor, fiind practic parțial inaccesibile publicului larg. Mai mult, normele de securitate ce reglementează desfășurarea unor activităților publice de vizitare în muzeele din Uniunea Europeană și care vor fi adoptate și în România, nu sunt compatibile cu transformarea integrală a galeriilor romane, expuse în permanență unor factori de risc ridicat, într-un spațiu public destinat turiștilor. Menționăm faptul că vor exista însă porțiuni consistente de galerii romane care vor fi păstrate *in situ*. Ca o măsură de minimizare impactului asupra acestei categorii de vestigii arheologice, pe lângă cercetarea deplină și publicarea rezultatelor acesteia, specialiștii au considerat că este necesară realizarea unui model grafic tridimensional al acestor structuri, cât și realizarea unor replici la scara de 1:1 a acestora în cadrul viitorului muzeu al mineritului care va fi construit în curând la Roșia Montană.

Prin cercetările arheologice preventive de suprafață din anii 2001-2006 au fost conturate și cercetare 13 situri arheologice, pentru unele dintre acestea – după finalizarea cercetărilor exhaustive – s-a luat decizia aplicării procedurii de descărcare de sarcină arheologică, iar în alte cazuri s-a luat decizia conservării *in situ* – incinta funerară de la Tăul Găuri, vestigiile romane de pe Dealul Carpeni; zona Orlea va fi cercetată în detaliu în intervalul 2007-2012.

Pentru informații de sinteză asupra istoricului cercetărilor și al principalelor descoperiri legate de galeriile istorice de la Roșia Montană, precum și pentru a cunoaște concluziile specialiștilor în această chestiune, dar și evaluările făcute pentru realizarea unui traseu turistic dedicat structurilor miniere istorice din masivul Cârnic sau opiniile formulate în anul 2004 de către Edward O'Hara, raportor pe probleme de patrimoniu al Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, vă rugăm să consultați broșurile anexate – „Informații de sinteză referitoare la Patrimoniul Roșiei Montane”. Informații de detaliu asupra problematicei complexe a studiului lucrărilor miniere vechi de la Roșia Montană, a rezultatelor acestor cercetări și a perspectivelor de punere a lor în valoare sunt disponibile în Studiul de impact asupra mediului pentru proiectul Roșia Montană, vol. 6 – *Studiu de condiții inițiale*, p. 26, 32-53, 79-105.

În ceea ce privește informațiile de detaliu cu privire la principalele vestigii arheologice, monumentele istorice, cât și o serie de considerații despre protejarea acestora și măsurile specifice preconizate de planurile de management, vă rugăm să consultați anexa intitulată „**Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia**”.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 196

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Cluj Napoca, 07.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_0381

Propunerea

Face urmatoarele comentarii si observatii:

Rosia Montana este vatra milenara a poporului roman. Pe suprafata acest zacament se afla biserici ale diferitelor confesiuni, cu arta lor arhitecturala si murala, adevarate valori de patrimoniu.

Roșia Montană Gold Corporation (RMGC), prin implementarea unui nou proiect minier, nu dorește și nici nu intenționează distrugerea de biserici, monumente sau cimitire. Pe de altă parte, principiul RMGC nu este acela de a oferi beneficii economice (locuri de muncă, standarde de viață înalte etc.) și de a cere comunității să renunțe la ceea ce constituie valorile sale culturale și morale. Compania consideră că dezvoltarea economică nu trebuie contrapusă spiritualității și valorilor tradiționale.

Pornind de la aceste principii, din totalul de 10 biserici și case de rugăciune cuprinse în perimetrul satelor Roșia Montană și Corna vor fi afectate doar cele două biserici și cele două case de rugăciune din satul Corna. Nici una dintre aceste construcții nu este clasată ca monument istoric. Astfel, au fost luate în calcul, până în momentul de față, toate opțiunile posibile și, acolo unde a fost fezabil și necesar, au fost modificate amplasamentele obiectivelor industriale, pentru ca impactul asupra bisericilor și cimitirelor să fie cât mai redus. În cazul celor două biserici, în contextul dezafectării lor, se vor lua o serie de măsuri de minimizare a impactului, printre care se numără și cercetarea arheologică preventivă a amplasamentelor lor și realizarea unui inventar detaliat al tuturor obiectelor de cult în vederea relocării acestora conform cutumelor religioase.

Soluția de rezolvare

Pe valea Cornei, bisericile vor fi afectate de construcția iazului de decantare, urmând a fi luate măsurile necesare pentru relocarea și reconstruirea acestora acolo unde vor dori membrii congregațiilor religioase respective. Biserica Greco-Catolică din satul Corna a fost abandonată de enoriași în urmă cu mai mulți ani, iar în momentul de față se slujește doar la ocazii speciale. În aceste condiții, în contextul în care aceste lăcașuri de cult nu vor mai fi accesibile pentru organizarea de servicii religioase, se are în vedere construirea unora noi în zona viitoarei localități de la Piatra Albă, în conformitate cu necesitățile și voința enoriașilor. În privința celorlalte două case de rugăciune (una utilizată de enoriași, cealaltă nefolosită de mai mult timp), există un acord amiabil între reprezentanții acestor culte și compania RMGC, în ceea ce privește termenii relocării și despăgubirea lor. Toate celelalte biserici și case de rugăciune situate în valea Roșiei nu vor fi afectate de către dezvoltarea proiectului minier.

În cazul bisericii Ortodoxe și Greco-Catolice din Roșia Montană, s-au făcut modificări considerabile ale amplasării obiectivelor industriale ale proiectului, astfel încât acestea nu vor fi afectate direct de implementarea proiectului minier, ci vor fi păstrate în bune condiții de conservare pe toată durata de existență a acestuia, accesul urmând a fi agreat împreună cu congregațiile respective. În cazul casei de rugăciune pentecostale din Roșia Montană, este de asemenea încheiat – între companie și congregația respectivă – un acord amiabil în ceea ce privește compensarea materială și morală.

Bisericile, alături de celelalte monumente istorice din Roșia Montană vor intra într-un program complex de restaurare.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC

198

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC

Cluj Napoca, 07.08.2006

Codul intern RMGC unic

MMGA_0399

Propunerea

Acest proiect va distruge vestigiile istorice, in timp ce nicio alta tara nu isi distruge istoria.

Soluția de rezolvare

Implementarea proiectului minier nu presupune distrugerea și abandonarea valorilor de patrimoniu arheologic din cuprinsul comunei Roșia Montană, și menționăm că s-a ținut pe deplin cont de existența acestor vestigii.

Răspunzând foarte sintetic opiniei formulate de dumneavoastră referitoare la distrugerea vestigiilor istorice vă putem preciza următoarele:

- galeriile romane din masivele situate în jumătatea de sud a văii Roșiei au fost cercetate în detaliu și s-au propus măsuri de conservare specifice pentru zonele Cătălina Monulești și Piatra Corbului;
- galeriile romane din masivele situate în jumătatea de nord a văii Roșiei au fost cercetate preliminar și în cazul unor descoperiri excepționale precum cele din sectorul minier Păru Carpeni s-au propus măsuri de conservare specifice; zona Orlea – Țarina va fi cercetată în detaliu în intervalul 2007-2012;
- prin cercetările arheologice preventive din anii 2001-2006 au fost conturate și cercetate 13 situri arheologice, pentru unele dintre acestea – după finalizarea cercetărilor exhaustive – s-a luat decizia aplicării procedurii de descărcare de sarcină arheologică, iar în alte cazuri s-a luat decizia conservării in situ – incinta funerară de la Tăul Găuri, vestigiile romane de pe Dealul Carpeni; zona Orlea va fi cercetată în detaliu în intervalul 2007-2012;
- cele 41 de clădiri monument istoric din Roșia Montană nu vor fi afectate de dezvoltarea proiectului minier, ci vor fi luate ample măsuri de restaurare și conservare a acestor structuri;
- din cele 10 lăcașe de cult din Roșia Montană și Corna, vor fi afectate de dezvoltarea proiectului minier numai cele situate în valea Cornei, cele de pe valea Roșiei fiind conservate integral;
- dintre cele 12 cimitire existente în comuna Roșia Montană, 6 urmează să fie afectate de implementarea Proiectului și va fi necesară relocarea a cca. 410 morminte.

După cum rezultă din rapoartele și publicațiile specialiștilor, galeriile romane de la Roșia Montană sunt importante, dar nu unice. Astfel, un repertoriu al siturilor miniere antice de pe teritoriul Transilvaniei și Banatului – realizat în contextul elaborării Studiului de impact asupra mediului pentru proiectul Roșia Montană – susține aserțiunea potrivit căreia este dificilă atribuirea deplină a caracterului de unicat pentru situl de la Roșia Montană, cel puțin din perspectiva istoriei exploatărilor romane pe cuprinsul Imperiului și în particular în provincia Dacia. Existența a cel puțin 20 de situri cu caracteristici relativ similare – dintre care unele precum Ruda Brad, Bucium – zona Vâlcoi Corabia și zona Haneș – Almașul Mare au oferit deja date certe asupra unui potențial arheologic comparabil într-o anumită măsură celui al anticului *Alburnus Maior* – vine să nuanțeze în mare măsură determinarea valorii de unicitate a acestui sit.

Prin implementarea proiectului minier, Roșia Montană Gold Corporation (RMGC) nu urmărește în nici un caz distrugerea patrimoniului cultural și spiritual al Roșiei Montane. În prezent, după 7 ani de ample cercetări și studii de specialitate, finanțate conform prevederilor legale de către companie, sunt bine cunoscute natura, caracteristicile și distribuția valorilor de patrimoniu – situri arheologice, clădiri monument istoric, precum și a bisericilor și cimitirelor din zona Roșia Montană, cât și propriu-zis istoria acestei localități. Cercetările și studiile de patrimoniu efectuate în perioada 2000-2006 au permis conturarea unei imagini cuprinzătoare a acestor valori aparținând patrimoniului cultural național și a zonelor cu semnificație spirituală, a istoriei localității, precum și adoptarea unor măsuri specifice în ceea ce privește protejarea tuturor acestora.

Astfel, în baza acestor cercetări arheologice preventive au fost eliberate pe de o parte certificate de descărcare de sarcină arheologică, adică s-au stabilit zonele unde se poate dezvolta proiectul industrial, iar pe de altă parte s-au stabilit zonele protejate cu valori de patrimoniu cultural, adică zonele unde nu se pot desfășura activități industriale.

Pentru a cita doar câteva exemple de situații în Europa, în care au fost realizate dezvoltări de tip industrial care au presupus efectuarea de cercetări arheologice cu caracter preventiv/de salvare – stipulate de către Convenția europeană de la Malta (1992) cu privire la protejarea patrimoniului arheologic [1], amintim următoarele:

- construcția uzinei Toyota din apropiere de Valenciennes (Franța);
- dezvoltarea și sistematizarea zonei industriale Actiparc de lângă Arras (Franța);
- dezvoltarea și sistematizarea zonei industriale de la Dourges, lângă Pas-de-Calais (Franța);
- dezvoltarea carierei de pietriș de pe valea Aisne (Franța);
- traseul conductei de gaz transeuropene din peninsula Jamal (Siberia) către vestul Europei – tronsonul din regiunea Wielopolska (vestul Poloniei);
- construcția unor clădiri de birouri în zona Spitalfield (Spitalfield Charnel House), Londra (Marea Britanie);
- construcția unor noi arii rezidențiale în cartierul londonez Wandsworth Riverside (fostul terminal Shell), Londra (Marea Britanie).

Toate angajamentele asumate public de către companie în ceea ce privește patrimoniul cultural și protejarea acestuia în cazul de la Roșia Montană, sunt prezentate pe larg în cadrul Raportului la studiul de impact asupra mediului, vol. 33, Plan de management pentru patrimoniul cultural. Ceea ce își propune compania în contextul dezvoltării viitorului proiect minier este continuarea cercetărilor, publicarea lor și punerea în valoare a patrimoniului cultural de la Roșia Montană, totul pentru a putea susține dezvoltarea turismului pe aceste coordonate, la nivelul standardelor europene în domeniu.

Așadar, trebuie să admitem faptul că în cazul Roșiei Montane, problemele de patrimoniu cultural au fost abordate – de către toate părțile implicate – încă de la început cu bună credință, responsabilitate și în conformitate cu legislația națională și internațională aplicabilă acestei problematici specifice.

Pentru mai multe detalii legate de semnificația valorilor de patrimoniu cultural din zona Roșia Montană, respectiv modul în care acestea au fost inventariate și investigate în ultimii 7 ani, cât și o serie de considerații privind regimul de protecție juridică și alte prevederi legislative aplicabile în acest caz, vă rugăm să consultați anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”.

În concluzie, precizăm că nu este în nici un caz vorba de distrugerea vestigiilor istorice și arheologice de la Roșia Montană sau simpla înlocuire a acestora cu replici. Cercetarea de acest tip – cunoscută sub denumirea de cercetare arheologică preventivă/de salvare – se face însă, peste tot în lume, în conexiune cu interesul economic pentru anumite zone, iar costurile acesteia, ca și costurile de punere în valoare și întreținere a zonelor păstrate, sunt asigurate de cei care fac investiția, realizându-se un parteneriat public – privat în sensul protejării patrimoniului cultural, conform prevederilor Convenției Europene de la Malta (1992) cu privire la protejarea patrimoniului arheologic.

Referință:

[1] Textul convenției este disponibil la adresa web

<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=143&CM=8&DF=7/6/2006&CL=ENG>

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 198

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Cluj Napoca, 07.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_0401

Propunerea

Il acuza pe dl Razvan Teodorescu, fost ministru al culturii, ca si pe actualul ministru, ca au dat descarcare de sarcina pentru o serie intreaga de vestigii gasite la Rosia Montana. Subliniaza faptul ca multe vestigii se distrug cum ar fi, de exemplu, cea mai mare cetate din Rosia Montana, din Carpin, care a fost acoperita.

Toate cercetările arheologice cu caracter preventiv desfășurate la Roșia Montană începând cu anul 2001 și până în prezent au fost realizate în cadrul unui program complex de cercetare. În acest sens, au fost emise, în conformitate cu prevederile legale, Autorizații de Săpătură Arheologică preventivă. Cercetările arheologice au fost coordonate științific de către Muzeul Național de Istorie a României, la derularea acestora participând un număr de 21 de instituții de specialitate românești și 3 din străinătate. Toate cercetările au fost efectuate conform prevederilor legale în vigoare. Cercetările derulate în fiecare campanie arheologică sunt autorizate de către MCC în baza planului anual de cercetare arheologică aprobat de către Comisia Națională de Arheologie.

Soluția de rezolvare

Cercetarea arheologică preventivă din perimetrul de dezvoltare al proiectului minier Roșia Montană s-a desfășurat prin tehnicile specifice, respectiv sondarea tuturor zonelor accesibile și în același timp propice locuirii umane, ținându-se cont de informații bibliografice și de observațiile făcute în cursul campaniilor periegetice, de studiile geofizice și analizele zborurilor fotogrametrice. Dezvoltarea în suprafață a cercetărilor arheologice a survenit acolo unde realitățile arheologice au impus-o. La Roșia Montană cercetările arheologice au fost efectuate pe zone ample, având un caracter exhaustiv în zonele cu potențial arheologic. ASTFEL TOATE PERIMETRELE PENTRU CARE S-A APLICAT PROCEDURA DE DESCĂRCARE DE SARCINĂ ARHEOLOGICĂ AU FOST CERCETATE. Toate cercetările au fost realizate conform prevederilor legale în vigoare respectiv OMCC nr. 2392 din 06.09.2004 privind instituirea de către MCC a Standardelor și Procedurilor Arheologice. Conform aceleiași legislații române în vigoare, aplicabile în domeniul protejării patrimoniului arheologic, autorii cercetării nu sunt cei abilitați să acorde descărcarea de sarcină arheologică, procedura fiind următoarea: în urma procesului complex de cercetare se întocmește de către arheologi o documentație cuprinzătoare, redactată în format standard, cu privire la zona investigată, după consultarea căreia Comisia Națională de Arheologie recomandă sau nu, după caz, eliberarea certificatului de descărcare de sarcină arheologică, care a fost emis, în cazul cercetărilor din perioada 2001 – 2006, direct de către Ministerul Culturii și Cultelor sau de structurile sale deconcentrate, respectiv în cazul de față de către Direcția pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național a județului Alba.

În situația în care, cercetarea arheologică a semnalat un obiectiv arheologic deosebit sau când monumentele istorice se situau mult prea aproape de obiectivele industriale preconizate, acestea din urmă au fost re-proiectate astfel încât niciun obiectiv arheologic sau monument istoric să nu fie afectat. Mai mult decât atât, acolo unde a fost cazul, s-a recurs la conservarea și restaurarea *in situ* a obiectivului arheologic, așa cum este cazul Monumentului funerar dublu circular de la *Hop-Găuri* (Mihaela Simion et alii, *Alburnus Maior* II, București 2004), a zonei protejate Piatra Corbului, a zonei istorice cu valori de arhitectură (35 de case monument istoric) sau a zonei declarate rezervație arheologică de pe dealul Carpeni (Cod LMI 2004, AB-I-m-A-00065.03) de care vorbiți dumneavoastră.

Dealul Carpeni, din punct de vedere arheologic, este zona în care vestigiile arheologice sunt mai bine reprezentate. Aici a fost presupusă, anterior cercetărilor arheologice, existența unei fortificații romane. Semnalări interesante ale unor obiective arheologice se referă la zona centrală a platoului, cunoscut sub numele "Bisericuța". Deși descoperirile făcute aici au fost amintite de mai multe ori în literatura de specialitate, informațiile sunt destul de imprecise. Menționarea unor materiale provenind dintr-o clădire cu instalație de hypocaust a fost realizată succint în mai multe rânduri. De cele mai multe ori, materialul tegular descoperit aici a fost pus în legătură cu prezența legiunii XIII Gemina la *Alburnus Maior*. Cercetări

arheologice recente de pe Dealul Carpeni au evidențiat elemente de habitat, cuprinzând locuințe și două grupuri de morminte, în zona nord-vestică și două edificii prevăzute cu instalație de hypocaust, E 2, în zona centrală, și E 1, în extremitatea sud-estică (punctele Tomuș și Bisericuța). Semnalările anterioare indică descoperiri care pot fi localizate în zona nordică a masivului, pe proprietatea familiei Bădău și în zona actualului stadion, precum și în partea sudică a dealului.

Ipoteza unei funcționalități (probabil) administrative în epoca romană este determinată de mai mulți factori. Astfel, clădirile sunt poziționate central în arealul descoperirilor antice, sunt edificate într-o manieră tipică provincială (ziduri de piatră cu mortar și pe alocuri urme de tencuială) și prezintă instalații de *hypocaust*. A fost descoperit material tegular cu ștampila Legiunii XIII Gemina iar inventarul arheologic este tipic pentru un sit de epocă romană.

De asemenea, în extremitatea de vest a dealului Carpeni, a fost pusă în evidență o nouă zonă funerară (opt morminte romane de incinerare cu ring), precum și structuri de locuire rudimentare, datând din aceeași epocă.

În ceea ce privește afirmația potrivit căreia vestigiile de pe dealul Carpeni ar fi fost acoperite, vă precizăm, că în cadrul operațiunii de conservare primară, practica acoperirii obiectivului arheologic pentru protejare este una obișnuită. Zona în discuție este declarată "rezervație arheologică" (Cod LMI 2004, AB-I-m-A-00065.03) ca urmare a propunerilor colectivului arheologic de cercetare și a recomandărilor Comisiei Naționale de Arheologie, iar edificiile vor rămâne acoperite până când autoritățile competente și alte părți interesate vor decide noi intervenții pentru cercetare și conservare în acest perimetru.

Dintre proiectele viitoare propuse de către companie prin planurile de management pentru patrimoniul cultural, elaborate în urma consultării specialiștilor, pentru zona Carpeni amintim instituirea unui program de cercetare arheologică în cadrul zonelor de rezervație arheologică, care să respecte însă dezideratul - enunțat prin Convenția europeană de la Malta (1992) - ca acestea să se constituie în rezerve și pentru cercetarea de către generațiile viitoare (proiect 38, Plan M, partea I – *Plan de management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană*, pag. 70) sau cele din cadrul aceleiași documentații de specialitate, respectiv Tabel 4.1 "*Planul anual de lucru (de acțiune) și planurile pe termen mediu și lung preconizate de către RMGC pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană*", Punct 3 – „*Carpeni – tabără de vară de arheologie organizată cu ocazia derulării cercetărilor, 2009-2022.*” (vezi *supra*, p. 76).

În aceeași măsură, în atribuțiile unui ministru intră printre multe altele asigurarea respectării legalității, lucru pe care cei nominalizați de dumneavoastră l-au făcut cu siguranță.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 236

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Cluj Napoca, 07.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_0483

Propunerea

Prin Decizia nr. 20 a Consiliului Județean Alba emisa la 27 octombrie 95 s-au stabilit și nominalizat anumite zone protejate, anumite rezerve peisagistice, geologice, speologice, paleontologice și botanice complexe precum și speciile de flora și fauna rară din județ. Singurele rezervații geologice localizate în zona Roșia Montană sunt 2 aflorimente de roca, și anume Piatra Despăcată și Piatra Corbului. Dezvoltarea exploatarei va avea ca rezultat mutarea, aprobată deja, a Pietrii Despăcate și conservarea in situ a Pietrei Corbului. Dorește să i se spună cum va fi mutată Piatra Despăcată, din punct de vedere tehnic?

În ceea ce privește Piatra Corbului și Piatra Despăcată, acestea sunt încadrate conform Legii 5/2000 din 6 martie 2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a III-a - zone protejate, (Publicat în Monitorul Oficial nr.152 din 12 aprilie 2000) la secțiunea Zone naturale protejate de interes național și monumente ale naturii, punctele 2.8 (Piatra Despăcată) și 2.83 (Piatra Corbului).

În același timp, ca rezultat al cercetărilor arheologice efectuate la Roșia Montană prin Programul Național de Cercetare Alburnus Maior, finanțat în conformitate cu prevederile legale de către RMGC, Piatra Corbului a fost declarată zona protejată și din punct de vedere arheologic (Monitorul Oficial Nr. 646 bis, din data de 16.07.2004, poziția 146).

Soluția de rezolvare

În proiectul propus de către RMGC, Piatra Corbului nu este afectată. Vor fi luate toate măsurile tehnice de minimizare a impactului pe parcursul fazelor operative ale exploatarei în apropierea acestei zone, astfel încât integritatea acesteia să nu aibă de suferit.

Referitor la Piatra Despăcată, aceasta este o bombă vulcanică, aflată în poziție secundară la baza masivului Cârnic, la câțiva metri deasupra unui drum industrial-comunal. În fond, este vorba despre un bloc de andezit cu o greutate de aproximativ două tone, ce poate să se rostogolească la vale în orice moment. În anul 2002, Comisia pentru Ocrotirea Monumentelor Naturii a Academiei Române, ca urmare a documentației înaintate de către Agraro Consult, avizează mutarea acesteia pe un alt amplasament, care nu va fi afectat de viitoarele exploatare.

În consecință, cu mijloace tehnice absolut normale în ceea ce privește gabaritul, sub coordonare și supraveghere de specialitate, Piatra Despăcată va fi mutată într-un amplasament avizat de către Academia Română și Ministerul Culturii și Cultelor, de preferat în Zona Protejată Roșia Montană.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 248

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Cluj Napoca, 07.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_0505

Propunerea Compania urmareste distrugerea certificatului de nastere al poporului roman.

Soluția de rezolvare

Amplasarea proiectului propus de S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A. (RMGC) are, desigur, în vedere existența la Roșia Montană a unuia dintre cele mai mari zăcăminte de aur din Europa. Precizăm însă că implementarea proiectului minier nu urmărește distrugerea localității Roșia Montană, ci, din contră, acest proiect a adus o contribuție însemnată în ceea ce privește cunoașterea istoriei acestei localități.

Până în anul 2000, despre Roșia Montană se putea afirma că este doar o zonă cu potențial arheologic, în care nu se efectuaseră săpături arheologice propriu-zise, necesare pentru a contura în detaliu diversele elemente componente ale sitului. Practic, în zona masivelor Cetate, Câmic, Jig și Orlea, amplasate în partea superioară a văii Roșiei, respectiv a văii Corna, în raza administrativă a comunei Roșia Montană, erau cunoscute o serie de descoperiri arheologice întâmplătoare – monumente epigrafice, piese de arhitectură funerară - care furnizau suficiente indicii pentru a presupune existența unor situri arheologice.

Ținând cont de importanța patrimoniului cultural de la Roșia Montană, de istoria localității în sine și de prevederile legale în vigoare, S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A. a alocat în perioada 2000-2006 un buget de peste 9 milioane USD pentru cercetarea patrimoniului. Mai mult decât atât, ținând cont de rezultatele cercetării, de opiniile specialiștilor și deciziile autorităților competente, bugetul prevăzut de către companie pentru cercetarea, conservarea și restaurarea patrimoniului cultural al Roșiei Montane în viitorii ani, în condițiile implementării proiectului minier, este de 25 de milioane de dolari, după cum a fost făcut public în Raportul la studiul de evaluare a impactului asupra mediului (EIM) în mai 2006 (vezi Raport la studiul de evaluare a impactului asupra mediului, vol. 32, *Plan de Management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană*, p. 78-79). Astfel, se are în vedere continuarea cercetărilor în zona Orlea, dar, în special, crearea unui **Muzeu modern al Mineritului** cu expoziții de **geologie, arheologie, patrimoniu industrial și etnografic**, amenajarea accesului turistic în galeria **Cătălina-Monulești** și la monumentul de la **Tău Găuri**, cât și **conservarea și restaurarea celor 41 de clădiri monument istoric și a zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană**.

Până în anul 1999 galeriile romane de la Roșia Montană nu au fost studiate de către specialiști în domeniul arheologiei miniere, deși existența lor era cunoscută de mai bine de 150 de ani. Practic acest tip de vestigii arheologice erau înainte de anul 2000 o necunoscută din perspectiva unei abordări științifice, referirile legate de acestea fiind de cele mai multe ori empirice. Nici celelalte vestigii arheologice din zonă nu au beneficiat până în anul 2000 de o cercetare adecvată, multe din informațiile despre acest sit provenind exclusiv din descoperiri întâmplătoare ocazionate de lucrări agricole, construcții de drumuri și elemente de infrastructură minieră.

Astăzi, după cercetări ample desfășurate în ultimii 7 ani, sunt bine cunoscute natura, caracteristicile și distribuția valorilor de patrimoniu – siturile arheologice, clădirile monument istoric, dar și bisericile și cimitirele din zona Roșia Montană. Cercetările și studiile de patrimoniu efectuate în perioada 2000-2006 au permis atât conturarea unei imagini cuprinzătoare a acestor valori aparținând patrimoniului cultural național și zonelor cu semnificație spirituală, cât și adoptarea unor măsuri specifice în ceea ce privește protejarea acestora și punerea lor în valoare.

Situl minier de la Roșia Montană este, așa cum reiese din rapoartele și publicațiile specialiștilor, important, dar nu unic, dacă este să fie comparat cu alte situri similare din România (ca de exemplu Ruda Brad -

Săcărâmb, Zlatna - Almaș, Bucium) sau din Europa. Cu siguranță, datorită Programului Național de cercetare „Alburnus Maior” finanțat de către RMGC conform prevederilor legale, acest sit minier este cel mai bine cunoscut și cercetat din România la ora actuală.

Faima legată de situl antic *Alburnus Maior* este dată de faptul că localitatea Roșia Montană este locul în care, în secolele XVIII-XIX, a avut loc întâmplător descoperirea unor materiale epigrafice cu un caracter particular – tăblițele cerate în care se menționează și acest toponim antic. Documente deosebite prin unicitatea și prin abundența informațiilor conținute, cele peste 25 de tăblițe cerate păstrate și publicate până în prezent, oferă informații precise asupra realităților economice, sistemului de habitat, vieții religioase și a raporturilor juridice care guvernau comunitatea minieră de aici. Roșia Montană (anticul *Alburnus Maior*) nu este cea mai veche așezare atestată documentar din România, cum nu este nici cea mai importantă așezare romană din Dacia, dar poartă, desigur, mărturii semnificative asupra mineritului aurifer roman în această provincie de margine a Imperiului Roman. Oportunitatea cercetării arheologice la Roșia Montană, în contextul proiectului minier propus de către RMGC, a făcut posibilă completarea și detalierea cunoștințelor despre sit cu informații referitoare la exploatarea auriferă romană privită în comparație cu alte zone antice cu caracteristici similare, cunoscute, de asemenea, doar prin semnalări de descoperiri întâmplătoare, dar încă necercetate (ca de ex. Brad-Săcărâmb, Zlatna-Almaș, Bucium). Este de dorit ca viitorul muzeu al mineritului de la Roșia Montană să poată ilustra măcar una din tăblițele cerate, descoperite în anticul *Alburnus Maior*.

Studierea vestigiilor miniere istorice a însemnat, așadar, mai buna lor cunoaștere și a determinat, în aceeași măsură, luarea unor decizii pertinente în ceea ce privește conservarea și punerea lor în valoare. În baza rezultatelor cercetărilor efectuate până acum (respectiv finalizate pentru masivele Cetate, Cărnici, Jig și în curs de desfășurare în masivul Orlea) s-a luat decizia conservării și punerii în valoare a următoarelor zone cu lucrări miniere vechi precum galeria Cătălina Monulești, sectorul minier Păru Carpeni, zona Pietra Corbului, zona masivului Văidoaia – în partea de nord-vest a satului Roșia Montană, unde se păstrează zone de exploatare de suprafață datând din epoca antică.

Prin cercetările arheologice preventive din anii 2001-2006 au fost conturate și cercetate 13 situri arheologice, pentru unele dintre acestea - după finalizarea cercetărilor exhaustive - s-a luat decizia aplicării procedurii de descărcare de sarcină arheologică, iar în alte cazuri s-a luat decizia conservării *in situ* – incinta funerară de la Tăul Găuri, vestigiile romane de pe Dealul Carpeni. În ceea ce privește zona Orlea aceasta va fi investigată în detaliu – atât prin cercetări de suprafață, cât și de subteran - în intervalul 2007-2012.

În conformitate cu cerințele Ministerului Mediului și Gospodării Apelor, respectiv ale Ministerului Culturii și Cultelor în cadrul documentației privind Raportul la studiul de evaluare a impactului asupra mediului (EIM), pentru proiectul Roșia Montană au fost elaborate planuri de management specifice pentru gestionarea și conservarea valorilor de patrimoniu din zona Roșia Montană, în contextul implementării proiectului minier (vezi Raport la studiul de evaluare a impactului asupra mediului, vol. 32-33, Plan M – *Plan de management al patrimoniului cultural*, partea I – *Plan de management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană*, partea II-a – *Plan de management pentru monumentele istorice și zonele protejate din Roșia Montană*, partea III-a – *Plan de management pentru patrimoniul cultural*).

Toate aceste angajamente asumate public de către companie sunt prezentate pe larg în cadrul Raportului la studiul de evaluare a impactului asupra mediului, vol. 33, *Plan de Management pentru patrimoniul cultural*.

În ceea ce privește informațiile de detaliu cu privire la principalele vestigii arheologice, monumentele istorice, dar și o serie de considerații despre protejarea acestora și măsurile specifice preconizate de planurile de management, vă rugăm să consultați anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”.

În concluzie, nu este în niciun caz vorba de distrugerea patrimoniului cultural al Roșiei Montane, la care petentul se referă probabil prin formularea excesivă de „certificat de naștere al poporului”. Cercetarea arheologică efectuată la Roșia Montană – cunoscută sub denumirea de cercetare arheologică preventivă/de salvare - cât și studiile conexe de patrimoniu, se fac însă, peste tot în lume, în relație cu interesul economic pentru anumite zone, iar costurile acestora, ca și costurile de punere în valoare și întreținere a zonelor păstrate, sunt asigurate de cei care fac investiția, realizându-se un parteneriat public-privat în sensul protejării patrimoniului cultural, conform prevederilor Convenției europene de la Malta (1992) cu privire la protejarea patrimoniului arheologic [1].

Referințe:

[1] Textul convenției este disponibil la adresa web:

<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=143&CM=8&DF=7/6/2006&CL=ENG>

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 253

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Cluj Napoca, 07.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_0517

Propunerea

Considera imposibila realizarea carierelor Orlea si Carnic, din urmatoarele motive:
In cariera din Carnic (73 de hectare) exista in prezent multe galerii romane si se afla pe rol un proces la tribunalul Brasov, prin care se contesta valabilitatea certificatului de descarcare arheologica. In ceea ce priveste cariera Orlea, in care exista, inca, o zona de 45 de hectare locuite, aceasta nu a fost cercetata arheologic si exista posibilitatea sa nu primeasca certificatul de descarcare arheologica chiar daca RMGC va obtine acordul de mediu. In aceste conditii, in care doua cariere nu vor mai exista, proiectul RMGC se schimba semnificativ. Ca urmare, daca nu au fost cercetate arheologic Orlea si Carnic, de ce desfasoara procesul de relocare si stramutare?

Procesul de relocare și strămutare nu are legătură cu descărcarea de sarcină arheologică, acesta fiind un proces voluntar, ghidat de reguli ale Băncii Mondiale. În cele ce urmează vom face câteva precizări referitoare la cercetările arheologice, la rezultatele acestora și la modalitățile specifice preconizate pentru gestionarea și punerea în valoare a vestigiilor miniere de epocă romană din zona masivelor Orlea și Cărnic.

După cum rezultă din rapoartele și publicațiile specialiștilor, galeriile romane de la Roșia Montană sunt importante, dar nu unice. Astfel, un repertoriu al siturilor miniere antice de pe teritoriul Transilvaniei și Banatului – realizat în contextul elaborării Raportului la studiul de evaluare a impactului asupra mediului (EIM) pentru proiectul Roșia Montană - susține aserțiunea potrivit căreia este dificilă atribuirea deplină a caracterului de unicat pentru situl de la Roșia Montană, cel puțin din perspectiva istoriei exploatărilor romane pe cuprinsul Imperiului Roman și în particular în provincia Dacia. Existența a cel puțin 20 de situri cu caracteristici relativ similare - dintre care unele precum Ruda Brad, Bucium – zona Vulcoi Corabia și zona Haneș – Almașul Mare au oferit deja date certe asupra unui potențial arheologic comparabil într-o măsură semnificativă cu cel al anticului *Alburnus Maior* - vine să nuanțeze în mare măsură atribuirea anterioară a valorii de unicitate a acestui sit.

Soluția de rezolvare

În ceea ce privește galeriile din Orlea, în *Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural* al EIM, se precizează – vol. 6, p. 45 - că în ceea ce privește zona masivului Orlea, este planificată continuarea cercetării arheologice preventive de suprafață și subteran, respectiv într-o zonă cu potențial arheologic reperat. De asemenea, se specifică faptul că cercetările întreprinse până în acest moment în zona acestui masiv au avut un caracter preliminar. Amintim că în cadrul studiului se face precizarea: “Cum dezvoltarea Proiectului minier în zona Orlea este preconizată pentru o dată mai târzie, investigațiile de arheologie de suprafață se vor concentra în acest perimetru începând cu 2007”. Astfel, activitățile de construcție implicate de dezvoltarea Proiectului, nu vor putea fi inițiate înainte de finalizarea cercetărilor arheologice, desfășurate în conformitate cu prevederile legislative românești și recomandările și practicile internaționale.” (*Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural*, vol. 6, p. 43).

În contextul acestor cercetări arheologice preliminare din subteran, a avut loc o descoperire importantă în masivul Orlea, în anul 2004, valoarea ei fiind confirmată în vara anului 2005. Astfel, echipa franceză coordonată dr. Beatrice Cauuet a descoperit o cameră echipată cu o roată de drenare a apelor de mină, iar mai apoi, un întreg sistem de evacuare a apei din subteran. Acest ansamblu identificat în sectorul Păru Carpeni a fost datat în perioada romană și face obiectul unor ample cercetări și al măsurilor speciale de conservare *in situ*. Obiectivul nu va fi afectat de construcția viitoarei cariere Orlea. Cercetările arheologice preventive de suprafață pentru zona Orlea coroborate cu cercetările de arheologie minieră din sectorul Orlea – Țarina (subteran), sunt preconizate – așa cum a fost făcut public în *Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural*, vol. 6, p. 43 - pentru intervalul 2007-2012.

În conformitate cu Lista Monumentelor Istorice 2004 în cuprinsul viitoarei zone de dezvoltare industrială din masivul Orlea sunt clasate ca monumente istorice, două situri arheologice, respectiv - așezarea romană

de la Alburnus Maior, Zona Orlea și exploatarea minieră romană de la Alburnus Maior, Masivul Orlea (cod LMI AB-I-m-A-00065.01, AB-I-m-A-00065.02).

Conform prevederilor Legii 422/2001, privind protejarea monumentelor istorice, modificată, este posibilă aplicarea legală a procedurii de declasare în contextul descărcării de sarcină arheologică în cazul siturilor arheologice, conform avizului Comisiei Naționale de Arheologie din cadrul Ministerului Culturii și Cultelor. În accepțiunea Ordonanței Guvernului nr. 43/2000 privind protecția patrimoniului arheologic și declararea unor situri arheologice ca zone de interes național ("OG 43/2000"), modificată, descărcarea de sarcină arheologică este procedura prin care se confirmă că un teren în care a fost evidențiat patrimoniu arheologic, poate fi redat activităților umane curente (Legea 258/2006, art. 5, paragraf (2)). Astfel, este adevărat că RMGC intenționează să exploateze în fața a doua de dezvoltare a proiectului său zăcămintele auro-argintifere din zona masivului Orlea. Tot în baza prevederilor Legii 258/2006, art. 7, lit. a) investitorul are obligația să finanțeze „stabilirea, prin studiul de fezabilitate al investiției și prin proiectul tehnic, a măsurilor ce urmează să fie detaliate și a necesarului de fonduri pentru cercetarea preventivă sau supravegherea arheologică, după caz, și protejarea patrimoniului arheologic sau, după caz, descărcarea de sarcină arheologică a zonei afectate de lucrări și aplicarea acestor măsuri.”

Prin urmare, această intenție de a dezvolta cariera din masivul Orlea se poate materializa doar după efectuarea unor cercetări arheologice preventive – de suprafață și subteran – care să ofere date exhaustive asupra sitului roman din zona Orlea. Așa cum se cunoaște – vezi fișa de sit arheologic din *Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural* din cadrul Raportului la studiul de evaluare a impactului asupra mediului, respectiv Anexa I - Fișe de evidență arheologică a siturilor identificate la Roșia Montană, fișa de sit nr. 9 – Orlea, p. 219-222 – în acest perimetru nu s-au desfășurat cercetări arheologice, respectiv studii de specialitate care să determine în detaliu caracteristicile și distribuția spațială a vestigiilor de patrimoniu arheologic din această zonă. Prin urmare, RMGC și-a luat angajamentul de a finanța în perioada 2007 – 2012 un program de cercetări arheologice preventive desfășurat de către specialiști abilitați. În baza analizei rezultatelor acestor cercetări se va putea apoi decide aplicarea sau nu a procedurii de descărcare de sarcină arheologică. Nu există prevederi legale care să interzică desfășurarea cercetărilor arheologice cu caracter preventiv în cazul zonelor cu patrimoniu arheologic reperat, așa cum este cazul zonei Orlea.

În ceea ce privește galeriile romane din masivul Cârnic, precizăm că cea mai mare parte a lucrărilor miniere antice, dar și din celelalte sectoare miniere, sunt accesibile, în condiții dificile, doar specialiștilor, fiind practic parțial inaccesibile publicului larg. Mai mult, normele de securitate ce reglementează desfășurarea unor activităților publice de vizitare în muzeele din Uniunea Europeană și care vor fi adoptate și în România, nu sunt compatibile cu transformarea integrală a galeriilor romane, expuse în permanență unor factori de risc ridicat, într-un spațiu public destinat turiștilor. Menționăm faptul că vor exista însă porțiuni consistente de galerii romane care vor fi păstrate *in situ*.

Astfel, în baza raportului științific elaborat de către specialiști francezi, Comisia Națională de Arheologie a propus, iar Ministerul Culturii și Cultelor a emis certificatul de descărcare de sarcină arheologică pentru masivul Cârnic, cu excepția unei suprafețe de 5 hectare ce include Pietra Corbului. Ca o măsură de minimizare a acestui impact, pe lângă cercetarea deplină și publicarea rezultatelor acestei cercetări, specialiștii au considerat că este necesară și realizarea unui model grafic tridimensional al acestor structuri, cât și realizarea unor replici la scara de 1:1 a diverselor tipuri de lucrări miniere antice în cadrul viitorului muzeu al mineritului care va fi construit în curând la Roșia Montană.

În momentul de față certificatul de descărcare de sarcină arheologică emis de către Ministerul Culturii și Cultelor pentru masivul Cârnic face obiectul unui proces în contencios. După o primă fază în care dosarul a fost judecat de Curtea de Apel Alba, prin decizia Curții Supreme de Justiție s-a decis în anul 2006 rejudecarea cauzei derulate anterior (2004-2005) la Alba Iulia în procesul în care ONG-ul „Alburnus Maior” a chemat în judecată Ministerul Culturii și Cultelor pentru anularea certificatului de descărcare de sarcină arheologică pentru masivul Cârnic. Decizia instanței din Alba Iulia a fost anulată de Curtea Supremă de Justiție, care a dispus rejudecarea dosarului la Curtea de Apel Brașov, acțiunea juridică fiind în prezent în derulare.

Ca o alternativă s-a avut în vedere și elaborarea unui studiu de specialitate prin care s-au făcut estimări financiare legate de conservarea integrală și punerea în circuit turistic a galeriilor situate în Masivul Cârnic. Astfel trebuie precizat că investițiile necesare pentru amenajarea și întreținerea unui circuit public de vizitare în acest masiv se ridică la un nivel nejustificabil economic (vezi în anexă broșura informativă

intitulată Evaluarea costurilor lucrărilor de amenajare a rețelelor miniere istorice din masivul Cărnic elaborată în colaborare de către firmele britanice Gifford, Geo-Design și Forkers Ltd.).

Ținând cont de importanța patrimoniului cultural de la Roșia Montană și de prevederile legale în vigoare, S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A. a alocat în perioada 2001-2006 un buget pentru cercetarea patrimoniului de cca. 10 milioane USD. Mai mult decât atât, ținând cont de rezultatele cercetărilor, de opiniile specialiștilor și deciziile autorităților competente, bugetul prevăzut de către companie pentru cercetarea, conservarea și restaurarea patrimoniului cultural al Roșiei Montane în viitorii ani, în condițiile implementării proiectului minier, este de 25 de milioane de dolari, așa cum a fost făcut public în Raportul la studiul de evaluare a impactului asupra mediului în mai 2006 (vezi Raportul la studiul de evaluare a impactului asupra mediului, vol. 32, *Plan de Management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană*, p. 78-79). Astfel, se are în vedere continuarea cercetărilor în zona Orlea, dar în special crearea unui **Muzeu modern al Mineritului** cu expoziții de **geologie, arheologie, patrimoniu industrial și etnografic**, precum și amenajarea accesului turistic în galeria **Cătălina-Monulești** și la monumentul de la **Tău Găuri**, cât și **conservarea și restaurarea celor 41 de clădiri monument istoric și a zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană**.

În ceea ce privește informațiile de detaliu cu privire la principalele vestigii arheologice (inclusiv galeriile miniere istorice), cât și o serie de considerații despre protejarea acestora și măsurile specifice preconizate de planurile de management, vă rugăm să consultați anexele intitulate „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia” și „Evaluarea costurilor lucrărilor de amenajare a rețelelor miniere istorice din masivul Cărnic”.

În concluzie, menționăm că nu este în nici un caz vorba de distrugerea vestigiilor arheologice de la Roșia Montană. Cercetarea de acest tip – cunoscută sub denumirea de cercetare arheologică preventivă/de salvare - se face însă, peste tot în lume, în conexiune cu interesul economic pentru anumite zone, iar costurile acesteia, ca și costurile de punere în valoare și întreținere a zonelor păstrate sunt asigurate de cei care fac investiția, realizându-se un parteneriat public-privat în sensul protejării patrimoniului cultural, conform prevederilor Convenției europene de la Malta (1992) cu privire la protejarea patrimoniului arheologic [1].

Referințe:

[1] Textul convenției este disponibil la adresa web:

<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=143&CM=8&DF=7/6/2006&CL=ENG>

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 253

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Cluj Napoca, 07.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_0519

Propunerea De ce nu s-a obtinut descarcare arheologica si pentru Orlea si Carnic?

Soluția de rezolvare

În Studiul de Condiții Inițiale asupra patrimoniului cultural se precizează că în ceea ce privește zona masivului Orlea este planificată continuarea cercetării arheologice de teren, având în vedere că perimetrul se încadrează în categoria zonelor cu potențial arheologic presupus sau identificat. Cercetările întreprinse până în acest moment în zona acestui masiv au avut un caracter preliminar. În cuprinsul Raportului la studiul de evaluare a impactului asupra mediului (EIM) în cazul proiectului de la Roșia Montană se face precizarea: "Cum dezvoltarea Proiectului în zona Orlea este preconizată pentru o dată mai târzie, din anul 2007 investigațiile de arheologie de suprafață se vor concentra în acest perimetru. Astfel activitățile de construcție implicate de dezvoltarea Proiectului, nu vor putea fi inițiate înainte de finalizarea cercetărilor arheologice, desfășurate în conformitate cu prevederile legislative românești și recomandările și practicile internaționale."

Cercetările arheologice de amploare pentru Orlea – suprafață se vor desfășura în paralel cu cercetări în sectorul Orlea – Țarina – subteran, în intervalul 2007 - 2012.

Conform prevederilor Legii 422/2001 este posibilă aplicarea legală a procedurii de declasare în contextul descărcării de sarcină arheologică în cazul siturilor arheologice, conform avizului Comisiei Naționale de Arheologie. Astfel, este adevărat că RMGC intenționează să exploateze în faza a doua de dezvoltare a proiectului său zăcămintele auro-argintifere din zona masivului Orlea. Dar această intenție se poate materializa doar după efectuarea unor cercetări arheologice preventive – de suprafață și subteran – care să ofere date exhaustive asupra sitului roman din zona Orlea și care să permită inițierea procedurii de descărcare de sarcină arheologică. Așa cum se cunoaște – vezi fișa de sit arheologic din Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural din cadrul EIM, respectiv Anexa I - Fișe de evidență arheologică a siturilor identificate la Roșia Montană, fișa de sit nr. 9 – Orlea – în acest perimetru nu s-au desfășurat cercetări arheologice, respectiv studii de specialitate care să determine în detaliu caracteristicile și distribuția spațială a vestigiilor de patrimoniu arheologic din această zonă. În baza analizei rezultatelor acestor cercetări se va putea apoi decide dacă se va declanșa procedura de descărcare de sarcină arheologică.

În cea ce privește masivul Cârnic, a fost realizată o explorare sistematică a întregului masiv, în paralel cu ridicarea topografică a rețelelor sau lucrărilor miniere antice puse în evidență. Începând cu 1999, echipa din Toulouse, specializată în arheologie minieră și condusă de Dr. Béatrice Cauuet (cercetător CNRS, Laboratorul UTAH, Universitatea Toulouse II Le Mirail), asigură studiul științific al vestigiilor miniere din cadrul sitului Roșia Montană. Explorarea și săpăturile în Cârnic s-au concentrat pe un vast ansamblu de lucrări miniere antice, denumite convențional Rețeaua Mare. Acest ansamblu cuprinde șapte rețele miniere antice, Cârnic 1-2-3-4-8-9-10, legate între ele prin galerii orizontale sau galerii/planuri înclinate. Rețeaua Mare însumează 2.750 m de lucrări antice topografiate ce acoperă o suprafață de 13.600 m² și dispuse pe o diferență de nivel de 98 m (între cotele +921 și +1019).

Starea de conservare și natura vestigiilor antice miniere subterane din masivul Cârnic au fost determinate prin cercetări exhaustive de arheologie minieră, care au demonstrat că marea majoritate a vestigiilor antice se găsesc concentrate în versantul sudic, însă lucrările miniere antice nu sunt repartizate uniform nici în acest versant. Mai precis, marea majoritate a lucrărilor vechi au fost revizitate și parțial reexploatate de minerii care s-au succedat de-a lungul secolelor. Din această cauză, o bună parte din lucrările vechi sunt parțial desfigurate de reluările moderne executate cu exploziv începând cu secolul al XVII-lea, perioadă ce

marchează introducerea pușcării cu exploziv în minele europene. Ca urmare, planul general al lucrărilor miniere antice poate fi reconstituit numai luând în considerare resturile de pereți antici, sau ce se mai păstrează în tavanul sau talpa lucrărilor.

Pentru informații de sinteză asupra istoricului cercetărilor și al principalelor descoperiri legate de galeriile istorice de la Roșia Montană, precum și pentru a cunoaște concluziile specialiștilor în această chestiune, vă rugăm să consultați anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”.

Trebuie amintit că în cazul acestui tip de structuri arheologice miniere ne aflăm în fața unui relativ paradox, anume că în lipsa cercetării, datorită stării lor de conservare și a naturii acestui tip de vestigii, existența fizică a galeriilor romane ar fi amenințată. Cercetarea de acest tip – cunoscută sub denumirea de cercetare arheologică preventivă/de salvare - se face însă, peste tot în lume, în conexiune cu interesul economic pentru anumite zone, iar costurile acesteia, ca și costurile de punere în valoare și întreținere a zonelor păstrate sunt asigurate de cei care fac investiția, realizându-se un parteneriat public-privat în sensul protejării patrimoniului cultural, conform prevederilor Convenției europene de la Malta (1992) cu privire la protejarea patrimoniului arheologic [1].

Referitor la problema descărcării de sarcină arheologică în perimetrul acestui masiv, facem următoarele precizări:

- certificatul de descărcare de sarcină arheologică a fost emis de Ministerul Culturii și Cultelor cu respectarea prevederilor legale în vigoare;
- acest act emis de către Ministerul Culturii și Cultelor a fost atacat în contencios administrativ de către un ONG, cauza fiind încă în curs de soluționare la curtea de apel Brașov.

Ne exprimăm speranța că în scurt timp profesionalismul și rațiunea specialiștilor și a autorităților competente vor avea câștig de cauză în fața subiectivismului acțiunilor și demersurilor întreprinse de o anumită parte a societății civile.

Referințe:

[1] Textul convenției este disponibil la adresa web:

<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=143&CM=8&DF=7/6/2006&CL=ENG>

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 253

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Cluj Napoca, 07.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_0520

Propunerea

Peste 1.000 de arheologi din întreaga lume, fara cei din Romania, au trimis de-a lungul timpului la ministerul mediului scrisori deschise pentru a salva patrimoniul cultural. Prezinta o lista care cuprinde 1.038 de specialisti arheologi si solicita sa se tina cont de ea.

Scrisoarea de protest semnată de cei 1038 de specialiști este rezultatul unei acțiuni de mobilizare a lumii științifice de către dr. Ioan Piso și dr. Volker Wollmann, în perioada anilor 2001 – 2002. Semnăturile personalităților științifice au fost strânse prin prezentarea unei scrisori standard, redactată de către cei doi cercetători români, trecându-se sub tăcere faptul că în anul 2000, în contextul în care la Roșia Montană, anterior acestei date nu fuseseră efectuate cercetări arheologice în adevăratul sens al cuvântului, fusesse realizat doar un studiu preliminar de evaluare a patrimoniului arheologic și cultural al acestei zone. De asemenea, nu se amintea nici faptul că în anul 2001, Ministerul Culturii și Cultelor din România a luat decizia inițierii unui Program Național de Cercetare, denumit *Alburnus Maior* având drept obiective:

- ▶ cercetarea exhaustivă a patrimoniului arheologic și publicarea integrală a rezultatelor cercetării;
- ▶ investigarea galeriilor miniere romane și medievale și propunerea de soluții pentru conservarea/ restaurarea acestora;
- ▶ delimitarea zonei de rezervație arheologică și arhitecturală;
- ▶ cercetarea etnografică a zonei Roșia Montană – Abrud – Corna;
- ▶ prezervarea istoriei orale specifice zonei;
- ▶ aplicarea procedurii de descărcare de sarcină arheologică a siturilor aflate în zona de intervenție a investitorului, în conformitate cu prevederile Legii 378/2001.

Soluția de rezolvare

În timpul acțiunii de strângere a semnăturilor, între anii 2001 – 2002, urmărind obiectivele propuse de Programul Național de Cercetare, la Roșia Montană se desfășurau ample cercetări arheologice cu caracter preventiv, fapt care a fost, de asemenea, trecut sub tăcere de către inițiatorii scrisorii de protest și a listei de semnături invocate de petent. Toate aceste adevăruri au fost eludate în respectiva scrisoare, iar semnatarilor li s-a indus impresia falsă că exploatarea minieră a început deja, fără să se fi întreprins cercetări arheologice cu caracter preventiv și fără să se adopte măsuri adecvate de gestionare a problemelor de patrimoniu cultural, susținându-se opinia conform căreia ar fi fost încălcată - de cercetătorii și autoritățile române competente - legislația internațională în domeniu.

Rezoluțiile adoptate de ICOMOS (2001, 2003, 2005) sunt în concordanță cu rolul acestui organism, acela de a proteja patrimoniul cultural, și se bazează, în bună parte, pe un set de informații cu caracter subiectiv și nu pornind de la o informare obiectivă. Un cu totul alt punct de vedere fost exprimat de doi funcționari oficiali din domeniul cultural, care, în urma aceluiași sesizări înaintate la UNESCO și la Consiliul Europei, au efectuat vizite de informare la Roșia Montană în lunile iulie, respectiv septembrie 2004. Trebuie precizat că în ambele situații au avut loc întâlniri oficiale atât cu reprezentanții ai Muzeului Național de Istorie a României – coordonatorul programului național de cercetare a patrimoniului cultural de la Roșia Montană, cât și cu reprezentanții ai Ministerului Culturii și Cultelor.

Reprezentantul oficial al UNESCO, dr. **Mounir Bouchenaki**, aflat într-o vizită de informare la Roșia Montană în toamna anului 2004, a încurajat dialogul și cooperarea pentru găsirea unei soluții viabile de coexistență a dezvoltării industriale necesare și a valorificării științifice sau, după caz, a conservării patrimoniului cultural. În opinia acestuia, o mai bună mediatizare a muncii depuse de colectivul de cercetare de aici, a rezultatelor obținute, ar avea ca urmare contracararea **dezinformării** existente în acest moment în rândul unora dintre arheologii europeni, unii dintre ei semnatarii ai protestelor adesea invocate.

Cel de-al doilea punct de vedere referitor la situația reală existentă la Roșia Montană, cu privire în special la

problemele ridicate de existența patrimoniului și a protejării acestuia, este prezentat în raportul întocmit de către dl Eddie O'Hara MP (Raportor General pentru Patrimoniul Cultural) și dl. Christopher Grayson (Secretar Șef pentru Cultură, Știința și Învățământ), ambii reprezentanți ai Adunării Parlamentare a Consiliului Europei. Aceștia au efectuat, în perioada 11-15 iulie 2004, o vizită la Roșia Montană, luând contact direct atât cu realitățile legate de patrimoniul cultural, cât și cu comunitatea locală. Concluziile acestui raport, dar și programul în detaliu al vizitei sunt documente publice, elaborate de aceste autorități europene pe care le puteți consulta în detaliu la adresa de internet: <http://assembly.coe.int/Documents/WorkingDocs/Doc04/EDOC10384.htm>. Trebuie reamintite doar câteva dintre concluziile acestui raport:

- „[...] Proiectul RMGC poate furniza baza economică pentru dezvoltarea durabilă a întregii zone determinând un impact pozitiv social și asupra mediului precum și în ceea ce privește dezvoltarea culturală. Din punct de vedere al patrimoniului cultural el poate fi perceput ca un proiect exemplar de dezvoltare responsabilă. Fondurile puse actualmente la dispoziție de RMGC pentru cercetare (arheologică, etnografică și arhitecturală) depășesc cu mult ceea ce ar fi putut pune la dispoziție Guvernul. Acest lucru a revigorat zona și din punct de vedere al recunoașterii internaționale. [...]
- [...] Criticii și-au manifestat îngrijorarea privind procedura de descărcare (de sarcini arheologice a suprafeței) și etica conservării fapt care implică distrugerea programată a galeriilor romane. Această îngrijorare nu pare a fi pe deplin justificată. Galeria reexploatare din zonele aferente carierelor principale Cărnic și Cetate nu par să conțină nici un fel de vestigii arheologice interesante. Accesul turiștilor în cea mai mare parte a galeriilor ar fi imposibil. Cu toate acestea, trebuie impuse condiții clare pentru continuarea săpăturilor arheologice și monitorizarea a ceea ce se găsește. [...]
- [...] Opoziția față de proiectul RMGC este substanțială. Nu este prea ușor de explicat. Este legată de profiturile ce se pot obține legat de valoarea proprietăților locale. De asemenea, ea este alimentată în mare măsură, de organisme din exterior, probabil animate de bune intenții, dar posibil contra-productive. Cel puțin în parte această opoziție este exagerată. Riscurile de mediu presupuse nu țin cont de tehnicile moderne de exploatare și de fapt, proiectul RMGC va ajuta la înlăturarea efectelor poluării existente produse ca urmare a lucrărilor desfășurate de Minvest. Argumentele academicienilor sunt probabil corecte în principiu, dar sunt excesiv de fundamentaliste. [...]
- [...] Cercetările nu implică în mod obligatoriu necesitatea ca orice descoperire să fie și conservată, iar ideea academicienilor privind o conservare *in situ* totală nu este probabil adecvată întotdeauna ținând cont de realitățile arheologiei de salvare și ale lumii comerciale. Cel puțin astfel stau lucrurile în cazul conservării *in situ* a galeriilor romane de la Roșia Montană. Există peste 5 km de astfel de lucrări miniere, aparent cu o varietate limitată și cu puține vestigii care au supraviețuit. Majoritatea sunt inaccesibile, de fapt chiar periculoase pentru turism. Propunerile alternative cum ar fi desemnarea unei întregi zone ca peisaj cultural ce trebuie dezvoltat pentru scopuri turistice nu are suport viabil. Singura sursă disponibilă de obținere a fondurilor în acest scop o constituie compania care dorește să exploateze resursele minerale. Desigur, este necesar să se stabilească și să se conserve un eșantion reprezentativ de galerii accesibile turiștilor, la Cătălina Monulești și/sau Orlea, și, cu siguranță este necesară, monitorizarea continuă pentru a asigura identificarea valorilor arheologice distincte care se descoperă cu ocazia săpăturilor de cercetare arheologică sau minieră. Această responsabilitate îi revine Ministerului Culturii. [...]
- [...] Un echilibru al beneficiilor pare a fi realizabil atât din punct de vedere al nevoilor legate de patrimoniul cultural de la Roșia Montană, cât și al activității RMGC. Dacă acest echilibru este răsturnat de cerințele Guvernului sau ale companiei, proiectul, este posibil, să nu meargă mai departe. În acest caz, se va face un mare pas înapoi privind dezvoltarea turismului cultural în această zonă de un excepțional interes istoric. [...]

Academia Română și-a exprimat în mai multe rânduri opinia cu privire la patrimoniul cultural de la Roșia Montană însă trebuie subliniat că această opinie este în contradicție cu cele exprimate de institutele de cercetare al Academiei, respectiv cele din Cluj-Napoca și București, participante în cadrul **Programului Național de Cercetare *Alburnus Maior***. O situație similară se poate constata în cazul Muzeului Național de Istorie a Transilvaniei Cluj-Napoca, care, prin vocea arheologilor participanți la cercetările de la Roșia Montană, propune acolo unde consideră că este posibil descărcarea de sarcină arheologică, iar prin vocea fostului director prof. dr. Ioan Piso, contestă această descărcare. Situația este similară și în cazul Muzeului Național al Unirii Alba Iulia unde o opinie de contestare este formulată de către fostul director dr. Horia Ciugudean, însă în același timp muzeul fiind participant la fiecare campanie de cercetări arheologice prin echipele de arheologi. Mai mult decât atât concluziile formulate prin studiul de evaluare a potențialului arheologic din anul 2000 sunt rezultatul colaborării dintre Centrul de Proiectare pentru Patrimoniul

Cultural Național (devenit din 2002 Institutul Național al Monumentelor Istorice) și muzeul din Alba Iulia, condus la acea vreme de către dr. Horia Ciugudean.

Pe de altă parte, trebuie menționat faptul că anual cercetările arheologice preventive de la Roșia Montană s-au desfășurat cu participarea, în medie, a 40 de arheologi de la 8 instituții aflate sub egida Ministerului Culturii și Cultelor, a Academiei Române sau a Ministerului Educației și Cercetării, cât și a altor specialiști precum topografi, sedimentologi, geologi, arhitecți, informaticeni, restauratori, desenatori, fotografi, la care se adaugă anual aproximativ 250 de muncitori necalificați și personal auxiliar.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 259

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Cluj Napoca, 07.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_0541

Propunerea

Atrage atenția asupra faptului că a participat la cercetările arheologice de la Rosia Montana și s-au descoperit numeroase vestigii.
Dorește să știe unde sunt prezentate cele 7 necropole de la Rosia Montana.

Soluția de rezolvare

Arheologia funerară este, foarte probabil, domeniul în care rezultatele cercetării de la Roșia Montană au adus clarificări esențiale și au avut un caracter spectaculos. În cei șase ani, cercetarea arheologică (devenită, din una cu caracter preventiv, una sistematică) a scos la lumină cinci necropole și zone funerare cu peste 1.400 de complexe funerare investigate până în acest moment. Acestea sunt cele din punctele Hop Găuri, Tăul Corna, Țarina, Tăul Secuilor, Gomboș Piciorag, precum și zonele funerare Carpeni și Szekely.

Rezultatele cercetării în aceste situri au fost publicate preliminar în *Cronica Cercetărilor Arheologice (CCA)* sau în volume cu caracter monografic, după cum urmează:

- Hop Găuri - CCA 2001 (2002), p. 210–211, nr. 173/3; 254-257, nr. 182; 261-262, nr. 185; 262-263, nr. 186; 264-265, nr. 188; 263-264, nr. 187; 265-266, nr. 189; CCA 2002 (2003), p. 254-256, nr. 182; CCA 2002 (2003), p. 105-106, nr. 63; *Alburnus Maior I*, 2003, p. 45-80; 81-122; 123-148; 149-192; 193–251; 501-505; 505-507; *Alburnus Maior II*, 2005;
- Tăul Corna - *Alburnus Maior I*, București 2003, p. 31-33, CCA 2002 (2003), p. 92- 104, *Alburnus Maior III*, București, 2006;
- Țarina - *Alburnus Maior I*, București 2003, p. 31-33, CCA 2003 (2004), 264-280; CCA 2004 (2005), 187;
- Tăul Secuilor - *Alburnus Maior I*, București 2003, p. 31-33, CCA 2004 (2005), 187; CCA 2005 (2006), 158;
- Gomboș Piciorag - CCA 2003 (2004), 262-264, 264-267, CCA 2004 (2005), 297-298;
- zona funerară Carpeni - *Alburnus Maior I*, 2003, p. 387-431, 433-446, 447-467, CCA 2001 (2002), 257-261;
- zona funerară Szekely - *Alburnus Maior I*, 2003.

În același timp, trebuie precizat faptul că echipa de cercetători depune eforturi constante și susținute pentru a publica în timp cât mai scurt și la standarde cât mai ridicate toate rezultatele cercetărilor efectuate până în prezent la Roșia Montană.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 262

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Cluj Napoca, 07.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_0546

Propunerea Un perimetru minier nu se descarca arheologic pana cand nu este cercetat in intregime.

Cercetarea arheologică preventivă din perimetrul de dezvoltare a proiectului minier Roșia Montană s-a desfășurat prin tehnicile specifice, respectiv sondarea tuturor zonelor accesibile și, în același timp, propice locuirii umane, ținându-se cont de informații bibliografice și de observațiile făcute în cursul campaniilor periegetice, de studiile geofizice și analizele zborurilor fotogrametrice. Dezvoltarea în suprafață a cercetărilor s-a produs acolo unde realitățile arheologice au impus-o. La Roșia Montană cercetările arheologice au fost efectuate pe zone ample, având un caracter exhaustiv în zonele cu potențial arheologic. ASTFEL TOATE PERIMETRELE PENTRU CARE S-A APLICAT PROCEDURA DE DESCĂRCARE DE SARCINĂ ARHEOLOGICĂ AU FOST CERCETATE. Toate cercetările au fost realizate conform prevederilor legale în vigoare respectiv OMCC nr. 2392 din 06.09.2004 privind instituirea de către Ministerul Culturii și Cultelor a Standardelor și Procedurilor Arheologice.

Conform aceleiași legislații române în vigoare aplicabile în domeniul protejării patrimoniului arheologic, autorii cercetării nu sunt cei abilitați să acorde descărcarea de sarcină arheologică, procedura fiind următoarea: în urma procesului complex de cercetare se întocmește de către arheologi o documentație cuprinzătoare, redactată în format standard, cu privire la zona investigată, după consultarea căreia Comisia Națională de Arheologie recomandă sau nu, după caz, eliberarea certificatului de descărcare de sarcină arheologică, care a fost emis, în cazul cercetărilor din perioada 2001 – 2006, direct de către Ministerul Culturii și Cultelor sau de structurile sale deconcentrate, respectiv în cazul de față de către Direcția pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național a județului Alba.

Soluția de rezolvare

Noțiunea de cercetare arheologică nu presupune numai efectuarea de săpături arheologice propriu-zise. Acest tip de cercetare se realizează prin mijloace specifice și metodologii adaptate realităților unui anumit sit, în cazul nostru, Roșia Montană, care au constat în:

- Studii de arhivă;
- Perieghetă și evaluare de teren; sondaje arheologice;
- Survol și interpretare aerofoto; imagine satelitară de mare rezoluție;
- Studii de arheologie minieră, topografie subterană și modelare 3D;
- Studii de geofizică;
- Cercetări arheologice ample în zonele cu potențial arheologic identificat – efectuarea de săpături arheologice propriu-zise;
- Studii interdisciplinare – sedimentologie, arheozoologie, palinologie comparată, arheo-metalurgie, geologie, mineralogie;
- Datare radiocarbon și dendrocronologică;
- Înregistrarea cercetărilor și a rezultatelor acestora într-o bază de date integrată;
- Topografie arheologică în format clasic și digital și elaborarea proiectului GIS; realizarea arhivei foto – clasică și digitală;
- Restaurarea artefactelor;
- Inventarierea și catalogarea digitală a artefactelor;
- Studii de specialitate pentru valorificarea rezultatelor cercetărilor - publicarea de volume științifice, expoziții, sit Web etc.

Toate cercetările arheologice cu caracter preventiv desfășurate la Roșia Montană începând cu anul 2001 și până în prezent au fost realizate în cadrul unui program complex de cercetare, fiind emise de către Ministerul Culturii și Cultelor, în conformitate cu prevederile legale, autorizații de săpătură arheologică preventivă. Cercetările arheologice au fost coordonate științific de către Muzeul Național de Istorie a României, la derularea acestora participând un număr de 21 de instituții de specialitate românești și 3 din străinătate. Cercetările derulate în fiecare campanie arheologică sunt autorizate de către Ministerul Culturii și Cultelor în baza planului anual de cercetare arheologică aprobat de către Comisia Națională de Arheologie.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 263

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Cluj Napoca, 07.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_0548

Propunerea Face comentarii cu privire la descoperirile arheologice:
- considera ca sapaturile de la Rosia Montana au fost efectuate la standarde europene iar beneficiile pe plan stiintific sunt imense. Au fost publicate materiale care s-au transmis si in strainatate.

Cercetarea arheologică s-a desfășurat prin sondarea tuturor zonelor accesibile și, în același timp, propice locuirii umane, ținându-se cont de informațiile bibliografice și de observațiile făcute în cursul campaniilor periegetice, de analizele magnetometrice, de studiile de rezistivitate electrică și de interpretarea datelor obținute din zborurile fotogrametrice. Dezvoltarea în suprafață a survenit acolo unde realitățile arheologice au impus-o. În aceste situații sau când monumentele istorice se situau aproape de obiective industriale, acestea din urmă au fost reproiectate astfel încât nici un obiectiv arheologic sau monument istoric să nu fie afectat fără cercetarea prealabilă și adoptarea unor măsuri necesare de gestionare a patrimoniului. Practic, acolo unde a fost cazul, conform opiniei specialiștilor, s-a recurs la conservarea și restaurarea *in situ* a obiectivului arheologic, așa cum este cazul Monumentului funerar circular de la Hop-Găuri (publicat integral în volumul monografic *Alburnus Maior* II, București 2004) sau a fost declarată zona ca rezervație arheologică cum este cazul dealului Carpeni (Cod LMI 2004, AB-I-m-A-00065.03), a zonei protejate Piatra Corbului sau a zonei istorice cuprinzând valori de arhitectură (35 de case monument istoric). Pe de altă parte, în cazul celorlalte descoperiri, cercetarea arheologică s-a făcut integral. În urma procesului complex de cercetare a fost întocmită de către arheologi o documentație cuprinzătoare, redactată în format standard, conținând propuneri cu privire la zona investigată, după consultarea căreia Comisia Națională de Arheologie a recomandat eliberarea certificatului de descărcare de sarcină arheologică, care a fost emis, în cazul cercetărilor din perioada 2001 – 2006, direct de către Ministerul Culturii și Cultelor sau de structurile sale deconcentrate, respectiv în cazul de față de către Direcția pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național a județului Alba.

Soluția de rezolvare

Menționăm că toate rezultatele au fost publicate de-a lungul timpului în *Cronica Cercetărilor Arheologice din România*, precum și în cele 3 volume din seria monografică *Alburnus Maior* sau alte publicații de specialitate, după cum urmează:

- CCA 2001(2002): p. 210–211, nr. 173/3; 254-257, nr. 182; 261-262, nr. 185; 262-263, nr. 186; 264-265, nr. 188; 263-264, nr. 187; 265-266, nr. 189; p. 257, nr. 183; p. 266-272, nr. 190, 257-261;
- CCA 2002 (2003): p. 254-256, nr. 182; CCA 2002 (2003), p. 105-106, nr. 63; p. 106-107; p. 92-104; p. 254-256, nr. 182; 254-262;
- CCA 2003 (2004): 280-283; 283-288; 262-264; 264-267; 264-280;
- CCA 2004 (2005): 187, 297-298;
- CCA 2005 (2006): 158;
- *Alburnus Maior I* (ed. Paul Damian), București, 2003;
- *Alburnus Maior II* (autori Mihaela Simion, Decebal Vleja, Virgil Apostol), București, 2004;
- *Alburnus Maior III* (ed. Paul Damian), București, 2006.

De asemenea, membrii colectivului de cercetare au participat în mod constant la diverse manifestări științifice din țară și din străinătate unde comunicările prezentate s-au bucurat de interesul publicului de specialitate. Dintre acestea amintim:

- **Colocviul Internațional de Arheologie Funerară, Brăila - Tulcea**, aprilie 2003;
- **Colocviile Școlii Române din Roma** (Accademia di Romania) – aprilie 2004, aprilie 2005;
- **Al X-lea Congres al Asociației Arheologilor Europeni (EAA), Lyon**, septembrie 2004;
- **Colocviul Internațional de Arheologie Funerară, Buzău**, noiembrie 2004;

-
- **Al XI-lea Congres al Asociației Arheologilor Europeni (EAA), Cork, septembrie 2005.**

În același timp, trebuie precizat faptul că echipa de cercetători depune eforturi constante și susținute pentru a publica în timp cât mai scurt și la standarde cât mai ridicate toate rezultatele cercetărilor efectuate până în prezent la Roșia Montană.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 269

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Cluj Napoca, 07.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_0567

Propunerea

Pozitia Academiei romane nu este ca aceste cercetari arheologice sa nu se desfasoare ci pozitia Academiei este ca sa se faca in mod corect, sa fie cainele de paza. Aceasta activitate de cercetare a adus rezultate deosebit de importante si pana acum nu s-a distrus nici un metru de galerie romana. Acest patrimoniu nu se distruge ci este salvat asa cum se face in fiecare tara europeana. Acolo unde se construiesc exista o legislatie europeana in domeniul arheologiei. Datorita Rosieii Montane legea romana a fost mult mai rapid racordata la nivelul european decat in multe alte domenii.

RMGC salută poziția reprezentanților Academiei Române și îi invită să monitorizeze în continuare, cu profesionalism, implementarea proiectului minier Roșia Montană așa cum au făcut-o și până acum. Referitor la alinierea legislației trebuie subliniat următorul aspect: cercetarea de acest tip – cunoscută sub denumirea de cercetare arheologică preventivă/de salvare - se face însă, peste tot în lume, în conexiune cu interesul economic pentru anumite zone, iar costurile acesteia, ca și costurile de punere în valoare și întreținere a zonelor păstrate, sunt asigurate de cei care fac investiția, realizându-se un parteneriat public-privat în sensul protejării patrimoniului cultural, conform prevederilor Convenției europene de la Malta (1992) cu privire la protejarea patrimoniului arheologic [1]. Cu siguranță șantierul arheologic de la Roșia Montană a constituit și constituie în continuare o premieră din acest punct de vedere al desfășurării unor cercetări arheologice de salvare, conforme unor standarde și practici europene. Odată cu dezvoltarea economică a țării astfel de șantiere vor fi din ce în ce mai multe și în România, un exemplu în acest sens fiind deja șantierele arheologice de salvare ocazionale – începând cu anul 2004 – de construcția autostrăzii Transilvania (Borș – Brașov - București) sau de cele preconizate pentru construirea căilor rutiere din cadrul coridorului european de transport IV (ce va lega vestul României cu litoralul Mării Negre). Acest fenomen s-a petrecut aproape peste tot în lume, acum venind și rândul țării noastre.

În completare, vă punem la dispoziție câteva date referitoare la patrimoniu cultural al Roșiei Montane și la programul de cercetare al acestuia desfășurat din 2000 și până în prezent.

Soluția de rezolvare

Ținând cont de importanța patrimoniului cultural de la Roșia Montană și de prevederile legale în vigoare S. C. Roșia Montană Gold Corporation S. A. a alocat în perioada 2001-2006 un buget pentru cercetarea patrimoniului de peste 10 milioane USD. Astăzi, după ample cercetări desfășurate în ultimii 7 ani, sunt bine cunoscute natura, caracteristicile și distribuția valorilor de patrimoniu – situri arheologice, clădiri monument istorice, biserici și cimitire din zona Roșia Montană. Aceste cercetări și studii de patrimoniu efectuate în perioada 2000-2006 au permis conturarea unei imagini cuprinzătoare a acestor valori aparținând patrimoniului cultural național și a zonelor cu semnificație spirituală, dar și adoptarea unor măsuri specifice în ceea ce privește protejarea acestora. Astfel, în conformitate cu cerințele Ministerului Mediului și Gospodării Apelor, respectiv al Ministerului Culturii și Cultelor în cadrul documentației privind Raportul la studiul de evaluare a impactului asupra mediului pentru proiectul Roșia Montană, au fost elaborate planuri de management specifice pentru gestionarea și conservarea valorilor de patrimoniu din zona Roșia Montană, în contextul implementării proiectului minier. (vezi Raport la studiul de evaluare a impactului asupra mediului, vol. 32-33, Plan M – Plan de management al patrimoniului cultural, partea I – Plan de management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, partea II-a – Plan de management pentru monumentele istorice și zonele protejate din Roșia Montană, partea III-a – Plan de management pentru patrimoniul cultural).

Cercetarea arheologică s-a desfășurat prin sondarea tuturor zonelor accesibile și, în același timp, propice locuirii umane, ținându-se cont de informațiile bibliografice și de observațiile făcute în cursul campaniilor periegetice, de analizele magnetometrice, de studiile de rezistivitate electrică și de interpretarea datelor obținute din zborurile fotogrametrice. Dezvoltarea în suprafață a survenit acolo unde realitățile

arheologice au impus-o. În aceste situații sau când monumentele istorice se situau aproape de obiective industriale, acestea din urmă au fost re-proiectate astfel încât nici un obiectiv arheologic sau monument istoric să nu fie afectat fără cercetarea prealabilă și adoptarea unor măsuri de gestionare necesare. Practic, acolo unde a fost cazul, s-a recurs la conservarea și restaurarea *in situ* a obiectivului arheologic, așa cum este cazul Monumentului funerar circular de la Hop-Găuri (publicat integral în volumul monografic *Alburnus Maior II*, București 2004) sau a fost declarată zona ca rezervație arheologică cum este cazul dealului Carpeni (Cod LMI 2004, AB-I-m-A-00065.03), a zonei protejate Piatra Corbului sau a zonei istorice cuprinzând valori de arhitectură (35 de case monument istoric). Pe de altă parte, în cazul celorlalte descoperiri, cercetarea arheologică s-a făcut integral. În urma procesului complex de cercetare a fost întocmită de către arheologi o documentație cuprinzătoare, redactată în format standard, conținând propuneri cu privire la zona investigată, după consultarea căreia Comisia Națională de Arheologie a recomandat eliberarea certificatului de descărcare de sarcină arheologică, care a fost emis, în cazul cercetărilor din perioada 2001 – 2006, direct de către Ministerul Culturii și Cultelor sau de structurile sale deconcentrate, respectiv în cazul de față de către Direcția pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național a județului Alba.

Răspunzând foarte sintetic opiniilor formulate precizăm următoarele:

- galeriile romane din masivele situate în jumătatea de sud a văii Roșiei au fost cercetate în detaliu și s-au propus măsuri de conservare specifice pentru zonele Cătălina Monulești și Piatra Corbului;
- galeriile romane din masivele situate în jumătatea de nord a văii Roșiei au fost cercetate preliminar și în cazul unor descoperiri excepționale precum cele din sectorul minier Păru Carpeni s-au propus măsuri de conservare specifice; zona Orlea – Țarina va fi cercetată în detaliu în intervalul 2007-2012;
- prin cercetările arheologice preventive din anii 2001-2006 au fost conturate și cercetare 13 situri arheologice, pentru unele dintre acestea - după finalizarea cercetărilor exhaustive - s-a luat decizia aplicării procedurii de descărcare de sarcină arheologică, iar în alte cazuri s-a luat decizia conservării *in situ* – incinta funerară de la Tăul Găuri, vestigiile romane de pe Dealul Carpeni;
- cele 41 de clădiri monument istoric din Roșia Montană nu vor fi afectate de dezvoltarea proiectului minier, ci vor fi luate ample măsuri de reastaurare și conservare a acestor structuri. 11 dintre acestea sunt deja în curs de reabilitare și restaurare.

Trebuie precizat că niciuna dintre casele monument istoric din cuprinsul proiectului propus de către RMGC nu va fi afectată în mod negativ, respectiv toate cele 41 de clădiri monument istoric vor fi incluse într-un amplu program de reabilitare și restaurare (vezi Raport la studiul de evaluarea a impactului asupra mediului (vol. 33), respectiv Plan M – Plan de Management al Patrimoniului Cultural, partea II-a – Plan de Management pentru monumente istorice și zonele protejate din Roșia Montană, p. 74-91). Acest program este absolut necesar, dacă se dorește ca aceste case - indiferent de punerea în practică sau nu a proiectului minier - să nu dispară în totalitate, datorită stării avansate de degradare în care se află în prezent.

Mai mult decât atât, ținând cont de rezultatele cercetărilor, de opiniile specialiștilor și deciziile autorităților competente, bugetul prevăzut de către companie pentru cercetarea, conservarea și restaurarea patrimoniului cultural al Roșiei Montane în viitorii ani, în condițiile implementării proiectului minier, este de 25 de milioane de dolari, așa după cum a fost făcut public în Raport la studiul de evaluarea a impactului asupra mediului în mai 2006 (vezi Raport la studiul de evaluarea a impactului asupra mediului, vol. 32, Plan de Management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 78-79). Astfel se are în vedere continuarea cercetărilor în zona Orlea, dar în special crearea unui **Muzeu modern al Mineritului** cu expoziții de **geologie, arheologie, patrimoniu industrial și etnografic**, precum și amenajarea accesului turistic în galeria **Cătălina-Monulești** și la monumentul de la **Tău Găuri**, cât și **conservarea și restaurarea celor 41 de clădiri monument istoric și a zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană**.

În ceea ce privește informațiile de detaliu cu privire la principalele vestigii arheologice și monumentele istorice, dar și o serie de considerații despre protejarea acestora și măsurile specifice preconizate de planurile de management, vă rugăm să consultați anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”.

Referințe:

[1] Textul convenției este disponibil la adresa web:

<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=143&CM=8&DF=7/6/2006&CL=ENG>

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 273

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Cluj Napoca, 07.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_0577

Propunerea Face următoarele observații și comentarii:
Referitor la studiul condițiilor inițiale privind patrimoniul cultural, menționează ca acesta se termina dintr-o dată și începe un studiu făcut în anul 2002, în care se spune că în România și în Europa sunt, de fapt, alte vestigii arheologice romane (au fost identificate sau se ghicește că sunt acolo?). Această însemnă că ceea ce există la Rosia Montana nu contează mult și poate să fie distrus?

Punctul de vedere al specialiștilor privind situl arheologic de la Roșia Montană este exprimat în mod sintetic în *Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural din cadrul Raportului la studiul de evaluare a impactului asupra mediului (EIM), Secțiunea 5.5.2. Contextul mineritului aurifer roman*, fiind discutate în acest cadru aspectele legate de caracteristicile de unicat ale acestuia. Există, pe teritoriul României, o serie de situri (47) cu caracteristici similare, foarte puțin sau deloc investigate. Dintre acestea, 14 (Ruda-Brad, Stânjia, Bucium – zona Vulcoi Corabia, cele de la Băița – Fizeș, cele din zona Certej – Săcărămb, cele din zona Baia de Criș, precum și cele din zona Haneș – Almașul Mare) au oferit deja date certe asupra unui potențial arheologic comparabil într-o anumită măsură celui al anticului Alburnus Maior, respectiv conținând dovezi legate de exploatare aurifere, structuri de habitat și elemente de infrastructură asociată. În vreme ce unele dintre situri au fost afectate de dezvoltări recente din ultimii 200 de ani, altele conțin indicii promițătoare care să încurajeze desfășurarea în viitor a cercetărilor arheologice. În același timp, Roșia Montană face parte dintre o serie întreagă de centre miniere aurifere din cuprinsul imperiului roman, ea având o importanță comparabilă cu cea deținută de acestea. Cercetarea asupra mineritului aurifer roman și a minelor de aur continuă și se dezvoltă rapid de la an la an, și este indubitabil faptul că multe alte situri așteaptă să fie cercetate și să le fie clarificat contextul arheologic. Aceste realități nu minimizează semnificația arheologică și istorică a Roșiei Montane, dar abordarea unilaterală și hiperbolizarea nejustificată nu fac decât să umbrească reala valoare științifică a sitului, care rezidă tocmai din posibilitate de raportare la exemplul oferit de cercetarea realizată aici.

Soluția de rezolvare Roșia Montană este un sit foarte important dar nu unic, așa cum afirmă unii dintre cercetătorii care partizani ai conceptului de conservare integrală a zonei arheologice de la Roșia Montană. Din aceste motive, s-a considerat că este necesară o informare corectă a publicului interesat, astfel încât acesta să-și poată forma o imagine veridică de ansamblu asupra acestei problematice a „unicității” sitului. Tocmai datorită importanței sitului și a asumării responsabile a obligațiilor legale de care compania a dat dovadă în acest domeniu, bugetul prevăzut pentru conservarea și restaurarea patrimoniului cultural al Roșiei Montane este de 25 de milioane de dolari, așa cum a fost făcut public în Raportul Studiului de Impact asupra Mediului. Nu trebuie omis nici faptul că până în acest moment s-au cheltuit deja la Roșia Montană pentru cercetarea patrimoniului cultural 9 milioane de dolari. Cu aceste fonduri se va susține crearea unui **Muzeu modern al Mineritului** cu expoziții de **geologie, arheologie, patrimoniu industrial și etnografic**, precum și amenajarea accesului turistic în galeria **Cătălina-Monulești**, la monumentul de la **Tău Găuri** și în zona Piatra Corbului. Aceasta înseamnă că descoperirile importante vor fi restaurate, conservate și transformate în resurse culturale generatoare de venituri durabile pentru comunitatea locală.

Planul de Management pentru Patrimoniul Cultural a fost întocmit în conformitate cu termenii de referință elaborați de Ministerul Mediului și Gospodăririi Apelor și Ministerul Culturii și Cultelor, cât și în baza unor documente similare internaționale. Măsurile concrete de protecție sunt descrise în amănunt, de la cercetări arheologice preventive până la valorificarea rezultatelor cercetărilor în cazul vestigiilor arheologice, precum și acțiuni specifice legate de lucrări de conservare și restaurare a clădirilor monument istoric. Măsurile concrete de protecție sunt dezvoltate în forma propunerilor de programe plecând de la obiective specifice ale planului de management, atât cel pentru patrimoniul arheologic, cât și cel pentru zona protejată și monumentele istorice.

Strategia culturală a RMGC are ca obiectiv asigurarea condițiilor necesare cercetării, înregistrării, protejării și valorificării publice a patrimoniului cultural din zona Roșia Montană, în conformitate cu prevederile Legii 378/2001 revizuită prin Legea 462/2003, revizuită prin Legea 258/2006 referitoare la protecția patrimoniului arheologic și ale Legii 422/2001 revizuită prin Legea 259/2006 referitoare la monumentele istorice.

În ceea ce privește informațiile de detaliu cu privire la principalele vestigii arheologice și monumentele istorice, dar și o serie de considerații despre protejarea acestora și măsurile specifice preconizate de planurile de management, vă rugăm să consultați anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”.

Domeniul

ARCHAEOLOGY

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea
care include observația identificată
prin codul intern RMGC 276

Nr. de identificare MMDD pentru
întrebarea care include observația
identificată prin codul intern RMGC Cluj Napoca, 07.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_0585

Propunerea

Citeaza din sentinta penala cu numarul 1661, din 12 iulie 2006, care are legatura cu descarcarea de sarcina arheologica in masivul lui Carnic si care face referire la raportul arheologic intocmit de Paul Damian. Cum comenteaza compania faptul ca aceasta sentinta stipuleaza foarte clar ca intre opinia dlui Paul Damian si ceea ce s-a cercetat la Rosia Montana de expertii francezi exista o mare diferenta?

Soluția de
rezolvare

Sentița penală nr. 1661 din 12 iulie 2006 la care face referire petentul, se referă la soluționarea plângerii penale formulate de către Asociația Alburnus Maior împotriva domnului Paul Cristian Damian. Sentița pronunțată de către Judecătoria Sectorului 1 București în ședința publică din 12 iulie 2006 a respins plângerea penală formulată de sus-numita asociație împotriva intimatului, respectiv a domnului Paul Damian, ca fiind neîntemeiată. În argumentarea deciziei sale, instanța subliniază rolul Comisiei Naționale de Arheologie ca for cu competență științifică în analiza opiniilor susținute de către domnul Paul Damian și nu reține acestuia nici o vină.

Față de aceste aspecte menționate în sentița amintită, compania nu are de făcut nici un comentariu.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 298

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Turda, 09.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_0631

Propunerea Referitor la cuantificare, dorește să știe cum a fost făcută cuantificarea pentru galeriile romane, cum vor fi acestea impactate, unde este prezentată în EIA aceasta cuantificare și dacă nu este de ce?

Soluția de rezolvare

Cercetarea arheologică minieră s-a realizat de către o echipă internațională compusă din 55 de persoane, specialiști din Franța, Germania și România. Coordonatorul echipei de cercetări arheologice miniere este Dr. Beatrice Cauuet, cercetător din cadrul Centre National de Recherche Scientifique, centru de cercetare științifică afiliat Universității Toulouse Le Mirail (Franța), unul dintre cei mai renumiți specialiști în arheologie minieră din Europa.

În cadrul sitului Roșia Montană s-au pus în evidență aproximativ 7 km de lucrări miniere antice. Această cifră semnifică **lungimea tuturor** lucrărilor miniere antice, indiferent de starea lor de conservare, de anvergura relărilor miniere moderne și recente și de gradul lor de accesibilitate **din toate** perimetrele miniere de la Roșia Montană. De asemenea, trebuie să menționăm că aceste lucrări au o distribuție spațială fragmentară, fiind intersectate de numeroase lucrări miniere ulterioare antichității, iar uneori pot fi recunoscute de specialiști numai prin resturile de pereți, talpă sau vatră antică, din cadrul unor lucrări miniere moderne și recente. În ceea ce privește cuantificarea lungimii lucrărilor miniere antice din perimetrele miniere de la Roșia Montană, în studiul de impact sunt precizate următoarele valori:

- 5 km în masivele Cetate și Cârnic;
- peste 4 km în masivul Cârnic;
- 0 în masivul Cârnicel;
- neprecizat în sectorul Carpeni-Păru Carpeni (cercetările sunt în curs);
- neprecizat în sectorul Coș (cercetările sunt în curs);
- 127 m în sectorul Hăbad;
- 0 în sectorul Jig-Văidoaia;
- 1,5 km în sectorul Țarina-Orlea (cercetările sunt în curs).

Nu s-a prezentat încă o cuantificare pentru sectoarele miniere Păru Carpeni și Coș, întrucât ambele sectoare sunt clasificate ca zone protejate, astfel încât ele nu vor fi afectate de proiectul minier. Același statut îl are și sectorul Piatra Corbului din masivul Cârnic, sector minier în care se vor păstra *in situ* lucrări miniere antice săpate cu focul dar și cu dalta și ciocanul.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 308

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Turda, 09.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_0646

Propunerea

Se adreseaza publicului ca reprezentant al Institutului de Arheologie al Academiei Romane si face precizarea ca Academia Romana nu s-a opus niciodata cercetarilor arheologice din zona Rosia Montana dor aceasta institutie va fi cainele de paza pentru respectarea monumentelor arheologice.

RMGC salută poziția reprezentanților Academiei Române și îi invită să monitorizeze în continuare, cu profesionalism, implementarea proiectului minier Roșia Montană așa cum au făcut-o și până acum. În completare, vă punem la dispoziție câteva date referitoare la patrimoniu cultural al Roșiei Montane și la programul de cercetare al acestuia desfășurat din 2000 și până în prezent.

Ținând cont de importanța patrimoniului cultural de la Roșia Montană și de prevederile legale în vigoare, S. C. Roșia Montană Gold Corporation S. A. a alocat în perioada 2001-2006 un buget pentru cercetarea patrimoniului de peste 10 milioane USD. Astăzi, după ample cercetări desfășurate în ultimii 7 ani, sunt bine cunoscute natura, caracteristicile și distribuția valorilor de patrimoniu – situri arheologice, clădiri monument istorice, precum și biserici și cimitire din zona Roșia Montană. Aceste cercetări și studii de patrimoniu efectuate în perioada 2000-2006 au permis conturarea unei imagini cuprinzătoare a acestor valori aparținând patrimoniului cultural național și a zonelor cu semnificație spirituală, precum și adoptarea unor măsuri specifice în ceea ce privește protejarea acestora.

Soluția de rezolvare

Luând în considerare rezultatele cercetărilor, opiniile specialiștilor și deciziile autorităților competente, bugetul prevăzut de către companie pentru cercetarea, conservarea și restaurarea patrimoniului cultural al Roșiei Montane în viitorii ani, în condițiile implementării proiectului minier, este de 25 de milioane USD, după cum a fost făcut public în Studiul de Impact asupra Mediului în mai 2006 (vezi Raport la studiul de evaluare a impactului asupra mediului, vol. 32, Plan de Management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 78-79). Astfel, se are în vedere continuarea cercetărilor în zona Orlea, dar, în special, crearea unui **Muzeu modern al Mineritului** cu expoziții de **geologie, arheologie, patrimoniu industrial și etnografic**, amenajarea accesului turistic în galeria **Cătălina-Monulești** și la monumentul de la **Tăul Găuri**, dar și **conservarea și restaurarea celor 41 de clădiri monument istoric și a zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană**.

Astfel, în conformitate cu cerințele Ministerului Mediului și Gospodării Apelor, respectiv al Ministerului Culturii și Cultelor în cadrul documentației privind Raportul la studiul de evaluare a impactului asupra mediului pentru proiectul Roșia Montană, au fost elaborate planuri de management specifice pentru gestionarea și conservarea valorilor de patrimoniu din zona Roșia Montană, în contextul implementării proiectului minier. (vezi Raport la studiul de evaluare a impactului asupra mediului, vol. 32-33, Plan M – Plan de management al patrimoniului cultural, partea I – Plan de management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, partea II-a – Plan de management pentru monumentele istorice și zonele protejate din Roșia Montană, partea III-a – Plan de management pentru patrimoniul cultural).

În concordanță cu opiniile formulate de dumneavoastră, precizăm următoarele:

- galeriile romane din masivele situate în jumătatea de sud a văii Roșiei au fost cercetate în detaliu și s-au propus măsuri de conservare specifice pentru zonele Cătălina Monulești și Piatra Corbului;
- galeriile romane din masivele situate în jumătatea de nord a văii Roșiei au fost cercetate preliminar și în cazul unor descoperiri excepționale precum cele din sectorul minier Păru Carpeni s-au propus măsuri de conservare specifice; zona Orlea – Țarina va fi cercetată în detaliu în intervalul 2007-2012;
- prin cercetările arheologice preventive din anii 2001-2006 au fost conturate și cercetare 13 situri arheologice, pentru unele dintre acestea - după finalizarea cercetărilor exhaustive - s-a luat decizia

-
- aplicării procedurii de descărcare de sarcină arheologică, iar în alte cazuri, s-a luat decizia conservării *in situ* – incinta funerară de la Tăul Găuri, vestigiile romane de pe Dealul Carpeni;
 - cele 41 de clădiri monument istoric din Roșia Montană nu vor fi afectate de dezvoltarea proiectului minier, ci vor fi luate ample măsuri de restaurare și conservare a acestor structuri. 11 dintre acestea sunt deja în curs de reabilitare și restaurare.

Trebuie, de asemenea, precizat că niciuna dintre casele monument istoric din cuprinsul proiectului propus de către RMGC nu va fi afectată în mod negativ, respectiv, toate cele 41 de clădiri monument istoric vor fi incluse într-un amplu program de reabilitare și restaurare (vezi Raport la studiul de evaluare a impactului asupra mediului (vol. 33), respectiv Plan M – Plan de Management al Patrimoniului Cultural, partea II-a – Plan de Management pentru monumente istorice și zonele protejate din Roșia Montană, p. 74-91). Acest program este absolut necesar, dacă se dorește ca aceste case - indiferent de punerea în practică sau nu a proiectului minier - să nu dispară în totalitate, datorită stării avansate de degradare în care se află în prezent.

Cercetarea arheologică s-a desfășurat prin sondarea tuturor zonelor accesibile și, în același timp, propice locuirii umane, ținându-se cont de informațiile bibliografice și de observațiile făcute în cursul campaniilor periegetice, de analizele magnetometrice, de studiile de rezistivitate electrică și de interpretarea datelor obținute din zborurile fotogrametrice. Dezvoltarea în suprafață a survenit acolo unde realitățile arheologice au impus-o. În aceste situații sau când monumentele istorice se situau aproape de obiective industriale, acestea din urmă au fost re-proiectate astfel încât nici un obiectiv arheologic sau monument istoric să nu fie afectat fără cercetarea prealabilă și adoptarea unor măsuri de gestionare necesare. Practic, acolo unde a fost cazul, s-a recurs la conservarea și restaurarea *in situ* a obiectivului arheologic, așa cum este cazul Monumentului funerar circular de la Hop-Găuri (publicat integral în volumul monografic *Alburnus Maior II*, București 2004) sau a fost declarată zona ca rezervație arheologică cum este cazul dealului Carpeni (Cod LMI 2004, AB-I-m-A-00065.03), a zonei protejate Piatra Corbului sau a zonei istorice cuprinzând valori de arhitectură (35 de case monument istoric). Pe de altă parte, în cazul celorlalte descoperiri, cercetarea arheologică s-a făcut integral. În urma procesului complex de cercetare a fost întocmită de către arheologi o documentație cuprinzătoare, redactată în format standard, conținând propuneri cu privire la zona investigată, după consultarea căreia Comisia Națională de Arheologie a recomandat eliberarea certificatului de descărcare de sarcină arheologică, care a fost emis, în cazul cercetărilor din perioada 2001 – 2006, direct de către Ministerul Culturii și Cultelor sau de structurile sale deconcentrate, respectiv în cazul de față de către Direcția pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național a județului Alba.

În ceea ce privește informațiile de detaliu cu privire la principalele vestigii arheologice și monumentele istorice, dar și o serie de considerații despre protejarea acestora și măsurile specifice preconizate de planurile de management, vă rugăm să consultați anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 316

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Turda, 09.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_0661

Propunerea

Problema exploatarei la suprafața a zacământului de la Roșia Montană s-a pus și între cele 2 războaie, dar proiectul propus atunci nu s-a aprobat pentru păstrarea valorilor de patrimoniu. De ce să dam acum cu piciorul în tot ceea ce este mai bun în țara aceasta?

Între cele două războaie mondiale, la Roșia Montană s-a înregistrat o creștere economică foarte importantă datorită exploatarea depozitului aurifer prin sistemul galeriilor.

Soluția de rezolvare

Referitor la păstrarea valorilor de patrimoniu, suntem într-un tot de acord cu dumneavoastră. Din aceste motive, în conformitate cu obligațiile sale legale stipulate de legislația de specialitate europeană și românească, S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A. (RMGC) a asigurat resursele financiare pentru unul dintre cele mai mari programe de cercetări arheologice preventive din Europa de sud-est din ultimii ani. Astfel, în momentul de față, după 7 ani de studii și cercetări, au fost conturate zonele protejate cu valori de patrimoniu și zonele unde se poate dezvolta proiectul minier. Astfel, zonele cu valori de patrimoniu semnificative sunt conservate, ele urmând a fi restaurate și astfel vor putea contribui la dezvoltarea durabilă a comunității. Practic, acolo unde a fost cazul, conform opiniei specialiștilor, s-a recurs la conservarea și restaurarea *in situ* a obiectivului arheologic, așa cum este cazul Monumentului funerar circular de la Hop-Găuri (volumul monografic *Alburnus Maior* II, București 2004), sau a fost declarată zona ca rezervație arheologică, cum este cazul dealului Carpeni (Cod LMI 2004, AB-I-m-A-00065.03), al zonei protejate Piatra Corbului sau al zonei istorice cuprinzând valori de arhitectură (35 de case monument istoric). Pe de altă parte în cazul celorlalte descoperiri, cercetarea arheologică s-a făcut integral. În urma procesului complex de cercetare a fost întocmită de către arheologi o documentație cuprinzătoare, redactată în format standard, conținând propuneri cu privire la zona investigată, după consultarea căreia Comisia Națională de Arheologie a recomandat eliberarea certificatului de descărcare de sarcină arheologică, care a fost emis, în cazul cercetărilor din perioada 2001 – 2006, direct de către Ministerul Culturii și Cultelor sau de structurile sale deconcentrate, respectiv în cazul de față de către Direcția pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național a județului Alba.

Ținând cont de importanța patrimoniului cultural de la Roșia Montană și de prevederile legale în vigoare, S. C. Roșia Montană Gold Corporation S. A. a alocat în perioada 2000-2006 un buget pentru cercetarea patrimoniului de peste 10 milioane USD. Mai mult decât atât, ținând cont de rezultatele cercetărilor, de opiniile specialiștilor și deciziile autorităților competente, bugetul prevăzut de către companie pentru cercetarea, conservarea și restaurarea patrimoniului cultural al Roșiei Montane în viitorii ani, în condițiile implementării proiectului minier, este de 25 de milioane de dolari, așa cum a fost făcut public în Raport la studiul de evaluare a impactului asupra mediului în mai 2006 (vezi Raport la studiul de evaluare a impactului asupra mediului, vol. 32, Plan de Management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 78-79). Astfel, se are în vedere continuarea cercetărilor în zona Orlea, dar în special crearea unui **Muzeu modern al Mineritului** cu expoziții de **geologie, arheologie, patrimoniu industrial și etnografic**, precum și amenajarea accesului turistic în galeria **Cătălina-Monulești** și la monumentul de la **Tăul Găuri**, cât și **conservarea și restaurarea celor 41 de clădiri monument istoric și a zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană**.

Planurile de management pentru patrimoniu cultural din cadrul Raportului la studiul de evaluare a impactului asupra mediului aduc precizări asupra acestor aspecte (vezi Raport la studiul de evaluare a impactului asupra mediului, vol. 32, Plan de Management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 21-22, 47, 52-53, 66-67 și Raport la studiul de evaluare a impactului asupra mediului, vol. 33,

Plan de Management pentru monumentele istorice și zonele protejate din zona Roșia Montană, p. 28-29, 48-50, 52-53, 64-65, p. 98 – Anexa 1).

În ceea ce privește informațiile de detaliu cu privire la principalele vestigii arheologice, monumentele istorice, bisericile și cimitirele, cât și o serie de considerații despre protejarea acestora și măsurile specifice preconizate de planurile de management, vă rugăm să consultați anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 327

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Bistra, 14.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_0678

Propunerea

De ce a ales RMGC Rosia Montana, care este cea mai veche exploatare de aur și unde exista aur nativ, în cantități mari. Rosia Montana este o filă din buletinul de identitate al poporului roman, este locul în care se găsesc tablite romane. Se dorește ruperea acestei file din buletinul romanilor?

Amplasarea proiectului propus de RMGC are, desigur, în vedere existența la Roșia Montană a unuia dintre cele mai mari zăcăminte de aur din Europa. Trebuie subliniat însă că implementarea proiectului minier nu urmărește distrugerea localității Roșia Montană, ci, din contră, acest proiect a contribuit în mod semnificativ la cunoașterea istoriei acestei localități. Până în anul 2000, despre Roșia Montană se putea afirma că este o zonă cu potențial arheologic, în care nu se efectuaseră săpături arheologice propriu-zise, necesare pentru a contura în detaliu diversele elemente componente ale sitului. Practic în zona masivelor Cetate, Cârnic, Jig și Orlea, amplasate în partea superioară a văii Roșiei, și, respectiv a văii Corna, în raza administrativă a comunei Roșia Montană, erau cunoscute o serie de descoperiri arheologice întâmplătoare – monumente epigrafice, piese de arhitectură funerară – care furnizau suficiente indicii pentru a presupune existența unor situri arheologice.

Astăzi, după cercetări ample desfășurate în ultimii 7 ani, sunt bine cunoscute natura, caracteristicile și distribuția valorilor de patrimoniu – siturile arheologice, clădirile monument istorice, dar și bisericile și cimitirele din zona Roșia Montană. Cercetările și studiile de patrimoniu efectuate în perioada 2000-2006 au permis atât conturarea unei imagini cuprinzătoare a acestor valori aparținând patrimoniului cultural național și zonelor cu semnificație spirituală și adoptarea unor măsuri specifice în ceea ce privește protejerea acestora.

Situl minier de la Roșia Montană este, așa cum reiese din rapoartele de cercetare și publicațiile specialiștilor, important, dar nu unic. Cu siguranță, datorită Programului Național de Cercetare „Alburnus Maior” finanțat de către RMGC conform prevederilor legale, acest sit minier este cel mai bine cunoscut din România la ora actuală.

Soluția de rezolvare

Faima sitului antic *Alburnus Maior* este conferită de faptul că localitatea este locul de descoperire a unor materiale epigrafice cu un caracter particular. Documente deosebite prin unicitatea și prin abundența informațiilor conținute, cele 25 de tăblițe cerate păstrate și publicate până în prezent oferă informații de detaliu asupra realităților economice, sistemului de habitat, vieții religioase și a raporturilor juridice care guvernau comunitatea minieră de aici. Numărul descoperirilor inițiale va fi fost probabil de peste 40, dar cele identificate în mod cert până astăzi sunt în număr de 32 (3 pierzându-se între timp, dar după publicare), piesele propriu-zise regăsindu-se astăzi în colecțiile muzeelor din Aiud (2 părți ale unui triptic), București (2 tăblițe), Cluj (11 tăblițe, din care 6 sunt inedite), Sebeș (o tăbliță inedită), Budapesta (13 tăblițe), precum și cele ale Bibliotecii Battyaneum din Alba Iulia (o tăbliță) și ale Bibliotecii „Timotei Cipariu” din Blaj (2 tăblițe). Părerea unanim acceptată de specialiști, este că ele au fost puse la adăpost, în interiorul unor galerii miniere greu accesibile, într-un moment de criză, probabil legat de atacurile marcomanice asupra Daciei din intervalul 167-170 p.Chr. În abordarea teoretică a cercetării de la *Alburnus Maior* analiza informațiilor conținute în tăblițele cerate a constituit un important punct de plecare pentru definirea metodologiei de cercetare. Astfel tăblițele cerate descoperite întâmplător, respectiv nu în urma unor cercetări arheologice de specialitate, în vechile galerii de mină (cele mai multe în număr de 11 au fost găsite în galeria Cătălina Monulești) din zona Roșia Montană la sfârșitul secolului XVIII și în prima jumătate a secolului XIX se află într-o serie de muzee și colecții publice, după cum o relevă și simpla inventariere prezentată mai sus. În ultimii aproximativ 150 de ani, în ciuda redeschiderii și re-exploatării masive a vechilor galerii de mină, cât și a cercetărilor arheologice specializate a acestor structuri subterane efectuate din anul 2000 și până în prezent, astfel de artefacte nu au mai fost descoperite.

Roșia Montană (anticul *Alburnus Maior*) nu este cea mai veche așezare atestată documentar din România, cum nu este nici cea mai importantă așezare romană din Dacia, dar poartă, desigur, mărturii semnificative asupra mineritului aurifer roman în această provincie de margine a Imperiului Roman. Oportunitatea cercetării arheologice la Roșia Montană, în contextul acestui proiect minier, a făcut posibilă completarea și detalierea cunoștințelor despre sit cu informații cu privire la exploatarea auriferă antică privită în comparație cu alte zone antice cu caracteristici similare, cunoscute, de asemenea, doar prin semnalări de descoperiri întâmplătoare, dar încă necercetate (ca de ex. Brad-Săcărâmb, Zlatna-Almaș, Bucium).

În conformitate cu cerințele Ministerului Mediului și Gospodării Apelor, respectiv ale Ministerului Culturii și Cultelor în cadrul documentației privind Raportul la studiul de evaluare a impactului asupra mediului, pentru proiectul Roșia Montană au fost elaborate planuri de management specifice pentru gestionarea și conservarea valorilor de patrimoniu din zona Roșia Montană, în contextul implementării proiectului minier (vezi Raport la studiul de evaluare a impactului asupra mediului, vol. 32-33, Plan M – Plan de management al patrimoniului cultural, partea I – Plan de management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, partea II-a – Plan de management pentru monumentele istorice și zonele protejate din Roșia Montană, partea III-a – Plan de management pentru patrimoniul cultural).

Ținând cont de importanța patrimoniului cultural de la Roșia Montană, de istoria localității în sine și de prevederile legale în vigoare, S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A. a alocat în perioada 2001-2006 un buget, pentru cercetarea patrimoniului, de peste 9 milioane USD. Mai mult decât atât, ținând cont de rezultatele cercetărilor, de opiniile specialiștilor și deciziile autorităților competente, bugetul prevăzut de către companie pentru cercetarea, conservarea și restaurarea patrimoniului cultural al Roșiei Montane în viitorii ani, în condițiile implementării proiectului minier, este de 25 de milioane de dolari, după cum a fost făcut public în Raportul la studiul de evaluare a impactului asupra mediului în mai 2006 (vezi Raport la studiul de evaluare a impactului asupra mediului, vol. 32, Plan de Management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 78-79). Astfel, se are în vedere continuarea cercetărilor în zona Orlea, dar, în special, crearea unui **Muzeu modern al Mineritului** cu expoziții de **geologie, arheologie, patrimoniu industrial și etnografic**, amenajarea accesului turistic în galeria **Cătălina-Monulești** și la monumentul de la **Tăul Găuri**, cât și **conservarea și restaurarea celor 41 de clădiri monument istoric și a zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană**.

Toate aceste angajamente asumate public de către companie sunt prezentate pe larg în cadrul Raportului la studiul de evaluare a impactului asupra mediului, vol. 33, Plan de Management pentru patrimoniul cultural.

În ceea ce privește informațiile de detaliu cu privire la principalele vestigii arheologice, monumentele istorice, bisericile și cimitirele, dar și o serie de considerații despre protejarea acestora și măsurile specifice preconizate de planurile de management, vă rugăm să consultați anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 337

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Lupsa, 16.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_0688

Propunerea Sustine proiectul si face urmatoarele propuneri:
- muzeul sa aiba si o sectie de etnografie;

Viitorul muzeu care este preconizat să fie construit la Roșia Montană va avea, într-adevăr, și o secție de etnografie, pe lângă cele de geologie, arheologie și istorie.

La Roșia Montană s-au păstrat, de-a lungul timpului, o serie de tradiții locale practicate cândva de această comunitate de mineri. Două dintre obiectivele cercetării din cadrul Programului Național de Cercetare Alburnus Maior au vizat elaborarea unui studiu etnografic al zonei Roșia Montană - Abrud – Corna, cât și elaborarea unui studiu de istorie orală a zonei. Astfel în perioada 2001-2004 sub coordonarea unor specialiști de la Muzeul Național al Satului "Dimitrie Gusti" a fost efectuată o amplă cercetare etnografică a zonei Roșia Montană – Abrud – Corna, dublată în anii 2001-2002 și de realizarea unei ample serii de interviuri de istorie orală de către Societatea Română de Radiodifuziune prin Centrul de Istorie Orală "Gheorghe Brătianu", București (SRR - CIO).

Soluția de rezolvare

Aceste tradiții locale – multe transmise oral din generație în generație - formează o parte semnificativă din patrimoniul cultural intangibil al localității. Arhiva de istorie orală realizată în anii 2002-2003 conține peste 100 de ore de înregistrări digitale cu interviuri, fiind până în prezent singura arhivă de acest fel care se referă la patrimoniul industrial și la tradițiile de viață ale unei comunități de mineri cu o îndelungată existență din Transilvania. Modul în care localnicii din Roșia Montană celebrează festivaluri și ceremonii, diferă într-o anumită măsură de restul așezărilor rurale din Transilvania. Acest fapt poate fi explicat prin diversitatea etnică și religioasă existentă la Roșia Montană, diversele populații fiind atrase aici de existența rezervelor de aur.

Rezultatele cercetărilor etnografice din zona Roșia Montană - Abrud – Corna din anul 2001 au fost publicate într-un prim volum al seriei monografice *Alburnus Maior – Anthropos* în anul 2004, fiind planificate să apară încă două volume dedicate acestei tematici.

Toate aceste valori și resurse culturale, la care se adaugă un important fond de imagini de arhivă, constituie un potențial semnificativ ce poate fi valorificat în cadrul viitorului muzeu de la Roșia Montană, acesta urmând să aibă secții dedicate geologiei, arheologiei, istoriei și etnografiei. Compania consideră că prin construirea noului centru cultural și a muzeului mineritului în Roșia Montană va crea o oportunitate deosebită pentru conservarea și valorificarea elementelor de patrimoniu etnografic și a datelor de istorie orală a Roșiei Montane. Mai mult decât atât, comunitatea va fi încurajată astfel încât să fie direct și activ implicată în luarea deciziilor legate de conservarea și valorificarea moștenirii culturale și a tradițiilor lor.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 366

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Bucuresti, 21.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_0738

Propunerea

Prezinta fragmente dintr-o scrisoare oficiala adresata Ministerului Mediului de una de firma SC OPUS Atelier de arhitectura SRL, prezentata in Capitolul 1 - Informatii Generale, sectiunea 2 - Autori atestati ai studiului de impact asupra mediului. Scrisoare acuza RMGC ca documentatia realizata de OPUS cu privire la planul de management al patrimoniului cultural privind centrul istoric al localitatii Rosia Montana a fost preluata partial in EIA, ceea ce reprezinta o dovada clara ca RMGC manipuleaza opinia publica si autoritatile.

Dintre expertii care au fost angajati unii au facut studii care au fost incluse exact in EIA pentru ca stiau pentru ce este facut acest studiu. Dar se vede clar ca atunci cand cineva face un studiu independent el este trunchiat, se iau doar bucatile care scoase din context creaza o imagine pozitiva acestui proiect.

În legătură cu punctul de vedere formulat de către petent referitor la documentul redactat de către S.C. OPUS - Atelier de Arhitectură S.R.L sunt necesare o serie de precizări.

Conform îndrumarului de definire a domeniului evaluării impactului asupra mediului transmis cu adresa nr. 8070/24.05.2005 („Îndrumarul”) emisă de Ministerul Mediului și Gospodării Apelor (MMGA) către S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A. (RMGC), se solicita titularului de proiect prezentarea unui Plan de Management pentru Monumentele Istorice și Zonele Protejate din Roșia Montană, ca anexă a Raportului la studiul de evaluare a impactului asupra mediului pentru proiectul Roșia Montană.

Ținând cont de aceste cerințe, titularul de proiect a contractat această lucrare cu Muzeul Național de Istorie a României (MNIR), instituție desemnată drept coordonator al tuturor cercetărilor și studiilor de patrimoniu legate de proiectul Roșia Montană, conform prevederilor OMCC nr. 2504/07.03.2001.

Prin contractul de prestări servicii, încheiat între MNIR și RMGC, MNIR, în calitate de consultant de specialitate, reprezentat prin dr. Paul Damian, director adjunct științific, se angaja ”să pregătească o documentație de specialitate în vederea includerii în cuprinsul Studiului de Evaluare a Impactului asupra Mediului pentru proiectul Roșia Montană, secțiunea Patrimoniu Cultural.” Această documentație de specialitate trebuia întocmită „în conformitate cu standardele românești, europene și internaționale în vigoare pentru studiile de evaluare a impactului asupra mediului.”

Soluția de rezolvare

La rândul său, MNIR a subcontractat S.C. OPUS – Atelier de Arhitectură S.R.L. pentru a realiza „o documentație cu referire exclusivă la zona de studiu a Centrului Istoric Roșia Montană”, practic doar o parte din documentul general solicitat de MMGA prin adresa referitoare la stabilirea îndrumarului de definire a domeniului evaluării. În acest context, OPUS a redactat documentul intitulat “Centru Istoric Roșia Montană – Plan de management al patrimoniului cultural. Redactarea I. Document pentru consultarea părților”.

Ținem să precizăm că redactarea finală a „Planului de management pentru monumentele istorice și zonele protejate din Roșia Montană” a luat în considerare normele editoriale și instrucțiunile enunțate de echipa de elaboratori atestați EIM coordonată de d-na Marilena Pătrășcu, expert evaluator principal, în scopul de a răspunde cerințelor legale enunțate prin Îndrumar.

Menționăm faptul că evaluarea impactului asupra mediului pentru proiectul exploatării miniere Roșia Montană a fost realizată de către “persoane fizice și juridice independente de titularul [...] proiectului” și “atestate de autoritatea competentă pentru protecția mediului” [1]. “Răspunderea pentru corectitudinea informațiilor puse la dispoziția autorităților competente pentru protecția mediului și a publicului revine titularului [...] proiectului”, iar răspunderea pentru corectitudinea evaluării impactului asupra mediului revine autorilor acesteia [2].

Lista persoanelor fizice și juridice atestate care au participat la realizarea Raportului la studiul de evaluare a impactului asupra mediului a fost prezentată în capitolele 1 (*Introducere*) și 9 (*Rezumat fără caracter tehnic*). În continuarea listei persoanelor fizice și juridice atestate, care au contribuit la realizarea raportului la studiul de evaluare a impactului asupra mediului, a fost inclusă, ca dovadă a recunoașterii efortului depus și o listă de persoane fizice și juridice neatestatate care au asistat elaboratorii atestați. Responsabilitatea pentru realizarea evaluării impactului de mediu și a corectitudinii interpretării informațiilor prezentate în raport revine însă **doar** “persoanelor fizice atestate la cel mai înalt nivel de competență” și “persoanelor juridice atestate” [3], care au participat la executarea evaluării impactului asupra mediului în baza contractului încheiat cu titularul proiectului și nicidecum consultanților asistenți. **Prin urmare, decizia privind selectarea și utilizarea informațiilor furnizate de către consultanții asistenți, revine de asemenea, experților atestați.**

Semnarea Raportului la studiul de evaluare a impactului asupra mediului (sau a “părților” acestuia) de către experții atestați nu este o cerință legală [4].

Pentru clarificările necesare legate de modificările aduse conținutului documentației redactate de către S.C. OPUS – Atelier de Arhitectură S.R.L., vă prezentăm în anexă o comparație a textului predat de către OPUS prin procesul verbal nr. 1007/09.05.2006 către Muzeul Național de Istorie a României, cu forma care a fost publicată în versiunea finală a Raport la studiul de evaluare a impactului asupra mediului, respectiv vol. 33 - Plan de Management pentru Monumentele Istorice și Zonele Protejate din Roșia Montană, care a fost depusă în luna mai 2006 la Ministerul Mediului și Gospodării Apelor.

Referințe:

[1] În conformitate cu prevederile Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 195 din 22 decembrie 2005 privind protecția mediului, publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 1.196 din 30 decembrie 2005, aprobată cu modificări prin Legea nr. 265 din 29 iunie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 586 din 6 iulie 2006, art. 21, lit. (a).

[2] Idem 2, art. 21, lit. (d).

[3] Conform art. 5 din Ordinul ministrului agriculturii, pădurilor, apelor și mediului nr. 97 din 18 mai 2004 pentru modificarea și completarea Ordinului ministrului agriculturii, pădurilor, apelor și mediului nr.978/2003 privind Regulamentul de atestare a persoanelor fizice și juridice care elaborează studii de evaluare a impactului asupra mediului și bilanțuri de mediu, publicat în Monitorul Oficial nr. 504 din 4 iunie 2004.

[4] Prevederea privind angajarea, “sub semnătura” **expertului coordinator**, a răspunderii pentru “calitatea studiilor și rapoartelor întocmite”, stipulată în art. 5 (2) din Ordinul ministrului agriculturii, pădurilor, apelor și mediului nr. 978 din 2 decembrie 2003 (publicat în Monitorul Oficial nr. 3 din 5 ianuarie 2004) **a fost eliminată** prin Ordinul ministrului agriculturii, pădurilor, apelor și mediului nr. 97 din 18 mai 2004 (pentru modificarea și completarea Ordinului ministrului agriculturii, pădurilor, apelor și mediului nr.978/2003 privind Regulamentul de atestare a persoanelor fizice și juridice care elaborează studii de evaluare a impactului asupra mediului și bilanțuri de mediu, publicat în Monitorul Oficial nr. 504 din 4 iunie 2004).

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 367

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Bucuresti, 21.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_0739

Propunerea

Formuleaza urmatoarele observatii, comentarii si intrebari:
Compania se dezice foarte usor de OPUS, dupa ce aceasta a facut un studiu, si spune ca firma nu este acreditata. Asta inseamna ca RMGC a folosit firme neacreditate pentru realizarea studiului de impact asupra mediului? Ce siguranta are studiul de impact asupra mediului?

În legătură cu punctul de vedere formulat de către petent referitor la documentul redactat de către S.C. OPUS - Atelier de Arhitectură S.R.L sunt necesare o serie de precizări.

Conform îndrumarului de definire a domeniului evaluării impactului asupra mediului transmis cu adresa nr. 8070/24.05.2005 („Îndrumarul”) emisă de Ministerul Mediului și Gospodării Apelor (MMGA) către S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A. (RMGC), se solicita titularului de proiect prezentarea unui Plan de Management pentru Monumentele Istorice și Zonele Protejate din Roșia Montană, ca anexă a Raportului la studiul de evaluare a impactului asupra mediului pentru proiectul Roșia Montană.

Ținând cont de aceste cerințe, titularul de proiect a contractat această lucrare cu Muzeul Național de Istorie a României (MNIR), instituție desemnată drept coordonator al tuturor cercetărilor și studiilor de patrimoniu legate de proiectul Roșia Montană, conform prevederilor OMCC nr. 2504/07.03.2001.

Prin contractul de prestări servicii, încheiat între MNIR și RMGC, MNIR, în calitate de consultant de specialitate, reprezentat prin dr. Paul Damian, director adjunct științific, se angaja ”să pregătească o documentație de specialitate în vederea includerii în cuprinsul Studiului de Evaluare a Impactului asupra Mediului pentru proiectul Roșia Montană, secțiunea Patrimoniu Cultural.” Această documentație de specialitate trebuia întocmită „în conformitate cu standardele românești, europene și internaționale în vigoare pentru studiile de evaluare a impactului asupra mediului.”

Soluția de rezolvare

La rândul său, MNIR a subcontractat S.C. OPUS – Atelier de Arhitectură S.R.L. pentru a realiza „o documentație cu referire exclusivă la zona de studiu a Centrului Istoric Roșia Montană”, practic doar o parte din documentul general solicitat de MMGA prin adresa referitoare la stabilirea îndrumarului de definire a domeniului evaluării. În acest context, OPUS a redactat documentul intitulat “Centru Istoric Roșia Montană – Plan de management al patrimoniului cultural. Redactarea I. Document pentru consultarea părților”.

Ținem să precizăm că redactarea finală a „Planului de management pentru monumentele istorice și zonele protejate din Roșia Montană” a luat în considerare normele editoriale și instrucțiunile enunțate de echipa de elaboratori atestați EIM coordonată de d-na Marilena Pătrășcu, expert evaluator principal, în scopul de a răspunde cerințelor legale enunțate prin Îndrumar.

Menționăm faptul că evaluarea impactului asupra mediului pentru proiectul exploatării miniere Roșia Montană a fost realizat de către “persoane fizice și juridice independente de titularul [...] proiectului” și “atestată de autoritatea competentă pentru protecția mediului” [1]. “Răspunderea pentru corectitudinea informațiilor puse la dispoziția autorităților competente pentru protecția mediului și a publicului revine titularului [...] proiectului”, iar răspunderea pentru corectitudinea evaluării impactului asupra mediului revine autorilor acesteia [2].

Lista persoanelor fizice și juridice atestate care au participat la realizarea Raportului la studiul de evaluare a impactului asupra mediului a fost prezentată în capitolele 1 (*Introducere*) și 9 (*Rezumat fără caracter tehnic*). În continuarea listei persoanelor fizice și juridice atestate, care au contribuit la realizarea raportului la studiul de evaluare a impactului asupra mediului, a fost inclusă, ca dovadă a recunoașterii efortului depus

și o listă de persoane fizice și juridice neatestatate care au asistat laboratorii atestați. Responsabilitatea pentru realizarea evaluării impactului de mediu și a corectitudinii interpretării informațiilor prezentate în raport revine însă **doar** “persoanelor fizice atestate la cel mai înalt nivel de competență” și “persoanelor juridice atestate” [3], care au participat la executarea evaluării impactului asupra mediului în baza contractului încheiat cu titularul proiectului și nicidecum consultanților asistenți. **Prin urmare, decizia privind selectarea și utilizarea informațiilor furnizate de către consultanții asistenți, revine de asemenea, experților atestați.**

Semnarea Raportului la studiul de evaluare a impactului asupra mediului (sau a “părților” acestuia) de către experții atestați nu este o cerință legală [4].

Pentru clarificările necesare legate de modificările aduse conținutului documentației redactate de către S.C. OPUS – Atelier de Arhitectură S.R.L., vă prezentăm în anexă o comparație a textului predat de către OPUS prin procesul verbal nr. 1007/09.05.2006 către Muzeul Național de Istorie a României, cu forma care a fost publicată în versiunea finală a Raportului la studiul de evaluare a impactului asupra mediului, respectiv vol. 33 - Plan de Management pentru Monumentele Istorice și Zonele Protejate din Roșia Montană, care a fost depusă în luna mai 2006 la Ministerul Mediului și Gospodăririi Apelor.

Referințe:

[1] În conformitate cu prevederile Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 195 din 22 decembrie 2005 privind protecția mediului, publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 1.196 din 30 decembrie 2005, aprobată cu modificări prin Legea nr. 265 din 29 iunie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 586 din 6 iulie 2006, art. 21, lit. (a).

[2] Idem 2, art. 21, lit. (d).

[3] Conform art. 5 din Ordinului ministrului agriculturii, pădurilor, apelor și mediului nr. 97 din 18 mai 2004 pentru modificarea și completarea Ordinului ministrului agriculturii, pădurilor, apelor și mediului nr.978/2003 privind Regulamentul de atestare a persoanelor fizice și juridice care elaborează studii de evaluare a impactului asupra mediului și bilanțuri de mediu, publicat în Monitorul Oficial nr. 504 din 4 iunie 2004.

[4] Prevederea privind angajarea, “sub semnătura” **expertului coordinator**, a răspunderii pentru “calitatea studiilor și rapoartelor întocmite”, stipulată în art. 5 (2) din Ordinul ministrului agriculturii, pădurilor, apelor și mediului nr. 978 din 2 decembrie 2003 (publicat în Monitorul Oficial nr. 3 din 5 ianuarie 2004) **a fost eliminată** prin Ordinul ministrului agriculturii, pădurilor, apelor și mediului nr. 97 din 18 mai 2004 (pentru modificarea și completarea Ordinului ministrului agriculturii, pădurilor, apelor și mediului nr.978/2003 privind Regulamentul de atestare a persoanelor fizice și juridice care elaborează studii de evaluare a impactului asupra mediului și bilanțuri de mediu, publicat în Monitorul Oficial nr. 504 din 4 iunie 2004).

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 370

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Bucuresti, 21.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_0753

Propunerea

Dupa estimarile tuturor, este vorba de 350 t aur si de 1700 t argint pe care, orice companie ar fi agreeata si ar castiga, ar urma sa le exploateze. Cum se asigura protectia galeriilor vechi romane, care sunt protejate de lege? Dl autor de proiect a spus ca, dupa 15-20 de ani, se va reface calculul si proiectul. Dar populatia trebuie sa stie de acum daca aceste galerii si siturile dacice, la care romanii tin foarte mult, se vor pastra. Cum poate fi estimat acest lucru in momentul in care se va dinamita toata zona utilizandu-se mii de tone de explozibil?

Până în anul 1999, galeriile romane de la Roșia Montană nu au fost studiate de către specialiști în domeniul arheologiei miniere, deși existența lor era cunoscută de mai bine de 150 de ani. Practic, acest tip de vestigii arheologice erau înainte de anul 2000 o necunoscută din perspectiva unei abordări științifice, referirile legate de acestea fiind de cele mai multe ori empirice. Nici vestigiile arheologice de suprafață nu erau mai bine cunoscute anterior anului 2000, nefiind efectuate aici cercetări arheologice în adevăratul sens al cuvântului, ci informațiile provenind din descoperiri întâmplătoare ocazionate de lucrări agricole, activități de construire, etc.

Ca urmare, până la începutul anului 2000, despre Roșia Montană ca sit antic minier de epocă romană se putea spune că este o zonă cu potențial arheologic semnificativ, în care nu se efectuaseră săpături arheologice propriu-zise, necesare pentru a contura în detaliu diversele elemente componente și caracteristici, precum și localizarea și distribuția spațială a vestigiilor miniere antice din cadrul sitului.

În ciuda acestor realități, la Roșia Montană statul român a derulat – vreme de mai bine de 60 de ani - exploatarea zăcămintului auro-argintifer, chiar și după ratificarea Legii nr. 5/2000 unde sunt menționate ca valori de patrimoniu cultural și galeriile romane ale exploatărilor miniere aurifere, fără a fi date alte precizări privind localizarea, caracteristicile și distribuția acestora.

Soluția de rezolvare

În contextul implementării unui nou proiect minier în această zonă, cercetările arheologice preventive la Roșia Montană au demarat în anul 2000 prin participarea colectivelor de arheologi de la Muzeul Național al Unirii Alba Iulia și de la Institutul Național al Monumentelor Istorice, București, iar în ceea ce privește studiul galeriilor antice s-a apelat la expertiza unei echipe de arheologi minieri de la Universitatea Toulouse Le Mirail din Franța, coordonată de dr. Beatrice Cauuet. Începând cu anul 2001, luând în considerare concluziile studiilor preliminare din anul precedent, a fost instituit Programul Național de Cercetare "Alburnus Maior" prin Ordinul Ministrului Culturii și Cultelor nr. 2504 din 07.03.2001, unul dintre obiectivele acestuia fiind investigarea de către specialiști a galeriilor miniere romane și medievale din acest areal, precum și inventarierea și propunerea de soluții de conservare/restaurare a porțiunilor reprezentative. Astfel, administrația centrală, respectiv Ministerul Culturii și Cultelor s-a implicat din anul 2000 și până în prezent, conform atribuțiilor sale legale, în ceea ce privește problematica galeriilor romane de la Roșia Montană.

Conform prevederilor legale în vigoare în România, compania a asigurat resursele financiare necesare pentru evaluarea și studierea acestor tipuri de vestigii arheologice. Respectând opiniile și concluziile cercetătorilor care au efectuat aceste studii și deciziile autorităților competente – Ministerul Culturii și Cultelor și Comisia Națională de Arheologie, respectiv Comisia Națională a Monumentelor Istorice, compania a asigurat și o serie de cheltuieli materiale – dotări, echipamente de lucru și de protecția muncii, cheltuieli cu forța de muncă – constituirea unui colectiv permanent de minieri pentru acces și asistența în subteran a echipei de arheologi minieri, întreținere lucrări subterane. Astfel, în contextul elaborării Raportului la studiul de evaluare a impactului asupra mediului, a fost elaborat un buget dedicat acestor tipuri de lucrări.

În decursul a opt ani de cercetări la Roșia Montană, au fost explorați peste 140 km de lucrări miniere subterane din toate epocile, două treimi fiind localizate în masivele Cărnăc și Cetate, din care aproape 7 km cumulați sunt lucrări miniere antice săpate cu unelte de fier (daltă și ciocan) sau cu focul. Lucrările moderne și recente, identificabile în urma studierii pereților lor (urme de împușcare prin perforare, forma generală a lucrărilor, comparație cu planurile miniere de arhivă, etc.), se datează fără alte detalii între secolele al XVII-lea și începutul secolului al XX-lea, prin intermediul analizelor de carbon radioactiv pe cărbune de lemn sau pe lemn conservat. Cei 7 km de galerii datate în epoca romană reprezintă suma tuturor lucrărilor de acest tip identificate și cartate, în toate masivele în care s-a efectuat cercetarea, nefiind vorba despre un tot unitar. Astfel, conform concluziei echipei care a efectuat cercetarea, marea majoritate a lucrărilor vechi au fost revizitate și parțial reexploatare de minierii care s-au succedat de-a lungul secolelor.

Menționăm, de asemenea, că săpătura arheologică care permite restituirea, datarea și interpretarea, contribuie în același timp la creșterea vulnerabilității galeriilor. Mai precis, degajarea lucrărilor vechi le face accesibile tuturor și, în consecință, le expune unor degradări. În egală măsură, executarea unor săpături arheologice exhaustive determină, cum este și firesc, dispariția „zăcămintului arheologic”, deoarece, în momentul finalizării săpăturilor, nu rămân decât structurile goale (galerii și alte lucrări), informațiile cronologice (inventarul arheologic) în totalitatea lor fiind recuperate în timpul săpăturilor.

Informații de detaliu asupra descoperirilor arheologice întâmplătoare și a cercetărilor arheologice preliminare (de suprafață și subteran) din zona masivului Orlea, au fost publicate în Raportul la studiul de evaluare a impactului asupra mediului pentru Proiectul Roșia Montană, vol. 6 – Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural, Anexa I, p. 219-222.

În Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural se precizează – vol. 6, p. 45 - că în ceea ce privește zona masivului Orlea, este planificată continuarea cercetării arheologice preventive de suprafață și subteran, respectiv într-o zonă cu potențial arheologic reperat. De asemenea, se specifică faptul că cercetările întreprinse până în acest moment în zona acestui masiv au avut un caracter preliminar. Amintim că în cadrul studiului se face precizarea: “Cum dezvoltarea Proiectului în zona Orlea este preconizată pentru o dată mai târzie, investigațiile de arheologie de suprafață se vor concentra în acest perimetru începând cu 2007”. Astfel, activitățile de construcție implicate de dezvoltarea Proiectului, nu vor putea fi inițiate înainte de finalizarea cercetărilor arheologice, desfășurate în conformitate cu prevederile legislative românești și recomandările și practicile internaționale.” (Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural, vol. 16, p. 43).

Conform prevederilor legale, RMGC va finanța în perioada 2007 – 2012 un program de cercetări arheologice preventive desfășurat de către specialiști abilitați. În baza analizei rezultatelor acestor cercetări se va putea apoi decide aplicarea sau nu a procedurii de descărcare de sarcină arheologică. Nu există prevederi legale care să interzică desfășurarea cercetărilor arheologice cu caracter preventiv în cazul zonelor cu patrimoniu arheologic reperat, așa cum este cazul zonei Orlea.

Cum în cadrul zonelor protejate conturate actualmente în perimetrul proiectului minier Roșia Montană, respectiv Cătălina Monulești, Coș, Piatra Corbului și Păru Carpeni, arheologii francezi au precizat că au pus în evidență majoritatea tipurilor de lucrări miniere care există și în celelalte sectoare miniere care vor fi afectate totuși, după cercetarea lor, de către proiectul minier, compania și-a asumat susținerea financiară și logistică a lucrărilor de conservare și restaurare în aceste perimetre. RMGC va pune la dispoziție resursele financiare necesare pentru cercetarea arheologică ce va continua în sectorul minier Păru Carpeni și pentru realizarea atât a conservării *in situ* a camerelor ce adăpostesc roțile hidraulice, cât și a instalațiilor hidraulice și a echipamentelor auxiliare propriu-zise care vor fi, la rândul lor, restaurate. Suplimentar sunt prevăzute fonduri din partea companiei pentru construirea unor noi roți hidraulice, identice cu cele antice. Toate aceste acțiuni prevăzute de RMGC credem că vor spori spectrul de atracții turistice din zonă.

În ceea ce privește galeriile miniere istorice, datând din epoca romană, descoperite în sectoarele miniere Cătălina Monulești și Păru Carpeni, sunt prevăzute ample lucrări de redeschidere, consolidare și amenajare care să permită conservarea lor *in situ* și amenajarea lor pentru un circuit public de vizitare. Această decizie a luat în considerare valoarea și semnificația vestigiilor arheologice excepționale păstrate în aceste galerii, respectiv instalații romane din lemn realizate în epoca romană pentru evacuarea apelor de mină (așa numitele „roți romane”). În același timp, galeria Cătălina Monulești are faima de a fi cea în care – la mijlocul secolului al XIX-lea s-au găsit – a fost descoperit cel mai semnificativ lot de tăblițe cerate (conform

surselor de arhivă istorică fiind vorba de peste 11 piese, dintr-un total cunoscut până astăzi de 32 de astfel de artefacte).

Cea mai mare parte a lucrărilor miniere antice din masivul Cârnic, dar și din celelalte sectoare miniere, sunt accesibile, în condiții dificile, doar specialiștilor, fiind practic aproape inaccesibile publicului larg. Mai mult, normele de securitate ce reglementează desfășurarea unor activităților publice de vizitare în muzeele din Uniunea Europeană și care vor fi adoptate și în România, nu sunt compatibile cu transformarea integrală a galeriilor romane, expuse în permanență unor factori de risc ridicat, într-un spațiu public destinat turiștilor. Menționăm faptul că vor exista însă porțiuni consistente de galerii romane care vor fi păstrate *in situ*. Ca o măsură de minimizare a impactului asupra acestei categorii de vestigii arheologice, pe lângă cercetarea deplină și publicarea rezultatelor acestora, specialiștii au considerat că este necesară realizarea unui model grafic tridimensional al acestor structuri, cât și realizarea unor replici la scara de 1:1 a acestora în cadrul viitorului muzeu al mineritului care va fi construit în curând la Roșia Montană. Ținând cont de caracteristicile rețelelor studiate, este vorba de operațiuni de restaurare extrem de ample, foarte costisitoare, la care trebuie adăugat un cost de întreținere deloc de neglijat pe termen lung.

În conformitate cu cerințele Ministerului Mediului și Gospodării Apelor, respectiv ale Ministerului Culturii și Cultelor în cadrul documentației privind Raportul la studiul de evaluare a impactului asupra mediului pentru proiectul Roșia Montană au fost elaborate planuri de management specifice pentru gestionarea și conservarea valorilor de patrimoniu din zona Roșia Montană, în contextul implementării proiectului minier, implicit în ceea ce privește galeriile miniere istorice (vezi Raportul la studiul de evaluare a impactului asupra mediului, vol. 32-33, Plan M – Plan de management al patrimoniului cultural, partea I – Plan de management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, partea II-a – Plan de management pentru monumentele istorice și zonele protejate din Roșia Montană, partea III-a – Plan de management pentru patrimoniul cultural). În aceste planuri de management sunt prezentate pe larg obligațiile și responsabilitățile pe care compania, conform deciziilor administrației culturale centrale, și le asumă în contextul implementării proiectului său minier – în ceea ce privește protejarea și conservarea valorilor de patrimoniu din zona Roșia Montană: vestigii arheologice de suprafață și subteran, clădiri monument istoric, zone protejate, elemente de patrimoniu imaterial, elemente de peisaj cultural etc.

Menționăm că în afara obligațiilor asumate de către RMGC, în privința protejării și conservării vestigiilor arheologice și a monumentelor istorice, există o sumă întreagă de obligații care revin atât autorităților publice locale din Roșia Montană și județul Alba, cât și autorităților publice centrale, respectiv statului român. Planurile de management pentru patrimoniu cultural din cadrul Raportului la studiul de evaluare a impactului asupra mediului aduc precizări asupra acestor aspecte (vezi Raport la studiul de evaluare a impactului asupra mediului, vol. 32, Plan de Management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 21-22, 47, 52-53, 66-67 și Raport la studiul de evaluare a impactului asupra mediului, vol. 33, Plan de Management pentru monumentele istorice și zonele protejate din zona Roșia Montană, p. 28-29, 48-50, 52-53, 64-65, p. 98 – Anexa 1).

Ținând cont de importanța patrimoniului cultural de la Roșia Montană și de prevederile legale în vigoare, S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A. a alocat în perioada 2001-2006 un buget pentru cercetarea patrimoniului de peste 10 milioane USD. Mai mult decât atât, ținând cont de rezultatele cercetărilor, de opiniile specialiștilor și deciziile autorităților competente, bugetul prevăzut de către companie pentru cercetarea, conservarea și restaurarea patrimoniului cultural al Roșiei Montane în viitorii ani, în condițiile implementării proiectului minier, este de 25 de milioane de dolari, așa cum a fost făcut public în Studiul de Impact asupra Mediului în mai 2006 (vezi Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 32, Plan de Management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 78-79). Astfel, se are în vedere continuarea cercetărilor în zona Orlea, dar în special crearea – conform unuia dintre obiectivele enunțate ale Programul Național de Cercetare “Alburnus Maior” - unui **Muzeu modern al Mineritului** cu expoziții de **geologie, arheologie, patrimoniu industrial și etnografic**, precum și amenajarea accesului turistic în galeria **Cătălina-Monulești** și la monumentul de la **Tău Găuri**, cât și **conservarea și restaurarea celor 41 de clădiri monument istoric și a zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană**.

Potrivit recomandărilor formulate de echipa de cercetători francezi și a practicilor internaționale în domeniu decizia de a păstra cele mai importante vestigii arheologice din cadrul sitului Roșia Montană *in situ* sau sub forma unor replici fidele pare fi soluția care servește cel mai bine punerii în valoare a patrimoniului. În cazul replicilor lucrărilor miniere vor fi recreate și condițiile existente în subteran, respectând însă normele naționale și ale Uniunii Europene în ceea ce privește securitatea, astfel încât vor fi

accesibile publicului larg. De asemenea, se vor păstra și instalațiile miniere de tipul roților hidraulice, atât sub formă de piese originale - ce vor fi stabilizate prin lucrări specifice de conservare și restaurare -, cât și de reconstituiri realizate la scara 1:1.

Ca o alternativă s-a avut în vedere și elaborarea unui studiu de specialitate prin care s-au făcut estimări financiare legate de conservarea integrală și punerea în circuit turistic a galeriilor situate în Masivul Cârnic. Astfel trebuie precizat că investițiile necesare pentru amenajarea și întreținerea unui circuit public de vizitare în acest masiv se ridică la un nivel nejustificabil economic (vezi în anexă broșura informativă intitulată *Evaluarea costurilor lucrărilor de amenajare a rețelelor miniere istorice din masivul Cârnic* elaborată în colaborare de către firmele britanice Gifford, Geo-Design și Forkers Ltd.).

În ceea ce privește invocarea unor galerii și situri dacice trebuie să precizăm că rezultatele cercetării arheologice nu au evidențiat, până în acest moment, prezența unor vestigii care să poată fi atribuite - în baza unor dovezi certe - acestui neam antic. Nicăieri în cuprinsul acestor galerii sau în cercetările de suprafață desfășurate în tot perimetrul Roșiei Montane nu au fost descoperite materiale arheologice care să pună în evidență cu certitudine o prezență dacică, cu atât mai mult o exploatare auriferă efectuată anterior cuceririi romane.

În concluzie, precizăm că galeriile vechi romane au fost investigate în ultimii 8 ani de către o echipă specializată. Cercetarea de acest tip - cunoscută sub denumirea de cercetare arheologică preventivă/de salvare - se face însă, peste tot în lume, în conexiune cu interesul economic pentru anumite zone, iar costurile acesteia, ca și costurile de punere în valoare și întreținere a zonelor păstrate, sunt asigurate de cei care fac investiția, realizându-se un parteneriat public-privat în sensul protejării patrimoniului cultural, conform prevederilor Convenției europene de la Malta (1992) cu privire la protejarea patrimoniului arheologic [1].

Pentru informații de sinteză asupra istoricului cercetărilor și al principalelor descoperiri legate de galeriile istorice de la Roșia Montană, precum și pentru a cunoaște concluziile specialiștilor în această chestiune, dar și evaluările făcute pentru realizarea unui traseu turistic dedicat structurilor miniere istorice din masivul Cârnic sau opiniile formulate în anul 2004 de către Edward O'Hara, raportor pe probleme de patrimoniu al Adunării Parlamentare a Consiliului Europei vă rugăm să consultați anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”, precum și versiunea anexată, în limba română a raportului O'Hara. Informații de detaliu asupra problematicii complexe a studiului lucrărilor miniere vechi de la Roșia Montană, a rezultatelor acestor cercetări și a perspectivelor de punere a lor în valoare sunt disponibile în Raport la studiul de evaluare a impactului asupra mediului pentru proiectul Roșia Montană, vol. 6 – Studiu de condiții inițiale, p. 26, 32-53, 79-105.

Referințe:

[1] Textul convenției este disponibil la adresa web:

<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=143&CM=8&DF=7/6/2006&CL=ENG>

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 389

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Bucuresti, 21.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_0814

Propunerea In cazul monumentelor Piatra Corbului si Piatra Despicata nu se pot realiza relocalarile fara un aviz din partea Academiei Romane.

Soluția de rezolvare

În ceea ce privește Piatra Corbului și Piatra Despică, acestea sunt încadrate conform Legii 5/2000 din 6 martie 2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a III-a - zone protejate, (Publicat în Monitorul Oficial nr. 152 din 12 aprilie 2000) la secțiunea Zone naturale protejate de interes național și monumente ale naturii, punctele 2.8 (Piatra Despică) și 2.83 (Piatra Corbului).

În același timp, ca rezultat al cercetărilor arheologice efectuate la Roșia Montană prin Programul Național de Cercetare Alburnus Maior, finanțat în conformitate cu prevederile legale de către RMGC, zona Piatra Corbului a fost clasată monument istoric, respectiv Galeriile romane din masivul Cărnice, zona "Piatra Corbului" (cod LMI AB-I-s-A-20329), conform Monitorul Oficial Nr. 646 bis, din data de 16.07.2004, jud. Alba, poziția 146.

În proiectul propus de către RMGC, Piatra Corbului nu este afectată, fiind situată în afara viitoarei cariere Cărnice. Vor fi luate toate măsurile tehnice de minimizare a impactului pe parcursul fazelor operative ale exploatării în apropierea acestei zone, astfel încât integritatea acesteia să nu aibă de suferit.

Referitor la Piatra Despică, precizăm că aceasta este un bloc de andezit cu o greutate de aproximativ două tone. În anul 2002, Comisia pentru Ocrotirea Monumentelor Naturii a Academiei Române, ca urmare a documentației înaintate de către S.C. Agraro Consult S.R.L., a avizat mutarea acesteia pe un alt amplasament, care nu va fi afectat de viitoarele exploatări. În consecință, cu mijloace tehnice absolut normale în ceea ce privește gabaritul, sub coordonare și supraveghere de specialitate, Piatra Despică va fi mutată într-un amplasament avizat de către Academia Română și Ministerul Culturii și Cultelor.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 393

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Bucuresti, 21.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_0833

Propunerea

Face urmatoarele comentarii cu referire la siturile arheologice de la Roșia Montana, care sunt foarte importante si recunoscute ca atare atat de Academia Romana cat si de specialisti din strainatate:

- Galerile romane si medievale sunt unice in Europa si in lume si vor fi pierdute. In afara de pierderea acestor elemente din patrimoniul national, Romania va pierde si potentialul turistic al acestora. RMGC sustine ca va contribui la dezvoltarea turismului in zona Rosiei Montane si propune ca, in locul galeriilor vechi de 2000 de ani, incomplet cunoscute, sa fie realizate replici ale catorva dintre ele si variante 3D, virtuale, pe o serie de web-site-uri. Aceste lucruri (citeaza din EIA) reprezinta un produs educational valoros si o cale care va permite buna intelegere, cunoastere si vizualizare a tehnicilor miniere romane specifice (a citat din vol. 14, 4.9, pagina 8). Intreaba cum anume vor fi atrasi turistii sa viziteze niste copii, niste kitsch-uri cu pretentii de patrimoniu cultural si cu ce obraz vor fi invitati in Romania sa se cazeze in vecinatatea lacului de cianura, intr-un peisaj dezolant, ca sa vada noile atractii ale secolului: barajul de peste 100 m, craterile si ruinele? Si cum vor servi replicile lucrarilor miniere acea intelegere a tehnicilor romane specifice? Turistii nu vor intelege decat cum se fac minele romane in sec. XXI. In contextul distrugerii vestigiilor autentice, ce vor invata elevii, ca lucrurile autentice sunt dispensabile daca o cere interesul material?

Galeriile romane de la Roșia Montană sunt importante, dar, așa cum arată o serie de studii științifice, nu sunt unice. Cu siguranță, datorită Programului Național de cercetare „Alburnus Maior” finanțat de către RMGC conform prevederilor legale, galeriile de la Roșia Montană sunt cel mai bine cunoscute din România la ora actuală. Până în anul 1999 galeriile romane de la Roșia Montană nu au fost studiate de către specialiști în domeniul arheologiei miniere, deși existența lor era cunoscută de mai bine de 150 de ani. Practic acest tip de vestigii arheologice erau înainte de anul 2000 o necunoscută din perspectiva unei abordări științifice, referirile legate de acestea fiind de cele mai multe ori empirice.

Cercetările arheologice la Roșia Montană au demarat în anul 2000 și, în prezent, după cercetări ample desfășurate în ultimii 7 ani, sunt bine cunoscute natura, caracteristicile și distribuția acestei categorii aparte de patrimoniu – galeriile miniere istorice din zona Roșia Montană. Cercetările arheologice în subteran și studiile complexe de specialitate efectuate în perioada 2000-2006, au permis conturarea unei imagini cuprinzătoare asupra acestor vestigii, precum și adoptarea unor măsuri specifice în ceea ce privește protejarea acestora.

Soluția de rezolvare

Punctul de vedere al specialiștilor privind situl arheologic de la Roșia Montană este exprimat în mod sintetic în *Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural din cadrul Raportului la studiul de evaluare al impactului asupra mediului, Secțiunea 5.5.2. Contextul mineritului aurifer roman*, fiind discutate în acest cadru aspectele legate de caracteristicile de unicat ale acestuia. Există, pe teritoriul României, o serie de situri (47) cu caracteristici similare, foarte puțin sau deloc investigate. Dintre acestea, 14 (Ruda-Brad, Stănița, Bucium – zona Vulcoi Corabia, cele de la Băița – Fizeș, cele din zona Certej – Săcărâmb, cele din zona Baia de Criș, precum și cele din zona Haneș – Almașul Mare) au oferit deja date certe asupra unui potențial arheologic comparabil într-o anumită măsură celui al anticului Alburnus Maior, respectiv conținând dovezi legate de exploatarea aurifere, structuri de habitat și elemente de infrastructură asociată. Aceasta nu minimalizează semnificația arheologică și istorică a Roșiei Montane, dar abordarea unilaterală și hiperbolizarea nejustificată nu face decât să umbrească reala valoare științifică a sitului care rezidă tocmai din posibilitatea de raportare la exemplul oferit de cercetarea realizată aici.

Începând cu 1999, echipa de cercetători de la Universitatea din Toulouse, specializată în arheologie minieră, asigură studiul științific al vestigiilor miniere din cadrul sitului Roșia Montană. Cei 7 km de galerii, datate în epoca romană, reprezintă suma tuturor lucrărilor de acest tip identificate și cartate, în toate masivele în care s-a efectuat cercetarea și nu un tot unitar. Astfel, conform concluziei echipei care a

efectuat cercetarea, marea majoritate a lucrărilor vechi au fost revizitate și parțial reexploatate de minierii care s-au succedat de-a lungul secolelor. Din această cauză, cea mai mare parte a lucrărilor datate în epocă romană sunt parțial desfigurate de reluările moderne executate cu exploziv începând cu secolul al XVII-lea, perioadă ce marchează introducerea pușcării cu exploziv în minele europene. Studiarea acestor structuri a însemnat, așadar, cunoașterea lor mai bună și a determinat, în aceeași măsură, luarea unor decizii pertinente în ceea ce privește conservarea și punerea lor în valoare a următoarelor zone cu lucrări miniere vechi:

- galeria Cătălina Monulești – galerie situată în Centrul Istoric al satului Roșia Montană, unde în trecut au fost descoperite cel mai însemnat lot de tăblițe cerate și un sistem antic de drenare a apelor de mină;
- sectorul minier Păru Carpeni – situat în zona de sud-est a masivului Orlea unde a fost descoperit un sistem de camere suprapuse echipat cu instalații romane de lemn (roți, canale, etc.) pentru drenarea apelor;
- zona Piatra Corbului – situată în partea de sud-vest a masivului Cărnic, aici fiind păstrate urme ale exploatărilor cu foc și apă din perioada antică și medievală;
- zona masivului Văidoaia – în partea de nord-vest a satului Roșia Montană, unde se păsterează zone de exploatare de suprafață datând din epoca antică.

În ceea ce privește tronsoanele de galerii vechi din partea de sud a masivului Cărnic, după studierea lor integrală și ținând cont de dificultatea accesului în acest perimetru, de gradul de conservare a acestor vestigii, de natura și de distribuția acestora, cât și de faptul că astfel de lucrări mai sunt cunoscute și în alte zone din cele menționate mai sus, s-a constatat că acestea sunt foarte dificil de amenajat pentru public. S-au întâmpinat greutăți considerabile în ceea ce privește asigurarea condițiilor de siguranță și de întreținere pe termen lung a accesului în aceste galerii, în primul rând pentru specialiști și cu atât mai dificilă și lipsită de fezabilitate apare această opțiune în eventualitatea amenajării accesului publicului. Ca o alternativă s-a avut în vedere și elaborarea unui studiu de specialitate prin care s-au făcut estimări financiare legate de conservarea integrală și punerea în circuit turistic a galeriilor situate în Masivul Cărnic. Astfel trebuie precizat că investițiile necesare pentru amenajarea și întreținerea unui circuit public de vizitare în acest masiv se ridică la un nivel nejustificabil economic (vezi în anexă broșura informativă intitulată *Evaluarea costurilor lucrărilor de amenajare a rețelelor miniere istorice din masivul Cărnic* elaborată în colaborare de către firmele britanice Gifford, Geo-Design și Forkers Ltd.). Ca o măsură de minimizare a acestui impact, pe lângă cercetarea deplină și publicarea rezultatelor acestei cercetări, specialiștii au considerat că este necesară realizarea unui model grafic tridimensional al acestor structuri, cât și a unor replici la scara de 1:1 a acestora în cadrul viitorului muzeu al mineritului care va fi construit în curând la Roșia Montană.

Cu privire la porțiunile de lucrări miniere romane identificate în cadrul masivului Cărnic și pentru care nu se are în vedere conservarea *in situ* – ca de exemplu în cazul celor de la Piatra Corbului – se preconizează, pe lângă realizarea de replici la scară naturală a acestor tipuri de vestigii în cadrul viitorului muzeu al mineritului ce va fi construit în anii viitori la Roșia Montană, și realizarea unui model grafic tridimensional digital al acestora. A fost nevoie de cca. 3 ani (2004-2006) de măsurători topografice de detaliu, de prelucrare grafică computerizată, de proiectare grafică digitală și de alte astfel de lucrări speciale pentru realizarea acestui model tridimensional al unor vestigii miniere antice din masivul Cărnic. Acest model urmează să aibă numeroase posibilități de utilizare în scopuri științifice, educaționale și demonstrative, atât legat de perspectiva de dezvoltare muzeală și turistică din zona centului istoric Roșia Montană, cât și prin intermediul site-ului web dedicat promovării valorilor de patrimoniu arheologic de la Roșia Montană și al editării de CD-ROM-uri interactive cuprinzând acest model digital.

În ceea ce privește realizarea de replici ale unor structuri miniere, există astfel de cazuri în diverse țări europene, unde astfel de restituiri au fost realizate. Pentru a aminti doar două situații, pot fi menționate **reconstruirea minei romane de la Rio Tinto** (în cadrul muzeului minier de la Rio Tinto, Huelva, Spania, care înfățișează o istorie de 5.000 de ani a mineritului în Peninsula Iberică; acest sit constituie, poate, una dintre cele mai apropiate analogii pentru patrimoniul arheologic minier de la Roșia Montană, inclusiv prin descoperirea aici, la sfârșitul secolului al XIX-lea, a unui sistem de drenare a apelor de mină datând din epoca romană similar celor două cunoscute deja la Roșia Montană în sectoarele miniere Păru Carpeni și Cătălina Monulești) sau **reconstituirea minei de plumb de la Killhope**, Țara Galilor, Marea Britanie.

Considerăm de asemenea, că este utilă citarea unor opinii formulate - în urma vizitei din iulie 2004 în galeriile de la Roșia Montană - de către dl. Eddie O'Hara MP (Raportor General pentru Patrimoniu Cultural) și dl. Christopher Grayson (Secretar Șef pentru Cultură, Știința și Învățământ), ambii oficiali ai

Adunării Parlamentare a Consiliului Europei. [...] *“Criticii si-au manifestat îngrijorarea privind procedura (descărcarea de sarcină arheologică a suprafeței) și etica conservării fapt care implică distrugerea programată a galeriilor romane. Această îngrijorare nu pare a fi pe deplin justificată. Galeriele reexploatare, din zonele aferente carierelor principale Cârnic și Cetate, nu par să conțină niciun fel de vestigii arheologice interesante. Accesul turiștilor (în condițiile actuale, n. n.), în cea mai mare parte a galeriilor, ar fi imposibil. Cu toate acestea, trebuie impuse condiții clare pentru continuarea săpăturilor arheologice și monitorizarea a ceea ce se găsește. [...] Cercetările nu implică în mod obligatoriu necesitatea ca orice descoperire să fie și conservată, iar ideea academicienilor, privind o conservare in situ totală, nu este, probabil, adecvată întotdeauna, ținând cont de realitățile arheologiei de salvare și ale lumii comerciale. Cel puțin astfel stau lucrurile în cazul conservării in situ a galeriilor romane de la Roșia Montană. Există peste 5 km de astfel de lucrări miniere, aparent cu o varietate limitată și cu puține vestigii care au supraviețuit. Majoritatea sunt inaccesibile, de fapt chiar periculoase pentru turism. Propunerile alternative, cum ar fi desemnarea unei întregi zone ca peisaj cultural ce trebuie dezvoltat pentru scopuri turistice, nu are suport viabil.”*

În concluzie, referitor la întrebarea formulată, dumneavoastră vă putem răspunde că nu este în nici un caz vorba de pierderea galeriilor romane de la Roșia Montană și a potențialului turistic reprezentat de acestea fără efectuarea în prealabil a unor studii complexe și luarea unor măsuri adecvate sau de diminuarea. Ne aflăm însă în fața unui relativ paradox, anume că în lipsa cercetării, datorită stării lor de conservare și a naturii acestui tip de vestigii, existența fizică a galeriilor romane ar fi amenințată. Cercetarea de acest tip – cunoscută sub denumirea de cercetare arheologică preventivă/de salvare - se face însă, peste tot în lume, în conexiune cu denesul economic pentru anumite zone, iar costurile acesteia, ca și costurile de punere în valoare și întreținere a zonelor păstrate sunt asigurate de cei care fac investiția, realizându-se un parteneriat public–privat în sensul protejării patrimoniului cultural, conform prevederilor Convenției europene de la Malta (1992) cu privire la protejarea patrimoniului arheologic [1].

Pentru informații de sinteză asupra istoricului cercetărilor și al principalelor descoperiri legate de galeriile istorice de la Roșia Montană, precum și pentru a cunoaște concluziile specialiștilor în această chestiune, dar și evaluările făcute pentru realizarea unui traseu turistic dedicat structurilor miniere istorice din masivul Cârnic, sau opiniile formulate în anul 2004 de către Edward O’Hara, raportor pe probleme de patrimoniu al Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, vă rugăm să consultați anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”, cât și textul raportului O’Hara. Informații de detaliu asupra problematicei complexe a studiului lucrărilor miniere vechi de la Roșia Montană, a rezultatelor acestor cercetări și a perspectivelor de punere a lor în valoare sunt disponibile în Raportul la studiul de evaluare a impactului asupra mediului pentru proiectul Roșia Montană, vol. 6 – Studiu de condiții inițiale, p. 26, 32-53, 79-105.

Referințe:

[1] Textul convenției este disponibil la adresa web:

<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=143&CM=8&DF=7/6/2006&CL=ENG>

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC

393

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC

Bucuresti, 21.08.2006

Codul intern RMGC unic

MMGA_0834

Propunerea

Cum ramane cu cele 41 de case de patrimoniu, calificate ca monumente istorice, care sunt raspandite printre cele 4 cariere? Ce garantii ofera compania ca aceste case vor rezista la vibratiile produse de trafic si explozii?

În ceea ce privește impactul asupra caselor monument istoric, trebuie precizat faptul că în martie 2006 a fost efectuat un studiu de specialitate referitor la starea de conservare a fiecărui imobil monument istoric în parte. Acest studiu a fost efectuat de către IPROMIN și Universitatea Tehnică de Construcții București, instituții cu largă expertiză în domeniul proiectării miniere și a siguranței construcțiilor. Acest studiu propune măsurile de urgență în ceea ce privește consolidarea tuturor acestor imobile. De asemenea, aceleași instituții, mai sus amintite, au efectuat un studiu experimental pentru măsurarea vibrațiilor propagate de activitățile de pușcare în zona protejată a centrului istoric și în zona acestui grup de case monument istoric din afara zonei protejate. Măsurătorile s-au făcut prin simularea unei explozii majore de 3000 kg explozibil, detonat în condiții normale, fără trepte de întârziere sau aplicarea altor tehnologii de ultimă generație, utilizate la ora actuală în minierul modern. În baza acestui studiu, au putut fi elaborate măsuri de atenuare a impactului potențial produs de cele patru cariere, mai exact efectul pușcărilor în ceea ce privește monumentele istorice.

În conformitate cu Lista Monumentelor Istorice publicată de Ministerul Culturii și Cultelor în Monitorul Oficial Nr. 646 bis, din data de 16.07.2004, în prezent, sunt clasate ca monument istoric 41 de imobile de pe cuprinsul localității Roșia Montană, respectiv două biserici și 39 de case (cod L.M.I. 2004: AB-II-s-B-00269, și apoi de la de la AB-II-m-B-00271 la AB-II-m-B-00311). Aceste clădiri monument istoric nu sunt răspândite între cele patru cariere ci sunt grupate astfel: 35 dintre acestea sunt situate în cuprinsul Zonei Protejate Centru Istoric Roșia Montană, iar 6 sunt grupate în zona actualului centru administrativ al comunei, în cuprinsul viitoarei zone de dezvoltare industrială. Nici unul dintre aceste monumente istorice nu va fi afectat de implementarea proiectului minier.

Soluția de rezolvare

În momentul de față compania RMGC deține 14 clădiri cu statut de monument istoric. Acestea au fost achiziționate urmând procedurile legale prevăzute de către Legea 422/2001, la momentul achiziției imobilele aflându-se în diferite stări de conservare, acest lucru fiind consemnat atât în contractele de vânzare-cumpărare, cât și în diferite imagini realizate de la achiziționarea acestora și până astăzi.

În baza prevederilor legale, RMGC a inițiat din anul 2001 procesul de elaborare a acestor documentații de urbanism specifice – Planul de Urbanism General și Planul de Urbanism Zonal. Ele au fost elaborate de firme românești autorizate și au urmat procedura legală de aprobare. Avizul pentru instituirea Zonei Protejate Centru Istoric Roșia Montană a fost emis de Ministerul Culturii și Cultelor în cursul anului 2002 (avizele nr. 61/14.02.2002 și nr. 178/20.06.2002) ca parte a procedurii de autorizare a documentațiilor de urbanism. În baza acestor avize, Ministerul Culturii și Cultelor a solicitat elaborarea Planului de Urbanism Zonal pentru zona Centrală Istorică. Treizeci și cinci (35) din cele 41 de imobile monument istoric, sunt localizate în cuprinsul Zonei Protejate Centru Istoric Roșia Montană, dintre care, o biserică catolică. Conform recomandărilor Comisiei Naționale a Monumentelor Istorice, suprafața acestei zone a fost mărită semnificativ. Această zonă va fi restaurată și conservată în ansamblul ei, urmând să fie deschis un muzeu al minierului, care să cuprindă mai multe secțiuni – expoziția în aer ce va cuprinde toate gospodăriile tradițional-istorice și elemente de patrimoniu industrial, o expoziție asupra istoriei minierului pe aceste meleaguri, un circuit muzeal subteran organizat în jurul galeriei istorice Cătălina Monulești – galeria în care au fost descoperite cele mai multe tăblițe cerate. Nu este însă în intenția companiei să determine muzeificarea acestei zone, ci, se preconizează ca toate casele, inclusiv imobilele monument istoric restaurate, să fie locuite în continuare de către localnici, iar acolo unde aceștia vor opta pentru relocare, respectivele case vor fi locuite de către persoane ce vor lucra în cadrul Proiectului Minier

Roșia Montană. Menționăm doar faptul că în prezent sunt în curs de derulare proiectele de restaurare a 11 case monument istoric proprietate RMGC.

Compania dorește să protejeze și să promoveze toate aceste lucruri, iar pentru asta vor fi luate măsuri speciale atât în cuprinsul zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană (restaurare-consolidare-conservare), cât și în perimetrul industrial (utilizarea de tehnici speciale de pușcare, crearea de zone tampon între cele 2 perimetre, monitorizarea continuă a vibrațiilor și adaptarea pușcărilor în funcție de viteza de propagare a undelor, etc.).

Compania și-a asumat public – în cadrul Raportului la studiul de evaluare a impactului asupra mediului - un amplu program de reabilitare și restaurare a monumentelor istorice și a Zonei Protejate Centru Istoric Roșia Montană, astfel că nu se urmărește cheltuirea unor fonduri semnificative în această direcție, fără să fie luate toate măsurile tehnice și de siguranță care se impun pentru ca viitoarea exploatare minieră să nu afecțeze aceste structuri.

Pentru mai multe detalii legate de aceste studii și simulări efectuate de către Universitatea Tehnică și IPROMIN pe tema măsurilor specifice de atenuare a impactului pușcărilor asupra clădirilor monument istoric vă rugăm să consultați materialul de specialitate anexat. De asemenea vă rugăm să consultați anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia” pentru detalii privind măsurile preconizate în ceea ce privește reabilitarea și restaurarea monumentelor istorice din zona Roșia Montană.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 393

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Bucuresti, 21.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_0835

Propunerea Cum va fi respectata legea 422/2001 care prevede ca un monument trebuie sa aiba in jurul lui o zona de protectie de 200m? Sau nu va fi respectata?

Legea la care face referire petentul este și va fi respectată deplin. În conformitate cu Lista Monumentelor Istorice publicată de Ministerul Culturii și Cultelor în Monitorul Oficial Nr. 646 bis, din data de 16.07.2004, în prezent, sunt clasate ca monument istoric 41 de imobile de pe cuprinsul localității Roșia Montană, respectiv două biserici și 39 de case (cod L.M.I. 2004: AB-II-s-B-00269, și apoi de la de la AB-II-m-B-00271 la AB-II-m-B-00311).

Conform Legii 5/2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a III-a zone protejate („Legea 5/2000”), art. 10. - (1), Legii 422/2001 Art. 59, completată prin Legea 259/2006, **până la instituirea prin studii de specialitate a zonei de protecție a fiecărui monument istoric**, se consideră zonă de protecție suprafața delimitată cu o rază de 100 m în localități urbane, 200 m în localități rurale și 500 m în afara localităților, măsurată de la limita exterioară, de jur-împrejurul monumentului istoric.

Soluția de rezolvare

Conform prevederilor Legii 5/2000 (art. 5, paragrafele 2-3), autoritățile administrației publice locale, cu sprijinul autorităților publice centrale cu atribuții în domeniu, aveau obligația de a delimita, în baza unor studii de specialitate, în termen de 12 luni de la data intrării în vigoare a Legii 5/2000, zonele de protecție a valorilor de patrimoniu cultural, prevăzute în anexa nr. III a respectivului act normativ. În vederea instituirii zonelor protejate, autoritățile administrației publice locale trebuie să întocmească documentațiile de urbanism și regulamentele aferente, elaborate și aprobate potrivit legii, care trebuie să cuprindă măsurile necesare de protecție și conservare a valorilor de patrimoniu cultural național din zonă. Prin urmare, până la instituirea prin studii de specialitate a zonelor de protecție a monumentelor istorice, în cazul de față, clădirile - monument istoric de la Roșia Montană beneficiază de limita de protecție de 200 metri. În mod practic, prin elaborarea Planului de Urbanism Zonal pentru Zonal Protejată Centrul Istoric Roșia Montană și a Planului de Urbanism Zonal pentru Zona Industrială Roșia Montană vor fi prevăzute limitele de protecție necesare specifice acestor monumente istorice de la Roșia Montană.

În baza prevederilor legale, RMGC a inițiat din anul 2001 – prin contractarea de firme autorizate – procesul de elaborare a acestor documentații de urbanism specifice – Planul de Urbanism General și Planurile de Urbanism Zonale. Ele au fost elaborate de firme românești autorizate și au urmat procedura legală de aprobare. Avizul pentru instituirea Zonei Protejate Centru Istoric Roșia Montană a fost emis de Ministerul Culturii și Cultelor în cursul anului 2002 (avizele nr. 61/14.02.2002 și nr. 178/20.06.2002) ca parte a procedurii de autorizare a documentațiilor de urbanism. În baza acestor avize, Ministerul Culturii și Cultelor a solicitat elaborarea Planului de Urbanism Zonal pentru Zona Centrului Istoric Roșia Montană. Acest document este în curs de elaborare.

Măsuri specifice privind monumentele istorice și siturile arheologice din cuprinsul zonei de dezvoltare industrială sunt descrise în Raportul la studiul de evaluare a impactului asupra mediului (vol. 32-33), respectiv Plan M – Plan de Management al Patrimoniului Cultural, partea I – Plan de Management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 75-76 și partea II-a – Plan de Management pentru monumente istorice și zonele protejate din Roșia Montană, p. 74-91 și, de asemenea, vor exista o serie de prevederi de specialitate determinate de reglementările cuprinse în Planul de Urbanism Zonal pentru zona de dezvoltare industrială Roșia Montană (documentație de specialitate care urmează în prezent procedura de autorizare reglementată de evaluarea strategică de mediu (SEA) pentru planuri și programe).

În concluzie, studiile de urbanism și studiile de specialitate pentru delimitarea zonelor protejate din cadrul comunei Roșia Montană, sunt în curs de elaborare – în conformitate cu prevederile legale – de către instituțiile și comisiile cu atribuții în această zonă de interes. Trebuie subliniat că niciuna dintre casele monument istoric din cuprinsul proiectului propus de către RMGC nu va fi afectată în mod negativ, ci, toate cele 41 de clădiri monument istoric vor fi incluse într-un amplu program de reabilitare și restaurare (vezi Raport la studiul de evaluare a impactului asupra mediului (vol. 33), respectiv Plan M – Plan de Management al Patrimoniului Cultural, partea II-a – Plan de Management pentru monumente istorice și zonele protejate din Roșia Montană, p.74-91). Acest program este absolut necesar, dacă se dorește ca aceste case – indiferent de punerea în practică sau nu a proiectului minier – să nu dispară în totalitate, datorită stării avansate de degradare în care se află în prezent.

Amintim faptul că zona protejată a Roșiei Montane va avea o suprafață de peste 130 ha și va cuprinde valorile de arhitectură din cadrul acestei localități (restaurate și puse în valoare), organizate sub forma unui muzeu al mineritului cu expoziții de geologie, arheologie, etnografie (cu o secție în aer liber), patrimoniu industrial și o importantă componentă subterană localizată în jurul galeriei Cătălina Monulești. În această parte a localității compania va urmări să promoveze dezvoltarea turismului tradițional (pensiuni, mici localuri). În zona estică și sud-estică a centrului vechi se află tăurile istorice: Tăul Mare, Tăul Brazi și Tăul Anghel. În această zonă se poate dezvolta un turism modern, de agrement.

Astfel, credem că RMGC și-a îndeplinit până în prezent obligațiile legale care îi revin ca proprietar de clădiri monument istoric. Prin însușirea și asumarea datelor și concluziilor din *Planul de management pentru monumentele istorice și zonele protejate din Roșia Montană* din cadrul Raportului la studiul de evaluare a impactului asupra mediului, RMGC își propune să continue această abordare responsabilă și să asigure fondurile necesare pentru restaurarea și conservarea clădirilor monument istoric și a centrului istoric din Roșia Montană. Toate intervențiile asupra acestor clădiri se vor face în conformitate cu prevederile legale în vigoare și pornind de la concluziile enunțate în studiul de specialitate efectuat de către Universitatea Tehnică de Construcții București - Centrul Național de Inginerie Seismică și Vibrații în perioada 2005-2006 asupra clădirilor de patrimoniu din Roșia Montană.

Compania dorește să protejeze și să promoveze toate aceste lucruri, iar pentru asta vor fi luate măsuri speciale atât în cuprinsul zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană (restaurare-consolidare-conservare), cât și în perimetrul industrial (utilizarea de tehnici speciale de pușcare, crearea de zone tampon între cele 2 perimetre, monitorizarea continuă a vibrațiilor și adaptarea pușcărilor în funcție de viteza de propagare a undelor, etc.). Deja s-au început proiectele de restaurare pentru 11 case monument istoric din zona protejată.

Pentru mai multe detalii legate de aceste studii și simulări efectuate de către Universitatea Tehnică și IMPROMIN pe tema măsurilor specifice de atenuare a impactului pușcărilor asupra clădirilor monument istoric vă rugăm să consultați materialul de specialitate anexat.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 395

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Bucuresti, 21.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_0840

Propunerea

De ce dorește compania să distrugă aproximativ 7 km de galerii romane care se afla la Roșia Montană, având în vedere că în alte țări, poate câteva cm de vestigii arheologice sunt păstrate cu sfîntenie prin legi, iar în România se pun bombe în ele astfel încât să fie transformate în țărână?

Referitor la întrebarea formulată răspundem că nu este în nici un caz vorba de distrugerea necondiționată a galeriilor romane de la Roșia Montană fără efectuarea în prealabil a unor studii complexe și luarea unor măsuri adecvate. Ne aflăm însă în fața unui relativ paradox, anume că, în lipsa cercetării, datorită stării lor de conservare și a naturii acestui tip de vestigii, existența fizică a galeriilor romane ar fi amenințată iar, pe de altă parte, orice cercetare arheologică presupune, mai mult sau mai puțin distrugerea iremediabilă a unui context arheologic pentru salvarea informației. Cercetarea de acest tip – cunoscută sub denumirea de cercetare arheologică preventivă / de salvare - se face însă, peste tot în lume, în conexiune cu interesul economic pentru anumite zone, iar costurile acesteia ca și costurile de punere în valoare și întreținere a zonelor păstrate sunt asigurate de cei care fac investiția, realizându-se un parteneriat public-privat în sensul protejării patrimoniului cultural, conform prevederilor Convenției europene de la Malta (1992) cu privire la protejarea patrimoniului arheologic [1].

Până în anul 1999 galeriile romane de la Roșia Montană nu au fost studiate de către specialiști în domeniul arheologiei miniere, deși existența lor era cunoscută de mai bine de 150 de ani. Practic acest tip de vestigii arheologice erau înainte de anul 2000 o necunoscută din perspectiva unei abordări științifice, referirile legate de acestea fiind de cele mai multe ori empirice.

Cercetările de arheologie minieră efectuate - începând din anul 1999 și până în prezent - de către o echipă specializată pluridisciplinară de la Universitatea Toulouse Le Mirail (Franța) coordonată de către dr. Beatrice Cauuet au avut în vedere realizarea – în premieră în România – a unui studiu de detaliu asupra acestui tip de vestigii arheologice, respectiv galeriile miniere vechi, de epocă antică și nu numai. Pricipalele concluzii ale studiilor și cercetărilor de arheologie minieră desfășurate din 1999 și până în prezent, sunt:

Soluția de rezolvare

- în cadrul sitului Roșia Montană au fost puși în evidență aproximativ 7 km de lucrări miniere antice, acestea nefiind structuri continue, ci tronsoane și porțiuni de lucrări miniere răspândite în aproape toate perimetrele miniere din cadrul zăcămintului;
- în cadrul zonelor protejate, conturate actualmente în perimetrul proiectului minier Roșia Montană, respectiv Cătălina Monulești, Lety - Coș, Piatra Corbului și Păru Carpeni, au fost puse în evidență majoritatea tipurilor de lucrări miniere care există și în celelalte sectoare miniere care vor fi afectate totuși, după cercetarea lor, de către proiectul minier, respectiv în zona masivului Cărnăc;
- studiile de arheologie minieră din masivele Cetate și Cărnăc au arătat că lucrările miniere antice sunt deja afectate, fiind desfigurate în proporții variabile de lucrările miniere realizate în epocile ulterioare, în special de cele executate începând cu secolul al XVIII-lea și până în 2006;
- impactul antropoc din mediul subteran (reexploatare minieră), dar și cel natural (surpări, inundări, curgeri de noroi, prăbușiri) au determinat ca, în prezent, lucrările miniere antice să se găsească în diferite stadii de conservare;
- este necesară continuarea investigațiilor de arheologie minieră în zona masivelor Orlea și Țarina în perioada viitoare;
- este necesară continuarea lucrărilor de cercetare și conservare în zonele Păru-Carpeni (aici a fost descoperit un sistem roman de drenare a apelor de mină, descoperire unicat în Europa în acest moment, după cele similare din peninsula Iberică din anii '30 ai secolului trecut) și Cătălina Monulești.

Studierea acestor structuri a însemnat, așadar, mai buna lor cunoaștere și a determinat, în aceeași măsură, luarea unor decizii pertinente și bine fundamentate în ceea ce privește conservarea și punerea lor în valoare. În baza rezultatelor cercetărilor efectuate până acum (respectiv finalizate pentru masivele Cetate, Cârnec, Jig și în curs de desfășurare în masivul Orlea) s-a luat decizia conservării și punerii în valoare a următoarelor zone cu lucrări miniere vechi:

- în masivul Cârnec – exploatări antice de suprafață și subteran din zona Piatra Corbului, din zona de sud-vest a masivului;
- în masivele Lety – Coș – galeria Cătălina Monulești, inclusiv un sistem roman de drenare a apelor de mină;
- în masivul Văidoaia - vestigiile exploatărilor antice de suprafață din zona central sudică a masivului;
- în masivul Orlea – sectorul minier Păru-Carpeni, inclusiv un sistem roman de drenare a apelor de mină și porțiunile de exploatare minieră antică drenate de acesta.

Trebuie, de asemenea, spus că galeria Cătălina Monulești va fi organizată ca muzeu subteran, galeriile antice și medievale fiind conservate *in situ*. Suplimentar, aici vor fi reconstruite, în scara 1:1 sub formă de reconstituiri fidele, acele porțiuni de galerii a căror tipologie nu a fost surprinsă în original în acest sector, urmând o practică general acceptată și recunoscută în multe cazuri în Europa.

Informații de detaliu asupra problematicii complexe a studiului lucrărilor miniere vechi de la Roșia Montană și a rezultatelor acestor cercetări sunt disponibile în Raportul la studiul de evaluare a impactului asupra mediului pentru proiectul Roșia Montană, vol. 6 – Studiu de condiții inițiale, p. 26, 32-53, 79-105.

În cadrul viitorului Muzeu al Mineritului de la Roșia Montană se vor păstra *in situ*, atât lucrări miniere antice (galerii, șantiere de exploatare, etc.) săpate cu dalta și ciocanul, dar și cu focul, din perimetrele miniere Cătălina Monulești, Coș, Piatra Corbului și Păru Carpeni, cât și instalații miniere antice, cum sunt roțile hidraulice de drenaj din sectorul Păru Carpeni. În acest sens, deja au fost delimitate și sunt considerate ca și zone protejate, sectoarele miniere Lety – Coș (galeria Cătălina Monulești având deja statut de monument istoric în Lista Monumentelor Istorice 2004), Piatra Corbului (având deja statut de monument istoric în Lista Monumentelor Istorice 2004) și Păru-Carpeni (perimetru încă în curs de cercetare), astfel încât, aceste sectoare miniere nu vor fi afectate de viitoarele lucrări ale proiectului minier Roșia Montană. Lucrările miniere antice, dar și cele moderne și recente din zonele sus menționate, vor fi amenajate astfel încât să se asigure în continuare condiții optime desfășurării cercetărilor de specialitate, precum și accesul publicului larg în condiții de siguranță în zonele în care specialiștii vor decide că acest lucru este posibil.

Pentru informații de sinteză asupra istoricului cercetărilor și al principalelor descoperiri legate de galeriile istorice de la Roșia Montană, precum și pentru a cunoaște concluziile specialiștilor în această chestiune, vă rugăm să consultați anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”.

Referințe:

[1] Textul convenției este disponibil la adresa web:

<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=143&CM=8&DF=7/6/2006&CL=ENG>

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 414

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Bucuresti, 21.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_0884

Propunerea Ce stie RMGC despre galeriile romane de la Rosia Montana?

Compania deține în prezent aceleași informații ca și specialiștii sau publicul larg despre această categorie aparte de vestigii arheologice reprezentate de lucrările miniere istorice de la Roșia Montană. Acest lucru a fost posibil datorită cercetărilor arheologice preventive efectuate la Roșia Montană în ultimii 7 ani și datorită transparenței dovedite în comunicarea rezultatelor investigațiilor arheologilor.

Până în anul 1999 galeriile romane de la Roșia Montană nu au fost studiate de către specialiști în domeniul arheologiei miniere, deși existența lor era cunoscută de mai bine de 150 de ani. Practic acest tip de vestigii arheologice erau înainte de anul 2000 o necunoscută din perspectiva unei abordări științifice, referirile legate de acestea fiind de cele mai multe ori empirice.

Cercetările de arheologie minieră efectuate - începând din anul 1999 și până în prezent - de către o echipă specializată pluridisciplinară de la Universitatea Toulouse Le Mirail (Franța) coordonată de către dr. Beatrice Cauuet au avut în vedere realizarea – în premieră în România – a unui studiu de detaliu asupra acestui tip de vestigii arheologice, respectiv galeriile miniere vechi, de epocă antică și nu numai. Principalele concluzii ale studiilor și cercetărilor de arheologie minieră desfășurate din 1999 și până în prezent, sunt:

- în cadrul sitului Roșia Montană au fost puși în evidență aproximativ 7 km de lucrări miniere antice, acestea nefiind structuri continue, ci tronsoane și porțiuni de lucrări miniere răspândite în aproape toate perimetrele miniere din cadrul zăcămintului;
- în cadrul zonelor protejate conturate actualmente în perimetrul proiectului minier Roșia Montană, respectiv Cătălina Monulești, Lety - Coș, Piatra Corbului și Păru Carpeni, au fost puse în evidență majoritatea tipurilor de lucrări miniere care există și în celelalte sectoare miniere care vor fi afectate totuși, după cercetarea lor, de către proiectul minier, respectiv în zona masivului Cărnic;
- studiile de arheologie minieră din masivele Cetate și Cărnic au arătat că lucrările miniere antice sunt deja afectate, fiind desfigurate în proporții variabile de lucrările miniere realizate în epocile ulterioare, în special de cele executate începând cu secolul al XVIII-lea și până în 2006;
- impactul uman din mediul subteran (reexploatare minieră), dar și cel natural (surpări, inundări, curgeri de noroi, prăbușiri) au determinat ca, în prezent, lucrările miniere antice să se găsească în diferite stadii de conservare;
- este necesară continuarea investigațiilor de arheologie minieră în zona masivelor Orlea și Țarina în perioada viitoare;
- este necesară continuarea lucrărilor de cercetare și conservare în zonele Păru-Carpeni (aici a fost descoperit un sistem roman de drenare a apelor de mină, descoperire unicat în Europa în acest moment, după cele similare din peninsula Iberică din anii '30 ai secolului trecut) și Cătălina Monulești.

Studierea acestor structuri a însemnat, așadar, cunoașterea lor mai bună și a determinat, în aceeași măsură, luarea unor decizii pertinente în ceea ce privește conservarea și punerea lor în valoare. În baza rezultatelor cercetărilor efectuate până acum (respectiv finalizate pentru masivele Cetate, Cărnic, Jig și în curs de desfășurare în masivul Orlea), s-a luat decizia conservării și punerii în valoare a următoarelor zone cu lucrări miniere vechi:

- în masivul Cărnic – exploatarea antică de suprafață și subteran din zona Piatra Corbului, din zona de sud-vest a masivului;

-
- în masivele Lety – Coș – galeria Cătălina Monulești, inclusiv un sistem roman de drenare a apelor de mină;
 - în masivul Văidoaia - vestigiile exploatărilor antice de suprafață din zona central sudică a masivului;
 - în masivul Orlea – sectorul minier Păru-Carpeni, inclusiv un sistem roman de drenare a apelor de mină și porțiunile de exploatare minieră antică drenate de acesta.

Trebuie, de asemenea, spus că galeria Cătălina va fi organizată ca muzeu subteran in situ. În plus, aici vor fi reconstruite, în scara 1:1 sub formă de facsimile, galeriile a căror tipologie nu a fost surprinsă în original în Cătălina, așa cum s-a procedat în multe cazuri în Europa.

Informații de detaliu asupra problematicii complexe a studiului lucrărilor miniere vechi de la Roșia Montană și a rezultatelor acestor cercetări sunt disponibile în Raportul la studiul de evaluare a impactului asupra mediului pentru proiectul Roșia Montană, vol. 6 – Studiu de condiții inițiale, p. 26, 32-53, 79-105.

Cercetarea de acest tip – cunoscută sub denumirea de cercetare arheologică preventivă/de salvare - se face însă, peste tot în lume, în conexiune cu interesul economic pentru anumite zone, iar costurile acesteia, precum și costurile de punere în valoare și întreținere a zonelor păstrate, sunt asigurate de cei care fac investiția, realizându-se un parteneriat public-privat în sensul protejării patrimoniului cultural, conform prevederilor Convenției europene de la Malta (1992) cu privire la protejarea patrimoniului arheologic [1].

În cadrul viitorului Muzeu al Mineritului de la Roșia Montană se vor păstra *in situ*, atât lucrări miniere antice (galerii, șantiere de exploatare, etc.) săpate cu dalta și ciocanul, dar și cu focul, din perimetrele miniere Cătălina Monulești, Coș, Piatra Corbului și Păru Carpeni, cât și instalații miniere antice, cum sunt roțile hidraulice de drenaj din sectorul Păru Carpeni. În acest sens, deja au fost delimitate și sunt considerate ca și zone protejate, sectoarele miniere Lety – Coș (galeria Cătălina Monulești având deja statut de monument istoric în Lista Monumentelor Istorice 2004), Piatra Corbului (având deja statut de monument istoric în Lista Monumentelor Istorice 2004) și Păru-Carpeni (perimetru încă în curs de cercetare), astfel încât, aceste sectoare miniere nu vor fi afectate de viitoare lucrări ale proiectului minier Roșia Montană. Lucrările miniere antice, dar și cele moderne și recente din zonele sus menționate, vor fi amenajate astfel încât să se asigure în continuare condiții optime desfășurării cercetărilor de specialitate, precum și accesul publicului larg în condiții de siguranță în zonele în care specialiștii vor decide că acest lucru este posibil.

Pentru informații de sinteză asupra istoricului cercetărilor și al principalelor descoperiri legate de galeriile istorice de la Roșia Montană, precum și pentru a cunoaște concluziile specialiștilor în această chestiune, vă rugăm să consultați anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”.

Referințe:

[1] Textul convenției este disponibil la adresa web:

<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=143&CM=8&DF=7/6/2006&CL=ENG>.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 416

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Bucuresti, 21.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_0887

Propunerea

Face urmatoarele comentarii:La sapaturile arheologice lucreaza doua institute ale Academiei Romane, din anul 2000: Institutul de arheologie din Bucuresti si Institutul de arheologie din Cluj. Ambele si-au desfasurat activitatea la cele mai inalte standarde, care nu au fost, nicaieri in Romania, la un asemenea nivel. Tehnologie aplicata a facut ca modelul de la Rosia Montana sa fie urmat si in legislatia romaneasca. Nu s-a distrus nici un monument arheologic. Reprezentantii Academiei si-au facut corect treaba si o vor face in continuare iar Gold Corporation nu va putea sa duca acest proiect la bun sfarsit fara controlul si executarea sapaturilor arheologice de catre reprezentantii institutiilor Academiei Romane. Populatia trebuie sa aiba incredere pentru ca Academia nu va permite distrugerea acestor monumente.

Investiția proiectată în perimetrul aurifer de la Roșia Montană a ridicat o serie de probleme privitoare la cercetarea patrimoniului istorico-arheologic din zonă, precum și la valorificarea acestuia din punct de vedere științific și muzeistic. Tocmai datorită complexității și dificultății determinate de acest demers, imposibil de surmontat prin contribuții individuale, Ministerul Culturii și Cultelor din România a luat decizia inițierii unui Program Național de Cercetare, denumit *Alburnus Maior* care și-a propus o serie de obiective specifice.

Astfel, toate cercetările arheologice cu caracter preventiv desfășurate la Roșia Montană începând cu anul 2001 și până în prezent au fost realizate în cadrul unui program complex de cercetare, fiind emise de către Ministerul Culturii și Cultelor, în conformitate cu prevederile legale, autorizații de săpătură arheologică preventivă. Cercetările arheologice au fost coordonate științific de către Muzeul Național de Istorie a României, la derularea acestora participând un număr de 21 de instituții de specialitate românești și 3 din străinătate. Cercetările derulate în fiecare campanie arheologică sunt autorizate de către Ministerul Culturii și Cultelor în baza planului anual de cercetare arheologică aprobat de către Comisia Națională de Arheologie.

Acest tip de cercetare se realizează prin mijloace specifice și metodologii adaptate realităților particulare ale sitului. În cazul Roșiei Montane, au constat în:

Soluția de rezolvare

- Studii de arhivă;
- Perieghză și evaluare de teren; sondaje arheologice;
- Survol și interpretare aerofoto; imagine satelitară de mare rezoluție;
- Studii de arheologie minieră, topografie subterană și modelare 3D;
- Studii de geofizică;
- Cercetări arheologice ample în zonele cu potențial arheologic identificat – efectuarea de săpături arheologice propriu-zise;
- Studii interdisciplinare – sedimentologie, arheozoologie, palinologie comparată, arheo-metalurgie, geologie, mineralogie;
- Datare radiocarbon și dendrocronologică;
- Înregistrarea cercetărilor și a rezultatelor acestora într-o bază de date integrată;
- Topografie arheologică în format clasic și digital și elaborarea proiectului GIS; realizarea arhivei foto – clasică și digitală;
- Restaurarea artefactelor;
- Inventarierea și catalogarea digitală a artefactelor;
- Studii de specialitate pentru valorificarea rezultatelor cercetărilor - publicarea de volume științifice, expoziții, sit Web etc.

Dezvoltarea în suprafață a cercetărilor a survenit acolo unde realitățile arheologice identificate în teren au

impus-o. Acolo unde specialiștii au considerat că este cazul, s-a recurs la conservarea și restaurarea *in situ* a obiectivului arheologic, ca în situația monumentului funerar circular de la *Hop-Găuri (Alburnus Maior II*, București 2004) sau respectiva zonă a fost declarată rezervație arheologică, precum în situația dealului Carpeni (clasat în LMI 2004, cod AB-I-m-A-00065.03), respectiv a zonei protejate Piatra Corbului. Pe de altă parte, în cazul celorlalte descoperiri, cercetarea arheologică s-a făcut integral. În urma procesului complex de cercetare a fost întocmită de către arheologi o documentație cuprinzătoare, redactată în format standard, conținând propuneri cu privire la zona investigată, după consultarea căreia Comisia Națională de Arheologie a recomandat eliberarea certificatului de descărcare de sarcină arheologică, care a fost emis, în cazul cercetărilor din perioada 2001 – 2006, direct de către Ministerul Culturii și Cultelor sau de structurile sale deconcentrate, respectiv în cazul de față de către Direcția pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național a județului Alba.

Desfășurarea cercetărilor arheologice și a studiilor privind monumentele istorice de la Roșia Montană s-a efectuat, de asemenea, în conformitate cu legislația națională și internațională în vigoare. Începând cu anul 2007 se trece la punerea în practică a concluziilor cercetării, și anume la restaurarea propriu-zisă a monumentelor istorice.

Protocolul pentru descoperiri întâmplătoare este o componentă esențială a Planului de Management pentru Patrimoniul Cultural, care prezintă modul în care RMGC va asigura identificarea și gestionarea adecvată a vestigiilor arheologice ce pot fi descoperite de-a lungul perioadei de existență a Proiectului. Luând în considerare natura amplasamentului, există posibilitatea ca, de-a lungul unor activități efectuate în diverse etape ale proiectului, să fie descoperite alte bunuri arheologice. Din acest considerent, va fi implementat un program de supraveghere arheologică, ce se va desfășura și în baza unui Protocol pentru descoperiri întâmplătoare. Acest protocol are ca scop prevenirea oricăror distrugerii accidentale ale resurselor arheologice, în eventualitatea în care acestea survin în cursul derulării etapelor proiectului, atât la suprafață, cât și în subteran.

“Protocolul privind descoperirile întâmplătoare” a fost preconizat ca un instrument de gestionare a problemelor referitoare la patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană. Acesta este un document strategic care urmează să fie elaborat de specialiști independenți din domeniul arheologiei, urmând ca apoi acesta să fie asumat ca și politică operațională de către RMGC. Redactarea acestui document a fost inspirată atât de către prevederile legale în vigoare privind supravegherea arheologică, cât și de Standardele și procedurile arheologice elaborate de către MCC (instituite prin OMCC 2392/06.09.2004), dar și de politica RMGC de dezvoltare durabilă care recunoaște importanța patrimoniului cultural al zonei Roșia Montană.

În ceea ce privește informațiile de detaliu cu privire la principalele obiective, caracteristici și rezultate ale Programului Național de Cercetare „Alburnus Maior” (2001-2006) vă rugăm să consultați anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 417

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Bucuresti, 21.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_0890

Propunerea

În ceea ce privește replica tridimensională a galeriilor, poate fi aplicată în sistemul de învățământ, dar ce valoare are această replică în lipsa originalului? Dacă s-ar distruge o operă universală precum Gioconda a lui Da Vinci, ce valoare ar mai avea copiile rămase?

Nu este vorba, în niciun caz, de distrugerea necondiționată a galeriilor romane de la Roșia Montană sau simpla înlocuire a acestora cu replici. Trebuie reamintit însă că ne aflăm în față unui relativ paradox, anume că în lipsa cercetării, datorită stării lor de conservare și a naturii acestui tip de vestigii, existența fizică a galeriilor romane ar fi amenințată, dar în același timp cercetarea științifică a oricărui tip de structură arheologică presupune mai mult sau mai puțin distrugerea iremediabilă a unui context arheologic pentru salvarea informației și recuperarea inventarului arheologic.

Potrivit rezultatelor cercetărilor, recomandărilor și practicilor internaționale în domeniu decizia de a păstra cele mai importante vestigii arheologice miniere subterane din cadrul sitului Roșia Montană *in situ* și, în anumite cazuri, acolo unde din rațiuni legate de starea de conservare a vestigiilor și de cele legate de securitatea accesului publicului, sub forma unor replici fidele este soluția viabilă care servește cel mai bine punerii în valoare a patrimoniului de acest tip.

Până în anul 1999 galeriile romane de la Roșia Montană nu au fost studiate de către specialiști în domeniul arheologiei miniere, deși existența lor era cunoscută de mai bine de 150 de ani. Practic acest tip de vestigii arheologice erau înainte de anul 2000 o necunoscută din perspectiva unei abordări științifice, referirile legate de acestea fiind de cele mai multe ori empirice. Cercetările de arheologie minieră efectuate - începând din anul 1999 și până în prezent - de către o echipă specializată pluridisciplinară de la Universitatea Toulouse Le Mirail (Franța) coordonată de către dr. Beatrice Cauuet au avut în vedere realizarea unui studiu de detaliu asupra acestui tip de vestigii arheologice, respectiv galeriile miniere vechi, de epocă antică și nu numai.

Soluția de rezolvare

Compararea structurilor miniere istorice de la Roșia Montană cu celebrul tablou "Gioconda" pictat de către Leonardo da Vinci, pe care petentul o face este mai mult decât forțată și lipsită de conținut real. În primul rând tabloul pictorului italian renașcentist este o operă de artă, în vreme ce galeriile istorice reprezintă rezultatul unui proiect ingineresc aplicat repetitiv pentru a extrage minereu, caracteristicile celor două „opere” fiind în mod esențial diferite. Spre deosebire de pictura realizată de Leonardo da Vinci, care este păstrată într-un muzeu, în condiții optime de conservare, fiind așadar plasată într-un mediu cu parametri permanenți controlați, rețelele miniere de la Roșia Montană, sunt constant afectate de factori de mediu, antropici și naturali care le "agresează" permanent, având practic o acțiune ireversibilă. Spre deosebire de pictura amintită, care în urma modului de păstrare și al monitorizării de specialitate la care este supusă constant, suferă degradări nule sau minore, galeriile miniere istorice și cele mai recente, atât în urma exploatării lor de-a lungul secolelor, cât și în urma studierii lor, se regăsesc într-o stare avansată de vulnerabilitate în fața factorilor agresivi de mediu din subteran.

În cazul în care nu se iau urgente măsuri, acest patrimoniu, va fi iremediabil pierdut. În această situație, demararea proiectului minier de la Roșia Montană poate contribui în mod semnificativ la conservarea *in situ* a unor lucrări miniere semnificative și ilustrative pentru situl antic *Alburnus Maior* și, de asemenea, prin replicile ce vor fi executate se va putea păstra memoria unor lucrări miniere deosebite care, fie se găsesc în stare avansată de degradare, fie vor continua să se degradeze în lipsa unor măsuri imediate de conservare, costurile acestora calculate de către specialiștii în domeniu ridicându-se la sume extrem de mari. Chiar dacă încetează orice activitate minieră la Roșia Montană, galeriile nu se vor păstra de la sine, fără probleme, încă două mii de ani. Exploatarea minieră intensivă și extensivă, atât în subteran cât și în carieră, prin utilizarea pușcării tradiționale cu exploziv a condus la generarea unui sistem dens de fisuri

care este responsabil de inducerea unei instabilități mari a masivelor de roci în care sunt săpate lucrările miniere. Deoarece lucrările miniere antice au fost realizate, în marea majoritate a cazurilor, în zonele cele mai bogate ale zăcămintului, este firesc ca acestea să fi fost obiectul unor reexploatare miniere de proporții și practic cea mai mare parte a vestigiilor antice a dispărut astfel..

În acest sens, s-a avut în vedere și elaborarea unui studiu de specialitate prin care s-au făcut estimări financiare legate de conservarea integrală și punerea în circuit turistic a galeriilor situate în Masivul Cărnic. Datele conținute în acest studiu sunt prevăzute în broșura informativă anexată, intitulată **Evaluarea costurilor lucrărilor de amenajare a rețelelor miniere istorice din masivul Cărnic**, elaborată de către firma britanică Gifford în colaborare cu firmele Geo-Design și Forkers Ltd.

Cu privire la porțiunile de lucrări miniere romane identificate în cadrul masivului Cărnic și pentru care nu se poate lua în considerare conservarea *in situ* se preconizează, pe lângă realizarea de replici la scară naturală a acestor tipuri de vestigii în cadrul viitorului muzeu al mineritului ce va fi construit în anii viitori la Roșia Montană, și realizarea unui model grafic tridimensional digital al acestor tipuri de structuri miniere istorice. A fost nevoie de cca. 3 ani (2004-2006) de măsurători topografice de detaliu, de prelucrare grafică computerizată, de proiectare grafică digitală și de alte astfel de lucrări speciale pentru realizarea acestui model tridimensional al unor vestigii miniere antice din masivul Cărnic. Acest model urmează să aibă numeroase posibilități de utilizare în scopuri științifice, educaționale și demonstrative, atât legat de perspectiva de dezvoltare muzeală și turistică din zona centului istoric Roșia Montană, cât și prin intermediul site-ului web dedicat promovării valorilor de patrimoniu arheologic de la Roșia Montană și al editării de CD-ROM-uri interactive cuprinzând acest model digital.

În ceea ce privește realizarea de replici ale unor structuri miniere, există astfel de cazuri în diverse țări europene, respectiv, unde astfel de restituiri au fost realizate. Pentru a aminti doar două situații, pot fi menționate **reconstruirea minei romane de la Rio Tinto** (în cadrul muzeului minier de la Rio Tinto, Huelva, Spania care înfățișează o istorie de 5.000 de ani a mineritului în Peninsula Iberică; acest sit constituie poate una dintre cele mai apropiate analogii pentru patrimoniul arheologic minier de la Roșia Montană, inclusiv prin descoperirea, aici, la sfârșitul secolului al XIX-lea a unui sistem de drenare a apelor de mină datând din epoca romană similar celor două cunoscute deja la Roșia Montană în sectoarele miniere Păru Carpeni și Cătălina Monulești) sau **reconstituirea minei de plumb de la Killhope**, Țara Galilor, Marea Britanie.

Pentru informații de sinteză asupra istoricului cercetărilor și al principalelor descoperiri legate de galeriile istorice de la Roșia Montană, precum și pentru a cunoaște concluziile specialiștilor în această chestiune, dar și evaluările făcute pentru realizarea unui traseu turistic dedicat structurilor miniere istorice din masivul Cărnic sau opiniile formulate în anul 2004 de către Edward O'Hara, raportor pe probleme de patrimoniu al Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, vă rugăm să consultați broșurile anexate – Informații de sinteză referitoare la Patrimoniul Roșiei Montane. Informații de detaliu asupra problematicii complexe a studiului lucrărilor miniere vechi de la Roșia Montană, a rezultatelor acestor cercetări și a perspectivelor de punere a lor în valoare, sunt disponibile în Raportul la studiul de evaluare a impactului asupra mediului pentru proiectul Roșia Montană, vol. 6 – Studiu de condiții inițiale, p. 26, 32-53, 79-105.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC

425

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC

Bucuresti, 21.08.2006

Codul intern RMGC unic

MMGA_0918

Propunerea

Firma de arhitectura Opus sustine ca din studiul intocmit de ei a fost extrasa numai o parte si introdusa in studiul de impact si ca partea care era nefavorabila firmei lipseste. Compania sustine ca vina ii apartine domnului Paul Damian, care este reprezentantul unei institutii a statului roman, Muzeul National de Istorie a Romaniei. Cum este posibil ca o institutie a statului roman, in subordinea unui minister, sa falsifice un studiu si, cu rea vointa, sa prezinte datele in favoarea titularului de proiect?

În legătură cu punctul de vedere formulat de către petent referitor la documentul redactat de către S.C. OPUS - Atelier de Arhitectură S.R.L sunt necesare o serie de precizări.

Conform îndrumarului de definire a domeniului evaluării impactului asupra mediului, transmis cu adresa nr. 8070/24.05.2005 („Îndrumar”), emisă de Ministerul Mediului și Gospodăririi Apelor (MMGA) către S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A. (RMGC), se solicita titularului de proiect prezentarea unui Plan de Management pentru Monumentele Istorice și Zonele Protejate din Roșia Montană, ca anexă a raportului la Studiului de Evaluare a Impactului asupra Mediului pentru proiectul Roșia Montană.

Ținând cont de aceste cerințe, titularul de proiect a contractat această lucrare cu Muzeul Național de Istorie a României (MNIR), instituție drept coordonator al tuturor cercetărilor și studiilor de patrimoniu legate de proiectul Roșia Montană, conform prevederilor OMCC nr. 2504/07.03.2001.

Prin contractul de prestări servicii, încheiat între MNIR și RMGC, MNIR, în calitate de consultant de specialitate, reprezentat prin Dr. Paul Damian, director adjunct științific, se angaja ”să pregătească o documentație de specialitate în vederea includerii în cuprinsul Studiului de Evaluare a Impactului asupra Mediului pentru proiectul Roșia Montană, secțiunea Patrimoniu Cultural.” Această documentație de specialitate trebuia întocmită „în conformitate cu standardele românești, europene și internaționale în vigoare pentru studiile de evaluare a impactului asupra mediului.”

Soluția de rezolvare

La rândul său, MNIR a subcontractat S.C. OPUS – Atelier de Arhitectură S.R.L. pentru a realiza „o documentație cu referire exclusivă la zona de studiu a Centrului Istoric Roșia Montană”, practic doar o parte din documentul general solicitat de MMGA prin adresa referitoare la stabilirea îndrumarului de definire a domeniului evaluării. În acest context, OPUS a redactat documentul intitulat “Centru Istoric Roșia Montană – Plan de management al patrimoniului cultural. Redactarea I. Document pentru consultarea părților”.

Ținem să precizăm că redactarea finală a „Planului de management pentru monumentele istorice și zonele protejate din Roșia Montană” a luat în considerare normele editoriale și instrucțiunile enunțate de echipa de elaboratori atestați EIM, coordonată de d-na Marilena Pătrașcu, expert evaluator principal, în scopul de a răspunde cerințelor legale enunțate prin Îndrumar.

Menționăm faptul că evaluarea impactului asupra mediului pentru proiectul exploatării miniere Roșia Montană a fost realizat de către “persoane fizice și juridice independente de titularul [...] proiectului” și “atestată de autoritatea competentă pentru protecția mediului” [1]. “Răspunderea pentru corectitudinea informațiilor puse la dispoziția autorităților competente pentru protecția mediului și a publicului revine titularului [...] proiectului”, iar răspunderea pentru corectitudinea evaluării impactului asupra mediului revine autorilor acesteia [2].

Lista persoanelor fizice și juridice atestate care au participat la realizarea Raportului la Studiul de Evaluare a Impactului asupra Mediului a fost prezentată în capitolele 1 (*Introducere*) și 9 (*Rezumat fără caracter tehnic*). În continuarea listei persoanelor fizice și juridice atestate, care au contribuit la realizarea

Raportului la Studiul de evaluare a impactului asupra mediului, a fost inclusă, ca dovadă a recunoașterii efortului depus, și o listă de persoane fizice și juridice neatestate care au asistat elaboratorii atestați. Responsabilitatea pentru realizarea evaluării impactului de mediu și a corectitudinii interpretării informațiilor prezentate în raport revine însă **doar** “persoanelor fizice atestate la cel mai înalt nivel de competență” și “persoanelor juridice atestate” [3], care au participat la executarea evaluării impactului asupra mediului în baza contractului încheiat cu titularul proiectului și nicidecum consultanților asistenți. **Prin urmare, decizia privind selectarea și utilizarea informațiilor furnizate de către consultanții asistenți, revine de asemenea, experților atestați.**

Semnarea raportului la studiul de evaluare a impactului asupra mediului (sau a “părților” acestuia) de către experții atestați nu este o cerință legală [4].

Pentru clarificările necesare legate de modificările aduse conținutului documentației redactate de către S.C. OPUS – Atelier de Arhitectură S.R.L., vă prezentăm în anexă o comparație a textului predat de către OPUS prin procesul verbal nr. 1007/09.05.2006 către Muzeul Național de Istorie a României, cu forma care a fost publicată în versiunea finală a Raportului de Evaluare a Impactului asupra Mediului, respectiv vol. 33 - Plan de Management pentru Monumentele Istorice și Zonele Protejate din Roșia Montană, care a fost depusă în luna mai 2006 la Ministerul Mediului și Gospodăririi Apelor.

Referințe:

[1] În conformitate cu prevederile Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 195 din 22 decembrie 2005 privind protecția mediului, publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 1.196 din 30 decembrie 2005, aprobată cu modificări prin Legea nr. 265 din 29 iunie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 586 din 6 iulie 2006, art. 21, lit. (a).

[2] Idem 1, art. 21, lit. (d).

[3] Conform art. 5 din Ordinului ministrului agriculturii, pădurilor, apelor și mediului nr. 97 din 18 mai 2004 pentru modificarea și completarea Ordinului ministrului agriculturii, pădurilor, apelor și mediului nr.978/2003 privind Regulamentul de atestare a persoanelor fizice și juridice care elaborează studii de evaluare a impactului asupra mediului și bilanțuri de mediu, publicat în Monitorul Oficial nr. 504 din 4 iunie 2004.

[4] Prevederea privind angajarea, “sub semnătura” **expertului coordinator**, a răspunderii pentru “calitatea studiilor și rapoartelor întocmite”, stipulată în art. 5 (2) din Ordinul ministrului agriculturii, pădurilor, apelor și mediului nr. 978 din 2 decembrie 2003 (publicat în Monitorul Oficial nr. 3 din 5 ianuarie 2004) **a fost eliminată** prin Ordinul ministrului agriculturii, pădurilor, apelor și mediului nr. 97 din 18 mai 2004 (pentru modificarea și completarea Ordinului ministrului agriculturii, pădurilor, apelor și mediului nr.978/2003 privind Regulamentul de atestare a persoanelor fizice și juridice care elaborează studii de evaluare a impactului asupra mediului și bilanțuri de mediu, publicat în Monitorul Oficial nr. 504 din 4 iunie 2004).

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC

437

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC

Deva, 23.08.2006

Codul intern RMGC unic

MMGA_0935

Propunerea

Face observatia ca cei care se impotrivesc proiectului nu sunt interesati si de vestigiile arheologice din apropiere cum sunt, de exemplu:

- treptele romane, unde au fost distruse chiar si portile sau usa de intrare. Aceste vestigii sunt un punct de vizitare, un loc unde se poate face turism daca se doreste.
- izvoarele de apa minerala de la Boholt, langa Deva, existente din timpul romanilor. In momentul de fata se exploateaza intr-un mod intensiv si neprofesional.

Nu s-a vazut nicio luare de atitudine din partea altor organizatii sau ONG-uri, cel putin referitor la cele doua locatii care sunt la fel de faimoase si valoroase pentru patrimoniul cultural.

Roșia Montană (anticul *Alburnus Maior*) nu este singura așezare antică de pe teritoriul României a cărei existență este legată de exploatarea resurselor în antichitate. Există astfel indicii asupra cca. 47 de situri cu caracteristici relativ similare, situate în Transilvania și Banat, dintre care 14, precum Ruda-Brad, Stânița, Bucium – zona Vulcoi Corabia, cele de la Băița – Fizeș, cele din zona Certej – Săcărâmb, cele din zona Baia de Criș, precum și cele din zona Haneș – Almașul Mare au oferit deja date certe asupra unui potențial arheologic comparabil într-o anumită măsură celui al anticului Alburnus Maior, respectiv conținând dovezi legate de exploatarea aurifere, structuri de habitat și elemente de infrastructură asociată. În vreme ce unele dintre situri au fost afectate de dezvoltări recente din ultimii 200 de ani, altele conțin indicii promițătoare care să încurajeze desfășurarea în viitor a cercetărilor arheologice.

În proporție de 80 – 90 % ele sunt sumar sau deloc cercetate. O situație dramatică s-a înregistrat în cazul Zlatnei, anticul *Ampelum*, centrul administrativ al minelor din provincia Dacia, unde, în anii '70, pe locația vestigiilor romane antice s-a construit un obiectiv industrial efectuându-se cercetări de arheologie minimale și nesemnificative în raport cu importanța și semnificația sitului. Practic, informațiile referitoare la acest sit sunt iremediabil pierdute.

Aceeași este situația și pentru o serie de obiective din zona Brad, la care vă referiți dumneavoastră. Referitor la izvoarele de apă minerală de la Boholt nu putem face nici un comentariu, acestea nefăcând obiectul preocupărilor noastre.

Soluția de rezolvare

Oportunitatea cercetării arheologice la Roșia Montană, în contextul acestui proiect minier, a făcut posibilă strângerea mai multor informații cu privire la exploatarea auriferă antică în comparație cu alte situri, de asemenea cunoscute, dar încă necercetate. Datele și informațiile cunoscute până în prezent indică insistent faptul că viitoarele cercetări arheologice desfășurate într-o serie de situri miniere antice din România vor modifica percepția actuală existentă despre Roșia Montană.

Insuficiența cercetării arheologice în aceste situri își găsește explicația într-o serie de factori obiectivi. În primul rând premisele istorico - economice ale zonei în care ele se încadrează, respectiv Munții Apuseni, caracterizate prin preponderența și chiar exclusivitatea specificului industriei extractive. Neîntrerupta activitate minieră, de-a lungul secolelor, a dus la schimbarea configurației inițiale a peisajului prin depuneri rezultate în urma prelucrării primare a minereului sau a excavării galeriilor și a zonelor de exploatare de suprafață. De asemenea, accesul dificil datorat condițiilor specifice arealului montan, precum și, nu în ultimul rând, lipsa unor programe care să aducă finanțările necesare cercetării acestei categorii aparte de situri (investigații de orice tip, fie ele sistematice, fie preventive) sunt tot atâtea cauze care au determinat stadiul actual de cunoaștere și studiere a vestigiilor miniere istorice. În ceea ce privește modalitățile de conservare și de punere în valoare ale acestora, este evident că acestea sunt etape care trebuie precedate în mod obligatoriu de o cercetare metodică de specialitate. În lipsa acestora nu poate fi vorba de luarea unor decizii pertinente și fundamentate pentru o valorificare justă a patrimoniului arheologic.

Prin studiile de specialitate a fost evidențiat faptul că Roșia Montană este importantă prin prisma patrimoniului cultural. De aceea bugetul prevăzut pentru conservarea și restaurarea patrimoniului cultural al Roșiei Montane este de 25 de milioane de dolari, așa cum a fost făcut public în cadrul Studiului de Impact asupra Mediului. Nu trebuie omis nici faptul că până în acest moment, urmând cerințele legale, s-au cheltuit deja la Roșia Montană pentru cercetarea patrimoniului 9 milioane de dolari. În viitor compania și-a asumat obligația de a susține crearea unui **Muzeu modern al Mineritului** cu expoziții de **geologie, arheologie, patrimoniu industrial și etnografic**, precum și amenajarea accesului turistic în galeria **Cătălina-Monulești**, la monumentul de la **Tăul Găuri** și în zona Piatra Corbului.

Ceea ce este preconizat de către RMGC în contextul dezvoltării viitorului proiect minier, este continuarea cercetărilor, publicarea acestora și punerea în valoare a patrimoniului cultural de la Roșia Montană pentru a crea premisele unei dezvoltări turistice pornind de la acest potențial și pentru a nu se ajunge în situațiile pe care le-ați exemplificat dumneavoastră.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 439

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Deva, 23.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_0938

Propunerea Face următoarele observații și comentarii:
Cercetările valorizează patrimoniul. Din surse Gold Corporation se știe că s-au investit 9 mil. dolari și s-a obținut descărcarea arheologică pe mai multe hectare. În timpul cercetărilor nu s-au descoperit așezări omenești și am fost obstructionați în cercetările noastre. Am solicitat datarea cu carbon și mi-a fost refuzată cererea.

Roșia Montană Gold Corporation nu a făcut altceva decât să asigure – conform prevederilor legale în vigoare în România – resursele financiare necesare pentru evaluarea și studierea vestigiilor arheologice prin cercetări arheologice preventive. Organizarea și derularea acestui tip de cercetări s-a realizat prin mijloace specifice și metodologii adaptate realităților unui anumit sit, în cazul nostru, Roșia Montană, care au constatat în:

- Studii de arhivă;
- Perieghetă și evaluare de teren; sondaje arheologice;
- Survol și interpretare aerofoto; imagine satelitară de mare rezoluție;
- Studii de arheologie minieră, topografie subterană și modelare 3D;
- Studii de geofizică;
- Cercetări arheologice ample în zonele cu potențial arheologic identificat – efectuarea de săpături arheologice propriu-zise;
- Studii interdisciplinare – sedimentologie, arheozoologie, palinologie comparată, arheometalurgie, geologie, mineralogie;
- Dată radiocarbon și dendrocronologică;
- Înregistrarea cercetărilor și a rezultatelor acestora într-o bază de date integrată;
- Topografie arheologică în format clasic și digital și elaborarea proiectului GIS; realizarea arhivei foto – clasică și digitală;
- Restaurarea artefactelor;
- Inventarierea și catalogarea digitală a artefactelor;
- Studii de specialitate pentru valorificarea rezultatelor cercetărilor - publicarea de volume științifice, expoziții, site web etc.

Soluția de rezolvare

Toate cercetările arheologice cu caracter preventiv desfășurate la Roșia Montană începând cu anul 2000 și până în prezent, au fost realizate în cadrul unui program complex de cercetare, fiind emise, în conformitate cu prevederile legale, autorizații de săpătură arheologică preventivă. Cercetările arheologice au fost coordonate științific de către Muzeul Național de Istorie a României, la derularea acestora participând un număr de 21 de instituții de specialitate românești și 3 din străinătate. Cercetările derulate în fiecare campanie arheologică sunt autorizate de către Ministerul Culturii și Cultelor (MCC) în baza planului anual de cercetare arheologică aprobat de către Comisia Națională de Arheologie.

Cercetarea arheologică preventivă din perimetrul de dezvoltare a proiectului minier Roșia Montană s-a realizat prin tehnicile specifice, respectiv sondarea tuturor zonelor accesibile și în același timp propice locuirii umane, ținându-se cont de informații bibliografice și de observațiile făcute în cursul campaniilor perieghetice, de studiile geofizice și analizele zborurilor fotogrametrice. Dezvoltarea în suprafață a cercetărilor s-a produs acolo unde realitățile arheologice au impus-o. La Roșia Montană cercetările arheologice au fost efectuate pe zone ample, având un caracter exhaustiv în toate zonele cu potențial arheologic. ASTFEL, TOATE PERIMETRELE PENTRU CARE S-A APLICAT PROCEDURA DE DESCĂRCARE DE SARCINĂ ARHEOLOGICĂ AU FOST CERCETATE. Toate cercetările, începând cu campania din 2004, au fost realizate conform prevederilor legale în vigoare, respectiv OMCC nr.2392 din

06.09.2004 privind instituirea de către MCC a Standardelor și Procedurilor Arheologice.

Conform aceleiași legislații române în vigoare, autori cercetării sunt cei abilitați să propună descărcarea de sarcină arheologică a unui anumit perimetru. În urma procesului complex de cercetare, se întocmește de către arheologi o documentație exhaustivă a zonei investigate, după consultarea căreia, Comisia Națională de Arheologie recomandă sau nu, după caz, eliberarea certificatului de descărcare de sarcină arheologică, care era emis, în cazul cercetărilor arheologice preventive din perioada 2001 – 2006, direct de către Ministerul Culturii și Cultelor sau de serviciile sale deconcentrate.

Afirmația potrivit căreia „În timpul cercetărilor nu s-au descoperit așezări omenești” nu este conformă cu realitatea arheologică. Amintim, în acest sens, că structurile de habitat identificate și cercetate au fost publicate preliminar, după fiecare campanie de cercetări arheologice în *Cronica Cercetării Arheologice din România (CCA)*, precum și în volumul întâi al seriei monografice *Alburnus Maior*. Pentru conformitate vă indicăm punctele în care au fost identificate și cercetate structuri consistente de habitat datate în epocă romană și vă indicăm și reperele bibliografice pentru a vă ușura informarea: Hop-Găuri, Carpeni, Tăul Țapului (CCA 2001 (2002), p. 254-257, nr. 182; 261-262, nr. 185; 264-265, nr. 188; 265-266, nr. 189. *Alburnus Maior I*, 2003, p. 45-80; 81-122; 123-148; CCA 2001 (2002), 257-261; CCA 2003 (2004) ,280-283; *Alburnus Maior I*, 2003, p. 387-431, 433-446, 447-467).

Referitor la solicitarea dumneavoastră pentru efectuarea unei probe C14, menționăm că nu s-a urmat o serie de repere procedurale nici din punct de vedere administrativ, nici profesional. Ca membru în colectivul de cercetare al Muzeului Civilizației Dacice și Romane Deva, trebuia să faceți această cerere responsabilului de sector, în speță dr. Adriana Pescaru Rusu. Conform legislației în vigoare, responsabilul științific al unui șantier arheologic este abilitat să rezolve solicitările venite din partea unui membru al colectivului. Cererea dumneavoastră a fost refuzată întrucât a rămas doar la nivelul unei solicitări verbale, fără să mai întreprindeți în continuare demersurile necesare. Dealtfel, colegii dumneavoastră au solicitat, în anul următor o analiză radiocarbon pe un eșantion de lemn dintr-un mormânt din necropola de la Țarina, urmând procedura profesională, și nu au avut nici o problemă în realizarea acesteia.

În ceea ce privește obstrucționarea cercetărilor, vă rugăm să precizați la ce vă referiți pentru a putea veni în întâmpinarea nelămuririlor dumneavoastră.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC

439

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC

Deva, 23.08.2006

Codul intern RMGC unic

MMGA_0939

Propunerea

Prevederile legale actuale impun un anumit standard pentru conservarea monumentelor. Cate monumente a reusit sa conserve compania?

Ca activități specifice în domeniul conservării monumentelor istorice derulate până în prezent pot fi amintite:

- proiectarea și realizarea șafodajului ridicat la poarta casei M.I. nr. 372 pentru a stopa mișcarea de înclinare înspre în fața a acesteia (Aviz);
- transformarea casei M.I. nr. 392 în spațiu de birouri, cu schimbarea funcțiunii inițiale de spațiu de locuit (Aviz 453/2004);
- obținerea Autorizației de Construire pentru casa nr. 325 conform Legii 422/2001, deși aceasta nu este M.I., dar este situată în frontul central al pieței din Centrul Istoric Roșia Montană (Aviz 25/27.10.2006). Acest imobil va fi restaurat conform normelor legale a Ministerului Culturii și Cultelor și va avea destinația de Centru de informare și spațiu expozițional;
- în momentul de față pentru 11 clădiri monument istoric din zona Piață Roșia Montană, sunt în fază finală de redactare proiectele specializate de restaurare; care vor intra în faza de execuție în cursul anului 2007
- realizarea unei construcții de lemn pentru protejarea și conservarea primară a incintei funerare romane de la Tăul Găuri.

Soluția de rezolvare

Pe de altă parte trebuie amintită zona protejată a Roșiei Montane. Aceasta va avea o suprafață de peste 130 ha și va cuprinde 35 de monumente istorice și alte valori de arhitectură din cadrul acestei localități (restaurate și puse în valoare), aici urmând a fi organizat un modern muzeu al mineritului cu expoziții de geologie, arheologie, etnografie (cu o secție în aer liber), patrimoniu industrial și o importantă componentă subterană localizată în jurul galeriei Cătălina Monulești. În această parte a localității compania va urmări să promoveze dezvoltarea turismului tradițional (pensiuni, mici localuri). În zona estică și sud-estică a centrului vechi se află tăurile istorice: Tăul Mare, Tăul Brazi și Tăul Anghel. În această zonă se poate dezvolta un turism modern, de agrement. Trebuie precizat că niciuna dintre casele monument istoric din cuprinsul proiectului propus de către RMGC nu va fi afectată în mod negativ, respectiv toate cele 41 de clădiri monument istoric vor fi incluse într-un amplu program de reabilitare și restaurare (vezi Studiul de Impact asupra Mediului (vol. 33), respectiv Plan M – Plan de Management al Patrimoniului Cultural, partea II-a – Plan de Management pentru monumente istorice și zonele protejate din Roșia Montană, p. 74-91). Acest program este absolut necesar, dacă se dorește ca aceste case - indiferent de punerea în practică sau nu a proiectului minier - să nu dispară în totalitate, datorită stării avansate de degradare în care se află în prezent.

Compania dorește să protejeze și să promoveze toate aceste lucruri, iar pentru îndeplinirea acestui deziderat, vor fi luate măsuri speciale atât în cuprinsul zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană (restaurare-consolidare-conservare), cât și în perimetrul industrial (utilizarea de tehnici speciale de pușcare, crearea de zone tampon între cele 2 perimetre, monitorizarea continuă a vibrațiilor și adaptarea pușcărilor în funcție de viteza de propagare a undelor etc., dar și reabilitarea și restaurarea propriu-zisă a monumentelor istorice din cuprinsul acesteia). Așa cum s-a afirmat - în mod public - în cadrul Raportului Studiului de Impact asupra Mediului, odată aprobată începerea Proiectului Minier Roșia Montană, toate clădirile cu statut de monument istoric din Roșia Montană, proprietate a RMGC, vor intra într-un program complex de restaurare și conservare. Dacă vor exista imobile monument istoric ce vor rămâne proprietate a diferitelor instituții sau persoane fizice, cu acordul acestora RMGC va contribui integral la restaurarea și a acestor imobile, în acord cu normele de specialitate emise de Ministerul Culturii și Cultelor. Fondurile pe

care compania urmează să le pună la dispoziție în anii următori – în contextul implementării proiectului său – pentru lucrări de conservare, restaurare și întreținere în Zona Protejată Centru Istoric Roșia Montană, cât și pentru clădirile monument istoric situate în afara acesteia se ridică la un total de 3.385.000 dolari SUA (USD).

În conformitate cu Lista Monumentelor Istorice publicată de Ministerul Culturii și Cultelor în Monitorul Oficial Nr. 646 bis, din data de 16.07.2004, în prezent, sunt clasate ca monument istoric 41 de imobile de pe cuprinsul localității Roșia Montană, respectiv două biserici și 39 de case (cod L.M.I. 2004: AB-II-s-B-00269, și apoi de la de la AB-II-m-B-00271 la AB-II-m-B-00311).

Conform legii 422/2001, art. 38 - completată prin legea 259/2006 - obligațiile proprietarilor de imobile monument istoric sunt în primul rând acelea legate de întreținerea monumentelor istorice și nu de restaurarea acestora. Pentru a cunoaște în totalitate aceste obligații, care au fost pe deplin asumate de către RMGC, vă rugăm să consultați broșura anexată.

În momentul de față compania RMGC deține 14 clădiri cu statut de monument istoric. Acestea au fost achiziționate urmând procedurile legale prevăzute de către Legea 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice, modificată, la momentul achiziției imobilele aflându-se în diferite stări de conservare, acest lucru fiind consemnat atât în contractele de vânzare-cumpărare, cât și în diferite imagini realizate de la achiziționarea acestora și până astăzi.

Astfel, RMGC până în prezent și-a îndeplinit obligațiile legale care îi revin ca proprietar de clădiri monument istoric. Prin însușirea și asumarea datelor și concluziilor din *Planul de management pentru monumentele istorice și zonele protejate din Roșia Montană* din cadrul Studiului de impact asupra mediului, RMGC își propune să continue această abordare responsabilă și să asigure fondurile necesare pentru restaurarea și conservarea clădirilor monument istoric și a centrului istoric din Roșia Montană. Toate intervențiile asupra acestor clădiri se vor face în conformitate cu prevederile legale în vigoare și pornind de la concluziile enunțate în studiul de specialitate efectuat de către Universitatea Tehnică de Construcții București - Centrul Național de Inginerie Seismică și Vibrații în perioada 2005-2006 asupra clădirilor de patrimoniu din Roșia Montană.

Pentru mai multe detalii legate de aceste studii și simulări efectuate de către Universitatea Tehnică și IPROMIN pe tema măsurilor specifice de atenuare a impactului pușcărilor asupra clădirilor monument istoric vă rugăm să consultați broșura anexată.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC

439

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC

Deva, 23.08.2006

Codul intern RMGC unic

MMGA_0940

Propunerea

Nu s-au facut cercetari de arheologie industrială. Exista mentiuni din sec.III si cercetarile nu au scos la iveala aspectele culturale.

Soluția de rezolvare

Arheologia industrială, cu excepția conotației pe care o are termenul în accepțiunea de interpretare postprocesualistă, nu este o disciplină în sine. În decursul celor șase ani de cercetare arheologică de teren, în anumite puncte, au fost cercetate o serie de obiective care se încadrează în această categorie, a structurilor de tip industrial. Vă amintim, în acest sens, că structurile de acest tip, identificate și cercetate au fost publicate preliminar, după fiecare campanie de cercetări arheologice în *Cronica Cercetării Arheologice din România*, precum și în volumul întâi al seriei monografice *Alburnus Maior*. Pentru conformitate vă indicăm punctele în care au fost reperate și vă indicăm și reperele bibliografice pentru a vă ușura informarea: Hăbad – La Studentul, Valea Cornei, Tăul Găuri (proprietate Oltean), Jig Văidoaia (proprietate Câmpean) (CCA 2001 (2002), p. 264-265, nr. 188; 263-264, nr. 187. CCA 2002 (2003), pp. 106-107). De asemenea, în cadrul cercetării de subteran, aspectele legate de arheologia industrială nu au fost neglijate și rezultatele cercetării, în stadiul actual, se regăsesc în toate rapoartele de cercetare arheologică preventivă întocmite de către cercetătorii francezi. Nu în ultimul rând, trebuie amintit studiul de arhivă care este indispensabil unui asemenea demers științific. În contextul planificărilor viitoare a publicării rezultatelor cercetării științifice realizate la Roșia Montană, valorificarea informațiilor referitoare la subiectul invocat de dumneavoastră ocupă un loc aparte și va fi tratat pe larg într-o lucrare special dedicată acestei tematici.

În aceeași măsură, în contextul închiderii filialei RoșiaMin au fost studiate și inventariate toate utilajele și obiectele cu posibilă valoare de patrimoniu industrial. Acest demers a fost posibil prin crearea unui colectiv mixt de ingineri minieri români coordonați de către un specialist francez în arheologie minieră. În momentul de față utilajele se află în patrimoniul Mininvest, iar cele reprezentative vor face parte din viitoarea expoziție Roșia Montană.

Referitor la descoperirile din sec. III, în necropolele de la Alburnus Maior, materialul numismatic de după anul 160 este foarte rar, iar din punct de vedere arheologic, în cadrul structurilor de locuire cercetate se constată, în anumite cazuri, o abandonare a acestora (vezi cazul de la Tăul Țapului), probabil în aceeași perioadă. Este cert că, în ultimul sfert al secolului al II-lea ceva se întâmplă cu comunitățile de la Roșia Montană, într-un context încă nu pe deplin clarificat de către istorici, probabil legat de războaiele marcomanice, dar și de condiționarea economică (alegerea unei alte zone de exploatare, având în vedere posibilitatea ca porțiunea de zăcământ exploatabil cu resursele tehnice disponibile la acea vreme să se fi epuizat în perimetrele miniere din Roșia Montană ?) sau de reorganizarea provinciei făcută de către împăratul Marcus Aurelius. De asemenea, nu trebuie ignorată și scoasă din context informația potrivit căreia, în timpul războaielor marcomanice – așa după cum se arată în *Historia Augusta* [1] sau de către Eutropius [2] - Marcus Aurelius a trebuit să scoată la licitație valorile trezoreriei sale pentru a putea să echipeze armata și să refacă temporar finanțele administrației imperiale, fiindcă foarte probabil în zona de la Alburnus Maior exploatarea miniere aurifere au suferit o rupere de ritm semnificativă în această perioadă, fapt dovedit implicit și de ultima dată cronologică furnizată de tăblițele cerate. Opinii în acest sens au fost exprimate de-a lungul timpului de mai mulți istorici precum Th. Momsen [3], G. Téglás [4], C. Daicoviciu [5], S. Mrozek [6], C. Noeske [7], I.I Russu [8], D. Protase [9], Zsolt Visy (în contestația către MMGA, cu privire la Raportul la Studiul de Impact asupra Mediului pentru Proiectul Roșia Montană). Ulterior se știe că situația finanțelor imperiale și a Imperiului în general s-a refăcut, fapt confirmat atât de sursele antice, cât și de cercetările istorice – dacă este să luăm în considerare numai dovezile aduse prin faptul că Marcus Aurelius își va răscumpăra tezaurul și că la sfârșitul războaielor marcomanice vor fi organizate fastuoase celebrări și jocuri la Roma [10], iar succesorul lui - Commodus - va beneficia de

asemenea de ample resurse financiare atunci când și-a celebrat urcarea pe tron [11] sau că în timpul lui Marcus Aurelius *aureus*-ul a avut o greutate de 7,3 gr, pe când în timpul lui Septimius Severus și Caracalla valoarea lui s-a ridicat din nou la 7,8 gr [12], variații ale circulației fiduciare determinate probabil tocmai de criza menționată anterior [13].

În acest context facem trimitere și la unul dintre cele mai interesante izvoare referitoare la domeniul funerar, respectiv *Tăblița Cerată Dacică* Nr. 1. Textul descifrat al acesteia cuprinde declarația (procesul verbal) pentru autodizolvarea asociației de înmormântare (*collegium*) a lui Jupiter Cernenus. Textul surprinde un moment de criză din evoluția societății din anticul Alburnus Maior. Astfel, un colegiu de întrajutorare pentru funeralii- din care inițial făcuseră parte “54 de bărbați” - se autodizolvă din motive generate de scăderea numărului de contribuabili („nu au mai rămas la Alburnus decât 17 oameni”). Consecința a fost diminuarea fondurilor comune și deci “nu mai erau îndeajuns nici pentru înmormântări, nici nu mai are vreun loc (pentru mormânt ???)”. Textul este datat cu precizie 9 februarie 167. Momentul de criză înregistrat cu atare exactitate de izvorul analizat se confirmă prin datele obținute de cercetarea arheologică atât în domeniul funerar, cât și în cel al structurilor de habitat.

Formularea primită în mod oficial de către companie din partea Ministerului Mediului și Gospodăririi Apelor se referă la „sec. III”, dar ne aducem aminte în mod particular că dumneavoastră – în cursul procesului de consultare publică - a-ți făcut referire la evenimentele din secolul XIII. Datorită acestui fapt aducem – într-o notă de subsol – o serie de clarificări legate de acest aspect [14]. Precizăm de asemenea că în contextul evaluării potențialului arheologic efectuate în anul 2000 de către Centrul de Proiectare pentru Patrimoniul Cultural Național (devenit din anul 2002 Institutul Național al Monumentelor Istorice), au fost efectuate - pe de o parte de către Raluca Iosipescu și dr. Sergiu Iosipescu, iar pe de alta de către Cristina Crăciun - o serie de cercetări arheologice preliminare care au identificat urme de locuire medievală (sec. XIII-XVIII) în câteva puncte din cuprinsul localității Roșia Montană, respectiv pe dealul Islazului, în zona Orlea-Tăul Secuilor și la Biserica romano-catolică (în centrul istoric al actualului sat). Având în vedere faptul că zona Centrului Istoric și cea a dealului Islaz nu vor fi afectate de implementarea proiectului minier cercetările arheologice nu au mai continuat după anul 2000, dar potențialul arheologic al acestora a fost semnalat. În cazul masivul Orlea, precizăm faptul că în acest perimetru cercetările arheologice de detaliu sunt planificate pentru perioada 2007-2012.

Referințe:

[1] *Scriptores Historiae Augustae, Vita M. Antonini philosophi, XVII.4-5.*

[2] Eutropius, *Breviarum Historiae Romanae, VIII.12-14.*

[3] CIL III, p. 921.

[4] *Archeologiai Közlemenek, XVI, 1886, p. 43.*

[5] *Les castella Dalmatarum de Dacie. Un aspect de la colonisation et de la romanisation de la province de Dacie, Dacia, n. s. II, 1958, p. 258 – 266.*

[6] *Aspects sociaux et administratifs des mines d'or romaines de Dacie*, în *Apulum VII, 1, 1968, p. 201-208*; *Les prix dans les mines d'or de Dacie au II-ème siècle de n.è.*, în *Apulum IX, 1971, p. 443-452* ; *Die Goldbergwerke im römischen Dazien*, în *ANRW, II, 6, 1977, p. 95 – 109.*

[7] *Istoria românilor, vol. II, ed. Academiei Române, București, 2001, p. 178.*

[8] *Inscripțiile Daciei Romane (IDR), vol. I, ed. Academiei Române, București 1975, p. 175*

[9] *Istoria românilor, vol. II, ed. Academiei Române, București, 2001, p. 178.*

[10] Eutropius, *Breviarum Historiae Romanae, VIII.12-14.*

[11] Herodian, *Historia de imperio post Marcum, I.7.1.-4.*

[12] *Aspects sociaux et administratifs des mines d'or romaines de Dacie, Apulum VII, 1, 1968, p. 310.*

[13] Vezi M. Rostovtzev, *The Social and Economic History of the Roman Empire*, Oxford, 1926; R. D. Johns, *The Economy of the Roman Empire*, Cambridge, 1982.

[14] În acest caz vă putem comunica următoarele: pentru perioada epocii migrațiilor și a evului mediu timpuriu în ceea ce privește Roșia Montană nu există dovezi arheologice sau documentare. După retragerea aureliană din provincia Dacia, la sfârșitul sec. III p. Chr. este posibil ca în zona munților Apuseni să fi continuat să existe o serie întreagă de comunități umane, implicate în mai mică sau mai mare măsură în activități miniere. Mai multe descoperiri arheologice din zone învecinate, precum cele de la Alba Iulia, Cluj-Napoca sau Turda, atestă clar continuitatea de locuire în spațiul intracarpatic, dar în același timp nu se pot face decât o serie de presupuneri - în absența oricăror date certe - asupra secolelor IV - XII în ceea ce privește situația de la Roșia Montană.

Două mențiuni documentare deschid istoria perioadei medievale, una din 1238 și alta din 1271, prin care sunt atestate activități miniere în masivul Cărnic conduse de coloniștii sași de la Ighiu și Cricău. În aceste documente nu este desemnată localitatea Roșia Montană așa cum o înțelegem astăzi, ci se face referire la toponime precum Chernech sau Terra Obruth. Foarte probabil această informație istorică trebuie interpretată în sensul că așezarea minieră de epocă medievală era un important centru compus din mici cătune situate la poalele masivului Cărnic, teritoriu aflat în zona administrativă a orașului Abrud.

Trebuie precizat că pentru perioada secolelor XIII - XVI există o seamă de confuzii de localizare a toponimelor desemnând Abrudul și Zlatna, foarte probabil confuzia provenind din denumirea germană a acestor localități respectiv Abrud (magh. Abrudbánya, germ. Großschlatten) și Zlatna (germ. Schlatten, nume derivat din limba slavă, zoloto însemnând aur). Astfel regiunea minieră Abrud - Roșia Montană - Zlatna (cu împrejurimile) făcea parte din cel mai vechi comitat din Transilvania, care își avea reședința la Alba. Numele ținutului a fost însă dat - pentru mult timp - de localitatea Abrud, care a deținut o vreme o anumită importanță administrativ-politică. Prin urmare până spre sfârșitul secolului al XVI-lea zona Roșia Montană nu era identificată în mod distinct în cadrul orașului Abrud.

Premisele unei dezvoltări a așezării medievale din zona Roșiei Montane de astăzi ar putea fi identificate în decizia regelui Carol Robert de Anjou, din anii 1327-1328 de transferare a acestui domeniu minier din proprietatea coroanei în cea a feudalilor locali, care a avut ca urmare dezvoltarea zonei miniere în ansamblu. Seria de reforme și legi care reglementează mineritul în vremea regatului medieval al Ungariei și mai apoi a principatului Transilvaiei au stimulat dezvoltarea mineritului aurifer și la nivel administrativ (cf. opiniilor exprimate de către istoricii V. Wollmann și P. Binder într-o serie de lucrări publicate în anii '80 ai secolului trecut).

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC

439

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC

Deva, 23.08.2006

Codul intern RMGC unic

MMGA_0941

Propunerea

S-a întocmit un studiu etnografic în zona Bucium, iar zona Roșia Montană avea 5000 de locuitori în anul 1903, ceea ce Deva nu avea.

La Roșia Montană s-au păstrat, de-a lungul timpului, o serie de tradiții locale practicate cândva de această comunitate de mineri. Două dintre obiectivele de cercetare din cadrul Programului Național de Cercetare Alburnus Maior au vizat elaborarea unui studiu etnografic al zonei Roșia Montană - Abrud - Corna, cât și elaborarea unui studiu de istorie orală a zonei. Astfel, în perioada 2001-2004, sub coordonarea unor specialiști de la Muzeul Național al Satului "Dimitrie Gusti" a fost efectuată o amplă cercetare etnografică a zonei Roșia Montană - Abrud - Corna, dublată în anii 2001-2002 și de realizarea unei ample serii de interviuri de istorie orală de către Societatea Română de Radiodifuziune prin Centrul de Istorie Orală "Gheorghe Brătianu", București (SRR - CIO). Detalii despre principalele metode de cercetare și rezultatele acestor studii sunt publicate - în mod rezumativ - în Raportul de Evaluare a Impactului asupra Mediului, vol. 6 - Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural, p. 26-27, 53, 55-65, 106-111.

Aceste tradiții locale - multe transmise oral din generație în generație - reprezintă o parte semnificativă a patrimoniului cultural intangibil al localității. Arhiva de istorie orală conține înregistrări digitale cu interviuri, fiind până în prezent singura arhivă de acest fel care se referă la patrimoniul industrial și la tradițiile de viață ale unei comunități de mineri cu o îndelungată existență în Transilvania. Modul în care localnicii din Roșia Montană celebrează festivaluri și ceremonii, diferă într-o anumită măsură de restul așezărilor rurale din Transilvania. Acest fapt poate fi explicat prin diversitatea etnică și religioasă existentă la Roșia Montană, diversele populații fiind atrase aici de existența rezervelor de aur. La sfârșitul secolului al XIX-lea și în primele decenii ale secolului XX, Roșia Montană a fost cu siguranță una dintre cele mai importante așezări miniere din cuprinsul Apusenilor.

Soluția de rezolvare

Rezultatele cercetărilor etnografice din zona Roșia Montană - Abrud - Corna din anul 2001, au fost publicate într-un prim volum al seriei monografice *Alburnus Maior - Anthropos* în anul 2004, fiind planificate să apară încă două volume dedicate acestei tematici.

În ceea ce privește numărul de locuitori care va fi existat acum circa 100 de ani în zona Roșia Montană, în acest volum, la pag. 22-23, se precizează că: „În conformitate cu recensămintele efectuate la sfârșitul secolului al XIX-lea, în localitatea Roșia Montană se aflau în anul 1880, 758 gospodării la o populație de 3.439 locuitori, iar în Corna existau 215 gospodării la o populație de 770 locuitori. În anul 1956, după naționalizare, în Roșia Montană erau 2.371 de locuitori, iar în Corna 341; se observă o scădere drastică a numărului de locuitori, datorită părăsirii localității Roșia Montană de către mineri și familiile lor, iar pentru localitatea Corna, datorită faptului că la 10.01.1956, cătunul Bunta este declarat sat și recenizat separat, documentele semnaleză numai 149 de locuitori. Depopularea așezărilor este un fenomen care a continuat până în prezent, astfel că la recensământul din 1992 Roșia Montană avea 1.556 locuitori cu 621 gospodării, Corna avea 358 locuitori cu 123 gospodării, iar Bunta - 41 locuitori cu 14 gospodării. Conform datelor statistice furnizate de Consiliul local al comunei Roșia Montană, între anii 1997 - 2000 se constată că atât satul Roșia Montană, cât și satul Corna înregistrează o relativă stabilitate a locuirii (între 641 - 638 gospodării la Roșia Montană și 128 - 123 gospodării la Corna). În prezent, parte din aceste gospodării sunt părăsire, parte funcționează ca locuințe de vacanță sau au fost închiriate ca spații comerciale". De asemenea date despre structura demografică a zonei sunt cuprinse și într-o lucrare referitoare la monumentele din Valea Arieșului, publicată în anul 2001 [1].

Toate aceste valori și resurse culturale, la care se adaugă un important fond de imagini de arhivă, constituie un potențial semnificativ ce poate fi valorificat în cadrul viitorului muzeu de la Roșia Montană,

acesta urmând să aibă secții dedicate geologiei, arheologiei, istoriei și etnografiei. Compania consideră că prin construirea noului centru cultural și a muzeului mineritului în Roșia Montană, va crea o oportunitate deosebită pentru conservarea și valorificarea elementelor de patrimoniu etnografic și a datelor de istorie orală a Roșiei Montane. Mai mult decât atât, comunitatea va fi încurajată, astfel încât să fie direct și activ implicată în luarea deciziilor legate de conservarea și valorificarea moștenirii culturale și a tradițiilor lor.

Referință:

[1] Ioan Opriș, Mihaela Bodea-Bonfert, Marius Porumb – *Monumente istorice de pe Valea Arieșului*, ed. Oscar Print, 2001, p. 23-24, 123-124.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC

452

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC

Deva, 23.08.2006

Codul intern RMGC unic

MMGA_0959

Propunerea

În ultimii 35 de ani distrugerile arheologice au fost imense, cetatea a dispărut și roșienii pot să spună lucrul acesta, ceea ce n-a fost amintit nicaieri.

Eventualele distrugerile arheologice care vor fi survenit înainte de inițierea de către RMGC a proiectului minier Roșia Montană, au drept cauză principală faptul că până în anul 1999 aici nu au fost efectuate cercetări de arheologie propriu-zise, practic investigarea și evaluarea științifică a potențialului arheologic de suprafață și subteran începând abia din acel moment. Doar în contextul schimbărilor aduse de legislația românească în domeniul protejării patrimoniului arheologic (OG 43/2000), cât și în contextul cercetărilor prilejuite de implementarea Proiectului Minier Roșia Montană de către RMGC, a început să fie acordată atenția adecvată vestigiilor de patrimoniu arheologic din această zonă. Aceste lucruri sunt evidente și în planurile de urbanism propuse de către companie, în care zonele identificate ca importante din punct de vedere al patrimoniului sunt tratate ca zone protejate.

Astfel până în anul 2000, pe baza tuturor informațiilor provenite din descoperiri arheologice întâmplătoare și pornind de la cercetarea textelor tăblițelor cerate, încă de la mijlocul secolului XIX, despre antichitatea *Alburnus Maior* se conturase o imagine, relativ livrescă, dar din care nu lipseau anumite încercări de topografie arheologică. Sintetizând toate aceste informații, în *Repertoriul Arheologic al județului Alba* (1995) erau prezentate următoarele date cu privire la galeriile miniere romane:

- în decursul sec. XVIII-XX, cu prilejul lucrărilor miniere au fost semnalate o serie de artefacte datate în epoca romană (cu mențiunea că multe dintre acestea nu aveau un loc precis al descoperirii, adesea acestea fiind numai semnalate, iar altele fiind chiar dispărute pe parcursul timpului, nefiind vorba așadar de o tratare metodică și profesionistă a acestor bunuri de patrimoniu mobil);
- la sud, est și nord de minele moderne au fost identificate porțiuni de lucrări miniere, datate tot în epoca romană, dar care nu au beneficiat de o cercetare științifică adecvată;
- exploatarea aurifere de epocă romană, ținându-se cont mai ales de locul de descoperire al tăblițelor cerate, erau semnalate în preajma așezării civile pe dealurile Cetate, Cărnăc, în galeria Ecaterina Monulești (Cătălina-Monulești), masivele Letea (Lety) și Rotunda;
- se făcea precizarea că pe dealul „Cetatea Mică” pare să fi fost exploatat fierul în epoca romană, fără a exista nici un argument arheologic.

Soluția de rezolvare

Ca urmare, până la începutul anului 2000, despre Roșia Montană ca sit antic minier de epocă romană se putea spune că este o zonă cu potențial arheologic semnificativ, în care nu se efectuaseră săpături arheologice propriu-zise, necesare pentru a contura în detaliu diversele elemente componente și caracteristici, precum și localizarea și distribuția spațială a zonelor de habitat, a ariilor funerare, cât și a vestigiilor miniere antice din cadrul sitului.

În cadrul Raportului de Evaluare a Impactului asupra Mediului pentru Proiectul Roșia Montană, atât în vol. 6 – Studiu de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural, cât și în vol. 32 – Plan de management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, se fac referiri la distrugerea vestigiilor arheologice ce vor fi existat în masivul Cetate. Astfel începând cu anii 1970, în perioada comunistă, au fost efectuate lucrări de exploatare în cariere deschise în masivele Cetate și Cărnăc, aceste cariere și infrastructura industrială asociată acestora distrugând – fără nici o cercetare de specialitate prealabilă – importante vestigii, în principal celebrele „Curți romane” și „Fereastra împăratului”. În contextul realizării studiilor premergătoare documentației necesare pentru Evaluare a Impactului asupra Mediului pentru Proiectul Roșia Montană a fost elaborat un istoric al cercetărilor istorico-arheologice din zona Roșia Montană

înainte de anul 2000 (vezi vol. 6 – Studiu de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural, Anexa F, p. 157-163), cât și un inventar al descoperirilor arheologice întâmplătoare înainte de anul 2000 (vezi vezi vol. 6 – Studiu de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural, Anexa G, p. 164-167).

Tocmai pentru a preveni orice pierdere ireversibilă a unor elemente de patrimoniu arheologic din această zonă, începând cu anul 2000 s-au desfășurat aici cercetări preliminare, iar în baza rezultatelor acestora în anul 2001, Ministerul Culturii și Cultelor a instituit Programul Național de Cercetare “Alburnus Maior” prin OMCC nr. 2504 din 07.03.2001, acesta desfășurându-se în conformitate cu prevederile Legii nr. 378/2001 (completată ulterior prin Legea nr. 462/2003 și respectiv Legea nr. 258/2006).

În acest context, în ceea ce privește masivul Cetate și vestigiile care vor fi existat acolo până în 1970, a fost constituită o arhivă de fotografii de epocă, dublată de o cercetare de arhivă, iar pornind de la acestea au fost efectuate cercetări arheologice de suprafață și subteran care au permis reconstituirea unei imagini asupra modului în care va fi fost exploatată zona în perioada antică. Rezultatele acestora sunt sintetizate în cadrul vol. 6 - Studiu de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural, p. 68-69, 71-73, 77, 83-85.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC

460

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC

Arad, 25.08.2006

Codul intern RMGC unic

MMGA_0981

Propunerea

Face următoarele observații și comentarii:

Isi exprima dezacordul fata de metodele folosite la exploatare, nu fata de proiectul in sine. Este impotriva distrugerii vetrei cultural-istorice a zonei, a cimitirelor si a altor tezaure cu buldozerul si explozibilul. Exista metode de exploatare tip sare, chiar in zona: se fac galerii mai mari si se exploateaza in cupole cu picioare de sustinere.

De la bun început trebuie subliniat că implementarea proiectului minier nu presupune distrugerea și abandonarea valorilor de patrimoniu din cuprinsul comunei Roșia Montană, respectiv a vetrei cultural-istorice a acestei zone. În urma cercetărilor efectuate între anii 2000-2006 au fost delimitate mai multe zone care cuprind concentrări semnificative de valori de patrimoniu, pentru acestea instituindu-se limite de protecție.

Practic, în zona masivelor Cetate, Cârnic, Jig și Orlea, amplasate în partea superioară a văii Roșiei și respectiv a văii Corna, în raza administrativă a comunei Roșia Montană, erau cunoscute o serie de descoperiri arheologice întâmplătoare – monumente epigrafice, piese de arhitectură funerară - care furnizau suficiente indicii pentru a presupune existența unor situri arheologice. Celelalte valori de patrimoniu ale Roșiei Montane – tăurile, clădirile monument istoric, tradițiile și obiceiurile – erau în general cunoscute, dar abia în anul 2001 Ministerul Culturii și Cultelor a decis abordarea într-o manieră unitară a acestei problematice complexe.

Astăzi, după cercetări ample desfășurate în ultimii 7 ani, sunt bine cunoscute natura, caracteristicile și distribuția valorilor de patrimoniu – situri arheologice, clădiri monument istorice, precum și bisericile și cimitire din zona Roșia Montană. Cercetările și studiile au permis conturarea unei imagini cuprinzătoare a valorilor de patrimoniu cultural și a zonelor cu semnificație spirituală, cât și adoptarea unor măsuri specifice în ceea ce privește protejerea acestora. Astfel, în momentul de față s-au stabilit zonele unde poate fi dezvoltat proiectul minier și perimetrele cu valori de patrimoniu, delimitate sub forma unor zone protejate. Acestea sunt:

Soluția de rezolvare

- în masivul Cârnic – exploatări antice de suprafață și subteran din zona Piatra Corbului, situată în zona de sud-vest a masivului;
- în masivele Lety – Coș – galeria Cătălina Monulești, cuprinzând inclusiv un sistem roman de drenare a apelor de mină;
- în masivul Văidoaia - vestigiile exploatărilor antice de suprafață din zona central sudică a masivului;
- în masivul Orlea – sectorul minier Păru-Carpeni, cuprinzând inclusiv un sistem roman de drenare a apelor de mină și porțiunile de exploatare minieră antică deservite de acesta;
- rezervația arheologică de pe dealul Carpeni, cuprinzând vestigii de habitat antic și o zonă funerară;
- monumentul funerar de la Tăul Găuri;
- Centrul istoric Roșia Montană, care va avea o suprafață de cca. 130 ha și cuprinde 35 de case monument istoric și unele dintre cele mai importante tăuri construite în perioada tereziană.

Trebuie, de asemenea, spus că galeria Cătălina va fi amenajată ca muzeu subteran, fiind păstrate *in situ* vestigiile miniere din perioada romană. Mai mult decât atât, aici vor fi realizate, la scara 1:1, o serie de reconstituiri ale tronsoanelor de galerii a căror tipologie nu a fost surprinsă în original în Cătălina, urmându-se practici acceptate și adoptate în mai multe cazuri în Europa.

Ținând cont de importanța patrimoniului cultural de la Roșia Montană și de prevederile legale în vigoare, S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A. a alocat în perioada 2001-2006 un buget pentru cercetarea patrimoniului de peste 10 milioane USD. Mai mult decât atât, ținând cont de rezultatele cercetărilor, de opiniile specialiștilor și deciziile autorităților competente, bugetul prevăzut de către companie pentru cercetarea, conservarea și restaurarea patrimoniului cultural al Roșiei Montane în viitorii ani, în condițiile implementării proiectului minier, este de 25 de milioane USD, așa după cum a fost făcut public în Studiul de Impact asupra Mediului în mai 2006 (vezi Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 32, Plan de Management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 78-79). Astfel, se are în vedere continuarea cercetărilor în zona Orlea, dar în special crearea unui **Muzeu modern al Mineritului** cu expoziții de **geologie, arheologie, patrimoniu industrial și etnografic**, amenajarea accesului turistic în galeria **Cătălina-Monulești** și la monumentul de la **Tău Găuri**, precum și **conservarea și restaurarea celor 41 de clădiri monument istoric și a zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană**.

În ceea ce privește bisericile și cimitirele precizăm că:

- din cele 10 lăcașe de cult din Roșia Montană și Corna, vor afectate de dezvoltarea proiectului minier numai cele 4 situate în valea Cornei, cele 6 de pe valea Roșiei vor fi păstrate integral;
- dintre cele doisprezece (12) cimitire existente în comuna Roșia Montană, șase urmează să fie afectate de implementarea Proiectului, și va fi necesară relocarea a cca. 410 morminte.

Toate aceste angajamente, asumate public de către companie, sunt prezentate pe larg în cadrul Raportului la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 33, Plan de Management pentru patrimoniul cultural.

În ceea ce privește informațiile de detaliu cu privire la principalele vestigii arheologice, monumentele istorice, dar și o serie de considerații cu privire la protejarea acestora și măsurile specifice preconizate de planurile de management, vă rugăm să consultați anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”.

Domeniul	ARCHAEOLOGY
Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC	460
Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC	Arad, 25.08.2006
Codul intern RMGC unic	MMGA_0983
Propunerea	<p>Considera ca oricine isi poate vinde bunurile (casa, masina etc.), dar nimeni nu are drept de proprietate asupra tezaurului natural si a patrimoniului cultural. Rosia Montana apartine natiunii romane. Este primul document istoric atestat in aceasta tara, Alburnus Maior. Cine si-ar mai vinde patrimoniul cultural-istoric? Nimeni.</p>
Soluția de rezolvare	<p>De la bun început trebuie subliniat că implementarea proiectului minier nu presupune distrugerea și abandonarea valorilor de patrimoniu din cuprinsul comunei Roșia Montană, respectiv a vetrei cultural-istorice a acestei zone. În urma cercetărilor efectuate între anii 2000-2006 au fost delimitate mai multe zone care cuprind concentrări semnificative de valori de patrimoniu, pentru acestea instituindu-se limite de protecție.</p> <p>Practic în zona masivelor Cetate, Cârnic, Jig și Orlea, amplasate în partea superioară a văii Roșiei și respectiv a văii Corna, în raza administrativă a comunei Roșia Montană, erau cunoscute o serie de descoperiri arheologice întâmplătoare – monumente epigrafice, piese de arhitectură funerară - care furnizau suficiente indicii pentru a presupune existența unor situri arheologice. Celelalte valori de patrimoniu ale Roșiei Montane – tăurile, clădirile monument istoric, tradițiile și obiceiurile – erau în general cunoscute, dar abia în anul 2001 Ministerul Culturii și Cultelor a decis abordarea într-o manieră unitară a acestei problematice complexe.</p> <p>Astăzi, după cercetări ample desfășurate în ultimii 7 ani, sunt bine cunoscute natura, caracteristicile și distribuția valorilor de patrimoniu – situri arheologice, clădiri monument istorice, cât și a bisericilor și cimitirelor din zona Roșia Montană. Cercetările și studiile au permis conturarea unei imagini cuprinzătoare a valorilor de patrimoniu cultural și a zonelor cu semnificație spirituală, dar și adoptarea unor măsuri specifice în ceea ce privește protejarea acestora. Astfel, în momentul de față s-au stabilit zonele unde poate fi dezvoltat proiectul minier și perimetrele cu valori de patrimoniu, delimitate sub forma unor zone protejate. Acestea sunt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • în masivul Cârnic – exploatări antice de suprafață și subteran din zona Pietra Corbului, situată în zona de sud-vest a masivului; • în masivele Lety – Coș – galeria Cătălina Monulești, cuprinzând inclusiv un sistem roman de drenare a apelor de mină; • în masivul Văidoaia - vestigiile exploatărilor antice de suprafață din zona central sudică a masivului; • în masivul Orlea – sectorul minier Păru-Carpeni, cuprinzând inclusiv un sistem roman de drenare a apelor de mină și porțiunile de exploatare minieră antică deservite de acesta; • rezervația arheologică de pe dealul Carpeni, cuprinzând vestigii de habitat antic și o zonă funerară; • monumentul funerar de la Tăul Găuri; • Centrul istoric Roșia Montană, care va avea o suprafață de cca. 130 ha și cuprinde 35 de case monument istoric și unele dintre cele mai importante tăuri construite în perioada tereziană. <p>Trebuie, de asemenea, spus că galeria Cătălina va fi amenajată ca muzeu subteran, fiind păstrate <i>in situ</i> vestigiile miniere din perioada romană. Mai mult decât atât, aici vor fi realizate, la scara 1:1, o serie de reconstruiri ale tronsoanelor de galerii a căror tipologie nu a fost surprinsă în original în Cătălina, urmându-se practici acceptate și adoptate în mai multe cazuri în Europa.</p> <p>Ținând cont de importanța patrimoniului cultural de la Roșia Montană și de prevederile legale în vigoare,</p>

S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A. a alocat în perioada 2001-2006 un buget pentru cercetarea patrimoniului de peste 10 milioane USD. Mai mult decât atât, ținând cont de rezultatele cercetărilor, de opiniile specialiștilor și deciziile autorităților competente, bugetul prevăzut de către companie pentru cercetarea, conservarea și restaurarea patrimoniului cultural al Roșiei Montane în viitorii ani, în condițiile implementării proiectului minier, este de 25 de milioane de USD, după cum a fost făcut public în Studiul de Impact asupra Mediului în mai 2006 (vezi Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 32, Plan de Management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 78-79). Astfel, se are în vedere continuarea cercetărilor în zona Orlea, dar în special crearea unui **Muzeu modern al Mineritului** cu expoziții de **geologie, arheologie, patrimoniu industrial și etnografic**, amenajarea accesului turistic în galeria **Cătălina-Monulești** și la monumentul de la **Tău Găuri**, dar și **conservarea și restaurarea celor 41 de clădiri monument istoric și a zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană**.

Roșia Montană (anticul *Alburnus Maior*) nu este cea mai veche așezare atestată documentar din România (de exemplu putând fi citate în acest sens cetățile grecești Histria, Tomis și Callatis de pe litoralul Mării Negre) cum nu este nici cea mai spectaculoasă așezare romană din provincia Dacia. Oportunitatea cercetării arheologice la Roșia Montană, în contextul acestui proiect minier, a făcut posibilă strângerea mai multor informații cu privire la exploatarea auriferă antică în comparație cu alte situri, de asemenea, cunoscute, dar încă necercetate (Brad-Săcărâmb, Zlatna-Almaș, Bucium).

În ceea ce privește bisericile și cimitirele precizăm că:

- din cele 10 lăcașe de cult din Roșia Montană și Corna, vor afectate de dezvoltarea proiectului minier numai cele 4 situate în valea Cornei, cele 6 de pe valea Roșiei vor fi păstrate integral
- dintre cele doisprezece (12) cimitire existente în comuna Roșia Montană, șase urmează să fie afectate de implementarea Proiectului, și va fi necesară relocarea a cca. 410 morminte.

În ceea ce privește informațiile de detaliu cu privire la principalele vestigii arheologice, monumentele istorice, cât și o serie de considerații despre protejarea acestora și măsurile specifice preconizate de planurile de management, vă rugăm să consultați anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”.

Toate aceste angajamente asumate public de către companie sunt prezentate pe larg în cadrul Raportului la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 33, Plan de Management pentru patrimoniul cultural.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 465

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Arad, 25.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_0991

Propunerea Cum vorbește compania despre pastrarea patrimoniului cultural, când casa Mariei Botis Ciobanu (poeta motilor) a fost demolată? Se demolează biserici, cimitire, care - sustine RMGC - se vor reface.

Casa poetei moșilor, Maria Botiș Ciobanu, aflată în partea inferioară a văii Roșiei, a fost demolată în a doua jumătate a sec. XX. Acest fapt este amintit în lucrarea A. Sintimbreanu, *Roșia Montană, Alburnus Maior, Cetatea de scaun a aurului românesc*, 2004, Ediția a II, compania RMGC nefiind responsabilă în niciun fel pentru aceste evenimente.

De la bun început trebuie subliniat că implementarea proiectului minier nu presupune distrugerea și abandonarea valorilor de patrimoniu din cuprinsul comunei Roșia Montană, respectiv a vetrei cultural-istorice a acestei zone. În urma cercetărilor efectuate între anii 2000-2006 au fost delimitate mai multe zone care cuprind concentrări semnificative de valori de patrimoniu, pentru acestea instituindu-se limite de protecție.

Practic în zona masivelor Cetate, Cărnice, Jig și Orlea, amplasate în partea superioară a văii Roșiei și respectiv a văii Corna, în raza administrativă a comunei Roșia Montană, erau cunoscute o serie de descoperiri arheologice întâmplătoare – monumente epigrafice, piese de arhitectură funerară - care furnizau suficiente indicii pentru a presupune existența unor situri arheologice. Celelalte valori de patrimoniu ale Roșiei Montane – tăurile, clădirile monument istoric, tradițiile și obiceiurile – erau în general cunoscute, dar abia în anul 2001 Ministerul Culturii și Cultelor a decis abordarea într-o manieră unitară a acestei problematice complexe.

Soluția de rezolvare

Astăzi, după cercetări ample desfășurate în ultimii 7 ani, sunt bine cunoscute natura, caracteristicile și distribuția valorilor de patrimoniu – situri arheologice, clădiri monument istorice, cât și a bisericilor și cimitirelor din zona Roșia Montană. Cercetările și studiile au permis conturarea unei imagini cuprinzătoare a valorilor de patrimoniu cultural și a zonelor cu semnificație spirituală, dar și adoptarea unor măsuri specifice în ceea ce privește protejerea acestora. Astfel, în momentul de față s-au stabilit zonele unde poate fi dezvoltat proiectul minier și perimetrele cu valori de patrimoniu, delimitate sub forma unor zone protejate. Acestea sunt:

- în masivul Cărnice – exploatări antice de suprafață și subteran din zona Pietra Corbului, situată în zona de sud-vest a masivului;
- în masivele Lety – Coș – galeria Cătălina Monulești, cuprinzând inclusiv un sistem roman de drenare a apelor de mină;
- în masivul Văidoaia - vestigiile exploatărilor antice de suprafață din zona central sudică a masivului;
- în masivul Orlea – sectorul minier Păru-Carpeni, cuprinzând inclusiv un sistem roman de drenare a apelor de mină și porțiunile de exploatare minieră antică deservite de acesta;
- rezervația arheologică de pe dealul Carpeni, cuprinzând vestigii de habitat antic și o zonă funerară;
- monumentul funerar de la Tăul Găuri;
- Centrul istoric Roșia Montană, care va avea o suprafață de cca. 130 ha și cuprinde 35 de case monument istoric și unele dintre cele mai importante tăuri construite în perioada tereziană.

Trebuie, de asemenea, spus că galeria Cătălina va fi amenajată ca muzeu subteran, fiind păstrate *in situ* vestigiile miniere din perioada romană. Mai mult decât atât, aici vor fi realizate, la scara 1:1, o serie de

reconstituiri ale tronsoanelor de galerii a căror tipologie nu a fost surprinsă în original în Cătălina, urmându-se practici acceptate și adoptate în mai multe cazuri în Europa.

Ținând cont de importanța patrimoniului cultural de la Roșia Montană și de prevederile legale în vigoare, S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A. a alocat în perioada 2001-2006 un buget pentru cercetarea patrimoniului de peste 10 milioane USD. Mai mult decât atât, ținând cont de rezultatele cercetărilor, de opiniile specialiștilor și deciziile autorităților competente, bugetul prevăzut de către companie pentru cercetarea, conservarea și restaurarea patrimoniului cultural al Roșiei Montane în viitorii ani, în condițiile implementării proiectului minier, este de 25 de milioane USD, după cum a fost făcut public în Studiul de Impact asupra Mediului în mai 2006 (vezi Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 32, Plan de Management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 78-79). Astfel, se are în vedere continuarea cercetărilor în zona Orlea, dar, în special, crearea unui **Muzeu modern al Mineritului** cu expoziții de **geologie, arheologie, patrimoniu industrial și etnografic**, amenajarea accesului turistic în galeria **Cătălina-Monulești** și la monumentul de la **Tăul Găuri**, dar și **conservarea și restaurarea celor 41 de clădiri monument istoric și a zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană**.

Din totalul de 10 biserici și case de rugăciune cuprinse în perimetrul satelor Roșia Montană și Corna vor fi afectate cele două biserici și cele două case de rugăciune din satul Corna. Trebuie spus ca au fost luate în calcul până în momentul de față toate opțiunile și acolo unde a fost posibil au fost modificate amplasamentele obiectivelor industriale, pentru ca impactul asupra bisericilor și cimitirelor să fie cât mai redus. Acestea nu vor rămâne sub iazul de decantare ci vor fi strămutate acolo unde vor dori comunitățile. Niciuna dintre aceste construcții nu este clasată ca monument istoric.

Pe valea Cornei, Bisericile vor fi afectate de construcția iazului de decantare. Dintre acestea, Biserica Greco-Catolică a fost abandonată de enoriași, iar, în momentul de față, se slujește doar la ocazii speciale. În aceste condiții, în contextul în care acestea nu vor mai fi accesibile pentru organizarea de servicii religioase, se are în vedere construirea unor noi lăcașe de cult în zona noii localități de la Piatra Albă, în conformitate cu necesitățile și voința enoriașilor. În cazul celorlalte două case de rugăciune, există un acord amiabil între reprezentanții acestor culte și compania noastră, în ceea ce privește termenii relocării și despăgubirea lor. Toate celelalte biserici și case de rugăciune nu vor fi afectate de către dezvoltarea proiectului minier.

Un număr de 410 morminte, dintr-un total de 1905 morminte situate în zona de dezvoltare industrială a viitorului proiect minier și în cadrul Zonei Protejate centru Istoric Roșia Montană, vor fi relocate. Mutarea mormintelor afectate se va face numai în conformitate cu prevederile legale, în acord cu dorințele moștenitorilor direcți sau a celor care au grijă de aceste morminte, și, evident numai sub îndrumarea Bisericii. Niciun mormânt din Roșia Montană nu va fi mutat fără să fie respectate criteriile și autoritățile morale și de drept mai sus menționate.

În consecință, exhumările vor fi făcute în deplină concordanță cu prevederile legale în vigoare.

În afara acestui aspect însă, tocmai pentru că am avut și avem în vedere importanța și încărcătura de semnificații pe care cimitirele și mormintele o au în viața unei familii și a unei comunități, în viața fiecăruia dintre noi, dorim să subliniem că am încercat să căutăm soluții prin care afectarea cimitirelor să fie minimă. Acest lucru a fost posibil pentru o parte a acestora. Însă, pentru acelea pentru care nu am găsit altă soluție, acest lucru se va face cu cooperarea comunităților religioase și a familiilor, cu toată grija și cu tot respectul cuvenit acestor situații.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 488

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Arad, 25.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1019

Propunerea Ca specialist în drept roman, propune o colaborare între Facultatea de Științe Juridice și companie pentru a pune în discuție atât descoperirea cât și conservarea, păstrarea și valorificarea patrimoniului.

Cercetările arheologice la Roșia Montană au demarat în anul 2000 și, la ora actuală, sunt bine cunoscute natura, caracteristicile și distribuția valorilor de patrimoniu – situri arheologice, clădiri monument istorice, cât și a bisericilor și cimitirelor din zona Roșia Montană. Amplele cercetări și studii de patrimoniu efectuate în perioada 2000-2006 au permis conturarea unei imagini cuprinzătoare a acestor valori aparținând patrimoniului cultural național și a zonelor cu semnificație spirituală, cât și adoptarea unor măsuri specifice în ceea ce privește protejarea acestora.

Se cuvine însă subliniat că în afara obligațiilor asumate de către RMGC, în privința protejării și conservării vestigiilor arheologice și a monumentelor istorice există o sumă întreagă de obligații care revin atât autorităților publice locale din Roșia Montană și județul Alba, cât și autorităților publice centrale, respectiv Statului Român. Planurile de management pentru patrimoniu cultural din cadrul Raportului la Studiul de Impact asupra Mediului aduc precizări asupra acestor aspecte (vezi Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 32, Plan de Management pentru patrimoniu arheologic din zona Roșia Montană, p. 21-22, 47, 52-53, 66-67 și Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 33, Plan de Management pentru monumentele istorice și zonele protejate din zona Roșia Montană, p. 28-29, 48-50, 52-53, 64-65, p. 98 – Anexa 1). În acest context compania își arată disponibilitatea de a purta un dialog constructiv – bazat pe fapte și inițiative reale – cu orice instituție sau organism abilitat, interesat de dezvoltarea durabilă a localității Roșia Montană, mulțumind pe această cale Facultății de Științe Juridice pentru propunerea de colaborare.

Soluția de rezolvare

Până în anul 2000, despre Roșia Montană se putea afirma că este o zonă cu potențial arheologic, în care nu se efectuaseră săpături arheologice propriu-zise, necesare pentru a contura în detaliu diversele elemente componente ale sitului. Practic în zona masivelor Cetate, Cârnic, Jig și Orlea, amplasate în partea superioară a văii Roșiei, respectiv, a văii Corna, în raza administrativă a comunei Roșia Montană, erau cunoscute o serie de descoperiri arheologice întâmplătoare – monumente epigrafice, piese de arhitectură funerară - care furnizau suficiente indicii pentru a presupune existența unor situri arheologice. Acesta era nivelul cunoștințelor anterior efectuării cercetărilor arheologice de amploare prilejuite de derularea Programului Național de Cercetare "Alburnus Maior". În lipsa oricăror altor indicii asupra anticului *Alburnus Maior*, imaginea de ansamblu despre sit/situri a fost creionată exclusiv pe baza informațiilor provenite pe cale epigrafică și de aceea semnificația acestei zone a fost relativ distorsionată. Celelalte valori de patrimoniu ale Roșiei Montane – tăurile, clădirile monument istoric, tradițiile și obiceiurile – erau cunoscute, dar abia în anul 2001 Ministerul Culturii și Cultelor a decis abordarea într-o manieră unitară a acestei problematice complexe.

Cercetările arheologice la Roșia Montană au demarat în anul 2000 prin participarea colectivelor de arheologi de la Muzeul Național al Unirii Alba Iulia și de la Institutul Național al Monumentelor Istorice, București. Începând cu anul 2001 a fost instituit Programul Național de Cercetare "Alburnus Maior" prin Ordinul Ministrului Culturii nr. 2504 din 07.03.2001, desfășurându-se în conformitate cu prevederile Legii nr. 378/2001 (completată ulterior prin Legea nr.462/2003 și Legea nr.258/2006). Cercetările arheologice preventive sunt coordonate științific de către Muzeul Național de Istorie a României, desfășurându-se cu aprobarea anuală a Comisiei Naționale de Arheologie din cadrul Ministerului Culturii și Cultelor. Programul se desfășoară cu sprijinul financiar al S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A., respectiv al companiei miniere care intenționează să extindă și să continue exploatarea de suprafață a zăcămintului auro-argintifer de la Roșia Montană. Astfel, s-au desfășurat și sunt în curs de derulare ample

cercetări arheologice preventive în zona de impact a proiectului minier Roșia Montană în vederea aplicării procedurii de descărcare de sarcină arheologică a siturilor aflate în zona de intervenție a investitorului sau pentru conservarea *in situ* a unor structuri și monumente reprezentative, în conformitate cu prevederile legale. Acestora li s-au adăugat studii ample de arhitectură, istorie, etnografie, urbanism etc., pentru mai buna cunoaștere, înțelegere și protejare a patrimoniului din această zonă.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 7

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 108106/05.07.2006 si Nr. 74076/AF/07.07.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1033

Propunerea -La cat se aprecieaza pierderea vestigiilor arheologice unice in Europa?

Galeriile romane de la Roșia Montană sunt importante, dar așa cum arată o serie de studii științifice, nu sunt unice. Cu siguranță, datorită Programului Național de cercetare „Alburnus Maior” finanțat de către RMGC conform prevederilor legale, galeriile de la Roșia Montană sunt cel mai bine cunoscute la ora actuală.

Punctul de vedere al specialiștilor privind situl arheologic de la Roșia Montană este exprimat în mod sintetic în *Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural* din cadrul *Raportului EIM, secțiunea 5.5.2. Contextul mineritului aurifer roman*, fiind discutate în acest cadru aspectele legate de caracteristicile de unicat ale acestuia. Există, pe teritoriul României, o serie de situri (47) cu caracteristici similare, foarte puțin sau deloc investigate. Dintre acestea, 14 (Ruda-Brad, Stănița, Bucium – zona Vulcoi Corabia, cele de la Băița – Fizeș, cele din zona Certej – Săcărâmb, cele din zona Baia de Criș, precum și cele din zona Haneș – Almașul Mare) au oferit deja date certe asupra unui potențial arheologic comparabil într-o anumită măsură celui al anticului Alburnus Maior, respectiv conținând dovezi legate de exploatare aurifere, structuri de habitat și elemente de infrastructură asociată. În vreme ce unele dintre situri au fost afectate de dezvoltări industriale extractive recente din ultimii 200 de ani, altele conțin indicii promițătoare care să încurajeze desfășurarea în viitor a cercetărilor arheologice.

Soluția de rezolvare

Roșia Montană face parte dintre o serie întreagă de centre miniere aurifere din cuprinsul Imperiului Roman, ea având o importanță deosebită. Cercetarea asupra mineritului aurifer roman și a minelor de aur continuă și se dezvoltă rapid de la an la an, fiind indubitabil faptul că multe alte situri așteaptă să fie cercetate și să le fie clarificat contextul arheologic. Aceasta nu minimalizează semnificația arheologică și istorică a Roșiei Montane, dar abordarea unilaterală și hiperbolizarea nejustificată nu face decât să umbrească reala valoare științifică a sitului care rezidă tocmai din posibilitatea de raportare la exemplul oferit de cercetarea realizată aici. Datorită importanței acestui sit, bugetul prevăzut pentru conservarea și restaurarea patrimoniului cultural al Roșiei Montane este de 25 de milioane de dolari, făcut public în Raportul la Studiul de Impact asupra Mediului. Nu trebuie omis nici faptul că până în acest moment, pentru cercetarea patrimoniului de la Roșia Montană s-au cheltuit deja 9 milioane de dolari. Astfel, vom susține crearea unui **Muzeu modern al Mineritului** cu expoziții de **geologie, arheologie, patrimoniu industrial și etnografic**, precum și amenajarea în vederea asigurării accesului turistic în galeria **Cătălina-Monulești**, la monumentul funerar de la **Tău Găuri, precum și la Piatra Corbului sau în zona Carpeni**. Se vor păstra *in situ*, atât lucrări miniere antice (galerii, șantiere de exploatare, etc.) săpate cu dalta și ciocanul, dar și cu focul, din perimetrele miniere Cătălina Monulești, Coș, Piatra Corbului și Păru Carpeni, cât și instalații miniere antice, cum sunt roțile hidraulice de drenaj din sectorul Păru Carpeni. De asemenea, specialiștii au propus realizarea unor reconstituiri la scara 1:1 pentru a oferi publicului larg o imagine completă despre tipologia tuturor galeriilor descoperite pe cuprinsul sitului. În acest sens, deja au fost delimitate și sunt considerate ca fiind zone protejate, sectoarele miniere Lety – Coș (galeria Cătălina Monulești având deja statut de monument istoric în Lista Monumentelor Istorice 2004), Piatra Corbului (având deja statut de monument istoric în Lista Monumentelor Istorice 2004) și Păru-Carpeni (perimetru încă în curs de cercetare). Prin urmare, aceste sectoare miniere nu vor fi afectate de viitoarele lucrări ale proiectului minier Roșia Montană. Lucrările miniere antice, dar și cele moderne și recente din zonele sus menționate, vor fi amenajate astfel încât să se asigure în continuare condiții optime desfășurării cercetărilor de specialitate, precum și accesul publicului larg în condiții de siguranță în zonele în care specialiștii vor decide că acest lucru este posibil.

O prioritate a strategiei culturale a RMGC este continuarea conservării, restaurării și a inventarierii bunurilor de patrimoniu mobil descoperite în cursul cercetărilor arheologice de la Roșia Montană, în conformitate cu prevederile Legii 378/2001 revizuită prin Legea 462/2003, revizuită prin Legea 258/2006 referitoare la protecția patrimoniului arheologic și ale Legii 422/2001 revizuită prin Legea 259/2006 referitoare la monumentele istorice.

Luând în considerare cele de mai sus, apreciem că valorile de patrimoniu ale Roșiei Montane au devenit mai bine cunoscute și înțelese, astfel încât astăzi ele se pot constitui cu succes ca resursă complementară din punct de vedere economic pentru dezvoltarea durabilă a acestei comunități.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC

11

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC

Nr. 108246/12.07.2006 si Nr. 74113/AF/14.07.2006

Codul intern RMGC unic

MMGA_1044

Propunerea

- zona Rosia Montana este considerata zona istorica.

Astăzi, după cercetări ample desfășurate în ultimii 7 ani, sunt bine cunoscute natura, caracteristicile și distribuția valorilor de patrimoniu – situri arheologice, clădiri monument istoric, cât și a bisericilor și cimitirelor din zona Roșia Montană. Amplele cercetări și studii de patrimoniu efectuate în perioada 2000-2006 au permis conturarea unei imagini cuprinzătoare a acestor valori aparținând patrimoniului cultural național și a zonelor cu semnificație spirituală, precum și adoptarea unor măsuri specifice în ceea ce privește protejarea acestora.

Astfel, în conformitate cu cerințele Ministerului Mediului și al Gospodării Apelor, respectiv cele ale Ministerului Culturii și Cultelor în cadrul documentației privind Raportul la Studiul de Impact asupra Mediului pentru proiectul Roșia Montană, au fost elaborate planuri de management specifice pentru gestionarea și conservarea valorilor de patrimoniu din zona Roșia Montană, în contextul implementării proiectului minier (vezi Raportul la Evaluarea Impactului asupra Mediului, vol. 32-33, Plan M – Plan de management al patrimoniului cultural, partea I – Plan de management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, partea II-a – Plan de management pentru monumentele istorice și zonele protejate din Roșia Montană, partea III-a – Plan de management pentru patrimoniul cultural).

Răspunzând foarte sintetic opiniilor formulate de dumneavoastră, precizăm următoarele:

Soluția de rezolvare

- galeriile romane din masivele situate în jumătatea de sud a văii Roșiei au fost cercetate în detaliu și s-au propus măsuri de conservare specifice pentru zonele Cătălina Monulești și Piatra Corbului;
- galeriile romane din masivele situate în jumătatea de nord a văii Roșiei au fost cercetate preliminar și, în cazul unor descoperiri excepționale precum cele din sectorul minier Păru Carpeni, s-au propus măsuri de conservare specifice; zona Orlea – Țarina va fi cercetată în detaliu în intervalul 2007-2012;
- prin cercetările arheologice preventive din anii 2001-2006 au fost conturate și cercetate 13 situri arheologice, pentru unele dintre acestea - după finalizarea cercetărilor exhaustive - s-a luat decizia aplicării procedurii de descărcare de sarcină arheologică, iar în alte cazuri s-a hotărât conservarea *in situ* – incinta funerară de la Tăul Găuri, vestigiile romane de pe Dealul Carpeni;
- cele 41 de clădiri monument istoric din Roșia Montană nu vor fi afectate de dezvoltarea proiectului minier și vor fi luate ample măsuri de restaurare și conservare a acestor structuri. Pentru 11 dintre acestea sunt deja în lucru documentațiile de specialitate pentru realizarea restaurării, fiind de așteptat ca acestea să intre în faza de execuție în cursul anului 2007.

Ținând cont de importanța patrimoniului cultural de la Roșia Montană și de prevederile legale în vigoare, S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A. a alocat în perioada 2001-2006 un buget pentru cercetarea patrimoniului de peste 10 milioane USD. Mai mult decât atât, ținând cont de rezultatele cercetărilor, de opiniile specialiștilor și de deciziile autorităților competente, bugetul prevăzut de către companie pentru cercetarea, conservarea și restaurarea patrimoniului cultural al Roșiei Montane în viitorii ani, în condițiile implementării proiectului minier, este de 25 de milioane de dolari, așa cum a fost făcut public în Studiul de Impact asupra Mediului în mai 2006 (vezi Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 32, Plan de Management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 78-79). Astfel, se are în vedere continuarea cercetărilor în zona Orlea, dar, în special, crearea unui **Muzeu modern al Mineritului** cu

expoziții de **geologie, arheologie, patrimoniu industrial și etnografic**, precum și amenajarea accesului turistic în galeria **Cătălina-Monulești** și la monumentul de la **Tău Găuri**, cât și **conservarea și restaurarea celor 41 de clădiri monument istoric și a zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană**.

În ceea ce privește informațiile de detaliu cu privire la principalele vestigii arheologice, monumentele istorice, cât și o serie de considerații despre protejarea acestora și măsurile specifice preconizate de planurile de management, vă rugăm să consultați anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 12

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 108292/14.07.2006 și Nr. 74120/17.07.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1045

Propunerea

Transmite o propunere, preluată din Revista "Formula AS". Propunerea aparține profesorului Ioan Piso și vizează transformarea unei bune părți din Roșia Montană într-un parc arheologic.

În ceea ce privește „parcul arheologic” la care face referire petentul și profesorul Ioan Piso, reamintim că zona Roșia Montană a fost intens locuită cel puțin în ultimii 700 de ani, iar zăcămintele ei de aur au fost de asemenea intens exploatare în decursul a peste 10 secole. Astfel, Roșia Montană nu mai este în nici un caz o zonă în care vestigiile arheologice s-au conservat integral, într-o manieră apropiată de cum vor fi fost aceste structuri în sec. III p. Chr. Amplele cercetări arheologice cu caracter preventiv desfășurate la Roșia Montană în ultimii 8 ani, au permis formularea unor concluzii potrivit cărora vestigiile arheologice descoperite până în prezent nu se caracterizează prin atribute constructive spectaculoase dar, prin modul de *adaptare la cadrul natural* sugerează o serie de elemente ce pot servi la reconstruirea unei imagini de ansamblu asupra modului în care va fi arătat situl în antichitate: necropole așezate pe pante sau pe platouri orientate spre văi, zone de habitat și zone sacre așezate pe înălțimi și aflate probabil în relație cu zonele de exploatare minieră și prelucrare primară a minereului. Trebuie precizat că au fost delimitate și elemente reprezentative pentru peisajul cultural derivat din componentele patrimoniului arheologic al zonei și pentru care s-a luat decizia conservării *in situ* și a includerii lor într-un viitor circuit de turism cultural.

Credem cu sinceritate în faptul că dezvoltarea turistică a zonei Roșia Montană poate funcționa în paralel cu proiectul minier propus de către RMGC. De fapt, în momentul de față o bună parte din resursele turistice potențiale sunt rezultate directe ale Programului Național de Cercetare Alburnus Maior finanțat de către RMGC în conformitate cu obligațiile sale legale. Dintre acestea amintim:

Soluția de rezolvare

1. Valorile de patrimoniu arheologic mobil și imobil

Muzeul Mineritului preconizat a fi deschis la Roșia Montană ar putea funcționa încă din timpul desfășurării activităților miniere. Acest muzeu ar urma să includă artefacte descoperite în timpul săpăturilor arheologice, cât și obiectele expuse în actualul Muzeu al Mineritului, precum și replici ale galeriilor. Se are în vedere și redeschiderea unora dintre galeriile care s-au păstrat (ex. Galeria Cătălina Monulești unde a fost găsit un sistem hidraulic din lemn datând din epoca romană, și exploatarea antică de suprafață din zona Văidoaia). Proiectele specifice preconizate pentru realizarea acestui muzeu sunt prezentate în EIM. Pentru detalii vezi Studiul de Impact asupra Mediului – vol. 32, cap.4.3, p. 68-77.

2. Clădirile monument istoric, Zona Protejată Centrul Istoric Roșia Montană și elementele de peisaj din zona tăurilor

Așa cum s-a afirmat - în mod public - în cadrul Raportului Studiului de Impact asupra Mediului, de îndată ce Proiectul Minier Roșia Montană va fi aprobat, toate clădirile cu statut de monument istoric din Roșia Montană, proprietate a RMGC, vor intra într-un complex program de restaurare și conservare. Dacă vor exista imobile monument istoric ce vor rămâne în proprietatea diferitelor instituții sau persoane fizice, cu acordul acestora, RMGC va contribui integral la restaurarea și reabilitare acestor imobile, în acord cu normele de specialitate emise de Ministerul Culturii și Cultelor. Pentru detalii vezi Studiul de Impact asupra Mediului – vol. 33, cap. 3.2, p. 65-94.

Compania nu dorește „muzeificarea” acestei zone, această parte a localității urmând să fie în continuare ocupată de către localnici, iar acolo unde s-au făcut achiziții imobiliare de către RMGC, să-și desfășoare activitatea angajați ai companiei, care vor lucra în viitor în cadrul proiectului. Aici urmează să se dezvolte oportunități privind noi locuri de muncă și mici afaceri legate de turism. În mod similar, unele zone din jurul centrului istoric al Roșiei Montane pot fi deschise pentru turiști/incluse într-un circuit turistic, în

timp ce altele trebuie să rămână inaccesibile până la finalizarea exploatării miniere din apropiere.

3. Valorile de patrimoniu industrial din cadrul fostei exploatări miniere și din cel al viitoarei exploatări miniere preconizate de către RMGC

Pe baza unor situații existente în alte țări, ca de exemplu - Mina de cupru Kennecott, Salt Lake City, Utah, SUA; Mina de staniu (cositor) Pemali, Indonezia; Mina de ardezie Honister, Marea Britanie; Mina Martha, Noua Zeelandă, apreciem că însuși dezvoltarea unui proiect minier de o asemenea amploare poate determina o componentă de turism conexă exploatării miniere propriu-zise.

Trebuie subliniat în acest context că numeroase comunități locale din foste zone miniere și-au concentrat eforturile – adesea prin crearea și administrarea unor fundații – pentru dezvoltarea potențialului turistic, acest proces fiind dublat de inițiative europene la cel mai înalt nivel – ca de exemplu The European Mining Heritage Initiative (MINTOUR), European Route of Industrial Heritage (ERIH), European Network of Mining Regions (ENRM).

Dintre cele mai semnificative exemple referitoare la transformarea unor foste zone miniere în atracții turistice pot fi amintite: Parcul minier de la Rio Tinto, Huelva, Spania (organizat pe bazele unei foste mari exploatări de cupru); Parcul turistic Cap'Découverte, regiunea Midi-Pyrénées, Franța (organizat pe bazele unei foste mari exploatări de cărbune); Big Pit - Muzeul Național al Cărbunelui, Blaenafon, Torfaen, Wales, Marea Britanie; muzeele miniere din Cehia de la Příbram, Hradek - Kutna Hora, Okd Landez, Ostrava; seria de muzee miniere cu circuite subterane din Slovenia de la Predil, Velenje, Idrija, Mežica etc.; seria de muzee miniere cu circuite subterane din Germania, de la Kupferberg, Goldkronach, Kali - Holungen/Schacht, Bad Ems, Frankenwald, acestea fiind doar câteva din numeroasele muzee cu tematică legată de minerit și istoria mineritului existente în Europa. De asemenea, există numeroase exemple similare în Statele Unite, Canada și Australia. RMGC a solicitat unor experți independenți elaborarea unei strategii de turism pentru a determina cum poate fi inițiat acest proces.

4. Elemente de patrimoniu imaterial – tradiții, obiceiuri etc.

La Roșia Montană s-a păstrat, de-a lungul timpului, o serie de tradiții locale practicate cândva de această comunitate de mineri. Aceste tradiții locale – multe transmise oral din generație în generație - formează o parte semnificativă din patrimoniul cultural intangibil al localității. Arhiva de istorie orală realizată în anii 2002-2003 conține peste 100 de ore de înregistrări digitale cu interviuri, fiind până în prezent singura arhivă de acest fel care face referire la patrimoniul industrial și la tradițiile de viață ale unei comunități de mineri cu o îndelungată existență din Transilvania. Sărbătorile și ceremonialurile specifice zonei Roșia Montană diferă într-o anumită măsură de cele organizate în restul așezărilor rurale din Transilvania. Acest fapt poate fi explicat prin diversitatea etnică și religioasă existentă la Roșia Montană, diversele populații fiind atrase aici de existența rezervelor de aur. Toate aceste resurse culturale, la care se adaugă un important fond de imagini de arhivă, constituie un potențial semnificativ ce poate fi valorificat în cadrul viitorului muzeu de la Roșia Montană. Ca o sinteză a studiilor și cercetărilor a fost elaborat volumul intitulat „Roșia Montană. Studiu etnografic 2001”, elaborat sub coordonarea dr. Paula Popiu, lucrare care a fost publicată în anul 2004, de asemenea, ca parte a Programului Național de Cercetare „Alburnus Maior”.

Toate aceste elemente pot fi dezvoltate, cel puțin într-o anumită măsură, în paralel cu proiectul minier. Pentru aceasta se vor realiza drumuri și căi de acces separate de cele industriale, pentru ca turiștii să nu aibă posibilitatea de acces nesupravegheat în zonele în care se derulează proiectul minier. Este posibil ca unele elemente cu potențial turistic să nu poată fi dezvoltate la adevărata lor valoare până când unele dintre exploatările miniere nu își vor reduce sau înceta activitatea. Totuși, aceste elemente vor putea servi, printre altele, drept punct de plecare pentru dezvoltarea unei economii locale durabile.

Toate angajamentele asumate public de către companie în ceea ce privește contribuția la dezvoltarea potențialului turistic pornind de la valorile de patrimoniu ale zonei sunt prezentate pe larg în cadrul Raportului la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 33, Plan de Management pentru patrimoniul cultural.

Pentru a veni în întâmpinarea celor care consideră a fi o soluție amenajarea integrală a sitului pentru circuit turistic, RMGC a contactat o prestigioasă companie britanică Gifford pentru a face o evaluare a costurilor amenajării muzeistice a galeriilor din masivul Cărnic. Documentul elaborat de aceasta în colaborare cu firmele britanice Geo-Design și Forkers Ltd. poate fi consultat în anexa intitulată „Evaluarea costurilor lucrărilor de amenajare a rețelelor miniere istorice din masivul Cărnic”. În acest context

precizăm că suma de amenajare calculată de experții britanici depășește 150 de milioane de euro, existând și un cost de întreținere de peste 1 milion euro pe an. Aceste sume credem că determină căutarea unor alte modalități de amenajare muzeistică, fezabile și din punct de vedere economic.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 19

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 108376/18.07.2006 si Nr. 108399/20.07.2006 si Nr. 108106/05.07.2006 si Nr. 74155/AF/20.07.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1057

Propunerea Distrugerea vestigiilor arheologice;

Proiectul nu va distruge vestigiile arheologice de la Roșia Montană fără cercetarea lor prealabilă și adoptarea unor măsuri de gestionare a acestui patrimoniu și nici nu își propune înlocuirea a priori a acestora cu replici. S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A. ține cont de importanța patrimoniului cultural de la Roșia Montană și de prevederile legale în vigoare, astfel că a alocat, în perioada 2001-2006, un buget pentru cercetarea patrimoniului de peste 10 milioane USD.

Având în vedere rezultatele cercetărilor, opiniile specialiștilor și deciziile autorităților competente, bugetul prevăzut de companie pentru cercetarea, conservarea și restaurarea patrimoniului cultural al Roșiei Montane în viitorii ani, în condițiile implementării proiectului minier, este de 25 de milioane USD, după cum a fost făcut public în Studiul de Impact asupra Mediului în mai 2006 (vezi Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 32, Plan de Management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 78-79). Astfel, se are în vedere continuarea cercetărilor în zona Orlea, dar în special crearea unui **Muzeu modern al Mineritului** cu expoziții de **geologie, arheologie, patrimoniu industrial și etnografic**, amenajarea accesului turistic în galeria **Cătălina-Monulești** și la monumentul de la **Tău Găuri**, dar și **conservarea și restaurarea celor 41 de clădiri monument istoric și a zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană**.

Soluția de rezolvare

După cum rezultă din rapoartele și publicațiile specialiștilor, galeriile romane de la Roșia Montană sunt importante, dar nu unice. Astfel, un repertoriu al siturilor miniere antice de pe teritoriul Transilvaniei și Banatului – realizat în contextul elaborării Studiului de Impact asupra Mediului pentru proiectul Roșia Montană - susține aserțiunea potrivit căreia este dificilă atribuirea deplină a caracterului de unicat pentru situl de la Roșia Montană, cel puțin din perspectiva istoriei exploatărilor romane pe cuprinsul Imperiului și, în particular, în provincia Dacia. Existența a cel puțin 20 de situri cu caracteristici relativ similare - dintre care unele precum Ruda Brad, Bucium – zona Vulcoi Corabia și zona Haneș – Amlașul Mare au oferit deja date certe asupra unui potențial arheologic comparabil într-o anumită măsură celui al anticului *Alburnus Maior* - vine să nuanțeze în mare măsură determinarea valorii de unicitate a acestui sit.

Până în anul 1999 galeriile romane de la Roșia Montană nu au fost studiate de către specialiști în domeniul arheologiei miniere, deși existența lor era cunoscută de mai bine de 150 de ani. Practic acest tip de vestigii arheologice erau înainte de anul 2000 o necunoscută din perspectiva unei abordări științifice. Nici celelalte vestigii arheologice din zonă nu au beneficiat până în anul 2000 de o cercetare adecvată, multe din informațiile despre acest sit provenind exclusiv din descoperiri întâmplătoare ocazionate de lucrări agricole, construcții de drumuri și elemente de infrastructură minieră.

Cercetările de arheologie minieră efectuate - începând din anul 1999 și până în prezent - de către o echipă specializată pluridisciplinară de la Universitatea Toulouse Le Mirail (Franța), coordonată de către dr. Beatrice Cauuet, au avut în vedere realizarea – în premieră în România – a unui studiu de detaliu asupra acestui tip de vestigii arheologice, respectiv galeriile miniere vechi, de epocă antică și nu numai. Amplele cercetări și studii de patrimoniu efectuate în perioada 2000-2006 au permis conturarea unei imagini cuprinzătoare a acestor valori aparținând patrimoniului cultural național, dar și adoptarea unor măsuri specifice în ceea ce privește protejarea acestora.

Studierea acestor structuri a însemnat, așadar, mai buna lor cunoaștere și a determinat, în aceeași măsură, luarea unor decizii pertinente în ceea ce privește conservarea și punerea lor în valoare. În baza rezultatelor

cercetărilor efectuate până acum (respectiv finalizate pentru masivele Cetate, Cârnic, Jig și în curs de desfășurare în masivul Orlea), s-a luat decizia conservării și punerii în valoare a următoarelor zone cu lucrări miniere vechi:

- galeria Cătălina Monulești – galerie situată în Centrul Istoric al satului Roșia Montană, unde, în trecut, a fost descoperit cel mai însemnat lot de tăblițe cerate și un sistem antic de drenare a apelor de mină;
- sectorul minier Păru Carpeni – situat în zona de sud-est a masivului Orlea, unde a fost descoperit un sistem de camere suprapuse echipat cu instalații romane de lemn (roți, canale etc.);
- zona Piatra Corbului – situată în partea de sud-vest a masivului Cârnic, aici fiind păstrate urme ale exploatărilor cu foc și apă din perioada antică și medievală;
- zona masivului Văidoaia – în partea de nord-vest a satului Roșia Montană, unde se păstrează zone de exploatare de suprafață datând din epoca antică.

Prin cercetările arheologice preventive din anii 2001-2006 au fost conturate și cercetate 13 situri arheologice, pentru unele dintre acestea - după finalizarea cercetărilor exhaustive - s-a luat decizia aplicării procedurii de descărcare de sarcină arheologică, iar în alte cazuri s-a luat decizia conservării in situ – incinta funerară de la Tăul Găuri, vestigiile romane de pe Dealul Carpeni; zona Orlea va fi cercetată în detaliu în intervalul 2007-2012.

În ceea ce privește galeriile miniere istorice, datând din epoca romană, descoperite în sectoarele miniere Cătălina Monulești și Păru Carpeni, sunt prevăzute ample lucrări de redeschidere, consolidare și amenajare, care să permită conservarea lor in situ și amenajarea lor pentru un circuit public de vizitare. Această decizie a luat în considerare valoarea și semnificația vestigiilor arheologice excepționale păstrate în aceste galerii, respectiv instalații romane din lemn realizate în epoca romană pentru evacuarea apelor de mină (așa numitele „roți romane”). În același timp, galeria Cătălina Monulești are faima de a fi cea în care – la mijlocul secolului al XIX-lea a fost descoperit cel mai semnificativ lot de tăblițe cerate (conform surselor de arhivă istorică fiind vorba de peste 11 piese, dintr-un total cunoscut până astăzi de 32 de astfel de artefacte).

Cea mai mare parte a lucrărilor miniere antice din masivul Cârnic, dar și din celelalte sectoare miniere, sunt accesibile, în condiții dificile, doar specialiștilor, fiind, practic aproape inaccesibile publicului larg. Mai mult, normele de securitate ce reglementează desfășurarea activităților publice de vizitare în muzeele din Uniunea Europeană și care vor fi adoptate și în România, nu sunt compatibile cu transformarea integrală a galeriilor romane, expuse în permanență unor factori de risc ridicat, într-un spațiu public destinat turiștilor. Menționăm faptul că vor exista însă porțiuni consistente de galerii romane care vor fi păstrate *in situ*. Ca o măsură de minimizare a impactului asupra acestei categorii de vestigii arheologice, pe lângă cercetarea deplină și publicarea rezultatelor acesteia, specialiștii au considerat că este necesară realizarea unui model grafic tridimensional al acestor structuri, cât și realizarea unor replici la scara de 1:1 a acestora în cadrul viitorului muzeu al mineritului care va fi construit în curând la Roșia Montană.

Pentru zona masivului Orlea (singura în care sunt clasate în prezent vestigii miniere antice, respectiv cf. LMI 2004 Exploatarea miniere romane de la Alburnus Maior, zona Orlea -cod LMI AB-I-m-A-00065.02), cercetările efectuate până în prezent au avut caracter preliminar. Cercetarea de detaliu a acestei zone este planificată pentru perioada 2007-2012, iar la finalizarea acestor cercetări vor putea fi luate, conform prevederilor legale în vigoare, măsurile care se impun – fie conservarea *in situ* a unor tronsoane, fie aplicarea procedurii de descărcare de sarcină arheologică a unora dintre acestea. Informații de detaliu asupra descoperirilor arheologice întâmplătoare și asupra cercetărilor arheologice preliminare (de suprafață și subteran) din zona masivului Orlea au fost publicate în Studiul de Impact asupra Mediului pentru Proiectul Roșia Montană, vol. 6 – Studiu de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural, Anexa I, p. 219-222. Este important de subliniat că în cadrul studiului se face precizarea: *“Cum dezvoltarea Proiectului în zona Orlea este preconizată pentru o dată mai târzie, din anul 2007 investigațiile de arheologie de suprafață se vor concentra în acest perimetru. Astfel activitățile de construcție implicate de dezvoltarea Proiectului, nu vor putea fi inițiate înainte de finalizarea cercetărilor arheologice, desfășurate în conformitate cu prevederile legislative românești și recomandările și practicile internaționale.”* (Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural, vol. 6, p. 43).

Pentru informații de sinteză asupra istoricului cercetărilor și a principalelor descoperiri legate de galeriile istorice de la Roșia Montană, precum și pentru a cunoaște concluziile specialiștilor în această chestiune, dar și evaluările făcute pentru realizarea unui traseu turistic dedicat structurilor

miniere istorice din masivul Cărnic sau opiniile formulate în anul 2004 de către Edward O'Hara, raportor pe probleme de patrimoniu al Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, vă rugăm să consultați anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”. sau versiunea anexată, în limba română a raportului O'Hara. Informații de detaliu asupra problematicei complexe a studiului lucrărilor miniere vechi de la Roșia Montană, a rezultatelor acestor cercetări și a perspectivelor de punere în valoare sunt disponibile în Studiul de impact asupra mediului pentru proiectul Roșia Montană, vol. 6 – Studiu de condiții inițiale, p. 26, 32-53, 79-105.

În concluzie, nu este în niciun caz vorba de distrugerea vestigiilor arheologice de la Roșia Montană sau simpla înlocuire a acestora cu replici. Cercetarea de acest tip – cunoscută sub denumirea de cercetare arheologică preventivă / de salvare - se face însă, peste tot în lume, în conexiune cu interesul economic pentru anumite zone, iar costurile acesteia ca și costurile de punere în valoare și de întreținere a zonelor păstrate sunt asigurate de cei care fac investiția, realizându-se un parteneriat public-privat în sensul protejării patrimoniului cultural, conform prevederilor Convenției europene de la Malta (1992) cu privire la protejarea patrimoniului arheologic.

Se cuvine însă subliniat că în afara obligațiilor asumate de către RMGC, în privința protejării și conservării vestigiilor arheologice și a monumentelor istorice, există o sumă întreagă de obligații care revin atât autorităților publice locale din Roșia Montană și județul Alba, cât și autorităților publice centrale, respectiv Statului Român. Planurile de management pentru patrimoniu cultural din cadrul Raportului la Studiul de Impact asupra Mediului aduc precizări asupra acestor aspecte (vezi Raportul la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 32, Plan de Management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 21-22, 47, 52-53, 66-67 și Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 33, Plan de Management pentru monumentele istorice și zonele protejate din zona Roșia Montană, p. 28-29, 48-50, 52-53, 64-65, p. 98 – Anexa 1).

Referințe:

[1] Textul convenției este disponibil la adresa web:

<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=143&CM=8&DF=7/6/2006&CL=ENG>

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 22

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 108394/20.07.2006 si Nr. 74175/AF/24.07.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1060

Propunerea

Considera ca punerea Tarii Motilor sub patronajul UNESCO ar impiedica SC RMGC de a mai avea posibilitatea de a distruge peisajul din Rosia Montana.

Considera ca exista o alternativa pentru Rosia Montana si anume Amenajarera galeriilor romane in vederea extinderii cercetarilor arheologice si a dezvoltarii turismului ar fi o solutie.

Soluția de rezolvare

De la bun început trebuie subliniat faptul că UNESCO (**UNITED NATIONAS EDUCATIONAL, SCIENTIFIC AND CULTURAL ORGANIZATION** – Organizația Educațională, Științifică și Culturală a Națiunilor Unite) nu este un organism care se substituie autorităților naționale cu competență în domeniul patrimoniului cultural.

Organismele de rang guvernamental și național din România abilitate prin lege în ceea ce privește gestionarea monumentelor înscrise în lista Patrimoniului Mondial (respectiv a monumentelor UNESCO) sunt Ministerul Culturii și Cultelor, Institutul Național al Monumentelor Istorice și Comisia Națională a Monumentelor Istorice.

Prevederile referitoare la aceste atribuții specifice sunt definite în legislația românească privind monumentele istorice, respectiv de Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice, modificată („Legea 422/2001”). Astfel:

- cf. art.28, aliniat (1) – 25 – Ministerul Culturii și Cultelor [...] colaborează cu organismele internaționale interesate și participă, în cooperare cu acestea, la finanțarea programelor de protejare a monumentelor istorice, inclusiv a celor înscrise în Lista Patrimoniului Mondial [...];
- cf. art. 29, aliniat (3), lit. d) - Principalele atribuții ale Institutului Național al Monumentelor Istorice sunt:
[...] d) elaborarea dosarelor pentru monumentele istorice propuse a fi incluse în Lista Patrimoniului Mondial [...];
- cf. art. 35, aliniat (1), lit. l) - Comisia Națională a Monumentelor Istorice are următoarele atribuții: [...] propune monumente istorice pentru a fi incluse în Lista patrimoniului cultural și natural mondial, precum și în Lista patrimoniului mondial în pericol, elaborate de UNESCO [...].

În concluzie, propunerile de clasare în lista patrimoniului mondial – lista UNESCO sunt făcute de către statul român și organismele sale abilitate, în cazul de față de către Ministerul Culturii și Cultelor, Institutul Național al Monumentelor Istorice și Comisia Națională a Monumentelor Istorice. (conform legii, vezi mai sus).

De asemenea, conform prevederilor legale, există și atribuții ale autorităților administrației publice locale în acest sens, respectiv obligativitatea de a elabora planurile anuale de gestiune și protecție a monumentelor istorice de pe teritoriul unității administrativ-teritoriale care sunt înscrise în Lista patrimoniului mondial și monitorizarea acestora prin personalul propriu (cf. Legea 422/2001, art. 46, alineat (1), lit. i).

Studiul de Evaluare a Impactului asupra Mediului pentru zona Roșia Montană, depus la MMGA în mai 2006, a fost redactat din perspectiva propunerii de implementare a unui proiect minier de către RMGC și nu din aceea a clasării unei zone foarte vaste, denumită generic „Țara Moților” în Lista Patrimoniului Mondial. În urma analizării acestui document, autoritățile competente în problema patrimoniului cultural vor formula un punct de vedere argumentat privind implementarea sau nu a Proiectului minier Roșia Montană.

În ceea ce privește amenajarea galeriilor, reamintim că zona Roșia Montană a fost intens locuită cel puțin în ultimii 700 de ani, iar zăcămintele ei de aur au fost intens exploatare în ultimii cca. 1900 de ani. Astfel, Roșia Montană nu mai este, în niciun caz, o zonă în care vestigiile arheologice s-au conservat integral, într-o manieră apropiată de cum vor fi fost aceste structuri în sec. III p. Chr. Amplele cercetări arheologice cu caracter preventiv desfășurate la Roșia Montană în ultimii 8 ani au permis formularea unor concluzii potrivit cărora vestigiile arheologice descoperite până în prezent nu manifestă atribute constructive spectaculoase dar, prin modul de *adaptare la cadrul natural*, sugerează o serie de elemente ce pot servi la reconstruirea unei imagini de ansamblu asupra modului în care va fi arătat situl în antichitate: necropole așezate pe pante sau pe platouri orientate spre văi, zone de habitat și zone sacre așezate pe înălțimi și aflate, probabil, în relație cu zonele de exploatare minieră și prelucrare primară a minereului. Trebuie precizat că au fost delimitate și elemente reprezentative pentru peisajul cultural derivat din componentele patrimoniului arheologic al zonei și pentru care s-a luat decizia conservării *in situ* și a includerii lor într-un viitor circuit de turism cultural.

Credem cu sinceritate în faptul că dezvoltarea turistică a zonei Roșia Montană poate funcționa în paralel cu proiectul minier propus de către RMGC. De fapt, în momentul de față o bună parte din resursele turistice potențiale sunt rezultate directe ale Programului Național de Cercetare Alburnus Maior finanțat de către RMGC în conformitate cu obligațiile sale legale. Dintre acestea amintim:

1. Valorile de patrimoniu arheologic mobil și imobil

Muzeul Mineritului preconizat a fi deschis la Roșia Montană ar putea fi construit încă din timpul desfășurării activităților miniere. Acest muzeu ar urma să includă artefacte descoperite în timpul săpăturilor arheologice precum și acele obiecte expuse în actualul Muzeu al Mineritului, replici ale galeriilor, precum și redeschiderea unora dintre galeriile care s-au păstrat (ex. Galeria Cătălina Monulești unde a fost descoperit un sistem hidraulic din lemn datând din epoca romană și exploatarea antică de suprafață din zona Văidoaia). Proiectele specifice preconizate pentru realizarea acestui muzeu sunt prezentate în EIM. Pentru detalii vezi Studiul de Impact asupra Mediului – vol. 32, cap.4.3, p. 68-77.

2. Clădirile monument istoric, Zona Protejată Centrul Istoric Roșia Montană și elementele de peisaj din zona tăurilor

Așa cum s-a afirmat - în mod public - în cadrul Raportului Studiului de Impact asupra Mediului, de îndată ce Proiectul Minier Roșia Montană va fi aprobat, toate clădirile cu statut de monument istoric din Roșia Montană, proprietate a RMGC, vor intra într-un program complex de restaurare și conservare. Dacă vor exista imobile monument istoric ce vor rămâne proprietate a diferitelor instituții sau persoane fizice, cu acordul acestora, RMGC va contribui integral la restaurarea și a acestor imobile, în acord cu normele de specialitate emise de Ministerul Culturii și Cultelor. Pentru detalii vezi Studiul de Impact asupra Mediului – vol. 33, cap. 3.2, p. 65-94.

Compania nu dorește “muzeificarea” acestei zone, această parte a localității va fi în continuare locuită de către localnici și - acolo unde s-au făcut achiziții imobiliare de către RMGC - de către angajați ai companiei, care vor lucra în viitor în cadrul proiectului. Aici urmează să se dezvolte oportunități privind noi locuri de muncă și mici afaceri legate de turism. În mod similar, părți din peisajul din jurul centrului istoric al Roșiei Montane pot fi deschise pentru turiști/incluse într-un circuit turistic în timp ce alte zone trebuie să rămână inaccesibile până la încetarea exploatării miniere din apropiere.

3. Valorile de patrimoniu industrial din cadrul fostei exploatări miniere și din cel al viitoarei exploatări miniere preconizate de către RMGC

Pe baza unor situații existente în alte țări, ca de exemplu - Mina de cupru Kennecott, Salt Lake City, Utah, SUA; Mina de staniu (cositor) Pemali, Indonezia; Mina de ardezie Honister, Marea Britanie; Mina Martha, Noua Zeelandă - însuși dezvoltarea unui proiect minier de o asemenea amploare poate determina o componentă de turism conexă exploatării miniere propriu-zise.

Trebuie subliniat, în acest context, că numeroase comunități locale din foste zone miniere și-au concentrat eforturile – adesea prin crearea și administrarea unor fundații – pentru dezvoltarea potențialului turistic, acest proces fiind dublat de inițiative europene la cel mai înalt nivel – ca de exemplu The European Mining Heritage Initiative (MINTOUR), European Route of Industrial Heritage (ERIH), European Network of Mining Regions (ENRM).

Dintre cele mai semnificative exemple referitoare la transformarea unor foste zone miniere în atracții

turistice pot fi amintite: Parcul minier de la Rio Tinto, Huelva, Spania (organizat pe bazele unei foste mari exploatare de cupru); Parcul turistic Cap'Découverte, regiunea Midi-Pyrénées, Franța (organizat pe bazele unei foste mari exploatare de cărbune); Big Pit - Muzeul Național al Cărbunelui, Blaenafon, Torfaen, Wales, Marea Britanie; muzeele miniere din Cehia de la Příbram, Hradek - Kutna Hora, Okd Landez, Ostrava; seria de muzee miniere cu circuite subterane din Slovenia de la Predil, Velenje, Idrija, Mežica etc.; seria de muzee miniere cu circuite subterane din Germania, de la Kupferberg, Goldkronach, Kali - Holungen/Schacht, Bad Ems, Frankenwald, acestea fiind doar câteva din numeroasele muzee cu tematică legată de minerit și istoria mineritului existente în Europa. De asemenea, există numeroase exemple similare în Statele Unite, Canada și Australia. RMGC a solicitat unor experți independenți elaborarea unei Strategii de turism pentru a vedea cum poate fi demarat acest proces.

4. Elemente de patrimoniu imaterial – tradiții, obiceiuri etc.

La Roșia Montană s-au păstrat, de-a lungul timpului, o serie de tradiții locale practicate cândva de această comunitate de mineri. Aceste tradiții locale – multe transmise oral din generație în generație - formează o parte semnificativă din patrimoniul cultural intangibil al localității. Arhiva de istorie orală realizată în anii 2002-2003 conține peste 100 de ore de înregistrări digitale cu interviuri, fiind, până în prezent, singura arhivă de acest fel care face referire la patrimoniul industrial și la tradițiile de viață ale unei comunități de mineri cu o îndelungată existență din Transilvania. Sărbătorile și ceremonialurile specifice zonei Roșia Montană diferă într-o anumită măsură de cele organizate în restul așezărilor rurale din Transilvania. Acest fapt poate fi explicat prin diversitatea etnică și religioasă existentă la Roșia Montană, diversele populații fiind atrase aici de existența rezervelor de aur. Toate aceste resurse culturale, la care se adaugă un important fond de imagini de arhivă, constituie un potențial semnificativ ce poate fi valorificat în cadrul viitorului muzeu de la Roșia Montană. Ca o sinteză a studiilor și cercetărilor a fost elaborat volumul intitulat „Roșia Montană. Studiu etnografic 2001”, elaborat sub coordonarea dr. Paula Popiu, lucrare care a fost publicată în anul 2004, de asemenea, ca parte a Programului Național de Cercetare „Alburnus Maior”.

Toate aceste elemente pot fi dezvoltate, cel puțin într-o anumită măsură, în paralel cu proiectul minier. Pentru aceasta se vor realiza drumuri și căi de acces separate de cele industriale, pentru ca turiștii să nu aibă posibilitatea de acces nesupravegheat în zonele în care se derulează proiectul minier. Este posibil ca unele elemente cu potențial turistic să nu poată fi dezvoltate la adevărata lor valoare până când unele dintre exploatarea minieră nu își vor reduce sau înceta activitatea. Totuși, aceste elemente vor putea servi, printre altele, drept punct de plecare pentru dezvoltarea unei economii locale durabile.

Toate angajamentele asumate public de către companie în ceea ce privește contribuția la dezvoltarea potențialului turistic pornind de la valorile de patrimoniu ale zonei sunt prezentate pe larg în cadrul Raportului la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 33, Plan de Management pentru patrimoniul cultural.

Pentru a veni în întâmpinarea celor care consideră a fi o soluție amenajarea integrală a sitului pentru un circuit turistic, RMGC a contactat prestigioasa companie britanică Gifford pentru a face o evaluare a costurilor amenajării muzeistice a galeriilor din masivul Cărnic. Documentul elaborat de aceasta în colaborare cu firmele britanice Geo-Design și Forkers Ltd. poate fi consultat în anexa intitulată „Evaluarea costurilor lucrărilor de amenajare a rețelelor miniere istorice din masivul Cărnic”. În acest context precizăm că suma de amenajare calculată de experții britanici depășește 150 de milioane de euro, existând și un cost de întreținere de peste 1 milion euro pe an. Aceste sume credem că determină căutarea unor alte modalități de amenajare muzeistică, fezabile și din punct de vedere economic.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 61

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 108604/28.07.2006 și Nr. 74224/AF/28.07.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1065

Propunerea Lipsa interesului administrației pentru patrimoniul arheologic și arhitectural.

Soluția de rezolvare

Până în anul 2000, despre Roșia Montană se putea afirma doar faptul că este o zonă cu potențial arheologic. În zona masivelor Cetate, Cârnic, Jig și Orlea, erau cunoscute o serie de descoperiri arheologice întâmplătoare – monumente epigrafice, piese de arhitectură funerară - care furnizau suficiente indicii pentru a presupune existența unor situri arheologice, dar nu se efectuaseră săpături arheologice propriu-zise, necesare pentru a contura în detaliu diversele elemente componente ale sitului.

Însă, în contextul implementării unui nou proiect minier în această zonă, Ministerul Culturii și Cultelor a autorizat desfășurarea studiilor de evaluare a patrimoniului arheologic și arhitectural, iar la sfârșitul anului 2000, Centrul de Proiectare pentru Patrimoniul Cultural Național (instituție subordonată direct Ministerului Culturii și Cultelor) a prezentat aceste rezultate preliminare în cadrul Comisiei Naționale a Monumentelor Istorice și a Comisiei Naționale de Arheologie, la fel comisii tehnice ale MCC. Începând cu anul 2001, în baza acestor concluzii a fost instituit Programul Național de Cercetare "Alburnus Maior" prin Ordinul Ministrului Culturii și Cultelor nr.2504 din 07.03.2001, în conformitate cu prevederile Legii nr.378/2001 (completată ulterior prin Legea nr. 462/2003, respectiv Legea nr.258/2006 și 259/2006). Toate cercetările desfășurate pentru studierea patrimoniului cultural au fost efectuate de instituții ale Ministerului Culturii și Cultelor, Academiei Române și Ministerului Educației și Cercetării. Astfel, administrația centrală, respectiv Ministerul Culturii și Cultelor s-a implicat direct sau prin instituțiile aflate în subordinea sa, încă din anul 2000, conform atribuțiilor sale legale, în ceea ce privește gestionarea problemelor de patrimoniu de la Roșia Montană.

În aceeași măsură, Direcția Județeană pentru Cultură Culte și Patrimoniu Cultural Național Alba a făcut numeroase vizite de informare și control la fața locului. Tot prin intermediul acestui organism administrativ s-au făcut și achizițiile legale de imobile monument istoric de către companie. Dreptul de preempțiune asupra cumpărării acestor imobile a fost exprimat de către autoritatea centrală a Ministerului Culturii și Cultelor.

Principalele obiective ale Programului Național de Cercetare Alburnus Maior sunt:

- cercetarea patrimoniului arheologic, inclusiv înregistrarea totală a datelor rezultate din săpături și periegeze (baze de date arheologice și cartografice, arhive digitale de imagini, etc.), precum și publicarea integrală a rezultatelor cercetării;
- investigarea de către specialiști a galeriilor miniere romane și medievale din acest areal. Inventarierea și propunerea de soluții de conservare/restaurare a porțiunilor reprezentative;
- delimitarea zonei de rezervație arheologică și arhitecturală care va include porțiuni ale galeriilor miniere și clădiri monument istoric;
- realizarea evidenței și cercetării structurilor de patrimoniu industrial;
- elaborarea unui studiu etnografic al zonei Roșia Montană - Abrud - Corna;
- elaborarea unui studiu de istorie orală a zonei;
- aplicarea procedurii de descărcare de sarcină arheologică a siturilor aflate în zona de impact a proiectului minier, în conformitate cu prevederile legii;
- redactarea unui proiect de realizare a viitorului muzeu dedicat mineritului din zona Munților Apuseni din cele mai vechi timpuri și până astăzi.

Rezultatele cercetărilor arheologice efectuate la Roșia Montană sunt descrise sintetic în Cronica Cercetărilor Arheologice (2001-2007), în seria monografică Alburnus Maior (din care au apărut primele

trei volume sub coordonarea dr. Paul Damian), precum și în raportul la Studiul de Impact asupra Mediului al Proiectului minier Roșia Montană, vol. 6, passim. Ca o sinteză a studiilor și cercetărilor de etnografie a fost elaborat volumul intitulat „Roșia Montană. Studiu etnografic 2001”, elaborat sub coordonarea dr. Paula Popiu, lucrare care a fost publicată în anul 2004, de asemenea, ca parte a Programului Național de Cercetare „Alburnus Maior”. Rezultatele studiilor de arhitectură și urbanism sunt cuprinse în documentațiile de specialitate de tip PUG și PUZ elaborate pentru localitatea Roșia Montană începând din anul 2000 și până în prezent.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 66, 150, 294, 3116, 3128

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 108609/28.07.2006 și Nr. 74229/AF/28.07.2006, Nr. 108760/02.08.2006 și Nr. 74335/02.08.2006, Nr. 109041/07.08.2006 și Nr. 74511/08.08.2006, Nr. 112140/25.08.2006, Nr. 112162/25.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1067

Propunerea Distrugerea patrimoniului istoric, arheologic, cultural, peisagistic și etnografic al zonei.

Soluția de rezolvare

De la bun început trebuie subliniat că implementarea proiectului minier nu presupune distrugerea și abandonarea valorilor de patrimoniu din cuprinsul comunei Roșia Montană. Ținând cont de importanța patrimoniului cultural de la Roșia Montană și de prevederile legale în vigoare, S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A. a alocat în perioada 2001-2006 un buget pentru cercetarea patrimoniului de peste 10 milioane USD, iar pentru viitorii ani, RMGC estimează că va aloca un buget de 25 de milioane USD pentru cercetarea, conservarea și restaurarea patrimoniului cultural al Roșiei Montane.

După cum rezultă din rapoartele și publicațiile specialiștilor, galeriile romane de la Roșia Montană sunt importante, dar nu unice. Astfel, un repertoriu al siturilor miniere antice de pe teritoriul Transilvaniei și Banatului – realizat în contextul elaborării Studiului de Impact asupra Mediului pentru proiectul Roșia Montană – susține aserțiunea potrivit căreia este dificilă atribuirea deplină a caracterului de unicat pentru situl de la Roșia Montană, cel puțin din perspectiva istoriei exploatărilor romane pe cuprinsul Imperiului și în particular în provincia Dacia. Existența a cel puțin 20 de situri cu caracteristici relativ similare - dintre care unele precum Ruda Brad, Bucium – zona Vulcoi Corabia și zona Haneș – Amlașul Mare au oferit deja date certe asupra unui potențial arheologic comparabil într-o anumită măsură celui al anticului *Alburnus Maior* - vin să nuanțeze în mare măsură determinarea valorii de unicitate a acestui sit.

Până în anul 1999 galeriile romane de la Roșia Montană nu au fost studiate de către specialiști în domeniul arheologiei miniere, deși existența lor era cunoscută de mai bine de 150 de ani. Practic, acest tip de vestigii arheologice erau înainte de anul 2000 o necunoscută din perspectiva unei abordări științifice. Nici celelalte vestigii arheologice din zonă nu au beneficiat până în anul 2000 de o cercetare adecvată, multe din informațiile despre acest sit provenind exclusiv din descoperiri întâmplătoare ocazionate de lucrări agricole, construcții de drumuri și elemente de infrastructură minieră.

Astăzi, după cercetări ample desfășurate în ultimii 8 ani, sunt bine cunoscute natura, caracteristicile și distribuția valorilor de patrimoniu – situri arheologice, clădiri monument istorice, cât și a bisericilor și cimitirelor din zona Roșia Montană. Amplele cercetări și studii de patrimoniu efectuate în perioada 2000-2006 au permis conturarea unei imagini cuprinzătoare a acestor valori aparținând patrimoniului cultural național și a zonelor cu semnificație spirituală, cât și adoptarea unor măsuri specifice în ceea ce privește protejarea acestora și punerea lor în valoare.

Cercetările de arheologie minieră efectuate - începând din anul 1999 și până în prezent - de către o echipă specializată pluridisciplinară de la Universitatea Toulouse Le Mirail (Franța) coordonată de către dr. Beatrice Cauuet au avut în vedere realizarea – în premieră în România – a unui studiu de detaliu asupra acestui tip de vestigii arheologice, respectiv galeriile miniere vechi, de epocă antică și nu numai. Amplele cercetări și studii de patrimoniu efectuate în perioada 2000-2006 au permis conturarea unei imagini cuprinzătoare a acestor valori aparținând patrimoniului cultural național, dar și adoptarea unor măsuri specifice în ceea ce privește protejarea acestora.

Studierea acestor structuri a însemnat, așadar, mai buna lor cunoaștere și a determinat, în aceeași măsură, luarea unor decizii pertinente în ceea ce privește conservarea și punerea lor în valoare. În baza rezultatelor cercetărilor efectuate până acum (finalizate pentru masivele Cetate, Cârnice, Jig și în curs de desfășurare în masivul Orlea) s-a luat decizia conservării și punerii în valoare a următoarelor zone cu lucrări miniere vechi:

-
- galeria Cătălina Monulești – galerie situată în Centrul Istoric al satului Roșia Montană, unde în trecut a fost descoperit cel mai însemnat lot de tăblițe cerate și un sistem antic de drenare a apelor de mină;
 - sectorul minier Păru Carpeni – situat în zona de sud-est a masivului Orlea unde a fost descoperit un sistem de camere suprapuse echipat cu instalații romane de lemn (roți, canale etc.) pentru drenarea apelor de mină;
 - zona Piatra Corbului – situată în partea de sud-vest a masivului Cârnic, aici fiind păstrate urme ale exploatărilor cu foc și apă din perioada antică și medievală;
 - zona masivului Văidoaia – în partea de nord-vest a satului Roșia Montană, unde se păstrează zone de exploatare de suprafață datând din epoca antică.

Prin cercetările arheologice preventive din anii 2001-2006 au fost conturate și cercetate 13 situri arheologice, pentru unele dintre acestea - după finalizarea cercetărilor exhaustive - s-a luat decizia aplicării procedurii de descărcare de sarcină arheologică, iar în alte cazuri s-a luat decizia conservării *in situ* – incinta funerară de la Tăul Găuri, vestigiile romane de pe Dealul Carpeni. În ceea ce privește zona Orlea aceasta va fi investigată în detaliu – atât prin cercetări de suprafață, cât și de subteran - în intervalul 2007-2012.

În ceea ce privește galeriile miniere istorice, datând din epoca romană, descoperite în sectoarele miniere Cătălina Monulești și Păru Carpeni, sunt prevăzute ample lucrări de redeschidere, consolidare și amenajare care să permită conservarea lor *in situ* și amenajarea lor pentru un circuit public de vizitare. Această decizie a luat în considerare valoarea și semnificația vestigiilor arheologice excepționale păstrate în aceste galerii, respectiv instalații romane din lemn realizate în epoca romană pentru evacuarea apelor de mină (așa numitele „roți romane”). În același timp, galeria Cătălina Monulești are faima de a fi cea în care – la mijlocul secolului al XIX-lea s-au găsit – a fost descoperit cel mai semnificativ lot de tăblițe cerate (conform surselor de arhivă istorică fiind vorba de peste 11 piese, dintr-un total cunoscut până astăzi de 32 de astfel de artefacte).

Cea mai mare parte a lucrărilor miniere antice din masivul Cârnic, dar și din celelalte sectoare miniere, sunt accesibile, în condiții dificile, doar specialiștilor, fiind practic aproape inaccesibile publicului larg. Mai mult, normele de securitate ce reglementează desfășurarea unor activităților publice de vizitare în muzeele din Uniunea Europeană și care vor fi adoptate și în România, nu sunt compatibile cu transformarea integrală a galeriilor romane, expuse în permanență unor factori de risc ridicat, într-un spațiu public destinat turiștilor. Menționăm faptul că vor exista însă porțiuni consistente de galerii romane care vor fi păstrate *in situ*. Ca o măsură de minimizare a impactului asupra acestei categorii de vestigii arheologice, pe lângă cercetarea deplină și publicarea rezultatelor acesteia, specialiștii au considerat că este necesară realizarea unui model grafic tridimensional al acestor structuri, cât și realizarea unor replici la scara de 1:1 a acestora în cadrul viitorului muzeu al mineritului care va fi construit în curând la Roșia Montană.

Pentru zona masivului Orlea (singura în care sunt clasate în prezent vestigii miniere antice, respectiv cf. LMI 2004 Exploatarea miniere romane de la Alburnus Maior, zona Orlea (cod LMI AB-I-m-A-00065.02) cercetările efectuate până în prezent au avut caracter preliminar. Cercetarea de detaliu a acestei zone este planificată pentru perioada 2007-2012, iar la finalizarea acestor cercetări, vor putea fi luate – conform prevederilor legale în vigoare - măsurile care se impun: fie conservarea *in situ* a unor tronsoane, fie aplicarea procedurii de descărcare de sarcină arheologică a unora dintre acestea. Informații de detaliu asupra descoperirilor arheologice întâmplătoare și a cercetărilor arheologice preliminare (de suprafață și subteran) din zona masivului Orlea au fost publicate în Studiul de Impact asupra Mediului pentru Proiectul Roșia Montană, vol. 6 – Studiu de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural, Anexa I, p. 219-222. Este important de subliniat că în cadrul studiului se face precizarea: *“Cum dezvoltarea Proiectului în zona Orlea este preconizată pentru o dată mai târzie, din anul 2007 investigațiile de arheologie de suprafață se vor concentra în acest perimetru. Astfel activitățile de construcție implicate de dezvoltarea Proiectului, nu vor putea fi inițiate înainte de finalizarea cercetărilor arheologice, desfășurate în conformitate cu prevederile legislative românești și recomandările și practicile internaționale.”* (Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural, vol. 6, p. 43).

Având în vedere rezultatele cercetărilor, opiniile specialiștilor și deciziile autorităților competente, bugetul prevăzut de companie pentru cercetarea, conservarea și restaurarea patrimoniului cultural al Roșiei Montane în viitorii ani, în condițiile implementării proiectului minier, este de 25 de milioane de dolari, după cum a fost făcut public în Studiul de Impact asupra Mediului în mai 2006 (vezi Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 32, Plan de Management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia

Montană, p. 78-79). Astfel, se are în vedere continuarea cercetărilor în zona Orlea, dar în special crearea unui **Muzeu modern al Mineritului** cu expoziții de **geologie, arheologie, patrimoniu industrial și etnografic**, amenajarea accesului turistic în galeria **Cătălina-Monulești** și la monumentul de la **Tău Găuri**, și **conservarea și restaurarea celor 41 de clădiri monument istoric și a zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană**.

Pentru informații de sinteză asupra istoricului cercetărilor și al principalelor descoperiri legate de galeriile istorice de la Roșia Montană, precum și pentru a cunoaște concluziile specialiștilor în această chestiune, dar și evaluările făcute pentru realizarea unui traseu turistic dedicat structurilor miniere istorice din masivul Cărnic sau opiniile formulate în anul 2004 de către Edward O'Hara, raportor pe probleme de patrimoniu al Adunării Parlamentare a Consiliului Europei vă rugăm să consultați anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”, precum și versiunea anexată, în limba română a raportului O'Hara. Informații de detaliu asupra problematicei complexe a studiului lucrărilor miniere vechi de la Roșia Montană, a rezultatelor acestor cercetări și a perspectivelor de punere a lor în valoare sunt disponibile în Studiul de impact asupra mediului pentru proiectul Roșia Montană, vol. 6 – Studiu de condiții inițiale, p. 26, 32-53, 79-105.

În concluzie, nu este în niciun caz vorba de distrugerea patrimoniului cultural al Roșiei Montane sau simpla înlocuire a unor vestigii originale cu replici. Cercetarea arheologică efectuată la Roșia Montană – cunoscută sub denumirea de cercetare arheologică preventivă / de salvare, cât și studiile conexe de patrimoniu, se fac însă, peste tot în lume, în relație cu interesul economic pentru anumite zone, iar costurile acestora, ca și costurile de punere în valoare și întreținere a zonelor păstrate, sunt asigurate de cei care fac investiția, realizându-se un parteneriat public–privat în sensul protejării patrimoniului cultural, conform prevederilor Convenției europene de la Malta (1992) cu privire la protejarea patrimoniului arheologic [1].

Se cuvine însă subliniat că, în afara obligațiilor asumate de către RMGC, în privința protejării și conservării vestigiilor arheologice și a monumentelor istorice, există o sumă întreagă de obligații care revin atât autorităților publice locale din Roșia Montană și județul Alba, cât și autorităților publice centrale, respectiv Statului Român. Planurile de management pentru patrimoniu cultural din cadrul Raportului la Studiul de Impact asupra Mediului aduc precizări asupra acestor aspecte (vezi Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 32, Plan de Management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 21-22, 47, 52-53, 66-67 și Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 33, Plan de Management pentru monumentele istorice și zonele protejate din zona Roșia Montană, p. 28-29, 48-50, 52-53, 64-65, p. 98 – Anexa 1).

Toate angajamentele asumate public de către companie sunt prezentate pe larg în cadrul Raportului la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 33, Plan de Management pentru patrimoniul cultural.

Referințe:

[1] Textul convenției este disponibil la adresa web:

<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=143&CM=8&DF=7/6/2006&CL=ENG>

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 296

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 109043/07.08.2006 și Nr. 74513/08.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1100

Propunerea

Se recunoaște (vol. 6, pag. 14) ca "deschiderea carierei în anii 1970 a afectat în mod substanțial peisajul cultural al Roșiei Montane"; se pune atunci întrebarea cum va afecta deschiderea celor 4 cariere peisajul cultural?

S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A. ține cont de importanța patrimoniului cultural de la Roșia Montană și de prevederile legale în vigoare, astfel că a alocat în perioada 2001-2006 un buget pentru cercetarea patrimoniului de peste 10 milioane USD. Având în vedere rezultatele cercetărilor, opiniile specialiștilor și deciziile autorităților competente, bugetul prevăzut de către companie pentru cercetarea, conservarea și restaurarea patrimoniului cultural al Roșiei Montane în viitorii ani, în condițiile implementării proiectului minier, este de 25 de milioane USD, după cum a fost făcut public în Studiul de Impact asupra Mediului în mai 2006 (vezi Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 32, Plan de Management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 78-79). Astfel, se are în vedere continuarea cercetărilor în zona Orlea, dar în special crearea unui **Muzeu modern al Mineritului** cu expoziții de **geologie, arheologie, patrimoniu industrial și etnografic**, amenajarea accesului turistic în galeria **Cătălina-Monulești** și la monumentul de la **Tău Găuri, dar și conservarea și restaurarea celor 41 de clădiri monument istoric și a zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană.**

Peisajul cultural al Roșiei Montane a fost modelat de-a lungul a aproape 1900 de ani de istorie a mineritului, fiind generat, astfel, un exemplu aparte al unei comunități miniere în cadrul munților Carpați și al României. Mineritul a influențat toate aspectele vieții de la Roșia Montană, determinând apariția unei culturi miniere care și-a pus amprenta asupra unui număr de fațete legate de evoluția localității, precum structura acesteia și țesutul său urban, arhitectura, etnografia, viața economică și spirituală, și desigur nu în ultimul rând a mediului natural al acestei regiuni montane. Prezența zăcămintului aurifer a determinat tranziția de la un mod de existență rural cu o densitate mică de populație către o structură cu caracter centralizat, care a persistat din perioade mai vechi și până în sec. XIX, când practic localitatea devine un centru cvasiurban.

Soluția de rezolvare

Mențiunea pe care petentul o face se referă la ceea ce a însemnat deschiderea carierei în zona masivului Cetate în anul 1975, de către statul român. Astfel, începând cu anii 1970, în perioada comunistă, au fost efectuate lucrări de exploatare în cariere deschise în masivele Cetate și Cărnăc, aceste cariere și infrastructura industrială asociată acestora distrugând – fără nicio cercetare de specialitate prealabilă – importante vestigii, în principal celebrele: „Curți romane” și „Fereastra împăratului”. În contextul realizării studiilor premergătoare documentației necesare pentru Evaluarea a Impactului asupra Mediului pentru Proiectul Roșia Montană au fost elaborate un istoric al cercetărilor istorico-arheologice din zona Roșia Montană înainte de anul 2000 (vezi vol. 6 – Studiu de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural, Anexa F, p. 157-163) și un inventar al descoperirilor arheologice întâmplătoare înainte de anul 2000 (vezi vol. 6 – Studiu de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural, Anexa G, p. 164-167).

Anunțat încă din anul 1972, prin adoptarea World Heritage Convention (Convenția asupra patrimoniului mondial), și anterior de către Carta de la Veneția (1964, 1966), care face referiri la context și vecinătatea monumentului sau ansamblului monument istoric, conceptului de „peisaj cultural” i se acordă o atenție specială abia în decembrie 1992 prin adoptarea instrumentelor de identificare și conservare a zonelor ce urmau investite cu această titulatură. Astfel, termenul reunește diverse manifestări ale interacțiunii om-natură, reprezentative pentru gradul de evoluție al societății umane sub influența constrângerilor de ordin fizic, a oportunităților habitatului natural și a factorilor social, economic și cultural.

Peisajul cultural reflectă modul în care o anumită comunitate interacționează cu mediul său înconjurător. Adesea, peisajul cultural reflectă tehnici specifice pentru utilizarea resurselor naturale, ținând cont de

caracteristicile și limitele mediului înconjurător (vezi Convenția UNESCO - WHO, 1996). Conceptul de peisaj cultural prinde contur în 1992, când World Heritage Committee (WHC - UNESCO) a luat în considerare acest concept, plecând de la o serie de noțiuni referitoare la definirea criteriului de “valoare excepțională”, ceea ce a determinat o serie de modificări aduse convenției UNESCO din 1972. Astfel, în urma unor serii întregi de discuții între specialiști internaționali în acest domeniu, a fost adoptată Convenția europeană a peisajului (Convenția de la Florența, 2000) care are ca scop protejerea, managementul și amenajările teritoriale ale tuturor peisajelor, dar și a peisajului viu. Această convenție europeană a peisajului, adoptată de Consiliul Europei, introduce un set recomandări referitoare la protecția, gestionarea și dezvoltarea tuturor peisajelor din Europa, instituțiile administrației centrale din țările europene fiind responsabile pentru implementarea efectivă a acestor prevederi și reglementări. Convenția a fost ratificată de România prin Legea 451/2002.

Suntem de acord că Roșia Montană nu este un sat obișnuit din Munții Apuseni. Acest lucru este vizibil cu ochiul liber pentru fiecare dintre noi, și a fost evidențiat și de studiile efectuate de diferite echipe de cercetători, în ceea ce privește arhitectura și „urbanizarea” sa, cât și elementele de etnografie și etnologie.

Peisajul Roșiei Montane are, din punct de vedere cultural, două componente majore: cea subterană evidențiată prin cercetările de arheologie minieră din ultimii ani și cea de suprafață, reprezentată de vestigi arheologice de suprafață, de imobilele monument istoric concentrate în centrul istoric și de monumente naturii.

Starea de conservare și natura vestigiilor antice miniere subterane din masivul Cărnic au fost determinate prin cercetări exhaustive de arheologie minieră, care au demonstrat că accesul extrem de dificil, riscul deosebit de ridicat în ceea ce privește siguranța persoanelor, dispersia lor spațială și costurile enorme fac imposibilă conservarea și punerea în circuit turistic a acestora. După cum a fost menționat în studiile de specialitate din cadrul documentației EIM, o bună parte din aceste tipuri de lucrări se pot regăsi în sectoarele ce vor fi protejate de impactul proiectului minier, cum este cazul zonelor Coș - Cătălina Monulești, Păru-Carpeni și Piatra Corbului, toate având elemente de unicitate și de reprezentativitate care argumentează o decizie științifică în sensul conservării *in situ*.

Vestigiile arheologice de suprafață au fost afectate în mod semnificativ de amenajările conexe exploatărilor miniere istorice – galerii, halde, instalații de prelucrare a minereului – șteampuri, precum și de infrastructura industrială aferentă – tăuri, drumuri, canale de aducțiune, cât și, desigur, de locuirea permanentă a văii Roșiei în ultimii 700 de ani. Trei categorii principale de monumente arheologice au putut fi studiate, respectiv, zone de locuire cu infrastructura aferentă (Hop-Găuri, Hăbad, Țăul Țapului, Dealul Carpeni), zone sacre cu temple în aer liber (Hăbad, Valea Nanului și posibil Carpeni) și, nu în ultimul rând, zone funerare (necropole de incinerare ale coloniștilor antici descoperite în punctele Hop, Țăul Corna, Jig-Piciorag, Țarina, Pârăul Porcului – Țăul Secuilor și grupurile de morminte de pe Valea Nanului și Dealul Carpeni). După 7 ani de cercetări arheologice, au fost conturate două perimetre ce pot fi asimilate ca „**zone protejate**”: **monumentul funerar roman de la Tău Găuri și dealul Carpeni, unde au fost identificate zone de habitat cu clădiri romane, precum și o zonă funerară și una sacră.**

Valorile de arhitectură sunt grupate în principal în partea superioară a localității, în așa numita zonă Piață. Aici se află 35 din cele 41 de case monument istoric ale Roșiei Montane. Toată această rezervație de arhitectură, ce are un farmec aparte, este cuprinsă în zona protejată Centru Istoric Roșia Montană. Pentru a statuta juridic limitele acestei Zone Protejate, compania a contractat firme autorizate pentru elaborarea Planului de Urbanism Zonal prin care se va stabili regulamentul de urbanism al zonei și activitățile permise în cadrul acesteia, document aflat în curs de redactare.

Menționăm că zona protejată a Roșiei Montane va avea o suprafață de peste 130 de ha și va cuprinde valorile de arhitectură din cadrul acestei localități (restaurate și puse în valoare), dar și ale valori de patrimoniu organizate sub forma unui muzeu al mineritului cu expoziții de geologie, arheologie, etnografie (cu o secție în aer liber), patrimoniu industrial și o importantă componentă subterană dezvoltată în jurul galeriei Cătălina Monulești. În această parte a localității compania va urmări să promoveze dezvoltarea turismului tradițional (pensiuni, mici localuri). În aceasta zonă estică și sud-estică a centrului vechi se află și tăurile istorice: Țăul Mare, Țăul Brazi și Țăul Anghel. Astfel există în acest perimetru premisele pentru dezvoltarea viitoare a unui turism modern de agrement.

În ceea ce privește monumentele naturii Piatra Corbului și Piatra Despăcată, acestea sunt încadrate

conform Legii 5/2000 din 6 martie 2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a III-a - zone protejate, (Publicat în Monitorul Oficial nr.152 din 12 aprilie 2000) la secțiunea Zone naturale protejate de interes național și monumente ale naturii, punctele 2.8 (Piatra Despicată) și 2.83 (Piatra Corbului). În același timp, ca rezultat al cercetărilor arheologice efectuate la Roșia Montană prin Programul Național de Cercetare Alburnus Maior, finanțat în conformitate cu prevederile legale de către RMGC, zona Piatra Corbului a fost clasată monument istoric, respectiv Galerile romane din masivul Cârnic, zona "Piatra Corbului".

În ceea ce privește un alt element definitoriu al peisajului Roșiei Montane, respectiv tăurile, trebuie subliniat că unele dintre acestea vor fi păstrate, astfel Tăul Mare, Tăul Anghel și Tăul Brazi vor fi integrate în planurile de dezvoltare turistică preconizate pentru Zona Protejată Centru Istoric Roșia Montană. Tăul Găuri este inclus în zona de protecție a incintei funerare romane care va fi restaurată *in situ*, iar Tăul Țarina nu va fi afectat de proiectul Roșia Montană. Tăul Cornei urmează să fie afectat de implementare proiectului minier.

În contextul elaborării PUG pentru comuna Roșia Montană, la solicitarea expresă a Comisiei Naționale a Monumentelor Istorice din anul 2002 (Aviz MCC – CNMI nr. 61/14.02.2002), această documentație urbanistică elaborată de către S.C. Proiect Alba S.A., a fost completată de către S.C. OPUS – Atelier de arhitectură S.R.L., care a realizat un studiu istoric și un studiu special privind elementele de peisaj cultural din Roșia Montană. Acest studiu a fost aprobat de către Comisia Națională a Monumentelor Istorice din cadrul Ministerului Culturii și Cultelor, prin avizele MCC nr. 177/20.06.2002 și 178/20.06.2002, referitor la aprobarea PUG Roșia Montană și a documentației de urbanism conexe.

Ca o concluzie a studiului realizat de către OPUS în anul 2002 – în completarea documentației PUG Roșia Montană - se făceau - încă din anul 2002 - următoarele precizări: *„Dispariția industriei miniere tradiționale în anii '50 și dispariția proprietății private în domeniul exploatării aurifere, precum și inițierea exploatării de suprafață din anii '70 au condus la modificări ale peisajului, la modificarea structurii și ocupațiilor populației, la părăsirea și degradarea unor construcții industriale tradiționale, la demolarea, degradarea sau chiar ruinarea unor construcții sau ansambluri, printre care unele de reală valoare patrimonială. Implantarea fără discernământ a unor locuințe colective (blocuri) a contribuit și mai mult la alterarea unor zone valoroase ale ansamblului urban. Potrivit Studiului condițiilor de mediu pentru lucrările de explorare geologică din zona Roșia Montană realizat de Agraro-Consult S.A. în colaborare cu Institutul de Cercetare pentru Epurarea Apelor Reziduale S.C. Prospekțiuni S.A., ICECHIM și Apele Române mediul ambiant este puternic afectat de activitățile miniere desfășurate de-a lungul timpului cu implicații asupra apei râului Roșia, Arieș și a solului. În plus, toate acțiunile întreprinse în zonă în această perioadă au ignorat cu desăvârșire imensul capital arheologic existent și cunoscut în mare măsură doar documentar, fapt care a condus la distrugerea a numeroase vestigii, mai ales legate de istoria și continuitatea exploatărilor aurifere pe o perioadă de circa două milenii. Lipsa legăturilor rutiere dintre localitățile comunei, transportul în comun asigurat sporadic, condițiile economice precare contribuie la izolarea comunei Roșia Montană de contextul economico-social național. Cum valoarea sitului rezida în organicitatea rezultată din modul unic de interconținere a reliefului cu funcțiunile specifice și cu adaptarea perfectă a rezolvărilor urbanistic-arhitecturale, caracteristici sedimentate de-a lungul unei mari perioade de timp, păstrarea situației din anii '50 ar fi putut conduce astăzi la înscrierea cu succes a localității Roșia Montană în integralitatea ei ca un sit clasat în categoria "peisajelor culturale". **Așa cum arată însă situația actuală, o asemenea încadrare nu mai este posibilă.** Mai mult, așa cum rezultă din inventarierea valorilor de patrimoniu național și local, din cercetarea sociologică și din cercetarea de teren, degradarea localității este un proces progresiv și, în cazul păstrării condițiilor actuale, vom asista neputincioși la dispariția întregii localități, nu numai a elementelor de valoare.”* Aceste concluzii ale S.C. OPUS – Atelier de arhitectură S.R.L. au fost prezentate în documentația „Completarea documentației pentru P.U.G. Roșia Montană; Studiu de restructurare a centrului istoric Roșia Montană”, care a fost avizată de către MCC în anul 2002.

Pentru informații de sinteză asupra cercetărilor și studiilor efectuate la Roșia Montană privitoare la patrimoniul cultural, precum și pentru a cunoaște concluziile specialiștilor în această chestiune, vă rugăm să consultați anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”, menită să completeze informațiile și datele prezentate mai sus.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 296

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 109043/07.08.2006 si Nr. 74513/08.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1101

Propunerea

Se recunoaste (vol. 6, pag. 15) ca amplasarea Pietrei Despicate si a Pietrei Corbului pe versantii din Cetate si Carnic, ce caracterizeaza prin prezenta excavatiilor si a rocilor sterile, "diminueaza mult valoarea lor artistica"; dar cand se vor afla pe marginea celor doua cratere prevazute de proiect?

În Studiul de Evaluare a Impactului asupra Mediului, vol. 6 – Studiu de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural se precizează la pagina 15 că: „Apariția acestor aflorimente de rocă este relativ minimalizată în peisajul general și amplasarea lor pe versanții din Cetate și Cărnic, ce se caracterizează prin prezența excavațiilor și rocilor sterile, diminuează mult valoarea lor estetică.” Astfel, în evaluarea condițiilor actuale se subliniază că valoarea estetică a acestor monumente ale naturii este deja diminuată de exploătarile miniere precedente.

În proiectul propus de către RMGC, Piatra Corbului nu este afectată, fiind situată în afara viitoarei cariere Cărnic. Pe parcursul fazelor operative ale exploătarii în apropierea acestei zone, vor fi luate toate măsurile tehnice de minimizare a impactului, astfel încât integritatea acesteia sa nu aibă de suferit.

Soluția de rezolvare

Referitor la Piatra Despicață, aceasta este un bloc de andezit cu o greutate de aproximativ două tone. În anul 2002, Comisia pentru Ocrotirea Monumentelor Naturii a Academiei Române, ca urmare a documentației înaintate de către S.C. Agraro Consult S.R.L., a avizat mutarea acesteia pe un alt amplasament, care nu va fi afectat de viitoarele exploătară. În consecință, cu mijloace tehnice absolut normale în ceea ce privește gabaritul, sub coordonare și supraveghere de specialitate, Piatra Despicață va fi mutată într-un amplasament avizat de către Academia Română și Ministerul Culturii și Cultelor.

Astfel, în perioada de operare, Piatra Despicață nu se va afla în zona industrială, iar Piatra Corbului are de jur împrejur o zonă de protecție cu suprafața de 5,5 ha, suficient cât să nu o poziționeze pe marginea unui crater, așa cum vă temeți dumneavoastră.

Piatra Corbului și Piatra Despicață sunt încadrate conform Legii 5/2000 din 6 martie 2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a III-a - zone protejate, (Publicat în Monitorul Oficial nr.152 din 12 aprilie 2000) la secțiunea Zone Naturale Protejate de Interes Național și Monumente ale Naturii, punctele 2.8 (Piatra Despicață) și 2.83 (Piatra Corbului).

În același timp, ca rezultat al cercetărilor arheologice efectuate la Roșia Montană prin „Programul Național de Cercetare Alburnus Maior”, finanțat în conformitate cu prevederile legale de către RMGC, zona Piatra Corbului a fost clasată monument istoric, la fel și Galeriile romane din masivul Cărnic, zona “Piatra Corbului” (cod LMI AB-I-s-A-20329), (cf. Monitorul Oficial Nr. 646 bis, din data de 16.07.2004, jud. Alba, poziția 146).

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 296

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 109043/07.08.2006 și Nr. 74513/08.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1102

Propunerea

Cum s-a reușit cercetarea preventivă și săpătura de salvare pe cele circa 1300 ha care are zona industrială, la suprafață și în galerii, în doar 5-6 ani, câteva luni pe an, pentru a se da descărcare de sarcină arheologică? Un calcul simplu arată că este imposibil să se fi săpat tot. Și dacă nu s-a săpat tot, cum de s-a dat descărcare de sarcină arheologică pentru tot?

Cercetarea arheologică preventivă din perimetrul de dezvoltare a proiectului minier Roșia Montană s-a desfășurat prin tehnicile specifice, respectiv sondarea tuturor zonelor accesibile și, în același timp, propice locuirii umane, ținându-se cont de informații bibliografice și de observațiile făcute în cursul campaniilor periegetice, de studiile geofizice și analizele zborurilor fotogrametrice. Dezvoltarea în suprafață a cercetărilor s-a produs acolo unde realitățile arheologice au impus-o. La Roșia Montană cercetările arheologice au fost efectuate pe zone ample, având un caracter exhaustiv în zonele cu potențial arheologic. ASTFEL, TOATE PERIMETRELE PENTRU CARE S-A APLICAT PROCEDURA DE DESCĂRCARE DE SARCINĂ ARHEOLOGICĂ AU FOST CERCETATE. Toate cercetările au fost realizate conform prevederilor legale în vigoare, respectiv cele stabilite prin OMCC nr. 2392 din 06.09.2004 privind instituirea de către Ministerului Culturii și Cultelor a Standardelor și Procedurilor Arheologice.

Trebuie subliniat că acest tip de cercetare – cunoscută sub denumirea de cercetare arheologică preventivă / de salvare / contractuală - se face însă, peste tot în lume, în conexiune cu interesul economic pentru anumite zone, iar costurile acesteia, ca și costurile de punere în valoare și întreținere a zonelor păstrate sunt asigurate de cei care fac investiția, realizându-se un parteneriat public-privat în sensul protejării patrimoniului cultural, conform prevederilor Convenției europene de la Malta (1992) cu privire la protejarea patrimoniului arheologic [1].

Soluția de rezolvare

RMGC a asigurat – conform prevederilor legale în vigoare în România – resursele financiare necesare pentru evaluarea și studierea acestor tipuri de vestigii arheologice. Respectând opiniile și concluziile cercetătorilor, care au efectuat aceste studii, și deciziile autorităților competente – Ministerul Culturii și Cultelor - Comisia Națională de Arheologie, respectiv Comisia Națională a Monumentelor Istorice, compania nu a făcut decât să asigure o serie de cheltuieli materiale – dotări, echipamente de lucru și de protecția muncii, cheltuieli cu forța de muncă, conform prevederilor legale.

Noțiunea de cercetare arheologică nu presupune numai efectuarea de săpături arheologice propriu-zise. Acest tip de cercetare se realizează prin mijloace specifice și metodologii adaptate realităților unui anumit sit. În cazul nostru, la Roșia Montană, acestea au constat în:

- Studii de arhivă;
- Periegetă și evaluare de teren; sondaje arheologice;
- Survol aerian și interpretare aerofoto; imagine satelitară de mare rezoluție;
- Studii de arheologie minieră, topografie subterană și modelare 3D;
- Studii de geofizică;
- Cercetări arheologice ample în zonele cu potențial arheologic identificat – efectuarea de săpături arheologice propriu-zise;
- Studii interdisciplinare – sedimentologie, arheozoologie, palinologie comparată, arheo-metalurgie, geologie, mineralogie;
- Datare radiocarbon și dendrocronologică;
- Înregistrarea cercetărilor și a rezultatelor acestora într-o bază de date integrată;
- Topografie arheologică în format clasic și digital și elaborarea proiectului GIS; realizarea arhivei foto – clasică și digitală;

-
- Restaurarea artefactelor;
 - Inventarierea și catalogarea digitală a artefactelor;
 - Studii de specialitate pentru valorificarea rezultatelor cercetărilor - publicarea de volume științifice, expoziții, sit web etc.

Toate cercetările arheologice cu caracter preventiv desfășurate la Roșia Montană începând cu anul 2000 și până în prezent au fost realizate în cadrul unui program complex de cercetare, fiind emise, în conformitate cu prevederile legale, autorizații de săpătură arheologică preventivă. Cercetările arheologice au fost coordonate din punct de vedere științific de către Muzeul Național de Istorie a României, la derularea acestora participând un număr de 21 de instituții de specialitate românești și 3 din străinătate. Toate cercetările au fost efectuate conform prevederilor legale în vigoare. Cercetările derulate în fiecare campanie arheologică sunt autorizate de către MCC în baza planului anual de cercetare arheologică aprobat de către Comisia Națională de Arheologie.

Conform legislației române în vigoare (respectiv OMCC nr. 2392 din 06.09.2004 privind instituirea de către MCC a Standardelor și Procedurilor Arheologice), autorii cercetării nu sunt abilitați să acorde descărcarea de sarcină arheologică. În urma procesului complex de cercetare, se întocmește o documentație exhaustivă a zonei investigate, care cuprinde propunerile arheologilor, iar după consultarea acesteia Comisia Națională de Arheologie recomandă sau nu, după caz, eliberarea certificatului către Ministerul Culturii și Cultelor.

Pentru detalii privind cadrul legislativ și obligațiile care îi revin titularului de proiect prin conformare la prevederile legale vă rugăm să consultați anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”. În același context pot fi găsite informații suplimentare privind cercetările efectuate în cadrul Programului Național de Cercetare „Alburnus Maior” în perioada 2001-2006.

Referință:

[1] Textul convenției este disponibil la adresa web:

<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=143&CM=8&DF=7/6/2006&CL=ENG>

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 296

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 109043/07.08.2006 si Nr. 74513/08.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1103

Propunerea

Galeriile romane de la Rosia Montana erau din 2000 desemnate prin PATN/III drept "monumente de valoare nationala exceptionala" (vol. 33, II pag. 11); cum se explica ca au fost incluse in marea majoritate in zona industrială si descarcate de sarcina? Adica, de ce ministerul Culturii nu le-a aparat, caci acesta este rolul sau?

În cadrul zonei de dezvoltare industrială au fost incluse acele zone pentru care s-a obținut certificatul de descărcare de sarcină arheologică. Există însă și zone aflate - în momentul de față - în curs de cercetare din punct de vedere arheologic, pentru acestea fiind posibil ca în viitor să se poată obține - urmând procedurile legale - descărcarea de sarcină arheologică.

Ținând cont de importanța patrimoniului cultural de la Roșia Montană și de prevederile legale în vigoare S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A. a alocat în perioada 2001-2006 un buget pentru cercetarea patrimoniului de peste 10 milioane USD. Având în vedere rezultatele cercetărilor, opiniile specialiștilor și deciziile autorităților competente, bugetul prevăzut de către companie pentru cercetarea, conservarea și restaurarea patrimoniului cultural al Roșiei Montane în viitorii ani, în condițiile implementării proiectului minier, este de 25 de milioane USD, după cum a fost făcut public în Studiul de Impact asupra Mediului în mai 2006 (vezi Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 32, Plan de Management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 78-79). Astfel, se are în vedere continuarea cercetărilor în zona Orlea, dar în special crearea unui **Muzeu modern al Mineritului** cu expoziții de **geologie, arheologie, patrimoniu industrial și etnografic**, amenajarea accesului turistic în galeria **Cătălina-Monulești** și la monumentul de la **Tău Găuri**, dar și **conservarea și restaurarea celor 41 de clădiri monument istoric și a zonei protejate Centru Istorice Roșia Montană**

Soluția de rezolvare

Până în anul 1999 la Roșia Montană, nu au fost efectuate cercetări de arheologie minieră, practic investigarea și evaluarea științifică a galeriilor de aici începând abia din acel moment. Sintetizând toate aceste informații, în *Repertoriul Arheologic al județului Alba* (1995) erau prezentate următoarele date cu privire la galeriile miniere romane: în decursul sec. XVIII-XX, cu prilejul lucrărilor miniere au fost semnalate o serie de artefacte datate în epoca romană (cu mențiunea că multe dintre acestea nu aveau un loc precis al descoperirii, erau inedite sau numai semnalate, iar altele chiar dispărute). De asemenea, exploatarea aurifere de epocă romană, mai ales ținând cont de locul de descoperire al tăblițelor cerate, erau semnalate în preajma așezării civile pe dealurile Cetate, Cărnice, în galeria Ecaterina Monulești (Cătălina-Monulești), masivele Letea (Lety) și Rotunda. Ca urmare, până la începutul anului 2000, despre Roșia Montană, ca sit antic minier de epocă romană, se putea spune că este o zonă cu potențial arheologic semnificativ, în care nu se efectuaseră săpături arheologice propriu-zise, necesare pentru a contura în detaliu diversele elemente componente și caracteristici, precum și localizarea și distribuția spațială a vestigiilor miniere antice din cadrul sitului.

În ciuda acestor realități, la Roșia Montană s-a derulat exploatarea zăcămintului auro-argintifer de către Statul Român în aceeași manieră, și după promulgarea Legii nr. 5/2000 privind aprobarea planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a III-a – zone protejate, unde sunt menționate ca valori de patrimoniu cultural și Galeriele romane ale exploatarea aurifere, comuna Roșia Montană, satul Roșia Montană, județ Alba (Anexa 3, secțiunea I – arhitectură industrială; amenajări căi de comunicație, poz. I)1.), fără a fi date alte precizări privind localizarea, caracteristicile și distribuția acestora.

În contextul implementării unui nou proiect minier în această zonă, cercetările arheologice preventive la Roșia Montană au demarat în anul 2000 prin participarea colectivelor de arheologi de la Muzeul Național al Unirii Alba Iulia și de la Institutul Național al Monumentelor Istorice, București, iar în ceea ce privește studiul galeriilor antice, s-a apelat la expertiza unei echipe de la Universitatea din Toulouse. Începând cu

anul 2001, luând în considerare concluziile studiilor preliminare din anul precedent, a fost instituit Programul Național de Cercetare "Alburnus Maior" prin Ordinul Ministrului Culturii și Cultelor nr. 2504 din 07.03.2001, desfășurându-se în conformitate cu prevederile Ordonanței Guvernului nr. 43/2000 privind protecția patrimoniului arheologic și declararea unor situri arheologice ca zone de interes național, modificată, unul dintre obiectivele acestuia fiind investigarea de către specialiști a galeriilor miniere romane și medievale din acest areal, precum și inventarierea și propunerea de soluții de conservare/restaurare a porțiunilor reprezentative. Astfel administrația centrală, respectiv Ministerul Culturii și Cultelor s-a implicat din anul 2000 și până în prezent, conform atribuțiilor sale legale, în ceea ce privește galeriile romane de la Roșia Montană.

Conform prevederilor legale în vigoare în România, compania a asigurat resursele financiare necesare pentru evaluarea și studierea acestor tipuri de vestigii arheologice. Respectând opiniile și concluziile cercetătorilor care au efectuat aceste studii și deciziile autorităților competente – Ministerul Culturii și Cultelor și Comisia Națională de Arheologie, respectiv Comisia Națională a Monumentelor Istorice, compania a asigurat și o serie de cheltuieli materiale – dotări, echipamente de lucru și de protecția muncii, cheltuieli cu forța de muncă – constituirea unui colectiv permanent de minieri pentru acces și asistența în subteran a echipei de arheologi minieri, întreținere lucrări subterane. Astfel, în contextul elaborării Studiului de Impact asupra Mediului a fost elaborat un buget dedicat acestor tipuri de lucrări.

În decursul a opt ani de cercetări la Roșia Montană, au fost explorați peste 140 km de lucrări miniere subterane din toate epocile, două treimi fiind localizate în masivele Cărnăc și Cetate, din care aproape 7 km cumulați sunt lucrări miniere antice săpate cu unelte de fier (daltă și ciocan) sau cu focul. Lucrările moderne și recente, identificabile în urma studierii pereților lor (urme de împușcare prin perforare, forma generală a lucrărilor, comparație cu planurile miniere de arhivă, etc.), au fost datate, fără alte detalii, între secolele al XVII-lea și începutul secolului al XX-lea, prin intermediul analizelor de carbon radioactiv pe cărbune de lemn sau pe lemn conservat. Cei 7 km de galerii datate în epoca romană reprezintă suma tuturor lucrărilor de acest tip identificate și cartate, în toate masivele în care s-a efectuat cercetarea și nu un tot unitar. Astfel, conform concluziei echipei care a efectuat cercetarea marea majoritate a lucrărilor vechi au fost revizitate și parțial reexploatare de minierii care s-au succedat de-a lungul secolelor.

Trebuie, de asemenea, să subliniem că săpătura arheologică ce permite să le restituie, să le dateze și să le interpreteze contribuie, în același timp, la creșterea vulnerabilității lor. Mai precis, degajarea lucrărilor vechi le face accesibile tuturor și le expune în consecință unor degradări. În egală măsură, executarea unor săpături arheologice exhaustive determină, cum este și firesc, dispariția „zăcămintului arheologic”, deoarece, în momentul finalizării săpăturilor, nu rămân decât structurile goale (galerii și alte lucrări), informațiile cronologice, (inventarul arheologic) în totalitatea lor, fiind recuperate în timpul săpăturilor.

Informații de detaliu asupra descoperirilor arheologice întâmplătoare și a cercetărilor arheologice preliminare (de suprafață și subteran) din zona masivului Orlea au fost publicate în Studiul de Impact asupra Mediului pentru Proiectul Roșia Montană, vol. 6 – Studiu de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural, Anexa I, p. 219-222.

În Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural se precizează – vol. 6, p. 45 – că, în ceea ce privește zona masivului Orlea, este planificată continuarea cercetării arheologice preventive de suprafață și subteran, respectiv într-o zonă cu potențial arheologic reperat. De asemenea, se specifică faptul că cercetările întreprinse până în acest moment în zona acestui masiv au avut un caracter preliminar. Este important de subliniat că în cadrul studiului se face precizarea: *“Cum dezvoltarea Proiectului în zona Orlea este preconizată pentru o dată mai târzie, din anul 2007 investigațiile de arheologie de suprafață se vor concentra în acest perimetru. Astfel activitățile de construcție implicate de dezvoltarea Proiectului, nu vor putea fi inițiate înainte de finalizarea cercetărilor arheologice, desfășurate în conformitate cu prevederile legislative românești și recomandările și practicile internaționale.”* (Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural, vol. 6, p. 43).

RMGC, conform prevederilor legale, va finanța în perioada 2007 – 2012 un program de cercetări arheologice preventive desfășurat de către specialiști abilitați. În baza analizei rezultatelor acestor cercetări se va putea apoi decide aplicarea sau nu a procedurii de descărcare de sarcină arheologică. Nu există prevederi legale care să interzică desfășurarea cercetărilor arheologice cu caracter preventiv în cazul zonelor cu patrimoniu arheologic reperat, așa cum este cazul zonei Orlea.

Există și alte zone mai restrânse din cadrul sitului, cum este versantul estic al Cârnicului - sectorul Piatra Corbului și sectorul Păru Carpeni, care s-ar preta în egală măsură la un program de amenajare în vederea accesului publicului. În particular, în sectorul Piatra Corbului se găsesc șantiere romane de exploatare săpate cu focul, vestigii extraordinare, impresionante prin dimensiunile lor mari, dar a căror poziție, în imediata vecinătate a viitoarei cariere, trebuie luată în considerare în vederea luării unor măsuri de protecție adecvate, necesare pentru evitarea degradării lor din cauza pușcărilor din carieră.

Cum, în cadrul zonelor protejate conturate actualmente în perimetrul proiectului minier Roșia Montană, respectiv Cătălina Monulești, Coș, Piatra Corbului și Păru Carpeni, arheologii francezi au precizat că au pus în evidență majoritatea tipurilor de lucrări miniere care există, astfel, și pentru celelalte sectoare miniere care vor fi afectate de către proiectul minier, compania și-a asumat susținerea financiară și logistică a lucrărilor de conservare și restaurare în aceste perimetre. RMGC va pune la dispoziție resursele financiare necesare pentru cercetarea arheologică ce va continua în sectorul minier Păru Carpeni și pentru realizarea atât a conservării *in situ* a camerelor ce adăpostesc roțile hidraulice, cât și a instalațiilor hidraulice și a echipamentelor auxiliare propriu-zise care vor fi, la rândul lor, restaurate. Suplimentar, sunt prevăzute fonduri din partea companiei pentru construirea unor noi roți hidraulice, identice cu cele antice. Toate aceste acțiuni prevăzute de RMGC credem că vor sporii spectrul de atracții turistice din zonă.

Considerăm însă că este necesară sublinierea existenței unui relativ paradox. În lipsa cercetării, datorită stării lor de conservare și a naturii acestui tip de vestigii, existența fizică a galeriilor romane ar fi amenințată. La rândul ei, orice cercetare arheologică presupune, mai mult sau mai puțin distrugerea iremediabilă a unui context pentru salvarea informației.

În conformitate cu cerințele Ministerului Mediului și al Gospodării Apelor, respectiv ale Ministerului Culturii și Cultelor, în cadrul documentației privind Raportul la studiul de impact asupra mediului, pentru proiectul Roșia Montană au fost elaborate planuri de management specifice pentru gestionarea și conservarea valorilor de patrimoniu din zona Roșia Montană, în contextul implementării proiectului minier, implicit în ceea ce privește galeriile miniere istorice (vezi Raportul de Evaluarea a Impactului asupra Mediului, vol. 32-33, Plan M – Plan de management al patrimoniului cultural, partea I – Plan de management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, partea II-a – Plan de management pentru monumentele istorice și zonele protejate din Roșia Montană, partea III-a – Plan de management pentru patrimoniul cultural). În aceste planuri de management sunt prezentate pe larg obligațiile și responsabilitățile pe care compania, conform deciziilor administrației culturale centrale, și le asumă în contextul implementării proiectului său minier – în ceea ce privește protejarea și conservarea valorilor de patrimoniu din zona Roșia Montană: vestigii arheologice de suprafață și subteran, clădiri monument istoric, zone protejate, elemente de patrimoniu imaterial, elemente de peisaj cultural etc. Se cuvine însă subliniat că, în afara obligațiilor asumate de către RMGC, în privința protejării și conservării vestigiilor arheologice și a monumentelor istorice, există o sumă întregă de obligații care revin atât autorităților publice locale din Roșia Montană și județul Alba, cât și autorităților publice centrale, respectiv Statului Român. Planurile de management pentru patrimoniu cultural din cadrul Raportului la Studiul de Impact asupra Mediului aduc precizări asupra acestor aspecte (vezi Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 32, Plan de Management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 21-22, 47, 52-53, 66-67 și Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 33, Plan de Management pentru monumentele istorice și zonele protejate din zona Roșia Montană, p. 28-29, 48-50, 52-53, 64-65, p. 98 – Anexa 1).

Un alt obiectiv al Programul Național de Cercetare "Alburnus Maior" prin Ordinul Ministrului Culturii și Cultelor nr. 2504 din 07.03.2001, desfășurat în conformitate cu prevederile Ordonanței Guvernului nr. 43/2000 privind protecția patrimoniului arheologic și declararea unor situri arheologice ca zone de interes național, modificată, este și acela de redactare a unui proiect de realizare a viitorului muzeu dedicat mineritului din zona Munților Apuseni din cele mai vechi timpuri și până astăzi, evident existând o componentă semnificativă referitoare la punerea în valoare a galeriilor miniere istorice. Ținând cont de importanța rețelelor studiate, este vorba de operațiuni de restaurare extrem de ample, foarte costisitoare, la care trebuie adăugat un cost de întreținere deloc de neglijat pe termen lung.

În concluzie, cercetarea de acest tip – cunoscută sub denumirea de cercetare arheologică preventivă / de salvare - se face însă, peste tot în lume, în conexiune cu interesul economic pentru anumite zone, iar costurile acesteia, ca și costurile de punere în valoare și întreținere a zonelor păstrate, sunt asigurate de cei care fac investiția, realizându-se un parteneriat public-privat în sensul protejării patrimoniului cultural, conform prevederilor Convenției europene de la Malta (1992) cu privire la protejarea patrimoniului

arheologic.

Pentru detalii privind cadrul legislativ și obligațiile care îi revin titularului de proiect prin conformare la prevederile legale vă rugăm să consultați anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”. În același context pot fi găsite informații suplimentare privind cercetările efectuate în cadrul Programului Național de Cercetare „Alburnus Maior” în perioada 2001-2006.

Referințe:

[1] Textul convenției este disponibil la adresa web:

<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=143&CM=8&DF=7/6/2006&CL=ENG>

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 296

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 109043/07.08.2006 și Nr. 74513/08.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1104

Propunerea

Cum se explica ca se vor crea replici ale unor galerii, si nu se pastreaza originalul, cand charta ICOMOS recomanda ca resursele arheologice sa fie conservate pentru cercetari arheologice ulterioare (Raportul EIM, Vol. 14, pag. 55)?
cum de sunteti siguri ca nu mai exista si alte sub-situri ale sitului Alburnus maior, in afara celor prezentate?

Soluția de rezolvare

În anul 2004, reprezentantul oficial al ICOMOS, **Mounir Bouchenaki**, aflat într-o vizită de informare la Roșia Montană a audiat toate părțile interesate și implicate în proiect. Acesta a apreciat nivelul ridicat din punct de vedere calitativ al cercetărilor și al rezultatelor, concluzia fiind că doar încurajarea dialogului, cooperarea, poate duce la găsirea unei soluții viabile de coexistență a dezvoltării industriale necesare și a valorificării științifice sau, după caz, a conservării patrimoniului cultural. În opinia acestuia, o mai bună mediatizare a muncii depuse, a rezultatelor obținute ar avea ca scop contracararea dezinformării existente în anii din urmă în rândul multora dintre arheologii europeni, unii dintre ei semnatari ai unei liste de protest adesea invocate.

ICOMOS este Consiliul Internațional pentru Monumente și Situri, o organizație non-guvernamentală formată din profesioniști, dedicată conservării monumentelor și siturilor de valoare mondială. Carta ICOMOS a fost redactată în baza rezultatelor Cartei de la Veneția și asigură o direcție globală de abordare referitoare la patrimoniul arheologic. Conform acestei carte patrimoniul arheologic are următorul înțeles: "Acea parte din patrimoniul material pentru care cercetările arheologice oferă informația primară. El cuprinde toate vestigiile existenței umane și este constituit din locurile legate de toate manifestările activităților umane, structuri abandonate, și vestigii diverse (incluzând situri subterane și subacvatice), împreună cu bunurile culturale mobile asociate acestora."

Carta subliniază rolul jucat de o echipă de profesioniști calificați, care nu se rezumă numai la arheologi, în procesul de evaluare, investigare, studiere desfășurat în faza de pre-construcție și care constituie baza pentru măsurile ulterioare de management. Un alt principiu de bază al cartei ICOMOS este recomandarea ca resursele arheologice să fie conservate pentru cercetări arheologice ulterioare și ca patrimoniul arheologic să poată fi cunoscut și apreciat de către public.

Referitor la conservarea unor părți din sit ca „rezervă arheologică” pentru cercetare de către generațiile viitoare reamintim că la Roșia Montană a fost delimitată zona protejată Carpeni, unde au fost descoperite cele mai importante clădiri de epocă romană din Roșia Montană. Această suprafață însumează peste 17 hectare și se încadrează chiar în categoria enunțată de recomandările ICOMOS. În ceea ce privește vestigiile subterane este cunoscut astăzi potențialul sectoarelor miniere Cătălina-Monulești și Piatra Corbului, astfel că în cadrul acestora este de asemenea posibilă conturarea unor viitoare zone de „rezervă arheologică”.

În mod particular, referitor la amenajarea muzeală a galeriilor romane de la Roșia Montană, dr. Beatrice Cauuet, coordonatoarea echipei de cercetare a vestigiilor miniere subterane spunea: „în perspectiva organizării unui muzeu de sit, cu conservarea și păstrarea unor vestigii miniere *in situ*, este mult mai indicat să se selecționeze zone remarcabile în care să existe diferite tipuri de lucrări miniere specifice minelor antice de la Roșia Montană. În perspectiva punerii în valoare a lucrărilor miniere antice, se poate lua în considerare o concentrare a mijloacelor tehnice și financiare existente pentru restaurarea unui sector mai restrâns, a priori mai ferit de reluări moderne recente (prin urmare cu un grad mai mare de autenticitate) și situat într-o zonă a sitului care se găsește mai aproape de celelalte monumente istorice care urmează să fie puse în valoare, cum este cazul centrului istoric al comunei Roșia Montană. În sfârșit, există și alte zone mai restrânse din cadrul sitului, situate în exteriorul perimetrului de impact al

proiectului minier, cum este versantul estic al Cârnicului - sectorul Piatra Corbului și sectorul Păru Carpeni, care s-ar preta, în egală măsură, la un program de amenajare în vederea accesului publicului. În particular, în sectorul Piatra Corbului se găsesc șantiere romane de exploatare săpate cu focul, vestigii extraordinare, impresionante prin dimensiunile lor mari, dar a căror poziție în imediata vecinătate a viitoarei cariere trebuie luată în considerare în vederea luării unor măsuri de protecție adecvate, necesare pentru evitarea degradării lor din cauza pușcărilor din carieră.”

În condițiile în care accesul în subteran, în masivul Cârnic, al specialiștilor este extrem de dificil, iar cel al publicului larg este practic imposibil, s-a ajuns la concluzia că realizarea unor replici fidele ale tipurilor principale de lucrări miniere antice reprezintă singura modalitate de punere în valoare a acestor lucrări. Printre alte lucrări de specialitate ale echipei de arheologi miniere francezi de la Universitatea Toulouse Le Mirail (Franța), putem enumera ridicarea topografică de detaliu a lucrărilor miniere antice și realizarea unei inventarieri fotografice integrale a vestigiilor miniere subterane de epocă romană. Mai mult, modelul 3D realizat de specialiștii francezi a permis reconstituirea morfologiei inițiale a minei antice, eliminându-se distrugerile provocate de trecerea timpului și de lucrările miniere ulterioare. Aceste rezultate științifice vor sta la baza realizării replicilor lucrărilor miniere antice.

Aceste replici vor fi executate de către specialiști din Franța, al căror profesionalism nu mai poate fi pus de nimeni la îndoială (se va apela la echipele care au realizat replicile peșterilor pictate Lascaux și Cosquer, Franța). Astfel, în aceste cazuri este practic imposibil de făcut diferența între original și copie. La fel se intenționează să se procedeze și la Roșia Montană, și anume să se recreeze integral ambianța subterană, dar în condiții de securitate, în conformitate cu normele impuse de Uniunea Europeană.

Spre deosebire de țara noastră în care noțiunea de copie duce cu gândul la un lucru de calitate îndoielnică, un surrogat, în țări precum Franța (replicile peșterilor pictate Lascaux și Cosquer) sau Marea Britanie (mina de plumb Killhope, Scoția), astfel de replici sunt practic imposibil de distins de original. Este recreată cu fidelitate nu numai morfologia spațiului subteran și textura pereților, dar și ambianța generală, respectiv umiditatea, temperatura, iluminarea redusă, curenții de aer etc. Mai mult, aceste construcții realizate la suprafață sau în subteran, permit un control riguros al factorilor de risc potențial, spre exemplu inundații, surpare, aeraj, care nu pot fi controlați într-un labirint subteran ce depășește 75 km lungime și se etajează pe o diferență de nivel de peste 400m, cum este cazul minei de la Roșia Montană.

În ceea ce privește realizarea de replici ale unor structuri miniere există astfel de cazuri în diverse țări europene, respectiv unde astfel de restituiri au fost realizate. În acest sens, putem menționa **reconstruirea minei romane de la Rio Tinto** (în cadrul muzeului minier de la Rio Tinto, Huelva, Spania care înfățișează o istorie de 5.000 de ani a mineritului în Peninsula Iberică; acest sit constituie poate una dintre cele mai apropiate analogii pentru patrimoniul arheologic minier de la Roșia Montană, inclusiv prin descoperirea aici la sfârșitul secolului al XIX-lea a unui sistem de drenare a apelor de mină datând din epoca romană similar celor două cunoscute deja la Roșia Montană în sectoarele miniere Păru Carpeni și Cătălina Monulești).

De asemenea, referitor la posibilul acces al turiștilor în acest sistem de galerii, vă punem la dispoziție fragmentul referitor la această problemă din Raportul întocmit în urma vizitei la Roșia Montană efectuată de către dl. Eddie O'Hara MP (Raportor General pentru Patrimoniu Cultural) și dl. Christopher Grayson (Secretar Șef pentru Cultură, Știința și Învățământ), ambii reprezentanți oficiali ai Adunării Parlamentare a Consiliului Europei.

- [...] “Criticii și-au manifestat îngrijorarea privind procedura (descărcarea de sarcini arheologice a suprafeței) și etica conservării, fapt care implică distrugerea programată a galeriilor romane. **Această îngrijorare nu pare a fi pe deplin justificată.** Galeriele reexploatare din zonele aferente carierelor principale Cârnic și Cetate nu par să conțină niciun fel de vestigii arheologice interesante. **Accesul turiștilor în cea mai mare parte a galeriilor ar fi imposibil.** Cu toate acestea, trebuie impuse condiții clare pentru continuarea săpăturilor arheologice și monitorizarea a ceea ce se descoperă.” [...]

- [...] “Cercetările nu implică în mod obligatoriu necesitatea ca orice descoperire să fie și conservată, iar ideea academicienilor privind o conservare *in situ* totală nu este probabil adecvată întotdeauna ținând cont de realitățile arheologiei de salvare și ale lumii comerciale. Cel puțin astfel stau lucrurile în cazul conservării *in situ* a galeriilor romane de la Roșia Montană. Există peste 5 km de astfel de lucrări miniere, aparent cu o varietate limitată și cu puține vestigii care au supraviețuit. Majoritatea sunt inaccesibile, de fapt chiar periculoase pentru turism. Propunerile alternative cum ar fi desemnarea unei întregi zone ca peisaj cultural ce trebuie dezvoltat pentru scopuri turistice nu are suport viabil.” [...]

În concluzie, referitor la prima întrebare formulată de dumneavoastră vă putem răspunde că nu este în nici un caz vorba de distrugerea necondiționată a galeriilor romane de la Roșia Montană sau de replicarea acestora fără o alternativă clară. Au fost efectuate pe parcursul a 8 ani studii complexe de specialitate și în baza concluziilor acestora s-au luat decizii privind adoptarea unui set de măsuri adecvate care presupun lucrări complexe privind conservarea unor tronsoane originale de galerii și amenajarea lor pentru accesul publicului, păstrarea altora pentru cercetări viitoare (rezerve arheologice) sau replicarea unor altor tronsoane. Trebuie reamintit însă că ne aflăm însă în fața unui relativ paradox, anume că în lipsa cercetării, datorită stării lor de conservare și a naturii acestui tip de vestigii, existența fizică a galeriilor romane ar fi amenințată. Pe de altă parte, orice cercetare arheologică presupune, mai mult sau mai puțin distrugerea iremediabilă a unui context arheologic pentru salvarea informației. Cercetarea de acest tip – cunoscută sub denumirea de cercetare arheologică preventivă / de salvare - se face însă, peste tot în lume, în conexiune cu interesul economic pentru anumite zone, iar costurile acesteia ca și costurile de punere în valoare și întreținere a zonelor păstrate sunt asigurate de cei care fac investiția, realizându-se un parteneriat public-privat în sensul protejării patrimoniului cultural, conform prevederilor Convenției europene de la Malta (1992) cu privire la protejarea patrimoniului arheologic [1].

Nu ne-a fost foarte clară noțiunea de sub-sit prezentă în cadrul celei de-a doua întrebări formulate de petent. În cazul în care prin aceasta se sugerează că există posibilitatea ca în interiorul celor 13 situri identificate în perimetrul Roșia Montană să existe altele pe care le consideră sub-situri, menționăm că noțiunea de sit include totalitatea vestigiilor de orice tip și orice epocă din interiorul limitei de sit trasate. Dacă însă se face referire la posibilitatea ca, sub structurile arheologice identificate și cercetate, să existe alte niveluri de cultură, facem precizarea că arheologia este o știință concretă cu reguli, standarde și proceduri specifice și riguroase. Astfel, la ora actuală, după 6 ani de ample cercetări și studii de specialitate la Roșia Montană, sunt bine cunoscute natura, caracteristicile și distribuția valorilor de patrimoniu – situri arheologice, clădiri monument istorice, cât și a bisericilor și cimitirelor din zona Roșia Montană, cât și istoria propriu-zisă a acestei localități. Amplele cercetări și studii de patrimoniu efectuate în perioada 2000-2006 au permis conturarea unei imagini cuprinzătoare a acestor valori aparținând patrimoniului cultural național și a zonelor cu semnificație spirituală, a istoriei localității, dar și adoptarea unor măsuri specifice în ceea ce privește protejarea tuturor acestora.

Deși întreaga zonă a fost cercetată preventiv din punct de vedere arheologic – în conformitate cu normele specifice naționale și europene –, ca și măsuri suplimentare de minimizare a impactului potențial asupra vestigiilor arheologice, în planurile de management specifice au fost prevăzute atât efectuarea supravegherii arheologice în fazele de construcție și operare a minei, cât și elaborarea și implementarea unui „Protocol pentru descoperirile întâmplătoare”.

Referințe:

[1] Textul convenției este disponibil la adresa web:

<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=143&CM=8&DF=7/6/2006&CL=ENG>

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 296

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 109043/07.08.2006 si Nr. 74513/08.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1105

Propunerea

"Este foarte greu de distins, în stadiul actual al cercetărilor, care va fi fost statutul așezării de la AM în cadrul juridic al vieții municipale din Dacia (Vol. 32, Pag. 17). Atunci de ce s-a dat deja descărcarea de sarcină arheologică, de ce s-a dat liber la proiect deci, cu planificare de volume Alburnus maior până în 2014 și cu "supraveghere arheologică"? PENTRU BANI ?

Paragraful citat se referă la statutul **juridic** al centrului economic de la Alburnus Maior în cadrul vieții municipale din provincia Dacia. Elucidarea statutului juridic nu este o chestiune legată neapărat de problema cercetării arheologice, ci de apariția unui document epigrafic (de exemplu a unei inscripții) care să aducă această lămurire. Practic, atestările de structuri de locuire la *Alburnus Maior* se reduc la două statute juridice: *vici* și *castella*.

Discuția referitoare la formele de habitat civil și statutul lor juridic în epoca romană, din aria anticului *Alburnus Maior* s-a bazat pe analiza unor izvoare epigrafice (tabletele cerate și anumite formulări din inscripțiile provenite de la Roșia Montană). Astfel, cele 25 de tablete cerate descoperite în secolul trecut, menționează o serie de toponime pe care exegeții le atribuie unor structuri de locuire adiacente. Nouă dintre documente au fost redactate la *Alburnus Maior*, două în canabele legiunii a XIII-a *Gemina* de la *Apulum*, iar restul în localități încă neidentificate pe teren (*vicus Deusara* - 2; *Kartum* - 1; *Immenosum Maius* - 1).

Soluția de rezolvare

Se distinge, din acest punct de vedere, două mari direcții de interpretare. O primă modalitate de abordare a acestei problematice tinde să considere că toponimul generic de *Alburnus Maior* acoperă o serie de așezări permanente sau temporare legate de prezența coloniștilor iliro-dalmatini specializați în extragerea și prelucrarea primară a minereului aurifer. O serie de realități consemnate de izvoarele epigrafice sunt folosite pentru justificarea acestei maniere de abordare. Astfel, mențiunea unui *vicus Pirustarum*, a localității *Ansium*, *Resculum*, formularea *K(astellum) Baridustarum*, precum și întreaga discuție purtată asupra localizării lor, dar și a altor toponime conținute de tabletele cerate sau de epigrafele descoperite până în prezent, sugerează adeptilor acestui punct de vedere imaginea unui conglomerat de așezări, de sine stătătoare, cu o conducere și o administrație proprie, în conformitate cu „sistemul dalmatin” de organizare și exploatare a zăcămintului aurifer.

Cealaltă ipoteză consideră că *Alburnus Maior* este o structură de sine stătătoare, deocamdată cu un statut juridic incert, iar toponimele în discuție sunt denumiri de cartiere sau reflectă grupări pe criterii etnice din cadrul unei așezări unitare. Cert este că informațiile oferite de analiza izvoarelor epigrafice indică o zonă intens populată, cu o varietate de *nationes*, în care elementul iliro-dalmatin este predominant, urmat de cel de factură elenizată.

În schimb, rezultatele cercetării arheologice din teren, combinate cu informațiile anterioare oferite de analiza izvoarelor epigrafice, au reușit să ofere o imagine de ansamblu asupra a ceea ce era în antichitate *Alburnus Maior*. Astfel, au fost identificate și cercetate 13 situri arheologice, dintre care trei sunt principalele masive muntoase exploatare în epocă romană (Cetate, Cărnice și Orlea), iar alte șapte corespund unor nuclee de locuire datate în epocă romană.

Descărcarea de sarcină arheologică a fost acordată pe baza unei documentații ample, întocmită de autorii cercetărilor. Toate cercetările arheologice cu caracter preventiv desfășurate la Roșia Montană începând cu anul 2001 și până în prezent, au fost realizate în cadrul unui program complex de cercetare, fiind emise, în conformitate cu prevederile legale, autorizații de săpătură arheologică preventivă. Cercetările arheologice au fost coordonate științific de către Muzeul Național de Istorie a României, la derularea acestora participând un număr de 21 de instituții de specialitate românești și 3 din străinătate. Toate cercetările au fost efectuate conform prevederilor legale în vigoare. Cercetările derulate în fiecare campanie arheologică

sunt autorizate de către Ministerul Culturii și Cultelor în baza planului anual de cercetare arheologică aprobat de către Comisia Națională de Arheologie.

Cercetarea arheologică preventivă din perimetrul de dezvoltare a proiectului minier Roșia Montană s-a realizat prin tehnicile specifice, respectiv sondarea tuturor zonelor accesibile și în același timp propice locuirii umane, ținându-se cont de informații bibliografice și de observațiile făcute în cursul campaniilor periegetice, de studiile geofizice și analizele zborurilor fotogrametrice. Dezvoltarea sistematică a cercetărilor s-a produs acolo unde realitățile arheologice au impus-o. La Roșia Montană cercetările arheologice au fost efectuate pe zone ample, având un caracter exhaustiv în zonele cu potențial arheologic. ASTFEL, TOATE PERIMETRELE PENTRU CARE S-A APLICAT PROCEDURA DE DESCĂRCARE DE SARCINĂ ARHEOLOGICĂ AU FOST CERCETATE. Toate cercetările au fost realizate conform prevederilor legale în vigoare, respectiv cele stabilite prin OMCC nr. 2392 din 06.09.2004 privind instituirea de către Ministerul Culturii și Cultelor a Standardelor și Procedurilor Arheologice.

Conform aceleiași legislații române în vigoare, autori cercetării nu sunt abilitați să acorde descărcarea de sarcină arheologică. În urma procesului complex de cercetare se întocmește o documentație exhaustivă a zonei investigate care cuprinde concluziile și propunerile arheologilor, iar după consultarea acesteia Comisia Națională de Arheologie recomandă sau nu, după caz, eliberarea certificatului de descărcare de sarcină arheologică, care era emis, în cazul cercetărilor din perioada 2001 – 2006, de Ministerul Culturii și Cultelor.

Rezultatele cercetării arheologice din teren, combinate cu informațiile anterioare oferite de analiza izvoarelor epigrafice, au reușit să ofere o imagine de ansamblu asupra a ceea ce era în antichitate *Alburnus Maior*. Astfel, au fost identificate și cercetate 13 situri arheologice, dintre care trei sunt principalele masive muntoase exploatate în epocă romană (Cetate, Cărnic și Orlea), iar alte șapte corespund unor nuclee de locuire datate în epocă romană.

De-a lungul a șase campanii de cercetări arheologice a fost adunată o cantitate enormă de material științific și informație de specialitate, care, odată terminată faza preliminară, de cercetate de teren, trebuie sistematizată, analizată și valorificată științific, dar și diseminată, printr-un plan editorial, în care termenul de 14 ani este unul foarte optimist. Activitatea de valorificare a rezultatelor cercetării arheologice este un proces de durată care nu este în legătură cu acordarea sau nu a descărcării de sarcină arheologică. Spre exemplu, abia în anul 2003 a apărut volumul dedicat rezultatelor cercetării arheologice executate pentru complexul hidroenergetic de la Bicăz – Poiana Teiului, în condițiile în care săpăturile preventive au fost efectuate aici în anii '60.

În ceea ce privește contribuția financiară a RMGC, precizăm că această companie nu a făcut altceva decât să asigure – conform prevederilor legale în vigoare în România și în Europa – resursele financiare necesare pentru evaluarea, studierea și punerea în valoare a diverselor categorii de vestigii arheologice.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 296

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 109043/07.08.2006 si Nr. 74513/08.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1106

Propunerea

Rezultatele cercetarilor arheologice preventive din cadrul Programului National de Cercetari Alburnus Maior furnizeaza baza pentru a aprecia la ora actuala situl ca avand o importanta deosebita,... (Vol. 32, Pag. 41). Dar stiti ca legea Minelor, nr. 85 din martie 2003, spune clar, la Art. 11, alin. (1), urmatoarele: "Efectuarea de activitati miniere pe terenurile pe care sunt amplasate monumente istorice, culturale religioase, situri arheologice de interes deosebit, rezervatii naturale, ..., precum si instituirea dreptului de servitute pentru activitati miniere pe astfel de terenuri sunt strict interzise." Iar la art. 11, alin. (2), se adauga: "Exceptie de la prevederile alin.(1) se stabilesc prin hotarare a guvernului, cu avizul autoritatilor competente in domeniu si cu stabilirea de despagubiri si alte masuri compensatorii."?

Nu există prevederi legale care să interzică desfășurarea cercetărilor arheologice cu caracter preventiv în cazul zonelor cu patrimoniu arheologic reperat și clasat, așa cum este cazul zonei de la Roșia Montană. Astfel, activitățile de construcție implicate de dezvoltarea Proiectului nu vor putea fi inițiate înainte de finalizarea cercetărilor arheologice în diversele perimetre, desfășurate în conformitate cu prevederile legislative românești și recomandările și practicile internaționale. Astfel în perioada 2001-2006 s-au desfășurat la Roșia Montană ample cercetări arheologice preventive, în baza rezultatelor acestora obținându-se descărcarea de sarcină arheologică sau impunându-se măsurile necesare pentru conservarea și protejarea anumitor zone.

Legea nr. 85/2003, respectiv legea minelor, în art. 11 stipulează că:

- "(1) Efectuarea de activități miniere pe terenurile pe care sunt amplasate monumente istorice, culturale, religioase, situri arheologice de interes deosebit, rezervații naturale, zonele de protecție sanitară și perimetrele de protecție hidrogeologică ale surselor de alimentare cu apă, precum și instituirea dreptului de servitute pentru activități miniere pe astfel de terenuri este strict interzisă.
- „(2) Excepțiile de la prevederile alin. (1) se stabilesc prin hotărâre a Guvernului, cu avizul autorităților competente în domeniu și cu stabilirea de despăgubiri și alte măsuri compensatorii.”

Soluția de rezolvare

Față de conținutul acestui text legislativ și formularea petentului trebuie făcute următoarele precizări:

- în legislația românească privitoare la protejarea patrimoniului arheologic și a monumentelor istorice nu există o definiție a noțiunii de „situri arheologice de interes deosebit”;
- conceptele cu care operează legislația actuală referitoare la patrimoniul arheologic sunt cuprinse și definite în Legea 258/2006 art. 2 - (1), cu referiri și completări la actele normative anterioare precum OG 43/2000, Legea 378/2001, Legea 462/2003);
- conceptele cu care operează legislația actuală referitoare la monumentele istorice sunt cuprinse și definite în Legea 259/2006 art. 2 - (1), cu referiri și completări la Legea 422/2001).

Ținând cont de definițiile menționate anterior, cât și de formularea utilizată în legea minelor nu credem că există temeiul juridic enunțat în formularea petentului, cu atât mai mult cu cât acesta a citat o concluzie enunțată de specialiști, dar nu integral, ci scoțând-o din context.

Legea Minelor nu interzice folosirea procedurilor de descărcare de sarcină arheologică, ci doar permite ca, în situații excepționale, Guvernul să poată fi abilitat în temeiul Legii Minelor să stabilească prin hotărâre

cazurile în care efectuarea activităților miniere este posibilă fără a urma procedurile legale general aplicabile prevăzute de Ordonanța Guvernului nr. 43/2000 privind protecția patrimoniului arheologic și declararea unor situri arheologice ca zone de interes național, modificată („OG nr. 43/2000”) și Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice („Lege nr. 422/2001”), modificată. O astfel de hotărâre de Guvern nu este necesară în cazul Proiectului Roșia Montană, întrucât RMGC urmează dispozițiile și procedurile prevăzute de OG nr. 43/2000 și Lege nr. 422/2001 pentru descărcarea de sarcină arheologică a terenurilor care vor fi afectate de activitățile miniere, urmând ca acestea să fie redacte activităților umane curente, potrivit legii. Totodată, pentru valorile de patrimoniu cultural existente în perimetrul Roșia Montană și clasate conform legii, Proiectul prevede instituirea unor zone protejate, în interiorul cărora nu se vor efectua activități miniere, precum și conservarea *in situ* pentru monumentele istorice aflate în afara acestei zone

În virtutea Licenței de concesiune pentru exploatare minieră nr. 47/1999, RMGC a dobândit dreptul de a efectua activități miniere în perimetrul Roșia Montană, care include masivul Orlea, precum și alte zone asupra cărora a fost instituit un regim de protecție. În cazul în care interdicția stabilită prin art. 11 ar fi fost absolută, Legea Minelor ar fi prevăzut interdicția legală de a institui perimetre miniere acolo unde există zone asupra cărora a fost instituit un regim de protecție.

O astfel de interdicție nu există. În plus, OG nr. 43/2000 precum și Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice, republicată („Legea nr. 422/2001”), prevăd proceduri specifice pentru redarea terenurilor respective activităților umane curente prin declasarea monumentelor istorice și descărcarea de sarcină arheologică, proceduri care reprezintă regula aplicabilă în toate situațiile în care se are în vedere efectuarea unor lucrări care necesită autorizație de construire pe terenuri supuse unui regim de protecție. Conform prevederilor Legii 422/2001 este posibilă aplicarea legală a procedurii de declasare în contextul descărcării de sarcină arheologică în cazul siturilor arheologice, conform avizului Comisiei Naționale de Arheologie din cadrul Ministerului Culturii și Cultelor. În accepțiunea legii, descărcarea de sarcină arheologică este procedura prin care se confirmă că un teren în care a fost evidențiat patrimoniu arheologic poate fi redat activităților umane curente. În baza prevederilor OG 43/2000, completată prin Legea 378/2001, Legea 462/2003 și Legea 258/2006, art. 7, lit. a) investitorul are obligația să finanțeze „stabilirea, prin studiul de fezabilitate al investiției și prin proiectul tehnic, a măsurilor ce urmează să fie detaliate și a necesarului de fonduri pentru cercetarea preventivă sau supravegherea arheologică, după caz, și protejarea patrimoniului arheologic sau, după caz, descărcarea de sarcină arheologică a zonei afectate de lucrări și aplicarea acestor măsuri.”

Astfel, ținând cont de prevederile legale în vigoare, cercetările arheologice preventive și studiile conexe de patrimoniu de la Roșia Montană din anii 2000-2006, apar ca o condiție obligatorie și firească privind protejarea patrimoniului arheologic și cultural al acestei zone, respectiv pentru cunoașterea, înțelegerea și cercetarea naturii, caracteristicilor și distribuției valorilor de patrimoniu – situri arheologice și clădiri monumente istorice, cât și a protejării și punerii lor în valoare în contextul implementării preconizatului proiect minier propus de către RMGC.

În conformitate cu cerințele Ministerului Mediului și al Gospodării Apelor, respectiv ale Ministerului Culturii și Cultelor, în cadrul documentației privind Raportul la studiul de impact asupra mediului pentru proiectul Roșia Montană, au fost elaborate planuri de management specifice pentru gestionarea și conservarea valorilor de patrimoniu din zona Roșia Montană, în contextul implementării proiectului minier. (vezi Raportul de Evaluarea a Impactului asupra Mediului, vol. 32-33, Plan M – Plan de management al patrimoniului cultural, partea I – Plan de management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, partea II-a – Plan de management pentru monumentele istorice și zonele protejate din Roșia Montană, partea III-a – Plan de management pentru patrimoniul cultural). În aceste planuri de management sunt prezentate pe larg obligațiile și responsabilitățile pe care compania, conform deciziilor administrației culturale centrale, și le asumă în contextul implementării proiectului său minier – în ceea ce privește protejarea și conservarea valorilor de patrimoniu din zona Roșia Montană: vestigii arheologice de suprafață și subteran, clădiri monument istoric, zone protejate, elemente de patrimoniu imaterial, elemente de peisaj cultural etc.

Toate măsurile de protejare și punere în valoare sintetizate în cadrul planurilor de management menționate urmează să fie analizate de către Ministerul Culturii și Cultelor în cadrul procesului de autorizare stabilit de procedura de emitere a acordului de mediu în cazul proiectului minier Roșia Montană, ministerul urmând să formuleze un punct de vedere conform prevederilor legale și atribuțiilor sale.

Pentru detalii privind cadrul legislativ aplicabil, obligațiile legale ale titularului de proiect și o descriere detaliată și complementară a cercetărilor arheologice preventive efectuate până în prezent și a planurilor de management pentru patrimoniului cultural, poate fi consultată anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 296

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 109043/07.08.2006 si Nr. 74513/08.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1108

Propunerea Cum credeti ca va rezista vibratiilor produse de basculantele de 150 tone monumentale funerare de la Taul Gauri, cand este inconjurat de drumuri industriale pe 3 laturi (Plansa 4.10.1)?

În baza concluziilor cercetărilor arheologice din 2002, s-a propus de către colectivul de cercetare conservarea *in situ* a acestui monument. Comisia Națională de Arheologie și-a dat avizul în acest sens, iar Ministerul Culturii și Cultelor a dispus clasarea acestuia în Lista Monumentelor Istorice din 2004, acesta fiind înscris sub denumirea de *Monumentul funerar roman din zona „Hop-Găuri”* (cod LMI AB-I-m-A-00065.04). De asemenea, zona de protecție a monumentului este de peste 4,5 hectare.

În cursul anului 2003, a fost elaborat de către S.C. Opus – Atelier de arhitectură S.R.L. proiectul de restaurare a acestui monument funerar antic, acesta fiind aprobat de către Comisia Națională a Monumentelor Istorice și emițându-se - în consecință - de către Ministerul Culturii și Cultelor Avizul nr. 194/14.07.2004.

Astfel, acolo unde realitățile arheologice au impus-o sau unde monumentele istorice sunt situate aproape de obiectivele industriale proiectate, acestea din urmă au fost reamplasate, astfel încât nici un monument istoric să nu fie afectat. Practic, s-a recurs la conservarea și restaurarea *in situ* a obiectivului și la re proiectarea obiectivelor industriale din imediata apropiere.

Prin Raportul la Studiul de Evaluare a Impactului asupra Mediului, vol. 32, respectiv Plan de Management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 78-79, compania RMGC și-a asumat obligația de a furniza fondurile necesare pentru restaurarea și conservarea acestui monument.

Soluția de rezolvare

În completare, trebuie precizat faptul că în martie 2006 a fost efectuat un studiu de specialitate de către IPROMIN și Universitatea Tehnică de Construcții București, instituții cu largă expertiză în domeniul siguranței construcțiilor. Este vorba despre un studiu experimental pentru măsurarea vibrațiilor propagate de activitățile de pușcare în zona protejată a centrului istoric și în zona unui grup de case monumentale istorice din afara acesteia. Măsurătorile s-au făcut prin simularea unei explozii majore de 3.000 kg explozibil, detonați în condiții normale, fără trepte de întârziere sau aplicarea altor tehnologii de ultimă generație, utilizate la ora actuală în minierul modern. Așadar, rezultatele acestui studiu pot fi aplicate și în cazul unei structuri îngropate, cum este cazul monumentului funerar roman, care va fi în prealabil restaurat.

Pentru cuantificarea efectelor exploziilor de derocare asupra construcțiilor din zona protejată și a altor construcții cu valoare de patrimoniu din afara acesteia, se va implementa un sistem de monitorizare constând într-o rețea fixă de seismografe digitale, cu trei componente amplasate la principalele obiective ce trebuie protejate și o rețea mobilă compusă din trei seismografe portabile amplasate pe un profil longitudinal între obiectivul de protejat și focarul exploziilor. În acest fel, tehnologiile de pușcare și/sau vibrațiile produse de utilaje vor fi continuu armonizate, astfel încât să nu se depășească vitezele de oscilație maxime admise la limita obiectivului.

Monumentul funerar de la Tăul Găuri nu va fi afectat de drumurile industriale din apropierea sa, acestea fiind situate la limita zonei de protecție a acestuia, la o distanță suficient de mare încât această structură să nu fie afectată, ci să poată deveni un obiectiv turistic important în contextul strategiei de dezvoltare durabilă a Roșiei Montane.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 296

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 109043/07.08.2006 și Nr. 74513/08.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1109

Propunerea Cum credeti ca va rezista vibratiilor zona Piatra Corbului, cand este inconjurata de drumuri industriale pe 4 laturi (Plansa 4.10.1)?

În ceea ce privește Piatra Corbului, acesta este încadrată conform Legii 5/2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a III-a - zone protejate, (Publicat în Monitorul Oficial nr.152 din 12 aprilie 2000) la secțiunea Zone naturale protejate de interes național și monumente ale naturii, punctul 2.83.

În același timp, ca rezultat al cercetărilor arheologice efectuate la Roșia Montană prin Programul Național de Cercetare Alburnus Maior, finanțat în conformitate cu prevederile legale de către RMGC, Piatra Corbului a fost declarată zonă protejată și din punct de vedere arheologic (Monitorul Oficial Nr. 646 bis, din data de 16.07.2004, poziția 146).

Soluția de rezolvare În proiectul propus de către RMGC, Piatra Corbului nu este afectată și are o zonă de protecție de peste 5 hectare. În Planul de Urbanism Industrial vor fi enunțate și reglementările privind această zonă protejată. De asemenea, vor fi luate toate măsurile tehnice de minimizare a impactului pe parcursul fazelor operative ale exploatării în apropierea acestei zone, astfel încât integritatea acesteia să nu aibă de suferit.

Pentru cuantificarea efectelor exploziilor de derocare asupra acestor obiective și a altor construcții cu valoare de patrimoniu, se va implementa un sistem de monitorizare constând într-o rețea fixă de seismografe digitale, cu trei componente amplasate la principalele obiective ce trebuie protejate, și o rețea mobilă compusă din trei seismografe portabile amplasate pe un profil longitudinal între obiectivul de protejat și focarul exploziilor. În acest fel, tehnologiile de pușcare vor fi continuu armonizate, astfel încât să nu se depășească vitezele de oscilație maxime admise la limita imobilului. Pentru o mai bună înțelegere, vă rugăm de asemenea să consultați Anexa „Referat asupra concluziilor studiilor geomecanice realizate pentru determinarea efectelor lucrărilor de derocare asupra construcțiilor din zona protejată”.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC

308

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC

Nr. 74537/09.08.2006

Codul intern RMGC unic

MMGA_1121

Propunerea

Propunere: - transformarea perimetrului Rosia Montana in rezervatie arheologica, vestigiile romane fiind unice in Europa.

Propunere: - avantajele acestor transformari fiind pe termen lung si pastrand in acelasi timp bogatiile pamantului pentru generatiile viitoare.

Soluția de rezolvare

După cum rezultă din rapoartele și publicațiile specialiștilor, patrimoniul cultural de la Roșia Montană este important, dar nu unic. De asemenea, situl de la Roșia Montană este cu siguranță cel mai cunoscut în momentul de față din categoria așezărilor miniere din România. Acest lucru se datorează derulării Programului Național de Cercetare Alburnus Maior, inițiat de Ministerul Culturii și Cultelor și finanțat conform prevederilor legale de către RMGC. Astfel, un repertoriu al siturilor miniere antice de pe teritoriul Transilvaniei și Banatului – realizat în contextul elaborării Studiului de Impact asupra Mediului pentru proiectul Roșia Montană - susține aserțiunea potrivit căreia este dificilă atribuirea deplină a caracterului de unicat pentru situl de la Roșia Montană, cel puțin din perspectiva istoriei exploatărilor romane pe cuprinsul Imperiului și în particular în provincia Dacia. Existența a cel puțin 20 de situri cu caracteristici relativ similare - dintre care unele precum Ruda Brad, Bucium – zona Vulcoi Corabia și zona Haneș – Amlașul Mare au oferit deja date certe asupra unui potențial arheologic comparabil într-o anumită măsură celui al anticului *Alburnus Maior* - vin să nuanțeze în mare măsură determinarea valorii de unicitate a acestui sit.

În ceea ce privește transformarea perimetrului Roșia Montană în rezervație arheologică, vă reamintim că zona aceasta a fost intens locuită cel puțin în ultimii 700 de ani, iar zăcămintele ei de aur au fost de asemenea intens exploatare în decursul a peste 10 secole. Astfel, Roșia Montană nu mai este în niciun caz o zonă în care vestigiile arheologice s-au conservat integral, într-o manieră apropiată de cum vor fi fost aceste structuri în sec. III p. Chr. Amplele cercetări arheologice cu caracter preventiv desfășurate la Roșia Montană, în ultimii 8 ani, au permis formularea unor concluzii potrivit cărora vestigiile arheologice descoperite până în prezent nu manifestă atribute constructive spectaculoase dar, prin modul de *adaptare la cadrul natural*, sugerează o serie de elemente ce pot servi la reconstruirea unei imagini de ansamblu asupra modului în care va fi arătat situl în antichitate: necropole așezate pe pante sau pe platouri orientate spre văi, zone de habitat și zone sacre așezate pe înălțimi și aflate probabil în relație cu zonele de exploatare minieră și prelucrare primară a minereului. Trebuie precizat că au fost delimitate și elemente reprezentative pentru peisajul cultural derivat din componentele patrimoniului arheologic al zonei și pentru care s-a luat decizia conservării *in situ* și includerii lor într-un viitor circuit de turism cultural.

Credem cu sinceritate în faptul că dezvoltarea turistică a zonei Roșia Montană poate funcționa în paralel cu proiectul minier propus de către RMGC. De fapt, în momentul de față o bună parte din resursele turistice potențiale sunt rezultate directe ale Programului Național de Cercetare Alburnus Maior finanțat de către RMGC în conformitate cu obligațiile sale legale. Dintre acestea amintim:

1. Valorile de patrimoniu arheologic mobil și imobil

Muzeul Mineritului preconizat a fi deschis la Roșia Montană ar putea funcționa încă din timpul desfășurării activităților miniere. Acest muzeu ar urma să includă artefacte descoperite în timpul săpăturilor arheologice, cât și obiectele expuse în actualul Muzeu al Mineritului, precum și replici ale galeriilor. Se are în vedere și redeschiderea unora dintre galeriile care s-au păstrat (ex. Galeria Cătălina Monulești unde a fost găsit un sistem hidraulic din lemn datând din epoca romană, și exploatarea antică de suprafață din zona Văidoaia). Proiectele specifice preconizate pentru realizarea acestui muzeu sunt prezentate în EIM. Pentru detalii vezi Studiul de Impact asupra Mediului – vol. 32, cap.4.3, p. 68-77.

2. Clădirile monument istoric, Zona Protejată Centrul Istoric Roșia Montană și elementele de peisaj din zona tăurilor

Așa cum s-a afirmat - în mod public - în cadrul Raportului la Studiul de Impact asupra Mediului, de îndată ce Proiectul Minier Roșia Montană va fi aprobat, toate clădirile cu statut de monument istoric din Roșia Montană, proprietate a RMGC, vor intra într-un program complex de restaurare și conservare. Dacă vor exista imobile monument istoric ce vor rămâne proprietate a diferitelor instituții sau persoane fizice, cu acordul acestora, RMGC va contribui integral și la restaurarea acestor imobile, în acord cu normele de specialitate emise de Ministerul Culturii și Cultelor. Pentru detalii vezi Studiul de Impact asupra Mediului - vol. 33, cap. 3.2, p. 65-94.

Compania nu dorește "muzeificarea" acestei zone, această parte a localității va fi în continuare locuită de către localnici și - acolo unde s-au făcut achiziții imobiliare de către RMGC - de către angajați ai companiei, care vor lucra în viitor în cadrul proiectului. Aici urmează să se dezvolte oportunități privind noi locuri de muncă și mici afaceri legate de turism. În mod similar, unele zone din jurul centrului istoric al Roșiei Montane pot fi deschise pentru turiști/incluse într-un circuit turistic, în timp ce alte zone trebuie să rămână inaccesibile până la încetarea exploatării miniere din apropiere.

3. Valorile de patrimoniu industrial din cadrul fostei exploatări miniere și din cel al viitoarei exploatări miniere preconizate de RMGC

Pe baza unor situații existente în alte țări, ca de exemplu - Mina de cupru Kennecott, Salt Lake City, Utah, SUA; Mina de staniu (cositor) Pemali, Indonezia; Mina de ardezie Honister, Marea Britanie; Mina Martha, Noua Zeelandă - însăși dezvoltarea unui proiect minier de o asemenea amploare poate determina o componentă de turism, conexă exploatării miniere propriu-zise.

Trebuie subliniat, în acest context, că numeroase comunități locale din foste zone miniere și-au concentrat eforturile - adesea prin crearea și administrarea unor fundații - pentru dezvoltarea potențialului turistic, acest proces fiind dublat de inițiative europene la cel mai înalt nivel - ca de exemplu The European Mining Heritage Initiative (MINTOUR), European Route of Industrial Heritage (ERIH), European Network of Mining Regions (ENRM).

Dintre cele mai semnificative exemple referitoare la transformarea unor foste zone miniere în atracții turistice pot fi amintite: Parcul minier de la Rio Tinto, Huelva, Spania (organizat pe bazele unei foste mari exploatări de cupru); Parcul turistic Cap'Découverte, regiunea Midi-Pyrénées, Franța (organizat pe bazele unei foste mari exploatări de cărbune); Big Pit - Muzeul Național al Cărbunelui, Blaenafon, Torfaen, Wales, Marea Britanie; muzeele miniere din Cehia de la Příbram, Hradek - Kutna Hora, Okd Landez, Ostrava; seria de muzee miniere cu circuite subterane din Slovenia de la Predil, Velenje, Idrija, Mežica etc.; seria de muzee miniere cu circuite subterane din Germania, de la Kupferberg, Goldkronach, Kali - Holungen/Schacht, Bad Ems, Frankenwald, acestea fiind doar câteva din numeroasele muzee cu tematică legată de minerit și istoria mineritului existente în Europa. De asemenea, există numeroase exemple similare în Statele Unite, Canada și Australia. RMGC a solicitat unor experți independenți elaborarea unei strategii de turism pentru a determina cum poate fi inițiat acest proces.

4. Elemente de patrimoniu imaterial - tradiții, obiceiuri etc.

La Roșia Montană s-au păstrat, de-a lungul timpului, o serie de tradiții locale practicate cândva de această comunitate de mineri. Aceste tradiții locale - multe transmise oral din generație în generație - formează o parte semnificativă a patrimoniului cultural intangibil al localității. Arhiva de istorie orală realizată în anii 2002-2003 conține peste 100 de ore de înregistrări digitale cu interviuri, fiind, până în prezent, singura arhivă de acest fel care face referire la patrimoniul industrial și la tradițiile de viață ale unei comunități de mineri cu o îndelungată existență din Transilvania. Sărbătorile și ceremonialurile specifice zonei Roșia Montană diferă într-o anumită măsură de cele organizate în restul așezărilor rurale din Transilvania. Acest fapt poate fi explicat prin diversitatea etnică și religioasă existentă la Roșia Montană, diversele populații fiind atrase aici de existența rezervelor de aur. Toate aceste resurse culturale, la care se adaugă un important fond de imagini de arhivă, constituie un potențial semnificativ ce poate fi valorificat în cadrul viitorului muzeu de la Roșia Montană. Ca o sinteză a studiilor și cercetărilor a fost elaborat volumul intitulat „Roșia Montană. Studiu etnografic 2001”, elaborat sub coordonarea dr. Paula Popiu, lucrare care a fost publicată în anul 2004, de asemenea, ca parte a Programului Național de Cercetare „Alburnus Maior”.

Toate aceste elemente pot fi dezvoltate, cel puțin într-o anumită măsură, în paralel cu proiectul minier.

Pentru aceasta, se vor realiza drumuri și căi de acces separate de cele industriale pentru ca turiștii să nu aibă posibilitatea de acces nesupravegheat în zonele în care se derulează proiectul minier. Este posibil ca unele elemente cu potențial turistic să nu poată fi dezvoltate la adevărata lor valoare până când unele dintre exploatarea minieră nu își vor reduce sau înceta activitatea. Totuși, aceste elemente vor putea servi, printre altele, drept punct de plecare pentru dezvoltarea unei economii locale durabile.

Toate angajamentele asumate public de către companie în ceea ce privește contribuția la dezvoltarea potențialului turistic pornind de la valorile de patrimoniu ale zonei sunt prezentate pe larg în cadrul Raportului la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 33, Plan de Management pentru patrimoniul cultural.

Pentru a veni în întâmpinarea celor care consideră a fi o soluție amenajarea integrală a sitului pentru un circuit turistic, RMGC a contactat o prestigioasă companie britanică Gifford pentru a face o evaluare a costurilor amenajării muzeistice a galeriilor din masivul Cârnic. Documentul elaborat de aceasta în colaborare cu firmele britanice Geo-Design și Forkers Ltd. poate fi consultat în anexa intitulată „Evaluarea costurilor lucrărilor de amenajare a rețelelor miniere istorice din masivul Cârnic”. În acest context precizăm că suma de amenajare calculată de experții britanici depășește 150 de milioane de euro, existând și un cost de întreținere de peste 1 milion euro pe an. Aceste sume credem că determină căutarea unor alte modalități de amenajare muzeistică, fezabile și din punct de vedere economic.

În mod particular, referitor la amenajarea muzeală a galeriilor romane de la Roșia Montană, dr. Beatrice Cauuet, coordonatoarea echipei de cercetare a vestigiilor miniere subterane, spunea: „în perspectiva organizării unui muzeu de sit, cu conservarea și păstrarea unor vestigii miniere *in situ*, este mult mai indicat să se selecționeze zone remarcabile în care să existe diferite tipuri de lucrări miniere specifice minelor antice de la Roșia Montană. În perspectiva punerii în valoare a lucrărilor miniere antice, se poate lua în considerare o concentrare a mijloacelor tehnice și financiare existente pentru restaurarea unui sector mai restrâns, a priori mai ferit de reluări moderne recente (prin urmare cu un grad mai mare de autenticitate) și situat într-o zonă a sitului care se găsește mai aproape de celelalte monumente istorice care urmează să fie puse în valoare, cum este cazul centrului istoric al comunei Roșia Montană. În sfârșit, există și alte zone mai restrânse din cadrul sitului, situate în exteriorul perimetrului de impact al proiectului minier, cum este versantul estic al Cârnicului - sectorul Piatra Corbului și sectorul Păru Carpeni, care s-ar preta în egală măsură la un program de amenajare în vederea accesului publicului. În particular, în sectorul Piatra Corbului se găsesc șantiere romane de exploatare săpate cu focul, vestigii extraordinare, impresionante prin dimensiunile lor mari, dar a căror poziție, în imediata vecinătate a viitoarei cariere, trebuie luată în considerare în vederea luării unor măsuri de protecție adecvate, necesare pentru evitarea degradării lor din cauza pușcărilor din carieră”.

Pentru a afla detalii despre cadrul legislativ aplicabil și obligațiile care îi revin titularului de proiect prin conformare la prevederile legale vă rugăm să consultați anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”. În același context pot fi găsite informații suplimentare privind cercetările efectuate în cadrul Programului Național de Cercetare „Alburnus Maior” în perioada 2001-2006.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 384

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 109221/14.08.2006 și Nr. 74624/15.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1126

Propunerea -Galeriile Romane din localitatile Orlea și Carnic, sunt un unicat prin maiestria execuțiilor și stării de conservare;

De la bun început trebuie precizat că toponimele Orlea și Cârnic nu se referă la două localități, ci la două masive miniere din cuprinsul localității Roșia Montană.

După cum rezultă din rapoartele și publicațiile specialiștilor, galeriile romane de la Roșia Montană sunt importante, dar nu unice. Astfel, un repertoriu al siturilor miniere antice de pe teritoriul Transilvaniei și Banatului – realizat în contextul elaborării Studiului de Impact asupra Mediului pentru proiectul Roșia Montană – susține aserțiunea potrivit căreia este dificilă atribuirea deplină a caracterului de unicat pentru situl de la Roșia Montană, cel puțin din perspectiva istoriei exploatărilor romane pe cuprinsul Imperiului și în particular în provincia Dacia. Existența a cel puțin 20 de situri cu caracteristici relativ similare - dintre care unele precum Ruda Brad, Bucium – zona Vulcoi Corabia și zona Haneș – Amlașul Mare, au oferit deja date certe asupra unui potențial arheologic comparabil într-o anumită măsură celui al anticului *Alburnus Maior* - vin să nuanțeze în mare măsură determinarea valorii de unicitate a acestui sit. Galeriile romane de la Roșia Montană sunt așadar importante, dar așa cum arată o serie de studii științifice, nu constituie vestigii cu caracter de unicat dacă este să ne raportăm numai la zona munților Apuseni. Datorită Programului Național de Cercetare „Alburnus Maior” finanțat de către RMGC conform prevederilor legale, galeriile de la Roșia Montană sunt cel mai bine cunoscute din România la ora actuală.

Soluția de rezolvare

Cu privire la masivul Orlea, pentru că dezvoltarea Proiectului minier în această zonă (Orlea) este preconizată pentru o dată mai târzie, din anul 2007 investigațiile de arheologie preventivă se vor concentra în acest perimetru. Astfel activitățile de construcție implicate de dezvoltarea Proiectului în această zonă, nu vor putea fi inițiate înainte de finalizarea cercetărilor arheologice, desfășurate în conformitate cu prevederile legislative românești și recomandările și practicile internaționale.

În ceea ce privește zona Cârnic, în baza raportului științific înaintat de către specialiști francezi, Comisia Națională de Arheologie a propus, iar Ministerul Culturii și Cultelor a emis certificatul de descărcare de sarcină arheologică pentru masivul Cârnic, cu excepția unei suprafețe de cca. 5 hectare ce include zona Piatra Corbului, respectiv vestigiile miniere istorice de aici. Ca o măsură de minimizare a acestui impact, pe lângă cercetarea deplină și publicarea rezultatelor acestei cercetări, specialiștii au considerat că este necesară și realizarea unui model grafic tridimensional al acestor structuri, dar și realizarea unor replici la scara de 1:1 a acestora în cadrul viitorului muzeu al mineritului care va fi construit în curând la Roșia Montană. În momentul de față acest certificat de descărcare face obiectul unui proces în contencios.

Suplimentar trebuie precizat faptul că structuri miniere istorice similare unora dintre cele descoperite în masivele Orlea și Cârnic se conservă *in situ* în sectoarele Cătălina Monulești și Păru Carpeni, fiind preconizată amenajarea lor pentru un circuit muzeal turistic.

Ținând cont de importanța patrimoniului cultural de la Roșia Montană și de prevederile legale în vigoare, S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A. a alocat în perioada 2001-2006 un buget pentru cercetarea patrimoniului de peste 10 milioane USD, iar pentru viitorii ani va aloca 25 de milioane USD pentru cercetare, dar și pentru conservarea și restaurarea patrimoniului cultural al Roșiei Montane.

În ceea ce privește galeriile din Orlea, în Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural se precizează – vol. 6, p. 45 – că, în ceea ce privește zona masivului Orlea, este planificată continuarea cercetării arheologice preventive de suprafață și subteran, respectiv într-o zonă cu potențial arheologic

reperat. De asemenea, se specifică faptul că cercetările întreprinse până în acest moment în zona acestui masiv au avut un caracter preliminar. Este important de subliniat că în cadrul studiului se face precizarea: *“Cum dezvoltarea Proiectului minier în zona Orlea este preconizată pentru o dată mai târzie, din anul 2007 investigațiile de arheologie de suprafață se vor concentra în acest perimetru. Astfel, activitățile de construcție implicate de dezvoltarea Proiectului, nu vor putea fi inițiate înainte de finalizarea cercetărilor arheologice, desfășurate în conformitate cu prevederile legislative românești și recomandările și practicile internaționale.”* (Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural, vol. 6, p. 43).

În contextul acestor cercetări arheologice preliminare din subteran, a avut loc o descoperire importantă în masivul Orlea, în anul 2004, valoarea ei fiind confirmată în vara anului 2005. Astfel, echipa franceză coordonată de dr. Beatrice Cauuet a descoperit o cameră echipată cu o roată de drenare a apelor de mină, iar mai apoi un întreg sistem de evacuare a apei din subteran. Acest ansamblu identificat în sectorul Păru Carpeni a fost datat în perioada romană și face obiectul unor ample cercetări și a măsurilor speciale de conservare *in situ*. Obiectivul nu va fi afectat de construcția viitoarei cariere Orlea. Cercetările arheologice preventive de suprafață pentru zona Orlea coroborate cu cercetările de arheologie minieră din sectorul Orlea – Țarina (subteran), sunt preconizate – așa cum a fost făcut public în Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural, vol. 6, p. 43 - pentru intervalul 2007-2012.

În masivul Orlea a fost amenajat în cursul anilor '80 un Muzeu al Mineritului la Roșia Montană. În acest sens, în acest perimetru minier s-au amenajat o serie de galerii aflate într-o stare bună de conservare, care au fost separate prin ziduri de beton de lucrările miniere moderne prin care erau accesibile. Ca și lucrările miniere din Cârnic, precum și din celelalte sectoare miniere de la Roșia Montană, galeriile din Orlea au profil trapezoidal caracteristic. De asemenea, și aceste lucrări antice au avut de suferit de-a lungul timpului „remodelări” succesive, respectiv reluări miniere în scopul exploatării unor noi rezerve de minereu. Aceste activități miniere au condus la distrugerea unei părți a acestor vestigii antice. Mai mult, starea lor de conservare se degradează accentuat mai ales în urma activității miniere recente care a folosit abatarea prin perforare – pușcare, ceea ce a condus la destabilizarea rocilor și accentuarea degradării vestigiilor miniere subterane. Îndepărtarea rambleului din lucrările miniere antice din cursul cercetărilor arheologice miniere, reprezintă un alt factor care contribuie la fragilizarea lucrărilor miniere antice. Degradarea stării de conservare a vestigiilor miniere din toate epocile este accentuată și de închiderea exploatării miniere conduse de Minvest (1 iunie 2006), care asigură, e drept că la un nivel minim, drenajul de ansamblu al sistemului de galerii al minei de la Roșia Montană. Închiderea activității miniere, care în conformitate cu normele naționale în vigoare implică un spectru extrem de larg de măsuri de conservare, s-a tradus la Roșia Montană doar printr-o stopare a activității extractive, mina fiind pur și simplu abandonată. După numai câteva luni de abandon, principala cale de drenare a apelor de mină, respectiv galeria Sf. Cruce din Orlea, se află într-o stare critică, apele de mină colmatând de fapt căile de drenare lungi de mai mulți kilometri. În cazul în care acest patrimoniu minier va fi doar „înghețat”, fără a se organiza măsuri de întreținere, în scopul conservării lui pentru generațiile viitoare, rezultatul va fi dezastruos, iar ceea ce încă mai există va dispărea ca urmare a surpărilor și inundațiilor din subteran. Un exemplu edificator în acest sens îl constituie – din păcate - „treptele romane” de la Brad (vestigii miniere de epocă romană cuprinse de asemenea în Legea 5/2000), unde după ce s-au stopat lucrările de întreținere, acestea au devenit practic inaccesibile.

În conformitate cu Lista Monumentelor Istorice publicată în Monitorul Oficial Nr. 646 bis, din data de 16.07.2004, în cuprinsul viitoarei zone de dezvoltare industrială din masivul Orlea, sunt clasate ca monumente istorice, două situri arheologice, respectiv - Așezarea romană de la Alburnus Maior, Zona Orlea (cod LMI AB-I-m-A-00065.01), exploatarea minieră romană de la Alburnus Maior, Masivul Orlea (AB-I-m-A-00065.02).

Conform prevederilor Legii 422/2001, privind protejarea monumentelor istorice, modificată, („Legea 422/2001”) este posibilă aplicarea legală a procedurii de declasare în contextul descărcării de sarcină arheologică în cazul siturilor arheologice, conform avizului Comisiei Naționale de Arheologie din cadrul Ministerului Culturii și Cultelor. În accepțiunea legii, descărcarea de sarcină arheologică este procedura prin care se confirmă că un teren în care a fost evidențiat patrimoniu arheologic poate fi redat activităților umane curente. Astfel, este adevărat că RMGC intenționează să exploateze în faza a doua de dezvoltare a proiectului său zăcămintele auro-argintifere din zona masivului Orlea. Totodată, în baza prevederilor Ordonanței Guvernului nr. 43/2000 privind protecția patrimoniului arheologic și declararea unor situri arheologice ca zone de interes național, modificată, investitorul are obligația să finanțeze „stabilirea, prin studiul de fezabilitate al investiției și prin proiectul tehnic, a măsurilor ce urmează să fie detaliate și a

necesarului de fonduri pentru cercetarea preventivă sau supravegherea arheologică, după caz, și protejarea patrimoniului arheologic sau, după caz, descărcarea de sarcină arheologică a zonei afectate de lucrări și aplicarea acestor măsuri”.

Prin urmare, această intenție de a dezvolta cariera din masivul Orlea se poate materializa doar după efectuarea unor cercetări arheologice preventive – de suprafață și subteran – care să ofere date exhaustive asupra sitului roman din zona Orlea. Așa cum se cunoaște – vezi fișa de sit arheologic din Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural din cadrul Raportului SIM, respectiv Anexa I - Fișe de evidență arheologică a siturilor identificate la Roșia Montană, fișa de sit nr. 9 – Orlea, p. 219-222 – în acest perimetru nu s-au desfășurat cercetări arheologice, respectiv studii de specialitate care să determine în detaliu caracteristicile și distribuția spațială a vestigiilor de patrimoniu arheologic din această zonă. Prin urmare RMGC și-a luat angajamentul de a finanța în perioada 2007 – 2012 un program de cercetări arheologice preventive desfășurat de către specialiști abilitați. În baza analizei rezultatelor acestor cercetări se va putea apoi decide aplicarea sau nu a procedurii de descărcare de sarcină arheologică. Nu există prevederi legale care să interzică desfășurarea cercetărilor arheologice cu caracter preventiv în cazul zonelor cu patrimoniu arheologic reperat, așa cum este cazul zonei Orlea.

În ceea ce privește galeriile romane din masivul Cârnic, cea mai mare parte a lucrărilor miniere antice, dar și din celelalte sectoare miniere, sunt accesibile, în condiții dificile, doar specialiștilor, fiind, practic aproape inaccesibile publicului larg. Mai mult, normele de securitate ce reglementează desfășurarea unor activități similare în muzeele din Uniunea Europeană și care vor deveni literă de lege și în România nu sunt compatibile cu transformarea galeriilor romane, expuse în permanență unor factori de risc ridicat, într-un spațiu destinat turiștilor. Trebuie să subliniem – încă o dată - faptul că vor exista porțiuni consistente de galerii romane care vor fi păstrate *in situ*.

Ca o alternativă s-a avut în vedere și elaborarea unui studiu de specialitate prin care s-au făcut estimări financiare legate de conservarea integrală și punerea în circuit turistic a galeriilor situate în Masivul Cârnic. Astfel trebuie precizat că investițiile necesare pentru amenajarea și întreținerea unui circuit public de vizitare în acest masiv se ridică la un nivel nejustificabil economic (vezi în anexă broșura informativă intitulată Evaluarea costurilor lucrărilor de amenajare a rețelelor miniere istorice din masivul Cârnic elaborată în colaborare de către firmele britanice Gifford, Geo-Design și Forkers Ltd.).

Ținând cont de rezultatele cercetărilor, de opiniile specialiștilor și deciziile autorităților competente, bugetul prevăzut de către companie pentru cercetarea, conservarea și restaurarea patrimoniului cultural al Roșiei Montane în viitorii ani, în condițiile implementării proiectului minier, este de 25 de milioane de dolari, așa după cum a fost făcut public în Studiul de Impact asupra Mediului în mai 2006 (vezi Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 32, Plan de Management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 78-79). Astfel se are în vedere continuarea cercetărilor în zona Orlea, dar în special crearea unui **Muzeu modern al Mineritului** cu expoziții de **geologie, arheologie, patrimoniu industrial și etnografic**, amenajarea accesului turistic în galeria **Cătălina-Monulești** și la monumentul de la **Tău Găuri**, dar și **conservarea și restaurarea celor 41 de clădiri monument istoric și a zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană**.

În cazul în care proiectul de exploatare minieră de la Roșia Montană va demara, RMGC va asigura fondurile necesare conservării *in situ* a unor lucrări miniere reprezentative (galeria Cătălina Monulești, Piatra Corbului, Păru Carpeni), precum și cele necesare construirii unor copii fidele în cazul lucrărilor miniere aflate în stare avansată de degradare sau pentru cele ce vor fi afectate ca urmare a exploatării miniere. Aceste acțiuni se vor circumscrie unui nou Muzeu al Mineritului la Roșia Montană, în care, pe lângă vestigiile miniere de tipul lucrărilor miniere de toate epocile, vor fi prezentate printre altele și unelte, metode de lucru, procedee tehnice de exploatare, preparare și obținere a metalelor. Ca dovadă a acestor angajamente, începând cu luna octombrie a anului 2006, RMGC a lansat un program de întreținere a galeriei Sf. Cruce din Orlea, cu toate că acest lucru nu este o obligație a RMGC.

În ceea ce privește informațiile de detaliu cu privire la principalele vestigii arheologice, cât și o serie de considerații despre protejarea acestora și măsurile specifice preconizate de planurile de management, vă rugăm să consultați anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 405

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 109242/14.08.2006 și Nr. 74650/15.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1132

Propunerea

Petentul nu este de acord cu promovarea proiectului Roșia Montana formulând următoarele observații și comentarii:
-Galeriile Romane din localitățile Orlea și Carnic, sunt un unicat prin maiestria execuțiilor și stării de conservare;

De la bun început trebuie precizat că toponimele Orlea și Cârnic nu se referă la două localități, ci la două masive miniere din cuprinsul localității Roșia Montană.

După cum rezultă din rapoartele și publicațiile specialiștilor, galeriile romane de la Roșia Montană sunt importante, dar nu unice. Astfel, un repertoriu al siturilor miniere antice de pe teritoriul Transilvaniei și Banatului – realizat în contextul elaborării Studiului de Impact asupra Mediului pentru proiectul Roșia Montană - susține aserțiunea potrivit căreia este dificilă atribuirea deplină a caracterului de unicat pentru situl de la Roșia Montană, cel puțin din perspectiva istoriei exploatărilor romane pe cuprinsul Imperiului și în particular în provincia Dacia. Existența a cel puțin 20 de situri cu caracteristici relativ similare - dintre care unele precum Ruda Brad, Bucium – zona Vulcoi Corabia și zona Haneș – Amlașul Mare, au oferit deja date certe asupra unui potențial arheologic comparabil într-o anumită măsură celui al anticului *Alburnus Maior* - vin să nuanțeze în mare măsură determinarea valorii de unicitate a acestui sit. Galeriile romane de la Roșia Montană sunt așadar importante, dar așa cum arată o serie de studii științifice, nu constituie vestigii cu caracter de unicat dacă este să ne raportăm numai la zona munților Apuseni. Datorită Programului Național de Cercetare „Alburnus Maior” finanțat de către RMGC conform prevederilor legale, galeriile de la Roșia Montană sunt cel mai bine cunoscute din România la ora actuală.

Soluția de rezolvare

Cu privire la masivul Orlea, pentru că dezvoltarea Proiectului minier în această zonă (Orlea) este preconizată pentru o dată mai târzie, din anul 2007 investigațiile de arheologie preventivă se vor concentra în acest perimetru. Astfel activitățile de construcție implicate de dezvoltarea Proiectului în această zonă, nu vor putea fi inițiate înainte de finalizarea cercetărilor arheologice, desfășurate în conformitate cu prevederile legislative românești și recomandările și practicile internaționale.

În ceea ce privește zona Cârnic, în baza raportului științific înaintat de către specialiști francezi, Comisia Națională de Arheologie a propus, iar Ministerul Culturii și Cultelor a emis certificatul de descărcare de sarcină arheologică pentru masivul Cârnic, cu excepția unei suprafețe de cca. 5 hectare ce include zona Piatra Corbului, respectiv vestigiile miniere istorice de aici. Ca o măsură de minimizare a acestui impact, pe lângă cercetarea deplină și publicarea rezultatelor acestei cercetări, specialiștii au considerat că este necesară și realizarea unui model grafic tridimensional al acestor structuri, dar și realizarea unor replici la scara de 1:1 a acestora în cadrul viitorului muzeu al mineritului care va fi construit în curând la Roșia Montană. În momentul de față acest certificat de descărcare face obiectul unui proces în contencios.

Suplimentar trebuie precizat faptul că structuri miniere istorice similare unora dintre cele descoperite în masivele Orlea și Cârnic se conservă *in situ* în sectoarele Cătălina Monulești și Păru Carpeni, fiind preconizată amenajarea lor pentru un circuit muzeal turistic.

Ținând cont de importanța patrimoniului cultural de la Roșia Montană și de prevederile legale în vigoare, S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A. a alocat în perioada 2001-2006 un buget pentru cercetarea patrimoniului de peste 10 milioane USD, iar pentru viitorii ani va aloca 25 de milioane USD pentru cercetare, dar și pentru conservarea și restaurarea patrimoniului cultural al Roșiei Montane.

În ceea ce privește galeriile din Orlea, în Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural se precizează – vol. 6, p. 45 – că, în ceea ce privește zona masivului Orlea, este planificată continuarea cercetării arheologice preventive de suprafață și subteran, respectiv într-o zonă cu potențial arheologic

reperat. De asemenea, se specifică faptul că cercetările întreprinse până în acest moment în zona acestui masiv au avut un caracter preliminar. Este important de subliniat că în cadrul studiului se face precizarea: *“Cum dezvoltarea Proiectului minier în zona Orlea este preconizată pentru o dată mai târzie, din anul 2007 investigațiile de arheologie de suprafață se vor concentra în acest perimetru. Astfel, activitățile de construcție implicate de dezvoltarea Proiectului, nu vor putea fi inițiate înainte de finalizarea cercetărilor arheologice, desfășurate în conformitate cu prevederile legislative românești și recomandările și practicile internaționale.”* (Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural, vol. 6, p. 43)

În contextul acestor cercetări arheologice preliminare din subteran, a avut loc o descoperire importantă în masivul Orlea, în anul 2004, valoarea ei fiind confirmată în vara anului 2005. Astfel, echipa franceză coordonată de dr. Beatrice Cauuet a descoperit o cameră echipată cu o roată de drenare a apelor de mină, iar mai apoi un întreg sistem de evacuare a apei din subteran. Acest ansamblu identificat în sectorul Păru Carpeni a fost datat în perioada romană și face obiectul unor ample cercetări și a măsurilor speciale de conservare *in situ*. Obiectivul nu va fi afectat de construcția viitoarei cariere Orlea. Cercetările arheologice preventive de suprafață pentru zona Orlea, coroborate cu cercetările de arheologie minieră din sectorul Orlea – Țarina (subteran), sunt preconizate – așa cum a fost făcut public în Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural, vol. 6, p. 43 - pentru intervalul 2007-2012.

În masivul Orlea a fost amenajat în cursul anilor '80 un Muzeu al Mineritului la Roșia Montană. În acest sens, în acest perimetru minier s-au amenajat o serie de galerii aflate într-o stare bună de conservare, care au fost separate prin ziduri de beton de lucrările miniere moderne prin care erau accesibile. Ca și lucrările miniere din Cârnic, precum și din celelalte sectoare miniere de la Roșia Montană, galeriile din Orlea au profil trapezoidal caracteristic. De asemenea, și aceste lucrări antice au avut de suferit de-a lungul timpului „remodelări” succesive, respectiv reluări miniere în scopul exploatării unor noi rezerve de minereu. Aceste activități miniere au condus la distrugerea unei părți a acestor vestigii antice. Mai mult, starea lor de conservare se degradează accentuat mai ales în urma activității miniere recente care a folosit abatarea prin perforare – pușcare, ceea ce a condus la destabilizarea rocilor și accentuarea degradării vestigiilor miniere subterane. Îndepărtarea rambleului din lucrările miniere antice din cursul cercetărilor arheologice miniere, reprezintă un alt factor care contribuie la fragilizarea lucrărilor miniere antice. Degradarea stării de conservare a vestigiilor miniere din toate epocile este accentuată și de închiderea exploatării miniere conduse de Minvest (1 iunie 2006), care asigură, e drept că la un nivel minim, drenajul de ansamblu al sistemului de galerii al minei de la Roșia Montană. Închiderea activității miniere, care în conformitate cu normele naționale în vigoare implică un spectru extrem de larg de măsuri de conservare, s-a tradus la Roșia Montană doar printr-o stopare a activității extractive, mina fiind pur și simplu abandonată. După numai câteva luni de abandon, principala cale de drenare a apelor de mină, respectiv galeria Sf. Cruce din Orlea, se află într-o stare critică, apele de mină colmatând de fapt căile de drenare lungi de mai mulți kilometri. În cazul în care acest patrimoniu minier va fi doar „înghețat”, fără a se organiza măsuri de întreținere, în scopul conservării lui pentru generațiile viitoare, rezultatul va fi dezastruos, iar ceea ce încă mai există va dispărea ca urmare a surpărilor și inundațiilor din subteran. Un exemplu edificator în acest sens îl constituie – din păcate - „treptele romane” de la Brad (vestigii miniere de epocă romană cuprinse de asemenea în Legea 5/2000), unde după ce s-au stopat lucrările de întreținere, acestea au devenit practic inaccesibile.

În conformitate cu Lista Monumentelor Istorice publicată în Monitorul Oficial Nr. 646 bis, din data de 16.07.2004, în cuprinsul viitoarei zone de dezvoltare industrială din masivul Orlea, sunt clasate ca monumente istorice, două situri arheologice, respectiv - Așezarea romană de la Alburnus Maior, Zona Orlea (cod LMI AB-I-m-A-00065.01), Exploatarea minieră romană de la Alburnus Maior, Masivul Orlea (AB-I-m-A-00065.02).

Conform prevederilor Legii 422/2001, completată de Legea 259/2006, este posibilă aplicarea legală a procedurii de declarare în contextul descărcării de sarcină arheologică în cazul siturilor arheologice, conform avizului Comisiei Naționale de Arheologie din cadrul Ministerului Culturii și Cultelor. În accepțiunea legii, descărcarea de sarcină arheologică este procedura prin care se confirmă că un teren în care a fost evidențiat patrimoniu arheologic poate fi redat activităților umane curente (Legea 258/2006, art. 5, paragraf (2)). Astfel, este adevărat că RMGC intenționează să exploateze în faza a doua de dezvoltare a proiectului său zăcămintele auro-argintifere din zona masivului Orlea. Tot în baza prevederilor Legii 258/2006, art. 7, lit. a) investitorul are obligația să finanțeze „stabilirea, prin studiul de fezabilitate al investiției și prin proiectul tehnic, a măsurilor ce urmează să fie detaliate și a necesarului de fonduri pentru cercetarea preventivă sau supravegherea arheologică, după caz, și protejarea patrimoniului

arheologic sau, după caz, descărcarea de sarcină arheologică a zonei afectate de lucrări și aplicarea acestor măsuri.”

Prin urmare, această intenție de a dezvolta cariera din masivul Orlea se poate materializa doar după efectuarea unor cercetări arheologice preventive – de suprafață și subteran – care să ofere date exhaustive asupra sitului roman din zona Orlea. Așa cum se cunoaște – vezi fișa de sit arheologic din Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural din cadrul Raportului SIM, respectiv Anexa I - Fișe de evidență arheologică a siturilor identificate la Roșia Montană, fișa de sit nr. 9 – Orlea, p. 219-222 – în acest perimetru nu s-au desfășurat cercetări arheologice, respectiv studii de specialitate care să determine în detaliu caracteristicile și distribuția spațială a vestigiilor de patrimoniu arheologic din această zonă. Prin urmare RMGC și-a luat angajamentul de a finanța în perioada 2007 – 2012 un program de cercetări arheologice preventive desfășurat de către specialiști abilitați. În baza analizei rezultatelor acestor cercetări se va putea apoi decide aplicarea sau nu a procedurii de descărcare de sarcină arheologică. Nu există prevederi legale care să interzică desfășurarea cercetărilor arheologice cu caracter preventiv în cazul zonelor cu patrimoniu arheologic reperat, așa cum este cazul zonei Orlea.

În ceea ce privește galeriile romane din masivul Cârnic, cea mai mare parte a lucrărilor miniere antice, dar și din celelalte sectoare miniere, sunt accesibile, în condiții dificile, doar specialiștilor, fiind, practic aproape inaccesibile publicului larg. Mai mult, normele de securitate ce reglementează desfășurarea unor activități similare în muzeele din Uniunea Europeană și care vor deveni literă de lege și în România nu sunt compatibile cu transformarea galeriilor romane, expuse în permanență unor factori de risc ridicat, într-un spațiu destinat turiștilor. Trebuie să subliniem – încă o dată - faptul că vor exista porțiuni consistente de galerii romane care vor fi păstrate *in situ*.

Ca o alternativă s-a avut în vedere și elaborarea unui studiu de specialitate prin care s-au făcut estimări financiare legate de conservarea integrală și punerea în circuit turistic a galeriilor situate în Masivul Cârnic. Astfel trebuie precizat că investițiile necesare pentru amenajarea și întreținerea unui circuit public de vizitare în acest masiv se ridică la un nivel nejustificabil economic (vezi în anexă broșura informativă intitulată *Evaluarea costurilor lucrărilor de amenajare a rețelelor miniere istorice din masivul Cârnic* elaborată în colaborare de către firmele britanice Gifford, Geo-Design și Forkers Ltd.).

Ținând cont de rezultatele cercetărilor, de opiniile specialiștilor și deciziile autorităților competente, bugetul prevăzut de către companie pentru cercetarea, conservarea și restaurarea patrimoniului cultural al Roșiei Montane în viitorii ani, în condițiile implementării proiectului minier, este de 25 de milioane de dolari, așa după cum a fost făcut public în Studiul de Impact asupra Mediului în mai 2006 (vezi Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 32, Plan de Management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 78-79). Astfel se are în vedere continuarea cercetărilor în zona Orlea, dar în special crearea unui **Muzeu modern al Mineritului** cu expoziții de **geologie, arheologie, patrimoniu industrial și etnografic**, amenajarea accesului turistic în galeria **Cătălina-Monulești** și la monumentul de la **Tău Găuri**, dar și **conservarea și restaurarea celor 41 de clădiri monument istoric și a zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană**.

În cazul în care proiectul de exploatare minieră de la Roșia Montană va demara, RMGC va asigura fondurile necesare conservării in situ a unor lucrări miniere reprezentative (galeria Cătălina Monulești, Pietra Corbului, Păru Carpeni), precum și cele necesare construirii unor copii fidele în cazul lucrărilor miniere aflate în stare avansată de degradare sau pentru cele ce vor fi afectate ca urmare a exploatării miniere. Aceste acțiuni se vor circumscrie unui nou Muzeu al Mineritului la Roșia Montană, în care, pe lângă vestigiile miniere de tipul lucrărilor miniere de toate epocile, vor fi prezentate printre altele și unelte, metode de lucru, procedee tehnice de exploatare, preparare și obținere a metalelor. Ca dovadă a acestor angajamente, începând cu luna octombrie a anului 2006, RMGC a lansat un program de întreținere a galeriei Sf. Cruce din Orlea, cu toate că acest lucru nu este o obligație a RMGC.

În ceea ce privește informațiile de detaliu cu privire la principalele vestigii arheologice, cât și o serie de considerații despre protejarea acestora și măsurile specifice preconizate de planurile de management, vă rugăm să consultați anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 1225

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 110438/23.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1136

Propunerea

Petentul nu este de acord cu promovarea proiectului Rosia Montana si supune atentiei o DECLARATIE PRIVITOARE LA PROIECTUL MINIER DE LA ROSIA MONTANA si formuleaza urmatoarele intrebari : Cum a reactionat Ministerul Culturii si Cultelor (MCC) care are datoria sa apere patrimoniul cultural la acest proiect care va distruge practic patrimoniul cultural al zonei Rosia Montana ?

Până în anul 2000, despre Roșia Montană se putea afirma că este o zonă cu potențial arheologic, în care nu se efectuaseră săpături arheologice propriu-zise, necesare pentru a contura în detaliu diversele elemente componente ale sitului. Practic în zona masivelor Cetate, Cârnic, Jig și Orlea, amplasate în partea superioară a văii Roșiei și, respectiv, a văii Corna, în raza administrativă a comunei Roșia Montană, erau cunoscute o serie de descoperiri arheologice întâmplătoare – monumente epigrafice, piese de arhitectură funerară - care furnizau suficiente indicii pentru a presupune existența unor situri arheologice. De asemenea, erau clasate în lista monumentelor istorice 41 de imobile. Acesta era nivelul cunoștințelor anterior efectuării cercetărilor arheologice de amploare prilejuite de derularea *Programului Național de Cercetare Alburnus Maior*. În lipsa oricărui altor indicii asupra anticului *Alburnus Maior*, imaginea de ansamblu despre sit/situri a fost creionată exclusiv pe baza informațiilor provenite pe cale epigrafică și de aceea semnificația acestuia zonei a fost relativ distorsionată.

Soluția de rezolvare

În contextul implementării unui nou proiect minier în această zonă, Ministerul Culturii și Cultelor a autorizat desfășurarea studiilor de evaluare a patrimoniului arheologic și arhitectural, iar, la sfârșitul anului 2000 CPPCN a prezentat aceste rezultate preliminare în cadrul Comisiei Naționale a Monumentelor Istorice și a Comisiei Naționale de Arheologie. Începând cu anul 2001, în baza acestor concluzii, a fost instituit Programul Național de Cercetare "Alburnus Maior" prin Ordinul Ministrului Culturii și Cultelor nr. 2504 din 07.03.2001, în conformitate cu prevederile Legii nr. 378/2001 (completată ulterior prin Legea nr. 462/2003 și respectiv Legea nr. 258/2006 și 259/2006). Astfel, administrația centrală, respectiv Ministerul Culturii și Cultelor - direct sau prin instituțiile aflate în subordinea sa - s-a implicat încă din anul 2000, conform atribuțiilor sale legale, în ceea ce privește gestionarea problemelor de patrimoniu de la Roșia Montană.

Principalele obiective ale Programului Național de Cercetare Alburnus Maior sunt:

- cercetarea patrimoniului arheologic, inclusiv înregistrarea totală a datelor rezultate din săpături și periegeze (baze de date arheologice și cartografice, arhive digitale de imagini, etc.), precum și publicarea integrală a rezultatelor cercetării;
- investigarea de către specialiști a galeriilor miniere romane și medievale din acest areal. Inventarierea și propunerea de soluții de conservare/restaurare a porțiunilor reprezentative;
- delimitarea zonei de rezervație arheologică și arhitecturală care va include porțiuni ale galeriilor miniere și clădiri monument istoric;
- realizarea evidenței și cercetării structurilor de patrimoniu industrial;
- elaborarea unui studiu etnografic al zonei Roșia Montană - Abrud - Corna;
- elaborarea unui studiu de istorie orală a zonei;
- aplicarea procedurii de descărcare de sarcină arheologică a siturilor aflate în zona de impact a proiectului minier, în conformitate cu prevederile legii;
- redactarea unui proiect de realizare a viitorului muzeu dedicat mineritului din zona Munților Apuseni din cele mai vechi timpuri și până astăzi.

În aceeași măsură, Direcția Județeană pentru Cultură Culte și Patrimoniu Cultural Național Alba a făcut numeroase vizite de informare și control la fața locului. Tot prin intermediul acestui organism administrativ s-au făcut și achizițiile legale de imobile monument istoric de către companie. Dreptul de

preempțiune asupra cumpărării acestor imobile a fost exprimat de către autoritatea centrală a Ministerului Culturii și Cultelor.

Rezultatele cercetărilor arheologice efectuate la Roșia Montană sunt descrise sintetic în *Cronica Cercetărilor Arheologice (2001-2007)*, în seria monografică *Alburnus Maior* (din care au apărut primele trei volume sub coordonarea dr. Paul Damian), precum și în raportul Studiului de Impact asupra Mediului al Proiectului minier Roșia Montană, vol. 6, *passim*. Ca o sinteză a studiilor și cercetărilor de etnografie a fost elaborat volumul intitulat „Roșia Montană. Studiu etnografic 2001”, elaborat sub coordonarea dr. Paula Popiu, lucrare care a fost publicată în anul 2004, de asemenea, ca parte a Programului Național de Cercetare „Alburnus Maior”. Rezultatele studiilor de arhitectură și urbanism sunt cuprinse în documentațiile de specialitate de tip PUG și PUZ elaborate pentru localitatea Roșia Montană începând din anul 2000 și până în prezent.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 1241

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 109910/22.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1141

Propunerea nemaipunand la socoteala cele de ordin arheologic.

Cercetările arheologice la Roșia Montană au demarat în anul 2000 prin participarea colectivelor de arheologi de la Muzeul Național al Unirii Alba Iulia și de la Institutul Național al Monumentelor Istorice, București. Începând cu martie 2001, prin Ordinul Ministrului Culturii și Cultelor nr.2504/2001 a fost instituit *Programul Național de Cercetare "Alburnus Maior"*. Coordonatorul acestui program de cercetare este Muzeul Național de Istorie a României, responsabil științific fiind dr. Paul Damian. Practic, la Roșia Montană au participat colective de arheologi din mai multe instituții (muzee, institute de cercetare, universități) aparținând Ministerului Culturii, Academiei Române sau Ministerului Educației și Cercetării. Conform prevederilor legale în vigoare, colectivele de cercetare au propus sau nu acordarea certificatului de descărcare de sarcină arheologică pentru suprafețe bine delimitate.

Cercetările arheologice preventive de la Roșia Montană au permis studierea a cinci necropole de incinerare din perioada romană (Tăul Corna, Hop - Găuri, Țarina, Jig - Piciorag și Pârâul Porcului - Tăul Secuilor) și a două zone funerare (Carpeni și Valea Nanului), a unor zome sacre (Hăbad și valea Nanului), a unor zone de habitat (Hăbad, Carpeni, Tăul Țapului, Hop), dintre care se disting clădirile romane din zona Dealului Carpeni, și monumentul funerar circular de la Tău Găuri. Tuturor acestor cercetări de suprafață li se adaugă cele efectuate – în premieră în România – în subteran în masivele Cetate, Cârnic, Jig și Orlea, în cazul acestora distingându-se descoperirile unor vestigii deosebite în zona Piatra Corbului, a galeriei Cătălina Monulești și a sectorului minier Păru-Carpeni.

Soluția de rezolvare

Pentru efectuarea acestor cercetări au fost efectuate o serie de studii speciale legate de interpretarea fotografiilor aeriene, cele de arheomagnetometrie și rezistivitate electrică, precum și cele de palinologie, sedimentologie, geologie și analiza probelor prin metodele izotop radio-carbon și dendrocronologică. Pentru buna gestionare a unităților de cercetare și implicit a descoperirilor arheologice s-au folosit baze de date, conținând informație text și fotografică - inclusiv 4 imagini satelitare (o imagine satelitară de arhivă SPOT Pancromatic (10 m) din anul 1997; 2 imagini satelitare de arhivă LANDSAT 7 MS (30 m) din anii 2000, 2003; o imagine satelitară programare prioritară SPOT 5 SuperMode color (2,5 m rezoluție) 19 iulie 2004) - toate acestea fiind integrate într-un amplu proiect GIS care a reprezentat la prima sa versiune o premieră în cercetarea arheologică din România.

Cercetarea arheologică s-a desfășurat prin sondarea tuturor zonelor accesibile și în același timp propice locuirii umane, ținându-se cont de informații bibliografice și de observațiile făcute în cursul campaniilor periegetice, de analizele magnetometrice, de studiile de rezistivitate electrică și de datele zborurilor fotogrammetrice. Dezvoltarea în suprafață a cercetărilor s-a produs acolo unde realitățile arheologice au impus-o. La Roșia Montană cercetările arheologice au fost efectuate pe zone ample, având un caracter exhaustiv în zonele cu potențial arheologic. Într-o serie de situații arheologice sau când monumentele istorice se situau aproape de obiective industriale, acestea din urmă au fost re-proiectate astfel încât respectivele vestigii arheologice sau monumentele istorice să nu fie afectate. Practic, acolo unde a fost cazul, s-a recurs la conservarea și restaurarea *in situ* a obiectivului arheologic, așa cum este cazul monumentului funerar circular de la Hop-Găuri (volumul monografic *Alburnus Maior* II, București 2004), a dealului Carpeni, considerat ca „rezervație arheologică” sau al zonei Piatra Corbului, toate fiind incluse în urma cercetărilor efectuate și a concluziilor acestora în Lista Monumentelor Istorice din 2004. Acestea li se adaugă zonele în care vor fi păstrate *in situ* vestigiile antice miniere ca în cazul galeriei Cătălina Monulești și al sectorului minier Păru Carpeni. Acestea li se adaugă zona centrului istoric Roșia Montană unde sunt situate o serie de valori de arhitectură (35 de case monument istoric).

Pe de altă parte, în cazul celorlalte zone cu potențial arheologic, cercetarea preventivă s-a făcut integral. Conform aceleiași legislații române în vigoare aplicabile în domeniul protejării patrimoniului arheologic, autorii cercetării nu sunt cei abilitați să acorde descărcarea de sarcină arheologică, procedura fiind următoarea: în urma procesului complex de cercetare se întocmește de către arheologi o documentație cuprinzătoare, redactată în format standard, cu privire la zona investigată, după consultarea căreia Comisia Națională de Arheologie recomandă sau nu, după caz, eliberarea certificatului de descărcare de sarcină arheologică, care a fost emis, în cazul cercetărilor din perioada 2001 – 2006, direct de către Ministerul Culturii și Cultelor sau de structurile sale deconcentrate, respectiv în cazul de față de către Direcția pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național a județului Alba.

Ținând cont de importanța patrimoniului cultural de la Roșia Montană și de prevederile legale în vigoare, S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A. a alocat în perioada 2001-2006 un buget pentru cercetarea patrimoniului de peste 10 milioane USD. Mai mult decât atât, ținând cont de rezultatele cercetărilor, de opiniile specialiștilor și de deciziile autorităților competente, bugetul prevăzut de către companie pentru cercetarea, conservarea și restaurarea patrimoniului cultural al Roșiei Montane în viitorii ani, în condițiile implementării proiectului minier, este de 25 de milioane de dolari, așa cum a fost făcut public în Studiul de Impact asupra Mediului în mai 2006 (vezi Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 32, Plan de Management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 78-79). Astfel, se are în vedere continuarea cercetărilor în zona Orlea, dar în special crearea unui **Muzeu modern al Mineritului** cu expoziții de **geologie, arheologie, patrimoniu industrial și etnografic**, precum și amenajarea accesului turistic în galeria **Cătălina-Monulești** și la monumentul de la **Tăul Găuri**, cât și **conservarea și restaurarea celor 41 de clădiri monument istoric și a zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană**.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 1261

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 11043622.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1142

Propunerea

Petentul nu este de acord cu promovarea proiectului Rosia Montana formuland urmatoarele observatii si comentarii :
proiectul reprezinta un pericol mortal pentru patrimoniul arheologic;

Proiectul minier nu presupune distrugerea și abandonarea valorilor de patrimoniu din cuprinsul comunei Roșia Montană RMGC. Ținând cont de importanța patrimoniului cultural din Roșia Montană și de prevederile legale în vigoare, S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A. a alocat în perioada 2001-2006 un buget pentru cercetarea patrimoniului de peste 10 milioane USD, iar pentru viitor va aloca 25 de milioane USD pentru cercetare, dar și pentru conservarea și restaurarea patrimoniului cultural al Roșiei Montane.

După cum rezultă din rapoartele și publicațiile specialiștilor, galeriile romane de la Roșia Montană sunt importante, dar nu unice. Astfel, un repertoriu al siturilor miniere antice de pe teritoriul Transilvaniei și Banatului – realizat în contextul elaborării Studiului de Impact asupra Mediului pentru proiectul Roșia Montană - susține aserțiunea potrivit căreia este dificilă atribuirea deplină a caracterului de unicat pentru situl de la Roșia Montană, cel puțin din perspectiva istoriei exploatărilor romane pe cuprinsul Imperiului și în particular în provincia Dacia. Existența a cel puțin 20 de situri cu caracteristici relativ similare - dintre care unele precum Ruda Brad, Bucium – zona Vulcoi Corabia și zona Haneș – Amlașul Mare au oferit deja date certe asupra unui potențial arheologic comparabil într-o anumită măsură celui al anticului *Alburnus Maior* - vine să nuanțeze în mare măsură determinarea valorii de unicitate a acestui sit.

Soluția de rezolvare

Până în anul 1999 galeriile romane de la Roșia Montană nu au fost studiate de către specialiști în domeniul arheologiei miniere, deși existența lor era cunoscută de mai bine de 150 de ani. Practic acest tip de vestigii arheologice erau înainte de anul 2000 o necunoscută din perspectiva unei abordări științifice, referirile legate de acestea fiind de cele mai multe ori empirice. Nici vestigiile arheologice de suprafață nu erau mai bine cunoscute anterior anului 2000, nefiind efectuate aici cercetări arheologice în adevăratul sens al cuvântului, ci informațiile provenind din descoperiri întâmplătoare ocazionate de lucrări agricole, activități de construire etc.

Cercetările de arheologie minieră efectuate - începând din anul 1999 și până în prezent - de către o echipă specializată pluridisciplinară de la Universitatea Toulouse Le Mirail (Franța) coordonată de către dr. Beatrice Cauuet au avut în vedere realizarea – în premieră în România – a unui studiu de detaliu asupra acestui tip de vestigii arheologice, respectiv galeriile miniere vechi, de epocă antică și nu numai. Amplele cercetări și studii de patrimoniu efectuate în perioada 2000-2006 au permis conturarea unei imagini cuprinzătoare a acestor valori aparținând patrimoniului cultural național, dar și adoptarea unor măsuri specifice în ceea ce privește protejerea acestora.

Studierea acestor structuri a însemnat așadar mai buna lor cunoaștere și a determinat, în aceeași măsură, luarea unor decizii pertinente în ceea ce privește conservarea și punerea lor în valoare. În baza rezultatelor cercetărilor efectuate până acum (respectiv finalizate pentru masivele Cetate, Cărnice, Jig și în curs de desfășurare în masivul Orlea), s-a luat decizia conservării și punerii în valoare a următoarelor zone cu lucrări miniere vechi:

- galeria Cătălina Monulești – galerie situată în Centrul Istoric al satului Roșia Montană, unde în trecut a fost descoperit cel mai însemnat lot de tăblițe cerate și un sistem antic de drenare a apelor de mină;
- sectorul minier Păru Carpeni – situat în zona de sud-est a masivului Orlea unde a fost descoperit un sistem de camere suprapuse echipat cu instalații romane de lemn (roți, canale etc.) pentru drenarea apelor de mină;

-
- zona Piatra Corbului – situată în partea de sud-vest a masivului Cârnic, aici fiind păstrate urme ale exploatărilor cu foc și apă din perioada antică și medievală;
 - zona masivului Văidoaia – în partea de nord-vest a satului Roșia Montană, unde se păstrează zone de exploatare de suprafață datând din epoca antică.

Prin cercetările arheologice preventive din anii 2001-2006, au fost delimitate și cercetate 13 situri arheologice, pentru unele dintre acestea - după finalizarea cercetărilor exhaustive - s-a luat decizia aplicării procedurii de descărcare de sarcină arheologică, iar în alte cazuri s-a luat decizia conservării in situ – incinta funerară de la Tăul Găuri, vestigiile romane de pe Dealul Carpeni; zona Orlea va fi cercetată în detaliu în intervalul 2007-2012.

În ceea ce privește galeriile miniere istorice datând din epoca romană descoperite în sectoarele miniere Cătălina Monulești și Păru Carpeni, sunt prevăzute ample lucrări de redeschidere, consolidare și amenajare care să permită conservarea lor in situ și amenajarea lor pentru un circuit public de vizitare. Această decizie a luat în considerare valoarea și semnificația vestigiilor arheologice excepționale păstrate în aceste galerii, respectiv instalații romane din lemn realizate în epoca romană pentru evacuarea apelor de mină (așa numitele „roți romane”). În același timp galeria Cătălina Monulești are faima de a fi cea în care – la mijlocul secolului al XIX-lea a fost descoperit cel mai semnificativ lot de tăblițe cerate (conform surselor de arhivă istorică fiind vorba de peste 11 piese, dintr-un total cunoscut până astăzi de 32 de astfel de artefacte).

Cea mai mare parte a lucrărilor miniere antice din masivul Cârnic, dar și din celelalte sectoare miniere, sunt accesibile, în condiții dificile, doar specialiștilor, fiind practic aproape inaccesibile publicului larg. Mai mult, normele de securitate ce reglementează desfășurarea activităților publice de vizitare în muzeele din Uniunea Europeană și care vor fi adoptate și în România, nu sunt compatibile cu transformarea integrală a galeriilor romane, expuse în permanență unor factori de risc ridicat, într-un spațiu public destinat turiștilor. Menționăm faptul că vor exista însă porțiuni consistente de galerii romane care vor fi păstrate *in situ*. Ca o măsură de minimizare a impactului asupra acestei categorii de vestigii arheologice, pe lângă cercetarea deplină și publicarea rezultatelor acesteia, specialiștii au considerat că este necesară realizarea unui model grafic tridimensional al acestor structuri, cât și realizarea unor replici la scara de 1:1 a acestora în cadrul viitorului muzeu al mineritului care va fi construit în curând la Roșia Montană.

Pentru zona masivului Orlea (singura în care sunt clasate în prezent vestigii miniere antice, respectiv cf. LMI 2004 Exploatarea miniere romane de la Alburnus Maior, zona Orlea (cod LMI AB-I-m-A-00065.02), cercetările efectuate până în prezent au avut caracter preliminar. Cercetarea de detaliu a acestei zone este planificată pentru perioada 2007-2012, iar la finalizarea acestor cercetări vor putea fi luate – conform prevederilor legale în vigoare - măsurile care se impun: fie conservarea *in situ* a unor tronsoane, fie aplicarea procedurii de descărcare de sarcină arheologică a unora dintre acestea. Informații de detaliu asupra descoperirilor arheologice întâmplătoare și a cercetărilor arheologice preliminare (de suprafață și subteran) din zona masivului Orlea au fost publicate în Studiul de Impact asupra Mediului pentru Proiectul Roșia Montană, vol. 6 – Studiu de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural, Anexa I, p. 219-222. Este important de subliniat că în cadrul studiului se face precizarea: “Cum dezvoltarea Proiectului în zona Orlea este preconizată pentru o dată mai târzie, din anul 2007 investigațiile de arheologie de suprafață se vor concentra în acest perimetru. Astfel activitățile de construcție implicate de dezvoltarea Proiectului, nu vor putea fi inițiate înainte de finalizarea cercetărilor arheologice, desfășurate în conformitate cu prevederile legislative românești și recomandările și practicile internaționale.” (Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural, vol. 6, p. 43).

Având în vedere rezultatele cercetărilor, opiniile specialiștilor și deciziile autorităților competente, bugetul prevăzut de companie pentru cercetarea, conservarea și restaurarea patrimoniului cultural al Roșiei Montane în viitorii ani, în condițiile implementării proiectului minier, este de 25 de milioane de dolari, după cum a fost făcut public în Studiul de Impact asupra Mediului în mai 2006 (vezi Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 32, Plan de Management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 78-79). Astfel, se are în vedere continuarea cercetărilor în zona Orlea, dar în special crearea unui **Muzeu modern al Mineritului** cu expoziții de **geologie, arheologie, patrimoniu industrial și etnografic**, amenajarea accesului turistic în galeria **Cătălina-Monulești** și la monumentul de la **Tău Găuri**, dar și **conservarea și restaurarea celor 41 de clădiri monument istoric și a zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană**.

Pentru informații de sinteză asupra istoricului cercetărilor și al principalelor descoperiri legate de

galeriile istorice de la Roșia Montană, precum și pentru a cunoaște concluziile specialiștilor în această chestiune, dar și evaluările făcute pentru realizarea unui traseu turistic dedicat structurilor miniere istorice din masivul Cârnic sau opiniile formulate în anul 2004 de către Edward O'Hara, raportor pe probleme de patrimoniu al Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, vă rugăm să consultați anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”, precum și versiunea anexată, în limba română a raportului O'Hara. Informații de detaliu asupra problematicei complexe a studiului lucrărilor miniere vechi de la Roșia Montană, a rezultatelor acestor cercetări și a perspectivelor de punere a lor în valoare sunt disponibile în Studiul de impact asupra mediului pentru proiectul Roșia Montană, vol. 6 – Studiu de condiții inițiale, p. 26, 32-53, 79-105.

În concluzie, nu este în niciun caz vorba de distrugerea patrimoniului cultural al Roșiei Montane sau simpla înlocuire a unor vestigii originale cu replici. Cercetarea arheologică efectuată la Roșia Montană – cunoscută sub denumirea de cercetare arheologică preventivă / de salvare, cât și studiile conexe de patrimoniu, se fac însă, peste tot în lume, în relație cu interesul economic pentru anumite zone, iar costurile acestora, ca și costurile de punere în valoare și întreținere a zonelor păstrate, sunt asigurate de cei care fac investiția, realizându-se un parteneriat public–privat în sensul protejării patrimoniului cultural, conform prevederilor Convenției europene de la Malta (1992) cu privire la protejarea patrimoniului arheologic [1].

Se cuvine însă subliniat că, în afara obligațiilor asumate de către RMGC, în privința protejării și conservării vestigiilor arheologice și a monumentelor istorice, există o sumă întregă de obligații care revin atât autorităților publice locale din Roșia Montană și județul Alba, cât și autorităților publice centrale, respectiv Statului Român. Planurile de management pentru patrimoniu cultural din cadrul Raportului la Studiul de Impact asupra Mediului aduc precizări asupra acestor aspecte (vezi Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 32, Plan de Management pentru patrimoniu arheologic din zona Roșia Montană, p. 21-22, 47, 52-53, 66-67 și Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 33, Plan de Management pentru monumentele istorice și zonele protejate din zona Roșia Montană, p. 28-29, 48-50, 52-53, 64-65, p. 98 – Anexa 1).

Toate angajamentele asumate public de către companie în ceea ce privește contribuția la dezvoltarea potențialului turistic pornid de la valorile de patrimoniu ale zonei sunt prezentate pe larg în cadrul Raportului la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 33, Plan de Management pentru patrimoniu cultural.

Referințe:

[1] Textul convenției este disponibil la adresa web:

<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=143&CM=8&DF=7/6/2006&CL=ENG>

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 1261

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 11043622.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1144

Propunerea raportul nu a fost întocmit de "arheologi independenți";

Regimul cercetărilor arheologice din România este reglementat la nivel legislativ în principal prin Ordonanța Guvernului nr. 43/2000 privind protecția patrimoniului arheologic și declararea unor situri arheologice ca zone de interes național, modificată de Legea 258/2006, care aduce modificări și completări pachetului legislativ din perioada 2000-2004 referitor la protejarea patrimoniului arheologic (respectiv OG 43/2000, Legea 378/2001 și Legea 462/2003). De la bun început, trebuie subliniat că nu există în niciun text legislativ românesc noțiunea de "arheolog independent" la care se face referire.

Astfel legea prevede că: „Cercetarea arheologică se realizează [...] de către personalul de specialitate atestat și înregistrat în Registrul arheologilor, conform prevederilor Regulamentului săpăturilor arheologice din România, precum și cu respectarea normelor privind Standardele și Procedurile Arheologice și în acord cu principiile Codului deontologic al arheologilor din România.” (Legea 258/2006, art. 3, paragraf 2’).

Regulamentul Săpăturilor Arheologice din România a fost instituit în anul 2000, prin OMCC 2071/30.06.2000, iar Registrul arheologilor din România a fost instituit în același an, prin OMCC 2072/03.07.2000. În anul 2004, Ministerul Culturii și Cultelor a completat aceste prevederi specifice de reglementare în domeniul arheologiei prin Standardele și Procedurile arheologice introduse prin OMCC 2392/06.09.2004.

În conformitate cu prevederile Regulamentului Săpăturilor Arheologice din România:

Soluția de rezolvare

- cap. III, art. 8, lit. g) - responsabilul de șantier are în atribuțiile sale [...] asigură întocmirea și păstrarea documentației de șantier (jurnalul de săpătură, planuri, profile, filme, etc.), proprietatea a instituției care organizează și finanțează cercetarea;
- cap. IV, art. 1 - Valorificarea prin publicații a rezultatelor cercetărilor, precum și comunicarea lor publică, este dreptul și obligația celor care efectuează săpături arheologice;
- cap. IV, art. 2 - Valorificarea integrală este obligatorie și se face la încheierea săpăturii prin redactarea, după caz a unui raport general sau unei monografii. În cazul șantiierelor arheologice permanente sau de lungă durată se vor prezenta rapoarte sau studii parțiale, la intervale de 3-5 ani și, la intervale mai mari, lucrări monografice;
- cap. IV, art. 5 - Rezultatele cercetărilor arheologice pot fi comunicate public, prin expoziții, publicații, etc. cu respectarea drepturilor de proprietate intelectuală a cercetătorilor din colectivele respectivelor șantiere;
- cap. V, art. 7 - Dreptul de autor al fiecărui cercetător asupra operei sale științifice, oricare ar fi modul sau forma concretă de exprimare, inclusiv asupra schițelor, planșelor, lucrărilor grafice sau altor materiale realizate ca urmare a unei munci de creație intelectuală, este garantat și protejat, în condițiile Legii nr. 8/ 1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe. Pentru operele științifice create în cadrul unui contract individual de muncă se vor aplica prevederile art. 44 din Legea nr. 8/ 1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe;
- cap. V, art. 8 - Proprietatea științifică exclusivă a cercetătorului asupra rezultatelor săpăturii este garantată pentru o perioadă de 5 ani de la terminarea săpăturii după care instituția organizatoare poate decide, cu avizul Comisiei Naționale de Arheologie, transferul acestor drepturi către un alt cercetător;
- cap. VI, art. 13 - Documentația de șantier devine din momentul întocmirii ei, proprietatea instituției finanțatoare a cercetării arheologice.

Rezultă astfel ca evident dreptul de proprietate intelectuală pe care Muzeul Național de Istorie a României îl are în ceea ce privește arhiva de cercetare și gestionarea acesteia, respectiv publicarea rezultatelor cercetărilor arheologice în cazul șantierului arheologic de la Roșia Montană.

Cum legislația de mediu românească nu conține prevederi specifice în ceea ce privește redactarea documentațiilor de patrimoniu necesare în cadrul unui Raport de Evaluare a Impactului asupra Mediului, iar cercetările arheologice la Roșia Montană sunt încă în derulare, și faptul că rezultatele cercetărilor arheologice sunt și ele în curs de publicare, Muzeul Național de Istorie României este cel care avea responsabilitatea de a contribui cu date și informații de detaliu la elaborarea unor astfel de documentații specifice, desigur în colaborare cu alte instituții abilitate în acest sens.

Astfel, rapoartele au fost întocmite de către cercetători recunoscuți de statul român și francez, aceștia desfășurându-și activitatea conform codurilor deontologice profesionale și sub incidențele cutumelor de breaslă în ceea ce privește exercitarea acestei profesii, care are desigur și o perspectivă contractuală, având în vedere că arheologia preventivă se desfășoară în strânsă legătură cu interese economice publice sau private.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 1261

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 11043622.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1146

Propunerea raportul minimizeaza importanta monumentelor de la RM;

Soluția de rezolvare

De la bun început trebuie subliniat că Raportul la Studiul de Impact asupra Mediului pentru proiectul minier nu minimizează importanța monumentelor de patrimoniu din cuprinsul comunei Roșia Montană. S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A. ține cont de importanța patrimoniului cultural de la Roșia Montană și de prevederile legale în vigoare, astfel că în perioada 2001-2006 a alocat un buget, pentru cercetarea patrimoniului, de peste 10 milioane USD.

Astăzi, după cercetări ample desfășurate în ultimii 7 ani, sunt bine cunoscute natura, caracteristicile și distribuția valorilor de patrimoniu – situri arheologice, clădiri monument istorice, cât și a bisericilor și cimitirelor din zona Roșia Montană. Amplele cercetări și studii de patrimoniu efectuate în perioada 2000-2006 au permis conturarea unei imagini cuprinzătoare a acestor valori aparținând patrimoniului cultural național și a zonelor cu semnificație spirituală, cât și adoptarea unor măsuri specifice în ceea ce privește protejarea acestora.

Având în vedere rezultatele cercetărilor, opiniile specialiștilor și deciziile autorităților competente, bugetul prevăzut de companie pentru cercetarea, conservarea și restaurarea patrimoniului cultural al Roșiei Montane în viitorii ani, în condițiile implementării proiectului minier, este de 25 de milioane USD, după cum a fost făcut public în Studiul de Impact asupra Mediului în mai 2006 (vezi Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 32, Plan de Management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 78-79). Astfel, se are în vedere continuarea cercetărilor în zona Orlea, dar în special crearea unui **Muzeu modern al Mineritului** cu expoziții de **geologie, arheologie, patrimoniu industrial și etnografic**, amenajarea accesului turistic în galeria **Cătălina-Monulești** și la monumentul de la **Tău Găuri**, dar și **conservarea și restaurarea celor 41 de clădiri monument istoric și a zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană.**

Astfel, în conformitate cu cerințele Ministerului Mediului și al Gospodării Apelor, respectiv al Ministerului Culturii și Cultelor în cadrul documentației privind Raportul la studiul de impact asupra mediului pentru proiectul Roșia Montană, au fost elaborate planuri de management specifice pentru gestionarea și conservarea valorilor de patrimoniu din zona Roșia Montană, în contextul implementării proiectului minier (vezi Raportul de Evaluare a Impactului asupra Mediului, vol. 32-33, Plan M – Plan de management al patrimoniului cultural, partea I – Plan de management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, partea II-a – Plan de management pentru monumentele istorice și zonele protejate din Roșia Montană, partea III-a – Plan de management pentru patrimoniul cultural).

Răspunzând foarte sintetic opiniilor formulate, precizăm următoarele:

- în ceea ce privește tronsoanele de galerii vechi din partea de sud a masivului Cărnici, după studierea lor integrală și ținând cont de accesul extrem de dificil, riscul deosebit de ridicat în ceea ce privește siguranța persoanelor, dispersia lor spațială și costurile enorme, fac imposibilă conservarea și punerea în circuit turistic a acestora;
- galeriile romane din masivele situate în jumătatea de sud a văii Roșiei au fost cercetate în detaliu și s-au propus măsuri de conservare specifice pentru zonele Cătălina Monulești și Piatra Corbului;
- galeriile romane din masivele situate în jumătatea de nord a văii Roșiei au fost cercetate preliminar și, în cazul unor descoperiri excepționale, precum cele din sectorul minier Păru Carpeni, s-au propus măsuri de conservare specifice; zona Orlea – Țarina va fi cercetată în detaliu în intervalul 2007-2012;

-
- prin cercetările arheologice preventive din anii 2001-2006 au fost conturate și cercetate 13 situri arheologice, pentru unele dintre acestea - după finalizarea cercetărilor exhaustive - s-a luat decizia aplicării procedurii de descărcare de sarcină arheologică, iar în alte cazuri s-a luat decizia conservării in situ – incinta funerară de la Tăul Găuri, vestigiile romane de pe Dealul Carpeni; zona Orlea va fi cercetată în detaliu în intervalul 2007-2012;
 - cele 41 de clădiri monument istoric din Roșia Montană nu vor fi afectate de dezvoltarea proiectului minier, ci vor fi luate ample măsuri de restaurare și conservare a acestor structuri.

Se cuvine însă subliniat că în afara obligațiilor asumate de către RMGC, în privința protejării și conservării vestigiilor arheologice și a monumentelor istorice există o sumă întreagă de obligații care revin atât autorităților publice locale din Roșia Montană și județul Alba, cât și autorităților publice centrale, respectiv Statului Român. Planurile de management pentru patrimoniul cultural din cadrul Raportului la Studiul de Impact asupra Mediului aduc precizări asupra acestor aspecte (vezi Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 32, Plan de Management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 21-22, 47, 52-53, 66-67 și Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 33, Plan de Management pentru monumentele istorice și zonele protejate din zona Roșia Montană, p. 28-29, 48-50, 52-53, 64-65, p. 98 – Anexa 1).

Toate angajamentele asumate public de către companie în ceea ce privește contribuția la dezvoltarea potențialului turistic pornind de la valorile de patrimoniu ale zonei sunt prezentate pe larg în cadrul Raportului la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 33, Plan de Management pentru patrimoniul cultural.

În ceea ce privește informațiile de detaliu cu privire la principalele vestigii arheologice, monumentele istorice, cât și o serie de considerații despre protejarea acestora și măsurile specifice preconizate de planurile de management, vă rugăm să consultați anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 1261

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 11043622.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1147

Propunerea

planul de management pentru patrimoniul arheologic din zona RM este un document demagogic lipsit de continut.

Propune ca solutie alternativa la proiectul minier organizarea unui Parc Arheologic.

Soluția de rezolvare

Planurile de management specifice pentru gestionarea și conservarea valorilor de patrimoniu din zona Roșia Montană, în contextul implementării proiectului minier au fost elaborate în conformitate cu cerințele Ministerului Mediului și al Gospodării Apelor, respectiv ale Ministerului Culturii și Cultelor în cadrul documentației privind Raportul la studiul de impact asupra mediului pentru proiectul Roșia Montană. (vezi Raportul de Evaluarea a Impactului asupra Mediului, vol. 32-33, Plan M – Plan de management al patrimoniului cultural, partea I – Plan de management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, partea II-a – Plan de management pentru monumentele istorice și zonele protejate din Roșia Montană, partea III-a – Plan de management pentru patrimoniul cultural).

În aceste planuri de management sunt prezentate pe larg obligațiile și responsabilitățile pe care compania, conform deciziilor administrației culturale centrale, și le asumă în contextul implementării proiectului său minier – în ceea ce privește protejarea și conservarea valorilor de patrimoniu din zona Roșia Montană: vestigii arheologice de suprafață și subteran, clădiri monument istoric, zone protejate, elemente de patrimoniu imaterial, elemente de peisaj cultural, etc.

După cum rezultă din rapoartele și publicațiile specialiștilor, patrimoniul cultural de la Roșia Montană este important, dar nu unic. De asemenea, situl de la Roșia Montană este cu siguranță cel mai cunoscut în momentul de față din categoria așezărilor miniere din România. Acest lucru se datorează programului Național de Cercetare Alburnus Maior inițiat de Ministerul Culturii și Cultelor și finanțat conform prevederilor legale de către RMGC. Astfel, un repertoriu al siturilor miniere antice de pe teritoriul Transilvaniei și Banatului – realizat în contextul elaborării Studiului de Impact asupra Mediului pentru proiectul Roșia Montană - susține aserțiunea potrivit căreia este dificilă atribuirea deplină a caracterului de unicat pentru situl de la Roșia Montană, cel puțin din perspectiva istoriei exploatărilor romane pe cuprinsul Imperiului și în particular în provincia Dacia. Existența a cel puțin 20 de situri cu caracteristici relativ similare - dintre care unele precum Ruda Brad, Bucium – zona Vulcoi Corabia și zona Haneș – Amlașul Mare au oferit deja date certe asupra unui potențial arheologic comparabil într-o anumită măsură celui al anticului *Alburnus Maior* - vine să nuanțeze în mare măsură determinarea valorii de unicitate a acestui sit.

Credem cu sinceritate în faptul că dezvoltarea turistică a zonei Roșia Montană poate funcționa în paralel cu proiectul minier propus de către RMGC. De fapt, în momentul de față o bună parte din resursele turistice potențiale sunt rezultate directe ale Programului Național de Cercetare Alburnus Maior finanțat de către RMGC în conformitate cu obligațiile sale legale.

În ceea ce privește transformarea perimetrului Roșia Montană în parc arheologic, vă reamintim că zona aceasta a fost intens locuită cel puțin în ultimii 700 de ani, iar zăcămintele ei de aur au fost de asemenea intens exploatate în decursul a peste 10 secole. Astfel Roșia Montană nu mai este, în niciun caz, o zonă în care vestigiile arheologice s-au conservat integral, într-o manieră apropiată de cum vor fi fost aceste structuri în sec. III p. Chr. Amplele cercetări arheologice cu caracter preventiv desfășurate la Roșia Montană în ultimii 8 ani au permis formularea unor concluzii potrivit cărora vestigiile arheologice descoperite până în prezent nu manifestă atribute constructive spectaculoase dar, prin modul de *adaptare la cadrul natural*, sugerează o serie de elemente ce pot servi la reconstruirea unei imagini de ansamblu asupra modului în care va fi arătat situl în antichitate: necropole așezate pe pante sau pe platouri orientate spre văi, zone de habitat și zone sacre așezate pe înălțimi și aflate probabil în relație cu zonele de

exploatare minieră și prelucrare primară a minereului. Trebuie precizat că au fost delimitate și elemente reprezentative pentru peisajul cultural derivat din componentele patrimoniului arheologic al zonei și pentru care s-a luat decizia conservării *in situ* și a includerii lor într-un viitor circuit de turism cultural.

Dintre resursele turistice potențiale conturate în urma derulării Programului Național de Cercetare Alburnus Maior putem aminti:

1. Valorile de patrimoniu arheologic mobil și imobil

Muzeul Mineritului preconizat a fi deschis la Roșia Montană ar putea funcționa încă din timpul desfășurării activităților miniere. Acest muzeu ar urma să includă artefacte descoperite în timpul săpăturilor arheologice, cât și obiectele expuse în actualul Muzeu al Mineritului, precum și replici ale galeriilor. Se are în vedere și redeschiderea unora dintre galeriile care s-au păstrat (ex. Galeria Cătălina Monulești unde a fost găsit un sistem hidraulic din lemn datând din epoca romană, și exploatarea antică de suprafață din zona Văidoaia). Proiectele specifice preconizate pentru realizarea acestui muzeu sunt prezentate în EIM. Pentru detalii vezi Studiul de Impact asupra Mediului – vol. 32, cap.4.3, p. 68-77.

2. Clădirile monument istoric, Zona Protejată Centrul Istoric Roșia Montană și elementele de peisaj din zona tăurilor

Așa cum s-a afirmat - în mod public - în cadrul Raportului Studiului de Impact asupra Mediului, de îndată ce Proiectul Minier Roșia Montană va fi aprobat, toate clădirile cu statut de monument istoric din Roșia Montană, proprietate a RMGC, vor intra într-un program complex de restaurare și conservare. Dacă vor exista imobile monument istoric ce vor rămâne proprietate a diferitelor instituții sau persoane fizice, cu acordul acestora RMGC va contribui integral la restaurarea și a acestor imobile, în acord cu normele de specialitate emise de Ministerul Culturii și Cultelor. Pentru detalii vezi Studiul de Impact asupra Mediului – vol. 33, cap. 3.2, p. 65-94.

Compania nu dorește “muzeificarea” acestei zone, această parte a localității va fi în continuare locuită de către localnici și - acolo unde s-au făcut achiziții imobiliare de către RMGC - de către angajați ai companiei, care vor lucra în viitor în cadrul proiectului. Aici urmează să se dezvolte oportunități privind noi locuri de muncă și mici afaceri legate de turism. În mod similar, unele zone din jurul centrului istoric al Roșiei Montane pot fi deschise pentru turiști/incluse într-un circuit turistic, în timp ce alte zone trebuie să rămână inaccesibile până la încetarea exploatării miniere din apropiere.

3. Valorile de patrimoniu industrial din cadrul fostei exploatări miniere și din cel al viitoarei exploatări miniere preconizate de către RMGC

Pe baza unor situații existente în alte țări, ca de exemplu - Mina de cupru Kennecott, Salt Lake City, Utah, SUA; Mina de staniu (cositor) Pemali, Indonezia; Mina de ardezie Honister, Marea Britanie; Mina Martha, Noua Zeelandă - însăși dezvoltarea unui proiect minier de o asemenea amploare poate determina o componentă de turism conexă exploatării miniere propriu-zise.

Trebuie subliniat, în acest context, că numeroase comunități locale din foste zone miniere și-au concentrat eforturile – adesea prin crearea și administrarea unor fundații – pentru dezvoltarea potențialului turistic, acest proces fiind dublat de inițiative europene la cel mai înalt nivel – ca de exemplu The European Mining Heritage Initiative (MINTOUR), European Route of Industrial Heritage (ERIH), European Network of Mining Regions (ENRM).

Dintre cele mai semnificative exemple referitoare la transformarea unor foste zone miniere în atracții turistice pot fi amintite: Parcul minier de la Rio Tinto, Huelva, Spania (organizat pe bazele unei foste mari exploatări de cupru); Parcul turistic Cap'Découverte, regiunea Midi-Pyrénées, Franța (organizat pe bazele unei foste mari exploatări de cărbune); Big Pit - Muzeul Național al Cărbunelui, Blaenafon, Torfaen, Wales, Marea Britanie; muzeele miniere din Cehia de la Příbram, Hradek - Kutna Hora, Okd Landez, Ostrava; seria de muzee miniere cu circuite subterane din Slovenia de la Predil, Velenje, Idrija, Mežica etc.; seria de muzee miniere cu circuite subterane din Germania, de la Kupferberg, Goldkronach, Kali - Holungen/Schacht, Bad Ems, Frankenwald, acestea fiind doar câteva din numeroasele muzee cu tematică legată de minerit și istoria mineritului existente în Europa. De asemenea, există numeroase exemple similare în Statele Unite, Canada și Australia. RMGC a solicitat unor experți independenți elaborarea unei strategii de turism pentru a determina cum poate fi inițiat acest proces.

4. Elemente de patrimoniu imaterial – tradiții, obiceiuri etc.

La Roșia Montană s-au păstrat, de-a lungul timpului, o serie de tradiții locale practicate cândva de această comunitate de mineri. Aceste tradiții locale – multe transmise oral din generație în generație - formează o parte semnificativă din patrimoniul cultural intangibil al localității. Arhiva de istorie orală realizată în anii 2002-2003 conține peste 100 de ore de înregistrări digitale cu interviuri, fiind, până în prezent, singura arhivă de acest fel care face referire la patrimoniul industrial și la tradițiile de viață ale unei comunități de mineri cu o îndelungată existență din Transilvania. Sărbătorile și ceremonialurile specifice zonei Roșia Montană diferă într-o anumită măsură de cele organizate în restul așezărilor rurale din Transilvania. Acest fapt poate fi explicat prin diversitatea etnică și religioasă existentă la Roșia Montană, diversele populații fiind atrase aici de existența rezervelor de aur. Toate aceste resurse culturale, la care se adaugă un important fond de imagini de arhivă, constituie un potențial semnificativ ce poate fi valorificat în cadrul viitorului muzeu de la Roșia Montană. Ca o sinteză a studiilor și cercetărilor a fost elaborat volumul intitulat „Roșia Montană. Studiu etnografic 2001”, elaborat sub coordonarea dr. Paula Popiu, lucrare care a fost publicată în anul 2004, de asemenea, ca parte a Programului Național de Cercetare „Alburnus Maior”.

Toate aceste elemente pot fi dezvoltate, cel puțin într-o anumită măsură, în paralel cu proiectul minier. Pentru aceasta, se vor realiza drumuri și căi de acces separate de cele industriale pentru ca turiștii să nu aibă posibilitatea de acces nesupravegheat în zonele în care se derulează proiectul minier. Este posibil ca unele elemente cu potențial turistic să nu poată fi dezvoltate la adevărata lor valoare până când unele dintre exploătarile miniere nu își vor reduce sau înceta activitatea. Totuși, aceste elemente vor putea servi, printre altele, drept punct de plecare pentru dezvoltarea unei economii locale durabile.

Toate angajamentele asumate public de către companie în ceea ce privește contribuția la dezvoltarea potențialului turistic pornind de la valorile de patrimoniu ale zonei sunt prezentate pe larg în cadrul Raportului la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 33, Plan de Management pentru patrimoniul cultural.

Pentru a veni în întâmpinarea celor care consideră a fi o soluție amenajarea integrală a sitului pentru un circuit turistic, RMGC a contactat o prestigioasă companie britanică Gifford pentru a face o evaluare a costurilor amenajării muzeistice a galeriilor din masivul Cârnic. Documentul elaborat de aceasta în colaborare cu firmele britanice Geo-Design și Forkers Ltd. poate fi consultat în anexa intitulată „*Evaluarea costurilor lucrărilor de amenajare a rețelelor miniere istorice din masivul Cârnic*”. În acest context precizăm că suma de amenajare calculată de experții britanici depășește 150 de milioane de euro, existând și un cost de întreținere de peste 1 milion euro pe an. Aceste sume credem că determină căutarea unor alte modalități de amenajare muzeistică, fezabile și din punct de vedere economic.

În mod particular, referitor la amenajarea muzeală a galeriilor romane de la Roșia Montană, dr. Beatrice Cauuet, coordonatoarea echipei de cercetare a vestigiilor miniere subterane, spunea: „în perspectiva organizării unui muzeu de sit, cu conservarea și păstrarea unor vestigii miniere *in situ*, este mult mai indicat să se selecționeze zone remarcabile în care să existe diferite tipuri de lucrări miniere specifice minelor antice de la Roșia Montană. În perspectiva punerii în valoare a lucrărilor miniere antice, se poate lua în considerare o concentrare a mijloacelor tehnice și financiare existente pentru restaurarea unui sector mai restrâns, a priori mai ferit de reluări moderne recente (prin urmare cu un grad mai mare de autenticitate) și situat într-o zonă a sitului care se găsește mai aproape de celelalte monumente istorice care urmează să fie puse în valoare, cum este cazul centrului istoric al comunei Roșia Montană. În sfârșit, există și alte zone mai restrânse din cadrul sitului, situate în exteriorul perimetrului de impact al proiectului minier, cum este versantul estic al Cârnicului - sectorul Pietra Corbului și sectorul Păru Carpeni, care s-ar preta, în egală măsură, la un program de amenajare în vederea accesului publicului. În particular, în sectorul Pietra Corbului se găsesc șantiere romane de exploatare săpate cu focul, vestigii extraordinare, impresionante prin dimensiunile lor mari, dar a căror poziție în imediata vecinătate a viitoarei cariere trebuie luată în considerare în vederea luării unor măsuri de protecție adecvate, necesare pentru evitarea degradării lor din cauza pușcărilor din carieră.”

Pentru a afla detalii despre cadrul legislativ aplicabil și obligațiile care îi revin titularului de proiect prin conformare la prevederile legale vă rugăm să consultați anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”. În același context pot fi găsite informații suplimentare privind cercetările efectuate în cadrul Programului Național de Cercetare „Alburnus Maior” în perioada 2001-2006.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 1349

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 110352/24.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1157

Propunerea

Petentul solicita completarea Raportului la studiul de evaluare a impactului asupra mediului pentru proiectul minier Rosia Montana cu o anexa care sa contina foarte clar textul protocolului privind descoperirile intamplatoare document care sa fie contrasemnat de companie si de catre autoritatile care se ocupa de patrimoniul din Rosia Montana. Asta pentru a se putea stii in viitor cine a fost partas si cine si-a pus semnatura pentru distrugerea istoriei nationale)

Protocolul pentru descoperiri întâmplătoare este o componentă esențială a Planului de Management pentru Patrimoniul Cultural, care prezintă modul în care RMGC va asigura identificarea și gestionarea adecvată a vestigiilor arheologice ce pot fi descoperite de-a lungul perioadei de existență a Proiectului.

Luând în considerare natura amplasamentului, există posibilitatea ca, de-a lungul unor activități efectuate în diverse etape ale proiectului, să fie descoperite alte bunuri arheologice. Din acest considerent va fi implementat un program de supraveghere arheologică, ce se va desfășura și în baza unui Protocol pentru descoperiri întâmplătoare, document care urmează să fie redactat în viitor, în contextul implementării Proiectului minier Roșia Montană de către RMGC. Acest protocol are ca scop prevenirea oricăror distrugerii accidentale ale resurselor arheologice, în eventualitatea în care acestea survin în cursul derulării etapelor proiectului, atât la suprafață, cât și în subteran.

Activitățile specifice ale Proiectului, care pot ocaziona descoperirea întâmplătoare a unor bunuri arheologice, sunt legate de exploatarea în carieră, de construirea drumurilor și a altor elemente de infrastructură, de decopertări etc. În cursul efectuării tuturor operațiunilor de decopertare pentru construirea iazului de decantare și a zonelor de haldare, de fapt a tuturor obiectivelor industriale, va fi asigurată permanent supravegherea arheologică pentru a preveni orice potențială afectare a resursei arheologice.

Soluția de rezolvare

Primul pas în prevenirea unor astfel de situații a fost efectuarea unui amplu studiu de condiții inițiale, în contextul căruia au fost investigate din punct de vedere arheologic zonele de sub amprenta proiectului, pentru cea mai mare parte dintre acestea Ministerul Culturii și Cultelor eliberând certificatele de descărcare de sarcină arheologică, astfel, RMGC îndeplinindu-și obligațiile care-i revin conform legii. Acestea sunt: asigurarea resurselor necesare pentru investigarea preliminară a zonelor potențial afectate, precum și o serie de studii și activități conexe legate de gestionarea bunurilor de patrimoniu mobil descoperite, și prevenirea, pe cât mai mult posibil, a situației apariției unor descoperiri semnificative în cursul derulării proiectului.

Studiile de condiții inițiale și cercetările arheologice preventive au identificat zonele cu potențial arheologic, confirmând că în zona Roșia Montană au existat în sec. II – III p. Chr. exploatare miniere romane. În baza rezultatelor acestor cercetări, Protocolul pentru descoperiri întâmplătoare are un rol important din perspectiva procesului de evaluare a impactului de mediu.

Compania RMGC și-a asumat o sumă de angajamente în cadrul Proiectului pentru identificarea unor astfel de descoperiri în cursul activităților de decopertare și excavare din cadrul acestuia.

Protocolul pentru descoperiri întâmplătoare se va ghida după următoarele principii:

- Supravegherea arheologică pentru identificarea potențială a unor vestigii arheologice;
- Formare profesională, avertizare, vigilență și competență;
- Evaluarea rapidă a semnificației descoperirii;
- Înregistrarea și documentarea adecvată a descoperirilor întâmplătoare;
- Comunicarea internă și externă a descoperirilor întâmplătoare;

-
- Proceduri speciale pentru gestionarea descoperirilor întâmplătoare;
 - Raporturi de non-conformare cu prevederile protocolului și acțiuni subsecvente, corective și preventive; și conformarea cu prevederile legale aplicabile în cazul descoperirilor întâmplătoare (conform prevederilor Ordonanței Guvernului nr. 43/2000 privind protecția patrimoniului arheologic și declararea unor situri arheologice ca zone de interes național, modificată.

Modul de abordare specific în cazul descoperirilor întâmplătoare va fi determinat de natura semnificației lor. Aceste descoperiri pot implica necesitatea efectuării de cercetări arheologice de salvare, în urma cărora să fie adoptate o serie de decizii conform legii.

Scopul principal al Protocolului pentru descoperiri întâmplătoare este acela de a identifica, evalua semnificația și conserva resurse arheologice unice într-o manieră adecvată, determinând o perturbare minimă a planificărilor construcțiilor și operațiunilor.

În funcție de natura unei astfel de descoperiri, în baza evaluării efectuate de echipa independentă de supraveghere arheologică și a deciziei Ministerului Culturii și Cultelor și Direcției Județene pentru Cultură Culte și Patrimoniu Cultural Național Alba, directorul minei poate să decidă suspendarea activității miniere într-un anumit perimetru. În completare, în momentul unor vizite sau evaluări în teren din partea autorităților legale abilitate, maistrul care coordonează activitatea în acel perimetru va fi responsabil pentru asigurarea tuturor normelor de securitate și efectuarea vizitei în condiții de siguranță.

Cu consultarea și în colaborare cu echipa arheologică de supraveghere, RMGC va dezvolta proceduri de operare standard pentru efectuarea de stagii de instruire trimestriale pentru operatori, maistrii și supraveghetori. Aceste cursuri vor pregăti personalul de operare a minei să recunoască cavitățile susceptibile să aibă semnificație arheologică. În mod special, operatorii vor fi instruiți să recunoască condițiile specifice, așa cum vor fi acestea definite în procedurile de operare standard ce vor fi elaborate. Zonele unde există posibilitatea de a fi făcute descoperiri arheologice întâmplătoare, pot fi expuse prin derularea operațiunilor de rutină a excavațiilor miniere. Identificarea acestor cavități are importanță și din punctul de vedere al siguranței operatorilor. În urma identificării unei astfel de cavități sau lucrări subterane, operatorul va notifica imediat maistrul. Personalul minier va primi insigne pentru căștile de protecție care să ateste efectuarea programului trimestrial de formare decurgând din implementarea protocolului pentru descoperiri întâmplătoare.

Maiștrii vor susține potențialul de a descoperi cavități susceptibile să conțină valori de patrimoniu și vor spori capacitatea departamentului de a evalua condițiile de siguranță pentru autorizarea accesului personalului non-minier pentru evaluarea zonei.

Stabilirea priorităților pentru activitățile de supraveghere

Informația colectată pentru raportul asupra studiului pentru condițiile inițiale, precum și cea elaborată pentru rapoartele arheologice pentru acordarea descărcării de sarcină arheologică, constituie o valoroasă resursă informațională care poate fi consultată pentru determinarea semnificației unei descoperiri întâmplătoare. Prin înțelegerea și cunoașterea topografiei culturale istorice, zonele vor putea fi clasificate în funcție de posibilitatea de a surveni, în cadrul lor, a unor descoperiri arheologice întâmplătoare.

Ariile vor fi clasificate ca având potențial scăzut, mediu și ridicat pentru descoperirea de vestigii arheologice întâmplătoare, luându-se în considerare următorul set de criterii:

- Scăzut: Zone unde posibilitatea de a descoperi vestigii arheologice adiționale, față de cele identificate și cercetate, este puțin probabilă datorită utilizării curente a respectivului/respectivelor terenuri și unde perturbarea solului a avut loc înainte de începerea proiectului;
- Mediu: Zone unde au fost descoperite puține vestigii arheologice și solul a fost deranjat de intervenții moderate anterioare;
- Ridicat: Zone unde vestigiile arheologice au fost documentate de o autoritate competentă și disturbarea solului a fost minimă sau acesta nu a fost afectat în niciun fel, iar cercetarea nu a fost posibilă anterior din motive independente de actorii implicați.

Echipa de supraveghere arheologică va fi contractată pentru elaborarea unei hărți de distribuție a acestor zone, document care va fi utilizat de către supraveghetorii și maistrii minierii. Echipa de supraveghere arheologică va fi prezentă la fața locului pentru toate activitățile în zonele identificate ca având potențial "ridicat". Harta va fi permanent actualizată de către echipa de supraveghere arheologică, așa cum va

considera aceasta necesar pentru a reflecta orice nouă informație obținută pe măsura dezvoltării Proiectului. Toate aceste proceduri se vor desfășura în conformitate cu prevederile de operare standard care vor fi elaborate și cu prevederile legale specifice conținute în Ordonanța Guvernului nr. 43/2000 privind protecția patrimoniului arheologic și declararea unor situri arheologice ca zone de interes național, modificată și OMCC 2392/2004.

Deși toate zonele vor fi supravegheate din punct de vedere arheologic, indiferent de clasificarea potențialului lor în ceea ce privește descoperirile întâmplătoare, măsuri cu statut special vor fi implementate în cazul zonelor cu potențial ridicat. Vor fi organizate întâlniri cu personalul contractorilor înainte de începerea activităților de excavare și decopertare pentru a-l informa asupra tipului de vestigii arheologice care este posibil să fie descoperite și cum acestea pot fi identificate. Dacă vor fi observate orice fel de indicii asupra existenței unui context arheologic, lucrările vor fi imediat oprite în acea zonă și maistrul va fi notificat.

În concluzie, protocolul privind descoperirile întâmplătoare va fi redactat după ce toate aceste măsuri de protejare și punere în valoare, prezentate în cadrul Planului de management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, vor analizate de către Ministerul Culturii și Cultelor în cadrul procesului de autorizare stabilit de procedura de emitere a acordului de mediu în cazul proiectului minier Roșia Montană, ministerul urmând să formuleze un punct de vedere conform prevederilor legale și atribuțiilor sale. De asemenea, acest document va avea statutul unei politici operaționale specifice pentru mina modernă de la Roșia Montană, fiind primul de acest tip redactat pentru România. Astfel, înainte de a deveni aplicabil, documentul va fi supus dezbaterilor profesionale și va fi cerut și avizul Comisiei Naționale de Arheologie pentru adoptarea acestuia.

Pentru a afla detalii despre cadrul legislativ aplicabil și obligațiile care îi revin titularului de proiect prin conformare la prevederile legale vă rugăm să consultați anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”. În același context pot fi găsite informații suplimentare privind cercetările efectuate în cadrul Programului Național de Cercetare „Alburnus Maior” în perioada 2001-2006.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 1350, 1351, 1360

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 110351/24.08.2006, Nr. 110350/24.08.2006, Nr. 110273/24.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1161

Propunerea

Cum s-au stabilit și vor fi respectate în implementarea proiectului minier zonele de protecție aferente celor 6 monumente istorice situate în cuprinsul acestei zone industriale;

Cele șase imobile monument istoric de care vorbiți dumneavoastră sunt grupate în jurul primăriei actuale. Acestea, nu vor fi în vecinătatea imediată a vreunui obiectiv industrial major.

În momentul de față este în curs de elaborare, în conformitate cu prevederile legale, Planul de Urbanism Industrial. Prin acest document, în secțiunea de reglementări, se vor stabili și zonele de protecție pentru aceste monumente istorice. De precizat că niciuna dintre casele monument istoric din cuprinsul proiectului propus de către RMGC nu va fi afectată în mod negativ, ci toate cele 41 de case monument istoric vor fi cuprinse într-un complex program de restaurare (vezi Management Plan). Acest program este absolut obligatoriu, dacă dorim ca aceste case, indiferent că se va pune în practică proiectul minier sau nu, să nu dispară în totalitate din cauza stării înaintate de degradare în care se află.

Soluția de rezolvare

În completare, trebuie să spunem că în martie 2006 s-a efectuat un studiu referitor la starea de sănătate a a fiecărui imobil monument istoric în parte. Acest studiu a fost efectuat de către IPROMIN și Universitatea Tehnică de Construcții București, instituții cu expertiză referitoare la îngrijorarea dumneavoastră. Acest studiu propune măsurile de urgență în ceea ce privește consolidarea acestor imobile. De asemenea, aceleași instituții de mai sus au efectuat un studiu experimental pentru măsurarea vibrațiilor propagate de activitățile de pușcare în zona protejată și în zona acestui grup de case monument istoric din afara zonei protejate. Măsurătorile s-au făcut în cazul unei explozii majore de 3000 kg explozibil, detonați în condiții normale, fără trepte de întârziere sau aplicarea altor tehnologii moderne uzuale în mineritul modern.

Pentru cuantificarea efectelor exploziilor de derocare asupra construcțiilor din zona protejată și a altor construcții cu valoare de patrimoniu din afara acesteia, se va implementa un sistem de monitorizare constând într-o rețea fixă de seismografe digitale, cu trei componente amplasate la principalele obiective ce trebuiesc protejate și o rețea mobilă compusă din trei seismografe portabile amplasate pe un profil longitudinal între obiectivul de protejat și focarul exploziilor. În acest fel, tehnologiile de pușcare vor fi continuu armonizate astfel încât să nu se depășească vitezele de oscilație maxime admise la limita imobilului.

Pentru o mai bună înțelegere, vă rugăm, de asemenea, să consultați Anexa „Referat asupra concluziilor studiilor geomecanice realizate pentru determinarea efectelor lucrărilor de derocare asupra construcțiilor din zona protejată”.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 1350, 1351, 1360

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 110351/24.08.2006, Nr. 110350/24.08.2006, Nr. 110273/24.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1162

Propunerea Completarea datelor de patrimoniu referitoare la zona Orlea;

Soluția de rezolvare

Așadar în baza prevederilor legale în vigoare, un investitor, oricare ar fi acesta, are obligația să asigure resursele financiare pentru efectuarea cercetărilor de arheologie preventivă și a unor studii conexe de patrimoniu. Aceasta este o obligație legală pe care SC Roșia Montană Gold Corporation SA și-a asumat-o deplin, din anul 2000 și până în prezent.

Scopul declarat al RMGC este acela de a asigura condițiile necesare cercetării, înregistrării, protejării și valorificării publice a patrimoniului cultural din zona Roșia Montană, în conformitate cu prevederile Legii 378/2001, revizuită prin Legea 462/2003, respectiv Legea 258/2006 referitoare la protecția patrimoniului arheologic și ale Legii 422/2001 revizuită prin Legea 259/2006 referitoare la protejarea monumentele istorice.

Toate cercetările arheologice cu caracter preventiv desfășurate la Roșia Montană începând cu anul 2001 și până în prezent au fost realizate în cadrul Programului Național de Cercetare "Alburnus Maior", fiind emise în conformitate cu prevederile legale, autorizații de săpătură arheologică preventivă. Cercetările arheologice sunt coordonate științific de către Muzeul Național de Istorie a României, la derularea acestora participând un număr de 21 de instituții de specialitate românești și 3 din străinătate, fiind de subliniat aportul esențial adus de către echipa de arheologie minieră de la Universitatea Toulouse Le Mirail, condusă de către dr. Beatrice Cauuet. Studiile de arheologie minieră în România sunt o premieră în acest moment, Roșia Montană fiind primul sit din țara noastră unde se desfășoară astfel de cercetări de către o echipă cu expertiza necesară. Toate cercetările au fost efectuate conform prevederilor legale în vigoare. Cercetările derulate în fiecare campanie arheologică sunt autorizate de către Ministerul Culturii și Cultelor în baza planului anual de cercetare arheologică aprobat de către Comisia Națională de Arheologie. Cercetarea arheologică s-a desfășurat prin sondarea tuturor zonelor accesibile și în același timp propice locuirii și altor activități umane, ținându-se cont de informațiile preliminare furnizate de sursele de arhivă și bibliografice, de observațiile făcute în cursul campaniilor perieghetice, de analizele magnetometrice, de studiile de rezistivitate electrică și de datele zborurilor fotogrametrice.

Informații de detaliu asupra descoperirilor arheologice întâmplătoare și a cercetărilor arheologice preliminare (de suprafață și subteran) din zona masivului Orlea au fost publicate în Studiul de Impact asupra Mediului pentru Proiectul Roșia Montană, vol. 6 – Studiu de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural, Anexa I, p. 219-222.

În Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural se precizează – vol. 6, p. 45 - că în ceea ce privește zona masivului Orlea este planificată continuarea cercetării arheologice preventive de suprafață și subteran, respectiv într-o zonă cu potențial arheologic reperat. De asemenea se specifică faptul că cercetările întreprinse până în acest moment în zona acestui masiv au avut un caracter preliminar. Este important de subliniat că în cadrul studiului se face precizarea: "Cum dezvoltarea Proiectului minier în zona Orlea este preconizată pentru o dată mai târzie, din anul 2007 investigațiile de arheologie de suprafață se vor concentra în acest perimetru. Astfel, activitățile de construcție implicate de dezvoltarea Proiectului, nu vor putea fi inițiate înainte de finalizarea cercetărilor arheologice, desfășurate în conformitate cu prevederile legislative românești și recomandările și practicile internaționale." (Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural, vol. 6, p. 43)

În contextul acestor cercetări arheologice preliminare din subteran a avut loc o descoperire importantă în

masivul Orlea, în anul 2004, valoarea ei fiind confirmată în vara anului 2005. Astfel, echipa franceză coordonată de dr. Beatrice Cauuet a descoperit o cameră echipată cu o roată de drenare a apelor de mină, iar mai apoi un întreg sistem de evacuare a apei din subteran. Acest ansamblu identificat în sectorul Păru Carpeni a fost datat în perioada romană și face obiectul unor ample cercetări și a măsurilor speciale de conservare *in situ*. Obiectivul nu va fi afectat de construcția viitoarei cariere Orlea. Cercetările arheologice preventive de suprafață pentru zona Orlea, coroborate cu cercetările de arheologie minieră din sectorul Orlea – Țarina (subteran), sunt preconizate – așa cum a fost făcut public în Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural, vol. 6, p. 43 - pentru intervalul 2007-2012.

În masivul Orlea a fost amenajat în cursul anilor '80 un Muzeu al Mineritului la Roșia Montană. În acest sens, în acest perimetru minier s-au amenajat o serie de galerii aflate într-o stare bună de conservare, care au fost separate prin ziduri de beton de lucrările miniere moderne prin care erau accesibile. Ca și lucrările miniere din Cărnic, precum și din celelalte sectoare miniere de la Roșia Montană, galeriile din Orlea au profil trapezoidal caracteristic. De asemenea, și aceste lucrări antice au avut de suferit de-a lungul timpului „remodelări” succesive, respectiv reluări miniere în scopul exploatării unor noi rezerve de minereu. Aceste activități miniere au condus la distrugerea unei părți a acestor vestigii antice. Mai mult, starea lor de conservare se degradează accentuat mai ales în urma activității miniere recente care a folosit abaterea prin perforare – pușcare, ceea ce a condus la destabilizarea rocilor și accentuarea degradării vestigiilor miniere subterane. Îndepărtarea rambleului din lucrările miniere antice din cursul cercetărilor arheologice miniere, reprezintă un alt factor care contribuie la fragilizarea lucrărilor miniere antice. Degradarea stării de conservare a vestigiilor miniere din toate epocile este accentuată și de închiderea exploatării miniere conduse de Minvest (1 iunie 2006), care asigura, e drept că la un nivel minim, drenajul de ansamblu al sistemului de galerii al minei de la Roșia Montană. Închiderea activității miniere, care în conformitate cu normele naționale în vigoare implică un spectru extrem de larg de măsuri de conservare, s-a tradus la Roșia Montană doar printr-o stopare a activității extractive, mina fiind pur și simplu abandonată. După numai câteva luni de abandon, principala cale de drenare a apelor de mină, respectiv galeria Sf. Cruce din Orlea, se află într-o stare critică, apele de mină colmatând de fapt căile de drenare lungi de mai mulți kilometri. În cazul în care acest patrimoniu minier va fi doar „înghețat”, fără a se organiza măsuri de întreținere, în scopul conservării lui pentru generațiile viitoare, rezultatul va fi dezastruos, iar ceea ce încă mai există va dispărea ca urmare a surpărilor și inundațiilor din subteran. Un exemplu edificator în acest sens îl constituie – din păcate - „treptele romane” de la Brad (vestigii miniere de epocă romană cuprinse de asemenea în Legea 5/2000), unde după ce s-au stopat lucrările de întreținere, acestea au devenit practic inaccesibile.

În conformitate cu Lista Monumentelor Istorice publicată în Monitorul Oficial Nr. 646 bis, din data de 16.07.2004 în cuprinsul viitoarei zone de dezvoltare industrială din masivul Orlea sunt clasate ca monumente istorice, două situri arheologice, respectiv - Așezarea romană de la Alburnus Maior, Zona Orlea (cod LMI AB-I-m-A-00065.01), Exploatarea minieră romană de la Alburnus Maior, Masivul Orlea (AB-I-m-A-00065.02).

Conform prevederilor Legii 422/2001, completată de Legea 259/2006, este posibilă aplicarea legală a procedurii de declarare în contextul descărcării de sarcină arheologică în cazul siturilor arheologice, conform avizului Comisiei Naționale de Arheologie din cadrul Ministerului Culturii și Cultelor. În accepțiunea legii, descărcarea de sarcină arheologică este procedura prin care se confirmă că un teren în care a fost evidențiat patrimoniu arheologic poate fi redat activităților umane curente (Legea 258/2006, art. 5, paragraf (2)). Astfel, este adevărat că RMGC intenționează să exploateze în faza a doua de dezvoltare a proiectului său zăcămintele auro-argintifere din zona masivului Orlea. Tot în baza prevederilor Legii 258/2006, art. 7, lit. a) investitorul are obligația să finanțeze „stabilirea, prin studiul de fezabilitate al investiției și prin proiectul tehnic, a măsurilor ce urmează să fie detaliate și a necesarului de fonduri pentru cercetarea preventivă sau supravegherea arheologică, după caz, și protejarea patrimoniului arheologic sau, după caz, descărcarea de sarcină arheologică a zonei afectate de lucrări și aplicarea acestor măsuri.”

Prin urmare, această intenție de a dezvolta cariera din masivul Orlea se poate materializa doar după efectuarea unor cercetări arheologice preventive – de suprafață și subteran – care să ofere date exhaustive asupra sitului roman din zona Orlea. Așa cum se cunoaște – vezi fișa de sit arheologic din Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural din cadrul Raportului SIM, respectiv Anexa I - Fișe de evidență arheologică a siturilor identificate la Roșia Montană, fișa de sit nr. 9 – Orlea, p. 219-222 – în acest perimetru nu s-au desfășurat cercetări arheologice, respectiv studii de specialitate care să determine

în detaliu caracteristicile și distribuția spațială a vestigiilor de patrimoniu arheologic din această zonă. Prin urmare RMGC și-a luat angajamentul de a finanța în perioada 2007 – 2012 un program de cercetări arheologice preventive desfășurat de către specialiști abilitați. În baza analizei rezultatelor acestor cercetări se va putea apoi decide aplicarea sau nu a procedurii de descărcare de sarcină arheologică. Nu există prevederi legale care să interzică desfășurarea cercetărilor arheologice cu caracter preventiv în cazul zonelor cu patrimoniu arheologic reperat, așa cum este cazul zonei Orlea.

Cum dezvoltarea Proiectului în zona Orlea este preconizată pentru o dată mai târzie, din anul 2007 investigațiile de arheologie preventivă se vor concentra în acest perimetru. Astfel activitățile de construcție implicate de dezvoltarea Proiectului în această zonă, nu vor putea fi inițiate înainte de finalizarea cercetărilor arheologice, desfășurate în conformitate cu prevederile legislative românești și recomandările și practicile internaționale.

Domeniul

ARCHAEOLOGY

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 1350, 1351, 1360

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 110351/24.08.2006, Nr. 110350/24.08.2006, Nr. 110273/24.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1163

Propunerea Elaborarea unui Plan de Urbanism Zonal pentru zona Piatra Cobului.

Soluția de rezolvare

În proiectul propus de către RMGC, Piatra Corbului nu este afectată și are o zonă de protecție de peste 5 hectare. În Planul de Urbanism Industrial vor fi enunțate și reglementările privind această zonă protejată. De asemenea, vor fi luate toate măsurile tehnice de minimizare a impactului pe parcursul fazelor operative ale exploatării în apropierea acestei zone, astfel încât integritatea acesteia să nu aibă de suferit.

Piatra Corbului, acesta este încadrată conform Legii 5/2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a III-a - zone protejate, (Publicat în Monitorul Oficial nr.152 din 12 aprilie 2000) la secțiunea Zone naturale protejate de interes național și monumente ale naturii, punctul 2.83.

În același timp, ca rezultat al cercetărilor arheologice efectuate la Roșia Montană prin Programul Național de Cercetare Alburnus Maior, finanțat în conformitate cu prevederile legale de către RMGC, Piatra Corbului a fost declarată zona protejată și din punct de vedere arheologic (Monitorul Oficial Nr. 646 bis, din data de 16.07.2004, poziția 146).

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 1353

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 110311/24.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1164

Propunerea

Petentul nu este de acord cu promovarea proiectului Rosia Montana semnaland faptul ca RMGC a utilizat incomplet si deformat documentatia elaborata- Planul de management al Patrimoniului Cultural pentru Centrul Istoric al localitatii Rosia Montana.

În legătură cu punctul de vedere formulat de către petent referitor la documentul redactat de către S.C. OPUS - Atelier de Arhitectură S.R.L sunt necesare o serie de precizări.

Conform îndrumarului de definire a domeniului evaluării impactului asupra mediului transmis cu adresa nr. 8070/24.05.2005 („Îndrumar”), emisă de Ministerul Mediului și Gospodării Apelor (MMGA) către S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A. (RMGC), se solicita titularului de proiect prezentarea unui Plan de Management pentru Monumentele Istorice și Zonele Protejate din Roșia Montană, ca anexă a raportului la Studiul de Evaluare a Impactului asupra Mediului pentru proiectul Roșia Montană.

Ținând cont de aceste cerințe, titularul de proiect a contractat această lucrare cu Muzeul Național de Istorie a României (MNIR), instituție drept coordonator al tuturor cercetărilor și studiilor de patrimoniu legate de proiectul Roșia Montană, conform prevederilor OMCC nr. 2504/07.03.2001.

Prin contractul de prestări servicii, încheiat între MNIR și RMGC, MNIR, în calitate de consultant de specialitate, reprezentat prin dr. Paul Damian, director adjunct științific, se angaja ”să pregătească o documentație de specialitate în vederea includerii în cuprinsul Studiului de Evaluare a Impactului asupra Mediului pentru proiectul Roșia Montană, secțiunea Patrimoniu Cultural.” Această documentație de specialitate trebuia întocmită „în conformitate cu standardele românești, europene și internaționale în vigoare pentru studiile de evaluare a impactului asupra mediului.”

Soluția de rezolvare

La rândul său, MNIR a subcontractat S.C. OPUS – Atelier de Arhitectură S.R.L. pentru a realiza „o documentație cu referire exclusivă la zona de studiu a Centrului Istoric Roșia Montană”, practic doar o parte din documentul general solicitat de MMGA prin adresa referitoare la stabilirea îndrumarului de definire a domeniului evaluării. În acest context, OPUS a redactat documentul intitulat “Centru Istoric Roșia Montană – Plan de management al patrimoniului cultural. Redactarea I. Document pentru consultarea părților”.

Ținem să precizăm că redactarea finală a „Planului de management pentru monumentele istorice și zonele protejate din Roșia Montană” a luat în considerare normele editoriale și instrucțiunile enunțate de echipa de elaboratori atestați EIM, coordonată de d-na Marilena Pătrașcu, expert evaluator principal, în scopul de a răspunde cerințelor legale enunțate prin Îndrumar.

Menționăm faptul că evaluarea impactului asupra mediului pentru proiectul exploatării miniere Roșia Montană a fost realizată de către “persoane fizice și juridice independente de titularul [...] proiectului” și “atestată de autoritatea competentă pentru protecția mediului” [1]. “Răspunderea pentru corectitudinea informațiilor puse la dispoziția autorităților competente pentru protecția mediului și a publicului revine titularului [...] proiectului”, iar răspunderea pentru corectitudinea evaluării impactului asupra mediului revine autorilor acesteia [2].

Lista persoanelor fizice și juridice atestate care au participat la realizarea Raportului la Studiul de Evaluare a Impactului asupra Mediului a fost prezentată în capitolele 1 (*Introducere*) și 9 (*Rezumat fără caracter tehnic*). În continuarea listei persoanelor fizice și juridice atestate, care au contribuit la realizarea raportului la Studiul de evaluare a impactului asupra mediului, a fost inclusă, ca dovadă a recunoașterii efortului depus și o listă de persoane fizice și juridice neatestată care au asistat elaborării atestați.

Responsabilitatea pentru realizarea evaluării impactului de mediu și a corectitudinii interpretării informațiilor prezentate în raport revine însă **doar** “persoanelor fizice atestate la cel mai înalt nivel de competență” și “persoanelor juridice atestate” [3], care au participat la executarea evaluării impactului asupra mediului în baza contractului încheiat cu titularul proiectului și nicidecum consultanților asistenți. **Prin urmare, decizia privind selectarea și utilizarea informațiilor furnizate de către consultanții asistenți, revine de asemenea, experților atestați.**

Semnarea raportului la studiul de evaluare a impactului asupra mediului (sau a “părților” acestuia) de către experții atestați nu este o cerință legală [4].

Pentru clarificările necesare legate de modificările aduse conținutului documentației redactate de către S.C. OPUS – Atelier de Arhitectură S.R.L, vă prezentăm în anexă o comparație a textului predat de către OPUS prin procesul verbal nr. 1007/09.05.2006 către Muzeul Național de Istorie a României, cu forma care a fost publicată în versiunea finală a Raportului de Evaluare a Impactului asupra Mediului, respectiv vol. 33 - Plan de Management pentru Monumentele Istorice și Zonele Protejate din Roșia Montană, care a fost depusă în luna mai 2006 la Ministerul Mediului și Gospodăririi Apelor.

Referințe:

[1] În conformitate cu prevederile Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 195 din 22 decembrie 2005 privind protecția mediului, publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 1.196 din 30 decembrie 2005, aprobată cu modificări prin Legea nr. 265 din 29 iunie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 586 din 6 iulie 2006, art. 21, lit. (a).

[2] Idem 1, art. 21, lit. (d).

[3] Conform art. 5 din Ordinului ministrului agriculturii, pădurilor, apelor și mediului nr. 97 din 18 mai 2004 pentru modificarea și completarea Ordinului ministrului agriculturii, pădurilor, apelor și mediului nr.978/2003 privind Regulamentul de atestare a persoanelor fizice și juridice care elaborează studii de evaluare a impactului asupra mediului și bilanțuri de mediu, publicat în Monitorul Oficial nr. 504 din 4 iunie 2004.

[4] Prevederea privind angajarea, “sub semnătura” **expertului coordinator**, a răspunderii pentru “calitatea studiilor și rapoartelor întocmite”, stipulată în art. 5 (2) din Ordinul ministrului agriculturii, pădurilor, apelor și mediului nr. 978 din 2 decembrie 2003 (publicat în Monitorul Oficial nr. 3 din 5 ianuarie 2004) **a fost eliminată** prin Ordinul ministrului agriculturii, pădurilor, apelor și mediului nr. 97 din 18 mai 2004 (pentru modificarea și completarea Ordinului ministrului agriculturii, pădurilor, apelor și mediului nr.978/2003 privind Regulamentul de atestare a persoanelor fizice și juridice care elaborează studii de evaluare a impactului asupra mediului și bilanțuri de mediu, publicat în Monitorul Oficial nr. 504 din 4 iunie 2004).

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 1356, 1357

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 110300/24.08.2006, Nr. 110302/24.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1180

Propunerea care va fi costul pierderii unicelor vestigiilor arheologice ?

Galeriile romane de la Roșia Montană sunt importante, dar așa cum arată o serie de studii științifice, nu sunt unice. Cu siguranță, datorită Programului Național de cercetare „Alburnus Maior” finanțat de către RMGC conform prevederilor legale, galeriile de la Roșia Montană sunt cel mai bine cunoscute la ora actuală.

Punctul de vedere al specialiștilor privind situl arheologic de la Roșia Montană este exprimat în mod sintetic în *Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural din cadrul Raportului EIM, secțiunea 5.5.2. Contextul mineritului aurifer roman*, fiind discutate în acest cadru aspectele legate de caracteristicile de unicat ale acestuia. Există, pe teritoriul României, o serie de situri (47) cu caracteristici similare, foarte puțin sau deloc investigate. Dintre acestea, 14 (Ruda-Brad, Stănița, Bucium – zona Vulcoi Corabia, cele de la Băița – Fizeș, cele din zona Certej – Săcărâmb, cele din zona Baia de Criș, precum și cele din zona Haneș – Almașul Mare) au oferit deja date certe asupra unui potențial arheologic comparabil într-o anumită măsură celui al anticului Alburnus Maior, respectiv conținând dovezi legate de exploatare aurifere, structuri de habitat și elemente de infrastructură asociată. În vreme ce unele dintre situri au fost afectate de dezvoltări recente din ultimii 200 de ani, altele conțin indicii promițătoare care să încurajeze desfășurarea în viitor a cercetărilor arheologice. Cel puțin din această perspectivă, vestigiile arheologice de la Roșia Montană nu pot fi considerate ca fiind unice în România sau în lume.

De asemenea, de la bun început trebuie subliniat că implementarea proiectului minier nu presupune distrugerea și abandonarea valorilor de patrimoniu din cuprinsul comunei Roșia Montană. Este dificil să putem înțelege - în acest context - de ce potențial vorbește de costul pierderilor.

Soluția de rezolvare

Până în anul 2000, despre Roșia Montană se putea afirma că este o zonă cu potențial arheologic, în care nu se efectuaseră săpături arheologice propriu-zise, necesare pentru a contura în detaliu diversele elemente componente ale sitului. Practic, în zona masivelor Cetate, Cărnice, Jig și Orlea, amplasate în partea superioară a văii Roșia și respectiv a văii Corna, în raza administrativă a comunei Roșia Montană, erau cunoscute o serie de descoperiri arheologice întâmplătoare – monumente epigrafice, piese de arhitectură funerară - care furnizau suficiente indicii pentru a presupune existența unor situri arheologice. Celelalte valori de patrimoniu ale Roșiei Montane – tăurile, clădirile monument istoric, tradițiile și obiceiurile – erau în general cunoscute, dar abia în anul 2001 Ministerul Culturii și Cultelor a decis abordarea într-o manieră unitară a acestei problematice complexe.

Astăzi, după cercetări ample desfășurate în ultimii 8 ani, sunt bine cunoscute natura, caracteristicile și distribuția valorilor de patrimoniu – situri arheologice, clădiri monumente istorice, dar și biserici și cimitire din zona Roșia Montană. Amplele cercetări și studii de patrimoniu efectuate în perioada 2000-2006 au permis conturarea unei imagini cuprinzătoare a acestor valori aparținând patrimoniului cultural național și a zonelor cu semnificație spirituală, dar și adoptarea unor măsuri specifice în ceea ce privește protejerea acestora.

Astfel, în conformitate cu cerințele Ministerului Mediului și al Gospodării Apelor, respectiv al Ministerului Culturii și Cultelor în cadrul documentației privind Raportul la Studiul de impact asupra mediului pentru proiectul Roșia Montană, au fost elaborate planuri de management specifice pentru gestionarea și conservarea valorilor de patrimoniu din zona Roșia Montană, în contextul implementării proiectului minier. (vezi Raportul de Evaluare a Impactului asupra Mediului, vol. 32-33, Plan M – Plan de

management al patrimoniului cultural, partea I – Plan de management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, partea II-a – Plan de management pentru monumentele istorice și zonele protejate din Roșia Montană, partea III-a – Plan de management pentru patrimoniul cultural).

Răspunzând foarte sintetic opiniilor formulate precizăm următoarele:

- galeriile romane din masivele situate în jumătatea de sud a văii Roșia au fost cercetate în detaliu și s-au propus măsuri de conservare specifice pentru zonele Cătălina Monulești și Piatra Corbului;
- galeriile romane din masivele situate în jumătatea de nord a văii Roșia au fost cercetate preliminar și în cazul unor descoperiri excepționale, precum cele din sectorul minier Păru Carpeni, s-au propus măsuri de conservare specifice; zona Orlea – Țarina va fi cercetată în detaliu în intervalul 2007-2012;
- prin cercetările arheologice preventive din anii 2001-2006 au fost conturate și cercetare 13 situri arheologice, pentru unele dintre acestea - după finalizarea cercetărilor exhaustive - s-a luat decizia aplicării procedurii de descărcare de sarcină arheologică, iar în alte cazuri s-a luat decizia conservării in situ – incinta funerară de la Tăul Găuri, vestigiile romane de pe Dealul Carpeni; zona Orlea va fi cercetată în detaliu în intervalul 2007-2012.

În ceea ce privește informațiile de detaliu cu privire la principalele vestigii arheologice, dar și o serie de considerații despre protejarea acestora și măsurile specifice preconizate de planurile de management, vă rugăm să consultați anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”.

Ținând cont de importanța patrimoniului cultural de la Roșia Montană și de prevederile legale în vigoare, S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A. a alocat în perioada 2001-2006 un buget pentru cercetarea patrimoniului de peste 9 milioane USD. Mai mult decât atât, ținând cont de rezultatele cercetărilor, de opiniile specialiștilor și de deciziile autorităților competente, bugetul prevăzut de către companie pentru cercetarea, conservarea și restaurarea patrimoniului cultural al Roșiei Montane în viitorii ani, în condițiile implementării proiectului minier, este de 25 de milioane USD, după cum a fost făcut public în Studiul de Impact asupra Mediului în mai 2006 (vezi Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 32, Plan de Management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 78-79). Astfel se are în vedere continuarea cercetărilor în zona Orlea, dar în special crearea unui **Muzeu modern al Mineritului** cu expoziții de **geologie, arheologie, patrimoniu industrial și etnografic**, amenajarea accesului turistic în galeria **Cătălina-Monulești** și la monumentul de la **Tău Găuri**, dar și **conservarea și restaurarea celor 41 de clădiri monument istoric și a zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană**.

Se cuvine însă subliniat că, în afara obligațiilor asumate de către RMGC, în privința protejării și conservării vestigiilor arheologice și a monumentelor istorice, există o sumă întreagă de obligații care le revin atât autorităților publice locale din Roșia Montană și județul Alba, cât și autorităților publice centrale, respectiv Statului Român. Planurile de management pentru patrimoniu cultural din cadrul Raportului la Studiul de Impact asupra Mediului aduc precizări asupra acestor aspecte (vezi Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 32, Plan de Management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 21-22, 47, 52-53, 66-67 și Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 33, Plan de Management pentru monumentele istorice și zonele protejate din zona Roșia Montană, p. 28-29, 48-50, 52-53, 64-65, p. 98 – Anexa 1).

Toate aceste angajamente, asumate public de către companie, sunt prezentate pe larg în cadrul Raportului la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 33, Plan de Management pentru patrimoniul cultural. Așadar, compania RMGC a finanțat conform prevederilor legale, ample studii de patrimoniu dedicate zonei Roșia Montană, iar, în contextul realizării proiectului său minier, este prevăzut un plan de management de detaliu dedicat protejării și valorificării valorilor de patrimoniu cultural ale acestei localități.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 1359

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 110274/24.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1189

Propunerea Petentul nu este de acord cu promovarea proiectului Rosia Montana din cauza: impactul asupra sit-urilor arheologice;

De la bun început trebuie subliniat că implementarea proiectului minier nu presupune distrugerea și abandonarea valorilor de patrimoniu arheologic din cuprinsul comunei Roșia Montană. Până în anul 2000, despre Roșia Montană se putea afirma că este o zonă cu potențial arheologic, în care nu se efectuaseră săpături arheologice propriu-zise, necesare pentru a contura în detaliu diversele elemente componente ale sitului. Practic în zona masivelor Cetate, Cârnic, Jig și Orlea, amplasate în partea superioară a văii Roșiei și respectiv a văii Corna, în raza administrativă a comunei Roșia Montană, erau cunoscute o serie de descoperiri arheologice întâmplătoare – monumente epigrafice, piese de arhitectură funerară - care furnizau suficiente indicii pentru a presupune existența unor situri arheologice. Celelalte valori de patrimoniu ale Roșiei Montane – tăurile, clădirile monument istoric, tradițiile și obiceiurile – erau în general cunoscute, dar abia în anul 2001 Ministerul Culturii și Cultelor a decis abordarea într-o manieră unitară a acestei problematice complexe.

Astăzi, după cercetări ample desfășurate în ultimii 8 ani, sunt bine cunoscute natura, caracteristicile și distribuția valorilor de patrimoniu – situri arheologice, clădiri monument istorice, și biserici și cimitire din zona Roșia Montană. Amplele cercetări și studii de patrimoniu efectuate în perioada 2000-2006 au permis conturarea unei imagini cuprinzătoare a acestor valori aparținând patrimoniului cultural național și a zonelor cu semnificație spirituală, dar și adoptarea unor măsuri specifice în ceea ce privește protejerea acestora. În baza acestor rezultate a putut fi evaluat impactul potențial asupra siturilor arheologice și au putut fi elaborate strategii și măsuri specifice de atenuare a acestuia.

Soluția de rezolvare

Astfel, în conformitate cu cerințele Ministerului Mediului și al Gospodării Apelor, respectiv ale Ministerului Culturii și Cultelor în cadrul documentației privind Raportul la studiul de impact asupra mediului pentru proiectul Roșia Montană, au fost elaborate planuri de management specifice pentru gestionarea și conservarea valorilor de patrimoniu din zona Roșia Montană, în contextul implementării proiectului minier. (vezi Raportul de Evaluare a Impactului asupra Mediului, vol. 32-33, Plan M – Plan de management al patrimoniului cultural, partea I – Plan de management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, partea II-a – Plan de management pentru monumentele istorice și zonele protejate din Roșia Montană, partea III-a – Plan de management pentru patrimoniul cultural).

Răspunzând foarte sintetic opiniilor formulate precizăm următoarele:

- galeriile romane din masivele situate în jumătatea de sud a văii Roșiei au fost cercetate în detaliu și s-au propus măsuri de conservare specifice pentru zonele Cătălina Monulești și Piatra Corbului;
- galeriile romane din masivele situate în jumătatea de nord a văii Roșiei au fost cercetate preliminar și în cazul unor descoperiri excepționale precum cele din sectorul minier Păru Carpeni s-au propus măsuri de conservare specifice; zona Orlea – Țarina va fi cercetată în detaliu în intervalul 2007-2012;
- prin cercetările arheologice preventive din anii 2001-2006 au fost conturate și cercetate 13 situri arheologice, pentru unele dintre acestea - după finalizarea cercetărilor exhaustive - s-a luat decizia aplicării procedurii de descărcare de sarcină arheologică, iar în alte cazuri s-a luat decizia conservării in situ – incinta funerară de la Tăul Găuri, vestigiile romane de pe Dealul Carpeni; zona Orlea va fi cercetată în detaliu în intervalul 2007-2012.

În ceea ce privește informațiile de detaliu cu privire la principalele vestigii arheologice, cât și o serie de considerații despre protejerea acestora și măsurile specifice preconizate de planurile de

management, vă rugăm să consultați anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”.

Ținând cont de importanța patrimoniului cultural de la Roșia Montană și de prevederile legale în vigoare, S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A. a alocat în perioada 2001-2006 un buget pentru cercetarea patrimoniului de peste 10 milioane USD. Mai mult decât atât, ținând cont de rezultatele cercetărilor, de opiniile specialiștilor și de deciziile autorităților competente, bugetul prevăzut de către companie pentru cercetarea, conservarea și restaurarea patrimoniului cultural al Roșiei Montane în viitorii ani, în condițiile implementării proiectului minier, este de 25 de milioane USD, după cum a fost făcut public în Studiul de Impact asupra Mediului în mai 2006 (vezi Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 32, Plan de Management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 78-79). Astfel, se are în vedere continuarea cercetărilor în zona Orlea, dar în special crearea unui **Muzeu modern al Mineritului** cu expoziții de **geologie, arheologie, patrimoniu industrial și etnografic**, amenajarea accesului turistic în galeria **Cătălina-Monulești** și la monumentul de la **Tău Găuri**, dar și **conservarea și restaurarea celor 41 de clădiri monument istoric și a zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană**.

Se cuvine însă subliniat că, în afara obligațiilor asumate de către RMGC, în privința protejării și conservării vestigiilor arheologice și a monumentelor istorice, există o sumă întreagă de obligații care le revin atât autorităților publice locale din Roșia Montană și județul Alba, cât și autorităților publice centrale, respectiv Statului Român. Planurile de management pentru patrimoniu cultural din cadrul Raportului la Studiul de Impact asupra Mediului aduc precizări asupra acestor aspecte (vezi Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 32, Plan de Management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 21-22, 47, 52-53, 66-67 și Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 33, Plan de Management pentru monumentele istorice și zonele protejate din zona Roșia Montană, p. 28-29, 48-50, 52-53, 64-65, p. 98 – Anexa 1).

Toate aceste angajamente asumate public de către companie sunt prezentate pe larg în cadrul Raportului la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 33, Plan de Management pentru patrimoniul cultural.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 1359

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 110274/24.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1190

Propunerea protocolului privind descoperirile întâmplătoare;

Protocolul pentru descoperiri întâmplătoare este o componentă esențială a Planului de Management pentru Patrimoniul Cultural, care prezintă modul în care RMGC va asigura identificarea și gestionarea adecvată a vestigiilor arheologice ce pot fi descoperite de-a lungul perioadei de existență a Proiectului.

Luând în considerare natura amplasamentului, există posibilitatea ca, de-a lungul unor activități efectuate în diverse etape ale proiectului, să fie descoperite alte bunuri arheologice. Din acest considerent va fi implementat un program de supraveghere arheologică, ce se va desfășura și în baza unui Protocol pentru descoperiri întâmplătoare, document care urmează să fie redactat în viitor, în contextul implementării Proiectului minier Roșia Montană de către RMGC. Acest protocol are ca scop prevenirea oricărui distrugerii accidentale ale resurselor arheologice, în eventualitatea în care acestea survin în cursul derulării etapelor proiectului, atât la suprafață, cât și în subteran.

Activitățile specifice ale Proiectului, care pot ocaziona descoperirea întâmplătoare a unor bunuri arheologice, sunt legate de exploatarea în carieră, de construirea drumurilor și a altor elemente de infrastructură, de decopertări etc. În cursul efectuării tuturor operațiunilor de decopertare pentru construirea iazului de decantare și a zonelor de haldare, de fapt a tuturor obiectivelor industriale, va fi asigurată permanent supravegherea arheologică pentru a preveni orice potențială afectare a resursei arheologice.

Soluția de rezolvare

Primul pas în prevenirea unor astfel de situații a fost efectuarea unui amplu studiu de condiții inițiale, în contextul căruia au fost investigate din punct de vedere arheologic zonele de sub amprenta proiectului, pentru cea mai mare parte dintre acestea Ministerul Culturii și Cultelor eliberând certificatele de descărcare de sarcină arheologică, astfel, RMGC îndeplinindu-și obligațiile care-i revin conform legii. Acestea sunt: asigurarea resurselor necesare pentru investigarea preliminară a zonelor potențial afectate, precum și o serie de studii și activități conexe legate de gestionarea bunurilor de patrimoniu mobil descoperite, și prevenirea, pe cât mai mult posibil, a situației apariției unor descoperiri semnificative în cursul derulării proiectului.

Studiile de condiții inițiale și cercetările arheologice preventive au identificat zonele cu potențial arheologic, confirmând că în zona Roșia Montană au existat în sec. II – III p. Chr. exploatare miniere romane. În baza rezultatelor acestor cercetări, Protocolul pentru descoperiri întâmplătoare are un rol important din perspectiva procesului de evaluare a impactului de mediu.

Compania RMGC și-a asumat o sumă de angajamente în cadrul Proiectului pentru identificarea unor astfel de descoperiri în cursul activităților de decopertare și excavare din cadrul acestuia.

Protocolul pentru descoperiri întâmplătoare se va ghida după următoarele principii:

- Supravegherea arheologică pentru identificarea potențială a unor vestigii arheologice;
- Formare profesională, avertizare, vigilență și competență;
- Evaluarea rapidă a semnificației descoperirii;
- Înregistrarea și documentarea adecvată a descoperirilor întâmplătoare;
- Comunicarea internă și externă a descoperirilor întâmplătoare;
- Proceduri speciale pentru gestionarea descoperirilor întâmplătoare;
- Raporturi de non-conformare cu prevederile protocolului și acțiuni subsecvente, corective și

preventive; și conformarea cu prevederile legale aplicabile în cazul descoperirilor întâmplătoare (conform prevederilor Ordonanței Guvernului nr. 43/2000 privind protecția patrimoniului arheologic și declararea unor situri arheologice ca zone de interes național, modificată.

Modul de abordare specific în cazul descoperirilor întâmplătoare va fi determinat de natura semnificației lor. Aceste descoperiri pot implica necesitatea efectuării de cercetări arheologice de salvare, în urma cărora să fie adoptate o serie de decizii conform legii.

Scopul principal al Protocolului pentru descoperiri întâmplătoare este acela de a identifica, evalua semnificația și conserva resurse arheologice unice într-o manieră adecvată, determinând o perturbare minimă a planificărilor construcțiilor și operațiunilor.

În funcție de natura unei astfel de descoperiri, în baza evaluării efectuate de echipa independentă de supraveghere arheologică și a deciziei Ministerului Culturii și Cultelor și Direcției Județene pentru Cultură Culte și Patrimoniu Cultural Național Alba, directorul minei poate să decidă suspendarea activității miniere într-un anumit perimetru. În completare, în momentul unor vizite sau evaluări în teren din partea autorităților legale abilitate, maistrul care coordonează activitatea în acel perimetru va fi responsabil pentru asigurarea tuturor normelor de securitate și efectuarea vizitei în condiții de siguranță.

Cu consultarea și în colaborare cu echipa arheologică de supraveghere, RMGC va dezvolta proceduri de operare standard pentru efectuarea de stagii de instruire trimestriale pentru operatori, maștrii și supraveghetori. Aceste cursuri vor pregăti personalul de operare a minei să recunoască cavitățile susceptibile să aibă semnificație arheologică. În mod special, operatorii vor fi instruiți să recunoască condițiile specifice, așa cum vor fi acestea definite în procedurile de operare standard ce vor fi elaborate. Zonele unde există posibilitatea de a fi făcute descoperiri arheologice întâmplătoare, pot fi expuse prin derularea operațiunilor de rutină a excavațiilor miniere. Identificarea acestor cavități are importanță și din punctul de vedere al siguranței operatorilor. În urma identificării unei astfel de cavități sau lucrări subterane, operatorul va notifica imediat maistrul. Personalul minier va primi insigne pentru căștile de protecție care să ateste efectuarea programului trimestrial de formare decurgând din implementarea protocolului pentru descoperiri întâmplătoare.

Maiștrii vor susține potențialul de a descoperi cavități susceptibile să conțină valori de patrimoniu și vor spori capacitatea departamentului de a evalua condițiile de siguranță pentru autorizarea accesului personalului non-minier pentru evaluarea zonei.

Stabilirea priorităților pentru activitățile de supraveghere

Informația colectată pentru raportul asupra studiului pentru condițiile inițiale, precum și cea elaborată pentru rapoartele arheologice pentru acordarea descărcării de sarcină arheologică, constituie o valoroasă resursă informațională care poate fi consultată pentru determinarea semnificației unei descoperiri întâmplătoare. Prin înțelegerea și cunoașterea topografiei culturale istorice, zonele vor putea fi clasificate în funcție de posibilitatea de a surveni, în cadrul lor, a unor descoperiri arheologice întâmplătoare.

Ariile vor fi clasificate ca având potențial scăzut, mediu și ridicat pentru descoperirea de vestigii arheologice întâmplătoare, luându-se în considerare următorul set de criterii:

- Scăzut: Zone unde posibilitatea de a descoperi vestigii arheologice adiționale, față de cele identificate și cercetate, este puțin probabilă datorită utilizării curente a respectivului/respectivelor terenuri și unde perturbarea solului a avut loc înainte de începerea proiectului;
- Mediu: Zone unde au fost descoperite puține vestigii arheologice și solul a fost deranjat de intervenții moderate anterioare;
- Ridicat: Zone unde vestigiile arheologice au fost documentate de o autoritate competentă și disturbarea solului a fost minimă sau acesta nu a fost afectat în niciun fel, iar cercetarea nu a fost posibilă anterior din motive independente de actorii implicați.

Echipa de supraveghere arheologică va fi contractată pentru elaborarea unei hărți de distribuție a acestor zone, document care va fi utilizat de către supraveghetorii și maștrii minieri. Echipa de supraveghere arheologică va fi prezentă la fața locului pentru toate activitățile în zonele identificate ca având potențial "ridicat". Harta va fi permanent actualizată de către echipa de supraveghere arheologică, așa cum va considera aceasta necesar pentru a reflecta orice nouă informație obținută pe măsura dezvoltării Proiectului. Toate aceste proceduri se vor desfășura în conformitate cu prevederile de operare standard

care vor fi elaborate și cu prevederile legale specifice conținute în Ordonanța Guvernului nr. 43/2000 privind protecția patrimoniului arheologic și declararea unor situri arheologice ca zone de interes național, modificată și OMCC 2392/2004.

Deși toate zonele vor fi supravegheate din punct de vedere arheologic, indiferent de clasificarea potențialului lor în ceea ce privește descoperirile întâmplătoare, măsuri cu statut special vor fi implementate în cazul zonelor cu potențial ridicat. Vor fi organizate întâlniri cu personalul contractorilor înainte de începerea activităților de excavare și decopertare pentru a-l informa asupra tipului de vestigii arheologice care este posibil să fie descoperite și cum acestea pot fi identificate. Dacă vor fi observate orice fel de indicii asupra existenței unui context arheologic, lucrările vor fi imediat oprite în acea zonă și maistrul va fi notificat.

În concluzie, protocolul privind descoperirile întâmplătoare va fi redactat după ce toate aceste măsuri de protejare și punere în valoare, prezentate în cadrul Planului de management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, vor analizate de către Ministerul Culturii și Cultelor în cadrul procesului de autorizare stabilit de procedura de emitere a acordului de mediu în cazul proiectului minier Roșia Montană, ministerul urmând să formuleze un punct de vedere conform prevederilor legale și atribuțiilor sale. De asemenea, acest document va avea statutul unei politici operaționale specifice pentru mina modernă de la Roșia Montană, fiind primul de acest tip redactat pentru România. Astfel, înainte de a deveni aplicabil, documentul va fi supus dezbaterilor profesionale și va fi cerut și avizul Comisiei Naționale de Arheologie pentru adoptarea acestuia.

Pentru a afla detalii despre cadrul legislativ aplicabil și obligațiile care îi revin titularului de proiect prin conformare la prevederile legale vă rugăm să consultați anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”. În același context pot fi găsite informații suplimentare privind cercetările efectuate în cadrul Programului Național de Cercetare „Alburnus Maior” în perioada 2001-2006.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 1450

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 110504/25.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1196

Propunerea

Petentul nu este de acord cu promovarea proiectului Rosia Montana deoarece contravine legii care stipuleaza interzicerea activitatilor miniere pe terenuri cu monumente istorice, culturale, religioase, situri arheologice si rezervatii naturale.

Nu există prevederi legale care să interzică desfășurarea cercetărilor arheologice cu caracter preventiv în cazul zonelor cu patrimoniu arheologic reperat și clasat, așa cum este cazul zonei de la Roșia Montană. Astfel, activitățile de construcție implicate de dezvoltarea Proiectului nu vor putea fi inițiate înainte de finalizarea cercetărilor arheologice în diversele perimetre, desfășurate în conformitate cu prevederile legislative românești și recomandările și practicile internaționale. Astfel în perioada 2001-2006 s-au desfășurat la Roșia Montană ample cercetări arheologice preventive, în baza rezultatelor acestora obținându-se descărcarea de sarcină arheologică sau impunându-se măsurile necesare pentru conservarea și protejarea anumitor zone.

Legea nr. 85/2003, respectiv legea minelor, în art. 11 stipulează că:

“(1) Efectuarea de activități miniere pe terenurile pe care sunt amplasate monumente istorice, culturale, religioase, situri arheologice de interes deosebit, rezervații naturale, zonele de protecție sanitară și perimetrele de protecție hidrogeologică ale surselor de alimentare cu apă, precum și instituirea dreptului de servitute pentru activități miniere pe astfel de terenuri este strict interzisă.

(2) Excepțiile de la prevederile alin. (1) se stabilesc prin hotărâre a Guvernului, cu avizul autorităților competente în domeniu și cu stabilirea de despăgubiri și alte măsuri compensatorii.”

Față de conținutul acestui text legislativ și formularea petentului trebuie făcute următoarele precizări:

- în legislația românească privitoare la protejarea patrimoniului arheologic și a monumentelor istorice nu există o definiție a noțiunii de „situri arheologice de interes deosebit”;
- conceptele cu care operează legislația actuală referitoare la patrimoniul arheologic sunt cuprinse și definite în Legea 258/2006 art. 2 - (1), cu referiri și completări la actele normative anterioare precum OG 43/2000, Legea 378/2001, Legea 462/2003);
- conceptele cu care operează legislația actuală referitoare la monumentele istorice sunt cuprinse și definite în Legea 259/2006 art. 2 - (1), cu referiri și completări la Legea 422/2001);
- ținând cont de definițiile menționate anterior, cât și de formularea utilizată în legea minelor nu credem că există temeiul juridic enunțat în formularea petentului, cu atât mai mult cu cât acesta a citat o concluzie enunțată de specialiști, dar nu integral, ci scoțând-o din context.

Soluția de rezolvare

Legea Minelor nu interzice folosirea procedurilor de descărcare de sarcină arheologică, ci doar permite ca, în situații excepționale, Guvernul să poată fi abilitat în temeiul Legii Minelor să stabilească prin hotărâre cazurile în care efectuarea activităților miniere este posibilă fără a urma procedurile legale general aplicabile prevăzute de OG nr. 43/2000 și Legea nr. 422/2001. O astfel de hotărâre de Guvern nu este necesară în cazul Proiectului Roșia Montană, întrucât RMGC urmează dispozițiile și procedurile prevăzute de OG nr. 43/2000 (cu completările și modificările ulterioare) și Legea nr. 422/2001 pentru descărcarea de sarcină arheologică a terenurilor care vor fi afectate de activitățile miniere, urmând ca acestea să fie redacte activităților umane curente, potrivit legii. Totodată, pentru valorile de patrimoniu cultural existente în perimetrul Roșia Montană și clasate conform legii, Proiectul prevede instituirea unor zone protejate, în interiorul cărora nu se vor efectua activități miniere, precum și conservarea *in situ* pentru monumentele istorice aflate în afara acestei zone.

În virtutea Licenței de concesiune pentru exploatare minieră nr. 47/1999, RMGC a dobândit dreptul de a efectua activități miniere în perimetrul Roșia Montană, care include masivul Orlea, precum și alte zone

asupra cărora a fost instituit un regim de protecție. În cazul în care interdicția stabilită prin art. 11 ar fi fost absolută, Legea Minelor ar fi prevăzut interdicția legală de a institui perimetre miniere acolo unde există zone asupra cărora a fost instituit un regim de protecție.

O astfel de interdicție nu există. În plus, Ordonanța Guvernului nr. 43/2000 privind protecția patrimoniului arheologic și declararea unor situri arheologice ca zone de interes național, cu modificările și completările ulterioare ("OG nr.43/2000"), precum și Legea nr. 422/2001 privind protejerea monumentelor istorice, republicată ("Legea nr. 422/2001"), prevăd proceduri specifice pentru redarea terenurilor respective activităților umane curente prin declasarea monumentelor istorice și descărcarea de sarcină arheologică, proceduri care reprezintă regula aplicabilă în toate situațiile în care se are în vedere efectuarea unor lucrări care necesită autorizație de construire pe terenuri supuse unui regim de protecție. Conform prevederilor Legii 422/2001, completată de Legea 259/2006, este posibilă aplicarea legală a procedurii de declasare în contextul descărcării de sarcină arheologică în cazul siturilor arheologice, conform avizului Comisiei Naționale de Arheologie din cadrul Ministerului Culturii și Cultelor. În accepțiunea legii, descărcarea de sarcină arheologică este procedura prin care se confirmă că un teren în care a fost evidențiat patrimoniu arheologic poate fi redat activităților umane curente (Legea 258/2006, art. 5, paragraf (2)). În baza prevederilor OG 43/2000, completată prin Legea 378/2001, Legea 462/2003 și Legea 258/2006, art. 7, lit. a) investitorul are obligația să finanțeze „stabilirea, prin studii de fezabilitate al investiției și prin proiectul tehnic, a măsurilor ce urmează să fie detaliate și a necesarului de fonduri pentru cercetarea preventivă sau supravegherea arheologică, după caz, și protejerea patrimoniului arheologic sau, după caz, descărcarea de sarcină arheologică a zonei afectate de lucrări și aplicarea acestor măsuri.”

Astfel, ținând cont de prevederile legale în vigoare, cercetările arheologice preventive și studiile conexe de patrimoniu de la Roșia Montană din anii 2000-2006, apar ca o condiție obligatorie și firească privind protejerea patrimoniului arheologic și cultural al acestei zone, respectiv pentru cunoașterea, înțelegerea și cercetarea naturii, caracteristicilor și distribuției valorilor de patrimoniu – situri arheologice și clădiri monumente istorice, cât și a protejării și punerii lor în valoare în contextul implementării preconizatului proiect minier propus de către RMGC.

În conformitate cu cerințele Ministerului Mediului și al Gospodării Apelor, respectiv ale Ministerului Culturii și Cultelor, în cadrul documentației privind Raportul la studiul de impact asupra mediului pentru proiectul Roșia Montană, au fost elaborate planuri de management specifice pentru gestionarea și conservarea valorilor de patrimoniu din zona Roșia Montană, în contextul implementării proiectului minier. (vezi Raportul de Evaluare a Impactului asupra Mediului, vol. 32-33, Plan M – Plan de management al patrimoniului cultural, partea I – Plan de management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, partea II-a – Plan de management pentru monumentele istorice și zonele protejate din Roșia Montană, partea III-a – Plan de management pentru patrimoniul cultural). În aceste planuri de management sunt prezentate pe larg obligațiile și responsabilitățile pe care compania, conform deciziilor administrației culturale centrale, și le asumă în contextul implementării proiectului său minier – în ceea ce privește protejarea și conservarea valorilor de patrimoniu din zona Roșia Montană: vestigii arheologice de suprafață și subteran, clădiri monument istoric, zone protejate, elemente de patrimoniu imaterial, elemente de peisaj cultural etc.

Toate măsurile de protejare și punere în valoare sintetizate în cadrul planurilor de management menționate urmează să fie analizate de către Ministerul Culturii și Cultelor în cadrul procesului de autorizare stabilit de procedura de emitere a acordului de mediu în cazul proiectului minier Roșia Montană, ministerul urmând să formuleze un punct de vedere conform prevederilor legale și atribuțiilor sale.

Pentru detalii privind cadrul legislativ aplicabil, obligațiile legale ale titularului de proiect și o descriere detaliată și complementară a cercetărilor arheologice preventive efectuate până în prezent și a planurilor de management pentru patrimoniului cultural, poate fi consultată anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 1496

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 110627/25.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1202

Propunerea Vestigiile miniere si cele dezvoltate la suprafata prin programul de cercetare arheologica vor fi distruse;

Soluția de rezolvare

De la bun început trebuie subliniat că implementarea proiectului minier nu presupune distrugerea și abandonarea valorilor de patrimoniu arheologic din cuprinsul comunei Roșia Montană. Până în anul 2000, despre Roșia Montană se putea afirma că este o zonă cu potențial arheologic, în care nu se efectuaseră săpături arheologice propriu-zise, necesare pentru a contura în detaliu diversele elemente componente ale sitului. Practic în zona masivelor Cetate, Cârnic, Jig și Orlea, amplasate în partea superioară a văii Roșiei și respectiv a văii Corna, în raza administrativă a comunei Roșia Montană, erau cunoscute o serie de descoperiri arheologice întâmplătoare – monumente epigrafice, piese de arhitectură funerară - care furnizau suficiente indicii pentru a presupune existența unor situri arheologice. Celelalte valori de patrimoniu ale Roșiei Montane – tăurile, clădirile monument istoric, tradițiile și obiceiurile – erau în general cunoscute, dar abia în anul 2001 Ministerul Culturii și Cultelor a decis abordarea într-o manieră unitară a acestei problematice complexe.

Astăzi, după cercetări ample desfășurate în ultimii 8 ani, sunt bine cunoscute natura, caracteristicile și distribuția valorilor de patrimoniu – situri arheologice, clădiri monument istorice, și biserici și cimitire din zona Roșia Montană. Amplele cercetări și studii de patrimoniu efectuate în perioada 2000-2006 au permis conturarea unei imagini cuprinzătoare a acestor valori aparținând patrimoniului cultural național și a zonelor cu semnificație spirituală, dar și adoptarea unor măsuri specifice în ceea ce privește protejerea acestora. În baza acestor rezultate a putut fi evaluat impactul potențial asupra siturilor arheologice și au putut fi elaborate strategii și măsuri specifice de atenuare a acestuia.

Astfel, în conformitate cu cerințele Ministerului Mediului și al Gospodării Apelor, respectiv al Ministerului Culturii și Cultelor în cadrul documentației privind Raportul la studiul de impact asupra mediului pentru proiectul Roșia Montană au fost elaborate planuri de management specifice pentru gestionarea și conservarea valorilor de patrimoniu din zona Roșia Montană, în contextul implementării proiectului minier. (vezi Raportul de Evaluarea a Impactului asupra Mediului, vol. 32-33, Plan M – Plan de management al patrimoniului cultural, partea I – Plan de management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, partea II-a – Plan de management pentru monumentele istorice și zonele protejate din Roșia Montană, partea III-a – Plan de management pentru patrimoniul cultural).

Răspunzând foarte sintetic opiniilor formulate precizăm următoarele:

- galeriile romane din masivele situate în jumătatea de sud a văii Roșiei au fost cercetate în detaliu și s-au propus măsuri de conservare specifice pentru zonele Cătălina Monulești și Piatra Corbului;
- galeriile romane din masivele situate în jumătatea de nord a văii Roșiei au fost cercetate preliminar și în cazul unor descoperiri excepționale precum cele din sectorul minier Păru Carpeni s-au propus măsuri de conservare specifice; zona Orlea – Țarina va fi cercetată în detaliu în intervalul 2007-2012;
- prin cercetările arheologice preventive din anii 2001-2006 au fost conturate și cercetare 13 situri arheologice, pentru unele dintre acestea - după finalizarea cercetărilor exhaustive - s-a luat decizia aplicării procedurii de descărcare de sarcină arheologică, iar în alte cazuri s-a luat decizia conservării in situ – incinta funerară de la Tăul Găuri, vestigiile romane de pe Dealul Carpeni; zona Orlea va fi cercetată în detaliu în intervalul 2007-2012.
-

În ceea ce privește informațiile de detaliu cu privire la principalele vestigii arheologice, cât și o serie de considerații despre protejerea acestora și măsurile specifice preconizate de planurile de

management, vă rugăm să consultați anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”.

Ținând cont de importanța patrimoniului cultural de la Roșia Montană și de prevederile legale în vigoare, S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A. a alocat în perioada 2001-2006 un buget pentru cercetarea patrimoniului de peste 10 milioane USD. Mai mult decât atât, ținând cont de rezultatele cercetărilor, de opiniile specialiștilor și deciziile autorităților competente, bugetul prevăzut de către companie pentru cercetarea, conservarea și restaurarea patrimoniului cultural al Roșiei Montane în viitorii ani, în condițiile implementării proiectului minier, este de 25 de milioane USD, după cum a fost făcut public în Studiul de Impact asupra Mediului în mai 2006 (vezi Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 32, Plan de Management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 78-79). Astfel, se are în vedere continuarea cercetărilor în zona Orlea, dar în special crearea unui **Muzeu modern al Mineritului** cu expoziții de **geologie, arheologie, patrimoniu industrial și etnografic**, amenajarea accesului turistic în galeria **Cătălina-Monulești** și la monumentul de la **Tău Găuri**, dar și **conservarea și restaurarea celor 41 de clădiri monument istoric și a zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană**.

Se cuvine însă subliniat că, în afara obligațiilor asumate de către RMGC, în privința protejării și conservării vestigiilor arheologice și a monumentelor istorice, există o sumă întreagă de obligații care le revin atât autorităților publice locale din Roșia Montană și județul Alba, cât și autorităților publice centrale, respectiv Statului Român. Planurile de management pentru patrimoniu cultural din cadrul Raportului la Studiul de Impact asupra Mediului aduc precizări asupra acestor aspecte (vezi Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 32, Plan de Management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 21-22, 47, 52-53, 66-67 și Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 33, Plan de Management pentru monumentele istorice și zonele protejate din zona Roșia Montană, p. 28-29, 48-50, 52-53, 64-65, p. 98 – Anexa 1).

Toate aceste angajamente asumate public de către companie sunt prezentate pe larg în cadrul Raportului la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 33, Plan de Management pentru patrimoniul cultural.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 1834

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 110969/25.08.2006 si Nr. 165089/07.09.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1224

Propunerea galeriile romane din masivul Orlea si Carnic sunt unice si datorita proiectului RMGC acestea vor fi distruse-actiune ilegala, conf. art. 9, art.10 din legea 422/2001

După cum rezultă din rapoartele și publicațiile specialiștilor, galeriile romane de la Roșia Montană sunt importante, dar nu unice. Astfel, un repertoriu al siturilor miniere antice de pe teritoriul Transilvaniei și Banatului – realizat în contextul elaborării Studiului de Impact asupra Mediului pentru proiectul Roșia Montană - susține aserțiunea potrivit căreia este dificilă atribuirea deplină a caracterului de unicat pentru situl de la Roșia Montană, cel puțin din perspectiva istoriei exploatărilor romane pe cuprinsul Imperiului și în particular în provincia Dacia. Existența a cel puțin 20 de situri cu caracteristici relativ similare - dintre care unele precum Ruda Brad, Bucium – zona Vulcoi Corabia și zona Haneș – Amlașul Mare, au oferit deja date certe asupra unui potențial arheologic comparabil într-o anumită măsură celui al anticului *Alburnus Maior* - vin să nuanțeze în mare măsură determinarea valorii de unicitate a acestui sit.

Cea mai mare parte a lucrărilor miniere antice din masivul Cărnic, dar și din celelalte sectoare miniere, sunt accesibile, în condiții dificile, doar specialiștilor, fiind practic aproape inaccesibile publicului larg. Mai mult, normele de securitate ce reglementează desfășurarea unor activităților publice de vizitare în muzeele din Uniunea Europeană și care vor fi adoptate și în România, nu sunt compatibile cu transformarea integrală a galeriilor romane, expuse în permanență unor factori de risc ridicat, într-un spațiu public destinat turiștilor. Subliniem însă faptul că vor exista porțiuni consistente de galerii romane care vor fi păstrate *in situ*.

Soluția de rezolvare

Astfel, în baza raportului științific înaintat de către specialiștii francezi, Comisia Națională de Arheologie a propus, iar Ministerul Culturii și Cultelor a emis certificatul de descărcare de sarcină arheologică pentru masivul Cărnic, cu excepția unei suprafețe de cca. 5 hectare ce include Piatra Corbului. Ca o măsură de minimizare a acestui impact, pe lângă cercetarea deplină și publicarea rezultatelor acestei cercetări, specialiștii au considerat că este necesară și realizarea unui model grafic tridimensional al acestor structuri, cât și realizarea unor replici la scara de 1:1 a acestora în cadrul viitorului muzeu al mineritului care va fi construit în curând la Roșia Montană. În momentul de față acest certificat de descărcare face obiectul unui proces în contencios.

Ca o alternativă s-a avut în vedere și elaborarea unui studiu de specialitate prin care s-au făcut estimări financiare legate de conservarea integrală și punerea în circuit turistic a galeriilor situate în Masivul Cărnic. Astfel trebuie precizat că investițiile necesare pentru amenajarea și întreținerea unui circuit public de vizitare în acest masiv se ridică la un nivel nejustificabil economic (vezi în anexă broșura informativă intitulată *Evaluarea costurilor lucrărilor de amenajare a rețelelor miniere istorice din masivul Cărnic* elaborată în colaborare de către firmele britanice Gifford, Geo-Design și Forkers Ltd.).

Activitățile de construcție implicate de dezvoltarea Proiectului minier în zona Orlea nu vor putea fi inițiate înainte de finalizarea cercetărilor arheologice, desfășurate în conformitate cu prevederile legislative românești și recomandările și practicile internaționale (Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural, vol. 6, p. 43). În baza prevederilor Ordonanței Guvernului nr. 43/2000 privind protecția patrimoniului arheologic și declararea unor situri arheologice ca zone de interes național, modificată, investitorul are obligația să finanțeze „stabilirea, prin studiul de fezabilitate al investiției și prin proiectul tehnic, a măsurilor ce urmează să fie detaliate și a necesarului de fonduri pentru cercetarea preventivă sau supravegherea arheologică, după caz, și protejarea patrimoniului arheologic sau, după caz, descărcarea de sarcină arheologică a zonei afectate de lucrări și aplicarea acestor măsuri.”

Cu referire la galeriile din Orlea, în Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural se precizează – vol. 6, p. 45 - că în ceea ce privește zona masivului Orlea este planificată continuarea cercetării arheologice preventive de suprafață și subteran, respectiv într-o zonă cu potențial arheologic reperat. De asemenea, se specifică faptul că cercetările întreprinse până în acest moment în zona acestui masiv au avut un caracter preliminar. Este important de subliniat că în cadrul studiului se face precizarea: „Cum dezvoltarea Proiectului minier în zona Orlea este preconizată pentru o dată mai târzie, investigațiile de arheologie de suprafață se vor concentra în acest perimetru începând din 2007”.

În contextul acestor cercetări arheologice preliminare din subteran a avut loc o descoperire importantă în masivul Orlea, în anul 2004, valoarea ei fiind confirmată în vara anului 2005. Astfel, echipa franceză coordonată dr. Beatrice Cauuet a descoperit o cameră echipată cu o roată de drenare a apelor de mină, iar mai apoi, un întreg sistem de evacuare a apei din subteran. Acest ansamblu indentificat în sectorul Păru Carpeni a fost datat în perioada romană și face obiectul unor ample cercetări și a măsurilor speciale de conservare *in situ*. Obiectivul nu va fi afectat de construcția viitoarei cariere Orlea. Cercetările arheologice preventive de suprafață pentru zona Orlea coroborate cu cercetările de arheologie minieră din sectorul Orlea – Țarina (subteran), sunt preconizate – așa cum a fost făcut public în Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural, vol. 6, p. 43 - pentru intervalul 2007-2012.

În masivul Orlea a fost amenajat în cursul anilor '80 un Muzeu al Mineritului la Roșia Montană. În acest sens, în acest perimetru minier s-au amenajat o serie de galerii aflate într-o stare bună de conservare, care au fost separate prin ziduri de beton de lucrările miniere moderne prin care erau accesibile. Ca și lucrările miniere din Cârnic, precum și din celelalte sectoare miniere de la Roșia Montană, galeriile din Orlea au profilul trapezoidal caracteristic. De asemenea, și aceste lucrări antice au avut de suferit de-a lungul timpului „remodelări” succesive, respectiv reluări miniere în scopul exploatării unor noi rezerve de minereu. Aceste activități miniere au condus la distrugerea unei părți a acestor vestigii antice. Mai mult, starea lor de conservare se degradează accentuat mai ales în urma activității miniere recente care a folosit abatarea prin perforare – pușcare, ceea ce a condus la destabilizarea rocilor și accentuarea degradării vestigiilor miniere subterane. Îndepărtarea rambleului din lucrările miniere antice din cursul cercetărilor arheologice miniere, reprezintă un alt factor care contribuie la fragilizarea lucrărilor miniere antice. Degradarea stării de conservare a vestigiilor miniere din toate epocile este accentuată și de închiderea exploatării miniere conduse de Minvest (1 iunie 2006), care asigură, e drept că la un nivel minim, drenajul de ansamblu al sistemului de galerii al minei de la Roșia Montană. Închiderea activității miniere, care în conformitate cu normele naționale în vigoare implică un spectru extrem de larg de măsuri de conservare, s-a tradus la Roșia Montană doar printr-o stopare a activității extractive, mina fiind pur și simplu abandonată. După numai câteva luni de abandon, principala cale de drenare a apelor de mină, respectiv galeria Sf. Cruce din Orlea, se află într-o stare critică, apele de mină colmatând de fapt căile de drenare lungi de mai mulți kilometri. În cazul în care acest patrimoniu minier va fi doar „înghețat”, fără a se organiza măsuri de întreținere, în scopul conservării lui pentru generațiile viitoare, rezultatul va fi dezastruos, iar ceea ce încă mai există va dispărea ca urmare a surpărilor și inundațiilor din subteran. Un exemplu edificator în acest sens îl constituie – din păcate - „treptele romane” de la Brad (vestigii miniere de epocă romană cuprinse de asemenea în Legea 5/2000), unde după ce s-au stopat lucrările de întreținere, acestea au devenit practic inaccesibile.

În conformitate cu Lista Monumentelor Istorice publicată în Monitorul Oficial Nr. 646 bis, din data de 16.07.2004 în cuprinsul viitoarei zone de dezvoltare industrială din masivul Orlea sunt clasate ca monumente istorice, două situri arheologice, respectiv - Așezarea romană de la Alburnus Maior, Zona Orlea (cod LMI AB-I-m-A-00065.01), Exploatarea minieră romană de la Alburnus Maior, Masivul Orlea (AB-I-m-A-00065.02).

Conform prevederilor Legii 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice, modificată este posibilă aplicarea legală a procedurii de declasare în contextul descărcării de sarcină arheologică în cazul siturilor arheologice, conform avizului Comisiei Naționale de Arheologie din cadrul Ministerului Culturii și Cultelor. În accepțiunea legii, descărcarea de sarcină arheologică este procedura prin care se confirmă că un teren în care a fost evidențiat patrimoniu arheologic, poate fi redat activităților umane curente. Astfel, este adevărat că RMGC intenționează să exploateze în faza a doua de dezvoltare a proiectului său zăcămintele auro-argintifere din zona masivului Orlea.

Prin urmare, această intenție de a dezvolta cariera din masivul Orlea se poate materializa doar după efectuarea unor cercetări arheologice preventive – de suprafață și subteran – care să ofere date exhaustive

asupra sitului roman din zona Orlea. Așa cum se cunoaște – vezi fișa de sit arheologic din Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural din cadrul Raportului SIM, respectiv Anexa I - Fișe de evidență arheologică a siturilor identificate la Roșia Montană, fișa de sit nr. 9 – Orlea, p. 219-222 – în acest perimetru nu s-au desfășurat cercetări arheologice, respectiv studii de specialitate care să determine în detaliu caracteristicile și distribuția spațială a vestigiilor de patrimoniu arheologic din această zonă. Prin urmare, RMGC și-a luat angajamentul de a finanța în perioada 2007 – 2012 un program de cercetări arheologice preventive desfășurat de către specialiști abilitați. În baza analizei rezultatelor acestor cercetări se va putea apoi decide aplicarea sau nu a procedurii de descărcare de sarcină arheologică. Nu există prevederi legale care să interzică desfășurarea cercetărilor arheologice cu caracter preventiv în cazul zonelor cu patrimoniu arheologic reperat, așa cum este cazul zonei Orlea.

Ținând cont de importanța patrimoniului cultural de la Roșia Montană și de prevederile legale în vigoare S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A. a alocat în perioada 2001-2006 un buget pentru cercetarea patrimoniului de peste 10 milioane USD. Mai mult decât atât, ținând cont de rezultatele cercetărilor, de opiniile specialiștilor și deciziile autorităților competente, bugetul prevăzut de către companie pentru cercetarea, conservarea și restaurarea patrimoniului cultural al Roșiei Montane în viitorii ani, în condițiile implementării proiectului minier, este de 25 de milioane de dolari, așa după cum a fost făcut public în Studiul de Impact asupra Mediului în mai 2006 (vezi Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 32, Plan de Management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 78-79). Astfel se are în vedere continuarea cercetărilor în zona Orlea, dar în special crearea unui **Muzeu modern al Mineritului** cu expoziții de **geologie, arheologie, patrimoniu industrial și etnografic**, precum și amenajarea accesului turistic în galeria **Cătălina-Monulești** și la monumentul de la **Tău Găuri**, cât și **conservarea și restaurarea celor 41 de clădiri monument istoric și a zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană**.

În ceea ce privește informațiile de detaliu cu privire la principalele vestigii arheologice, cât și o serie de considerații despre protejarea acestora și măsurile specifice preconizate de planurile de management, vă rugăm să consultați anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”.

În concluzie, referitor la întrebarea formulată de dumneavoastră vă putem răspunde că nu este în nici un caz vorba de distrugerea masivelor Orlea și Cârnic. Potrivit rezultatelor cercetărilor, recomandărilor și practicilor internaționale în domeniu decizia de a păstra cele mai importante vestigii arheologice miniere subterane din cadrul sitului Roșia Montană *in situ* și, în anumite cazuri, acolo unde din rațiuni legate de starea de conservare a vestigiilor și de cele legate de securitatea accesului publicului, sub forma unor replici fidele este soluția viabilă care servește cel mai bine punerii în valoare a patrimoniului de acest tip.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 298, 1446, 1920

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 109049/07.08.2006 și Nr. 74515/08.08.2006, Nr. 110508/25.08.2006, Nr. 110904/25.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1240

Propunerea

Petentii nu sunt de acord cu propunerea de exploatare miniera de aur și argint din Roșia Montană, formulând următoarele observații și comentarii:
Realizarea proiectului ar duce la distrugerea masivelor Orlea și Carnic;

Soluția de rezolvare

După cum rezultă din rapoartele și publicațiile specialiștilor, galeriile romane de la Roșia Montană sunt importante, dar nu unice. Astfel, un repertoriu al siturilor miniere antice de pe teritoriul Transilvaniei și Banatului – realizat în contextul elaborării Studiului de Impact asupra Mediului pentru proiectul Roșia Montană - susține aserțiunea potrivit căreia este dificilă atribuirea deplină a caracterului de unicat pentru situl de la Roșia Montană, cel puțin din perspectiva istoriei exploatărilor romane pe cuprinsul Imperiului și în particular în provincia Dacia. Existența a cel puțin 20 de situri cu caracteristici relativ similare - dintre care unele precum Ruda Brad, Bucium – zona Vulcoi Corabia și zona Haneș – Amlășul Mare, au oferit deja date certe asupra unui potențial arheologic comparabil într-o anumită măsură celui al anticului *Alburnus Maior* - vin să nuanțeze în mare măsură determinarea valorii de unicat a acestui sit. Cea mai mare parte a lucrărilor miniere antice din masivul Cărnic, dar și din celelalte sectoare miniere, sunt accesibile, în condiții dificile, doar specialiștilor, fiind practic aproape inaccesibile publicului larg. Mai mult, normele de securitate ce reglementează desfășurarea unor activităților publice de vizitare în muzeele din Uniunea Europeană și care vor fi adoptate și în România, nu sunt compatibile cu transformarea integrală a galeriilor romane, expuse în permanență unor factori de risc ridicat, într-un spațiu public destinat turiștilor. Subliniem însă faptul că vor exista porțiuni consistente de galerii romane care vor fi păstrate *in situ*.

Astfel, în baza raportului științific înaintat de către specialiștii francezi, Comisia Națională de Arheologie a propus, iar Ministerul Culturii și Cultelor a emis certificatul de descărcare de sarcină arheologică pentru masivul Cărnic, cu excepția unei suprafețe de cca. 5 hectare ce include Piatra Corbului. Ca o măsură de minimizare a acestui impact, pe lângă cercetarea deplină și publicarea rezultatelor acestei cercetări, specialiștii au considerat că este necesară și realizarea unui model grafic tridimensional al acestor structuri, cât și realizarea unor replici la scara de 1:1 a acestora în cadrul viitorului muzeu al mineritului care va fi construit în curând la Roșia Montană. În momentul de față acest certificat de descărcare face obiectul unui proces în contencios.

Ca o alternativă s-a avut în vedere și elaborarea unui studiu de specialitate prin care s-au făcut estimări financiare legate de conservarea integrală și punerea în circuit turistic a galeriilor situate în Masivul Cărnic. Astfel trebuie precizat că investițiile necesare pentru amenajarea și întreținerea unui circuit public de vizitare în acest masiv se ridică la un nivel nejustificabil economic (vezi în anexă broșura informativă intitulată *Evaluarea costurilor lucrărilor de amenajare a rețelelor miniere istorice din masivul Cărnic* elaborată în colaborare de către firmele britanice Gifford, Geo-Design și Forkers Ltd.).

Activitățile de construcție implicate de dezvoltarea Proiectului minier în zona Orlea nu vor putea fi inițiate înainte de finalizarea cercetărilor arheologice, desfășurate în conformitate cu prevederile legislative românești și recomandările și practicile internaționale (Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural, vol. 6, p. 43).

În baza prevederilor Ordonanței Guvernului nr. 43/2000 privind protecția patrimoniului arheologic și declararea unor situri arheologice ca zone de interes național, modificată, investitorul are obligația să finanțeze „stabilirea, prin studiu de fezabilitate al investiției și prin proiectul tehnic, a măsurilor ce urmează să fie detaliate și a necesarului de fonduri pentru cercetarea preventivă sau supravegherea arheologică, după caz, și protejarea patrimoniului arheologic sau, după caz, descărcarea de sarcină arheologică a zonei afectate de lucrări și aplicarea acestor măsuri.”

Cu referire la galeriile din Orlea, în Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural se precizează – vol. 6, p. 45 - că în ceea ce privește zona masivului Orlea este planificată continuarea cercetării arheologice preventive de suprafață și subteran, respectiv într-o zonă cu potențial arheologic reperat. De asemenea, se specifică faptul că cercetările întreprinse până în acest moment în zona acestui masiv au avut un caracter preliminar. Este important de subliniat că în cadrul studiului se face precizarea: „Cum dezvoltarea Proiectului minier în zona Orlea este preconizată pentru o dată mai târzie, investigațiile de arheologie de suprafață se vor concentra în acest perimetru începând din 2007”.

În contextul acestor cercetări arheologice preliminare din subteran a avut loc o descoperire importantă în masivul Orlea, în anul 2004, valoarea ei fiind confirmată în vara anului 2005. Astfel, echipa franceză coordonată dr. Beatrice Cauuet a descoperit o cameră echipată cu o roată de drenare a apelor de mină, iar mai apoi, un întreg sistem de evacuare a apei din subteran. Acest ansamblu indentificat în sectorul Păru Carpeni a fost datat în perioada romană și face obiectul unor ample cercetări și a măsurilor speciale de conservare *in situ*. Obiectivul nu va fi afectat de construcția viitoarei cariere Orlea. Cercetările arheologice preventive de suprafață pentru zona Orlea coroborate cu cercetările de arheologie minieră din sectorul Orlea – Țarina (subteran), sunt preconizate – așa cum a fost făcut public în Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural, vol. 6, p. 43 - pentru intervalul 2007-2012.

În masivul Orlea a fost amenajat în cursul anilor '80 un Muzeu al Mineritului la Roșia Montană. În acest sens, în acest perimetru minier s-au amenajat o serie de galerii aflate într-o stare bună de conservare, care au fost separate prin ziduri de beton de lucrările miniere moderne prin care erau accesibile. Ca și lucrările miniere din Cârnic, precum și din celelalte sectoare miniere de la Roșia Montană, galeriile din Orlea au profilul trapezoidal caracteristic. De asemenea, și aceste lucrări antice au avut de suferit de-a lungul timpului „remodelări” succesive, respectiv reluări miniere în scopul exploatării unor noi rezerve de minereu. Aceste activități miniere au condus la distrugerea unei părți a acestor vestigii antice. Mai mult, starea lor de conservare se degradează accentuat mai ales în urma activității miniere recente care a folosit abatarea prin perforare – pușcare, ceea ce a condus la destabilizarea rocilor și accentuarea degradării vestigiilor miniere subterane. Îndepărtarea rambleului din lucrările miniere antice din cursul cercetărilor arheologice miniere, reprezintă un alt factor care contribuie la fragilizarea lucrărilor miniere antice. Degradarea stării de conservare a vestigiilor miniere din toate epocile este accentuată și de închiderea exploatării miniere conduse de Minvest (1 iunie 2006), care asigură, e drept că la un nivel minim, drenajul de ansamblu al sistemului de galerii al minei de la Roșia Montană. Închiderea activității miniere, care în conformitate cu normele naționale în vigoare implică un spectru extrem de larg de măsuri de conservare, s-a tradus la Roșia Montană doar printr-o stopare a activității extractive, mina fiind pur și simplu abandonată. După numai câteva luni de abandon, principala cale de drenare a apelor de mină, respectiv galeria Sf. Cruce din Orlea, se află într-o stare critică, apele de mină colmatând de fapt căile de drenare lungi de mai mulți kilometri. În cazul în care acest patrimoniu minier va fi doar „înghețat”, fără a se organiza măsuri de întreținere, în scopul conservării lui pentru generațiile viitoare, rezultatul va fi dezastruos, iar ceea ce încă mai există va dispărea ca urmare a surpărilor și inundațiilor din subteran. Un exemplu edificator în acest sens îl constituie – din păcate - „treptele romane” de la Brad (vestigii miniere de epocă romană cuprinse de asemenea în Legea 5/2000), unde după ce s-au stopat lucrările de întreținere, acestea au devenit practic inaccesibile.

În conformitate cu Lista Monumentelor Istorice publicată în Monitorul Oficial Nr. 646 bis, din data de 16.07.2004 în cuprinsul viitoarei zone de dezvoltare industrială din masivul Orlea sunt clasate ca monumente istorice, două situri arheologice, respectiv - Așezarea romană de la Alburnus Maior, Zona Orlea (cod LMI AB-I-m-A-00065.01), Exploatarea minieră romană de la Alburnus Maior, Masivul Orlea (AB-I-m-A-00065.02).

Conform prevederilor Legii 422/2001, privind protejarea monumentelor istorice, modificată, este posibilă aplicarea legală a procedurii de declasare în contextul descărcării de sarcină arheologică în cazul siturilor arheologice, conform avizului Comisiei Naționale de Arheologie din cadrul Ministerului Culturii și Cultelor. În accepțiunea legii, descărcarea de sarcină arheologică este procedura prin care se confirmă că un teren în care a fost evidențiat patrimoniu arheologic, poate fi redat activităților umane curente. Astfel, este adevărat că RMGC intenționează să exploateze în faza a doua de dezvoltare a proiectului său zăcămintele auro-argintifere din zona masivului Orlea.

Prin urmare, această intenție de a dezvolta cariera din masivul Orlea se poate materializa doar după efectuarea unor cercetări arheologice preventive – de suprafață și subteran – care să ofere date exhaustive

asupra sitului roman din zona Orlea. Așa cum se cunoaște – vezi fișa de sit arheologic din Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural din cadrul Raportului SIM, respectiv Anexa I - Fișe de evidență arheologică a siturilor identificate la Roșia Montană, fișa de sit nr. 9 – Orlea, p. 219-222 – în acest perimetru nu s-au desfășurat cercetări arheologice, respectiv studii de specialitate care să determine în detaliu caracteristicile și distribuția spațială a vestigiilor de patrimoniu arheologic din această zonă. Prin urmare, RMGC și-a luat angajamentul de a finanța în perioada 2007 – 2012 un program de cercetări arheologice preventive desfășurat de către specialiști abilitați. În baza analizei rezultatelor acestor cercetări se va putea apoi decide aplicarea sau nu a procedurii de descărcare de sarcină arheologică. Nu există prevederi legale care să interzică desfășurarea cercetărilor arheologice cu caracter preventiv în cazul zonelor cu patrimoniu arheologic reperat, așa cum este cazul zonei Orlea.

Ținând cont de importanța patrimoniului cultural de la Roșia Montană și de prevederile legale în vigoare S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A. a alocat în perioada 2001-2006 un buget pentru cercetarea patrimoniului de peste 10 milioane USD. Mai mult decât atât, ținând cont de rezultatele cercetărilor, de opiniile specialiștilor și deciziile autorităților competente, bugetul prevăzut de către companie pentru cercetarea, conservarea și restaurarea patrimoniului cultural al Roșiei Montane în viitorii ani, în condițiile implementării proiectului minier, este de 25 de milioane de dolari, așa după cum a fost făcut public în Studiul de Impact asupra Mediului în mai 2006 (vezi Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 32, Plan de Management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 78-79). Astfel se are în vedere continuarea cercetărilor în zona Orlea, dar în special crearea unui **Muzeu modern al Mineritului** cu expoziții de **geologie, arheologie, patrimoniu industrial și etnografic**, precum și amenajarea accesului turistic în galeria **Cătălina-Monulești** și la monumentul de la **Tău Găuri**, cât și **conservarea și restaurarea celor 41 de clădiri monument istoric și a zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană**.

În ceea ce privește informațiile de detaliu cu privire la principalele vestigii arheologice, cât și o serie de considerații despre protejarea acestora și măsurile specifice preconizate de planurile de management, vă rugăm să consultați anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”.

În concluzie, referitor la întrebarea formulată de dumneavoastră vă putem răspunde că nu este în nici un caz vorba de distrugerea masivelor Orlea și Cârnic.

Potrivit rezultatelor cercetărilor, recomandărilor și practicilor internaționale în domeniu decizia de a păstra cele mai importante vestigii arheologice miniere subterane din cadrul sitului Roșia Montană *in situ* și, în anumite cazuri, acolo unde din rațiuni legate de starea de conservare a vestigiilor și de cele legate de securitatea accesului publicului, sub forma unor replici fidele este soluția viabilă care servește cel mai bine punerii în valoare a patrimoniului de acest tip.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 1922

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 110902/25.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1251

Propunerea In aceasta zona exista mine de aur din perioada romana cu o valoare culturala deosebita care au rezistat pana in zilele noastre iar realizarea proiectului va duce la distrugerea acestora

Până în anul 1999 galeriile romane de la Roșia Montană nu au fost studiate de către specialiști în domeniul arheologiei miniere, deși existența lor era cunoscută de mai bine de 150 de ani. Practic, acest tip de vestigii arheologice erau înainte de anul 2000 o necunoscută din perspectiva unei abordări științifice.

Cercetările de arheologie minieră efectuate - începând din anul 1999 și până în prezent - de către o echipă specializată pluridisciplinară de la Universitatea Toulouse Le Mirail (Franța) coordonată de către dr. Beatrice Cauuet au avut în vedere realizarea – în premieră în România – a unui studiu de detaliu asupra acestui tip de vestigii arheologice, respectiv galeriile miniere vechi, de epocă antică și nu numai.

Studierea acestor structuri a însemnat așadar mai buna lor cunoaștere și a determinat în aceeași măsură luarea unor decizii pertinente în ceea ce privește conservarea și punerea lor în valoare. În baza rezultatelor cercetărilor efectuate până acum (finalizate pentru masivele Cetate, Cârnic, Jig și în curs de desfășurare în masivul Orlea), s-a luat decizia conservării și punerii în valoare a următoarelor zone cu lucrări miniere vechi:

- galeria Cătălina Monulești – galerie situată în Centrul Istoric al satului Roșia Montană, unde în trecut au fost descoperite cel mai însemnat lot de tăblițe cerate și un sistem antic de drenare a apelor de mină;
- sectorul minier Păru Carpeni – situat în zona de sud-est a masivului Orlea unde a fost decoperit un sistem de camere suprapuse echipat cu instalații romane de lemn (roți, canale etc.) pentru drenare;
- zona Piatra Corbului – situată în partea de sud-vest a masivului Cârnic, aici fiind păstrate urme ale exploatărilor cu foc și apă din perioada antică și medievală;
- zona masivului Văidoaia – în partea de nord-vest a satului Roșia Montană, unde se păstrează zone de exploatare de suprafață datând din epoca antică.

Soluția de rezolvare

Prin cercetările arheologice preventive din anii 2001-2006 au fost conturate și cercetate 13 situri arheologice, pentru unele dintre acestea - după finalizarea cercetărilor exhaustive - s-a luat decizia aplicării procedurii de descărcare de sarcină arheologică, iar în alte cazuri s-a hotărât conservarea in situ – incinta funerară de la Tăul Găuri, vestigiile romane de pe Dealul Carpeni; zona Orlea va fi cercetată în detaliu în intervalul 2007-2012.

În ceea ce privește galeriile miniere istorice datând din epoca romană descoperite în sectoarele miniere Cătălina Monulești și Păru Carpeni, sunt prevăzute ample lucrări de redeschidere, consolidare și amenajare care să permită conservarea lor in situ și amenajarea lor pentru un circuit public de vizitare. Această decizie a luat în considerare valoarea și semnificația vestigiilor arheologice excepționale păstrate în aceste galerii, respectiv instalații romane din lemn realizate în epoca romană pentru evacuarea apelor de mină (așa-numitele „roți romane”). În același timp, galeria Cătălina Monulești are faima de a fi cea în care – la mijlocul secolului al XIX-lea – a fost descoperit cel mai semnificativ lot de tăblițe cerate (conform surselor de arhivă istorică fiind vorba de 11 piese, dintr-un total cunoscut până astăzi de 32 de astfel de artefacte).

Cea mai mare parte a lucrărilor miniere antice din masivul Cârnic, dar și din celelalte sectoare miniere, sunt accesibile, în condiții dificile, doar specialiștilor, fiind practic aproape inaccesibile publicului larg. Mai mult, normele de securitate ce reglementează desfășurarea unor activităților publice de vizitare în muzeele din Uniunea Europeană și care vor fi adoptate și în România, nu sunt compatibile cu transformarea integrală a galeriilor romane, expuse în permanență unor factori de risc ridicat, într-un spațiu public

destinat turiștilor. Precizăm faptul că vor exista porțiuni consistente de galerii romane care vor fi păstrate *in situ*.

Pe lângă cercetarea deplină și conservare, specialiștii au considerat că este necesară realizarea unui model grafic tridimensional al acestor structuri, cât și realizarea unor replici la scara de 1:1 a acestora în cadrul viitorului muzeu al mineritului care va fi construit în curând la Roșia Montană.

Pentru zona masivului Orlea (singura în care sunt clasate în prezent vestigii miniere antice, respectiv cf. LMI 2004 Exploatarea miniere romane de la Alburnus Maior, zona Orlea (cod LMI AB-I-m-A-00065.02) cercetările efectuate până în prezent au avut caracter preliminar. Cercetarea de detaliu a acestei zone este planificată pentru perioada 2007-20012, iar la finalizarea acestor cercetări vor putea fi luate – conform prevederilor legale în vigoare - măsurile care se impun – fie conservarea *in situ* a unor tronsoane, fie aplicarea procedurii de descărcare de sarcină arheologică a unora dintre acestea.

Informații de detaliu asupra descoperirilor arheologice întâmplătoare și a cercetărilor arheologice preliminare (de suprafață și subteran) din zona masivului Orlea au fost publicate în Studiul de Impact asupra Mediului pentru Proiectul Roșia Montană, vol. 6 – Studiu de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural, Anexa I, p. 219-222. Amintim că în cadrul studiului se face precizarea: “Cum dezvoltarea Proiectului în zona Orlea este preconizată pentru o dată mai târzie, investigațiile de arheologie de suprafață se vor concentra în acest perimetru începând din 2007. Astfel, activitățile de construcție implicate de dezvoltarea Proiectului, nu vor putea fi inițiate înainte de finalizarea cercetărilor arheologice, desfășurate în conformitate cu prevederile legislative românești și recomandările și practicile internaționale.” (Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural, vol. 6, p. 43).

În masivul Orlea a fost amenajat în cursul anilor '80 un Muzeu al Mineritului la Roșia Montană. În acest sens, în acest perimetru minier s-au amenajat o serie de galerii aflate într-o stare bună de conservare, care au fost separate prin ziduri de beton de lucrările miniere moderne prin care erau accesibile. Ca și lucrările miniere din Cărnic, precum și din celelalte sectoare miniere de la Roșia Montană, galeriile din Orlea au profilul trapezoidal caracteristic. De asemenea, și aceste lucrări antice au avut de suferit de-a lungul timpului „remodelări” succesive, respectiv reluări miniere în scopul exploatarea unor noi rezerve de minereu. Aceste activități miniere au condus la distrugerea unei părți a acestor vestigii antice. Mai mult, starea lor de conservare se degradează accentuat mai ales în urma activității miniere recente care a folosit abaterea prin perforare – pușcare, ceea ce a condus la destabilizarea rocilor și accentuarea degradării vestigiilor miniere subterane. Îndepărtarea rambleului din lucrările miniere antice din cursul cercetărilor arheologice miniere, reprezintă un alt factor care contribuie la fragilizarea lucrărilor miniere antice. Degradarea stării de conservare a vestigiilor miniere din toate epocile este accentuată și de închiderea exploatarea miniere conduse de Minvest (1 iunie 2006), care asigură, e drept că la un nivel minim, drenajul de ansamblu al sistemului de galerii al minei de la Roșia Montană. Închiderea activității miniere, care în conformitate cu normele naționale în vigoare implică un spectru extrem de larg de măsuri de conservare, s-a tradus la Roșia Montană doar printr-o stopare a activității extractive, mina fiind pur și simplu abandonată. După numai câteva luni de abandon, principala cale de drenare a apelor de mină, respectiv galeria Sf. Cruce din Orlea, se află într-o stare critică, apele de mină colmatând de fapt căile de drenare lungi de mai mulți kilometri. În cazul în care acest patrimoniu minier va fi doar „înghetată”, fără a se organiza măsuri de întreținere, în scopul conservării lui pentru generațiile viitoare, rezultatul va fi dezastruos, iar ceea ce încă mai există va dispărea ca urmare a surpărilor și inundațiilor din subteran. Un exemplu edificator în acest sens îl constituie – din păcate - „treptele romane” de la Brad (vestigii miniere de epocă romană cuprinse de asemenea în Legea 5/2000), unde după ce s-au stopat lucrările de întreținere, acestea au devenit practic inaccesibile.

Un repertoriu al siturilor miniere antice de pe teritoriul Transilvaniei și Banatului – realizat în contextul elaborării Studiului de Impact asupra Mediului pentru proiectul Roșia Montană - susține aserțiunea potrivit căreia este dificilă atribuirea deplină a caracterului de unicat pentru situl de la Roșia Montană, cel puțin din perspectiva istoriei exploatarea romane pe cuprinsul Imperiului și în particular în provincia Dacia. Existența a cel puțin 20 de situri cu caracteristici relativ similare - dintre care unele precum Ruda Brad, Bucium – zona Vulcoi Corabia și zona Haneș – Amlașul Mare, au oferit deja date certe asupra unui potențial arheologic comparabil într-o anumită măsură celui al anticului *Alburnus Maior* - vin să nuanțeze în mare măsură determinarea valorii de unicat a acestui sit.

Toate aceste concluzii și strategii de perspectivă au fost elaborate de către specialiștii din echipa franceză de arheologie minieră de la Universitatea din Toulouse, Franța, care lucrează la Roșia Montană din 1999.

Ca o alternativă s-a avut în vedere și elaborarea unui studiu de specialitate prin care s-au făcut estimări financiare legate de conservarea integrală și punerea în circuit turistic a galeriilor situate în Masivul Cârnic. Astfel trebuie precizat că investițiile necesare pentru amenajarea și întreținerea unui circuit public de vizitare în acest masiv se ridică la un nivel nejustificabil economic (vezi în anexă broșura informativă intitulată *Evaluarea costurilor lucrărilor de amenajare a rețelelor miniere istorice din masivul Cârnic* elaborată în colaborare de către firmele britanice Gifford, Geo-Design și Forkers Ltd.).

În ceea ce privește realizarea de replici ale unor structuri miniere, precizăm că există astfel de cazuri în diverse țări europene. Pentru a aminti doar două situații, pot fi menționate **reconstruirea minei romane de la Rio Tinto** (în cadrul muzeului minier de la Rio Tinto, Huelva, Spania care înfățișează o istorie de 5.000 de ani a mineritului în Peninsula Iberică; acest sit constituie poate una dintre cele mai apropiate analogii pentru patrimoniul arheologic minier de la Roșia Montană, inclusiv prin descoperirea de aici la sfârșitul secolului al XIX-lea, a unui sistem de drenare a apelor de mină datând din epoca romană similar celor două cunoscute deja la Roșia Montană în sectoarele miniere Păru Carpeni și Cătălina Monulești) sau **reconstituirea minei de plumb de la Killhope**, Țara Galilor, Marea Britanie.

Pentru informații de sinteză asupra istoricului cercetărilor și al principalelor descoperiri legate de galeriile istorice de la Roșia Montană, precum și pentru a cunoaște concluziile specialiștilor în această chestiune, dar și evaluările făcute pentru realizarea unui traseu turistic dedicat structurilor miniere istorice din masivul Cârnic sau opiniile formulate în anul 2004 de către Edward O'Hara, raportor pe probleme de patrimoniu al Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, vă rugăm să consultați anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”, precum și versiunea anexată, în limba română a raportului O'Hara. Informații de detaliu asupra problematicei complexe a studiului lucrărilor miniere vechi de la Roșia Montană, a rezultatelor acestor cercetări și a perspectivelor de punere a lor în valoare, sunt disponibile în Studiul de Impact asupra Mediului pentru proiectul Roșia Montană, vol. 6 – Studiu de condiții inițiale, p. 26, 32-53, 79-105.

Ținând cont de importanța patrimoniului cultural de la Roșia Montană și de prevederile legale în vigoare, S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A. a alocat în perioada 2001-2006 un buget pentru cercetarea patrimoniului de peste 10 milioane USD. Mai mult decât atât, ținând cont de rezultatele cercetărilor, de opiniile specialiștilor și deciziile autorităților competente, bugetul prevăzut de către companie pentru cercetarea, conservarea și restaurarea patrimoniului cultural al Roșiei Montane în viitorii ani, în condițiile implementării proiectului minier, este de 25 de milioane de dolari, așa după cum a fost făcut public în Studiul de Impact asupra Mediului în mai 2006 (vezi Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 32, Plan de Management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 78-79). Astfel, se are în vedere continuarea cercetărilor în zona Orlea, dar în special crearea unui **Muzeu modern al Mineritului** cu expoziții de **geologie, arheologie, patrimoniu industrial și etnografic**, precum și amenajarea accesului turistic în galeria **Cătălina-Monulești** și la monumentul de la **Tău Găuri**, cât și **conservarea și restaurarea celor 41 de clădiri monument istoric și a zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană**.

Potrivit rezultatelor cercetărilor, recomandărilor și practicilor internaționale în domeniu, decizia de a păstra cele mai importante vestigii arheologice miniere subterane din cadrul sitului Roșia Montană *in situ* și, în anumite cazuri, acolo unde din rațiuni legate de starea de conservare a vestigiilor și de cele legate de securitatea accesului publicului, sub forma unor replici fidele, este soluția viabilă care servește cel mai bine punerii în valoare a patrimoniului de acest tip.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 2431

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 112110/25.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1254

Propunerea Rosia Montana este cel mai important monument istoric din Romania;

Soluția de rezolvare

Opinia formulată reprezintă o considerație particulară și subiectivă. Nu există niciun fel de document prin care specialiștii să formuleze acest punct de vedere. Față de această considerație sunt făcute în continuare o serie de observații științifice obiective. Roșia Montană nu este unul din cele mai vechi orașe din România, așa cum s-a afirmat de multe ori, dar este o așezare cu o tradiție istorică și un patrimoniu cultural aparte. Punctul de vedere al specialiștilor privind situl arheologic de la Roșia Montană este exprimat în mod sintetic în Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural din cadrul Raportului SIM, **secțiunea 5.5.2. Contextul mineritului aurifer roman**, fiind discutate în acest cadru aspectele legate de caracteristicile de unicat ale acestuia.

Conform studiilor de diagnostic arheologic elaborate de către Centrul de Proiectare pentru Patrimoniul Cultural Național (care a devenit în anul 2002 Institutul Național al Monumentelor Istorice, instituție publică bugetară în subordinea directă a Ministerului Culturii și Cultelor) și Universitatea din Toulouse, Departamentul de Arheologie și Istorie (UTAH) în anul 2000:

- toate siturile arheologice identificate în zona Roșia Montană sunt total sau parțial afectate de activități umane anterioare sau de o serie de factori naturali;
- vestigiile lucrărilor miniere antice sunt în cea mai mare parte modificate de lucrările moderne, dar există porțiuni mai bine conservate unde se păstrează urme de exploatare din epoca romană.

Interesul pentru vestigiile antice de la Roșia Montană, s-a manifestat încă din secolul al XV-lea. Materialul epigrafic și sculptural, cunoscut sau descoperit întâmplător, în zona exploatărilor miniere de la Alburnus Maior este semnificativ în comparație cu aria geografică relativ restrânsă din care a provenit. De asemenea, este de remarcat valoarea sa, prin aportul său documentar în ceea ce reprezintă istoria socială și economică a provinciei Dacia. Aceste piese au constituit obiectul preocupărilor istoriografice încă din vremea umanismului târziu, de când datează, de altfel, primele informații referitoare la descoperiri de epocă romană din zona Roșia Montană.

Pe baza tuturor acestor informații și pornind de la cercetarea textelor tăblițelor cerate, la mijlocul secolului XX despre anticul Alburnus Maior se conturase o imagine, relativ livrescă, dar din care nu lipseau anumite încercări de topografie arheologică. Prin urmare, despre Roșia Montană se putea spune, la nivelul informației disponibile la mijlocul anilor '90, că este o zonă cu potențial arheologic, în care nu se efectuaseră săpături arheologice propriu-zise, necesare pentru a contura în detaliu diversele elemente ale sitului.

Informațiile colectate în decursul celor șase campanii de săpături arheologice derulate în cursul anilor 2001-2006 au infirmat, în mare parte, concepția potrivit căreia termenul de Alburnus Maior definea o aglomerare urbană cu elemente similare unei *urbis* din lumea provincială romană. Treptat, s-a creionat imaginea unui sistem de locuire lipsit de aportul indigen, cel puțin din datele cunoscute în stadiul actual al cercetării, în care diversele *gentes* de proveniență preponderent sud-dunăreană se manifestă potrivit organizării și obiceiurilor din patria de origine. Analiza izvoarelor antice coroborată cu studiul materialului epigrafic, precum și cu elementele de noutate oferite de cercetarea arheologică sistematică din ultimii ani conduc către ipoteza potrivit căreia toponimul generic de *Alburnus Maior* acoperă o serie de așezări permanente sau temporare legate de prezența coloniștilor iliro-dalmatini, dar și din regiunile de tradiție elenistică, specializați în extragerea și prelucrarea primară a minereului aurifer.

Concluzionând, vestigiile arheologice descoperite până în prezent nu manifestă atribute constructive spectaculoase dar, prin modul de *adaptare la cadrul natural*, sugerează o serie de elemente ce pot servi la reconstruirea unei imagini de ansamblu asupra modului în care va fi arătat situl în antichitate: necropole așezate pe pante sau pe platouri orientate spre văi, zone de habitat și zone sacre așezate pe înălțimi și aflate probabil în relație cu zonele de exploatare minieră și prelucrare primară a minereului. Trebuie precizat că în acest context reconstituit distingem totuși și elemente reprezentative pentru peisajul cultural derivat din componentele patrimoniului arheologic:

- în zona Tău Găuri se află un *monument funerar circular* bine conservat;
- în zona Dealului Carpeni au fost investigate *două edificii publice realizate din piatră legată cu mortar* și dotate cu instalație de *hypocaustum*, o zonă funerară, fiind de asemenea confirmată și existența – în zona de subteran a sectorului minier Păru Carpeni – a unui sistem de exploatare antic roman, dotat cu un sistem hidraulic de lemn, foarte bine conservat;
- în zona Piatra Corbului sunt cunoscute vestigiile ale exploatărilor miniere antice și medievale;
- în zona Centru Istoric sunt localizate marea majoritate a galeriilor unde în cursul secolelor XVIII-XIX au fost găsite celebrele tăblițe cerate, cea mai cunoscută galerie fiind Cătălina Monulești, unde a fost descoperit cel mai mare număr de tăblițe cerate, precum și un sistem antic de exploatare minieră, dotat, de asemenea, cu un sistem de drenaj, cuprinzând foarte probabil un alt sistem de roți hidraulice. Tot în acest areal se află și masivul Văidoaia, unde sunt vizibile urme ale exploatărilor antice de suprafață.

Cele șapte necropole și zone funerare delimitate arheologic până în prezent, situate în zonele Tăul Corna, Hop-Găuri, Carpeni, Valea Nanului, Țarina, Jig-Piciorag și Pârâul Porcului (Tăul Secuilor), sunt martori importanți ai dinamicii, ai diversității și ai numărului crescut al populației antice de la *Alburnus Maior*. Imaginea de ansamblu asupra sitului antic este oferită de rezultatele cercetărilor galeriilor romane, medievale și moderne, mai bine spus de pânza densă a rețelei săpate în masivele Roșiei Montane. Cercetările de arheologie minieră actuale au adus date importante pentru istoria exploatării romane de la *Alburnus Maior*, redefinind acest univers din jurul fragmentului cunoscut din anii '70' în Masivul Orlea și transformat în muzeu, și desigur a ceea ce va fi fost masivul Cetate cu impresionantele sale *Curți Romane*. Masivele Orlea, Carpeni, Cârnic, Lety conțin mărturiile ale sistemelor de galerii istorice, unele porțiuni fiind într-o stare relativ bună de conservare. Ca o concluzie preliminară se observă că, pentru întreg ansamblul de galerii miniere antice există o repetare sistematică a formei și distribuției lucrărilor studiate din întregul parc minier subteran. Trebuie de asemenea să subliniem că cercetarea arheologică minieră care permite cunoașterea, datarea și interpretarea unor astfel de structuri contribuie în același timp la creșterea vulnerabilității lor. Potrivit rezultatelor cercetărilor, recomandărilor și practicilor internaționale în domeniu, decizia de a păstra cele mai importante vestigii arheologice miniere subterane din cadrul sitului Roșia Montană *in situ* și, în anumite cazuri, acolo unde din rațiuni legate de starea de conservare a vestigiilor și de cele legate de securitatea accesului publicului, sub forma unor replici fidele, este soluția viabilă care servește cel mai bine punerii în valoare a patrimoniului de acest tip.

Așadar, probabil ne aflăm astăzi în situația ca Roșia Montană să fie cel mai temeinic cercetat sit minier din această parte a Europei. Planurile companiei includ însă susținerea în continuare a cercetării și conservării obiectivelor desemnate ca semnificative de către specialiști. Astfel se consideră că poate fi armonizată existența proiectului minier cu cea a zonelor protejate cuprinzând valori de patrimoniu (Centrul istoric al localității ce include 35 de case monument istoric, un viitor muzeu al mineritului cu o componentă aparte legată de un traseu turistic de vizitare subteran, monumentul funerar de la Tăul Găuri, zona Piatra Corbului și dealul Carpeni, sectorul minier Păru Carpeni).

Domeniul

ARCHAEOLOGY

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC

2984

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC

Nr. 111777/25.08.2006

Codul intern RMGC unic

MMGA_1285

Propunerea

Petentii nu sunt de acord cu mutarea Pietrei Despicate

Soluția de rezolvare

Referitor la Piatra Despicate, aceasta este o "bombă" vulcanică aflată în poziție secundară la baza masivului Cârnic, la câțiva metri deasupra unui drum industrial-comunal. În fond, este vorba despre un bloc de andezit cu o greutate de aproximativ două tone, ce poate, în orice moment, să se rostogolească la vale. În anul 2002, Comisia pentru ocrotirea monumentelor naturii a Academiei Române, ca urmare a documentației înaintate de către Agraro Consult, avizează mutarea acesteia pe un alt amplasament, care nu va fi afectat de viitoarele exploatare.

În consecință, cu mijloace tehnice absolut normale în ceea ce privește gabaritul, sub coordonare și supraveghere de specialitate, Piatra Despicate va fi mutată într-un amplasament avizat de către Academia Română și Ministerul Culturii și Cultelor, de preferat în Zona Protejată Roșia Montană.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea
care include observația identificată
prin codul intern RMGC

14, 15, 16, 17, 21, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43,
44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 62, 63, 64, 65, 67, 68, 69,
70, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94,
95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113,
114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131,
132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149,
151, 152, 158, 163, 164, 165, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178,
179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 190, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 204, 206,
210, 211, 212, 213, 215, 217, 218, 219, 220, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 235,
236, 237, 238, 239, 240, 241, 244, 247, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258,
264, 272, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 286, 288, 289, 293, 297, 299, 304,
305, 306, 307, 329, 331, 332, 334, 338, 353, 354, 357, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366,
367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 380, 382, 383, 390, 391, 392, 393, 394,
404, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 413, 414, 416, 418, 420, 421, 422BIS, 430, 433, 436,
437, 440, 441, 444, 446, 447, 448, 449, 452, 453, 454, 455, 456, 460, 462, 471, 472, 475,
478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495,
496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513,
514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531,
532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 538BIS, 539, 540, 541, 542, 543, 545, 547, 548, 549,
550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567,
568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585,
586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603,
604, 605, 606, 607, 608, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622,
623, 624, 625, 626, 627, 628, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641,
642, 643, 644, 645, 646, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763,
764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781,
782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799,
800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817,
818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835,
836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853,
854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 873, 875,
877, 878, 879, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 894, 895, 896, 897,
898, 899, 900, 908, 909, 910, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 924, 925, 926, 927, 928,
929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946,
947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964,
965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982,
983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 1008, 1009,
1010, 1011, 1012, 1013, 1014, 1015, 1016, 1017, 1018, 1019, 1020, 1021, 1022, 1023,
1024, 1025, 1026, 1027, 1028, 1029, 1030, 1031, 1032, 1033, 1034, 1035, 1036, 1037,
1038, 1039, 1040, 1041, 1042, 1043, 1044, 1045, 1046, 1047, 1048, 1049, 1050, 1051,
1052, 1053, 1054, 1055, 1056, 1057, 1058, 1059, 1060, 1061, 1062, 1063, 1064, 1065,
1066, 1067, 1068, 1069, 1070, 1071, 1072, 1073, 1074, 1075, 1076, 1077, 1078, 1079,
1080, 1081, 1082, 1083, 1084, 1226, 1227, 1228, 1229, 1230, 1245, 1251, 1252, 1253,
1254, 1255, 1256, 1257, 1259, 1260, 1352, 1361, 1362, 1363, 1364, 1365, 1366, 1367,
1368, 1369, 1370, 1371, 1372, 1373, 1374, 1375, 1376, 1377, 1378, 1379, 1380, 1381,
1382, 1384, 1385, 1386, 1387, 1388, 1389, 1390, 1392, 1393, 1394, 1395, 1396, 1397,
1398, 1399, 1400, 1401, 1414, 1415, 1416, 1417, 1418, 1421, 1422, 1423, 1424, 1425,
1426, 1427, 1428, 1429, 1430, 1431, 1432, 1433, 1434, 1435, 1436, 1437, 1438, 1439,
1444, 1445, 1447, 1448, 1449, 1451, 1452, 1453, 1454, 1455, 1457, 1458, 1459, 1462,
1463, 1464, 1465, 1466, 1467, 1468, 1469, 1470, 1471, 1472, 1473, 1474, 1475, 1476,
1477, 1478, 1483, 1485, 1489, 1494, 1495, 1501, 1502, 1503, 1508, 1513, 1531, 1532,
1534, 1535, 1536, 1537, 1538, 1540, 1555, 1561, 1562, 1563, 1564, 1568, 1569, 1570,
1571, 1572, 1573, 1574, 1575, 1576, 1577, 1578, 1579, 1580, 1581, 1582, 1583, 1584,
1585, 1586, 1587, 1588, 1589, 1590, 1591, 1592, 1593, 1594, 1595, 1596, 1597, 1603,
1606, 1607, 1608, 1609, 1610, 1612, 1622, 1623, 1624, 1625, 1626, 1627, 1628, 1629,
1630, 1631, 1632, 1633, 1634, 1635, 1636, 1637, 1638, 1639, 1640, 1641, 1642, 1643,
1644, 1645, 1646, 1647, 1648, 1649, 1650, 1651, 1652, 1653, 1654, 1655, 1656, 1657,
1658, 1659, 1660, 1661, 1662, 1663, 1664, 1665, 1666, 1667, 1668, 1669, 1670, 1671,

1672, 1673, 1674, 1675, 1676, 1677, 1678, 1679, 1680, 1681, 1682, 1684, 1685, 1687,
1689, 1690, 1691, 1693, 1697, 1698, 1700, 1704, 1706, 1707, 1711, 1712, 1712BIS,
1713, 1713BIS, 1714, 1715, 1716, 1717, 1722, 1724, 1725, 1726, 1727, 1728, 1729,
1730, 1731, 1732, 1733, 1734, 1735, 1736, 1737, 1738, 1739, 1740, 1741, 1742, 1743,
1744, 1745, 1746, 1748, 1749, 1750, 1751, 1752, 1753, 1754, 1755, 1756, 1757, 1758,
1759, 1760, 1761, 1762, 1763, 1764, 1765, 1766, 1767, 1768, 1769, 1770, 1771, 1772,
1773, 1774, 1775, 1776, 1777, 1780, 1784, 1785, 1786, 1791, 1792, 1793, 1795, 1796,
1797, 1800, 1801, 1802, 1803, 1804, 1805, 1806, 1807, 1808, 1809, 1810, 1811, 1812,
1813, 1814, 1815, 1816, 1817, 1818, 1819, 1820, 1830, 1840, 1841, 1842, 1843, 1844,
1845, 1846, 1847, 1848, 1849, 1850, 1851, 1852, 1853, 1854, 1855, 1856, 1857, 1858,
1859, 1860, 1861, 1862, 1863, 1865, 1866, 1867, 1868, 1869, 1874, 1875, 1876, 1877,
1878, 1879, 1881, 1882, 1883, 1898, 1899, 1900, 1901, 1903, 1904, 1905, 1906, 1907,
1908, 1909, 1912, 1923, 1924, 1925, 1928, 1929, 1930, 1931, 1932, 1933, 1934, 1935,
1936, 1937, 1938, 1939, 1940, 1941, 1942, 1943, 1944, 1945, 1946, 1947, 1948, 1949,
1950, 1951, 1952, 1953, 1954, 1955, 1956, 1957, 1958, 1959, 1960, 1961, 1962, 1963,
1964, 1965, 1966, 1967, 1968, 1969, 1970, 1971, 1972, 1973, 1974, 1975, 1976, 1977,
1978, 1979, 1980, 1981, 1982, 1983, 1984, 1985, 1986, 1987, 1988, 1989, 1990, 1991,
1992, 1993, 1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005,
2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019,
2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033,
2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047,
2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061,
2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075,
2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089,
2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103,
2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117,
2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131,
2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145,
2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159,
2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173,
2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187,
2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201,
2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215,
2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229,
2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243,
2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257,
2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2270, 2271, 2272,
2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286,
2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300,
2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314,
2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328,
2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342,
2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356,
2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2398, 2399, 2400,
2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414,
2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428,
2429, 2430, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443,
2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457,
2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471,
2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485,
2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499,
2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513,
2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2520BIS, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525,
2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539,
2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553,
2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567,
2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581,
2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2594, 2596, 2597, 2598,
2599, 2600, 2601, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2611, 2612, 2618, 2623,

2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637,
2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651,
2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665,
2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 2679,
2680, 2681, 2682, 2683, 2684, 2685, 2686, 2687, 2688, 2689, 2690, 2691, 2692, 2693,
2694, 2695, 2696, 2697, 2698, 2699, 2700, 2701, 2702, 2703, 2704, 2705, 2706, 2707,
2708, 2709, 2710, 2711, 2712, 2713, 2714, 2715, 2716, 2717, 2718, 2719, 2720, 2721,
2722, 2723, 2724, 2725, 2726, 2727, 2728, 2729, 2730, 2731, 2732, 2733, 2734, 2735,
2736, 2737, 2738, 2739, 2740, 2741, 2742, 2743, 2744, 2745, 2746, 2747, 2748, 2750,
2751, 2752, 2753, 2754, 2755, 2756, 2757, 2758, 2759, 2760, 2761, 2762, 2763, 2764,
2765, 2766, 2767, 2768, 2769, 2770, 2771, 2772, 2773, 2774, 2775, 2776, 2777, 2778,
2779, 2780, 2781, 2782, 2783, 2784, 2785, 2786, 2787, 2788, 2789, 2790, 2791, 2792,
2793, 2794, 2807, 2808, 2809, 2810, 2811, 2812, 2813, 2814, 2815, 2816, 2817, 2818,
2819, 2820, 2821, 2822, 2823, 2824, 2825, 2826, 2827, 2828, 2829, 2830, 2831, 2832,
2833, 2834, 2835, 2836, 2837, 2838, 2839, 2840, 2841, 2842, 2843, 2844, 2845, 2846,
2847, 2848, 2849, 2850, 2851, 2852, 2853, 2854, 2855, 2856, 2857, 2858, 2859, 2860,
2861, 2862, 2863, 2864, 2865, 2866, 2869, 2869BIS, 2870, 2871, 2872, 2873, 2874,
2875, 2876, 2877, 2878, 2879, 2880, 2881, 2882, 2883, 2884, 2885, 2886, 2887, 2888,
2889, 2890, 2891, 2892, 2893, 2894, 2895, 2896, 2897, 2898, 2899, 2900, 2901, 2902,
2903, 2904, 2905, 2906, 2907, 2908, 2909, 2910, 2911, 2912, 2913, 2914, 2915, 2916,
2917, 2918, 2919, 2920, 2921, 2922, 2923, 2924, 2925, 2926, 2927, 2928, 2929, 2930,
2931, 2932, 2933, 2934, 2935, 2936, 2937, 2938, 2939, 2940, 2941, 2942, 2943, 2944,
2945, 2946, 2947, 2948, 2949, 2950, 2951, 2952, 2953, 2954, 2955, 2956, 2957, 2958,
2959, 2960, 2961, 2962, 2963, 2964, 2965, 2966, 2967, 2968, 2969, 2970, 2971, 2972,
2973, 2974, 2975, 2976, 2977, 2978, 2979, 2980, 2981, 2982, 2983, 2985, 2987, 2988,
2989BIS, 2990BIS, 2991BIS, 2992BIS, 2993BIS, 3000, 3001, 3039, 3047, 3048, 3049,
3050, 3051, 3052, 3053, 3054, 3055, 3056, 3057, 3058, 3059, 3060, 3061, 3062, 3112,
3189, 3190, 3191, 3192, 3193, 3194, 3195, 3196, 3201, 3202, 3203, 3204, 3205, 3206,
3207, 3208, 3209, 3210, 3211, 3212, 3213, 3214, 3215, 3216, 3217, 3218, 3219, 3220,
3221, 3222, 3223, 3224, 3225, 3226, 3228, 3257, 3258, 3259, 3260, 3261, 3263, 3264,
3265, 3266, 3267, 3268, 3269, 3270, 3271, 3272, 3273, 3274, 3275, 3276, 3277, 3278,
3279, 3280, 3281, 3282, 3283, 3284, 3285, 3286, 3287, 3288, 3289, 3290, 3291, 3292,
3293, 3294, 3295, 3296, 3297, 3298, 3299, 3300, 3301, 3302, 3303, 3304, 3305, 3306,
3307, 3308, 3309, 3310, 3311, 3312, 3313, 3314, 3315, 3316, 3317, 3318, 3319, 3320,
3321, 3322, 3323, 3324, 3325, 3326, 3327, 3328, 3329, 3330, 3331, 3332, 3333, 3334,
3335, 3336, 3337, 3338, 3339, 3340, 3341, 3342, 3343, 3344, 3345, 3346, 3347, 3348,
3349, 3350, 3351, 3352, 3353, 3354, 3355, 3356, 3357, 3358, 3359, 3360, 3361, 3362,
3363, 3364, 3365, 3366, 3367, 3368, 3369, 3370, 3371, 3372, 3373, 3374, 3375, 3376,
3377, 3378, 3379, 3380, 3381, 3382, 3383, 3384, 3385, 3386, 3387, 3388, 3389, 3390,
3391, 3392, 3393, 3394, 3395, 3396, 3397, 3398, 3399, 3400, 3401, 3402, 3403, 3404,
3405, 3406, 3407, 3408, 3409, 3410, 3411, 3412, 3413, 3414, 3415, 3416, 3417, 3418,
3419, 3420, 3421, 3422, 3423, 3424, 3425, 3426, 3427, 3428, 3429, 3430, 3431, 3432,
3433, 3434, 3435, 3436, 3437, 3438, 3439, 3440, 3441, 3442, 3443, 3444, 3445, 3446,
3447, 3448, 3449, 3450, 3451, 3452, 3453, 3454, 3455, 3456, 3457, 3458, 3459, 3460,
3461, 3462, 3463, 3464, 3465, 3466, 3467, 3468, 3469, 3470, 3471, 3472, 3473, 3474,
3475, 3476, 3477, 3478, 3479, 3480, 3481, 3482, 3483, 3484, 3485, 3486, 3487, 3488,
3489, 3490, 3491, 3492, 3493, 3494, 3495, 3496, 3497, 3498, 3499, 3500, 3501, 3502,
3503, 3504, 3505, 3506, 3507, 3508, 3509, 3510, 3511, 3512, 3513, 3514, 3515, 3516,
3517, 3518, 3519, 3520, 3521, 3522, 3523, 3524, 3525, 3526, 3527, 3528, 3529, 3530,
3531, 3532, 3533, 3534, 3535, 3536, 3537, 3538, 3539, 3540, 3541, 3542, 3543, 3544,
3545, 3546, 3547, 3548, 3549, 3550, 3551, 3552, 3553, 3554, 3555, 3556, 3557, 3558,
3559, 3560, 3561, 3562, 3563, 3564, 3565, 3566, 3567, 3568, 3569, 3570, 3571, 3572,
3573, 3574, 3575, 3576, 3577, 3578, 3579, 3580, 3581, 3582, 3583, 3584, 3585, 3586,
3587, 3588, 3589, 3590, 3591, 3592, 3597, 3598, 3599, 3600, 3601, 3602, 3603, 3604,
3605, 3606, 3607, 3608, 3609, 3617, 3618, 3619, 3620, 3621, 3622, 3623, 3624, 3625,
3626, 3627, 3628, 3629, 3630, 3631, 3632, 3633, 3634, 3635, 3636, 3637, 3638, 3639,
3640, 3641, 3642, 3643, 3644, 3645, 3646, 3647, 3648, 3649, 3650, 3651, 3652, 3653,
3654, 3655, 3656, 3657, 3658, 3659, 3660, 3661, 3662, 3663, 3664, 3665, 3666, 3667,
3668, 3669, 3670, 3671, 3672, 3673, 3674, 3675, 3676, 3677, 3678, 3679, 3680, 3681,

3682, 3683, 3684, 3685, 3686, 3687, 3688, 3689, 3690, 3691, 3692, 3693, 3694, 3695, 3696, 3697, 3698, 3699, 3700, 3701, 3702, 3703, 3704, 3705, 3706, 3707, 3708, 3709, 3710, 3711, 3712, 3713, 3714, 3715, 3716, 3717, 3718, 3719, 3720, 3721, 3722, 3723, 3724, 3725, 3726, 3727, 3728, 3729, 3730, 3731, 3732, 3733, 3734, 3735, 3736, 3737, 3738, 3739, 3740, 3741, 3742, 3743, 3744, 3745, 3746, 3747, 3748, 3749, 3750, 3751, 3752, 3753, 3754, 3755, 3756, 3757, 3758, 3759, 3760, 3761, 3762, 3763, 3764, 3765, 3766, 3767, 3768, 3769, 3770, 3771, 3772, 3773, 3774, 3775, 3776, 3777, 3778, 3779, 3780, 3781, 3782, 3783, 3784, 3785, 3786, 3787, 3788, 3789, 3790, 3791, 3792, 3793, 3794, 3795, 3796, 3797, 3798, 3799, 3800, 3801, 3802, 3803, 3804, 3805, 3806, 3807, 3808, 3809, 3810, 3811, 3812, 3813, 3814, 3815, 3817, 3818, 3819, 3820, 3821, 3822, 3823, 3824, 3825, 3826, 3827, 3828, 3829, 3830, 3831, 3832, 3833, 3834, 3835, 3836, 3837, 3838, 3839, 3840, 3841, 3842, 3843, 3844, 3845, 3846, 3847, 3848, 3849, 3850, 3851, 3852, 3853, 3854, 3855, 3856, 3857, 3858, 3859, 3860, 3861, 3862, 3863, 3864, 3865, 19/D;5474/B, 20/D;5475/B, 21/D;5476/B, 22/D;5477/B, 23/D;5478/B, 24/D;5479/B, 25/D;5480/B, 26/D;5481/B, 27/D;5482/B, 28/D;5483/B, 29/D;5484/B, 5606, 5607, 5608, 5609, 5610, 5611/B, 36, 42, 43, 44, 45, 49, 51

Nr. de identificare MMDD pentru
întrebarea care include observația
identificată prin codul intern RMGC

Nr. 108386/19.07.2006 si Nr. 74152/AF/20.07.2006, Nr. 108384/19.07.2006 si Nr. 74150/AF/20.07.2006, Nr. 1081385/19.07.2006 si Nr. 74151/AF/20.07.2006, Nr. 1081330/17.07.2006 si Nr. 74153/AF/20.07.2006, Nr. 108444/21.07.2006 si Nr. 74177/AF/24.07.2006, Nr. 74173/AF/24.07.2006, Nr. 108407/20.07.2006 si Nr. 74172/AF/24.07.2006, Nr. 108408/20.07.2006 si Nr. 74171/AF/24.07.2006, Nr. 108479/24.07.2006 si Nr. 74179/AF/25.07.2006, Nr. 108449/21.07.2006 si Nr. 74180/AF/25.07.2006, Nr. 108478/24.07.2006 si Nr. 74181/AF/25.07.2006, Nr. 108475/24.07.2006 si Nr. 74182/AF/25.07.2006, Nr. 108474/24.07.2006 si Nr. 74183/AF/25.07.2006, Nr. 108474/24.07.2006 si Nr. 74184/AF/25.07.2006, Nr. 108473/24.07.2006 si Nr. 74185/AF/25.07.2006, Nr. 108472/24.07.2006, Nr. 108471/24.07.2006 si Nr. 74187/AF/25.07.2006, Nr. 108563/26.07.2006 si Nr. 74192/AF/26.07.2006, Nr. 108562/26.07.2006 si Nr. 108474/24.07.2006 si Nr. 74193/AF/26.07.2006, Nr. 108561/26.07.2006 si Nr. 74194/AF/26.07.2006, Nr. 108559/26.07.2006 si Nr. 74195/AF/26.07.2006, Nr. 108558/26.07.2006 si Nr. 74196/AF/26.07.2006, Nr. 108557/26.07.2006 si Nr. 74197/AF/26.07.2006, Nr. 108555/26.07.2006 si Nr. 74198/AF/26.07.2006, Nr. 108554/26.07.2006 si Nr. 74199/AF/26.07.2006, Nr. 108553/26.07.2006 si Nr. 74200/AF/26.07.2006, Nr. 108556/26.07.2006 si Nr. 74201/AF/26.07.2006, Nr. 108552/26.07.2006 si Nr. 74202/AF/26.07.2006, Nr. 108522/25.07.2006 si Nr. 74203/AF/26.07.2006, Nr. 108521/25.07.2006 si Nr. 74204/AF/26.07.2006, Nr. 108520/25.07.2006 si Nr. 74205/AF/26.07.2006, Nr. 108519/25.07.2006 si Nr. 74206/AF/26.07.2006, Nr. 108518/25.07.2006 si Nr. 74207/AF/26.07.2006, Nr. 108517/25.07.2006 si Nr. 74208/AF/26.07.2006, Nr. 108494/25.07.2006 si Nr. 74209/AF/26.07.2006, Nr. 108493/25.07.2006 si Nr. 74210/AF/26.07.2006, Nr. 108489/25.07.2006 si Nr. 74211/AF/26.07.2006, Nr. 108564/26.07.2006 si Nr. 74212/AF/26.07.2006, Nr. 108601/28.07.2006 si Nr. 74221/AF/28.07.2006, Nr. 108602/28.07.2006 si Nr. 74222/AF/28.07.2006, Nr. 108603/28.07.2006 si Nr. 74223/AF/28.07.2006, Nr. 108605/28.07.2006 si Nr. 74225/AF/28.07.2006, Nr. 108606/28.07.2006 si Nr. 74226/AF/28.07.2006, Nr. 108607/28.07.2006 si Nr. 74227/AF/28.07.2006, Nr. 108608/28.07.2006 si Nr. 74228/AF/28.07.2006, Nr. 108610/28.07.2006 si Nr. 74230/AF/28.07.2006, Nr. 108611/28.07.2006 si Nr. 74231/AF/28.07.2006, Nr. 108612/28.07.2006 si Nr. 74232/AF/28.07.2006, Nr. 108613/28.07.2006 si Nr. 74233/AF/28.07.2006, Nr. 108615/28.07.2006 si Nr. 74235/AF/28.07.2006, Nr. 108616/28.07.2006 si Nr. 74236/AF/28.07.2006, Nr. 108617/28.07.2006 si Nr. 74237/AF/28.07.2006, Nr. 108618/28.07.2006 si Nr. 74238/AF/28.07.2006, Nr. 108619/28.07.2006 si Nr. 74239/AF/28.07.2006, Nr. 108620/28.07.2006 si Nr. 74240/AF/28.07.2006, Nr. 108621/28.07.2006 si Nr. 74241/AF/28.07.2006, Nr. 108622/28.07.2006 si Nr. 74242/AF/28.07.2006, Nr. 108623/28.07.2006 si Nr. 74243/AF/28.07.2006, Nr. 108625/28.07.2006 si Nr. 74244/AF/28.07.2006, Nr. 108626/28.07.2006 si Nr. 74245/AF/28.07.2006, Nr. 108627/28.07.2006 si Nr. 74246/AF/28.07.2006, Nr. 108628/28.07.2006 si Nr. 74247/AF/28.07.2006, Nr. 108629/28.07.2006 si Nr. 74248/AF/28.07.2006, Nr. 108630/28.07.2006 si Nr. 74249/AF/28.07.2006, Nr. 108636/28.07.2006 si Nr. 74250/AF/28.07.2006, Nr.

111139/25.08.2006, Nr. 111140/25.08.2006, Nr. 111122/25.08.2006, Nr. 111119/25.08.2006, Nr. 111117/25.08.2006, Nr. 111116/25.08.2006, Nr. 111148/25.08.2006, Nr. 111090/25.08.2006, Nr. 111101/25.08.2006, Nr. 111100/25.08.2006, Nr. 111099/25.08.2006, Nr. 111098/25.08.2006, Nr. 111097/25.08.2006, Nr. 111095/25.08.2006, Nr. 111094/25.08.2006, Nr. 111133/25.08.2006, Nr. 111132/25.08.2006, Nr. 111131/25.08.2006, Nr. 111348/25.08.2006, Nr. 111074/25.08.2006, Nr. 111078/25.08.2006, Nr. 111079/25.08.2006, Nr. 111080/25.08.2006, Nr. 111081/25.08.2006, Nr. 111765/25.08.2006, Nr. 112172/25.08.2006, Nr. 112169/25.08.2006, Nr. 112170/25.08.2006, Nr. 112925/25.08.2006, Nr. 112926/25.08.2006, Nr. 111783/25.08.2006, Nr. 112927/25.08.2006, Nr. 112928/25.08.2006, Nr. 112919/25.08.2006, Nr. 112907/25.08.2006, Nr. 112908/25.08.2006, Nr. 112909/25.08.2006, Nr. 112905/25.08.2006, Nr. 112896/25.08.2006, Nr. 112897/25.08.2006, Nr. 112898/25.08.2006, Nr. 112899/25.08.2006, Nr. 112900/25.08.2006, Nr. 112895/25.08.2006, Nr. 111347/25.08.2006, Nr. 111346/25.08.2006, Nr. 111345/25.08.2006, Nr. 111344/25.08.2006, Nr. 111342/25.08.2006, Nr. 111107/25.08.2006, Nr. 111106/25.08.2006, Nr. 111353/25.08.2006, Nr. 114726/31.08.2006, Nr. 114727/31.08.2006, Nr. 114731/31.08.2006, Nr. 114736/15.09.2006, Nr. 114274/28.08.2006, Nr. 114717/28.08.2006, Nr. 114723/31.08.2006, Nr. 114275/28.08.2006, Nr. 114278/28.08.2006, Nr. 114277/28.08.2006, Nr. 114276/28.08.2006, Nr. 109583/18.08.2006, Nr. 112960/25.08.2006, Nr. 112959/25.08.2006, Nr. 112943/25.08.2006, Nr. 112945/25.08.2006, Nr. 115103/13.10.2006, Nr. 116056/11.12.2006, Nr. 169324/06.11.2006, Nr. 169323/06.11.2006, Nr. 169322/06.11.2006, Nr. 169321/06.11.2006, Nr. 114373/169078/10.10.2006, Nr. 114903/05.10.2006

Codul intern RMGC unic

MMGA_1300

Propunerea

Din punct de vedere arheologic zona propusa a fi ocupata de proiect nu a fost legal cercetata; VEZI CONTINUT CONTESTATIE TIP 1
De asemenea petentul trimite in scrisoare si doua puncte de vedere, ale unor specialisti independenti

Cercetarea arheologică preventivă din perimetrul de dezvoltare a proiectului minier Roșia Montană s-a realizat prin tehnicile specifice, respectiv sondarea tuturor zonelor accesibile și în același timp propice locuirii umane, ținându-se cont de informații bibliografice și de observațiile făcute în cursul campaniilor periegetice, de studiile geofizice și analizele zborurilor fotogrametrice. Dezvoltarea în suprafață a cercetărilor s-a produs acolo unde realitățile arheologice au impus-o.

La Roșia Montană cercetările arheologice au fost efectuate pe zone ample, având un caracter exhaustiv în zonele cu potențial arheologic. ASTFEL, TOATE PERIMETRELE PENTRU CARE S-A APLICAT PROCEDURA DE DESCĂRCARE DE SARCINĂ ARHEOLOGICĂ AU FOST CERCETATE. Toate cercetările, începând cu campania din 2004, au fost realizate conform prevederilor legale în vigoare, respectiv OMCC nr.2392 din 06.09.2004 privind instituirea de către Ministerul Culturii și Cultelor a Standardelor și Procedurilor Arheologice.

Soluția de rezolvare

Investiția proiectată în perimetrul aurifer de la Roșia Montană a ridicat o serie de probleme privitoare la salvarea patrimoniului istorico-arheologic din zonă, precum și la valorificarea acestuia din punct de vedere științific și muzeal. Tocmai datorită complexității și dificultății determinate de acest demers, imposibil de surmontat prin contribuții individuale, Ministerul Culturii și Cultelor din România a luat decizia inițierii unui Program Național de Cercetare, denumit *Alburnus Maior*.

Roșia Montană Gold Corporation nu a făcut altceva decât să asigure – conform prevederilor legale în vigoare în România – resursele financiare necesare pentru evaluarea, studierea și punerea în valoare a vestigiilor arheologice. Organizarea cercetării și descărcarea de sarcină arheologică s-a realizat prin mijloace specifice și metodologii adaptate realităților unui anumit sit, în cazul nostru, Roșia Montană, care au constat în:

- Studii de arhivă;
- Perieghetă și evaluare de teren; sondaje arheologice;
- Survol și interpretare aerofoto; imagine satelitară de mare rezoluție;

-
- Studii de arheologie minieră, topografie subterană și modelare 3D;
 - Studii de geofizică;
 - Cercetări arheologice ample în zonele cu potențial arheologic identificat – efectuarea de săpături arheologice propriu-zise;
 - Studii interdisciplinare – sedimentologie, arheozoologie, palinologie comparată, arheo-metalurgie, geologie, mineralogie;
 - Datare radiocarbon și dendrocronologică;
 - Înregistrarea cercetărilor și a rezultatelor acestora într-o bază de date integrată;
 - Topografie arheologică în format clasic și digital și elaborarea proiectului GIS; realizarea arhivei foto – clasică și digitală;
 - Restaurarea artefactelor;
 - Inventarierea și catalogarea digitală a artefactelor;
 - Studii de specialitate pentru valorificarea rezultatelor cercetărilor - publicarea de volume științifice, expoziții, site Web etc.

Toate cercetările arheologice cu caracter preventiv desfășurate la Roșia Montană începând cu anul 2000 și până în prezent, au fost realizate în cadrul unui program complex de cercetare, fiind emise, în conformitate cu prevederile legale, autorizații de săpătură arheologică preventivă. Cercetările arheologice au fost coordonate științific de către Muzeul Național de Istorie a României, la derularea acestora participând un număr de 21 de instituții de specialitate românești și 3 din străinătate. Cercetările derulate în fiecare campanie arheologică sunt autorizate de către Ministerul Culturii și Cultelor (MCC) în baza planului anual de cercetare arheologică aprobat de către Comisia Națională de Arheologie.

Conform legislației române în vigoare (OMCC nr.2392 din 06.09.2004 privind instituirea de către MCC a Standardelor și Procedurilor Arheologice), autorii cercetării pot propune descărcarea de sarcină arheologică. În urma procesului complex de cercetare, se întocmește de către arheologi o documentație exhaustivă asupra zonei investigate, după consultarea căreia, Comisia Națională de Arheologie recomandă sau nu, după caz, eliberarea certificatului de descărcare de sarcină arheologică, care era emis, în cazul cercetărilor din perioada 2001 – 2006, de Ministerul Culturii și Cultelor, direct sau prin serviciile sale deconcentrate.

Cercetările arheologice preventive de la Roșia Montană au permis studierea a cinci necropole de incinerare din perioada romană (Tăul Corna, Hop - Găuri, Țarina, Jig - Piciorag și Pârâul Porcului - Tăul Secuilor) și a două zone funerare (Carpeni și Valea Nanului), a unor zone sacre (Hăbad și valea Nanului), a unor zone de habitat (Hăbad, Carpeni, Tăul Țapului, Hop), dintre care se disting clădirile romane din zona Dealului Carpeni, și monument funerar circular de la Tău Găuri. Tuturor acestor cercetări de suprafață li se adaugă cele efectuate – în premieră în România – în subteran în masivele Cetate, Cârnic, Jig și Orlea, în cazul acestora distingându-se descoperirile unor vestigii deosebite în zona Pietra Corbului, a galeriei Cătălina Monulești și a sectorului minier Păru-Carpeni.

Pentru efectuarea acestor cercetări au fost efectuate o serie de studii speciale legate de interpretarea fotografiilor aeriene, cele de arheomagnetometrie și rezistivitate electrică, precum și cele de palinologie, sedimentologie, geologie și analiza probelor prin metodele izotop radio-carbon și dendrocronologică. Pentru buna gestionare a unităților de cercetare și implicit a descoperirilor arheologice s-au folosit baze de date, conținând informație text și fotografică - inclusiv 4 imagini satelitare (o imagine satelitară de arhivă SPOT Pancromatic (10 m) din anul 1997; 2 imagini satelitare de arhivă LANDSAT 7 MS (30 m) din anii 2000, 2003; o imagine satelitară programare prioritară SPOT 5 SuperMode color (2,5 m rezoluție) 19 iulie 2004) - toate acestea fiind integrate într-un amplu proiect GIS care a reprezentat la prima sa versiune o premieră în cercetarea arheologică din România.

Cercetarea arheologică s-a desfășurat prin sondarea tuturor zonelor accesibile și în același timp propice locuirii umane, ținându-se cont de informații bibliografice și de observațiile făcute în cursul campaniilor periegetice, de analizele magnetometrice, de studiile de rezistivitate electrică și de datele zborurilor fotogrametrice. La Roșia Montană cercetările arheologice au fost efectuate pe zone ample, având un caracter exhaustiv în zonele cu potențial arheologic.

Într-o serie de situații arheologice sau când monumentele istorice se situau aproape de obiective industriale, acestea din urmă au fost re-proiectate astfel încât respectivele vestigii arheologice sau

monumentele istorice să nu fie afectate. Practic, acolo unde a fost cazul, s-a recurs la conservarea și restaurarea *in situ* a obiectivului arheologic, așa cum este cazul monumentului funerar circular de la Hop-Găuri (volumul monografic *Alburnus Maior* II, București 2004), a dealului Carpeni, considerat ca „rezervație arheologică” sau al zonei Piatra Corbului, toate fiind incluse în urma cercetărilor efectuate și a concluziilor acestora în Lista Monumentelor Istorice din 2004. Acestea li se adaugă zonele în care vor fi păstrate in situ vestigiile antice miniere ca în cazul galeriei Cătălina Monulești și al sectorului minier Păru Carpeni. Acestea li se adaugă zona centrului istoric Roșia Montană unde sunt situate o serie de valori de arhitectură (35 de case monument istoric).

Amintim, în acest sens, că structurile identificate și cercetate au fost publicate preliminar, după fiecare campanie de cercetări arheologice în *Cronica Cercetării Arheologice din România*, precum și în volumul 1 al seriei monografice *Alburnus Maior*. Pentru conformitate vă indicăm punctele în care au fost identificate și cercetate structuri consistente de habitat datate în epocă romană și vă indicăm și repererele bibliografice pentru a vă ușura informarea: Hop-Găuri, Carpeni, Tăul Țapului (CCA 2001 (2002), p. 254-257, nr. 182; 261-262, nr. 185; 264-265, nr. 188; 265-266, nr. 189. *Alburnus Maior* I, 2003, p. 45-80; 81-122; 123-148; CCA 2001 (2002), 257-261; CCA 2003 (2004) ,280-283; *Alburnus Maior* I, 2003, p. 387-431, 433-446, 447-467).

Pentru detalii privind cadrul legislativ aplicabil, obligațiile legale ale titularului de proiect și o descriere detaliată și complementară a cercetărilor arheologice preventive efectuate până în prezent și a planurilor de management pentru patrimoniului cultural, poate fi consultată anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”. În același context pot fi găsite informații suplimentare privind rezultatele cercetărilor efectuate în cadrul Programului Național de Cercetare „*Alburnus Maior*” în perioada 2001-2006.

În concluzie, zona adusă în discuție de petent a fost cercetată în conformitate cu prevederile legale românești, cât și cu respectarea normelor și practicilor europene în domeniu.

Cercetarea arheologică efectuată la Roșia Montană – cunoscută sub denumirea de cercetare arheologică preventivă / de salvare -, cât și studiile conexe de patrimoniu, se fac însă, ca peste tot în lume, în relație cu interesul economic pentru anumite zone, iar costurile acestora, ca și costurile de punere în valoare și întreținere a zonelor păstrate, sunt asigurate de cei care fac investiția, realizându-se un parteneriat public-privat în sensul protejării patrimoniului cultural, conform prevederilor Convenției europene de la Malta (1992) cu privire la protejarea patrimoniului arheologic.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea
care include observația identificată
prin codul intern RMGC

14, 15, 16, 17, 21, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43,
44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 62, 63, 64, 65, 67, 68, 69,
70, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94,
95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113,
114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131,
132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149,
151, 152, 158, 163, 164, 165, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178,
179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 190, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 204, 206,
210, 211, 212, 213, 215, 217, 218, 219, 220, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 235,
236, 237, 238, 239, 240, 241, 244, 247, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258,
264, 272, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 286, 288, 289, 293, 297, 299, 304,
305, 306, 307, 329, 331, 332, 334, 338, 353, 354, 357, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366,
367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 380, 382, 383, 390, 391, 392, 393, 394,
404, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 413, 414, 416, 418, 420, 421, 422BIS, 430, 433, 436,
437, 440, 441, 444, 446, 447, 448, 449, 452, 453, 454, 455, 456, 460, 462, 471, 472, 475,
478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495,
496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513,
514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531,
532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 538BIS, 539, 540, 541, 542, 543, 545, 547, 548, 549,
550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567,
568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585,
586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603,
604, 605, 606, 607, 608, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622,
623, 624, 625, 626, 627, 628, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641,
642, 643, 644, 645, 646, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763,
764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781,
782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799,
800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817,
818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835,
836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853,
854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 873, 875,
877, 878, 879, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 894, 895, 896, 897,
898, 899, 900, 908, 909, 910, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 924, 925, 926, 927, 928,
929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946,
947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964,
965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982,
983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 1008, 1009,
1010, 1011, 1012, 1013, 1014, 1015, 1016, 1017, 1018, 1019, 1020, 1021, 1022, 1023,
1024, 1025, 1026, 1027, 1028, 1029, 1030, 1031, 1032, 1033, 1034, 1035, 1036, 1037,
1038, 1039, 1040, 1041, 1042, 1043, 1044, 1045, 1046, 1047, 1048, 1049, 1050, 1051,
1052, 1053, 1054, 1055, 1056, 1057, 1058, 1059, 1060, 1061, 1062, 1063, 1064, 1065,
1066, 1067, 1068, 1069, 1070, 1071, 1072, 1073, 1074, 1075, 1076, 1077, 1078, 1079,
1080, 1081, 1082, 1083, 1084, 1226, 1227, 1228, 1229, 1230, 1245, 1251, 1252, 1253,
1254, 1255, 1256, 1257, 1259, 1260, 1352, 1361, 1362, 1363, 1364, 1365, 1366, 1367,
1368, 1369, 1370, 1371, 1372, 1373, 1374, 1375, 1376, 1377, 1378, 1379, 1380, 1381,
1382, 1384, 1385, 1386, 1387, 1388, 1389, 1390, 1392, 1393, 1394, 1395, 1396, 1397,
1398, 1399, 1400, 1401, 1414, 1415, 1416, 1417, 1418, 1421, 1422, 1423, 1424, 1425,
1426, 1427, 1428, 1429, 1430, 1431, 1432, 1433, 1434, 1435, 1436, 1437, 1438, 1439,
1444, 1445, 1447, 1448, 1449, 1451, 1452, 1453, 1454, 1455, 1457, 1458, 1459, 1462,
1463, 1464, 1465, 1466, 1467, 1468, 1469, 1470, 1471, 1472, 1473, 1474, 1475, 1476,
1477, 1478, 1483, 1485, 1489, 1494, 1495, 1501, 1502, 1503, 1508, 1513, 1531, 1532,
1534, 1535, 1536, 1537, 1538, 1540, 1555, 1561, 1562, 1563, 1564, 1568, 1569, 1570,
1571, 1572, 1573, 1574, 1575, 1576, 1577, 1578, 1579, 1580, 1581, 1582, 1583, 1584,
1585, 1586, 1587, 1588, 1589, 1590, 1591, 1592, 1593, 1594, 1595, 1596, 1597, 1603,
1606, 1607, 1608, 1609, 1610, 1612, 1622, 1623, 1624, 1625, 1626, 1627, 1628, 1629,
1630, 1631, 1632, 1633, 1634, 1635, 1636, 1637, 1638, 1639, 1640, 1641, 1642, 1643,
1644, 1645, 1646, 1647, 1648, 1649, 1650, 1651, 1652, 1653, 1654, 1655, 1656, 1657,
1658, 1659, 1660, 1661, 1662, 1663, 1664, 1665, 1666, 1667, 1668, 1669, 1670, 1671,

1672, 1673, 1674, 1675, 1676, 1677, 1678, 1679, 1680, 1681, 1682, 1684, 1685, 1687,
1689, 1690, 1691, 1693, 1697, 1698, 1700, 1704, 1706, 1707, 1711, 1712, 1712BIS,
1713, 1713BIS, 1714, 1715, 1716, 1717, 1722, 1724, 1725, 1726, 1727, 1728, 1729,
1730, 1731, 1732, 1733, 1734, 1735, 1736, 1737, 1738, 1739, 1740, 1741, 1742, 1743,
1744, 1745, 1746, 1748, 1749, 1750, 1751, 1752, 1753, 1754, 1755, 1756, 1757, 1758,
1759, 1760, 1761, 1762, 1763, 1764, 1765, 1766, 1767, 1768, 1769, 1770, 1771, 1772,
1773, 1774, 1775, 1776, 1777, 1780, 1784, 1785, 1786, 1791, 1792, 1793, 1795, 1796,
1797, 1800, 1801, 1802, 1803, 1804, 1805, 1806, 1807, 1808, 1809, 1810, 1811, 1812,
1813, 1814, 1815, 1816, 1817, 1818, 1819, 1820, 1830, 1840, 1841, 1842, 1843, 1844,
1845, 1846, 1847, 1848, 1849, 1850, 1851, 1852, 1853, 1854, 1855, 1856, 1857, 1858,
1859, 1860, 1861, 1862, 1863, 1865, 1866, 1867, 1868, 1869, 1874, 1875, 1876, 1877,
1878, 1879, 1881, 1882, 1883, 1898, 1899, 1900, 1901, 1903, 1904, 1905, 1906, 1907,
1908, 1909, 1912, 1923, 1924, 1925, 1928, 1929, 1930, 1931, 1932, 1933, 1934, 1935,
1936, 1937, 1938, 1939, 1940, 1941, 1942, 1943, 1944, 1945, 1946, 1947, 1948, 1949,
1950, 1951, 1952, 1953, 1954, 1955, 1956, 1957, 1958, 1959, 1960, 1961, 1962, 1963,
1964, 1965, 1966, 1967, 1968, 1969, 1970, 1971, 1972, 1973, 1974, 1975, 1976, 1977,
1978, 1979, 1980, 1981, 1982, 1983, 1984, 1985, 1986, 1987, 1988, 1989, 1990, 1991,
1992, 1993, 1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005,
2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019,
2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033,
2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047,
2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061,
2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075,
2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089,
2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103,
2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117,
2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131,
2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145,
2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159,
2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173,
2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187,
2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201,
2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215,
2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229,
2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243,
2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257,
2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2270, 2271, 2272,
2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286,
2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300,
2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314,
2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328,
2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342,
2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356,
2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2398, 2399, 2400,
2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414,
2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428,
2429, 2430, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443,
2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457,
2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471,
2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485,
2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499,
2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513,
2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2520BIS, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525,
2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539,
2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553,
2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567,
2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581,
2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2594, 2596, 2597, 2598,
2599, 2600, 2601, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2611, 2612, 2618, 2623,

2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637,
2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651,
2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665,
2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 2679,
2680, 2681, 2682, 2683, 2684, 2685, 2686, 2687, 2688, 2689, 2690, 2691, 2692, 2693,
2694, 2695, 2696, 2697, 2698, 2699, 2700, 2701, 2702, 2703, 2704, 2705, 2706, 2707,
2708, 2709, 2710, 2711, 2712, 2713, 2714, 2715, 2716, 2717, 2718, 2719, 2720, 2721,
2722, 2723, 2724, 2725, 2726, 2727, 2728, 2729, 2730, 2731, 2732, 2733, 2734, 2735,
2736, 2737, 2738, 2739, 2740, 2741, 2742, 2743, 2744, 2745, 2746, 2747, 2748, 2750,
2751, 2752, 2753, 2754, 2755, 2756, 2757, 2758, 2759, 2760, 2761, 2762, 2763, 2764,
2765, 2766, 2767, 2768, 2769, 2770, 2771, 2772, 2773, 2774, 2775, 2776, 2777, 2778,
2779, 2780, 2781, 2782, 2783, 2784, 2785, 2786, 2787, 2788, 2789, 2790, 2791, 2792,
2793, 2794, 2807, 2808, 2809, 2810, 2811, 2812, 2813, 2814, 2815, 2816, 2817, 2818,
2819, 2820, 2821, 2822, 2823, 2824, 2825, 2826, 2827, 2828, 2829, 2830, 2831, 2832,
2833, 2834, 2835, 2836, 2837, 2838, 2839, 2840, 2841, 2842, 2843, 2844, 2845, 2846,
2847, 2848, 2849, 2850, 2851, 2852, 2853, 2854, 2855, 2856, 2857, 2858, 2859, 2860,
2861, 2862, 2863, 2864, 2865, 2866, 2869, 2869BIS, 2870, 2871, 2872, 2873, 2874,
2875, 2876, 2877, 2878, 2879, 2880, 2881, 2882, 2883, 2884, 2885, 2886, 2887, 2888,
2889, 2890, 2891, 2892, 2893, 2894, 2895, 2896, 2897, 2898, 2899, 2900, 2901, 2902,
2903, 2904, 2905, 2906, 2907, 2908, 2909, 2910, 2911, 2912, 2913, 2914, 2915, 2916,
2917, 2918, 2919, 2920, 2921, 2922, 2923, 2924, 2925, 2926, 2927, 2928, 2929, 2930,
2931, 2932, 2933, 2934, 2935, 2936, 2937, 2938, 2939, 2940, 2941, 2942, 2943, 2944,
2945, 2946, 2947, 2948, 2949, 2950, 2951, 2952, 2953, 2954, 2955, 2956, 2957, 2958,
2959, 2960, 2961, 2962, 2963, 2964, 2965, 2966, 2967, 2968, 2969, 2970, 2971, 2972,
2973, 2974, 2975, 2976, 2977, 2978, 2979, 2980, 2981, 2982, 2983, 2985, 2987, 2988,
2989BIS, 2990BIS, 2991BIS, 2992BIS, 2993BIS, 3000, 3001, 3039, 3047, 3048, 3049,
3050, 3051, 3052, 3053, 3054, 3055, 3056, 3057, 3058, 3059, 3060, 3061, 3062, 3112,
3189, 3190, 3191, 3192, 3193, 3194, 3195, 3196, 3201, 3202, 3203, 3204, 3205, 3206,
3207, 3208, 3209, 3210, 3211, 3212, 3213, 3214, 3215, 3216, 3217, 3218, 3219, 3220,
3221, 3222, 3223, 3224, 3225, 3226, 3228, 3257, 3258, 3259, 3260, 3261, 3263, 3264,
3265, 3266, 3267, 3268, 3269, 3270, 3271, 3272, 3273, 3274, 3275, 3276, 3277, 3278,
3279, 3280, 3281, 3282, 3283, 3284, 3285, 3286, 3287, 3288, 3289, 3290, 3291, 3292,
3293, 3294, 3295, 3296, 3297, 3298, 3299, 3300, 3301, 3302, 3303, 3304, 3305, 3306,
3307, 3308, 3309, 3310, 3311, 3312, 3313, 3314, 3315, 3316, 3317, 3318, 3319, 3320,
3321, 3322, 3323, 3324, 3325, 3326, 3327, 3328, 3329, 3330, 3331, 3332, 3333, 3334,
3335, 3336, 3337, 3338, 3339, 3340, 3341, 3342, 3343, 3344, 3345, 3346, 3347, 3348,
3349, 3350, 3351, 3352, 3353, 3354, 3355, 3356, 3357, 3358, 3359, 3360, 3361, 3362,
3363, 3364, 3365, 3366, 3367, 3368, 3369, 3370, 3371, 3372, 3373, 3374, 3375, 3376,
3377, 3378, 3379, 3380, 3381, 3382, 3383, 3384, 3385, 3386, 3387, 3388, 3389, 3390,
3391, 3392, 3393, 3394, 3395, 3396, 3397, 3398, 3399, 3400, 3401, 3402, 3403, 3404,
3405, 3406, 3407, 3408, 3409, 3410, 3411, 3412, 3413, 3414, 3415, 3416, 3417, 3418,
3419, 3420, 3421, 3422, 3423, 3424, 3425, 3426, 3427, 3428, 3429, 3430, 3431, 3432,
3433, 3434, 3435, 3436, 3437, 3438, 3439, 3440, 3441, 3442, 3443, 3444, 3445, 3446,
3447, 3448, 3449, 3450, 3451, 3452, 3453, 3454, 3455, 3456, 3457, 3458, 3459, 3460,
3461, 3462, 3463, 3464, 3465, 3466, 3467, 3468, 3469, 3470, 3471, 3472, 3473, 3474,
3475, 3476, 3477, 3478, 3479, 3480, 3481, 3482, 3483, 3484, 3485, 3486, 3487, 3488,
3489, 3490, 3491, 3492, 3493, 3494, 3495, 3496, 3497, 3498, 3499, 3500, 3501, 3502,
3503, 3504, 3505, 3506, 3507, 3508, 3509, 3510, 3511, 3512, 3513, 3514, 3515, 3516,
3517, 3518, 3519, 3520, 3521, 3522, 3523, 3524, 3525, 3526, 3527, 3528, 3529, 3530,
3531, 3532, 3533, 3534, 3535, 3536, 3537, 3538, 3539, 3540, 3541, 3542, 3543, 3544,
3545, 3546, 3547, 3548, 3549, 3550, 3551, 3552, 3553, 3554, 3555, 3556, 3557, 3558,
3559, 3560, 3561, 3562, 3563, 3564, 3565, 3566, 3567, 3568, 3569, 3570, 3571, 3572,
3573, 3574, 3575, 3576, 3577, 3578, 3579, 3580, 3581, 3582, 3583, 3584, 3585, 3586,
3587, 3588, 3589, 3590, 3591, 3592, 3597, 3598, 3599, 3600, 3601, 3602, 3603, 3604,
3605, 3606, 3607, 3608, 3609, 3617, 3618, 3619, 3620, 3621, 3622, 3623, 3624, 3625,
3626, 3627, 3628, 3629, 3630, 3631, 3632, 3633, 3634, 3635, 3636, 3637, 3638, 3639,
3640, 3641, 3642, 3643, 3644, 3645, 3646, 3647, 3648, 3649, 3650, 3651, 3652, 3653,
3654, 3655, 3656, 3657, 3658, 3659, 3660, 3661, 3662, 3663, 3664, 3665, 3666, 3667,
3668, 3669, 3670, 3671, 3672, 3673, 3674, 3675, 3676, 3677, 3678, 3679, 3680, 3681,

3682, 3683, 3684, 3685, 3686, 3687, 3688, 3689, 3690, 3691, 3692, 3693, 3694, 3695, 3696, 3697, 3698, 3699, 3700, 3701, 3702, 3703, 3704, 3705, 3706, 3707, 3708, 3709, 3710, 3711, 3712, 3713, 3714, 3715, 3716, 3717, 3718, 3719, 3720, 3721, 3722, 3723, 3724, 3725, 3726, 3727, 3728, 3729, 3730, 3731, 3732, 3733, 3734, 3735, 3736, 3737, 3738, 3739, 3740, 3741, 3742, 3743, 3744, 3745, 3746, 3747, 3748, 3749, 3750, 3751, 3752, 3753, 3754, 3755, 3756, 3757, 3758, 3759, 3760, 3761, 3762, 3763, 3764, 3765, 3766, 3767, 3768, 3769, 3770, 3771, 3772, 3773, 3774, 3775, 3776, 3777, 3778, 3779, 3780, 3781, 3782, 3783, 3784, 3785, 3786, 3787, 3788, 3789, 3790, 3791, 3792, 3793, 3794, 3795, 3796, 3797, 3798, 3799, 3800, 3801, 3802, 3803, 3804, 3805, 3806, 3807, 3808, 3809, 3810, 3811, 3812, 3813, 3814, 3815, 3817, 3818, 3819, 3820, 3821, 3822, 3823, 3824, 3825, 3826, 3827, 3828, 3829, 3830, 3831, 3832, 3833, 3834, 3835, 3836, 3837, 3838, 3839, 3840, 3841, 3842, 3843, 3844, 3845, 3846, 3847, 3848, 3849, 3850, 3851, 3852, 3853, 3854, 3855, 3856, 3857, 3858, 3859, 3860, 3861, 3862, 3863, 3864, 3865

Nr. 108386/19.07.2006 si Nr. 74152/AF/20.07.2006, Nr. 108384/19.07.2006 si Nr. 74150/AF/20.07.2006, Nr. 1081385/19.07.2006 si Nr. 74151/AF/20.07.2006, Nr. 1081330/17.07.2006 si Nr. 74153/AF/20.07.2006, Nr. 108444/21.07.2006 si Nr. 74177/AF/24.07.2006, Nr. 74173/AF/24.07.2006, Nr. 108407/20.07.2006 si Nr. 74172/AF/24.07.2006, Nr. 108408/20.07.2006 si Nr. 74171/AF/24.07.2006, Nr. 108479/24.07.2006 si Nr. 74179/AF/25.07.2006, Nr. 108449/21.07.2006 si Nr. 74180/AF/25.07.2006, Nr. 108478/24.07.2006 si Nr. 74181/AF/25.07.2006, Nr. 108475/24.07.2006 si Nr. 74182/AF/25.07.2006, Nr. 108474/24.07.2006 si Nr. 74183/AF/25.07.2006, Nr. 108474/24.07.2006 si Nr. 74184/AF/25.07.2006, Nr. 108473/24.07.2006 si Nr. 74185/AF/25.07.2006, Nr. 108472/24.07.2006, Nr. 108471/24.07.2006 si Nr. 74187/AF/25.07.2006, Nr. 108563/26.07.2006 si Nr. 74192/AF/26.07.2006, Nr. 108562/26.07.2006 si Nr. 108474/24.07.2006 si Nr. 74193/AF/26.07.2006, Nr. 108561/26.07.2006 si Nr. 74194/AF/26.07.2006, Nr. 108559/26.07.2006 si Nr. 74195/AF/26.07.2006, Nr. 108558/26.07.2006. si Nr. 74196/AF/26.07.2006, Nr. 108557/26.07.2006 si Nr. 74197/AF/26.07.2006, Nr. 108555/26.07.2006 si Nr. 74198/AF/26.07.2006, Nr. 108554/26.07.2006 si Nr. 74199/AF/26.07.2006, Nr. 108553/26.07.2006 si Nr. 74200/AF/26.07.2006, Nr. 108556/26.07.2006 si Nr. 74201/AF/26.07.2006, Nr. 108552/26.07.2006 si Nr. 74202/AF/26.07.2006, Nr. 108522/25.07.2006 si Nr. 74203/AF/26.07.2006, Nr. 108521/25.07.2006 si Nr. 74204/AF/26.07.2006, Nr. 108520/25.07.2006 si Nr. 74205/AF/26.07.2006, Nr. 108519/25.07.2006 si Nr. 74206/AF/26.07.2006, Nr. 108518/25.07.2006 si Nr. 74207/AF/26.07.2006, Nr. 108517/25.07.2006 si Nr. 74208/AF/26.07.2006, Nr. 108494/25.07.2006 si Nr. 74209/AF/26.07.2006, Nr. 108493/25.07.2006 si Nr. 74210/AF/26.07.2006, Nr. 108489/25.07.2006 si Nr. 74211/AF/26.07.2006, Nr. 108564/26.07.2006 si Nr. 74212/AF/26.07.2006, Nr. 108601/28.07.2006 si Nr. 74221/AF/28.07.2006, Nr. 108602/28.07.2006 si Nr. 74222/AF/28.07.2006, Nr. 108603/28.07.2006 si Nr. 74223/AF/28.07.2006, Nr. 108605/28.07.2006 si Nr. 74225/AF/28.07.2006, Nr. 108606/28.07.2006 si Nr. 74226/AF/28.07.2006, Nr. 108607/28.07.2006 si Nr. 74227/AF/28.07.2006, Nr. 108608/28.07.2006 si Nr. 74228/AF/28.07.2006, Nr. 108610/28.07.2006 si Nr. 74230/AF/28.07.2006, Nr. 108611/28.07.2006 si Nr. 74231/AF/28.07.2006, Nr. 108612/28.07.2006 si Nr. 74232/AF/28.07.2006, Nr. 108613/28.07.2006 si Nr. 74233/AF/28.07.2006, Nr. 108615/28.07.2006 si Nr. 74235/AF/28.07.2006, Nr. 108616/28.07.2006 si Nr. 74236/AF/28.07.2006, Nr. 108617/28.07.2006 si Nr. 74237/AF/28.07.2006, Nr. 108618/28.07.2006 si Nr. 74238/AF/28.07.2006, Nr. 108619/28.07.2006 si Nr. 74239/AF/28.07.2006, Nr. 108620/28.07.2006 si Nr. 74240/AF/28.07.2006, Nr. 108621/28.07.2006 si Nr. 74241/AF/28.07.2006, Nr. 108622/28.07.2006 si Nr. 74242/AF/28.07.2006, Nr. 108623/28.07.2006 si Nr. 74243/AF/28.07.2006, Nr. 108625/28.07.2006 si Nr. 74244/AF/28.07.2006, Nr. 108626/28.07.2006 si Nr. 74245/AF/28.07.2006, Nr. 108627/28.07.2006 si Nr. 74246/AF/28.07.2006, Nr. 108628/28.07.2006 si Nr. 74247/AF/28.07.2006, Nr. 108629/28.07.2006 si Nr. 74248/AF/28.07.2006, Nr. 108630/28.07.2006 si Nr. 74249/AF/28.07.2006, Nr. 108636/28.07.2006 si Nr. 74250/AF/28.07.2006, Nr. 108637/28.07.2006 si Nr. 74251/AF/28.07.2006, Nr. 108638/28.07.2006 si Nr. 74252/AF/28.07.2006, Nr. 108639/28.07.2006 si Nr. 74253/AF/28.07.2006, Nr.

Nr. de identificare MMDD pentru
întrebarea care include observația
identificată prin codul intern RMGC

111148/25.08.2006, Nr. 111090/25.08.2006, Nr. 111101/25.08.2006, Nr. 111100/25.08.2006, Nr. 111099/25.08.2006, Nr. 111098/25.08.2006, Nr. 111097/25.08.2006, Nr. 111095/25.08.2006, Nr. 111094/25.08.2006, Nr. 111133/25.08.2006, Nr. 111132/25.08.2006, Nr. 111131/25.08.2006, Nr. 111348/25.08.2006, Nr. 111074/25.08.2006, Nr. 111078/25.08.2006, Nr. 111079/25.08.2006, Nr. 111080/25.08.2006, Nr. 111081/25.08.2006, Nr. 111765/25.08.2006, Nr. 112172/25.08.2006, Nr. 112169/25.08.2006, Nr. 112170/25.08.2006, Nr. 112925/25.08.2006, Nr. 112926/25.08.2006, Nr. 111783/25.08.2006, Nr. 112927/25.08.2006, Nr. 112928/25.08.2006, Nr. 112919/25.08.2006, Nr. 112907/25.08.2006, Nr. 112908/25.08.2006, Nr. 112909/25.08.2006, Nr. 112905/25.08.2006, Nr. 112896/25.08.2006, Nr. 112897/25.08.2006, Nr. 112898/25.08.2006, Nr. 112899/25.08.2006, Nr. 112900/25.08.2006, Nr. 112895/25.08.2006, Nr. 111347/25.08.2006, Nr. 111346/25.08.2006, Nr. 111345/25.08.2006, Nr. 111344/25.08.2006, Nr. 111342/25.08.2006, Nr. 111107/25.08.2006, Nr. 111106/25.08.2006, Nr. 111353/25.08.2006

Codul intern RMGC unic

MMGA_1301

Propunerea

Contesta protejarea monumentelor arhitecturale si spirituale, inclusiv angajarea cu responsabilitate a institutiilor statului in actiunea de protejare.

VEZI CONTINUT CONTESTATIE TIP 1

De asemenea petentul trimite in scrisoarea si doua puncte de vedere, ale unor specialisti independenti

În contextul implementării unui nou proiect minier la Roșia Montană, Ministerul Culturii și Cultelor a autorizat desfășurarea studiilor de evaluare a patrimoniului arheologic și arhitectural pentru anul 2000, iar la sfârșitul aceluiași an Centrul de Proiectare pentru Patrimoniul Cultural Național a susținut prezentări cu concluziile acestor studii preliminare în cadrul Comisiei Naționale a Monumentelor Istorice și a Comisiei Naționale de Arheologie. Începând cu anul 2001, luând în considerare concluziile studiilor de evaluare din anul precedent, a fost instituit Programul Național de Cercetare “Alburnus Maior” prin Ordinul Ministrului Culturii și Cultelor nr. 2504 din 07.03.2001, desfășurându-se în conformitate cu prevederile Legii nr. 378/2001 (completată ulterior prin Legea nr. 462/2003 și respectiv Legea nr. 258/2006). Astfel, administrația centrală, respectiv Ministerul Culturii și Cultelor – direct sau prin instituțiile aflate în subordinea sa - s-a implicat din anul 2000 și până în prezent, conform atribuțiilor sale legale, în ceea ce privește gestionarea problemelor de patrimoniu de la Roșia Montană.

Soluția de rezolvare

Astfel, **cercetările arheologice preventive** sunt coordonate științific de către Muzeul Național de Istorie a României, fiind derulate în colaborare cu 21 de instituții naționale și 3 instituții străine cu competențe în domeniu, desfășurându-se cu aprobarea anuală a Comisiei Naționale de Arheologie din cadrul Ministerului Culturii și Cultelor. Programul se desfășoară conform prevederilor legale cu susținerea financiară a S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A., respectiv al companiei miniere care intenționează să extindă și să continue exploatarea de suprafață a zăcămintului auro-argintifer de la Roșia Montană. Astfel s-au desfășurat și sunt în curs de derulare ample cercetări arheologice preventive în zona de impact a proiectului minier Roșia Montană. În baza rezultatelor acestora propunându-se: fie aplicarea procedurii de descărcare de sarcină arheologică a unor perimetre cercetate aflate în zona de intervenție a investitorului, fie conservarea *in situ* a unor structuri și monumente reprezentative, în conformitate cu prevederile legale. Zonele care au fost propuse spre conservare, ca și cele pentru care s-a aplicat procedura de descărcare de sarcină arheologică, au fost cercetate de specialiști și, în baza acestei expertize și a analizei făcute de către Comisia Națională de Arheologie, s-au luat deciziile respective. Proiectul minier a suferit de-a lungul anilor 2000-2005 o serie de modificări tocmai pentru a putea aplica deciziile legate de conservarea patrimoniului. Câteva exemple în acest sens sunt: extinderea duratei cercetărilor arheologice de teren pe mai mulți ani (ex. Țarina, Pârâul Porcului, Orlea), reconsiderarea amplasamentului unor elemente de infrastructură a proiectului pentru conservarea vestigiilor arheologice din zonele Carpeni, Tău Găuri, Piatra Corbului.

Studiile de arhitectură și urbanism au fost efectuate în conformitate cu prevederile legale, de către firme autorizate de către Ministerul Culturii și Cultelor, iar documentațiile de urbanism astfel redactate, cât și lucrările de restaurare și conservare desfășurate până în prezent, au fost avizate de către Comisia Națională a Monumentelor Istorice. Astfel, aprobarea și implementarea unor documentații de urbanism s-a făcut conform prevederilor legale, iar compania și-a asumat aceste decizii prin modificarea planurilor de dezvoltare a minei și în consecință:

În perioada 2001-2004, sub coordonarea unor specialiști de la Muzeul Național al Satului “Dimitrie Gusti” (instituție muzeală de rang național, direct subordonată Ministerului Culturii și Cultelor) a fost efectuată o **amplă cercetare etnografică** a zonei Roșia Montană – Abrud – Corna, dublată în anii 2001-2002 și de realizarea unei ample serii de interviuri de istorie orală de către Societatea Română de Radiodifuziune prin Centrul de Istorie Orală “Gheorghe Brătianu”, București (SRR - CIO).

În conformitate cu cerințele Ministerului Mediului și al Gospodării Apelor, respectiv ale Ministerului Culturii și Cultelor în cadrul documentației privind Raportul la studiul de impact asupra mediului pentru proiectul Roșia Montană au fost elaborate planuri de management specifice pentru gestionarea și conservarea valorilor de patrimoniu din zona Roșia Montană, în contextul implementării proiectului minier (vezi Raportul de Evaluarea a Impactului asupra Mediului, vol. 32-33, Plan M – Plan de management al patrimoniului cultural, partea I – Plan de management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, partea II-a – Plan de management pentru monumentele istorice și zonele protejate din Roșia Montană, partea III-a – Plan de management pentru patrimoniul cultural).

În aceste planuri de management sunt prezentate pe larg obligațiile și responsabilitățile pe care compania, conform deciziilor administrației culturale centrale, și le asumă în contextul implementării proiectului său minier – în ceea ce privește protejarea și conservarea valorilor de patrimoniu din zona Roșia Montană: vestigii arheologice de suprafață și subteran, clădiri monument istoric, zone protejate, elemente de patrimoniu imaterial, elemente de peisaj cultural, etc. În acest context, trebuie subliniat că acțiunile de conservare și protejare a patrimoniului arheologic sunt dublate și de cele privind reabilitarea și conservarea Zonei Protejate Centrul Istoric Roșia Montană (cuprinzând 35 de clădiri monument istoric (din care 11 sunt deja în curs de proiectare în momentul de față), Tăul Mare, Tăul Brazi și Tăul Anghel, precum și vestigii ale exploatărilor miniere de suprafață din zona Văidoaia, cât și de crearea, în anii ce vin, a unui modern complex muzeal dedicat istoriei mineritului în zona munților Apuseni, acesta urmând să aibă expoziții de geologie, arheologie, patrimoniu industrial și etnografic, precum și o secțiune subterană organizată în jurul galeriei Cătălina Monulești.

În aceeași măsură, Direcția Județeană pentru Cultură Culte și Patrimoniul Cultural Național Alba a făcut numeroase vizite de informare și control la fața locului. Tot prin intermediul acestui organism administrativ s-au derulat și etapele specifice legate de achizițiile legale de imobile monument istoric efectuate de către companie. Dreptul de preempțiune asupra cumpărării acestor imobile a fost exprimat de către autoritatea centrală a Ministerului Culturii și Cultelor.

Se cuvine însă subliniat că, în afara obligațiilor asumate de către RMGC, în privința protejării și conservării vestigiilor arheologice și a monumentelor istorice, există o sumă întreaga de obligații care revin atât autorităților publice locale din Roșia Montană și județul Alba, cât și autorităților publice centrale, respectiv Statului Român.

Planurile de management pentru patrimoniu cultural din cadrul Raportului la Studiul de Impact asupra Mediului aduc precizări asupra acestor aspecte (vezi Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 32, Plan de Management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 21-22, 47, 52-53, 66-67 și Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 33, Plan de Management pentru monumentele istorice și zonele protejate din zona Roșia Montană, p. 28-29, 48-50, 52-53, 64-65, p. 98 – Anexa 1).

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 3020

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 112893/25.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1302

Propunerea

Petentul nu este de acord cu Proiectul de exploatare miniera de aur și argint din Roșia Montană, formulând următoarele observații și comentarii:

Distrugerea masivelor Orlea și Carnic, a florei, faunei și vestigiilor istorice;

După cum rezultă din rapoartele și publicațiile specialiștilor, galeriile romane de la Roșia Montană sunt importante, dar nu unice. Astfel, un repertoriu al siturilor miniere antice de pe teritoriul Transilvaniei și Banatului – realizat în contextul elaborării Studiului de Impact asupra Mediului pentru proiectul Roșia Montană – susține aserțiunea potrivit căreia este dificilă atribuirea deplină a caracterului de unicat pentru situl de la Roșia Montană, cel puțin din perspectiva istoriei exploatărilor romane pe cuprinsul Imperiului și în particular în provincia Dacia. Existența a cel puțin 20 de situri cu caracteristici relativ similare – dintre care unele precum Ruda Brad, Bucium – zona Vulcoi Corabia și zona Haneș – Amlașul Mare, au oferit deja date certe asupra unui potențial arheologic comparabil într-o anumită măsură celui al anticului *Alburnus Maior* – vin să nuanțeze în mare măsură determinarea valorii de unicitate a acestui sit.

Cea mai mare parte a lucrărilor miniere antice din masivul Cărnic, dar și din celelalte sectoare miniere, sunt accesibile, în condiții dificile, doar specialiștilor, fiind practic aproape inaccesibile publicului larg. Mai mult, normele de securitate ce reglementează desfășurarea unor activităților publice de vizitare în muzeele din Uniunea Europeană și care vor fi adoptate și în România, nu sunt compatibile cu transformarea integrală a galeriilor romane, expuse în permanență unor factori de risc ridicat, într-un spațiu public destinat turiștilor. Subliniem însă faptul că vor exista porțiuni consistente de galerii romane care vor fi păstrate *in situ*.

Soluția de rezolvare

Astfel, în baza raportului științific înaintat de către specialiștii francezi, Comisia Națională de Arheologie a propus, iar Ministerul Culturii și Cultelor a emis certificatul de descărcare de sarcină arheologică pentru masivul Cărnic, cu excepția unei suprafețe de cca. 5 hectare ce include Pietra Corbului. Ca o măsură de minimizare a acestui impact, pe lângă cercetarea deplină și publicarea rezultatelor acestei cercetări, specialiștii au considerat că este necesară și realizarea unui model grafic tridimensional al acestor structuri, cât și realizarea unor replici la scara de 1:1 a acestora în cadrul viitorului muzeu al mineritului care va fi construit în curând la Roșia Montană. În momentul de față acest certificat de descărcare face obiectul unui proces în contencios.

Ca o alternativă s-a avut în vedere și elaborarea unui studiu de specialitate prin care s-au făcut estimări financiare legate de conservarea integrală și punerea în circuit turistic a galeriilor situate în Masivul Cărnic. Astfel trebuie precizat că investițiile necesare pentru amenajarea și întreținerea unui circuit public de vizitare în acest masiv se ridică la un nivel nejustificabil economic (vezi în anexă broșura informativă intitulată *Evaluarea costurilor lucrărilor de amenajare a rețelelor miniere istorice din masivul Cărnic* elaborată în colaborare de către firmele britanice Gifford, Geo-Design și Forkers Ltd.).

Activitățile de construcție implicate de dezvoltarea Proiectului minier în zona Orlea nu vor putea fi inițiate înainte de finalizarea cercetărilor arheologice, desfășurate în conformitate cu prevederile legislative românești și recomandările și practicile internaționale (Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural, vol. 16, p. 43).

În baza prevederilor Ordonanței Guvernului nr. 43/2000 privind protecția patrimoniului arheologic și declararea unor situri arheologice ca zone de interes național, modificată, investitorul are obligația să finanțeze „stabilirea, prin studiul de fezabilitate al investiției și prin proiectul tehnic, a măsurilor ce urmează să fie detaliate și a necesarului de fonduri pentru cercetarea preventivă sau supravegherea arheologică, după caz, și protejarea patrimoniului arheologic sau, după caz, descărcarea de sarcină

arheologică a zonei afectate de lucrări și aplicarea acestor măsuri.”

Cu referire la galeriile din Orlea, în Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural se precizează – vol. 6, p. 45 - că în ceea ce privește zona masivului Orlea este planificată continuarea cercetării arheologice preventive de suprafață și subteran, respectiv într-o zonă cu potențial arheologic reperat. De asemenea, se specifică faptul că cercetările întreprinse până în acest moment în zona acestui masiv au avut un caracter preliminar. Este important de subliniat că în cadrul studiului se face precizarea: „Cum dezvoltarea Proiectului minier în zona Orlea este preconizată pentru o dată mai târzie, investigațiile de arheologie de suprafață se vor concentra în acest perimetru începând din 2007”.

În contextul acestor cercetări arheologice preliminare din subteran a avut loc o descoperire importantă în masivul Orlea, în anul 2004, valoarea ei fiind confirmată în vara anului 2005. Astfel, echipa franceză coordonată de dr. Beatrice Cauuet a descoperit o cameră echipată cu o roată de drenare a apelor de mină, iar mai apoi, un întreg sistem de evacuare a apei din subteran. Acest ansamblu indentificat în sectorul Păru Carpeni a fost datat în perioada romană și face obiectul unor ample cercetări și a măsurilor speciale de conservare *in situ*. Obiectivul nu va fi afectat de construcția viitoarei cariere Orlea. Cercetările arheologice preventive de suprafață pentru zona Orlea coroborate cu cercetările de arheologie minieră din sectorul Orlea – Țarina (subteran), sunt preconizate – așa cum a fost făcut public în Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural, vol. 6, p. 43 - pentru intervalul 2007-2012.

În masivul Orlea a fost amenajat în cursul anilor `80 un Muzeu al Mineritului la Roșia Montană. În acest sens, în acest perimetru minier s-au amenajat o serie de galerii aflate într-o stare bună de conservare, care au fost separate prin ziduri de beton de lucrările miniere moderne prin care erau accesibile. Ca și lucrările miniere din Cărnic, precum și din celelalte sectoare miniere de la Roșia Montană, galeriile din Orlea au profil trapezoidal caracteristic. De asemenea, și aceste lucrări antice au avut de suferit de-a lungul timpului „remodelări” succesive, respectiv reluări miniere în scopul exploatării unor noi rezerve de minereu. Aceste activități miniere au condus la distrugerea unei părți a acestor vestigii antice. Mai mult, starea lor de conservare se degradează accentuat mai ales în urma activității miniere recente care a folosit abatarea prin perforare – pușcare, ceea ce a condus la destabilizarea rocilor și accentuarea degradării vestigiilor miniere subterane. Îndepărtarea rambleului din lucrările miniere antice din cursul cercetărilor arheologice miniere, reprezintă un alt factor care contribuie la fragilizarea lucrărilor miniere antice. Degradarea stării de conservare a vestigiilor miniere din toate epocile este accentuată și de închiderea exploatării miniere conduse de Mininvest (1 iunie 2006), care asigură, e drept că la un nivel minim, drenajul de ansamblu al sistemului de galerii al minei de la Roșia Montană. Închiderea activității miniere, care în conformitate cu normele naționale în vigoare implică un spectru extrem de larg de măsuri de conservare, s-a tradus la Roșia Montană doar printr-o stopare a activității extractive, mina fiind pur și simplu abandonată. După numai câteva luni de abandon, principala cale de drenare a apelor de mină, respectiv galeria Sf. Cruce din Orlea, se află într-o stare critică, apele de mină colmatând de fapt căile de drenare lungi de mai mulți kilometri. În cazul în care acest patrimoniu minier va fi doar „înghețat”, fără a se organiza măsuri de întreținere, în scopul conservării lui pentru generațiile viitoare, rezultatul va fi dezastruos, iar ceea ce încă mai există va dispărea ca urmare a surpărilor și inundațiilor din subteran. Un exemplu edificator în acest sens îl constituie – din păcate - „treptele romane” de la Brad (vestigii miniere de epocă romană cuprinse de asemenea în Legea 5/2000), unde după ce s-au stopat lucrările de întreținere, acestea au devenit practic inaccesibile.

În conformitate cu Lista Monumentelor Istorice publicată în Monitorul Oficial Nr. 646 bis, din data de 16.07.2004 în cuprinsul viitoarei zone de dezvoltare industrială din masivul Orlea sunt clasate ca monumente istorice, două situri arheologice, respectiv - Așezarea romană de la Alburnus Maior, Zona Orlea (cod LMI AB-I-m-A-00065.01), Exploatarea minieră romană de la Alburnus Maior, Masivul Orlea (AB-I-m-A-00065.02).

Conform prevederilor Legii 422/2001, privind protejarea monumentelor istorice, modificată, este posibilă aplicarea legală a procedurii de declasare în contextul descărcării de sarcină arheologică în cazul siturilor arheologice, conform avizului Comisiei Naționale de Arheologie din cadrul Ministerului Culturii și Cultelor. În accepțiunea legii, descărcarea de sarcină arheologică este procedura prin care se confirmă că un teren în care a fost evidențiat patrimoniu arheologic, poate fi redat activităților umane curente (Legea 258/2006, art. 5, paragraf (2)). Astfel, este adevărat că RMGC intenționează să exploateze în faza a doua de dezvoltare a proiectului său zăcămintele auro-argintifere din zona masivului Orlea.

Prin urmare, această intenție de a dezvolta cariera din masivul Orlea se poate materializa doar după efectuarea unor cercetări arheologice preventive – de suprafață și subteran – care să ofere date exhaustive asupra sitului roman din zona Orlea. Așa cum se cunoaște – vezi fișa de sit arheologic din Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural din cadrul Raportului SIM, respectiv Anexa I - Fișe de evidență arheologică a siturilor identificate la Roșia Montană, fișa de sit nr. 9 – Orlea, p. 219-222 – în acest perimetru nu s-au desfășurat cercetări arheologice, respectiv studii de specialitate care să determine în detaliu caracteristicile și distribuția spațială a vestigiilor de patrimoniu arheologic din această zonă. Prin urmare, RMGC și-a luat angajamentul de a finanța în perioada 2007 – 2012 un program de cercetări arheologice preventive desfășurat de către specialiști abilitați. În baza analizei rezultatelor acestor cercetări se va putea apoi decide aplicarea sau nu a procedurii de descărcare de sarcină arheologică. Nu există prevederi legale care să interzică desfășurarea cercetărilor arheologice cu caracter preventiv în cazul zonelor cu patrimoniu arheologic reperat, așa cum este cazul zonei Orlea.

Ținând cont de importanța patrimoniului cultural de la Roșia Montană și de prevederile legale în vigoare S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A. a alocat în perioada 2001-2006 un buget pentru cercetarea patrimoniului de peste 10 milioane USD. Mai mult decât atât, ținând cont de rezultatele cercetărilor, de opiniile specialiștilor și deciziile autorităților competente, bugetul prevăzut de către companie pentru cercetarea, conservarea și restaurarea patrimoniului cultural al Roșiei Montane în viitorii ani, în condițiile implementării proiectului minier, este de 25 de milioane de dolari, așa după cum a fost făcut public în Studiul de Impact asupra Mediului în mai 2006 (vezi Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 32, Plan de Management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 78-79). Astfel se are în vedere continuarea cercetărilor în zona Orlea, dar în special crearea unui **Muzeu modern al Mineritului** cu expoziții de **geologie, arheologie, patrimoniu industrial și etnografic**, precum și amenajarea accesului turistic în galeria **Cătălina-Monulești** și la monumentul de la **Tău Găuri**, cât și **conservarea și restaurarea celor 41 de clădiri monument istoric și a zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană**.

În ceea ce privește informațiile de detaliu cu privire la principalele vestigii arheologice, cât și o serie de considerații despre protejarea acestora și măsurile specifice preconizate de planurile de management, vă rugăm să consultați anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”.

În concluzie, referitor la întrebarea formulată de dumneavoastră vă putem răspunde că nu este în nici un caz vorba de distrugerea masivelor Orlea și Cârnic. Potrivit rezultatelor cercetărilor, recomandărilor și practicilor internaționale în domeniu decizia de a păstra cele mai importante vestigii arheologice miniere subterane din cadrul sitului Roșia Montană *in situ* și, în anumite cazuri, acolo unde din rațiuni legate de starea de conservare a vestigiilor și de cele legate de securitatea accesului publicului, sub forma unor replici fidele este soluția viabilă care servește cel mai bine punerii în valoare a patrimoniului de acest tip.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 3027

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 111774/25.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1335

Propunerea Nu exista protectie reala a mostenirii culturale

Până în anul 2000, despre Roșia Montană se putea afirma că este o zonă cu potențial arheologic, în care nu se efectuaseră săpături arheologice propriu-zise, necesare pentru a contura în detaliu diversele elemente componente ale sitului.

Practic în zona masivelor Cetate, Cârnic, Jig și Orlea, amplasate în partea superioară a văii Roșiei și respectiv a văii Corna, în raza administrativă a comunei Roșia Montană, erau cunoscute o serie de descoperiri arheologice întâmplătoare – monumente epigrafice, piese de arhitectură funerară - care furnizau suficiente indicii pentru a presupune existența unor situri arheologice.

Celelalte valori de patrimoniu ale Roșiei Montane – tăurile, clădirile monument istoric, tradițiile și obiceiurile – erau în general cunoscute, dar abia în anul 2001 Ministerul Culturii și Cultelor a decis abordarea într-o manieră unitară a acestei problematice complexe.

Astăzi, după cercetări ample desfășurate în ultimii 7 ani, sunt bine cunoscute natura, caracteristicile și distribuția valorilor de patrimoniu – situri arheologice, clădiri monument istoric, cât și a bisericilor și cimitirelor din zona Roșia Montană. Amplele cercetări și studii de patrimoniu efectuate în perioada 2000-2006 au permis conturarea unei imagini cuprinzătoare a acestor valori aparținând patrimoniului cultural național și a zonelor cu semnificație spirituală, precum și adoptarea unor măsuri specifice în ceea ce privește protejarea acestora.

Soluția de rezolvare

Astfel, în conformitate cu cerințele Ministerului Mediului și al Gospodării Apelor, respectiv cele ale Ministerului Culturii și Cultelor în cadrul documentației privind Raportul la Studiul de Impact asupra Mediului pentru proiectul Roșia Montană, au fost elaborate planuri de management specifice pentru gestionarea și conservarea valorilor de patrimoniu din zona Roșia Montană, în contextul implementării proiectului minier. (vezi Raportul de Evaluarea a Impactului asupra Mediului, vol. 32-33, Plan M – Plan de management al patrimoniului cultural, partea I – Plan de management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, partea II-a – Plan de management pentru monumentele istorice și zonele protejate din Roșia Montană, partea III-a – Plan de management pentru patrimoniul cultural).

Răspunzând foarte sintetic opiniilor formulate de dumneavoastră precizăm următoarele:

- galeriile romane din masivele situate în jumătatea de sud a văii Roșiei au fost cercetate în detaliu și s-au propus măsuri de conservare specifice pentru zonele Cătălina Monulești și Piatra Corbului;
- galeriile romane din masivele situate în jumătatea de nord a văii Roșiei au fost cercetate preliminar și în cazul unor descoperiri excepționale precum cele din sectorul minier Păru Carpeni s-au propus măsuri de conservare specifice; zona Orlea – Țarina va fi cercetată în detaliu în intervalul 2007-2012;
- prin cercetările arheologice preventive din anii 2001-2006 au fost conturate și cercetare 13 situri arheologice, pentru unele dintre acestea - după finalizarea cercetărilor exhaustive - s-a luat decizia aplicării procedurii de descărcare de sarcină arheologică, iar în alte cazuri s-a hotărât conservarea in situ – incinta funerară de la Tăul Găuri, vestigiile romane de pe Dealul Carpeni; zona Orlea va fi cercetată în detaliu în intervalul 2007-2012.

Ținând cont de importanța patrimoniului cultural de la Roșia Montană și de prevederile legale în vigoare S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A. a alocat în perioada 2001-2006 un buget pentru cercetarea

patrimoniului de peste 10 milioane USD.

Mai mult decât atât, ținând cont de rezultatele cercetărilor, de opiniile specialiștilor și deciziile autorităților competente, bugetul prevăzut de către companie pentru cercetarea, conservarea și restaurarea patrimoniului cultural al Roșiei Montane în viitorii ani, în condițiile implementării proiectului minier, este de 25 de milioane de dolari, așa după cum a fost făcut public în Studiul de Impact asupra Mediului în mai 2006 (vezi Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 32, Plan de Management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 78-79).

Astfel se are în vedere continuarea cercetărilor în zona Orlea, dar în special crearea unui **Muzeu modern al Mineritului** cu expoziții de **geologie, arheologie, patrimoniu industrial și etnografic**, precum și amenajarea accesului turistic în galeria **Cătălina-Monulești** și la monumentul de la **Tăul Găuri**, cât și **conservarea și restaurarea celor 41 de clădiri monument istoric și a zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană**.

Toate aceste angajamente asumate public de către companie sunt prezentate pe larg în cadrul Raportului la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 33, Plan de Management pentru patrimoniul cultural.

Menționăm că în afara obligațiilor asumate de către RMGC, în privința protejării și conservării vestigiilor arheologice și a monumentelor istorice, există o sumă întreagă de obligații care revin atât autorităților publice locale din Roșia Montană și județul Alba, cât și autorităților publice centrale, respectiv statului român.

Planurile de management pentru patrimoniu cultural din cadrul Raportului la Studiul de Impact asupra Mediului au fost create tocmai pentru a stabili o cât mai responsabilă abordare a proiectului, astfel încât să se asigure protejarea și conservarea patrimoniului cultural (vezi Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 32, Plan de Management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 21-22, 47, 52-53, 66-67 și Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 33, Plan de Management pentru monumentele istorice și zonele protejate din zona Roșia Montană, p. 28-29, 48-50, 52-53, 64-65, p. 98 – Anexa 1).

În ceea ce privește informațiile de detaliu cu privire la principalele valori de patrimoniu cultural, cât și o serie de considerații despre protejarea acestora și măsurile specifice preconizate de planurile de management, vă rugăm să consultați anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 3030

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 112171/25.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1341

Propunerea Nu se respecta legislatia internationala si nationala de conservare a patrimoniului cultural
In anexa contestiei sunt prezentate incalcarile legislatiei privind patrimoniul cultural.

Nu există prevederi legale care să interzică desfășurarea cercetărilor arheologice cu caracter preventiv în cazul zonelor cu patrimoniu arheologic reperat și clasat, așa cum este cazul zonei de la Roșia Montană. Astfel, activitățile de construcție implicate de dezvoltarea Proiectului nu vor putea fi inițiate înainte de finalizarea cercetărilor arheologice în diversele perimetre, desfășurate în conformitate cu prevederile legislative românești și recomandările și practicile internaționale. Astfel în perioada 2001-2006 s-au desfășurat la Roșia Montană ample cercetări arheologice preventive, în baza rezultatelor acestora obținându-se descărcarea de sarcină arheologică sau impunându-se măsurile necesare pentru conservarea și protejarea anumitor zone.

În virtutea Licenței de concesiune pentru exploatare minieră nr. 47/1999, RMGC a dobândit dreptul de a efectua activități miniere în perimetrul Roșia Montană, care include masivul Orlea, precum și alte zone asupra cărora a fost instituit un regim de protecție prin legislația specifică aplicabilă în domeniul protecției patrimoniului cultural. În cazul în care interdicția stabilită prin art. 11 ar fi fost absolută, Legea Minelor ar fi prevăzut interdicția legală de a institui perimetre miniere acolo unde există zone asupra cărora a fost instituit un regim de protecție.

Soluția de rezolvare

Ordonanța Guvernului nr. 43/2000 privind protecția patrimoniului arheologic și declararea unor situri arheologice ca zone de interes național, cu modificările și completările ulterioare ("OG nr.43/2000"), precum și Legea nr.422/2001 privind protejarea monumentelor istorice, republicată ("Legea nr.422/2001"), prevăd proceduri specifice pentru redarea terenurilor respective activităților umane curente prin declasarea monumentelor istorice și descărcarea de sarcină arheologică, proceduri care reprezintă regula aplicabilă în toate situațiile în care se are în vedere efectuarea unor lucrări care necesită autorizație de construire pe terenuri supuse unui regim de protecție. Conform prevederilor Legii 422/2001, este posibilă aplicarea legală a procedurii de declasare în contextul descărcării de sarcină arheologică în cazul siturilor arheologice, conform avizului Comisiei Naționale de Arheologie din cadrul Ministerului Culturii și Cultelor. În accepțiunea legii, descărcarea de sarcină arheologică este procedura prin care se confirmă că un teren în care a fost evidențiat patrimoniu arheologic poate fi redat activităților umane curente. În baza prevederilor OG 43/2000, completată prin Legea 378/2001, Legea 462/2003 și Legea 258/2006, art. 7, lit. a), investitorul are obligația să finanțeze „stabilirea, prin studiul de fezabilitate al investiției și prin proiectul tehnic, a măsurilor ce urmează să fie detaliate și a necesarului de fonduri pentru cercetarea preventivă sau supravegherea arheologică, după caz, și protejarea patrimoniului arheologic sau, după caz, descărcarea de sarcină arheologică a zonei afectate de lucrări și aplicarea acestor măsuri.”

Legea Minelor nu interzice folosirea acestor proceduri, ci doar permite ca, în situații excepționale, Guvernul să poată fi abilitat în temeiul Legii Minelor să stabilească prin hotărâre cazuri în care efectuarea activităților miniere este posibilă fără a urma procedurile legale general aplicabile prevăzute de OG nr.43/2000 și Legea nr.422/2001. O astfel de hotărâre de Guvern nu este necesară în cazul Proiectului Roșia Montană, întrucât RMGC urmează dispozițiile și procedurile prevăzute de OG nr.43/2000 și Legea nr.422/2001 pentru descărcarea de sarcină arheologică a terenurilor care vor fi afectate de activitățile miniere, urmând ca acestea să fie redade activităților umane curente, potrivit legii. Totodată, pentru valorile de patrimoniu cultural existente în Perimetrul Roșia Montană și clasificate conform legii, Proiectul prevede instituirea unor zone protejate, în interiorul cărora nu se vor efectua activități miniere, precum și conservarea in situ pentru monumentele istorice aflate în afara acestei zone.

Toate **cercetările arheologice cu caracter preventiv** desfășurate la Roșia Montană, începând cu anul 2001 și până în prezent, au fost realizate în cadrul Programului Național de Cercetare “Alburnus Maior”, fiind emise în conformitate cu prevederile legale, autorizații de săpătură arheologică preventivă. Cercetările arheologice sunt coordonate științific de către Muzeul Național de Istorie a României, la derularea acestora participând un număr de 21 de instituții de specialitate românești și 3 din străinătate, fiind de subliniat aportul esențial al echipei de arheologie minieră de la Universitatea Toulouse Le Mirail, condusă de către dr. Beatrice Cauuet. Cercetările derulate în fiecare campanie arheologică sunt autorizate de către Ministerul Culturii și Cultelor în baza planului anual de cercetare arheologică aprobat de către Comisia Națională de Arheologie. Obligația investitorului – în cazul de față RMGC – de a finanța „[...] a) stabilirea, prin studiul de fezabilitate al investiției și prin proiectul tehnic, a măsurilor ce urmează să fie detaliate și a necesarului de fonduri pentru cercetarea preventivă sau supravegherea arheologică, după caz, și protejarea patrimoniului arheologic sau, după caz, descărcarea de sarcină arheologică a zonei afectate de lucrări și aplicarea acestor măsuri; b) activitatea de supraveghere arheologică, pe întreaga durată a lucrărilor, având drept scop protejarea patrimoniului arheologic și a descoperirilor arheologice întâmplătoare; c) orice modificări ale proiectului, necesare pentru protejarea descoperirilor arheologice [...]”, cât și „[...] Costurile cercetărilor arheologice necesare acordului de mediu sunt în sarcina titularului de investiție [...]” (cf. OG 43/2000 cu modificările și completările ulterioare aduse prin Legea 378/2001, Legea 462/2003 și respectiv Legea 258/2006, art. 2 – paragraf (11) și art. 7) au fost pe deplin respectate, compania minieră alocând în perioada 2000-2006 un buget de cca. 10 milioane USD în acest sens, iar în ceea ce privește obligații asumate de către acest investitor în contextul implementării proiectului său minier, acestea sunt prezentate pe larg în Raportul de Evaluare a Impactului asupra Mediului pentru Proiectul Roșia Montană, vol. 32 și 33, respectiv Plan de management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, Plan de management pentru monumentele istorice și zonele protejate din Roșia Montană, respectiv Plan de management pentru patrimoniul cultural.

În ceea ce privește legislația internațională, nota de politică operațională 11.03 a Băncii Mondiale este cea mai des citată directivă de acțiune luată în considerare de instituțiile financiare internaționale cu referire la resursele arheologice. În contextul acestei politici, este adoptată definiția Națiunilor Unite pentru patrimoniul cultural, respectiv: “Proprietatea culturală” conține valori arheologice (preistorice), paleontologice, istorice, religioase și naturale unice. În consecință, proprietatea culturală cuprinde atât vestigii lăsate de locuiri umane anterioare (ca de exemplu gropi menajere, altare, locuri de desfășurare ale unor bățalii) și valori naturale unice precum canioane și cascade.” Obiectivul notei de politică operațională 11.03 este acela de a evita sau a reduce orice impact advers asupra resurselor culturale în contextul dezvoltării unor proiecte finanțate de Banca Mondială. Deși RMGC nu urmărește în mod obligatoriu obținerea unei finanțări din partea Băncii Mondiale, această directivă a devenit un standard pentru proiectele industriale de dezvoltare responsabilă. Prin urmare RMGC aderă la această definiție dată de Banca Mondială pentru Proprietatea Culturală și la cerințele decurgând din această directivă ca mijloace de asigurare a unui management multilateral și la standarde mondiale pentru resursele culturale din Roșia Montană.

În prezent, Banca Mondială dezvoltă Politica Operațională 4.11 asupra Proprietății Culturale, care va indica definiția Băncii Mondiale asupra proprietății culturale, precum și politici și îndrumări procedurale.

ICOMOS este Consiliul Internațional pentru Monumente și Situri, o organizație non-guvernamentală formată din profesioniști, dedicată conservării monumentelor și siturilor de valoare mondială. Charta ICOMOS a fost redactată în baza rezultatelor Chartei de la Veneția și asigură o direcție globală de abordare referitoare la patrimoniul arheologic. Conform acestei charte, patrimoniul arheologic are următorul înțeles: “Acea parte din patrimoniul material pentru care cercetările arheologice oferă informația primară. El cuprinde toate vestigiile existenței umane și este constituit din locurile legate de toate manifestările activităților umane, structuri abandonate, și vestigii diverse (incluzând situri subterane și subacvatice), împreună cu bunurile culturale mobile asociate acestora.”

Charta subliniază rolul jucat de o echipă de profesioniști calificați, care nu se rezumă numai la arheologi, în procesul de evaluare, investigare, studiere desfășurat în faza de pre-construcție și care constituie baza pentru măsurile ulterioare de management.

În anul 2004, oficialul ICOMOS, dr. **Mounir Bouchenaki**, aflat într-o vizită de informare la Roșia Montană a audiat toate părțile implicate în proiect. Acesta a apreciat nivelul ridicat din punct de vedere

calitativ al cercetărilor și al rezultatelor, concluzia fiind că doar încurajarea dialogului, cooperarea, poate duce la găsirea unei soluții viabile de coexistență a dezvoltării industriale necesare și a valorificării științifice sau, după caz, a conservării patrimoniului cultural. În opinia acestuia, o mai bună mediatizarea a muncii depuse, a rezultatelor obținute, ar avea ca scop contracararea dezinformării existente în acest moment în rândul multora dintre arheologii europeni, unii dintre ei semnatari ai protestelor adesea invocate.

RMGC a finanțat până în prezent – conform prevederilor legale – un program de cercetare arheologică derulat pe durata a 6 ani, program coordonat din punct de vedere științific de Muzeul Național de Istorie a României și care este detaliat în Raportul de Evaluarea a Impactului asupra Mediului pentru proiectul Roșia Montană, vol. 6 - Studiu de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural. Aceste lucrări s-au desfășurat în deplină conformitate cu prevederile protocoalelor menționate, iar RMGC își asumă angajamentul de a urmări aderarea la aceste protocoale și în cadrul viitoarelor cercetări arheologice descrise în planul de față.

Un alt principiu de bază al chartei ICOMOS este recomandarea ca resursele arheologice să fie conservate pentru cercetări arheologice ulterioare și ca patrimoniul arheologic să poată fi cunoscut și apreciat de către public. Practic, acolo unde a fost cazul, s-a recurs la conservarea și restaurarea *in situ* a obiectivului arheologic, așa cum este cazul monumentului funerar circular de la Hop-Găuri (volumul monografic *Alburnus Maior II*, București 2004) sau a fost declarată ca rezervație arheologică zona, dealului Carpeni. Există și cazurile în care au fost instituite zonei protejate precum cea de la Piatra Corbului (în partea de sud-est a masivului Cărnăc) sau zona centrului istoric Roșia Montană care cuprinde valori de arhitectură (35 de case monument istoric), vestigii arheologice sau elemente de peisaj natural. Pe de altă parte, în cazul tuturor zonelor identificate ca având potențial arheologic în urma evaluării, cercetarea arheologică s-a făcut integral, iar în baza rapoartelor redactate de către colectivele de arheologi și în baza concluziilor formulate de specialiști, în urma avizului Comisiei Naționale de Arheologie, Ministerul Culturii și Cultelor a decis emiterea certificatului de descărcare de sarcină arheologică.

În încheiere considerăm util să reamintim câteva din concluziile enunțate în Raportul Informativ întocmit pentru Comitetul pentru Cultură, Știință și Învățământ al Adunării Parlamentare a Consiliului Europei de către Raportorul General pentru probleme de patrimoniu cultural dl. Eddie O'Hara, Marea Britanie, la sfârșitul anului 2004 de către Edward O'Hara, cu privire la programul de cercetare a patrimoniului cultural din zona Roșia Montană:

[...] 10. Se pare că sunt luate măsurile necesare așa încât să se asigure respectarea tuturor celor trei aspecte legate de patrimoniul cultural în prezent și pe măsură ce proiectul avansează. Situația imediată este controlată prin realizarea unei descărcări progresive de sarcină arheologică. Există o necesitate clară privind monitorizarea continuă a șantierului pe măsură ce lucrările de excavații și cele miniere avansează. Acest fapt necesită o flexibilitate continuă atât din partea companiei miniere cât și din partea arheologilor. De asemenea, trebuie asigurate și etapele finale ale proiectului (peisaje, curățirea solului și apei, utilități turistice și acces la muzee și alte situri).

11. Proiectul RMGC poate furniza baza economică pentru dezvoltarea durabilă a întregii zone determinând un impact pozitiv social și asupra mediului precum și în ceea ce privește dezvoltarea culturală. Din punct de vedere al patrimoniului cultural el poate fi perceput ca un proiect exemplar de dezvoltare responsabilă. Fondurile puse actualmente la dispoziție de RMGC pentru cercetare (arheologică, etnografică și arhitecturală) depășesc cu mult ceea ce ar fi putut pune la dispoziție Guvernul. Acest lucru a revigorat zona și din punct de vedere al recunoașterii internaționale. Descoperiri semnificative mai pot încă surveni.

12. Criticii și-au manifestat îngrijorarea privind procedura (descărcarea de sarcini arheologice a suprafeței) și etica conservării fapt care implică distrugerea programată a galeriilor romane. Această îngrijorare nu pare a fi pe deplin justificată. Galeriele reexploatare din zonele aferente carierelor principale Cărnăc și Cetate nu par să conțină niciun fel de vestigii arheologice interesante. Accesul turiștilor în cea mai mare parte a galeriilor ar fi imposibil. Cu toate acestea, trebuie impuse condiții clare pentru continuarea săpăturilor arheologice și monitorizarea a ceea ce se găsește.

[...] 16. Opoziția față de proiectul RMGC este substanțială. Nu este prea ușor de explicat. Este legată de profiturile ce se pot obține legat de valoarea proprietăților locale. De asemenea, ea este alimentată în mare măsură, de organisme din exterior, probabil animate de bune intenții, dar posibil contra-productive. Cel puțin în parte, această opoziție este exagerată. Riscurile de mediu presupuse nu țin cont de tehnici moderne de exploatare și de fapt, proiectul RMGC va ajuta la înlăturarea efectelor poluării existente produse ca urmare a lucrărilor desfășurate de Minvest. Argumentele academicienilor sunt probabil corecte în principiu, dar sunt excesiv de fundamentaliste.

17. [...] Astfel, principiile fundamentale trebuie puse în balanță cu realitatea practică. Cercetările nu implică în mod obligatoriu necesitatea ca orice descoperire să fie și conservată, iar ideea academicienilor, privind o conservare *in situ* totală, nu este, probabil, adecvată întotdeauna ținând cont de realitățile arheologiei de salvare și ale lumii comerciale. Cel puțin astfel stau lucrurile în cazul conservării *in situ* a galeriilor romane de la Roșia Montană. Există peste 5 km de astfel de lucrări miniere, aparent cu o varietate limitată și cu puține vestigii care au supraviețuit. Majoritatea sunt inaccesibile, de fapt chiar periculoase pentru turism. Propunerile alternative, cum ar fi desemnarea unei întregi zone ca peisaj cultural ce trebuie dezvoltat pentru scopuri turistice, nu au suport viabil. Singura sursă disponibilă de obținere a fondurilor în acest scop o constituie compania care dorește să exploateze resursele minerale. Desigur, este necesar să se stabilească și să se conserve un eșantion reprezentativ de galerii accesibile turiștilor, la Cătălina Monulești și/sau Orlea, și cu siguranță este necesară monitorizarea continuă pentru a asigura identificarea valorilor arheologice distincte care se descoperă cu ocazia săpăturilor de cercetare arheologică sau minieră. Această responsabilitate îi revine Ministerului Culturii [...].

Pentru detalii privind cadrul legislativ aplicabil, obligațiile legale ale titularului de proiect și o descriere detaliată și complementară a cercetărilor arheologice preventive efectuate până în prezent și a planurilor de management pentru patrimoniului cultural, poate fi consultată anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”. În același context pot fi găsite informații suplimentare privind rezultatele cercetărilor efectuate în cadrul Programului Național de Cercetare „Alburnus Maior” în perioada 2001-2006.

În concluzie, menționăm că nu este în nici un caz vorba de distrugerea vestigiilor arheologice de la Roșia Montană. Cercetarea de acest tip – cunoscută sub denumirea de cercetare arheologică preventivă/de salvare - se face însă, peste tot în lume, în conexiune cu interesul economic pentru anumite zone, iar costurile acesteia, ca și costurile de punere în valoare și întreținere a zonelor păstrate sunt asigurate de cei care fac investiția, realizându-se un parteneriat public-privat în sensul protejării patrimoniului cultural, conform prevederilor Convenției europene de la Malta (1992) cu privire la protejarea patrimoniului arheologic [1].

Referințe:

[1] - Textul convenției este disponibil la adresa web:

<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=143&CM=8&DF=7/6/2006&CL=ENG>

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 3030

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 112171/25.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1342

Propunerea

Sursele de finanțare de punere în valoare a zonei centrale a Roșiei Montane sunt de fapt surse de finanțare UE.

În anexa contestației sunt prezentate încălcările legislației privind patrimoniul cultural.

Sursele de finanțare care urmează să fie asigurate de către companie pentru punerea în valoare a zonei centrale a Roșiei Montane, în contextul implementării proiectului minier, sunt surse proprii și nu surse de finanțare UE. Acest fapt este arătat în cadrul Raportului de Evaluare a Impactului asupra Mediului pentru Proiectul Roșia Montană, vol. 32 și 33, respectiv Plan de management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, Plan de management pentru monumentele istorice și zonele protejate din Roșia Montană, respectiv Plan de management pentru patrimoniul cultural.

În conformitate cu prevederile Ordonanței Guvernului nr. 43/2000 privind protecția patrimoniului arheologic și declararea unor situri arheologice ca zone de interes național, modificată un investitor are obligația să asigure resursele financiare pentru efectuarea cercetărilor de arheologie preventivă și a unor studii conexe de patrimoniu, în cazul în care intenționează realizarea unui proiect în zone cu potențial arheologic. Aceasta este o obligație legală pe care SC Roșia Montană Gold Corporation SA și-a asumat-o deplin, din anul 2000 și până în prezent, asigurând un buget de cca. 10 milioane USD.

Legislația privind protejarea patrimoniului consemnează și obligația investitorului – în cazul de față RMGC – de a finanța

- „[...] a) stabilirea, prin studiul de fezabilitate al investiției și prin proiectul tehnic, a măsurilor ce urmează să fie detaliate și a necesarului de fonduri pentru cercetarea preventivă sau supravegherea arheologică, după caz, și protejarea patrimoniului arheologic sau, după caz, descărcarea de sarcină arheologică a zonei afectate de lucrări și aplicarea acestor măsuri;

- b) activitatea de supraveghere arheologică, pe întreaga durată a lucrărilor, având drept scop protejarea patrimoniului arheologic și a descoperirilor arheologice întâmplătoare;

- c) orice modificări ale proiectului, necesare pentru protejarea descoperirilor arheologice [...] „[...] Costurile cercetărilor arheologice necesare acordului de mediu sunt în sarcina titularului de investiție [...]” (cf. OG 43/2000 privind protecția patrimoniului arheologic și declararea unor situri arheologice ca zone de interes național, cu modificările și completările ulterioare aduse prin Legea 378/2001, Legea 462/2003 și respectiv Legea 258/2006, art. 2 – paragraf (11) și art. 7)

Soluția de rezolvare

Scopul declarat al RMGC este acela de a asigura condițiile necesare cercetării, înregistrării, protejării și valorificării publice a patrimoniului cultural din zona Roșia Montană, în conformitate cu prevederile OG 43/2000 și ale Legii 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice, modificată prin Legea 259/2006.

Astfel fondurile pe care compania urmează să le pună la dispoziție în anii următori – în contextul implementării proiectului său – pentru lucrări de cercetare, conservare, restaurare, punere în valoare și întreținere a vestigiilor culturale (inclusiv cele arheologice) din zona centrală din Roșia Montană sunt de peste **13.000.000 USD**.

Bugetul este structurat pe trei componente esențiale: cercetare, conservare și restaurare, acesta fiind planificat pentru perioada 2007 – 2022. Acest buget poate fi consultat în Raportul la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 32, Plan de Management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 78-79).

Așa cum s-a afirmat - în mod public - în cadrul Raportului Studiului de Impact asupra Mediului, odată aprobată începerea Proiectului Minier Roșia Montană, toate clădirile cu statut de monument istoric din

Roșia Montană, proprietate a RMGC, vor intra într-un program complex de restaurare și conservare. Dacă vor exista imobile monument istoric ce vor rămâne proprietate a diferitelor instituții sau persoane fizice, cu acordul acestora, RMGC va contribui integral la restaurarea și a acestor imobile, în acord cu normele de specialitate emise de Ministerul Culturii și Cultelor.

Fondurile pe care compania urmează să le pună la dispoziție în anii următori – în contextul implementării proiectului său – pentru lucrări de conservare, restaurare și întreținere în Zona Protejată Centru Istoric Roșia Montană, cât și pentru clădirile monument istoric situate în afara acesteia, sunt de peste **3.300.000 USD**.

Astfel, RMGC, până în prezent, și-a îndeplinit obligațiile legale care îi revin ca și proprietar de clădiri monument istoric. Prin însușirea și asumarea datelor și concluziilor din *Planul de management pentru monumentele istorice și zonele protejate din Roșia Montană* din cadrul Studiului de impact asupra mediului RMGC își propune să continue această abordare responsabilă și să asigure fondurile necesare pentru restaurarea și conservarea clădirilor monument istoric și a centrului istoric din Roșia Montană. Toate intervențiile asupra acestor clădiri se vor face în conformitate cu prevederile legale în vigoare și pornind de la concluziile enunțate în studiul de specialitate efectuat de către Universitatea Tehnică de Construcții București - Centrul Național de Inginerie Seismică și Vibrații în perioada 2005-2006 asupra clădirilor de patrimoniu din Roșia Montană.

Se cuvine însă subliniat că, în afara obligațiilor asumate de către RMGC, în privința protejării și conservării vestigiilor arheologice și a monumentelor istorice, există o sumă întreaga de obligații care revin atât autorităților publice locale din Roșia Montană și județul Alba, cât și autorităților publice centrale, respectiv Statului Român.

Planurile de management pentru patrimoniu cultural din cadrul Raportului la Studiul de Impact asupra Mediului aduc precizări asupra acestor aspecte (vezi Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 32, Plan de Management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 21-22, 47, 52-53, 66-67 și Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 33, Plan de Management pentru monumentele istorice și zonele protejate din zona Roșia Montană, p. 28-29, 48-50, 52-53, 64-65, p. 98 – Anexa 1). În acest context, sunt prezentate - în Anexa 2 a Plan de Management pentru monumentele istorice și zonele protejate din zona Roșia Montană, p. 99 – și o serie de surse de finanțare posibile pentru implementarea unor prevederi din acest document strategic, subliniindu-se foarte clar însă că aceste surse se pot adăuga celor pe care compania și le-a asumat deja în mod public.

În încheiere trebuie subliniat faptul că toate aceste măsuri de protejare și punere în valoare sintetizate în cadrul Planului de management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană urmează să fie analizate de către Ministerul Culturii și Cultelor în cadrul procesului de autorizare stabilit de procedura de emitere a acordului de mediu, în cazul proiectului minier Roșia Montană, ministerul urmând să formuleze un punct de vedere conform prevederilor legale și atribuțiilor sale.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 3040

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 112911/25.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1356

Propunerea Nu s-a estimat suficient de clar impactul pe care îl avea cele patru cariere deschise, asupra ariei de protecție

În ceea ce privește impactul asupra zonelor protejate, trebuie precizat faptul că în martie 2006 a fost efectuat un studiu de specialitate referitor la starea de conservare a fiecărui imobil monument istoric în parte. Acest studiu a fost efectuat de către IPROMIN și Universitatea Tehnică de Construcții București, instituții cu largă expertiză în domeniul proiectării miniere și a siguranței construcțiilor. Acest studiu propune măsurile de urgență în ceea ce privește consolidarea tuturor acestor imobile. De asemenea, aceleași instituții mai sus amintite au efectuat un studiu experimental pentru măsurarea vibrațiilor propagate de activitățile de pușcare în zona protejată a centrului istoric și în zona acestui grup de case monument istoric din afara zonei protejate. Măsurătorile s-au făcut prin simularea unei explozii majore de 3.000 kg explozibil, detonați în condiții normale, fără trepte de întârziere sau aplicarea altor tehnologii de ultimă generație, utilizate la ora actuală în minierul modern. În baza acestui studiu au putut fi elaborate măsuri de atenuare a impactului potențial produs de cele patru cariere, mai exact efectul pușcărilor în ceea ce privește monumentele istorice.

Compania și-a asumat public – în cadrul Studiului de Impact asupra Mediului -, un amplu program de reabilitare și restaurare a monumentelor istorice și a Zonei Protejate Centru Istoric Roșia Montană, astfel că nu se urmărește cheltuirea unor fonduri semnificative în această direcție, fără să fie luate toate măsurile tehnice și de siguranță care se impun pentru ca viitoarea exploatare minieră să nu afecteze aceste structuri.

Soluția de rezolvare

În cazul Roșiei Montane sunt clasate în Lista Monumentelor Istorice 2004 următoarele zone cu vestigii arheologice - Situl arheologic Alburnus Maior – Roșia Montană (fără alte precizări de amplasare sau delimitare), cu componente sale: Așezarea romană de la Alburnus Maior, Zona Orlea; Exploatarea minieră romană de la Alburnus Maior, Masivul Orlea; Vestigiile romane de la Alburnus Maior, Zona Carpeni; Incinta funerară romană din Zona "Hop-Găuri"; Galeria "Cătălina Monulești" din zona protejată a centrului istoric al localității; Galerile romane din Masivul Cârnic, punct "Piatra Corbului".

Tot în Lista Monumentelor Istorice 2004 este clasat Centrul istoric al localității Roșia Montană, menționându-se ca detalii de amplasare „Târgul satului”, Piața, cartierul Berg, Str. Brazilor și zona din amonte de Piață, spre lacuri. Conform prevederilor Legii 5/2000 (art. 5, paragrafele 2-3), autoritățile administrației publice locale, cu sprijinul autorităților publice centrale cu atribuții în domeniu, aveau obligația de a delimita în baza unor studii de specialitate, în termen de 12 luni de la data intrării în vigoare a legii 5/2000, zonele de protecție a valorilor de patrimoniu cultural, prevăzute în anexa nr. III a respectivului act normativ, în cazul în speță, zona centrului istoric al localității Roșia Montană. În vederea instituirii zonelor protejate, autoritățile administrației publice locale trebuiau să întocmească documentațiile de urbanism și regulamentele aferente, elaborate și aprobate potrivit legii, care trebuie să cuprindă măsurile necesare de protecție și conservare a valorilor de patrimoniu cultural național din zonă.

În baza prevederilor legale, RMGC a inițiat din anul 2001 procesul de elaborare a acestor documentații de urbanism specifice – Planul de Urbanism General și Planul de Urbanism Zonal. Ele au fost elaborate de firme românești autorizate și au urmat procedura legală de aprobare. Avizul pentru instituirea Zonei Protejate Centru Istoric Roșia Montană a fost emis de Ministerul Culturii și Cultelor în cursul anului 2002 (avizele nr. 61/14.02.2002 și nr. 178/20.06.2002) ca parte a procedurii de autorizare a documentațiilor de urbanism. În baza acestor avize, Ministerul Culturii și Cultelor a solicitat elaborarea Planului de Urbanism Zonal pentru zona Centrală Istorică. Treizeci și cinci (35) din cele 41 de imobile monument istoric, sunt localizate în cuprinsul Zonei Protejate Centru Istoric Roșia Montană, dintre care o biserică catolică.

Conform recomandărilor Comisiei Naționale a Monumentelor Istorice suprafața acestei zone a fost mărită semnificativ. Această zonă va fi restaurată și conservată în ansamblul ei, urmând să fie deschis un muzeu al mineritului, care să cuprindă mai multe secțiuni – expoziția în aer ce va cuprinde toate gospodăriile tradițional-istorice și elemente de patrimoniu industrial, o expoziție asupra istoriei mineritului pe aceste meleaguri, un circuit muzeal subteran organizat în jurul galeriei istorice Cătălina Monulești – galeria în care au fost descoperite cele mai multe tăblițe cerate. Nu este însă în intenția companiei să determine muzeificarea acestei zone, ci se preconizează ca toate casele, inclusiv imobilele monument istoric, restaurate să fie locuite în continuare de către localnici, iar acolo unde aceștia vor opta pentru relocare, respectivele case vor fi locuite de către persoane ce vor lucra în cadrul Proiectului Minier Roșia Montană.

Compania dorește să protejeze și să promoveze toate aceste lucruri, iar pentru asta vor fi luate măsuri speciale atât în cuprinsul zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană (restaurare-consolidare-conservare), cât și în perimetrul industrial (utilizarea de tehnici speciale de pușcare, crearea de zone tampon între cele 2 perimetre, monitorizarea continuă a vibrațiilor și adaptarea pușcărilor în funcție de viteza de propagare a undelor, etc.).

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 3046

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 112982/25.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1362

Propunerea Proiectul va afecta grav patrimoniul cultural și se vor distruge vestigiile arheologice unice în Europa-galeriile romane

După cum rezultă din rapoartele și publicațiile specialiștilor, galeriile romane de la Roșia Montană sunt importante, dar nu unice. Astfel, un repertoriu al siturilor miniere antice de pe teritoriul Transilvaniei și Banatului – realizat în contextul elaborării Studiului de Impact asupra Mediului pentru proiectul Roșia Montană - susține aserțiunea potrivit căreia este dificilă atribuirea deplină a caracterului de unicat pentru situl de la Roșia Montană, cel puțin din perspectiva istoriei exploatărilor romane pe cuprinsul Imperiului și în particular în provincia Dacia. Existența a cel puțin 20 de situri cu caracteristici relativ similare - dintre care unele precum Ruda Brad, Bucium – zona Vulcoi Corabia și zona Haneș – Amlașul Mare, au oferit deja date certe asupra unui potențial arheologic comparabil într-o anumită măsură celui al anticului *Alburnus Maior* - vin să nuanțeze în mare măsură determinarea valorii de unicitate a acestui sit.

Până în anul 1999 galeriile romane de la Roșia Montană nu au fost studiate de către specialiști în domeniul arheologiei miniere, deși existența lor era cunoscută de mai bine de 150 de ani. Practic acest tip de vestigii arheologice erau înainte de anul 2000 o necunoscută din perspectiva unei abordări științifice, referirile legate de acestea fiind de cele mai multe ori empirice. Nici vestigiile arheologice de suprafață nu erau mai bine cunoscute anterior anului 2000, nefiind efectuate aici cercetări arheologice în adevăratul sens al cuvântului, ci informațiile provenind din descoperiri întâmplătoare ocazionate de lucrări agricole, activități de construire etc.

Soluția de rezolvare

Cercetările de arheologie minieră efectuate - începând din anul 1999 și până în prezent - de către o echipă specializată pluridisciplinară de la Universitatea Toulouse Le Mirail (Franța) coordonată de către dr. Beatrice Cauuet au avut în vedere realizarea – în premieră în România – a unui studiu de detaliu asupra acestui tip de vestigii arheologice, respectiv galeriile miniere vechi, de epocă antică și nu numai. Amplele cercetări și studii de patrimoniu efectuate în perioada 2000-2006 au permis conturarea unei imagini cuprinzătoare a acestor valori aparținând patrimoniului cultural național, cât și adoptarea unor măsuri specifice în ceea ce privește protejerea acestora.

Studierea acestor structuri a însemnat așadar mai buna lor cunoaștere și a determinat în aceeași măsură luarea unor decizii pertinente în ceea ce privește conservarea și punerea lor în valoare. În baza rezultatelor cercetărilor efectuate până acum (finalizate pentru masivele Cetate, Cârnic, Jig și în curs de desfășurare în masivul Orlea) s-a luat decizia conservării și punerii în valoare a următoarelor zone cu lucrări miniere vechi:

- galeria Cătălina Monulești – galerie situată în Centrul Istoric al satului Roșia Montană, unde în trecut au fost descoperite cel mai însemnat lot de tăblițe cerate și un sistem antic de drenare a apelor de mină;
- sectorul minier Păru Carpeni – situat în zona de sud-est a masivului Orlea unde a fost decoperit un sistem de camere suprapuse echipat cu instalații romane de lemn (roți, canale etc.) pentru drenare;
- zona Pietra Corbului – situată în partea de sud-vest a masivului Cârnic, aici fiind păstrate urme ale exploatărilor cu foc și apă din perioada antică și medievală;
- zona masivului Văidoaia – în partea de nord-vest a satului Roșia Montană, unde se păstrează zone de exploatare de suprafață datând din epoca antică.

Prin cercetările arheologice preventive din anii 2001-2006 au fost conturate și cercetate 13 situri arheologice, pentru unele dintre acestea - după finalizarea cercetărilor exhaustive - s-a luat decizia aplicării procedurii de descărcare de sarcină arheologică, iar în alte cazuri s-a hotărât conservarea in situ – incinta

funerară de la Tăul Găuri, vestigiile romane de pe Dealul Carpeni; zona Orlea va fi cercetată în detaliu în intervalul 2007-2012.

În ceea ce privește galeriile miniere istorice datând din epoca romană descoperite în sectoarele miniere Cătălina Monulești și Păru Carpeni, sunt prevăzute ample lucrări de redeschidere, consolidare și amenajare care să permită conservarea lor *in situ* și amenajarea lor pentru un circuit public de vizitare. Această decizie a luat în considerare valoarea și semnificația vestigiilor arheologice excepționale păstrate în aceste galerii, respectiv instalații romane din lemn realizate în epoca romană pentru evacuarea apelor de mină (așa-numitele „roți romane”). În același timp, galeria Cătălina Monulești are faima de a fi cea în care – la mijlocul secolului al XIX-lea – a fost descoperit cel mai semnificativ lot de tăblițe cerate (conform surselor de arhivă istorică fiind vorba de 11 piese, dintr-un total cunoscut până astăzi de 32 de astfel de artefacte).

Cea mai mare parte a lucrărilor miniere antice din masivul Cărnăc, dar și din celelalte sectoare miniere, sunt accesibile, în condiții dificile, doar specialiștilor, fiind practic aproape inaccesibile publicului larg. Mai mult, normele de securitate ce reglementează desfășurarea unor activităților publice de vizitare în muzeele din Uniunea Europeană și care vor fi adoptate și în România, nu sunt compatibile cu transformarea integrală a galeriilor romane, expuse în permanență unor factori de risc ridicat, într-un spațiu public destinat turiștilor. Subliniem însă faptul că vor exista porțiuni consistente de galerii romane care vor fi păstrate *in situ*. Ca o măsură de minimizare a acestui impact, pe lângă cercetarea deplină și publicarea rezultatelor acestei cercetări, specialiștii au considerat că este necesară realizarea unui model grafic tridimensional al acestor structuri, cât și realizarea unor replici la scara de 1:1 a acestora în cadrul viitorului muzeu al mineritului care va fi construit în curând la Roșia Montană.

Ca o alternativă s-a avut în vedere și elaborarea unui studiu de specialitate prin care s-au făcut estimări financiare legate de conservarea integrală și punerea în circuit turistic a galeriilor situate în Masivul Cărnăc. Astfel trebuie precizat că investițiile necesare pentru amenajarea și întreținerea unui circuit public de vizitare în acest masiv se ridică la un nivel nejustificabil economic (vezi în anexă broșura informativă intitulată Evaluarea costurilor lucrărilor de amenajare a rețelelor miniere istorice din masivul Cărnăc elaborată în colaborare de către firmele britanice Gifford, Geo-Design și Forkers Ltd.).

Pentru zona masivului Orlea (singura în care sunt clasate în prezent vestigiile miniere antice, respectiv cf. LMI 2004 Exploatarea miniere romane de la Alburnus Maior, zona Orlea (cod LMI AB-I-m-A-00065.02) cercetările efectuate până în prezent au avut caracter preliminar. Cercetarea de detaliu a acestei zone este planificată pentru perioada 2007-2012, iar la finalizarea acestor cercetări vor putea fi luate – conform prevederilor legale în vigoare - măsurile care se impun – fie conservarea *in situ* a unor tronsoane, fie aplicarea procedurii de descărcare de sarcină arheologică a unora dintre acestea. Informații de detaliu asupra descoperirilor arheologice întâmplătoare și a cercetărilor arheologice preliminare (de suprafață și subteran) din zona masivului Orlea au fost publicate în Studiul de Impact asupra Mediului pentru Proiectul Roșia Montană, vol. 6 – Studiu de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural, Anexa I, p. 219-222. Amintim că în cadrul studiului se face precizarea: “Cum dezvoltarea Proiectului în zona Orlea este preconizată pentru o dată mai târzie, investigațiile de arheologie de suprafață se vor concentra în acest perimetru începând din 2007. Astfel, activitățile de construcție implicate de dezvoltarea Proiectului, nu vor putea fi inițiate înainte de finalizarea cercetărilor arheologice, desfășurate în conformitate cu prevederile legislative românești și recomandările și practicile internaționale.” (Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural, vol. 6, p. 43).

În masivul Orlea a fost amenajat în cursul anilor '80 un Muzeu al Mineritului la Roșia Montană. În acest sens, în acest perimetru minier s-au amenajat o serie de galerii aflate într-o stare bună de conservare, care au fost separate prin ziduri de beton de lucrările miniere moderne prin care erau accesibile. Ca și lucrările miniere din Cărnăc, precum și din celelalte sectoare miniere de la Roșia Montană, galeriile din Orlea au profilul trapezoidal caracteristic. De asemenea, și aceste lucrări antice au avut de suferit de-a lungul timpului „remodelări” succesive, respectiv reluări miniere în scopul exploatarea unor noi rezerve de minereu. Aceste activități miniere au condus la distrugerea unei părți a acestor vestigii antice. Mai mult, starea lor de conservare se degradează accentuat mai ales în urma activității miniere recente care a folosit abaterea prin perforare – pușcare, ceea ce a condus la destabilizarea rocilor și accentuarea degradării vestigiilor miniere subterane. Îndepărtarea rambleului din lucrările miniere antice din cursul cercetărilor arheologice miniere, reprezintă un alt factor care contribuie la fragilizarea lucrărilor miniere antice. Degradarea stării de conservare a vestigiilor miniere din toate epocile este accentuată și de închiderea exploatarea miniere conduse de Minvest (1 iunie 2006), care asigura, e drept că la un nivel minim, drenajul de ansamblu al

sistemului de galerii al minei de la Roșia Montană. Închiderea activității miniere, care în conformitate cu normele naționale în vigoare implică un spectru extrem de larg de măsuri de conservare, s-a tradus la Roșia Montană doar printr-o stopare a activității extractive, mina fiind pur și simplu abandonată. După numai câteva luni de abandon, principala cale de drenare a apelor de mină, respectiv galeria Sf. Cruce din Orlea, se află într-o stare critică, apele de mină colmatând de fapt căile de drenare lungi de mai mulți kilometri. În cazul în care acest patrimoniu minier va fi doar „înghețat”, fără a se organiza măsuri de întreținere, în scopul conservării lui pentru generațiile viitoare, rezultatul va fi dezastruos, iar ceea ce încă mai există va dispărea ca urmare a surpărilor și inundațiilor din subteran. Un exemplu edificator în acest sens îl constituie – din păcate – „treptele romane” de la Brad (vestigi miniere de epocă romană cuprinse de asemenea în Legea 5/2000), unde după ce s-au stopat lucrările de întreținere, acestea au devenit practic inaccesibile.

Ținând cont de importanța patrimoniului cultural de la Roșia Montană și de prevederile legale în vigoare, S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A. a alocat în perioada 2001-2006 un buget pentru cercetarea patrimoniului de peste 10 milioane USD. Mai mult decât atât, ținând cont de rezultatele cercetărilor, de opiniile specialiștilor și deciziile autorităților competente, bugetul prevăzut de către companie pentru cercetarea, conservarea și restaurarea patrimoniului cultural al Roșiei Montane în viitorii ani, în condițiile implementării proiectului minier, este de 25 de milioane de dolari, așa cum a fost făcut public în Studiul de Impact asupra Mediului în mai 2006 (vezi Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 32, Plan de Management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 78-79). Astfel, se are în vedere continuarea cercetărilor în zona Orlea, dar în special crearea unui **Muzeu modern al Mineritului** cu expoziții de **geologie, arheologie, patrimoniu industrial și etnografic**, precum și amenajarea accesului turistic în galeria **Cătălina-Monulești** și la monumentul de la **Tău Găuri**, cât și **conservarea și restaurarea celor 41 de clădiri monument istoric și a zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană**.

Pentru informații de sinteză asupra istoricului cercetărilor și al principalelor descoperiri legate de galeriile istorice de la Roșia Montană, precum și pentru a cunoaște concluziile specialiștilor în această chestiune, dar și evaluările făcute pentru realizarea unui traseu turistic dedicat structurilor miniere istorice din masivul Cârnic sau opiniile formulate în anul 2004 de către Edward O'Hara, raportor pe probleme de patrimoniu al Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, vă rugăm să consultați anexele intitulate „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia” și „Evaluarea costurilor lucrărilor de amenajare a rețelelor miniere istorice din masivul Cârnic”, precum și versiunea anexată, în limba română a raportului O'Hara. Informații de detaliu asupra problematicei complexe a studiului lucrărilor miniere vechi de la Roșia Montană, a rezultatelor acestor cercetări și a perspectivelor de punere a lor în valoare sunt disponibile în Studiul de impact asupra mediului pentru proiectul Roșia Montană, vol. 6 – Studiu de condiții inițiale, p. 26, 32-53, 79-105.

În concluzie, precizăm că nu este în nici un caz vorba de distrugerea vestigiilor arheologice de la Roșia Montană. Cercetarea de acest tip – cunoscută sub denumirea de cercetare arheologică preventivă/de salvare - se face însă, peste tot în lume, în conexiune cu interesul economic pentru anumite zone, iar costurile acesteia, ca și costurile de punere în valoare și întreținere a zonelor păstrate, sunt asigurate de cei care fac investiția, realizându-se un parteneriat public-privat în sensul protejării patrimoniului cultural, conform prevederilor Convenției europene de la Malta (1992) cu privire la protejarea patrimoniului arheologic.

Se cuvine însă subliniat că în afara obligațiilor asumate de către RMGC, în privința protejării și conservării vestigiilor arheologice și a monumentelor istorice există o sumă întreaga de obligații care revin atât autorităților publice locale din Roșia Montană și județul Alba, cât și autorităților publice centrale, respectiv Statului Român. Planurile de management pentru patrimoniul cultural din cadrul Raportului la Studiul de Impact asupra Mediului aduc precizări asupra acestor aspecte (vezi Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 32, Plan de Management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 21-22, 47, 52-53, 66-67 și Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 33, Plan de Management pentru monumentele istorice și zonele protejate din zona Roșia Montană, p. 28-29, 48-50, 52-53, 64-65, p. 98 – Anexa 1).

Toate aceste angajamente asumate public de către companie sunt prezentate pe larg în cadrul Raportului la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 33, Plan de Management pentru patrimoniul cultural.

Referințe:

[1] - Textul convenției este disponibil la adresa web

<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=143&CM=8&DF=7/6/2006&CL=ENG>

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 3065

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 111729/25.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1364

Propunerea Rosia Montana prezinta vestigii arheologice deosebite care vor fi distruse prin realizarea proiectului

După cum rezultă din rapoartele și publicațiile specialiștilor, galeriile romane de la Roșia Montană sunt importante, dar nu unice. Astfel, un repertoriu al siturilor miniere antice de pe teritoriul Transilvaniei și Banatului – realizat în contextul elaborării Studiului de Impact asupra Mediului pentru proiectul Roșia Montană - susține aserțiunea potrivit căreia este dificilă atribuirea deplină a caracterului de unicat pentru situl de la Roșia Montană, cel puțin din perspectiva istoriei exploatărilor romane pe cuprinsul Imperiului și în particular în provincia Dacia. Existența a cel puțin 20 de situri cu caracteristici relativ similare - dintre care unele precum Ruda Brad, Bucium – zona Vulcoi Corabia și zona Haneș – Amlașul Mare, au oferit deja date certe asupra unui potențial arheologic comparabil într-o anumită măsură celui al anticului *Alburnus Maior* - vin să nuanțeze în mare măsură determinarea valorii de unicitate a acestui sit.

Până în anul 1999 galeriile romane de la Roșia Montană nu au fost studiate de către specialiști în domeniul arheologiei miniere, deși existența lor era cunoscută de mai bine de 150 de ani. Practic acest tip de vestigii arheologice erau înainte de anul 2000 o necunoscută din perspectiva unei abordări științifice, referirile legate de acestea fiind de cele mai multe ori empirice. Nici vestigiile arheologice de suprafață nu erau mai bine cunoscute anterior anului 2000, nefiind efectuate aici cercetări arheologice în adevăratul sens al cuvântului, ci informațiile provenind din descoperiri întâmplătoare ocazionate de lucrări agricole, activități de construire etc.

Cercetările de arheologie minieră efectuate - începând din anul 1999 și până în prezent - de către o echipă specializată pluridisciplinară de la Universitatea Toulouse Le Mirail (Franța) coordonată de către dr. Beatrice Cauuet au avut în vedere realizarea – în premieră în România – a unui studiu de detaliu asupra acestui tip de vestigii arheologice, respectiv galeriile miniere vechi, de epocă antică și nu numai. Amplele cercetări și studii de patrimoniu efectuate în perioada 2000-2006 au permis conturarea unei imagini cuprinzătoare a acestor valori aparținând patrimoniului cultural național, cât și adoptarea unor măsuri specifice în ceea ce privește protejerea acestora.

Soluția de rezolvare

Studierea acestor structuri a însemnat așadar mai buna lor cunoaștere și a determinat în aceeași măsură luarea unor decizii pertinente în ceea ce privește conservarea și punerea lor în valoare. În baza rezultatelor cercetărilor efectuate până acum (finalizate pentru masivele Cetate, Cârnic, Jig și în curs de desfășurare în masivul Orlea) s-a luat decizia conservării și punerii în valoare a următoarelor zone cu lucrări miniere vechi:

- galeria Cătălina Monulești – galerie situată în Centrul Istoric al satului Roșia Montană, unde în trecut au fost descoperite cel mai însemnat lot de tăblițe cerate și un sistem antic de drenare a apelor de mină;
- sectorul minier Păru Carpeni – situat în zona de sud-est a masivului Orlea unde a fost decoperit un sistem de camere suprapuse echipat cu instalații romane de lemn (roți, canale etc.) pentru drenare;
- zona Pietra Corbului – situată în partea de sud-vest a masivului Cârnic, aici fiind păstrate urme ale exploatărilor cu foc și apă din perioada antică și medievală;
- zona masivului Văidoaia – în partea de nord-vest a satului Roșia Montană, unde se păstrează zone de exploatare de suprafață datând din epoca antică.

Prin cercetările arheologice preventive din anii 2001-2006 au fost conturate și cercetate 13 situri arheologice, pentru unele dintre acestea - după finalizarea cercetărilor exhaustive - s-a luat decizia aplicării procedurii de descărcare de sarcină arheologică, iar în alte cazuri s-a hotărât conservarea in situ – incinta

funerară de la Tăul Găuri, vestigiile romane de pe Dealul Carpeni; zona Orlea va fi cercetată în detaliu în intervalul 2007-2012.

În ceea ce privește galeriile miniere istorice datând din epoca romană descoperite în sectoarele miniere Cătălina Monulești și Păru Carpeni, sunt prevăzute ample lucrări de redeschidere, consolidare și amenajare care să permită conservarea lor *in situ* și amenajarea lor pentru un circuit public de vizitare. Această decizie a luat în considerare valoarea și semnificația vestigiilor arheologice excepționale păstrate în aceste galerii, respectiv instalații romane din lemn realizate în epoca romană pentru evacuarea apelor de mină (așa-numitele „roți romane”). În același timp, galeria Cătălina Monulești are faima de a fi cea în care – la mijlocul secolului al XIX-lea – a fost descoperit cel mai semnificativ lot de tăblițe cerate (conform surselor de arhivă istorică fiind vorba de 11 piese, dintr-un total cunoscut până astăzi de 32 de astfel de artefacte).

Cea mai mare parte a lucrărilor miniere antice din masivul Cărnăc, dar și din celelalte sectoare miniere, sunt accesibile, în condiții dificile, doar specialiștilor, fiind practic aproape inaccesibile publicului larg. Mai mult, normele de securitate ce reglementează desfășurarea unor activităților publice de vizitare în muzeele din Uniunea Europeană și care vor fi adoptate și în România, nu sunt compatibile cu transformarea integrală a galeriilor romane, expuse în permanență unor factori de risc ridicat, într-un spațiu public destinat turiștilor. Subliniem însă faptul că vor exista porțiuni consistente de galerii romane care vor fi păstrate *in situ*. Ca o măsură de minimizare a acestui impact, pe lângă cercetarea deplină și publicarea rezultatelor acestei cercetări, specialiștii au considerat că este necesară realizarea unui model grafic tridimensional al acestor structuri, cât și realizarea unor replici la scara de 1:1 a acestora în cadrul viitorului muzeu al mineritului care va fi construit în curând la Roșia Montană.

Ca o alternativă s-a avut în vedere și elaborarea unui studiu de specialitate prin care s-au făcut estimări financiare legate de conservarea integrală și punerea în circuit turistic a galeriilor situate în Masivul Cărnăc. Astfel trebuie precizat că investițiile necesare pentru amenajarea și întreținerea unui circuit public de vizitare în acest masiv se ridică la un nivel nejustificabil economic (vezi în anexă broșura informativă intitulată Evaluarea costurilor lucrărilor de amenajare a rețelelor miniere istorice din masivul Cărnăc elaborată în colaborare de către firmele britanice Gifford, Geo-Design și Forkers Ltd.).

Pentru zona masivului Orlea (singura în care sunt clasate în prezent vestigiile miniere antice, respectiv cf. LMI 2004 Exploatarea miniere romane de la Alburnus Maior, zona Orlea (cod LMI AB-I-m-A-00065.02) cercetările efectuate până în prezent au avut caracter preliminar. Cercetarea de detaliu a acestei zone este planificată pentru perioada 2007-2012, iar la finalizarea acestor cercetări vor putea fi luate – conform prevederilor legale în vigoare - măsurile care se impun – fie conservarea *in situ* a unor tronsoane, fie aplicarea procedurii de descărcare de sarcină arheologică a unora dintre acestea. Informații de detaliu asupra descoperirilor arheologice întâmplătoare și a cercetărilor arheologice preliminare (de suprafață și subteran) din zona masivului Orlea au fost publicate în Studiul de Impact asupra Mediului pentru Proiectul Roșia Montană, vol. 6 – Studiu de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural, Anexa I, p. 219-222. Amintim că în cadrul studiului se face precizarea: “Cum dezvoltarea Proiectului în zona Orlea este preconizată pentru o dată mai târzie, investigațiile de arheologie de suprafață se vor concentra în acest perimetru începând din 2007. Astfel, activitățile de construcție implicate de dezvoltarea Proiectului, nu vor putea fi inițiate înainte de finalizarea cercetărilor arheologice, desfășurate în conformitate cu prevederile legislative românești și recomandările și practicile internaționale.” (Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural, vol. 6, p. 43).

În masivul Orlea a fost amenajat în cursul anilor '80 un Muzeu al Mineritului la Roșia Montană. În acest sens, în acest perimetru minier s-au amenajat o serie de galerii aflate într-o stare bună de conservare, care au fost separate prin ziduri de beton de lucrările miniere moderne prin care erau accesibile. Ca și lucrările miniere din Cărnăc, precum și din celelalte sectoare miniere de la Roșia Montană, galeriile din Orlea au profil trapezoidal caracteristic. De asemenea, și aceste lucrări antice au avut de suferit de-a lungul timpului „remodelări” succesive, respectiv reluări miniere în scopul exploatarea unor noi rezerve de minereu. Aceste activități miniere au condus la distrugerea unei părți a acestor vestigii antice. Mai mult, starea lor de conservare se degradează accentuat mai ales în urma activității miniere recente care a folosit abaterea prin perforare – pușcare, ceea ce a condus la destabilizarea rocilor și accentuarea degradării vestigiilor miniere subterane. Îndepărtarea rambleului din lucrările miniere antice din cursul cercetărilor arheologice miniere, reprezintă un alt factor care contribuie la fragilizarea lucrărilor miniere antice. Degradarea stării de conservare a vestigiilor miniere din toate epocile este accentuată și de închiderea exploatarea miniere conduse de Minvest (1 iunie 2006), care asigura, e drept că la un nivel minim, drenajul de ansamblu al

sistemului de galerii al minei de la Roșia Montană. Închiderea activității miniere, care în conformitate cu normele naționale în vigoare implică un spectru extrem de larg de măsuri de conservare, s-a tradus la Roșia Montană doar printr-o stopare a activității extractive, mina fiind pur și simplu abandonată. După numai câteva luni de abandon, principala cale de drenare a apelor de mină, respectiv galeria Sf. Cruce din Orlea, se află într-o stare critică, apele de mină colmatând de fapt căile de drenare lungi de mai mulți kilometri. În cazul în care acest patrimoniu minier va fi doar „înghețat”, fără a se organiza măsuri de întreținere, în scopul conservării lui pentru generațiile viitoare, rezultatul va fi dezastruos, iar ceea ce încă mai există va dispărea ca urmare a surpărilor și inundațiilor din subteran. Un exemplu edificator în acest sens îl constituie – din păcate – „treptele romane” de la Brad (vestigi miniere de epocă romană cuprinse de asemenea în Legea 5/2000), unde după ce s-au stopat lucrările de întreținere, acestea au devenit practic inaccesibile.

Ținând cont de importanța patrimoniului cultural de la Roșia Montană și de prevederile legale în vigoare, S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A. a alocat în perioada 2001-2006 un buget pentru cercetarea patrimoniului de peste 10 milioane USD. Mai mult decât atât, ținând cont de rezultatele cercetărilor, de opiniile specialiștilor și deciziile autorităților competente, bugetul prevăzut de către companie pentru cercetarea, conservarea și restaurarea patrimoniului cultural al Roșiei Montane în viitorii ani, în condițiile implementării proiectului minier, este de 25 de milioane de dolari, așa cum a fost făcut public în Studiul de Impact asupra Mediului în mai 2006 (vezi Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 32, Plan de Management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 78-79). Astfel, se are în vedere continuarea cercetărilor în zona Orlea, dar în special crearea unui **Muzeu modern al Mineritului** cu expoziții de **geologie, arheologie, patrimoniu industrial și etnografic**, precum și amenajarea accesului turistic în galeria **Cătălina-Monulești** și la monumentul de la **Tău Găuri**, cât și **conservarea și restaurarea celor 41 de clădiri monument istoric și a zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană**.

Pentru informații de sinteză asupra istoricului cercetărilor și al principalelor descoperiri legate de galeriile istorice de la Roșia Montană, precum și pentru a cunoaște concluziile specialiștilor în această chestiune, dar și evaluările făcute pentru realizarea unui traseu turistic dedicat structurilor miniere istorice din masivul Cârnic sau opiniile formulate în anul 2004 de către Edward O'Hara, raportor pe probleme de patrimoniu al Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, vă rugăm să consultați anexele intitulate „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia” și „Evaluarea costurilor lucrărilor de amenajare a rețelelor miniere istorice din masivul Cârnic”, precum și versiunea anexată, în limba română a raportului O'Hara. Informații de detaliu asupra problematicii complexe a studiului lucrărilor miniere vechi de la Roșia Montană, a rezultatelor acestor cercetări și a perspectivelor de punere a lor în valoare sunt disponibile în Studiul de impact asupra mediului pentru proiectul Roșia Montană, vol. 6 – Studiu de condiții inițiale, p. 26, 32-53, 79-105.

În concluzie, precizăm că nu este în nici un caz vorba de distrugerea vestigiilor arheologice de la Roșia Montană. Cercetarea de acest tip – cunoscută sub denumirea de cercetare arheologică preventivă/de salvare - se face însă, peste tot în lume, în conexiune cu interesul economic pentru anumite zone, iar costurile acesteia, ca și costurile de punere în valoare și întreținere a zonelor păstrate, sunt asigurate de cei care fac investiția, realizându-se un parteneriat public-privat în sensul protejării patrimoniului cultural, conform prevederilor Convenției europene de la Malta (1992) cu privire la protejarea patrimoniului arheologic.

Se cuvine însă subliniat că în afara obligațiilor asumate de către RMGC, în privința protejării și conservării vestigiilor arheologice și a monumentelor istorice există o sumă întreaga de obligații care revin atât autorităților publice locale din Roșia Montană și județul Alba, cât și autorităților publice centrale, respectiv Statului Român. Planurile de management pentru patrimoniul cultural din cadrul Raportului la Studiul de Impact asupra Mediului aduc precizări asupra acestor aspecte (vezi Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 32, Plan de Management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 21-22, 47, 52-53, 66-67 și Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 33, Plan de Management pentru monumentele istorice și zonele protejate din zona Roșia Montană, p. 28-29, 48-50, 52-53, 64-65, p. 98 – Anexa 1).

Toate aceste angajamente asumate public de către companie sunt prezentate pe larg în cadrul Raportului la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 33, Plan de Management pentru patrimoniul cultural.

Referințe:

[1] - Textul convenției este disponibil la adresa web

<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=143&CM=8&DF=7/6/2006&CL=ENG>

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC

3115

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC

Nr. 112129/25.08.2006

Codul intern RMGC unic

MMGA_1394

Propunerea

În cadrul gestionării patrimoniului cultural nu sunt specificate galeriile romane ce vor fi distruse în timpul exploatarei.

În contextul implementării Proiectului Minier Roșia Montană vor fi afectate următoarele porțiuni de galerii romane:

- în masivul Cârnic – porțiunile de galerii antice din zona denumită Rețeaua Mare de pe fațada sudică a acestui masiv;
- în masivul Cetate – vestigiile exploatărilor antice de suprafață din zona Găuri, din zona sud-vestică a acestui masiv;
- în masivul Orlea – zona este în cercetare până în anul 2012 și prin urmare nu poate fi exprimat un punct de vedere concludiv în acest caz.

Ca măsuri de minimizare a acestui impact asupra unor tronsoane de galerii romane vor fi păstrate *in situ* și conservate următoarele zone:

Soluția de rezolvare

- în masivul Cârnic – exploatări antice de suprafață și subteran din zona Piatra Corbului, în partea de sud-vest a masivului;
- în masivele Lety – Coș – galeria Cătălina Monulești, inclusiv un sistem roman de drenare a apelor de mină;
- în masivul Văidoaia - vestigiile exploatărilor antice de suprafață din zona central sudică a masivului;
- în masivul Orlea – sectorul minier Păru-Carpeni, inclusiv un sistem roman de drenare a apelor de mină și porțiunile de exploatare minieră antică deservite de acesta.

Trebuie de asemenea spus că galeria Cătălina Monulești va fi organizată ca și parte a viitorului muzeu, respectiv ca un traseu turistic de vizitare subteran organizat în baza unor tronsoane de galerii romane păstrate *in situ*. În plus, aici vor fi reconstruite, în scara 1:1 sub formă de reconstituiri, tronsoane din galeriile având o tipologie distinctă față de cea surprinsă în original în Cătălina, așa cum s-a procedat în multe cazuri în Europa (cazurile de reconstituiri ale unor mine precum Rio Tinto în Spania sau Killhope din Țara Galilor, în Marea Britanie).

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 3135

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 112122/25.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1407

Propunerea in zona exista vestigii arheologice

Soluția de rezolvare

Precizăm că implementarea proiectului minier nu presupune distrugerea și abandonarea valorilor de patrimoniu arheologic din cuprinsul comunei Roșia Montană și că s-a ținut pe deplin cont de existența acestor vestigii. Până în anul 2000, despre Roșia Montană se putea afirma că este o zonă cu potențial arheologic, în care nu se efectuaseră săpături arheologice propriu-zise, necesare pentru a contura în detaliu diversele elemente componente ale sitului. Practic, în zona masivelor Cetate, Cărnic, Jig și Orlea, amplasate în partea superioară a văii Roșiei, respectiv a văii Corna, în raza administrativă a comunei Roșia Montană, erau cunoscute o serie de descoperiri arheologice întâmplătoare – monumente epigrafice, piese de arhitectură funerară - care furnizau suficiente indicii pentru a presupune existența unor situri arheologice. Celelalte valori de patrimoniu ale Roșiei Montane – tăurile, clădirile monument istoric, tradițiile și obiceiurile – erau în general cunoscute, dar abia în anul 2001 Ministerul Culturii și Cultelor a decis abordarea într-o manieră unitară a acestei problematice complexe.

Astăzi, după cercetări ample desfășurate în ultimii 7 ani, sunt bine cunoscute natura, caracteristicile și distribuția valorilor de patrimoniu – situri arheologice, clădiri monument istorice, cât și a bisericilor și cimitirelor din zona Roșia Montană. Amplele cercetări și studii de patrimoniu efectuate în perioada 2000-2006 au permis conturarea unei imagini cuprinzătoare a acestor valori aparținând patrimoniului cultural național, precum și adoptarea unor măsuri specifice în ceea ce privește protejarea acestora.

Astfel, în conformitate cu cerințele Ministerului Mediului și al Gospodării Apelor, respectiv al Ministerului Culturii și Cultelor în cadrul documentației privind Raportul la studiul de impact asupra mediului pentru proiectul Roșia Montană au fost elaborate planuri de management specifice pentru gestionarea și conservarea valorilor de patrimoniu din zona Roșia Montană, în contextul implementării proiectului minier. (vezi Raportul de evaluarea a impactului asupra mediului, vol. 32-33, Plan M – Plan de management al patrimoniului cultural, partea I – Plan de management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, partea II-a – Plan de management pentru monumentele istorice și zonele protejate din Roșia Montană, partea III-a – Plan de management pentru patrimoniul cultural).

Răspunzând foarte sintetic opiniilor formulate de dumneavoastră, precizăm următoarele:

- galeriile romane din masivele situate în jumătatea de sud a văii Roșiei au fost cercetate în detaliu și s-au propus măsuri de conservare specifice pentru zonele Cătălina Monulești și Piatra Corbului;
- galeriile romane din masivele situate în jumătatea de nord a văii Roșiei au fost cercetate preliminar și în cazul unor descoperiri excepționale precum cele din sectorul minier Păru Carpeni s-au propus măsuri de conservare specifice; zona Orlea – Țarina va fi cercetată în detaliu în intervalul 2007-2012;
- prin cercetările arheologice preventive din anii 2001-2006 au fost conturate și cercetate 13 situri arheologice, pentru unele dintre acestea - după finalizarea cercetărilor exhaustive - s-a luat decizia aplicării procedurii de descărcare de sarcină arheologică, iar în alte cazuri s-a hotărât conservarea in situ – incinta funerară de la Tăul Găuri, vestigiile romane de pe Dealul Carpeni; zona Orlea va fi cercetată în detaliu în intervalul 2007-2012.

Ținând cont de importanța patrimoniului cultural de la Roșia Montană și de prevederile legale în vigoare, S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A. a alocat în perioada 2001-2006 un buget pentru cercetarea patrimoniului de peste 10 milioane USD. Mai mult decât atât, ținând cont de rezultatele cercetărilor, de opiniile specialiștilor și deciziile autorităților competente, bugetul prevăzut de către companie pentru

cercetarea, conservarea și restaurarea patrimoniului cultural al Roșiei Montane în viitorii ani, în condițiile implementării proiectului minier, este de 25 de milioane de dolari, așa cum a fost făcut public în Studiul de impact asupra mediului în mai 2006 (vezi Raport la studiul de impact asupra mediului, vol. 32, Plan de management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 78-79). Astfel, se are în vedere continuarea cercetărilor în zona Orlea, dar în special crearea unui **Muzeu modern al Mineritului** cu expoziții de **geologie, arheologie, patrimoniu industrial și etnografic**, precum și amenajarea accesului turistic în galeria **Cătălina-Monulești** și la monumentul de la **Tău Găuri**, cât și **conservarea și restaurarea celor 41 de clădiri monument istoric și a zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană**.

Precizăm că în afara obligațiilor asumate de către RMGC, în privința protejării și conservării vestigiilor arheologice și a monumentelor istorice, există o sumă întreagă de obligații care revin atât autorităților publice locale din Roșia Montană și județul Alba, cât și autorităților publice centrale, respectiv statului român. Planurile de management pentru patrimoniu cultural din cadrul Raportului la studiul de impact asupra mediului aduc precizări asupra acestor aspecte (vezi Raport la studiul de impact asupra mediului, vol. 32, Plan de management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 21-22, 47, 52-53, 66-67 și Raport la studiul de impact asupra mediului, vol. 33, Plan de management pentru monumentele istorice și zonele protejate din zona Roșia Montană, p. 28-29, 48-50, 52-53, 64-65, p. 98 – Anexa 1).

În ceea ce privește informațiile de detaliu cu privire la principalele vestigii arheologice, cât și o serie de considerații despre protejarea acestora și măsurile specifice preconizate de planurile de management, vă rugăm să consultați anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 3252, 3253, 3254, 3255, 3256

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 111108/25.08.2006, Nr. 111136/25.08.2006, Nr. 111135/25.08.2006, Nr. 111129/25.08.2006, Nr. 111128/25.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1439

Propunerea Galeriile romane din masivele Orlea si Carnic sunt unice in lume si vor fi distruse

Soluția de rezolvare

După cum rezultă din rapoartele și publicațiile specialiștilor, galeriile romane de la Roșia Montană sunt importante, dar nu unice. Astfel, un repertoriu al siturilor miniere antice de pe teritoriul Transilvaniei și Banatului – realizat în contextul elaborării Studiului de Impact asupra Mediului pentru proiectul Roșia Montană - susține aserțiunea potrivit căreia este dificilă atribuirea deplină a caracterului de unicat pentru situl de la Roșia Montană, cel puțin din perspectiva istoriei exploatărilor romane pe cuprinsul Imperiului și în particular în provincia Dacia. Existența a cel puțin 20 de situri cu caracteristici relativ similare - dintre care unele precum Ruda Brad, Bucium – zona Vulcoi Corabia și zona Haneș – Amlașul Mare, au oferit deja date certe asupra unui potențial arheologic comparabil într-o anumită măsură celui al anticului *Alburnus Maior* - vin să nuanțeze în mare măsură determinarea valorii de unicitate a acestui sit.

Cea mai mare parte a lucrărilor miniere antice din masivul Cărnic, dar și din celelalte sectoare miniere, sunt accesibile, în condiții dificile, doar specialiștilor, fiind practic aproape inaccesibile publicului larg. Mai mult, normele de securitate ce reglementează desfășurarea unor activități publice de vizitare în muzeele din Uniunea Europeană și care vor fi adoptate și în România, nu sunt compatibile cu transformarea integrală a galeriilor romane, expuse în permanență unor factori de risc ridicat, într-un spațiu public destinat turiștilor. Subliniem însă faptul că vor exista porțiuni consistente de galerii romane care vor fi păstrate *in situ*.

Astfel, în baza raportului științific înaintat de către specialiști francezi, Comisia națională de arheologie a propus, iar Ministerul Culturii și Cultelor a emis certificatul de deasarcare de sarcină arheologică pentru masivul Cărnic, cu excepția unei suprafețe de 5 hectare ce include Piatra Corbului. Ca o măsură de minimizare a acestui impact, pe lângă cercetarea deplină și publicarea rezultatelor acestei cercetări, specialiștii au considerat că este necesară și realizarea unui model grafic tridimensional al acestor structuri, cât și realizarea unor replici la scară de 1:1 a acestora în cadrul viitorului muzeu al mineritului care va fi construit în curând la Roșia Montană. În momentul de față acest certificat de descărcare face obiectul unui proces în contencios.

Ca o alternativă s-a avut în vedere și elaborarea unui studiu de specialitate prin care s-au făcut estimări financiare legate de conservarea integrală și punerea în circuit turistic a galeriilor situate în Masivul Cărnic. Astfel trebuie precizat că investițiile necesare pentru amenajarea și întreținerea unui circuit public de vizitare în acest masiv se ridică la un nivel nejustificabil economic (vezi în anexă broșura informativă intitulată *Evaluarea costurilor lucrărilor de amenajare a rețelelor miniere istorice din masivul Cărnic* elaborată în colaborare de către firmele britanice Gifford, Geo-Design și Forkers Ltd.).

Activitățile de construcție implicate de dezvoltarea Proiectului minier în zona Orlea nu vor putea fi inițiate înainte de finalizarea cercetărilor arheologice, desfășurate în conformitate cu prevederile legislative românești și recomandările și practicile internaționale (Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural, vol. 6, p. 43). În baza prevederilor Ordonanței Guvernului nr. 43/2000 privind protecția patrimoniului arheologic și declararea unor situri arheologice ca zone de interes național, modificată, investitorul are obligația să finanțeze „stabilirea, prin studiul de fezabilitate al investiției și prin proiectul tehnic, a măsurilor ce urmează să fie detaliate și a necesarului de fonduri pentru cercetarea preventivă sau supravegherea arheologică, după caz, și protejarea patrimoniului arheologic sau, după caz, descărcarea de sarcină arheologică a zonei afectate de lucrări și aplicarea acestor măsuri.”

Cu privire la galeriile din Orlea, în Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural se precizează – vol. 6, p. 45 - că în ceea ce privește zona masivului Orlea este planificată continuarea cercetării arheologice preventive de suprafață și subteran, respectiv într-o zonă cu potențial arheologic reperat. De asemenea, se specifică faptul că cercetările întreprinse până în acest moment în zona acestui masiv au avut un caracter preliminar. Este important de subliniat că în cadrul studiului se face precizarea: “Cum dezvoltarea Proiectului minier în zona Orlea este preconizată pentru o dată mai târzie, din anul 2007 investigațiile de arheologie de suprafață se vor concentra în acest perimetru.”

În contextul acestor cercetări arheologice preliminare din subteran a avut loc o descoperire importantă în masivul Orlea, în anul 2004, valoarea ei fiind confirmată în vara anului 2005. Astfel, echipa franceză coordonată dr. Beatrice Cauuet a descoperit o cameră echipată cu o roată de drenare a apelor de mină, iar mai apoi, un întreg sistem de evacuare a apei din subteran. Acest ansamblu indentificat în sectorul Păru Carpeni a fost datat în perioada romană și face obiectul unor ample cercetări și a măsurilor speciale de conservare *in situ*. Obiectivul nu va fi afectat de construcția viitoarei cariere Orlea. Cercetările arheologice preventive de suprafață pentru zona Orlea coroborate cu cercetările de arheologie minieră din sectorul Orlea – Țarina (subteran), sunt preconizate – așa cum a fost făcut public în Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural, vol. 6, p. 43 - pentru intervalul 2007-2012.

În masivul Orlea a fost amenajat în cursul anilor '80 un Muzeu al Mineritului la Roșia Montană. În acest sens, în acest perimetru minier s-au amenajat o serie de galerii aflate într-o stare bună de conservare, care au fost separate prin ziduri de beton de lucrările miniere moderne prin care erau accesibile. Ca și lucrările miniere din Cârnic, precum și din celelalte sectoare miniere de la Roșia Montană, galeriile din Orlea au profilul trapezoidal caracteristic. De asemenea, și aceste lucrări antice au avut de suferit de-a lungul timpului „remodelări” succesive, respectiv reluări miniere în scopul exploatării unor noi rezerve de minereu. Aceste activități miniere au condus la distrugerea unei părți a acestor vestigii antice. Mai mult, starea lor de conservare se degradează accentuat mai ales în urma activității miniere recente care a folosit abatarea prin perforare – pușcare, ceea ce a condus la destabilizarea rocilor și accentuarea degradării vestigiilor miniere subterane. Îndepărtarea rambleului din lucrările miniere antice din cursul cercetărilor arheologice miniere, reprezintă un alt factor care contribuie la fragilizarea lucrărilor miniere antice. Degradarea stării de conservare a vestigiilor miniere din toate epocile este accentuată și de închiderea exploatării miniere conduse de Minvest (1 iunie 2006), care asigură, e drept că la un nivel minim, drenajul de ansamblu al sistemului de galerii al minei de la Roșia Montană. Închiderea activității miniere, care în conformitate cu normele naționale în vigoare implică un spectru extrem de larg de măsuri de conservare, s-a tradus la Roșia Montană doar printr-o stopare a activității extractive, mina fiind pur și simplu abandonată. După numai câteva luni de abandon, principala cale de drenare a apelor de mină, respectiv galeria Sf. Cruce din Orlea, se află într-o stare critică, apele de mină colmatând de fapt căile de drenare lungi de mai mulți kilometri. În cazul în care acest patrimoniu minier va fi doar „înghețat”, fără a se organiza măsuri de întreținere, în scopul conservării lui pentru generațiile viitoare, rezultatul va fi dezastruos, iar ceea ce încă mai există va dispărea ca urmare a surpărilor și inundațiilor din subteran. Un exemplu edificator în acest sens îl constituie – din păcate - „treptele romane” de la Brad (vestigii miniere de epocă romană cuprinse de asemenea în Legea 5/2000), unde după ce s-au stopat lucrările de întreținere, acestea au devenit practic inaccesibile.

În conformitate cu Lista Monumentelor Istorice publicată în Monitorul Oficial Nr. 646 bis, din data de 16.07.2004 în cuprinsul viitoarei zone de dezvoltare industrială din masivul Orlea sunt clasate ca monumente istorice, două situri arheologice, respectiv - Așezarea romană de la Alburnus Maior, Zona Orlea (cod LMI AB-I-m-A-00065.01), Exploatarea minieră romană de la Alburnus Maior, Masivul Orlea (AB-I-m-A-00065.02).

Conform prevederilor Legii 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice, modificată, este posibilă aplicarea legală a procedurii de declasare în contextul descărcării de sarcină arheologică în cazul siturilor arheologice, conform. avizului Comisiei Naționale de Arheologie din cadrul Ministerului Culturii și Cultelor. În accepțiunea legii, descărcarea de sarcină arheologică este procedura prin care se confirmă că un teren în care a fost evidențiat patrimoniu arheologic poate fi redat activităților umane curente (Legea 258/2006, art. 5, paragraf (2)).

Prin urmare, această intenție de a dezvolta cariera din masivul Orlea se poate materializa doar după efectuarea unor cercetări arheologice preventive – de suprafață și subteran – care să ofere date exhaustive asupra sitului roman din zona Orlea. Așa cum se cunoaște – vezi fișa de sit arheologic din Studiul de

condiții inițiale asupra patrimoniului cultural din cadrul Raportului SIM, respectiv Anexa I - Fișe de evidență arheologică a siturilor identificate la Roșia Montană, fișa de sit nr. 9 – Orlea, p. 219-222 – în acest perimetru nu s-au desfășurat cercetări arheologice, respectiv studii de specialitate care să determine în detaliu caracteristicile și distribuția spațială a vestigiilor de patrimoniu arheologic din această zonă. Prin urmare, RMGC și-a luat angajamentul de a finanța în perioada 2007 – 2012 un program de cercetări arheologice preventive desfășurat de către specialiști abilitați. În baza analizei rezultatelor acestor cercetări se va putea apoi decide aplicarea sau nu a procedurii de descărcare de sarcină arheologică. Nu există prevederi legale care să interzică desfășurarea cercetărilor arheologice cu caracter preventiv în cazul zonelor cu patrimoniu arheologic reparat, așa cum este cazul zonei Orlea.

Ținând cont de importanța patrimoniului cultural de la Roșia Montană și de prevederile legale în vigoare, S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A. a alocat în perioada 2001-2006 un buget pentru cercetarea patrimoniului de peste 10 milioane USD. Mai mult decât atât, ținând cont de rezultatele cercetărilor, de opiniile specialiștilor și deciziile autorităților competente, bugetul prevăzut de către companie pentru cercetarea, conservarea și restaurarea patrimoniului cultural al Roșiei Montane în viitorii ani, în condițiile implementării proiectului minier, este de 25 de milioane de dolari, așa cum a fost făcut public în Studiul de impact asupra mediului în mai 2006 (vezi Raport la studiul de impact asupra mediului, vol. 32, Plan de management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 78-79). Astfel se are în vedere continuarea cercetărilor în zona Orlea, dar în special crearea unui **Muzeu modern al Mineritului** cu expoziții de **geologie, arheologie, patrimoniu industrial și etnografic**, precum și amenajarea accesului turistic în galeria **Cătălina-Monulești** și la monumentul de la **Tău Găuri**, cât și **conservarea și restaurarea celor 41 de clădiri monument istoric și a zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană**.

Pentru informații de sinteză asupra istoricului cercetărilor și a principalelor descoperiri legate de galeriile istorice de la Roșia Montană, precum și pentru a cunoaște concluziile specialiștilor în această chestiune, dar și evaluările făcute pentru realizarea unui traseu turistic dedicat structurilor miniere istorice din masivul Cârnic sau opiniile formulate în anul 2004 de către Edward O'Hara, raportor pe probleme de patrimoniu al Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, vă rugăm să consultați anexele intitulate „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia” și „Evaluarea costurilor lucrărilor de amenajare a rețelelor miniere istorice din masivul Cârnic”, precum și versiunea anexată, în limba română a raportului O'Hara. Informații de detaliu asupra problematicei complexe a studiului lucrărilor miniere vechi de la Roșia Montană, a rezultatelor acestor cercetări și a perspectivelor de punere a lor în valoare sunt disponibile în Studiul de impact asupra mediului pentru proiectul Roșia Montană, vol. 6 – Studiu de condiții inițiale, p. 26, 32-53, 79-105.

În concluzie, referitor la întrebarea formulată de dumneavoastră menționăm că nu este în nici un caz vorba de distrugerea necondiționată a galeriilor romane de la Roșia Montană sau simpla înlocuire a acestora cu replici. Cercetarea de acest tip – cunoscută sub denumirea de cercetare arheologică preventivă/de salvare - se face însă, peste tot în lume, în conexiune cu interesul economic pentru anumite zone, iar costurile acestora ca și costurile de punere în valoare și întreținere a zonelor păstrate sunt asigurate de cei care fac investiția, realizându-se un parteneriat public-privat în sensul protejării patrimoniului cultural, conform prevederilor Convenției europene de la Malta (1992) cu privire la protejarea patrimoniului arheologic [1].

Potrivit rezultatelor cercetărilor, recomandărilor și practicilor internaționale în domeniu decizia de a păstra cele mai importante vestigii arheologice miniere subterane din cadrul sitului Roșia Montană *in situ* și, în anumite cazuri, acolo unde din rațiuni legate de starea de conservare a vestigiilor și de cele legate de securitatea accesului publicului, sub forma unor replici fidele, este soluția viabilă care servește cel mai bine punerii în valoare a patrimoniului de acest tip.

Referință:

[1] Textul convenției este disponibil la adresa web

<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=143&CM=8&DF=7/6/2006&CL=ENG>

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 3262

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 111343/25.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1446

Propunerea proiectul va duce distrugerea bisericilor si caselor memoriale din zona

Case memoriale

În prezent, la Roșia Montană se găsesc o serie de case care pot fi considerate case memoriale. Este vorba în primul rând de casa parohială (nr.137, cod LMI AB-II-m-B-00271) a Bisericii „Adormirea Maicii Domnului” din Roșia Montană, clădire care se leagă de amintirea preotului Simeon Balint, figură marcantă a Revoluției de la 1848. O alta, dar care la fel nu este amenajată, este o casă situată în Zona Protejată. Există o seamă de mărturii de epocă referitoare la faptul că această clădire este legată de familia lui Bogdan Petriceicu Hașdeu, respectiv de soția acestuia Iulia Fâlcu (care provenea din zona Roșia Montană) și de fiica acestora, Iulia Hașdeu. Clădirea a suferit însă modificări semnificative, nemaipăstrându-și aspectul original.

O altă casă memorială, a unei personalități cu profunde legături în zona Roșia Montană, a fost cea a „poetei moșilor”, Maria Botiș Ciobanu. Casa situată pe valea Roșiei, la vest de actualul centru administrativ al comunei Roșia Montană, în apropierea Bisericii Greco-Catolice, a dispărut în urmă cu mai mulți ani.

În contextul derulării Programului Național de Cercetare „Alburnus Maior”, în cadrul cercetărilor și studiilor de etnografie și istorie orală au fost înregistrate numeroase mărturii ale localnicilor despre trecutul localității lor. De asemenea, în anii 2000-2001 a fost efectuat și un amplu studiu de inventariere a patrimoniului arhitectural al Roșiei Montane, prilej cu care s-au făcut și cercetări istorice asupra fiecărei case în parte.

Soluția de rezolvare

Clădirile cu semnificație pentru memoria colectivă a localității și nu numai a acesteia, precum cele din zona Piață și zona Berg – Tău Brazi, vor fi păstrate în Zona Protejată Centru Istoric Roșia Montană, nefiind afectate de implementarea proiectului minier. În momentul de față este în curs de derulare procesul de proiectare pentru restaurarea a 11 dintre clădirile monument istoric din zona Piață, urmând ca, în anii viitori, toate casele monument istoric din Roșia Montană să fie incluse într-un program de restaurare/conservare.

Biserici

Compania nu dorește și nici nu intenționează să distrugă de biserici, monumente sau cimitire. Principiul RMGC nu este acela de a oferi beneficii economice (locuri de muncă, standarde de viață înalte etc.) și de a cere comunității să renunțe la ceea ce constituie valorile sale culturale, morale. Compania nu consideră că dezvoltarea economică trebuie contrapusă spiritualității și valorilor tradiționale.

Pornind de la aceste principii, din totalul de 10 biserici și case de rugăciune cuprinse în perimetrul satelor Roșia Montană și Corna vor fi afectate doar cele două biserici și cele două case de rugăciune din satul Corna. Nici una dintre aceste construcții nu este clasată ca monument istoric. Astfel au fost luate în calcul, până în momentul de față, toate opțiunile posibile și acolo unde a fost fezabil și necesar au fost modificate amplasamentele obiectivelor industriale, pentru ca impactul asupra bisericilor și cimitirelor să fie cât mai redus. În cazul celor două biserici, în contextul dezafectării lor, se vor lua o serie de măsuri de minimizare a impactului, între care se numără și cercetarea arheologică preventivă a amplasamentelor lor și realizarea unui inventar detaliat al tuturor obiectelor de cult în vederea relocării acestora conform cutumelor religioase.

Pe valea Cornei, bisericile vor fi afectate de construcția iazului de decantare, urmând a fi luate măsurile

necesare pentru relocarea și reconstruirea acestora acolo unde vor dori membrii congregațiilor religioase respective. Biserica Greco-Catolică din satul Corna a fost abandonată de enoriași în urmă cu mai mulți ani, iar în momentul de față se slujește doar la ocazii speciale. În aceste condiții, în contextul în care aceste lăcașuri de cult nu vor mai fi accesibile pentru organizarea de servicii religioase, se are în vedere construirea unora noi în zona viitoare localități de la Piatra Albă, în conformitate cu necesitățile și voința enoriașilor. În privința celorlalte două case de rugăciune (una utilizată de enoriași, cealaltă nefolosită de mai mult timp), există un acord amiabil între reprezentanții acestor culte și compania RMGC, în ceea ce privește termenii relocării și despăgubirea lor. Toate celelalte biserici și case de rugăciune situate în valea Roșiei nu vor fi afectate de către dezvoltarea proiectului minier.

În cazul bisericii Ortodoxe și Greco-Catolice din Roșia Montană s-au făcut modificări considerabile ale amplasării obiectivelor industriale ale proiectului, astfel încât acestea nu vor fi afectate direct de implementarea proiectului minier, ci vor fi păstrate în bune condiții de conservare pe toată durata de existență a acestuia, accesul urmând a fi agreat împreună cu congregațiile respective. În cazul casei de rugăciune pentecostale din Roșia Montană, de asemenea este încheiat – între companie și congregația respectivă - un acord amiabil în ceea ce privește compensarea materială și morală.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC

3252, 3253, 3254, 3255, 3256, 3593, 3594, 3595, 3596, 3816

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC

Nr. 111108/25.08.2006, Nr. 111136/25.08.2006, Nr. 111135/25.08.2006, Nr. 111129/25.08.2006, Nr. 111128/25.08.2006, Nr. 111127/25.08.2006, Nr. 111126/25.08.2006, Nr. 111125/25.08.2006, Nr. 111124/25.08.2006, Nr. 111121/25.08.2006

Codul intern RMGC unic

MMGA_1451

Propunerea

Propunere ca Rosia Montana sa fie trecuta pe lista patrimoniului mondial UNESCO.
VEZI CONTESTATIA - copie - 3593 ANEXATA

Propunerile de clasare în lista patrimoniului mondial – lista UNESCO - sunt făcute de către stat și organismele sale abilitate, în cazul de față de către Ministerul Culturii și Cultelor, Institutul Național al Monumentelor Istorice și Comisia Națională a Monumentelor Istorice (cf. legii, vezi mai jos).

Menționăm că UNESCO (**UNITED NATIONAS EDUCATIONAL, SCIENTIFIC AND CULTURAL ORGANIZATION** – Organizația Educațională, Științifică și Culturală a Națiunilor Unite) nu este un organism care se substituie autorităților naționale cu competență în domeniul patrimoniului cultural.

Organismele de rang guvernamental și național din România abilitate prin lege în ceea ce privește gestionarea monumentelor înscrise în lista Patrimoniului Mondial (respectiv a monumentelor UNESCO), sunt Ministerul Culturii și Cultelor, Institutul Național al Monumentelor Istorice și Comisia Națională a Monumentelor Istorice.

Prevederile referitoare la aceste atribuții specifice sunt definite în legislația românească privind monumentele istorice, respectiv de legea 259/2006. Astfel:

- cf. art.28, alineat (1) – 25 - MCC [...] colaborează cu organismele internaționale interesate și participă, în cooperare cu acestea, la finanțarea programelor de protejare a monumentelor istorice, inclusiv a celor înscrise în Lista Patrimoniului Mondial [...]
- cf. art. 29, alineat (3), lit. d) - Principalele atribuții ale Institutului Național al Monumentelor Istorice sunt: [...] d) elaborarea dosarelor pentru monumentele istorice propuse a fi incluse în Lista Patrimoniului Mondial [...]
- cf. art. 35, alineat (1), lit. l) - Comisia Națională a Monumentelor Istorice are următoarele atribuții: [...] propune monumente istorice pentru a fi incluse în Lista patrimoniului cultural și natural mondial, precum și în Lista patrimoniului mondial în pericol, elaborate de UNESCO; [...]

Soluția de rezolvare

De asemenea, conform prevederilor legale, există și atribuții ale autorităților administrației publice locale în acest sens, respectiv obligativitatea de a elabora planurile anuale de gestiune și protecție a monumentelor istorice de pe teritoriul unității administrativ-teritoriale, care sunt înscrise în Lista patrimoniului mondial și asigură monitorizarea acestora prin personalul propriu. (cf. Legea 259/2006, art. 46, alineat (1), lit. i).

Studiul de Evaluare a impactului asupra mediului pentru zona Roșia Montană, depus la Ministerul Mediului și Gospodării Apelor în mai 2006, a fost redactat din perspectiva propunerii de implementare a unui proiect minier de către RMGC și nu a vizat clasarea unei zone foarte vaste, denumită generic de către petent ca „Țara Moșilor” în Lista Patrimoniului Mondial. În urma analizării acestui document autoritățile competente în problema patrimoniului cultural își vor formula un punct de vedere argumentat privind acceptarea sau respingerea implementării Proiectului Minier Roșia Montană.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 4016

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 113014/25.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1458

Propunerea

nu este estimate clar impactul celor 4 cariere asupra ariei protejate si asupra monumentelor istorice conservate in situ.
VEZI COPIE DUPA CONTESTATIE

În cazul Roșiei Montane sunt clasate în Lista Monumentelor Istorice 2004 următoarele zone cu vestigii arheologice - Situl arheologic Alburnus Maior – Roșia Montană (fără alte precizări de amplasare sau delimitare), cu componente sale: Așezarea romană de la Alburnus Maior, Zona Orlea; Exploatarea minieră romană de la Alburnus Maior, Masivul Orlea; Vestigiile romane de la Alburnus Maior, Zona Carpeni; Incinta funerară romană din Zona “Hop-Găuri”; Galeria “Cătălina Monulești” din zona protejată a centrului istoric al localității; Galeriele romane din Masivul Cărnic, punct “Piatra Corbului”.

Tot în Lista Monumentelor Istorice 2004 este clasat Centrul istoric al localității Roșia Montană, menționându-se ca detalii de amplasare „Târgul satului”, Piața, cartierul Berg, Str. Brazilor și zona din amonte de Piață, spre lacuri. Conform prevederilor Legii 5/2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a III-a – zone protejate, (art. 5, paragrafele 2-3), autoritățile administrației publice locale, cu sprijinul autorităților publice centrale cu atribuții în domeniu, aveau obligația de a delimita în baza unor studii de specialitate, în termen de 12 luni de la data intrării în vigoare a Legii 5/2000, zonele de protecție a valorilor de patrimoniu cultural, prevăzute în anexa nr. III a respectivului act normativ, în speță zona centrului istoric al localității Roșia Montană. În vederea instituirii zonelor protejate, autoritățile administrației publice locale trebuiau să întocmească documentațiile de urbanism și regulamentele aferente, elaborate și aprobate potrivit legii, care trebuie să cuprindă măsurile necesare de protecție și conservare a valorilor de patrimoniu cultural național din zonă.

Soluția de rezolvare

În baza prevederilor legale, RMGC a inițiat din anul 2001 procesul de elaborare a acestor documentații de urbanism specifice – Planul de Urbanism General și Planul de Urbanism Zonal. Ele au fost elaborate de firme românești autorizate și au urmat procedura legală de aprobare. Avizul pentru instituirea Zonei Protejate Centru Istoric Roșia Montană a fost emis de Ministerul Culturii și Cultelor în cursul anului 2002 (avizele nr. 61/14.02.2002 și nr. 178/20.06.2002) ca parte a procedurii de autorizare a documentațiilor de urbanism. În baza acestor avize, Ministerul Culturii și Cultelor a solicitat elaborarea Planului de Urbanism Zonal pentru zona centrală istorică. Treizeci și cinci (35) din cele 41 de imobile monument istoric, sunt localizate în cuprinsul Zonei Protejate Centru Istoric Roșia Montană, dintre care o biserică catolică. Conform recomandărilor Comisiei Naționale a Monumentelor Istorice, suprafața acestei zone a fost mărită semnificativ. Această zonă va fi restaurată și conservată în ansamblul ei, urmând să fie deschis un muzeu al mineritului, care va cuprinde mai multe secțiuni – o expoziție în aer cu toate gospodăriile tradițional-istorice și elemente de patrimoniu industrial, o expoziție asupra istoriei mineritului din zona Roșia Montană și a munților Apuseni, un circuit muzeal subteran organizat în jurul galeriei istorice Cătălina Monulești, aceasta fiind galeria în care au fost descoperite în trecut (sec. XVIII-XIX) cele mai multe tăblițe cerate. Nu este însă în intenția companiei să determine „muzeificarea” acestei zone, ci se preconizează ca toate casele, inclusiv imobilele monument istoric restaurate, urmează să fie ocupate în continuare de către localnici, iar acolo unde proprietarii vor opta pentru relocare, respectivele case vor fi locuite de către persoane ce vor lucra în cadrul Proiectului Minier Roșia Montană.

În ceea ce privește impactul asupra zonelor protejate, precizăm faptul că în martie 2006 a fost efectuat un studiu de specialitate referitor la starea de conservare a fiecărui imobil monument istoric în parte. Acest studiu a fost efectuat de către IPROMIN și Universitatea Tehnică de Construcții București, instituții cu largă expertiză în domeniul proiectării miniere și a siguranței construcțiilor. Acest studiu propune măsurile de urgență în ceea ce privește consolidarea tuturor acestor imobile. De asemenea, aceleași instituții mai sus amintite au efectuat un studiu experimental pentru măsurarea vibrațiilor propagate de activitățile de

pușcare în zona protejată a centrului istoric și în zona acestui grup de case monument istoric din afara zonei protejate. Măsurătorile s-au făcut prin simularea unei explozii majore de 3000 kg explozibil, detonată în condiții normale, fără trepte de întârziere sau aplicarea altor tehnologii de ultimă generație, utilizate la ora actuală în mineritul modern. În baza acestui studiu au putut fi elaborate măsuri de atenuare a impactului potențial produs de cele patru cariere, mai exact efectul pușcărilor în ceea ce privește monumentele istorice.

Cum compania și-a asumat public – în cadrul Studiului de impact asupra mediului, un amplu program de reabilitare și restaurare a monumentelor istorice și a Zonei Protejate Centru Istoric Roșia Montană, credem că nu mai este necesar să menționăm că nu se are în vedere cheltuirea unor fonduri semnificative în această direcție, fără a fi luate toate măsurile tehnice și de siguranță care se impun pentru ca viitoarea exploatare minieră să nu afecteze aceste structuri.

În vederea protejării și promovării patrimoniului cultural, vor fi luate măsuri speciale atât în cuprinsul zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană (restaurare-consolidare-conservare), cât și în perimetrul industrial (utilizarea de tehnici speciale de pușcare, crearea de zone tampon între cele 2 perimetre, monitorizarea continuă a vibrațiilor și adaptarea pușcărilor în funcție de viteza de propagare a undelor, etc.).

Pentru incinta funerară de la Tăul Găuri, pe baza concluziilor cercetărilor arheologice din anul 2002, s-a propus de către colectivul de cercetare conservarea *in situ* a acestui monument. Comisia Națională de Arheologie și-a dat avizul în acest sens, iar Ministerul Culturii și Cultelor a dispus clasarea acestuia în Lista Monumentelor Istorice din 2004, respectiv acesta fiind înscris sub denumirea de *Monumentul funerar roman din zona „Hop-Găuri”* (cod LMI AB-I-m-A-00065.04). Monumentul funerar de la Tău Găuri nu va fi afectat de drumurile industriale din apropierea sa, acestea fiind situate la limita zonei de protecție a acestuia, la o distanță suficient de mare încât această structură să nu fie afectată, și să poată deveni un obiectiv turistic important în contextul strategiei de dezvoltare durabilă a Roșiei Montane. Prin Raportul la studiul de impact asupra mediului, vol. 32, respectiv Plan de management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 78-79, compania RMGC și-a asumat obligația de a asigura fondurile necesare pentru restaurarea și conservarea acestui monument.

În ceea ce privește Piatra Corbului și Piatra Despicață, acestea sunt încadrate conform Legii 5/2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a III-a - zone protejate, la secțiunea Zone Naturale Protejate de Interes Național și Monumente ale Naturii, punctele 2.8 (Piatra Despicață) și 2.83 (Piatra Corbului).

În același timp, ca rezultat al cercetărilor arheologice efectuate la Roșia Montană prin Programul Național de Cercetare Alburnus Maior, finanțat în conformitate cu prevederile legale de către RMGC, zona Piatra Corbului a fost clasată monument istoric, la fel și Galerile romane din masivul Cărnice, zona “Piatra Corbului” (cod LMI AB-I-s-A-20329), (cf. Monitorul Oficial Nr. 646 bis, din data de 16.07.2004, jud. Alba, poziția 146).

În proiectul propus de către RMGC, Piatra Corbului nu este afectată, fiind situată în afara viitoarei cariere Cărnice. Vor fi luate toate măsurile tehnice de minimizare a impactului pe parcursul fazelor operative ale exploatarei în apropierea acestei zone, astfel încât integritatea acesteia să nu aibă de suferit.

Referitor la Piatra Despicață, aceasta este un bloc de andezit cu o greutate de aproximativ două tone. În anul 2002, Comisia pentru Ocrotirea Monumentelor Naturii a Academiei Române, ca urmare a documentației înaintate de către S.C. Agraro Consult S.R.L., a avizat mutarea acesteia pe un alt amplasament, care nu va fi afectat de viitoarele exploatare. În consecință, cu mijloace tehnice absolut normale în ceea ce privește gabaritul, sub coordonare și supraveghere de specialitate, Piatra Despicață va fi mutată într-un amplasament avizat de către Academia Română și Ministerul Culturii și Cultelor.

În concluzie, acolo unde realitățile arheologice au impus-o sau unde monumentele istorice erau situate prea aproape de obiectivele industriale proiectate, planurile de dezvoltare industrială au fost reconsiderate în sensul reamplasării unor elemente de infrastructură, astfel încât nici un monument istoric să nu fie afectat. Practic, s-a recurs la conservarea și restaurarea *in situ* a mai multor vestigii arheologice, precum și a tuturor clădirilor istorice, astfel încât acestea să poată constitui baza de pornire pentru desfășurarea viitoare a turismului modern la Roșia Montană, în contextul dezvoltării proiectului minier. Ținând cont de

importanța patrimoniului cultural de la Roșia Montană și de prevederile legale în vigoare, S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A. a alocat în perioada 2001-2006 un buget pentru cercetarea patrimoniului de peste 10 milioane USD. Mai mult decât atât, ținând cont de rezultatele cercetărilor, de opiniile specialiștilor și deciziile autorităților competente, bugetul prevăzut de către companie pentru cercetarea, conservarea și restaurarea patrimoniului cultural al Roșiei Montane în viitorii ani, în condițiile implementării proiectului minier, este de 25 de milioane de dolari, așa cum a fost făcut public în Studiul de Impact asupra Mediului în mai 2006 (vezi Raport la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 32, Plan de Management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 78-79). Astfel se are în vedere continuarea cercetărilor în zona Orlea, dar în special crearea unui **Muzeu modern al Mineritului** cu expoziții de **geologie, arheologie, patrimoniu industrial și etnografic**, precum și amenajarea accesului turistic în galeria **Cătălina-Monulești** și la monumentul de la **Tău Găuri**, cât și **conservarea și restaurarea celor 41 de clădiri monument istoric și a zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană**.

În ceea ce privește informațiile de detaliu cu privire la principalele vestigii arheologice, monumentele istorice, cât și o serie de considerații despre protejarea acestora și măsurile specifice preconizate de planurile de management, vă rugăm să consultați anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC

3/D;5458/B

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC

Nr. 114721/28.08.2006

Codul intern RMGC unic

MMGA_1461

Propunerea

Distrugerea siturilor istorice.

După cum rezultă din rapoartele și publicațiile specialiștilor, galeriile romane de la Roșia Montană sunt importante, dar nu unice. Astfel, un repertoriu al siturilor miniere antice de pe teritoriul Transilvaniei și Banatului – realizat în contextul elaborării Studiului de impact asupra mediului pentru proiectul Roșia Montană - susține aserțiunea potrivit căreia este dificilă atribuirea deplină a caracterului de unicat pentru situl de la Roșia Montană, cel puțin din perspectiva istoriei exploatărilor romane pe cuprinsul Imperiului și în particular în provincia Dacia. Existența a cel puțin 20 de situri cu caracteristici relativ similare - dintre care unele precum Ruda Brad, Bucium – zona Vulcoi Corabia și zona Haneș – Amlașul Mare, au oferit deja date certe asupra unui potențial arheologic comparabil într-o anumită măsură celui al anticului *Alburnus Maior* - vin să nuanțeze în mare măsură determinarea valorii de unicitate a acestui sit.

Până în anul 1999, galeriile romane de la Roșia Montană nu au fost studiate de către specialiști în domeniul arheologiei miniere, deși existența lor era cunoscută de mai bine de 150 de ani. Practic, acest tip de vestigii arheologice erau înainte de anul 2000 o necunoscută din perspectiva unei abordări științifice, referirile legate de acestea fiind de cele mai multe ori empirice. Nici vestigiile arheologice de suprafață nu erau mai bine cunoscute anterior anului 2000, nefiind efectuate aici cercetări arheologice în adevăratul sens al cuvântului, ci informațiile provenind din descoperiri întâmplătoare ocazionate de lucrări agricole, activități de construire etc.

Soluția de rezolvare

Cercetările de arheologie minieră efectuate - începând din anul 1999 și până în prezent - de către o echipă specializată pluridisciplinară de la Universitatea Toulouse Le Mirail (Franța) coordonată de către dr. Beatrice Cauuet au avut în vedere realizarea – în premieră în România – a unui studiu de detaliu asupra acestui tip de vestigii arheologice, respectiv galeriile miniere vechi, de epocă antică și nu numai. Amplele cercetări și studii de patrimoniu efectuate în perioada 2000-2006 au permis conturarea unei imagini cuprinzătoare a acestor valori aparținând patrimoniului cultural național, precum și adoptarea unor măsuri specifice în ceea ce privește protejarea acestora.

Studierea acestor structuri a însemnat așadar, mai buna lor cunoaștere și a determinat în aceeași măsură luarea unor decizii pertinente în ceea ce privește conservarea și punerea lor în valoare. În baza rezultatelor cercetărilor efectuate până acum (finalizate pentru masivele Cetate, Cârnic, Jig și în curs de desfășurare în masivul Orlea) s-a luat decizia conservării și punerii în valoare a următoarelor zone cu lucrări miniere vechi:

- galeria Cătălina Monulești – galerie situată în Centrul Istoric al satului Roșia Montană, unde în trecut au fost descoperite cel mai însemnat lot de tăblițe cerate și un sistem antic de drenare a apelor de mină;
- sectorul minier Păru Carpeni – situat în zona de sud-est a masivului Orlea unde a fost decoperit un sistem de camere suprapuse echipat cu instalații romane de lemn (roți, canale etc.) pentru drenare;
- zona Pietra Corbului – situată în partea de sud-vest a masivului Cârnic, aici fiind păstrate urme ale exploatărilor cu foc și apă din perioada antică și medievală;
- zona masivului Văidoaia – în partea de nord-vest a satului Roșia Montană, unde se păstrează zone de exploatare de suprafață datând din epoca antică.

Prin cercetările arheologice preventive din anii 2001-2006 au fost conturate și cercetate 13 situri arheologice, pentru unele dintre acestea - după finalizarea cercetărilor exhaustive - s-a luat decizia aplicării procedurii de descărcare de sarcină arheologică, iar în alte cazuri s-a hotărât conservarea in situ – incinta

funerară de la Tăul Găuri, vestigiile romane de pe Dealul Carpeni; zona Orlea va fi cercetată în detaliu în intervalul 2007-2012.

În ceea ce privește galeriile miniere istorice datând din epoca romană descoperite în sectoarele miniere Cătălina Monulești și Păru Carpeni, sunt prevăzute ample lucrări de redeschidere, consolidare și amenajare care să permită conservarea lor *in situ* și amenajarea lor pentru un circuit public de vizitare. Această decizie a luat în considerare valoarea și semnificația vestigiilor arheologice excepționale păstrate în aceste galerii, respectiv instalații romane din lemn realizate în epoca romană pentru evacuarea apelor de mină (așa-numitele „roți romane”). În același timp, galeria Cătălina Monulești are faima de a fi cea în care – la mijlocul secolului al XIX-lea - a fost descoperit cel mai semnificativ lot de tăblițe cerate (conform surselor de arhivă istorică fiind vorba de 11 piese, dintr-un total cunoscut până astăzi de 32 de astfel de artefacte).

Cea mai mare parte a lucrărilor miniere antice din masivul Cărnăc, dar și din celelalte sectoare miniere, sunt accesibile, în condiții dificile, doar specialiștilor, fiind practic aproape inaccesibile publicului larg. Mai mult, normele de securitate ce reglementează desfășurarea unor activități publice de vizitare în muzeele din Uniunea Europeană și care vor fi adoptate și în România, nu sunt compatibile cu transformarea integrală a galeriilor romane, expuse în permanență unor factori de risc ridicat, într-un spațiu public destinat turiștilor. Subliniem însă faptul că vor exista porțiuni consistente de galerii romane care vor fi păstrate *in situ*. Ca o măsură de minimizare a acestui impact, pe lângă cercetarea deplină și publicarea rezultatelor acestei cercetări, specialiștii au considerat că este necesară realizarea unui model grafic tridimensional al acestor structuri, cât și realizarea unor replici la scară de 1:1 a acestora în cadrul viitorului muzeu al mineritului care va fi construit în curând la Roșia Montană.

Ca o alternativă s-a avut în vedere și elaborarea unui studiu de specialitate prin care s-au făcut estimări financiare legate de conservarea integrală și punerea în circuit turistic a galeriilor situate în Masivul Cărnăc. Astfel trebuie precizat că investițiile necesare pentru amenajarea și întreținerea unui circuit public de vizitare în acest masiv se ridică la un nivel nejustificabil economic (vezi în anexă broșura informativă intitulată Evaluarea costurilor lucrărilor de amenajare a rețelelor miniere istorice din masivul Cărnăc elaborată în colaborare de către firmele britanice Gifford, Geo-Design și Forkers Ltd.).

Pentru zona masivului Orlea (singura în care sunt clasate în prezent vestigiile miniere antice, respectiv cf. LMI 2004 Exploatarea miniere romane de la Alburnus Maior, zona Orlea (cod LMI AB-I-m-A-00065.02), cercetările efectuate până în prezent au avut caracter preliminar. Cercetarea de detaliu a acestei zone este planificată pentru perioada 2007-2012, iar la finalizarea acestor cercetări vor putea fi luate – conform prevederilor legale în vigoare - măsurile care se impun – fie conservarea *in situ* a unor tronsoane, fie aplicarea procedurii de descărcare de sarcină arheologică a unora dintre acestea. Informații de detaliu asupra descoperirilor arheologice întâmplătoare și a cercetărilor arheologice preliminare (de suprafață și subteran) din zona masivului Orlea au fost publicate în Studiul de impact asupra mediului pentru Proiectul Roșia Montană, vol. 6 – Studiu de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural, Anexa I, p. 219-222. Amintim că în cadrul studiului se face precizarea: “Cum dezvoltarea Proiectului în zona Orlea este preconizată pentru o dată mai târzie, investigațiile de arheologie de suprafață se vor concentra în acest perimetru începând cu 2007. Astfel, activitățile de construcție implicate de dezvoltarea Proiectului, nu vor putea fi inițiate înainte de finalizarea cercetărilor arheologice, desfășurate în conformitate cu prevederile legislative românești și recomandările și practicile internaționale.” (Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural, vol. 6, p. 43).

În masivul Orlea a fost amenajat în cursul anilor '80 un Muzeu al Mineritului la Roșia Montană. În acest sens, în acest perimetru minier s-au amenajat o serie de galerii aflate într-o stare bună de conservare, care au fost separate prin ziduri de beton de lucrările miniere moderne prin care erau accesibile. Ca și lucrările miniere din Cărnăc, precum și din celelalte sectoare miniere de la Roșia Montană, galeriile din Orlea au profilul trapezoidal caracteristic. De asemenea, și aceste lucrări antice au avut de suferit de-a lungul timpului „remodelări” succesive, respectiv reluări miniere în scopul exploatarea unor noi rezerve de minereu. Aceste activități miniere au condus la distrugerea unei părți a acestor vestigii antice. Mai mult, starea lor de conservare se degradează accentuat mai ales în urma activității miniere recente care a folosit abaterea prin perforare – pușcare, ceea ce a condus la destabilizarea rocilor și accentuarea degradării vestigiilor miniere subterane. Îndepărtarea rambleului din lucrările miniere antice din cursul cercetărilor arheologice miniere, reprezintă un alt factor care contribuie la fragilizarea lucrărilor miniere antice. Degradarea stării de conservare a vestigiilor miniere din toate epocile este accentuată și de închiderea exploatarea miniere conduse de Minvest (1 iunie 2006), care asigură, e drept că la un nivel minim, drenajul de ansamblu al

sistemului de galerii al minei de la Roșia Montană. Închiderea activității miniere, care în conformitate cu normele naționale în vigoare implică un spectru extrem de larg de măsuri de conservare, s-a tradus la Roșia Montană doar printr-o stopare a activității extractive, mina fiind pur și simplu abandonată. După numai câteva luni de abandon, principala cale de drenare a apelor de mină, respectiv galeria Sf. Cruce din Orlea, se află într-o stare critică, apele de mină colmatând de fapt căile de drenare lungi de mai mulți kilometri. În cazul în care acest patrimoniu minier va fi doar „înghețat”, fără a se organiza măsuri de întreținere, în scopul conservării lui pentru generațiile viitoare, rezultatul va fi dezastruos, iar ceea ce încă mai există va dispărea ca urmare a surpărilor și inundațiilor din subteran. Un exemplu edificator în acest sens îl constituie – din păcate – „treptele romane” de la Brad (vestigi miniere de epocă romană cuprinse de asemenea în Legea 5/2000), unde după ce s-au stopat lucrările de întreținere, acestea au devenit practic inaccesibile.

Ținând cont de importanța patrimoniului cultural de la Roșia Montană și de prevederile legale în vigoare, S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A. a alocat în perioada 2001-2006 un buget pentru cercetarea patrimoniului de peste 10 milioane USD. Mai mult decât atât, ținând cont de rezultatele cercetărilor, de opiniile specialiștilor și deciziile autorităților competente, bugetul prevăzut de către companie pentru cercetarea, conservarea și restaurarea patrimoniului cultural al Roșiei Montane în viitorii ani, în condițiile implementării proiectului minier, este de 25 de milioane de dolari, așa cum a fost făcut public în Studiul de impact asupra mediului în mai 2006 (vezi Raport la studiul de impact asupra mediului, vol. 32, Plan de management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 78-79). Astfel, se are în vedere continuarea cercetărilor în zona Orlea, dar în special crearea unui **Muzeu modern al Mineritului** cu expoziții de **geologie, arheologie, patrimoniu industrial și etnografic**, precum și amenajarea accesului turistic în galeria **Cătălina-Monulești** și la monumentul de la **Tău Găuri**, cât și **conservarea și restaurarea celor 41 de clădiri monument istoric și a zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană**.

Pentru informații de sinteză asupra istoricului cercetărilor și al principalelor descoperiri legate de galeriile istorice de la Roșia Montană, precum și pentru a cunoaște concluziile specialiștilor în această chestiune, dar și evaluările făcute pentru realizarea unui traseu turistic dedicat structurilor miniere istorice din masivul Cărnăc sau opiniile formulate în anul 2004 de către Edward O'Hara, raportor pe probleme de patrimoniu al Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, vă rugăm să consultați anexele intitulate „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia” și „Evaluarea costurilor lucrărilor de amenajare a rețelelor miniere istorice din masivul Cărnăc”, precum și versiunea anexată, în limba română a raportului O'Hara. Informații de detaliu asupra problematicei complexe a studiului lucrărilor miniere vechi de la Roșia Montană, a rezultatelor acestor cercetări și a perspectivelor de punere a lor în valoare sunt disponibile în Studiul de impact asupra mediului pentru proiectul Roșia Montană, vol. 6 – Studiu de condiții inițiale, p. 26, 32-53, 79-105.

În concluzie, menționăm că nu este în nici un caz vorba de distrugerea vestigiilor arheologice de la Roșia Montană. Cercetarea de acest tip – cunoscută sub denumirea de cercetare arheologică preventivă/de salvare - se face însă, peste tot în lume, în conexiune cu interesul economic pentru anumite zone, iar costurile acesteia, ca și costurile de punere în valoare și întreținere a zonelor păstrate sunt asigurate de cei care fac investiția, realizându-se un parteneriat public-privat în sensul protejării patrimoniului cultural, conform prevederilor Convenției europene de la Malta (1992) cu privire la protejarea patrimoniului arheologic [1].

Se cuvine însă subliniat că în afara obligațiilor asumate de către RMGC, în privința protejării și conservării vestigiilor arheologice și a monumentelor istorice există o sumă întreaga de obligații care revin atât autorităților publice locale din Roșia Montană și județul Alba, cât și autorităților publice centrale, respectiv Statului Român. Planurile de management pentru patrimoniu cultural din cadrul Raportului la studiul de impact asupra mediului aduc precizări asupra acestor aspecte (vezi Raport la studiul de impact asupra mediului, vol. 32, Plan de management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 21-22, 47, 52-53, 66-67 și Raport la studiul de impact asupra mediului, vol. 33, Plan de management pentru monumentele istorice și zonele protejate din zona Roșia Montană, p. 28-29, 48-50, 52-53, 64-65, p. 98 – Anexa 1).

Toate aceste angajamente asumate public de către companie sunt prezentate pe larg în cadrul Raportului la studiul de impact asupra mediului, vol. 33, Plan de management pentru patrimoniul cultural.

Referință:

[1]Textul convenției este disponibil la adresa web

<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=143&CM=8&DF=7/6/2006&CL=ENG>

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 4/D;5459/B

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 114716/28.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1462

Propunerea

Petentii nu sunt de acord cu propunerea de exploatare miniera de aur si argint din Rosia Montana, formuland urmatoarele observatii si comentarii :
Salvarea patrimoniului nostru national si al sitului arheologic de importanta universala de la Rosia Montana;

După cum rezultă din rapoartele și publicațiile specialiștilor, patrimoniul cultural de la Roșia Montană este important, dar nu unic. De asemenea, situl de la Roșia Montană este cu siguranță cel mai cunoscut în momentul de față din categoria așezărilor miniere din România. Acest lucru se datorează programului Național de Cercetare Alburnus Maior inițiat de Ministerul Culturii și Cultelor și finanțat conform prevederilor legale de către RMGC. Astfel, un repertoriu al siturilor miniere antice de pe teritoriul Transilvaniei și Banatului – realizat în contextul elaborării Studiului de impact asupra mediului pentru proiectul Roșia Montană - susține aserțiunea potrivit căreia este dificilă atribuirea deplină a caracterului de unicat pentru situl de la Roșia Montană, cel puțin din perspectiva istoriei exploatărilor romane pe cuprinsul Imperiului și în particular în provincia Dacia. Existența a cel puțin 20 de situri cu caracteristici relativ similare - dintre care unele precum Ruda Brad, Bucium – zona Vulcoi Corabia și zona Haneș – Amlașul Mare, au oferit deja date certe asupra unui potențial arheologic comparabil într-o anumită măsură celui al anticului *Alburnus Maior* - vin să nuanțeze în mare măsură determinarea valorii de unicitate a acestui sit.

Soluția de rezolvare

Până în anul 1999, galeriile romane de la Roșia Montană nu au fost studiate de către specialiști în domeniul arheologiei miniere, deși existența lor era cunoscută de mai bine de 150 de ani. Practic, acest tip de vestigii arheologice erau înainte de anul 2000 o necunoscută din perspectiva unei abordări științifice, referirile legate de acestea fiind de cele mai multe ori empirice. Nici vestigiile arheologice de suprafață nu erau mai bine cunoscute anterior anului 2000, nefiind efectuate aici cercetări arheologice în adevăratul sens al cuvântului, ci informațiile provenind din descoperiri întâmplătoare ocazionate de lucrări agricole, activități de construire etc.

Cercetările de arheologie minieră efectuate - începând din anul 1999 și până în prezent - de către o echipă specializată pluridisciplinară de la Universitatea Toulouse Le Mirail (Franța) coordonată de către dr. Beatrice Cauuet au avut în vedere realizarea – în premieră în România – a unui studiu de detaliu asupra acestui tip de vestigii arheologice, respectiv galeriile miniere vechi, de epocă antică și nu numai. Amplele cercetări și studii de patrimoniu efectuate în perioada 2000-2006 au permis conturarea unei imagini cuprinzătoare a acestor valori aparținând patrimoniului cultural național, cât și adoptarea unor măsuri specifice în ceea ce privește protejerea acestora.

Studierea acestor structuri a însemnat așadar, mai buna lor cunoaștere și a determinat în aceeași măsură luarea unor decizii pertinente în ceea ce privește conservarea și punerea lor în valoare. În baza rezultatelor cercetărilor efectuate până acum (finalizate pentru masivele Cetate, Cârnic, Jig și în curs de desfășurare în masivul Orlea), s-a luat decizia conservării și punerii în valoare a următoarelor zone cu lucrări miniere vechi:

- galeria Cătălina Monulești – galerie situată în Centrul Istoric al satului Roșia Montană, unde în trecut au fost descoperite cel mai însemnat lot de tăblițe cerate și un sistem antic de drenare a apelor de mină;
- sectorul minier Păru Carpeni – situat în zona de sud-est a masivului Orlea unde a fost decoperit un sistem de camere suprapuse echipat cu instalații romane de lemn (roți, canale etc.) pentru drenarea apelor subterane;
- zona Pietra Corbului – situată în partea de sud-vest a masivului Cârnic, aici fiind păstrate urme ale

-
- exploatărilor cu foc și apă din perioada antică și medievală;
 - zona masivului Văidoaia – în partea de nord-vest a satului Roșia Montană, unde se păstrează zone de exploatare de suprafață datând din epoca antică.

Prin cercetările arheologice preventive din anii 2001-2006 au fost conturate și cercetate 13 situri arheologice, pentru unele dintre acestea - după finalizarea cercetărilor exhaustive - s-a luat decizia aplicării procedurii de descărcare de sarcină arheologică, iar în alte cazuri s-a hotărât conservarea in situ – incinta funerară de la Tăul Găuri, vestigiile romane de pe Dealul Carpeni; zona Orlea va fi cercetată în detaliu în intervalul 2007-2012.

În ceea ce privește galeriile miniere istorice datând din epoca romană descoperite în sectoarele miniere Cătălina Monulești și Păru Carpeni, sunt prevăzute ample lucrări de redeschidere, consolidare și amenajare care să permită conservarea lor in situ și amenajarea lor pentru un circuit public de vizitare. Această decizie a luat în considerare valoarea și semnificația vestigiilor arheologice excepționale păstrate în aceste galerii, respectiv instalații romane din lemn realizate în epoca romană pentru evacuarea apelor de mină (așa-numitele „roți romane”). În același timp, galeria Cătălina Monulești are faima de a fi cea în care – la mijlocul secolului al XIX-lea – a fost descoperit cel mai semnificativ lot de tăblițe cerate (conform surselor de arhivă istorică fiind vorba de 11 piese, dintr-un total cunoscut până astăzi de 32 de astfel de artefacte).

Cea mai mare parte a lucrărilor miniere antice din masivul Cărnăc, dar și din celelalte sectoare miniere, sunt accesibile, în condiții dificile, doar specialiștilor, fiind practic aproape inaccesibile publicului larg. Mai mult, normele de securitate ce reglementează desfășurarea unor activităților publice de vizitare în muzeele din Uniunea Europeană și care vor fi adoptate și în România, nu sunt compatibile cu transformarea integrală a galeriilor romane, expuse în permanență unor factori de risc ridicat, într-un spațiu public destinat turiștilor. Subliniem însă faptul că vor exista porțiuni consistente de galerii romane care vor fi păstrate *in situ*. Ca o măsură de minimizare a acestui impact, pe lângă cercetarea deplină și publicarea rezultatelor acestei cercetări, specialiștii au considerat că este necesară realizarea unui model grafic tridimensional al acestor structuri, cât și realizarea unor replici la scară de 1:1 a acestora în cadrul viitorului muzeu al mineritului care va fi construit în curând la Roșia Montană.

Ca o alternativă s-a avut în vedere și elaborarea unui studiu de specialitate prin care s-au făcut estimări financiare legate de conservarea integrală și punerea în circuit turistic a galeriilor situate în Masivul Cărnăc. Astfel trebuie precizat că investițiile necesare pentru amenajarea și întreținerea unui circuit public de vizitare în acest masiv se ridică la un nivel nejustificabil economic (vezi în anexă broșura informativă intitulată *Evaluarea costurilor lucrărilor de amenajare a rețelelor miniere istorice din masivul Cărnăc* elaborată în colaborare de către firmele britanice Gifford, Geo-Design și Forkers Ltd.).

Pentru zona masivului Orlea (singura în care sunt clasate în prezent vestigiile miniere antice, respectiv cf. LMI 2004 Exploatarea miniere romane de la Alburnus Maior, zona Orlea (cod LMI AB-I-m-A-00065.02), cercetările efectuate până în prezent au avut caracter preliminar. Cercetarea de detaliu a acestei zone este planificată pentru perioada 2007-2012, iar la finalizarea acestor cercetări vor putea fi luate – conform prevederilor legale în vigoare - măsurile care se impun – fie conservarea *in situ* a unor tronsoane, fie aplicarea procedurii de descărcare de sarcină arheologică a unora dintre acestea. Informații de detaliu asupra descoperirilor arheologice întâmplătoare și a cercetărilor arheologice preliminare (de suprafață și subteran) din zona masivului Orlea au fost publicate în Studiul de impact asupra mediului pentru Proiectul Roșia Montană, vol. 6 – Studiu de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural, Anexa I, p. 219-222. Amintim că în cadrul studiului se face precizarea: “Cum dezvoltarea Proiectului în zona Orlea este preconizată pentru o dată mai târzie, investigațiile de arheologie de suprafață se vor concentra în acest perimetru începând din 2007. Astfel activitățile de construcție implicate de dezvoltarea Proiectului, nu vor putea fi inițiate înainte de finalizarea cercetărilor arheologice, desfășurate în conformitate cu prevederile legislative românești și recomandările și practicile internaționale.” (Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural, vol. 6, p. 43).

În masivul Orlea a fost amenajat în cursul anilor '80 un Muzeu al Mineritului la Roșia Montană. În acest sens, în acest perimetru minier s-au amenajat o serie de galerii aflate într-o stare bună de conservare, care au fost separate prin ziduri de beton de lucrările miniere moderne prin care erau accesibile. Ca și lucrările miniere din Cărnăc, precum și din celelalte sectoare miniere de la Roșia Montană, galeriile din Orlea au profilul trapezoidal caracteristic. De asemenea, și aceste lucrări antice au avut de suferit de-a lungul timpului „remodelări” succesive, respectiv reluări miniere în scopul exploatarea unor noi rezerve de minereu. Aceste

activități miniere au condus la distrugerea unei părți a acestor vestigii antice. Mai mult, starea lor de conservare se degradează accentuat mai ales în urma activității miniere recente care a folosit abaterea prin perforare – pușcare, ceea ce a condus la destabilizarea rocilor și accentuarea degradării vestigiilor miniere subterane. Îndepărtarea rambleului din lucrările miniere antice din cursul cercetărilor arheologice miniere, reprezintă un alt factor care contribuie la fragilizarea lucrărilor miniere antice. Degradarea stării de conservare a vestigiilor miniere din toate epocile este accentuată și de închiderea exploatării miniere conduse de Minvest (1 iunie 2006), care asigură, e drept că la un nivel minim, drenajul de ansamblu al sistemului de galerii al minei de la Roșia Montană. Închiderea activității miniere, care în conformitate cu normele naționale în vigoare implică un spectru extrem de larg de măsuri de conservare, s-a tradus la Roșia Montană doar printr-o stopare a activității extractive, mina fiind pur și simplu abandonată. După numai câteva luni de abandon, principala cale de drenare a apelor de mină, respectiv galeria Sf. Cruce din Orlea, se află într-o stare critică, apele de mină colmatând de fapt căile de drenare lungi de mai mulți kilometri. În cazul în care acest patrimoniu minier va fi doar „înghețat”, fără a se organiza măsuri de întreținere, în scopul conservării lui pentru generațiile viitoare, rezultatul va fi dezastruos, iar ceea ce încă mai există va dispărea ca urmare a surpărilor și inundațiilor din subteran. Un exemplu edificator în acest sens îl constituie – din păcate - „treptele romane” de la Brad (vestigii miniere de epocă romană cuprinse de asemenea în Legea 5/2000), unde după ce s-au stopat lucrările de întreținere, acestea au devenit practic inaccesibile.

Ținând cont de importanța patrimoniului cultural de la Roșia Montană și de prevederile legale în vigoare, S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A. a alocat în perioada 2001-2006 un buget pentru cercetarea patrimoniului de peste 10 milioane USD. Mai mult decât atât, ținând cont de rezultatele cercetărilor, de opiniile specialiștilor și deciziile autorităților competente, bugetul prevăzut de către companie pentru cercetarea, conservarea și restaurarea patrimoniului cultural al Roșiei Montane în viitorii ani, în condițiile implementării proiectului minier, este de 25 de milioane de dolari, așa cum a fost făcut public în Studiul de impact asupra mediului în mai 2006 (vezi Raport la studiul de impact asupra mediului, vol. 32, Plan de Management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 78-79). Astfel, se are în vedere continuarea cercetărilor în zona Orlea, dar în special crearea unui **Muzeu modern al Mineritului** cu expoziții de **geologie, arheologie, patrimoniu industrial și etnografic**, precum și amenajarea accesului turistic în galeria **Cătălina-Monulești** și la monumentul de la **Tău Găuri**, cât și **conservarea și restaurarea celor 41 de clădiri monument istoric și a zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană**.

Pentru informații de sinteză asupra istoricului cercetărilor și al principalelor descoperiri legate de galeriile istorice de la Roșia Montană, precum și pentru a cunoaște concluziile specialiștilor în această chestiune, dar și evaluările făcute pentru realizarea unui traseu turistic dedicat structurilor miniere istorice din masivul Cărnăc sau opiniile formulate în anul 2004 de către Edward O’Hara, raportor pe probleme de patrimoniu al Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, vă rugăm să consultați anexele intitulate „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia” și „Evaluarea costurilor lucrărilor de amenajare a rețelelor miniere istorice din masivul Cărnăc”, precum și versiunea anexată, în limba română a raportului O’Hara. Informații de detaliu asupra problematicei complexe a studiului lucrărilor miniere vechi de la Roșia Montană, a rezultatelor acestor cercetări și a perspectivelor de punere a lor în valoare sunt disponibile în Studiul de impact asupra mediului pentru proiectul Roșia Montană, vol. 6 – Studiu de condiții inițiale, p. 26, 32-53, 79-105.

În concluzie, menționăm că nu este în nici un caz vorba de distrugerea vestigiilor arheologice de la Roșia Montană. Cercetarea de acest tip – cunoscută sub denumirea de cercetare arheologică preventivă/de salvare - se face însă, peste tot în lume, în conexiune cu interesul economic pentru anumite zone, iar costurile acesteia, ca și costurile de punere în valoare și întreținere a zonelor păstrate, sunt asigurate de cei care fac investiția, realizându-se un parteneriat public–privat în sensul protejării patrimoniului cultural, conform prevederilor Convenției europene de la Malta (1992) cu privire la protejarea patrimoniului arheologic [1].

Se cuvine însă subliniat că în afara obligațiilor asumate de către RMGC, în privința protejării și conservării vestigiilor arheologice și a monumentelor istorice, există o sumă întreaga de obligații care revin atât autorităților publice locale din Roșia Montană și județul Alba, cât și autorităților publice centrale, respectiv statului român. Planurile de management pentru patrimoniu cultural din cadrul Raportului la studiul de impact asupra mediului aduc precizări asupra acestor aspecte (vezi Raport la studiul de impact asupra mediului, vol. 32, Plan de Management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 21-22,

47, 52-53, 66-67 și Raport la Studiul de impact asupra mediului, vol. 33, Plan de management pentru monumentele istorice și zonele protejate din zona Roșia Montană, p. 28-29, 48-50, 52-53, 64-65, p. 98 – Anexa 1).

Toate aceste angajamente asumate public de către companie sunt prezentate pe larg în cadrul Raportului la Studiul de impact asupra mediului, vol. 33, Plan de management pentru patrimoniul cultural.

Referințe:

[1] Textul convenției este disponibil la adresa web:

<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=143&CM=8&DF=7/6/2006&CL=ENG>

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 33

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 110003/28.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1473

Propunerea Degradarea monumentelor istorice din zona Rosia Montana.

Precizăm că nici una dintre casele monument istoric din cuprinsul proiectului propus de către RMGC nu va fi afectată în mod negativ, toate cele 41 de clădiri monument istoric urmând să fie incluse într-un amplu program de reabilitare și restaurare (vezi Studiul de impact asupra mediului (vol. 33), respectiv Plan M – Plan de management al Patrimoniului Cultural, partea II-a – Plan de management pentru monumente istorice și zonele protejate din Roșia Montană, p. 74-91). Acest program este absolut necesar, indiferent de punerea în practică sau nu a proiectului minier, dacă se dorește ca aceste case să nu dispară în totalitate, din cauza stării avansate de degradare în care se află în prezent.

În momentul de față, compania RMGC deține 14 clădiri cu statut de monument istoric. Acestea au fost achiziționate urmând procedurile legale prevăzute de către Legea 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice, modificată („Legea 422/2001”), la momentul achiziției imobilele aflându-se în diferite stări de conservare, acest lucru fiind consemnat atât în contractele de vânzare-cumpărare, cât și în diferite imagini realizate de la achiziționarea acestora și până astăzi. Precizăm că în cursul anilor 2000–2002, a fost elaborat de către Centrul de Proiectare pentru Patrimoniul Cultural Național (CPPCN), astăzi Institutul Național al Monumentelor Istorice, și mai apoi de către S.C. OPUS – Atelier de arhitectură S.R.L., un studiu de inventariere exhaustivă a tuturor elementelor de patrimoniu arhitectural din cuprinsul comunei Roșia Montană, cu acest prilej fiind completate și actualizate fișele de evidență analitică a fiecărei clădiri monument istoric, context în care s-au făcut observații de specialitate asupra stării de conservare a acestora.

Soluția de rezolvare

Legea 422/2001, art. 38 - prevede obligațiile proprietarilor de imobile monument istoric, persoane fizice sau juridice. Pentru a cunoaște aceste obligații, care au fost pe deplin asumate de către RMGC, vă rugăm să consultați broșura anexată. Astfel, datorită faptului că îndatoririle imediate ale proprietarilor de imobile monument istoric constau în întreținerea acestora, odată începută achiziționarea acestor imobile a fost constituită – din anul 2003 - o echipă din 10 persoane cu meserii conexe construcțiilor, care se ocupă permanent de întreținerea acestor imobile. Aceste persoane au fost calificate la locul de muncă, în sensul cunoașterii legislației specifice și a activităților care sunt permise în contextul unor intervenții asupra monumentelor istorice. Astfel, până în prezent, această echipă, a luat toate măsurile legale pentru păstrarea stării de conservare a imobilelor monument istoric deținute de către RMGC la Roșia Montană, cel puțin în starea inițială de conservare în care au fost achiziționate aceste clădiri. Ca o primă măsură luată în cazul tuturor caselor monument istoric proprietate a RMGC, a fost efectuată repararea tuturor acoperișurilor (pentru a evita deteriorarea clădirilor de către intemperii sau infiltrări de apă pluvială), montarea de burlane și jgheaburi (pentru a stopa infiltrarea apei pluviale în pereții și la fundația clădirii), reparații curente ale imobilelor, repararea gardurilor împrejmuitoare și a maurilor, debarasarea materialelor menajere acumulate de-a lungul timpului. Activitatea acestei echipe este continuă și constantă. Ca și activități specifice derulate până în prezent, pot fi amintite:

- proiectarea și realizarea șafodajului ridicat la poarta casei M.I. nr. 372 pentru a stopa mișcarea de înclinare înspre în față a acesteia (Aviz 142/2004);
- transformarea casei M.I. nr. 392 în spațiu de birouri, cu schimbarea funcțiunii inițiale de spațiu de locuit (Aviz 453/2004);
- obținerea Autorizației de Construire pentru casa nr. 325 conform Legii 422/2001, deși aceasta nu este M.I., dar este situată în frontul central al pieței din Centrul Istoric Roșia Montană (Aviz 25/27.10.2006). Acest imobil va fi restaurat conform normelor legale ale Ministerului Culturii și Cultelor și va avea destinația de Centru de informare și spațiu expozițional;

În aceeași ordine de idei precizăm că pentru 11 clădiri monument istoric din zona Piață Roșia Montană, sunt actualmente în faza finală de redactare documentațiile de proiectare necesare pentru demararea lucrărilor de restaurare. Acestea urmează să fie prezentate în vederea avizării către Comisia Regională a Monumentelor Istorice.

Pe de altă parte, trebuie amintită zona protejată a Roșiei Montane. Aceasta va avea o suprafață de peste 130 ha și va cuprinde 35 de monumente istorice și alte valori de arhitectură din cadrul acestei localități (restaurate și puse în valoare), aici urmând să fie organizat un modern muzeu al mineritului cu expoziții de geologie, arheologie, etnografie (cu o secție în aer liber), patrimoniu industrial și o importantă componentă subterană localizată în jurul galeriei Cătălina Monulești. În această parte a localității compania va urmări să promoveze dezvoltarea turismului tradițional (pensiuni, mici localuri). În zona estică și sud-estică a centrului vechi se află tăurile istorice: Tăul Mare, Tăul Brazi și Tăul Anghel. Aici se poate dezvolta un turism modern, de agrement. Toate propunerile făcute de companie în acest sens trebuie însă să primească girul și sprijinul comunității locale, precum și al autorităților. Compania nu dorește „muzeificarea” acestei zone, această parte a localității urmând să fie în continuare ocupată de către localnici, iar acolo unde s-au făcut achiziții imobiliare de către RMGC, să-și desfășoare activitatea angajați ai companiei, care vor lucra în viitor în cadrul proiectului. Aici urmează să se dezvolte oportunități privind noi locuri de muncă și mici afaceri legate de turism.

Toate aceste lucruri compania dorește să le protejeze și să le promoveze, iar pentru asta vor fi luate măsuri speciale atât în cuprinsul zonei protejate Centru istoric Roșia Montană (restaurare-consolidare-conservare), cât și în perimetrul industrial (utilizarea de tehnici speciale de pușcare, crearea de zone tampon între cele 2 perimetre, monitorizarea continuă a vibrațiilor și adaptarea pușcărilor în funcție de viteza de propagare a undelor etc.). Așa cum s-a afirmat - în mod public - în cadrul Raportului studiului de impact asupra mediului, odată aprobată începerea Proiectului Minier Roșia Montană, toate clădirile cu statut de monument istoric din Roșia Montană, proprietate a RMGC, vor intra într-un program complex de restaurare și conservare. Dacă vor exista imobile monument istoric ce vor rămâne în proprietatea diferitelor instituții sau persoane fizice, cu acordul acestora, RMGC va contribui integral la restaurarea și a acestor imobile, în acord cu normele de specialitate emise de Ministerul Culturii și Cultelor. Fondurile pe care compania urmează să le pună la dispoziție în anii următori - în contextul implementării proiectului său - pentru lucrări de conservare, restaurare și întreținere în Zona protejată centru istoric Roșia Montană, cât și pentru clădirile monument istoric situate în afara acesteia, se ridică la un total de 3.385.000 dolari SUA (USD).

Astfel, RMGC până în prezent și-a îndeplinit obligațiile legale care îi revin ca și proprietar de clădiri monument istoric. Prin însușirea și asumarea datelor și concluziilor din *Planul de management pentru monumentele istorice și zonele protejate din Roșia Montană* din cadrul Studiului de impact asupra mediului, RMGC își propune să continue această abordare responsabilă și să asigure fondurile necesare pentru restaurarea și conservarea clădirilor monument istoric și a centrului istoric din Roșia Montană. Toate intervențiile asupra acestor clădiri se vor face în conformitate cu prevederile legale în vigoare și pornind de la concluziile enunțate în studiul de specialitate efectuat de către Universitatea Tehnică de Construcții București - Centrul Național de Inginerie Seismică și Vibrații în perioada 2005-2006 asupra clădirilor de patrimoniu din Roșia Montană.

Pentru mai multe detalii legate de aceste studii și simulări efectuate de către Universitatea Tehnică și IPROMIN pe tema măsurilor specifice de atenuare a impactului pușcărilor asupra clădirilor monument istoric, vă rugăm să consultați anexele.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 34

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 114516/13.09.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1478

Propunerea Proiectul afectează zona arheologică unică în lume și de mare valoare istorică și culturală;

Menționăm că implementarea proiectului minier nu presupune distrugerea și abandonarea valorilor de patrimoniu arheologic din cuprinsul comunei Roșia Montană și s-a ținut pe deplin cont de existența acestor vestigii. După cum rezultă din rapoartele și publicațiile specialiștilor, galeriile romane de la Roșia Montană sunt importante, dar nu unice. Astfel, un repertoriu al siturilor miniere antice de pe teritoriul Transilvaniei și Banatului – realizat în contextul elaborării Studiului de impact asupra mediului pentru proiectul Roșia Montană - susține aserțiunea potrivit căreia este dificilă atribuirea deplină a caracterului de unicat pentru situl de la Roșia Montană, cel puțin din perspectiva istoriei exploatărilor romane pe cuprinsul Imperiului și în particular în provincia Dacia. Existența a cel puțin 20 de situri cu caracteristici relativ similare - dintre care unele precum Ruda Brad, Bucium – zona Vulcoi Corabia și zona Haneș – Amlașul Mare, au oferit deja date certe asupra unui potențial arheologic comparabil într-o anumită măsură celui al anticului *Alburnus Maior* - vin să nuanțeze în mare măsură determinarea valorii de unicitate a acestui sit.

Până în anul 1999, galeriile romane de la Roșia Montană nu au fost studiate de către specialiști în domeniul arheologiei miniere, deși existența lor era cunoscută de mai bine de 150 de ani. Practic, acest tip de vestigii arheologice erau înainte de anul 2000 o necunoscută din perspectiva unei abordări științifice, referirile legate de acestea fiind de cele mai multe ori empirice. Nici vestigiile arheologice de suprafață nu erau mai bine cunoscute anterior anului 2000, nefiind efectuate aici cercetări arheologice în adevăratul sens al cuvântului, ci informațiile provenind din descoperiri întâmplătoare ocazionate de lucrări agricole, activități de construire etc.

Soluția de rezolvare

Cercetările de arheologie minieră efectuate - începând din anul 1999 și până în prezent - de către o echipă specializată pluridisciplinară de la Universitatea Toulouse Le Mirail (Franța) coordonată de către dr. Beatrice Cauuet au avut în vedere realizarea – în premieră în România – a unui studiu de detaliu asupra acestui tip de vestigii arheologice, respectiv galeriile miniere vechi, de epocă antică și nu numai. Amplele cercetări și studii de patrimoniu efectuate în perioada 2000-2006 au permis conturarea unei imagini cuprinzătoare a acestor valori aparținând patrimoniului cultural național, precum și adoptarea unor măsuri specifice în ceea ce privește protejarea acestora.

Studierea acestor structuri a însemnat așadar, mai buna lor cunoaștere și a determinat în aceeași măsură luarea unor decizii pertinente în ceea ce privește conservarea și punerea lor în valoare. În baza rezultatelor cercetărilor efectuate până acum (finalizate pentru masivele Cetate, Cărnice, Jig și în curs de desfășurare în masivul Orlea), s-a luat decizia conservării și punerii în valoare a următoarelor zone cu lucrări miniere vechi:

- galeria Cătălina Monulești – galerie situată în Centrul Istoric al satului Roșia Montană, unde în trecut au fost descoperite cel mai însemnat lot de tăblițe cerate și un sistem antic de drenare a apelor de mină;
- sectorul minier Păru Carpeni – situat în zona de sud-est a masivului Orlea unde a fost decoperit un sistem de camere suprapuse echipat cu instalații romane de lemn (roți, canale etc.) pentru drenare;
- zona Piatra Corbului – situată în partea de sud-vest a masivului Cărnice, aici fiind păstrate urme ale exploatărilor cu foc și apă din perioada antică și medievală;
- zona masivului Văidoaia – în partea de nord-vest a satului Roșia Montană, unde se păstrează zone de exploatare de suprafață datând din epoca antică.

Prin cercetările arheologice preventive din anii 2001-2006 au fost conturate și cercetate 13 situri arheologice, pentru unele dintre acestea - după finalizarea cercetărilor exhaustive - s-a luat decizia aplicării procedurii de descărcare de sarcină arheologică, iar în alte cazuri s-a hotărât conservarea in situ – incinta funerară de la Tăul Găuri, vestigiile romane de pe Dealul Carpeni; zona Orlea va fi cercetată în detaliu în intervalul 2007-2012.

În ceea ce privește galeriile miniere istorice datând din epoca romană descoperite în sectoarele miniere Cătălina Monulești și Păru Carpeni, sunt prevăzute ample lucrări de redeschidere, consolidare și amenajare care să permită conservarea lor in situ și amenajarea lor pentru un circuit public de vizitare. Această decizie a luat în considerare valoarea și semnificația vestigiilor arheologice excepționale păstrate în aceste galerii, respectiv instalații romane din lemn realizate în epoca romană pentru evacuarea apelor de mină (așa-numitele „roți romane”). În același timp, galeria Cătălina Monulești are faima de a fi cea în care – la mijlocul secolului al XIX-lea – a fost descoperit cel mai semnificativ lot de tăblițe cerate (conform surselor de arhivă istorică fiind vorba de 11 piese, dintr-un total cunoscut până astăzi de 32 de astfel de artefacte).

Cea mai mare parte a lucrărilor miniere antice din masivul Cârnic, dar și din celelalte sectoare miniere, sunt accesibile, în condiții dificile, doar specialiștilor, fiind practic aproape inaccesibile publicului larg. Mai mult, normele de securitate ce reglementează desfășurarea unor activităților publice de vizitare în muzele din Uniunea Europeană și care vor fi adoptate și în România, nu sunt compatibile cu transformarea integrală a galeriilor romane, expuse în permanență unor factori de risc ridicat, într-un spațiu public destinat turiștilor. Subliniem însă faptul că vor exista porțiuni consistente de galerii romane care vor fi păstrate *in situ*. Ca o măsură de minimizare a acestui impact, pe lângă cercetarea deplină și publicarea rezultatelor acestei cercetări, specialiștii au considerat că este necesară realizarea unui model grafic tridimensional al acestor structuri, cât și realizarea unor replici la scară de 1:1 a acestora în cadrul viitorului muzeu al mineritului care va fi construit în curând la Roșia Montană.

Ca o alternativă s-a avut în vedere și elaborarea unui studiu de specialitate prin care s-au făcut estimări financiare legate de conservarea integrală și punerea în circuit turistic a galeriilor situate în Masivul Cârnic. Astfel trebuie precizat că investițiile necesare pentru amenajarea și întreținerea unui circuit public de vizitare în acest masiv se ridică la un nivel nejustificabil economic (vezi în anexă broșura informativă intitulată *Evaluarea costurilor lucrărilor de amenajare a rețelelor miniere istorice din masivul Cârnic* elaborată în colaborare de către firmele britanice Gifford, Geo-Design și Forkers Ltd.).

Pentru zona masivului Orlea (singura în care sunt clasate în prezent vestigiile miniere antice, respectiv cf. LMI 2004 Exploatarea miniere romane de la Alburnus Maior, zona Orlea (cod LMI AB-I-m-A-00065.02), cercetările efectuate până în prezent au avut caracter preliminar. Cercetarea de detaliu a acestei zone este planificată pentru perioada 2007-2012, iar la finalizarea acestor cercetări vor putea fi luate – conform prevederilor legale în vigoare - măsurile care se impun – fie conservarea *in situ* a unor tronsoane, fie aplicarea procedurii de descărcare de sarcină arheologică a unora dintre acestea. Informații de detaliu asupra descoperirilor arheologice întâmplătoare și a cercetărilor arheologice preliminare (de suprafață și subteran) din zona masivului Orlea, au fost publicate în Studiul de impact asupra mediului pentru Proiectul Roșia Montană, vol. 6 – Studiu de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural, Anexa I, p. 219-222. Amintim că în cadrul studiului se face precizarea: “Cum dezvoltarea Proiectului în zona Orlea este preconizată pentru o dată mai târzie, investigațiile de arheologie de suprafață se vor concentra în acest perimetru începând cu 2007”. Astfel, activitățile de construcție implicate de dezvoltarea Proiectului, nu vor putea fi inițiate înainte de finalizarea cercetărilor arheologice, desfășurate în conformitate cu prevederile legislative românești și recomandările și practicile internaționale.” (Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural, vol. 6, p. 43).

În masivul Orlea a fost amenajat în cursul anilor '80 un Muzeu al Mineritului la Roșia Montană. În acest sens, în acest perimetru minier s-au amenajat o serie de galerii aflate într-o stare bună de conservare, care au fost separate prin ziduri de beton de lucrările miniere moderne prin care erau accesibile. Ca și lucrările miniere din Cârnic, precum și din celelalte sectoare miniere de la Roșia Montană, galeriile din Orlea au profilul trapezoidal caracteristic. De asemenea, și aceste lucrări antice au avut de suferit de-a lungul timpului „remodelări” succesive, respectiv reluări miniere în scopul exploatarea unor noi rezerve de minereu. Aceste activități miniere au condus la distrugerea unei părți a acestor vestigii antice. Mai mult, starea lor de conservare se degradează accentuat mai ales în urma activității miniere recente care a folosit abaterea prin perforare – pușcare, ceea ce a condus la destabilizarea rocilor și accentuarea degradării vestigiilor miniere subterane. Îndepărtarea rambleului din lucrările miniere antice din cursul cercetărilor arheologice miniere,

reprezintă un alt factor care contribuie la fragilizarea lucrărilor miniere antice. Degradarea stării de conservare a vestigiilor miniere din toate epocile este accentuată și de închiderea exploatării miniere conduse de Minvest (1 iunie 2006), care asigură, e drept că la un nivel minim, drenajul de ansamblu al sistemului de galerii al minei de la Roșia Montană. Închiderea activității miniere, care în conformitate cu normele naționale în vigoare implică un spectru extrem de larg de măsuri de conservare, s-a tradus la Roșia Montană doar printr-o stopare a activității extractive, mina fiind pur și simplu abandonată. După numai câteva luni de abandon, principala cale de drenare a apelor de mină, respectiv galeria Sf. Cruce din Orlea, se află într-o stare critică, apele de mină colmatând de fapt căile de drenare lungi de mai mulți kilometri. În cazul în care acest patrimoniu minier va fi doar „înghețat”, fără a se organiza măsuri de întreținere, în scopul conservării lui pentru generațiile viitoare, rezultatul va fi dezastruos, iar ceea ce încă mai există va dispărea ca urmare a surpărilor și inundațiilor din subteran. Un exemplu edificator în acest sens îl constituie – din păcate – „treptele romane” de la Brad (vestigi miniere de epocă romană cuprinse de asemenea în Legea 5/2000), unde după ce s-au stopat lucrările de întreținere, acestea au devenit practic inaccesibile.

Ținând cont de importanța patrimoniului cultural de la Roșia Montană și de prevederile legale în vigoare, S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A. a alocat în perioada 2001-2006 un buget pentru cercetarea patrimoniului de peste 10 milioane USD. Mai mult decât atât, ținând cont de rezultatele cercetărilor, de opiniile specialiștilor și deciziile autorităților competente, bugetul prevăzut de către companie pentru cercetarea, conservarea și restaurarea patrimoniului cultural al Roșiei Montane în viitorii ani, în condițiile implementării proiectului minier, este de 25 de milioane de dolari, așa cum a fost făcut public în Studiul de impact asupra mediului în mai 2006 (vezi Raport la studiul de impact asupra mediului, vol. 32, Plan de management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 78-79). Astfel, se are în vedere continuarea cercetărilor în zona Orlea, dar în special crearea unui **Muzeu modern al Mineritului** cu expoziții de **geologie, arheologie, patrimoniu industrial și etnografic**, precum și amenajarea accesului turistic în galeria **Cătălina-Monulești** și la monumentul de la **Tău Găuri**, cât și **conservarea și restaurarea celor 41 de clădiri monument istoric și a zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană**.

Pentru informații de sinteză asupra istoricului cercetărilor și al principalelor descoperiri legate de galeriile istorice de la Roșia Montană, precum și pentru a cunoaște concluziile specialiștilor în această chestiune, dar și evaluările făcute pentru realizarea unui traseu turistic dedicat structurilor miniere istorice din masivul Cărnăc sau opiniile formulate în anul 2004 de către Edward O'Hara, raportor pe probleme de patrimoniu al Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, vă rugăm să consultați anexele intitulate „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia” și „Evaluarea costurilor lucrărilor de amenajare a rețelelor miniere istorice din masivul Cărnăc”, precum și versiunea anexată, în limba română a raportului O'Hara. Informații de detaliu asupra problematicei complexe a studiului lucrărilor miniere vechi de la Roșia Montană, a rezultatelor acestor cercetări și a perspectivelor de punere a lor în valoare, sunt disponibile în Studiul de impact asupra mediului pentru proiectul Roșia Montană, vol. 6 – Studiu de condiții inițiale, p. 26, 32-53, 79-105.

În concluzie, menționăm că nu este în nici un caz vorba de distrugerea vestigiilor arheologice de la Roșia Montană. Cercetarea de acest tip – cunoscută sub denumirea de cercetare arheologică preventivă/de salvare - se face însă, peste tot în lume, în conexiune cu interesul economic pentru anumite zone, iar costurile acesteia, ca și costurile de punere în valoare și întreținere a zonelor păstrate sunt asigurate de cei care fac investiția, realizându-se un parteneriat public-privat în sensul protejării patrimoniului cultural, conform prevederilor Convenției europene de la Malta (1992) cu privire la protejarea patrimoniului arheologic [1].

Se cuvine însă subliniat că în afara obligațiilor asumate de către RMGC, în privința protejării și conservării vestigiilor arheologice și a monumentelor istorice, există o sumă întreaga de obligații care revin atât autorităților publice locale din Roșia Montană și județul Alba, cât și autorităților publice centrale, respectiv statului român. Planurile de management pentru patrimoniu cultural din cadrul Raportului la studiul de impact asupra mediului aduc precizări asupra acestor aspecte (vezi Raport la studiul de impact asupra mediului, vol. 32, Plan de management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 21-22, 47, 52-53, 66-67 și Raport la studiul de impact asupra mediului, vol. 33, Plan de management pentru monumentele istorice și zonele protejate din zona Roșia Montană, p. 28-29, 48-50, 52-53, 64-65, p. 98 – Anexa 1).

Toate aceste angajamente asumate public de către companie sunt prezentate pe larg în cadrul Raportului la studiul de impact asupra mediului, vol. 33, Plan de management pentru patrimoniul cultural.

Referință:

[1]Textul convenției este disponibil la adresa web:

<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=143&CM=8&DF=7/6/2006&CL=ENG>

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 35

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 116015/08.12.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1486

Propunerea De ce nu se respecta hotărârea Tribunalului din Alba Iulia, prin care se anulează certificatul de descărcare de sarcină arheologică?

Soluția de rezolvare

Hotărârea Curții de Apel din Alba Iulia cu privire la anularea certificatului de descărcare de sarcină arheologică pentru masivul Cârnic – la care credem că faceți referire - nu este o hotărâre judecătorească definitivă. Cauza a ajuns la Înalta Curte de Casație și Justiție care a trimis cazul spre rejudecare la Curtea de Apel din Brașov. În momentul de față dosarul se află pe rolul Curții de Apel Brașov.

Dorim să completăm aceste informații de ordin juridic precizând că în masivul Cârnic s-au desfășurat până în momentul de față ample cercetări arheologice preventive și studii de specialitate conexe, integritatea în ansamblu a masivului nefiind pusă în pericol.

Cea mai mare parte a lucrărilor miniere antice din masivul Cârnic sunt accesibile, în condiții dificile, doar specialiștilor, fiind practic aproape inaccesibile publicului larg. Mai mult, normele de securitate ce reglementează desfășurarea unor activităților publice de vizitare în muzeele din Uniunea Europeană și care vor fi adoptate și în România, nu sunt compatibile cu transformarea integrală a galeriilor romane, expuse în permanență unor factori de risc ridicat, într-un spațiu public destinat turiștilor. Subliniem însă faptul că vor exista porțiuni consistente de galerii romane care vor fi păstrate *in situ*. Ca o măsură de minimizare a acestui impact, pe lângă cercetarea deplină și publicarea rezultatelor acestei cercetări, specialiștii au considerat că este necesară realizarea unui model grafic tridimensional al acestor structuri, cât și realizarea unor replici la scară de 1:1 a acestora în cadrul viitorului muzeu al mineritului care va fi construit în curând la Roșia Montană.

Ca o alternativă s-a avut în vedere și elaborarea unui studiu de specialitate prin care s-au făcut estimări financiare legate de conservarea integrală și punerea în circuit turistic a galeriilor situate în Masivul Cârnic. Astfel trebuie precizat că investițiile necesare pentru amenajarea și întreținerea unui circuit public de vizitare în acest masiv se ridică la un nivel nejustificabil economic (vezi în anexă broșura informativă intitulată Evaluarea costurilor lucrărilor de amenajare a rețelelor miniere istorice din masivul Cârnic elaborată în colaborare de către firmele britanice Gifford, Geo-Design și Forkers Ltd.).

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 54

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 114731/25.09.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1499

Propunerea Zona arheologică de mare valoare istorică și culturală va fi distrusă.

Menționăm că implementarea proiectului minier nu presupune distrugerea și abandonarea valorilor de patrimoniu arheologic din cuprinsul comunei Roșia Montană și s-a ținut pe deplin cont de existența acestor vestigii. După cum rezultă din rapoartele și publicațiile specialiștilor, galeriile romane de la Roșia Montană sunt importante, dar nu unice. Astfel, un repertoriu al siturilor miniere antice de pe teritoriul Transilvaniei și Banatului – realizat în contextul elaborării Studiului de impact asupra mediului pentru proiectul Roșia Montană - susține aserțiunea potrivit căreia este dificilă atribuirea deplină a caracterului de unicat pentru situl de la Roșia Montană, cel puțin din perspectiva istoriei exploatărilor romane pe cuprinsul Imperiului și în particular în provincia Dacia. Existența a cel puțin 20 de situri cu caracteristici relativ similare - dintre care unele precum Ruda Brad, Bucium – zona Vulcoi Corabia și zona Haneș – Amlașul Mare, au oferit deja date certe asupra unui potențial arheologic comparabil într-o anumită măsură celui al anticului *Alburnus Maior* - vin să nuanțeze în mare măsură determinarea valorii de unicitate a acestui sit.

Până în anul 1999, galeriile romane de la Roșia Montană nu au fost studiate de către specialiști în domeniul arheologiei miniere, deși existența lor era cunoscută de mai bine de 150 de ani. Practic, acest tip de vestigii arheologice erau înainte de anul 2000 o necunoscută din perspectiva unei abordări științifice, referirile legate de acestea fiind de cele mai multe ori empirice. Nici vestigiile arheologice de suprafață nu erau mai bine cunoscute anterior anului 2000, nefiind efectuate aici cercetări arheologice în adevăratul sens al cuvântului, ci informațiile provenind din descoperiri întâmplătoare ocazionate de lucrări agricole, activități de construire etc.

Soluția de rezolvare

Cercetările de arheologie minieră efectuate - începând din anul 1999, și până în prezent - de către o echipă specializată pluridisciplinară de la Universitatea Toulouse Le Mirail (Franța) coordonată de către dr. Beatrice Cauuet au avut în vedere realizarea – în premieră în România – a unui studiu de detaliu asupra acestui tip de vestigii arheologice, respectiv galeriile miniere vechi, de epocă antică și nu numai. Amplele cercetări și studii de patrimoniu efectuate în perioada 2000-2006 au permis conturarea unei imagini cuprinzătoare a acestor valori aparținând patrimoniului cultural național, precum și adoptarea unor măsuri specifice în ceea ce privește protejarea acestora.

Studierea acestor structuri a însemnat așadar, mai buna lor cunoaștere și a determinat în aceeași măsură luarea unor decizii pertinente în ceea ce privește conservarea și punerea lor în valoare. În baza rezultatelor cercetărilor efectuate până acum (finalizate pentru masivele Cetate, Cărnice, Jig și în curs de desfășurare în masivul Orlea), s-a luat decizia conservării și punerii în valoare a următoarelor zone cu lucrări miniere vechi:

- galeria Cătălina Monulești – galerie situată în Centrul Istoric al satului Roșia Montană, unde în trecut au fost descoperite cel mai însemnat lot de tăblițe cerate și un sistem antic de drenare a apelor de mină;
- sectorul minier Păru Carpeni – situat în zona de sud-est a masivului Orlea unde a fost decoperit un sistem de camere suprapuse echipat cu instalații romane de lemn (roți, canale etc.) pentru drenare;
- zona Pietra Corbului – situată în partea de sud-vest a masivului Cărnice, aici fiind păstrate urme ale exploatărilor cu foc și apă din perioada antică și medievală;
- zona masivului Văidoaia – în partea de nord-vest a satului Roșia Montană, unde se păstrează zone de exploatare de suprafață datând din epoca antică.

Prin cercetările arheologice preventive din anii 2001-2006 au fost conturate și cercetate 13 situri arheologice, pentru unele dintre acestea - după finalizarea cercetărilor exhaustive - s-a luat decizia aplicării procedurii de descărcare de sarcină arheologică, iar în alte cazuri s-a hotărât conservarea in situ – incinta funerară de la Tăul Găuri, vestigiile romane de pe Dealul Carpeni; zona Orlea va fi cercetată în detaliu în intervalul 2007-2012.

În ceea ce privește galeriile miniere istorice datând din epoca romană descoperite în sectoarele miniere Cătălina Monulești și Păru Carpeni, sunt prevăzute ample lucrări de redeschidere, consolidare și amenajare care să permită conservarea lor in situ și amenajarea lor pentru un circuit public de vizitare. Această decizie a luat în considerare valoarea și semnificația vestigiilor arheologice excepționale păstrate în aceste galerii, respectiv instalații romane din lemn realizate în epoca romană pentru evacuarea apelor de mină (așa-numitele „roți romane”). În același timp galeria Cătălina Monulești are faima de a fi cea în care – la mijlocul secolului al XIX-lea – a fost descoperit cel mai semnificativ lot de tăblițe cerate (conform surselor de arhivă istorică fiind vorba de 11 piese, dintr-un total cunoscut până astăzi de 32 de astfel de artefacte).

Cea mai mare parte a lucrărilor miniere antice din masivul Cărnice, dar și din celelalte sectoare miniere, sunt accesibile, în condiții dificile, doar specialiștilor, fiind practic aproape inaccesibile publicului larg. Mai mult, normele de securitate ce reglementează desfășurarea unor activităților publice de vizitare în muzeele din Uniunea Europeană și care vor fi adoptate și în România, nu sunt compatibile cu transformarea integrală a galeriilor romane, expuse în permanență unor factori de risc ridicat, într-un spațiu public destinat turiștilor. Subliniem însă faptul că vor exista porțiuni consistente de galerii romane care vor fi păstrate *in situ*. Ca o măsură de minimizare a acestui impact, pe lângă cercetarea deplină și publicarea rezultatelor acestei cercetări, specialiștii au considerat că este necesară realizarea unui model grafic tridimensional al acestor structuri, cât și realizarea unor replici la scară de 1:1 a acestora în cadrul viitorului muzeu al mineritului care va fi construit în curând la Roșia Montană.

Ca o alternativă s-a avut în vedere și elaborarea unui studiu de specialitate prin care s-au făcut estimări financiare legate de conservarea integrală și punerea în circuit turistic a galeriilor situate în Masivul Cărnice. Astfel trebuie precizat că investițiile necesare pentru amenajarea și întreținerea unui circuit public de vizitare în acest masiv se ridică la un nivel nejustificabil economic (vezi în anexă broșura informativă intitulată *Evaluarea costurilor lucrărilor de amenajare a rețelelor miniere istorice din masivul Cărnice* elaborată în colaborare de către firmele britanice Gifford, Geo-Design și Forkers Ltd.).

Pentru zona masivului Orlea (singura în care sunt clasate în prezent vestigiile miniere antice, respectiv cf. LMI 2004 Exploatarea miniere romane de la Alburnus Maior, zona Orlea (cod LMI AB-I-m-A-00065.02), cercetările efectuate până în prezent au avut caracter preliminar. Cercetarea de detaliu a acestei zone este planificată pentru perioada 2007-2012, iar la finalizarea acestor cercetări vor putea fi luate – conform prevederilor legale în vigoare - măsurile care se impun – fie conservarea *in situ* a unor tronsoane, fie aplicarea procedurii de descărcare de sarcină arheologică a unora dintre acestea. Informații de detaliu asupra descoperirilor arheologice întâmplătoare și a cercetărilor arheologice preliminare (de suprafață și subteran) din zona masivului Orlea au fost publicate în Studiul de impact asupra mediului pentru Proiectul Roșia Montană, vol. 6 – Studiu de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural, Anexa I, p. 219-222. Amintim că în cadrul studiului se face precizarea: “Cum dezvoltarea Proiectului în zona Orlea este preconizată pentru o dată mai târzie, investigațiile de arheologie de suprafață se vor concentra în acest perimetru începând cu 2007. Astfel, activitățile de construcție implicate de dezvoltarea Proiectului, nu vor putea fi inițiate înainte de finalizarea cercetărilor arheologice, desfășurate în conformitate cu prevederile legislative românești și recomandările și practicile internaționale.” (Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural, vol. 6, p. 43).

În masivul Orlea a fost amenajat în cursul anilor '80 un Muzeu al Mineritului la Roșia Montană. În acest sens, în acest perimetru minier s-au amenajat o serie de galerii aflate într-o stare bună de conservare, care au fost separate prin ziduri de beton de lucrările miniere moderne prin care erau accesibile. Ca și lucrările miniere din Cărnice, precum și din celelalte sectoare miniere de la Roșia Montană, galeriile din Orlea au profilul trapezoidal caracteristic. De asemenea, și aceste lucrări antice au avut de suferit de-a lungul timpului „remodelări” succesive, respectiv reluări miniere în scopul exploatarea unor noi rezerve de minereu. Aceste activități miniere au condus la distrugerea unei părți a acestor vestigii antice. Mai mult, starea lor de conservare se degradează accentuat mai ales în urma activității miniere recente care a folosit abaterea prin perforare – pușcare, ceea ce a condus la destabilizarea rocilor și accentuarea degradării vestigiilor miniere subterane. Îndepărtarea rambleului din lucrările miniere antice din cursul cercetărilor arheologice miniere,

reprezintă un alt factor care contribuie la fragilizarea lucrărilor miniere antice. Degradarea stării de conservare a vestigiilor miniere din toate epocile este accentuată și de închiderea exploatării miniere conduse de Minvest (1 iunie 2006), care asigură, e drept că la un nivel minim, drenajul de ansamblu al sistemului de galerii al minei de la Roșia Montană. Închiderea activității miniere, care în conformitate cu normele naționale în vigoare implică un spectru extrem de larg de măsuri de conservare, s-a tradus la Roșia Montană doar printr-o stopare a activității extractive, mina fiind pur și simplu abandonată. După numai câteva luni de abandon, principala cale de drenare a apelor de mină, respectiv galeria Sf. Cruce din Orlea, se află într-o stare critică, apele de mină colmatând de fapt căile de drenare lungi de mai mulți kilometri. În cazul în care acest patrimoniu minier va fi doar „înghețat”, fără a se organiza măsuri de întreținere, în scopul conservării lui pentru generațiile viitoare, rezultatul va fi dezastruos, iar ceea ce încă mai există va dispărea ca urmare a surpărilor și inundațiilor din subteran. Un exemplu edificator în acest sens îl constituie – din păcate - „treptele romane” de la Brad (vestigi miniere de epocă romană cuprinse de asemenea în Legea 5/2000), unde după ce s-au stopat lucrările de întreținere, acestea au devenit practic inaccesibile.

Ținând cont de importanța patrimoniului cultural de la Roșia Montană și de prevederile legale în vigoare S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A. a alocat în perioada 2001-2006 un buget pentru cercetarea patrimoniului de peste 10 milioane USD. Mai mult decât atât, ținând cont de rezultatele cercetărilor, de opiniile specialiștilor și deciziile autorităților competente, bugetul prevăzut de către companie pentru cercetarea, conservarea și restaurarea patrimoniului cultural al Roșiei Montane în viitorii ani, în condițiile implementării proiectului minier, este de 25 de milioane de dolari, așa cum a fost făcut public în Studiul de impact asupra mediului în mai 2006 (vezi Raport la studiul de impact asupra mediului, vol. 32, Plan de management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 78-79). Astfel, se are în vedere continuarea cercetărilor în zona Orlea, dar în special crearea unui **Muzeu modern al Mineritului** cu expoziții de **geologie, arheologie, patrimoniu industrial și etnografic**, precum și amenajarea accesului turistic în galeria **Cătălina-Monulești** și la monumentul de la **Tău Găuri**, cât și **conservarea și restaurarea celor 41 de clădiri monument istoric și a zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană**.

Pentru informații de sinteză asupra istoricului cercetărilor și al principalelor descoperiri legate de galeriile istorice de la Roșia Montană, precum și pentru a cunoaște concluziile specialiștilor în această chestiune, dar și evaluările făcute pentru realizarea unui traseu turistic dedicat structurilor miniere istorice din masivul Cărnăc sau opiniile formulate în anul 2004 de către Edward O'Hara, raportor pe probleme de patrimoniu al Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, vă rugăm să consultați anexele intitulate „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia” și „Evaluarea costurilor lucrărilor de amenajare a rețelelor miniere istorice din masivul Cărnăc”, precum și versiunea anexată, în limba română a raportului O'Hara. Informații de detaliu asupra problematicei complexe a studiului lucrărilor miniere vechi de la Roșia Montană, a rezultatelor acestor cercetări și a perspectivelor de punere a lor în valoare, sunt disponibile în Studiul de impact asupra mediului pentru proiectul Roșia Montană, vol. 6 – Studiu de condiții inițiale, p. 26, 32-53, 79-105.

În concluzie, menționăm că nu este în nici un caz vorba de distrugerea vestigiilor arheologice de la Roșia Montană. Cercetarea de acest tip – cunoscută sub denumirea de cercetare arheologică preventivă/de salvare - se face însă, peste tot în lume, în conexiune cu interesul economic pentru anumite zone, iar costurile acesteia, ca și costurile de punere în valoare și întreținere a zonelor păstrate sunt asigurate de cei care fac investiția, realizându-se un parteneriat public-privat în sensul protejării patrimoniului cultural, conform prevederilor Convenției europene de la Malta (1992) cu privire la protejarea patrimoniului arheologic [1].

Se cuvine însă subliniat că în afara obligațiilor asumate de către RMGC, în privința protejării și conservării vestigiilor arheologice și a monumentelor istorice, există o sumă întreaga de obligații care revin atât autorităților publice locale din Roșia Montană și județul Alba, cât și autorităților publice centrale, respectiv statului român. Planurile de management pentru patrimoniu cultural din cadrul Raportului la studiul de impact asupra mediului aduc precizări asupra acestor aspecte (vezi Raport la studiul de impact asupra mediului, vol. 32, Plan de management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 21-22, 47, 52-53, 66-67 și Raport la studiul de impact asupra mediului, vol. 33, Plan de management pentru monumentele istorice și zonele protejate din zona Roșia Montană, p. 28-29, 48-50, 52-53, 64-65, p. 98 – Anexa 1).

Toate aceste angajamente asumate public de către companie sunt prezentate pe larg în cadrul Raportului la studiul de impact asupra mediului, vol. 33, Plan de management pentru patrimoniul cultural.

Referință:

[1] Textul convenției este disponibil la adresa web:

<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=143&CM=8&DF=7/6/2006&CL=ENG>

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 63

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 165302/12.09.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1513

Propunerea

Petentul nu este de acord cu promovarea proiectului Rosia Montana formuland urmatoarele observatii si comentarii :
Raportul include partial "Planul de Management al Patrimoniului Cultural privind Centrul Istoric al localitatii Rosia Montana".

În legătură cu punctul de vedere formulat de către petent referitor la documentul redactat de către S.C. OPUS - Atelier de Arhitectură S.R.L sunt necesare o serie de precizări.

Conform îndrumarului de definire a domeniului evaluării impactului asupra mediului transmis cu adresa nr. 8070/24.05.2005 („Îndrumar”) emisă de Ministerul Mediului și Gospodăririi Apelor (MMGA) către S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A. (RMGC), se solicita titularului de proiect prezentarea unui Plan de Management pentru Monumentele Istorice și Zonele Protejate din Roșia Montană, ca anexă a raportului la Studiului de evaluare a impactului asupra mediului pentru proiectul Roșia Montană.

Ținând cont de aceste cerințe, titularul de proiect a contractat această lucrare cu Muzeul Național de Istorie a României (MNIR), instituție drept coordonator al tuturor cercetărilor și studiilor de patrimoniu legate de proiectul Roșia Montană, conform prevederilor OMCC nr. 2504/07.03.2001.

Prin contractul de prestări servicii, încheiat între MNIR și RMGC, MNIR, în calitate de consultant de specialitate, reprezentat prin dr. Paul Damian, director adjunct științific, se angaja ”să pregătească o documentație de specialitate în vederea includerii în cuprinsul Studiului de evaluare a impactului asupra mediului pentru proiectul Roșia Montană, secțiunea Patrimoniu Cultural.” Această documentație de specialitate trebuia întocmită „în conformitate cu standardele românești, europene și internaționale în vigoare pentru studiile de evaluare a impactului asupra mediului.”

Soluția de rezolvare

La rândul său, MNIR a subcontractat S.C. OPUS – Atelier de Arhitectură S.R.L. pentru a realiza „o documentație cu referire exclusivă la zona de studiu a Centrului Istoric Roșia Montană”, practic doar o parte din documentul general solicitat de MMGA prin adresa referitoare la stabilirea îndrumarului de definire a domeniului evaluării. În acest context, OPUS a redactat documentul intitulat “Centru Istoric Roșia Montană – Plan de management al patrimoniului cultural. Redactarea I. Document pentru consultarea părților”.

Ținem să precizăm că redactarea finală a „Planului de management pentru monumentele istorice și zonele protejate din Roșia Montană” a luat în considerare normele editoriale și instrucțiunile enunțate de echipa de elaboratori atestați EIM, coordonată de d-na Marilena Pătrașcu, expert evaluator principal, în scopul de a răspunde cerințelor legale enunțate prin Îndrumar.

Menționăm faptul că evaluarea impactului asupra mediului pentru proiectul exploatării miniere Roșia Montană a fost realizat de către “persoane fizice și juridice independente de titularul [...] proiectului” și “atestată de autoritatea competentă pentru protecția mediului” [1]. “Răspunderea pentru corectitudinea informațiilor puse la dispoziția autorităților competente pentru protecția mediului și a publicului revine titularului [...] proiectului”, iar răspunderea pentru corectitudinea evaluării impactului asupra mediului revine autorilor acesteia [2].

Lista persoanelor fizice și juridice atestate care au participat la realizarea Raportului la studiul de evaluare a impactului asupra mediului a fost prezentată în capitolele 1 (*Introducere*) și 9 (*Rezumat cu caracter netehnic*). În continuarea listei persoanelor fizice și juridice atestate, care au contribuit la realizarea raportului la studiul de evaluare a impactului asupra mediului, a fost inclusă, ca dovadă a recunoașterii efortului depus

și o listă de persoane fizice și juridice neatestatate care au asistat laboratorii atestați. Responsabilitatea pentru realizarea evaluării impactului de mediu și a corectitudinii interpretării informațiilor prezentate în raport revine însă **doar** “persoanelor fizice atestate la cel mai înalt nivel de competență” și “persoanelor juridice atestate” [3], care au participat la executarea evaluării impactului asupra mediului în baza contractului încheiat cu titularul proiectului și nicidecum consultanților asistenți. **Prin urmare, decizia privind selectarea și utilizarea informațiilor furnizate de către consultanții asistenți, revine de asemenea, experților atestați.**

Semnarea raportului la studiul de evaluare a impactului asupra mediului (sau a “părților” acestuia) de către experții atestați nu este o cerință legală [4].

Pentru clarificările necesare legate de modificările aduse conținutului documentației redactate de către S.C. OPUS – Atelier de Arhitectură S.R.L., vă prezentăm în anexă o comparație a textului predat de către OPUS prin procesul verbal nr. 1007/09.05.2006 către Muzeul Național de Istorie a României, cu forma care a fost publicată în versiunea finală a Raportului de evaluare a impactului asupra mediului, respectiv vol. 33 - Plan de management pentru Monumentele Istorice și Zonele Protejate din Roșia Montană, care a fost depusă în luna mai 2006 la Ministerul Mediului și Gospodăririi Apelor.

Referințe:

[1] În conformitate cu prevederile Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 195 din 22 decembrie 2005 privind protecția mediului, publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 1.196 din 30 decembrie 2005, aprobată cu modificări prin Legea nr. 265 din 29 iunie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 586 din 6 iulie 2006, art. 21, lit. (a).

[2] Idem 2, art. 21, lit. (d).

[3] Conform art. 5 din Ordinul ministrului agriculturii, pădurilor, apelor și mediului nr. 97 din 18 mai 2004 pentru modificarea și completarea Ordinului ministrului agriculturii, pădurilor, apelor și mediului nr.978/2003 privind Regulamentul de atestare a persoanelor fizice și juridice care elaborează studii de evaluare a impactului asupra mediului și bilanțuri de mediu, publicat în Monitorul Oficial nr. 504 din 4 iunie 2004.

[4] Prevederea privind angajarea, “sub semnătura” **expertului coordonator**, a răspunderii pentru “calitatea studiilor și rapoartelor întocmite”, stipulată în art. 5 (2) din Ordinul ministrului agriculturii, pădurilor, apelor și mediului nr. 978 din 2 decembrie 2003 (publicat în Monitorul Oficial nr. 3 din 5 ianuarie 2004) **a fost eliminată** prin Ordinul ministrului agriculturii, pădurilor, apelor și mediului nr. 97 din 18 mai 2004 (pentru modificarea și completarea Ordinului ministrului agriculturii, pădurilor, apelor și mediului nr.978/2003 privind Regulamentul de atestare a persoanelor fizice și juridice care elaborează studii de evaluare a impactului asupra mediului și bilanțuri de mediu, publicat în Monitorul Oficial nr. 504 din 4 iunie 2004).

Domeniul	ARCHAEOLOGY
Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC	19/D;5474/B, 20/D;5475/B, 21/D;5476/B, 22/D;5477/B, 23/D;5478/B, 24/D;5479/B, 25/D;5480/B, 26/D;5481/B, 27/D;5482/B, 28/D;5483/B, 29/D;5484/B, 5606, 5607, 5608, 5609, 5610, 32/D;5611/B, 36, 42, 43, 44, 45, 49, 51
Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC	Nr. 114726/31.08.2006, Nr. 114727/31.08.2006, Nr. 114731/31.08.2006, Nr. 114736/15.09.2006, Nr. 114274/28.08.2006, Nr. 114717/28.08.2006, Nr. 114723/31.08.2006, Nr. 114275/28.08.2006, Nr. 114278/28.08.2006, Nr. 114277/28.08.2006, Nr. 114276/28.08.2006, Nr. 109583/18.08.2006, Nr. 112960/25.08.2006, Nr. 112959/25.08.2006, Nr. 112943/25.08.2006, Nr. 112945/25.08.2006, Nr. 115103/13.10.2006, Nr. 116056/11.12.2006, Nr. 169324/06.11.2006, Nr. 169323/06.11.2006, Nr. 169322/06.11.2006, Nr. 169321/06.11.2006, Nr. 114373/169078/10.10.2006, Nr. 114903/05.10.2006
Codul intern RMGC unic	MMGA_1520
Propunerea	-Contesta protejarea monumentelor arhitecturale si spirituale, inclusiv angajarea cu responsabilitate a institutiilor statului in actiunea de protejare . VEZI CONTINUT CONTESTATIE TIP 2
Soluția de rezolvare	<p>În contextul implementării unui nou proiect minier la Roșia Montană, Ministerul Culturii și Cultelor a autorizat desfășurarea studiilor de evaluare a patrimoniului arheologic și arhitectural pentru anul 2000, iar la sfârșitul aceluși an, Centrul Proiectare pentru Patrimoniu Cultural Național a susținut prezentări cu concluziile acestor studii preliminare în cadrul Comisiei Naționale a Monumentelor Istorice și a Comisiei Naționale de Arheologie. Începând cu anul 2001, luând în considerare concluziile studiilor de evaluare din anul precedent, a fost instituit Programul Național de Cercetare “Alburnus Maior” prin Ordinul Ministrului Culturii și Cultelor nr. 2504 din 07.03.2001, desfășurându-se în conformitate cu prevederile Legii nr. 378/2001 (completată ulterior prin Legea nr. 462/2003 și respectiv Legea nr. 258/2006). Astfel, administrația centrală, respectiv Ministerul Culturii și Cultelor, s-a implicat – direct sau prin instituțiile sale subordonate - din anul 2000 și până în prezent, conform atribuțiilor sale legale, în ceea ce privește gestionarea problemelor de patrimoniu de la Roșia Montană.</p> <p>Astfel, cercetările arheologice preventive sunt coordonate științific de către Muzeul Național de Istorie a României, fiind derulate prin colaborarea cu 21 de instituții naționale și 3 instituții străine cu competențe în domeniu, desfășurându-se cu aprobarea anuală a Comisiei Naționale de Arheologie din cadrul Ministerului Culturii și Cultelor. Programul se desfășoară conform prevederilor legale cu susținerea financiară a S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A., respectiv al companiei miniere care intenționează să extindă și să continue exploatarea de suprafață a zăcămintului auro-argintifer de la Roșia Montană. Astfel, s-au desfășurat și sunt în curs de derulare ample cercetări arheologice preventive în zona de impact a proiectului minier Roșia Montană, în baza rezultatelor acestora propunându-se: fie aplicarea procedurii de descărcare de sarcină arheologică a unor perimetre cercetate aflate în zona de intervenție a investitorului, fie conservarea <i>in situ</i> a unor structuri și monumente reprezentative, în conformitate cu prevederile legale. Zonele care au fost propuse spre conservare, ca și cele pentru care s-a aplicat procedura de descărcare de sarcină arheologică, au fost cercetate de specialiști și în baza acestei expertize și a analizei făcute de către Comisia Națională de Arheologie s-au luat deciziile respective. Proiectul minier a suferit de-a lungul anilor 2000-2005 o serie de modificări tocmai pentru a putea aplica deciziile legate de conservarea patrimoniului. Câteva exemple în acest sens sunt: extinderea duratei cercetărilor arheologice de teren pe mai mulți ani (ex. Țarina, Pârâul Porcului, Orlea), reconsiderarea amplasamentului unor elemente de infrastructură a proiectului pentru conservarea vestigiilor arheologice din zonele Carpeni, Tău Găuri, Piatra Corbului.</p> <p>Studiile de arhitectură și urbanism au fost efectuate în conformitate cu prevederile legale, de către firme autorizate de către Ministerul Culturii și Cultelor, iar documentațiile de urbanism, astfel redactate, cât și lucrările de restaurare și conservare desfășurate până în prezent, au fost avizate de către Comisia Națională a Monumentelor Istorice. Astfel, aprobarea și implementarea unor documentații de urbanism s-a făcut conform prevederilor legale, iar compania și-a asumat aceste decizii prin modificarea planurilor de dezvoltare a minei și în consecință:</p> <p>În perioada 2001-2004, sub coordonarea unor specialiști de la Muzeul Național al Satului “Dimitrie Gusti” (instituție muzeală de rang național, direct subordonată Ministerului Culturii și Cultelor) a fost efectuată o</p>

amplă cercetare etnografică a zonei Roșia Montană – Abrud – Corna, dublată în anii 2001-2002 și de realizarea unei ample serii de interviuri de istorie orală de către Societatea Română de Radiodifuziune prin Centrul de Istorie Orală “Gheorghe Brătianu”, București (SRR - CIO).

În conformitate cu cerințele Ministerului Mediului și al Gospodării Apelor, respectiv ale Ministerului Culturii și Cultelor în cadrul documentației privind Raportul la studiul de impact asupra mediului pentru proiectul Roșia Montană, au fost elaborate planuri de management specifice pentru gestionarea și conservarea valorilor de patrimoniu din zona Roșia Montană, în contextul implementării proiectului minier. (vezi Raportul de evaluarea a impactului asupra mediului, vol. 32-33, Plan M – Plan de management al patrimoniului cultural, partea I – Plan de management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, partea II-a – Plan de management pentru monumentele istorice și zonele protejate din Roșia Montană, partea III-a – Plan de management pentru patrimoniul cultural).

În aceste planuri de management sunt prezentate pe larg obligațiile și responsabilitățile pe care compania, conform deciziilor administrației culturale centrale, și le asumă în contextul implementării proiectului său minier – în ceea ce privește protejarea și conservarea valorilor de patrimoniu din zona Roșia Montană: vestigii arheologice de suprafață și subteran, clădiri monument istoric, zone protejate, elemente de patrimoniu imaterial, elemente de peisaj cultural, etc. În acest context, trebuie subliniat că acțiunile de conservare și protejare a patrimoniului arheologic sunt dublate și de cele privind reabilitarea și conservarea Zonei Protejate Centrul Istoric Roșia Montană (cuprinzând 35 de clădiri monument istoric (din care 11 sunt deja în curs de proiectare în momentul de față), Tăul Mare, Tăul Brazi și Tăul Anghel, precum și vestigii ale exploatărilor miniere de suprafață din zona Văidoaia, cât și de crearea în anii ce vin a unui modern complex muzeal dedicat istoriei mineritului în zona munților Apuseni, acesta urmând să aibă expoziții de geologie, arheologie, patrimoniu industrial și etnografic, precum și o secțiune subterană organizată în jurul galeriei Cătălina Monulești.

În aceeași măsură, Direcția Județeană pentru Cultură Culte și Patrimoniul Cultural Național Alba a făcut numeroase vizite de informare și control la fața locului. Tot prin intermediul acestui organism administrativ, s-au făcut și achizițiile legale de imobile monument istoric de către companie. Dreptul de preempțiune asupra cumpărării acestor imobile a fost exprimat de către autoritatea centrală a Ministerului Culturii și Cultelor.

Se cuvine însă subliniat că, în afara obligațiilor asumate de către RMGC, în privința protejării și conservării vestigiilor arheologice și a monumentelor istorice, există o sumă întreaga de obligații care revin atât autorităților publice locale din Roșia Montană și județul Alba, cât și autorităților publice centrale, respectiv Statului Român. Planurile de management pentru patrimoniu cultural din cadrul Raportului la studiul de impact asupra mediului aduc precizări asupra acestor aspecte (vezi Raport la studiul de impact asupra mediului, vol. 32, Plan de management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 21-22, 47, 52-53, 66-67 și Raport la studiul de impact asupra mediului, vol. 33, Plan de management pentru monumentele istorice și zonele protejate din zona Roșia Montană, p. 28-29, 48-50, 52-53, 64-65, p. 98 – Anexa 1).

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 749

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 109706/21.08.2006 și Nr. 75023/21.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1532

Propunerea in studiu nu se precizeaza populatia interesata care ar beneficia de vizionarea pe internet a galeriile romane din masivul Orlea si Carnic care urmeaza sa fie aruncate in aer

După cum rezultă din rapoartele și publicațiile specialiștilor, galeriile romane de la Roșia Montană sunt importante, dar nu unice. Astfel, un repertoriu al siturilor miniere antice de pe teritoriul Transilvaniei și Banatului – realizat în contextul elaborării Studiului de impact asupra mediului pentru proiectul Roșia Montană - susține aserțiunea potrivit căreia este dificilă atribuirea deplină a caracterului de unicat pentru situl de la Roșia Montană, cel puțin din perspectiva istoriei exploatărilor romane pe cuprinsul Imperiului și în particular în provincia Dacia. Existența a cel puțin 20 de situri cu caracteristici relativ similare - dintre care unele precum Ruda Brad, Bucium – zona Vulcoi Corabia și zona Haneș – Amlașul Mare, au oferit deja date certe asupra unui potențial arheologic comparabil într-o anumită măsură celui al anticului *Alburnus Maior* - vin să nuanțeze în mare măsură determinarea valorii de unicitate a acestui sit.

Activitățile de construcție implicate de dezvoltarea Proiectului minier în zona Orlea, nu vor putea fi inițiate înainte de finalizarea cercetărilor arheologice, desfășurate în conformitate cu prevederile legislative românești și recomandările și practicile internaționale.” (Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural, vol. 6, p. 43). în baza prevederilor Ordonanței Guvernului nr. 43/2000 privind protecția patrimoniului arheologic și declararea unor situri arheologice ca zone de interes național, modificată investitorul are obligația să finanțeze „stabilirea, prin studiul de fezabilitate al investiției și prin proiectul tehnic, a măsurilor ce urmează să fie detaliate și a necesarului de fonduri pentru cercetarea preventivă sau supravegherea arheologică, după caz, și protejarea patrimoniului arheologic sau, după caz, descărcarea de sarcină arheologică a zonei afectate de lucrări și aplicarea acestor măsuri.”

Soluția de rezolvare

În ceea ce privește galeriile din Orlea, în Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural se precizează – vol. 6, p. 45 - că în ceea ce privește zona masivului Orlea, este planificată continuarea cercetării arheologice preventive de suprafață și subteran, respectiv într-o zonă cu potențial arheologic reperat. De asemenea, se specifică faptul că cercetările întreprinse până în acest moment în zona acestui masiv au avut un caracter preliminar. Este important de subliniat că în cadrul studiului se face precizarea: “Cum dezvoltarea Proiectului minier în zona Orlea este preconizată pentru o dată mai târzie, investigațiile de arheologie de suprafață se vor concentra în acest perimetru începând cu 2007”.

În contextul acestor cercetări arheologice preliminare din subteran a avut loc o descoperire importantă în masivul Orlea, în anul 2004, valoarea ei fiind confirmată în vara anului 2005. Astfel, echipa franceză coordonată dr. Beatrice Cauuet a descoperit o cameră echipată cu o roată de drenare a apelor de mină, iar mai apoi, un întreg sistem de evacuare a apei din subteran. Acest ansamblu indentificat în sectorul Păru Carpeni a fost datat în perioada romană și face obiectul unor ample cercetări și al măsurilor speciale de conservare *in situ*. Obiectivul nu va fi afectat de construcția viitoarei cariere Orlea. Cercetările arheologice preventive de suprafață pentru zona Orlea coroborate cu cercetările de arheologie minieră din sectorul Orlea – Țarina (subteran), sunt preconizate – așa cum a fost făcut public în Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural, vol. 16, p. 43 - pentru intervalul 2007-2012.

În conformitate cu Lista Monumentelor Istorice publicată în Monitorul Oficial Nr. 646 bis, din data de 16.07.2004 în cuprinsul viitoarei zone de dezvoltare industrială din masivul Orlea sunt clasate ca monumente istorice, două situri arheologice, respectiv - Așezarea romană de la Alburnus Maior, Zona Orlea (cod LMI AB-I-m-A-00065.01), Exploatarea minieră romană de la Alburnus Maior, Masivul Orlea (AB-I-m-A-00065.02).

Conform prevederilor Legii 422/2001, privind protejarea monumentelor istorice, modificată, este posibilă aplicarea legală a procedurii de declasare în contextul descărcării de sarcină arheologică în cazul siturilor arheologice, conform avizului Comisiei Naționale de Arheologie din cadrul Ministerului Culturii și Cultelor. În accepțiunea legii, descărcarea de sarcină arheologică este procedura prin care se confirmă că un teren în care a fost evidențiat patrimoniu arheologic poate fi redat activităților umane curente. Astfel, este adevărat că RMGC intenționează să exploateze în faza a doua de dezvoltare a proiectului său zăcămintele auro-argintifere din zona masivului Orlea.

Prin urmare, această intenție de a dezvolta cariera din masivul Orlea se poate materializa doar după efectuarea unor cercetări arheologice preventive – de suprafață și subteran – care să ofere date exhaustive asupra sitului roman din zona Orlea. Așa cum se cunoaște – vezi fișa de sit arheologic din Studiul de condiții inițiale asupra patrimoniului cultural din cadrul Raportului SIM, respectiv Anexa I - Fișe de evidență arheologică a siturilor identificate la Roșia Montană, fișa de sit nr. 9 – Orlea, p. 219-222 – în acest perimetru nu s-au desfășurat cercetări arheologice, respectiv studii de specialitate care să determine în detaliu caracteristicile și distribuția spațială a vestigiilor de patrimoniu arheologic din această zonă. Prin urmare RMGC și-a luat angajamentul de a finanța în perioada 2007 – 2012 un program de cercetări arheologice preventive desfășurat de către specialiști abilitați. În baza analizei rezultatelor acestor cercetări se va putea apoi decide aplicarea sau nu a procedurii de descărcare de sarcină arheologică. Nu există prevederi legale care să interzică desfășurarea cercetărilor arheologice cu caracter preventiv în cazul zonelor cu patrimoniu arheologic reperat, așa cum este cazul zonei Orlea.

Cea mai mare parte a lucrărilor miniere antice din masivul Cărnice, dar și din celelalte sectoare miniere, sunt accesibile, în condiții dificile, doar specialiștilor, fiind practic aproape inaccesibile publicului larg. Mai mult, normele de securitate ce reglementează desfășurarea unor activităților publice de vizitare în muzeele din Uniunea Europeană și care vor fi adoptate și în România, nu sunt compatibile cu transformarea integrală a galeriilor romane, expuse în permanență unor factori de risc ridicat, într-un spațiu public destinat turiștilor. Subliniem însă faptul că vor exista porțiuni consistente de galerii romane care vor fi păstrate *in situ*.

Astfel, în baza raportului științific înaintat de către specialiști francezi, Comisia Națională de Arheologie a propus, iar Ministerul Culturii și Cultelor a emis certificatul de descărcare de sarcină arheologică pentru masivul Cărnice, cu excepția unei suprafețe de cca. 5 hectare ce include Piatra Corbului.

Ca o măsură de minimizare a acestui impact, pe lângă cercetarea deplină și publicarea rezultatelor acestor cercetări, specialiștii au considerat că este necesară și realizarea unui model grafic tridimensional al acestor structuri, cât și realizarea unor replici fizice la scară de 1:1 a acestora în cadrul viitorului muzeu al mineritului care va fi construit în curând la Roșia Montană. A fost nevoie de aproximativ 3 ani (2004-2006) de măsurători topografice de detaliu, de prelucrare grafică computerizată, de proiectare grafică digitală și de alte astfel de lucrări speciale pentru realizarea acestui model tridimensional al unor vestigii miniere antice din masivul Cărnice. Acest model urmează să aibă numeroase posibilități de utilizare în scopuri educaționale și demonstrative, legat atât de perspectiva de dezvoltare muzeală și turistică din zona centului istoric Roșia Montană, cât și pentru postarea lui pe un site web dedicat promovării valorilor de patrimoniu arheologic de la Roșia Montană și al editării de CD-ROM-uri interactive cuprinzând acest model digital.

Ca o alternativă s-a avut în vedere și elaborarea unui studiu de specialitate prin care s-au făcut estimări financiare legate de conservarea integrală și punerea în circuit turistic a galeriilor situate în Masivul Cărnice. Astfel trebuie precizat că investițiile necesare pentru amenajarea și întreținerea unui circuit public de vizitare în acest masiv se ridică la un nivel nejustificabil economic (vezi în anexă broșura informativă intitulată Evaluarea costurilor lucrărilor de amenajare a rețelelor miniere istorice din masivul Cărnice elaborată în colaborare de către firmele britanice Gifford, Geo-Design și Forkers Ltd.).

Studierea structurilor antice miniere – finanțată conform prevederilor legale de către RMGC - a însemnat așadar, mai buna lor cunoaștere și a determinat în aceeași măsură luarea unor decizii pertinente și bine fundamentate în ceea ce privește conservarea și punerea lor în valoare. În baza rezultatelor cercetărilor efectuate până acum (finalizate pentru masivele Cetate, Cărnice, Jig și în curs de desfășurare în masivul Orlea) s-a luat decizia conservării și punerii în valoare a următoarelor zone cu lucrări miniere vechi:

- galeria Cătălina Monulești – galerie situată în Centrul Istoric al satului Roșia Montană, unde în trecut au fost descoperite cel mai însemnat lot de tăblițe cerate și un sistem antic de drenare a
-

-
- apelor de mină;
 - sectorul minier Păru Carpeni – situat în zona de sud-est a masivului Orlea unde a fost decoperit un sistem de camere suprapuse echipat cu instalații romane de lemn (roți, canale etc.) pentru drenare;
 - zona Piatra Corbului – situată în partea de sud-vest a masivului Cârnic, aici fiind păstrate urme ale exploatărilor cu foc și apă din perioada antică și medievală;
 - zona masivului Văidoaia – în partea de nord-vest a satului Roșia Montană, unde se păstrează zone de exploatare de suprafață datând din epoca antică.

Ținând cont de importanța patrimoniului cultural de la Roșia Montană și de prevederile legale în vigoare, S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A. a alocat în perioada 2001-2006 un buget pentru cercetarea patrimoniului de peste 10 milioane USD. Mai mult decât atât, ținând cont de rezultatele cercetărilor, de opiniile specialiștilor și deciziile autorităților competente, bugetul prevăzut de către companie pentru cercetarea, conservarea și restaurarea patrimoniului cultural al Roșiei Montane în viitorii ani, în condițiile implementării proiectului minier, este de 25 de milioane de dolari, așa cum a fost făcut public în Studiul de impact asupra mediului în mai 2006 (vezi Raport la studiul de impact asupra mediului, vol. 32, Plan de management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 78-79). Astfel, se are în vedere continuarea cercetărilor în zona Orlea, dar în special crearea unui **Muzeu modern al Mineritului** cu expoziții de **geologie, arheologie, patrimoniu industrial și etnografic**, precum și amenajarea accesului turistic în galeria **Cătălina-Monulești** și la monumentul de la **Tău Găuri**, cât și **conservarea și restaurarea celor 41 de clădiri monument istoric și a zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană**.

În încheiere trebuie subliniat faptul că toate aceste măsuri de protejare și punere în valoare sintetizate în cadrul Planului de management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană urmează să fie analizate de către Ministerul Culturii și Cultelor în cadrul procesului de autorizare stabilit de procedura de emiteră a acordului de mediu în cazul proiectului minier Roșia Montană, ministerul urmând să formuleze un punct de vedere conform prevederilor legale și atribuțiilor sale.

În ceea ce privește informațiile de detaliu cu privire la principalele vestigii arheologice, cât și o serie de considerații despre protejarea acestora și măsurile specifice preconizate de planurile de management, vă rugăm să consultați anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”.

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC

750BIS

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC

Nr. 109708/21.08.2006

Codul intern RMGC unic

MMGA_1546

Propunerea

Societatea inaintea catre MMGA un " Plan de Management al Patrimoniului Cultural- Centrul istoric Rosia Montana"formuland urmatoarele observatii:
Raportul EIA include doar partial "Planul de Management al Patrimoniului Cultural privind Centrul Istoric al localitatii Rosia Montana".

În legătură cu punctul de vedere formulat de către petent referitor la documentul redactat de către S.C. OPUS - Atelier de Arhitectură S.R.L sunt necesare o serie de precizări.

Conform îndrumarului de definire a domeniului evaluării impactului asupra mediului transmis cu adresa nr. 8070/24.05.2005 („Indrumar”) emisă de Ministerul Mediului și Gospodăririi Apelor (MMGA) către S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A. (RMGC), se solicita titularului de proiect prezentarea unui Plan de management pentru Monumentele Istorice și Zonele Protejate din Roșia Montană, ca anexă a raportului la Studiului de evaluare a impactului asupra mediului pentru proiectul Roșia Montană.

Ținând cont de aceste cerințe, titularul de proiect a contractat această lucrare cu Muzeul Național de Istorie a României (MNIR), instituție drept coordonator al tuturor cercetărilor și studiilor de patrimoniu legate de proiectul Roșia Montană, conform prevederilor OMCC nr. 2504/07.03.2001.

Prin contractul de prestări servicii, încheiat între MNIR și RMGC, MNIR, în calitate de consultant de specialitate, reprezentat prin dr. Paul Damian, director adjunct științific, se angaja ”să pregătească o documentație de specialitate în vederea includerii în cuprinsul Studiului de evaluare a impactului asupra mediului pentru proiectul Roșia Montană, secțiunea Patrimoniu Cultural.” Această documentație de specialitate trebuia întocmită „în conformitate cu standardele românești, europene și internaționale în vigoare pentru studiile de evaluare a impactului asupra mediului.”

Soluția de rezolvare

La rândul său, MNIR a subcontractat S.C. OPUS – Atelier de Arhitectură S.R.L. pentru a realiza „o documentație cu referire exclusivă la zona de studiu a Centrului Istoric Roșia Montană”, practic doar o parte din documentul general solicitat de MMGA prin adresa referitoare la stabilirea îndrumarului de definire a domeniului evaluării. În acest context, OPUS a redactat documentul intitulat “Centru Istoric Roșia Montană – Plan de management al patrimoniului cultural. Redactarea I. Document pentru consultarea părților”.

Ținem să precizăm că redactarea finală a „Planului de management pentru monumentele istorice și zonele protejate din Roșia Montană” a luat în considerare normele editoriale și instrucțiunile enunțate de echipa de elaboratori atestați, EIM coordonată de d-na Marilena Pătrașcu, expert evaluator principal, în scopul de a răspunde cerințelor legale enunțate prin Îndrumar.

Menționăm faptul că evaluarea impactului asupra mediului pentru proiectul exploatării miniere Roșia Montană a fost realizat de către “persoane fizice și juridice independente de titularul [...] proiectului” și “atestată de autoritatea competentă pentru protecția mediului” [1]. “Răspunderea pentru corectitudinea informațiilor puse la dispoziția autorităților competente pentru protecția mediului și a publicului revine titularului [...] proiectului”, iar răspunderea pentru corectitudinea evaluării impactului asupra mediului revine autorilor acesteia [2].

Lista persoanelor fizice și juridice atestate care au participat la realizarea Raportului la studiul de evaluare a impactului asupra mediului a fost prezentată în capitolele 1 (*Introducere*) și 9 (*Rezumat cu caracter netehnic*). În continuarea listei persoanelor fizice și juridice atestate, care au contribuit la realizarea raportului la studiul de evaluare a impactului asupra mediului, a fost inclusă, ca dovadă a recunoașterii efortului depus

și o listă de persoane fizice și juridice neatestatate care au asistat laboratorii atestați. Responsabilitatea pentru realizarea evaluării impactului de mediu și a corectitudinii interpretării informațiilor prezentate în raport revine însă **doar** “persoanelor fizice atestate la cel mai înalt nivel de competență” și “persoanelor juridice atestate” [3], care au participat la executarea evaluării impactului asupra mediului în baza contractului încheiat cu titularul proiectului și nicidecum consultanților asistenți. **Prin urmare, decizia privind selectarea și utilizarea informațiilor furnizate de către consultanții asistenți, revine de asemenea, experților atestați.**

Semnarea raportului la studiul de evaluare a impactului asupra mediului (sau a “părților” acestuia) de către experții atestați nu este o cerință legală [4].

Pentru clarificările necesare legate de modificările aduse conținutului documentației redactate de către S.C. OPUS – Atelier de Arhitectură S.R.L., vă prezentăm în anexă o comparație a textului predat de către OPUS prin procesul verbal nr. 1007/09.05.2006 către Muzeul Național de Istorie a României, cu forma care a fost publicată în versiunea finală a Raportului de evaluare a impactului asupra mediului, respectiv vol. 33 - Plan de management pentru Monumentele Istorice și Zonele Protejate din Roșia Montană, care a fost depusă în luna mai 2006 la Ministerul Mediului și Gospodăririi Apelor.

Referințe:

[1] În conformitate cu prevederile Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 195 din 22 decembrie 2005 privind protecția mediului, publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 1.196 din 30 decembrie 2005, aprobată cu modificări prin Legea nr. 265 din 29 iunie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 586 din 6 iulie 2006, art. 21, lit. (a).

[2] Idem 2, art. 21, lit. (d).

[3] Conform art. 5 din Ordinul ministrului agriculturii, pădurilor, apelor și mediului nr. 97 din 18 mai 2004 pentru modificarea și completarea Ordinului ministrului agriculturii, pădurilor, apelor și mediului nr.978/2003 privind Regulamentul de atestare a persoanelor fizice și juridice care elaborează studii de evaluare a impactului asupra mediului și bilanțuri de mediu, publicat în Monitorul Oficial nr. 504 din 4 iunie 2004.

[4] Prevederea privind angajarea, “sub semnătura” **expertului coordinator**, a răspunderii pentru “calitatea studiilor și rapoartelor întocmite”, stipulată în art. 5 (2) din Ordinul ministrului agriculturii, pădurilor, apelor și mediului nr. 978 din 2 decembrie 2003 (publicat în Monitorul Oficial nr. 3 din 5 ianuarie 2004) **a fost eliminată** prin Ordinul ministrului agriculturii, pădurilor, apelor și mediului nr. 97 din 18 mai 2004 (pentru modificarea și completarea Ordinului ministrului agriculturii, pădurilor, apelor și mediului nr.978/2003 privind Regulamentul de atestare a persoanelor fizice și juridice care elaborează studii de evaluare a impactului asupra mediului și bilanțuri de mediu, publicat în Monitorul Oficial nr. 504 din 4 iunie 2004).

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC

750BIS

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC

Nr. 109708/21.08.2006

Codul intern RMGC unic

MMGA_1547

Propunerea

Societatea OPUS nu isi asuma concluziile privind managementul patrimoniului cultural asa cum sunt prezentate in Raportul EIA.

În legătură cu punctul de vedere formulat de către petent referitor la documentul redactat de către S.C. OPUS - Atelier de Arhitectură S.R.L sunt necesare o serie de precizări.

Conform îndrumarului de definire a domeniului evaluării impactului asupra mediului transmis cu adresa nr. 8070/24.05.2005 („Îndrumar”) emisă de Ministerul Mediului și Gospodăririi Apelor (MMGA) către S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A. (RMGC), se solicita titularului de proiect prezentarea unui Plan de Management pentru Monumentele Istorice și Zonele Protejate din Roșia Montană, ca anexă a raportului la Studiului de evaluare a impactului asupra mediului pentru proiectul Roșia Montană.

Ținând cont de aceste cerințe, titularul de proiect a contractat această lucrare cu Muzeul Național de Istorie a României (MNIR), instituție drept coordonator al tuturor cercetărilor și studiilor de patrimoniu legate de proiectul Roșia Montană, conform prevederilor OMCC nr. 2504/07.03.2001.

Prin contractul de prestări servicii, încheiat între MNIR și RMGC, MNIR, în calitate de consultant de specialitate, reprezentat prin dr. Paul Damian, director adjunct științific, se angaja ”să pregătească o documentație de specialitate în vederea includerii în cuprinsul Studiului de evaluare a impactului asupra mediului pentru proiectul Roșia Montană, secțiunea Patrimoniu Cultural.” Această documentație de specialitate trebuia întocmită „în conformitate cu standardele românești, europene și internaționale în vigoare pentru studiile de evaluare a impactului asupra mediului.”

Soluția de rezolvare

La rândul său, MNIR a subcontractat S.C. OPUS – Atelier de Arhitectură S.R.L. pentru a realiza „o documentație cu referire exclusivă la zona de studiu a Centrului Istoric Roșia Montană”, practic, doar o parte din documentul general solicitat de MMGA prin adresa referitoare la stabilirea îndrumarului de definire a domeniului evaluării. În acest context, OPUS a redactat documentul intitulat “Centru Istoric Roșia Montană – Plan de management al patrimoniului cultural. Redactarea I. Document pentru consultarea părților”.

Ținem să precizăm că redactarea finală a „Planului de management pentru monumentele istorice și zonele protejate din Roșia Montană” a luat în considerare normele editoriale și instrucțiunile enunțate de echipa de elaboratori atestați EIM, coordonată de d-na Marilena Pătrașcu, expert evaluator principal, în scopul de a răspunde cerințelor legale enunțate prin Îndrumar.

Menționăm faptul că evaluarea impactului asupra mediului pentru proiectul exploatării miniere Roșia Montană a fost realizat de către “persoane fizice și juridice independente de titularul [...] proiectului” și “atestată de autoritatea competentă pentru protecția mediului” [1]. “Răspunderea pentru corectitudinea informațiilor puse la dispoziția autorităților competente pentru protecția mediului și a publicului revine titularului [...] proiectului”, iar răspunderea pentru corectitudinea evaluării impactului asupra mediului revine autorilor acesteia [2].

Lista persoanelor fizice și juridice atestate care au participat la realizarea Raportului la studiul de evaluare a impactului asupra mediului a fost prezentată în capitolele 1 (*Introducere*) și 9 (*Rezumat cu caracter tehnic*). În continuarea listei persoanelor fizice și juridice atestate, care au contribuit la realizarea raportului la studiul de evaluare a impactului asupra mediului, a fost inclusă, ca dovadă a recunoașterii efortului depus și o listă de persoane fizice și juridice neatestată care au asistat elaboratorii atestați. Responsabilitatea

pentru realizarea evaluării impactului de mediu și a corectitudinii interpretării informațiilor prezentate în raport revine însă **doar** “persoanelor fizice atestate la cel mai înalt nivel de competență” și “persoanelor juridice atestate”[3], care au participat la executarea evaluării impactului asupra mediului în baza contractului încheiat cu titularul proiectului și nicidecum consultanților asistenți. **Prin urmare, decizia privind selectarea și utilizarea informațiilor furnizate de către consultanții asistenți, revine de asemenea, experților atestați.**

Semnarea raportului la studiul de evaluare a impactului asupra mediului (sau a “părților” acestuia) de către experții atestați nu este o cerință legală [4].

Pentru clarificările necesare legate de modificările aduse conținutului documentației redactate de către S.C. OPUS – Atelier de Arhitectură S.R.L., vă prezentăm în anexă o comparație a textului predat de către OPUS prin procesul verbal nr. 1007/09.05.2006 către Muzeul Național de Istorie a României, cu forma care a fost publicată în versiunea finală a Raportului de evaluare a impactului asupra mediului, respectiv vol. 33 - Plan de management pentru Monumentele Istorice și Zonele Protejate din Roșia Montană, care a fost depusă în luna mai 2006 la Ministerul Mediului și Gospodării Apelor.

Referințe:

[1] În conformitate cu prevederile Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 195 din 22 decembrie 2005 privind protecția mediului, publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 1.196 din 30 decembrie 2005, aprobată cu modificări prin Legea nr. 265 din 29 iunie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 586 din 6 iulie 2006, art. 21, lit. (a).

[2] Idem 2, art. 21, lit. (d).

[3] Conform art. 5 din Ordinul ministrului agriculturii, pădurilor, apelor și mediului nr. 97 din 18 mai 2004 pentru modificarea și completarea Ordinului ministrului agriculturii, pădurilor, apelor și mediului nr.978/2003 privind Regulamentul de atestare a persoanelor fizice și juridice care elaborează studii de evaluare a impactului asupra mediului și bilanțuri de mediu, publicat în Monitorul Oficial nr. 504 din 4 iunie 2004.

[4] Prevederea privind angajarea, “sub semnătura” **expertului coordinator**, a răspunderii pentru “calitatea studiilor și rapoartelor întocmite”, stipulată în art. 5 (2) din Ordinul ministrului agriculturii, pădurilor, apelor și mediului nr. 978 din 2 decembrie 2003 (publicat în Monitorul Oficial nr. 3 din 5 ianuarie 2004) **a fost eliminată** prin Ordinul ministrului agriculturii, pădurilor, apelor și mediului nr. 97 din 18 mai 2004 (pentru modificarea și completarea Ordinului ministrului agriculturii, pădurilor, apelor și mediului nr.978/2003 privind Regulamentul de atestare a persoanelor fizice și juridice care elaborează studii de evaluare a impactului asupra mediului și bilanțuri de mediu, publicat în Monitorul Oficial nr. 504 din 4 iunie 2004).

Nr. crt. MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC 922

Nr. de identificare MMDD pentru întrebarea care include observația identificată prin codul intern RMGC Nr. 4277/SB/17.08.2006 și Nr. 75216/23.08.2006

Codul intern RMGC unic MMGA_1577

Propunerea De ce autoritățile române distrug cu bună știință vestigiile istorice ale poporului român?

Până în anul 2000, despre Roșia Montană se putea afirma doar faptul că este o zonă cu potențial arheologic. În zona masivelor Cetate, Cârnic, Jig și Orlea, erau cunoscute o serie de descoperiri arheologice întâmplătoare – monumente epigrafice, piese de arhitectură funerară - care furnizau suficiente indicii pentru a presupune existența unor situri arheologice, dar nu se efectuaseră săpături arheologice propriu-zise, necesare pentru a contura în detaliu diversele elemente componente ale sitului.

Însă, în contextul implementării unui nou proiect minier în această zonă, Ministerul Culturii și Cultelor a autorizat desfășurarea studiilor de evaluare a patrimoniului arheologic și arhitectural, iar la sfârșitul anului 2000, Centrul de Proiectare pentru Patrimoniul Cultural Național (instituție subordonată direct Ministerului Culturii și Cultelor) a prezentat aceste rezultate preliminare în cadrul Comisiei Naționale a Monumentelor Istorice și a Comisiei Naționale de Arheologie, la fel comisiile tehnice ale MCC. Începând cu anul 2001, în baza acestor concluzii a fost instituit Programul Național de Cercetare "Alburnus Maior" prin Ordinul Ministrului Culturii și Cultelor nr. 2504 din 07.03.2001, coordonat de către Muzeul Național de Istorie a României. Toate cercetările desfășurate pentru studierea patrimoniului cultural au fost efectuate de instituții ale Ministerului Culturii și Cultelor, Academiei Române și Ministerului Educației și Cercetării. Astfel, administrația centrală, respectiv Ministerul Culturii și Cultelor s-a implicat încă din anul 2000, conform atribuțiilor sale legale, în ceea ce privește gestionarea problemelor de patrimoniu de la Roșia Montană.

Soluția de rezolvare

Cercetările arheologice preventive sunt coordonate științific de către Muzeul Național de Istorie a României, fiind derulate prin colaborarea cu 21 de instituții naționale și 3 instituții străine cu competențe în domeniu, desfășurându-se cu aprobarea anuală a Comisiei Naționale de Arheologie din cadrul Ministerului Culturii și Cultelor. Programul se desfășoară cu sprijinul financiar al S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A., respectiv al companiei miniere care intenționează să extindă și să continue exploatarea de suprafață a zăcămintului auro-argintifer de la Roșia Montană. Astfel, s-au desfășurat și sunt în curs de derulare ample cercetări arheologice preventive în zona de impact a proiectului minier Roșia Montană, în baza rezultatelor acestora, propunându-se fie aplicarea procedurii de descărcare de sarcină arheologică a unor perimetre cercetate aflate în zona de intervenție a investitorului, fie conservarea *in situ* a unor structuri și monumente reprezentative, în conformitate cu prevederile legale. Zonele care au fost propuse spre conservare, ca și cele pentru care s-a aplicat procedura de descărcare de sarcină arheologică au fost cercetate de specialiști și în baza acestei expertize și a analizei făcute de către Comisia Națională de Arheologie s-au luat deciziile respective. Proiectul minier a suferit de-a lungul anilor 2000-2005 o serie de modificări tocmai pentru a putea aplica deciziile legate de conservarea patrimoniului. Câteva exemple în acest sens sunt: extinderea duratei cercetărilor arheologice de teren pe mai mulți ani (ex. Țarina, Pârâul Porcului, Orlea), reconsiderarea amplasamentului unor elemente de infrastructură a proiectului pentru conservarea vestigiilor arheologice din zonele Carpeni, Tău Găuri, Piatra Corbului.

Studiile de arhitectură și urbanism au fost efectuate în conformitate cu prevederile legale, de către firme autorizate de către Ministerul Culturii și Cultelor, iar documentațiile de urbanism astfel redactate, cât și lucrările de restaurare și conservare desfășurate până în prezent au fost avizate de către Comisia Națională a Monumentelor Istorice, respectiv Comisia Zonală a Monumentelor Istorice nr. 7. Astfel, aprobarea și implementarea unor documentații de urbanism s-a făcut conform prevederilor legale, iar compania și-a asumat aceste decizii prin modificarea planurilor de dezvoltare a minei și în consecință:

- toate cele 41 de clădiri monument istoric vor fi conservate și reabilitate;

-
- s-a instituit în 2002 zona protejată și apoi delimitarea acesteia a fost extinsă considerabil – ajungându-se la o suprafață de cca. 130 ha - în contextul elaborării PUZ;
 - au fost definite zone de rezervații arheologice – Carpeni, Tău Găuri, Pietra Corbului, acestea fiind clasate în 2004 în Lista Monumentelor Istorice;
 - a fost aprobat proiectul de restaurare a incintei funerare romane de la Tăul Găuri și s-au luat măsuri de conservare primară a monumentului.

În perioada 2001-2004, sub coordonarea unor specialiști de la Muzeul Național al Satului “Dimitrie Gusti” (instituție muzeală de rang național, direct subordonată Ministerului Culturii și Cultelor), a fost efectuată o **amplă cercetare etnografică** a zonei Roșia Montană – Abrud – Corna, dublată în anii 2001-2002 și de realizarea unei ample serii de interviuri de istorie orală de către Societatea Română de Radiodifuziune prin Centrul de Istorie Orală “Gheorghe Brătianu”, București (SRR - CIO).

În conformitate cu cerințele Ministerului Mediului și ale Gospodării Apelor, respectiv ale Ministerului Culturii și Cultelor în cadrul documentației privind Raportul la studiul de impact asupra mediului pentru proiectul Roșia Montană, au fost elaborate planuri de management specifice pentru gestionarea și conservarea valorilor de patrimoniu din zona Roșia Montană, în contextul implementării proiectului minier. (vezi Raportul de evaluarea a impactului asupra mediului, vol. 32-33, Plan M – Plan de management al patrimoniului cultural, partea I – Plan de management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, partea II-a – Plan de management pentru monumentele istorice și zonele protejate din Roșia Montană, partea III-a – Plan de management pentru patrimoniul cultural). În aceste planuri de management sunt prezentate pe larg obligațiile și responsabilitățile pe care compania, conform deciziilor administrației culturale centrale, și le asumă în contextul implementării proiectului său minier – în ceea ce privește protejarea și conservarea valorilor de patrimoniu din zona Roșia Montană: vestigii arheologice de suprafață și subteran, clădiri monument istoric, zone protejate, elemente de patrimoniu imaterial, elemente de peisaj cultural etc. În acest context, trebuie subliniat că acțiunile de conservare și protejare a patrimoniului arheologic sunt dublate și de cele privind reabilitarea și conservarea Zonei Protejate Centru Istoric Roșia Montană (cuprinzând 35 de clădiri monument istoric, Tăul Mare, Tăul Brazi și Tăul Anghel, precum și vestigiile ale exploatărilor miniere de suprafață din zona Văidoaia), cât și de crearea în anii ce vin a unui modern complex muzeal dedicat istoriei mineritului în zona munților Apuseni, acesta urmând să aibă expoziții de geologie, arheologie, patrimoniu industrial și etnografic, precum și o secțiune subterană organizată în jurul galeriei Cătălina Monulești. Acestea li se adaugă și protejarea și conservarea celor 6 clădiri monument istoric situate în perimetrul viitoarei zone de dezvoltare industrială.

În aceeași măsură, Direcția Județeană pentru Cultură Culte și Patrimoniu Cultural Național Alba a făcut numeroase vizite de informare și control la fața locului. Tot prin intermediul acestui organism administrativ s-au făcut și achizițiile legale de imobile monument istoric de către companie. Dreptul de preempțiune asupra cumpărării acestor imobile a fost exprimat de către autoritatea centrală a Ministerului Culturii și Cultelor.

În încheiere, vă rugăm să consultați anexa intitulată „Informații cu privire la patrimoniul cultural al Roșiei Montane și gestionarea acestuia”, unde sunt prezentate foarte pe scurt atât principalele obiective și caracteristici ale programului național de cercetare a patrimoniului cultural de la Roșia Montană, cât și principalele rezultate obținute în urma celor 7 ani de cercetări și studii de patrimoniu efectuate în această zonă și o sinteză a măsurilor specifice de gestionare a acestor valori de patrimoniu. Toate acestea sunt o dovadă indubitabilă asupra efortului – și implicit a progresului – făcut pentru cunoașterea și înțelegerea valorilor de patrimoniu cultural ale acestei zone, arătând în același timp intenția de protejare, și nu de distrugere a acestora.
